תלמוד בבלי · סדר נשים

גיטין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

גיטין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/גיטין/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 6
דף ב: 6
דף ג. 6
דף ג: 8
דף ד. 8
דף ד: 9
דף ה. 10
דף ה: 11
דף ו. 13
דף ו: 14
דף ז. 15
דף ז: 17
דף ח. 17
דף ח: 18
דף ט. 19
דף ט: 20
דף י. 21
דף י: 21
דף יא. 22
דף יא: 23
דף יב. 24
דף יב: 25
דף יג. 26
דף יג: 27
דף יד. 28
דף יד: 29
דף טו. 30
דף טו: 31
דף טז. 32
דף טז: 33
דף יז. 34
דף יז: 35
דף יח. 35
דף יח: 37
דף יט. 37
דף יט: 38
דף כ. 40
דף כ: 41
דף כא. 42
דף כא: 43
דף כב. 44
דף כב: 45
דף כג. 45
דף כג: 47
דף כד. 48
דף כד: 49
דף כה. 50
דף כה: 51
דף כו. 51
דף כו: 52
דף כז. 53
דף כז: 54
דף כח. 55
דף כח: 56
דף כט. 57
דף כט: 58
דף ל. 60
דף ל: 61
דף לא. 62
דף לא: 63
דף לב. 64
דף לב: 65

דף לג. 66
דף לג: 67
דף לד. 68
דף לד: 69
דף לה. 70
דף לה: 71
דף לו. 72
דף לו: 73
דף לז. 74
דף לז: 75
דף לח. 77
דף לח: 78
דף לט. 79
דף לט: 81
דף מ. 82
דף מ: 83
דף מא. 84
דף מא: 85
דף מב. 86
דף מב: 87
דף מג. 88
דף מג: 90
דף מד. 91
דף מד: 92
דף מה. 93
דף מה: 95
דף מו. 96
דף מו: 97
דף מז. 98
דף מז: 100
דף מח. 100
דף מח: 102
דף מט. 103
דף מט: 103
דף נ. 105
דף נ: 106
דף נא. 107
דף נא: 108
דף נב. 109
דף נב: 111
דף נג. 112
דף נג: 113
דף נד. 114
דף נד: 115
דף נה. 117
דף נה: 117
דף נו. 119
דף נו: 121
דף נז. 123
דף נז: 125
דף נח. 127
דף נח: 129
דף נט. 130
דף נט: 132
דף ס. 133
דף ס: 135
דף סא. 136
דף סא: 137
דף סב. 138
דף סב: 139
דף סג. 140
דף סג: 142
דף סד. 143
דף סד: 144

דף סה. 145
דף סה: 146
דף סו. 147
דף סו: 149
דף סז. 150
דף סז: 151
דף סח. 152
דף סח: 154
דף סט. 156
דף סט: 157
דף ע. 159
דף ע: 161
דף עא. 162
דף עא: 163
דף עב. 164
דף עב: 165
דף עג. 167
דף עג: 168
דף עד. 169
דף עד: 170
דף עה. 171
דף עה: 172
דף עו. 173
דף עו: 175
דף עז. 177
דף עז: 178
דף עח. 179
דף עח: 181
דף עט. 182
דף עט: 183
דף פ. 184
דף פ: 185
דף פא. 186
דף פא: 188
דף פב. 189
דף פב: 190
דף פג. 191
דף פג: 193
דף פד. 195
דף פד: 196
דף פה. 197
דף פה: 199
דף פו. 200
דף פו: 201
דף פז. 203
דף פז: 204
דף פח. 205
דף פח: 206
דף פט. 207
דף פט: 209
דף צ. 210
דף צ: 211

דף ב.

הַמַּבִּיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם.
רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף הַמַּבִּיא מִן הָרִקָּם וּמִן הַחָגָר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֲפִילּוּ מִכְּפַר לוּדִּים לְלוֹד.
וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם", אֶלָּא הַמַּבִּיא מִמְּדִינַת הַיָּם וְהַמּוֹלִיךְ. וְהַמַּבִּיא מִמְּדִינָה לִמְדִינָה בִּמְדִינַת הַיָּם, צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם". רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֲפִילּוּ מֵהֶגְמוֹנְיָא לְהֶגְמוֹנְיָא.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מֵרָקָם לַמִּזְרָח, וּרְקָם – כַּמִּזְרָח; מֵאַשְׁקְלוֹן לַדָּרוֹם וְאַשְׁקְלוֹן – כַּדָּרוֹם; מֵעַכּוֹ לַצָּפוֹן, וְעַכּוֹ – כַּצָּפוֹן. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: עַכּוֹ – כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְגִיטִּין.
הַמַּבִּיא גֵּט בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֵינוֹ צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם". וְאִם יֵשׁ עָלָיו עוֹרְרִים, יִתְקַיֵּים בְּחוֹתָמָיו.
גְּמָ' מַאי טַעְמָא? רַבָּה אָמַר:

דף ב:

לְפִי שֶׁאֵין בְּקִיאִין לִשְׁמָהּ.
רָבָא אָמַר: לְפִי שֶׁאֵין עֵדִים מְצוּיִין לְקַיְּימוֹ.
מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דְּאָתְיוּהוּ בֵּי תְרֵי. אִי נָמֵי, מִמְּדִינָה לִמְדִינָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אִי נָמֵי, בְּאוֹתָהּ מְדִינָה בִּמְדִינַת הַיָּם.
וּלְרַבָּה דְּאָמַר לְפִי שֶׁאֵין בְּקִיאִין לִשְׁמָהּ – לִיבְעֵי תְּרֵי, מִידֵּי דְּהַוָּה אַכֹּל עֵדָיוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה! עֵד אֶחָד נֶאֱמָן בְּאִיסּוּרִין.
אֵימוֹר דְּאָמְרִינַן עַד אֶחָד נֶאֱמָן בְּאִיסּוּרִין, כְּגוֹן חֲתִיכָה סָפֵק שֶׁל חֵלֶב סָפֵק שֶׁל שׁוּמָן, דְּלָא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא;
אֲבָל הָכָא, דְּאִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא דְּאֵשֶׁת אִישׁ, הָוֵי דָּבָר שֶׁבְּעֶרְוָה; וְאֵין דָּבָר שֶׁבְּעֶרְוָה פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם!
רוֹב בְּקִיאִין הֵן. וַאֲפִילּוּ לְרַבִּי מֵאִיר דְּחַיֵּישׁ לְמִיעוּטָא – סְתָם סְפָרֵי דְּדַיְּינֵי מִיגְמַר גְּמִירִי, וְרַבָּנַן הוּא דְּאַצְרוּהּ; וְהָכָא

דף ג.

מְשׁוּם עִיגּוּנָא אַקִּילוּ בַּהּ רַבָּנַן.

הַאי קוּלָּא הוּא?! חוּמְרָא הוּא! דְּאִי מַצְרֲכַתְּ לֵיהּ תְּרֵי – לָא אָתֵי בַּעַל מְעַרְעֵר וּפָסֵיל לֵיהּ; חַד – אָתֵי בַּעַל וּמְעַרְעֵר וּפָסֵיל לֵיהּ!

כֵּיוָן דְּאָמַר מָר: בִּפְנֵי כַּמָּה נוֹתְנוֹ לָהּ? רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי חֲנִינָא; חַד אָמַר: בִּפְנֵי שְׁנַיִם, וְחַד אָמַר: בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה; מֵעִיקָּרָא מִידָּק דָּיֵיק, וְלָא אָתֵי לְאוֹרוֹעֵי נַפְשֵׁיהּ.

וּלְרָבָא דְּאָמַר לְפִי שֶׁאֵין עֵדִים מְצוּיִין לְקַיְּימוֹ – לִיבְעֵי תְּרֵי, מִידֵּי דְּהָוֵה אַקִּיּוּם שְׁטָרוֹת דְּעָלְמָא! עַד אֶחָד נָאֱמָן בְּאִיסּוּרִין.

אֵימַר דְּאָמְרִינַן עַד אֶחָד נֶאֱמָן בְּאִיסּוּרִין, כְּגוֹן חֲתִיכָה סָפֵק שֶׁל חֵלֶב סָפֵק שֶׁל שׁוּמָן, דְּלָא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא; אֲבָל הָכָא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא דְּאֵשֶׁת אִישׁ – הָוֵי דָּבָר שֶׁבָּעֶרְוָה, וְאֵין דָּבָר שֶׁבָּעֶרְוָה פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם!

בְּדִין הוּא דְּבִקְיוּם שְׁטָרוֹת נָמֵי לָא לִיבְעֵי, כִּדְרֵישׁ לָקִישׁ – דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: עֵדִים הַחֲתוּמִים עַל הַשְּׁטָר, נַעֲשׂוּ כְּמִי שֶׁנֶּחְקְרָה עֵדוּתָן בְּבֵית דִּין – וְרַבָּנַן הוּא דְּאַצְרוּךְ; וְהָכָא מְשׁוּם עִיגּוּנָא אַקִּילוּ בַּהּ רַבָּנַן.

הַאי קוּלָּא הוּא?! חוּמְרָא הוּא! דְּאִי מַצְרֲכַתְּ לֵיהּ תְּרֵי – לָא אָתֵי בַּעַל מְעַרְעֵר וּפָסֵיל לֵיהּ; חַד – אָתֵי בַּעַל וּמְעַרְעֵר וּפָסֵיל לֵיהּ! כֵּיוָן דְּאָמַר מָר: בִּפְנֵי כַּמָּה נוֹתְנוֹ לָהּ? רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי חֲנִינָא; חַד אָמַר: בִּפְנֵי שְׁנַיִם, וְחַד אָמַר: בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה; מֵעִיקָּרָא מִידָּק דָּיֵיק וְלָא אָתֵי לְאוֹרוֹעֵי נַפְשֵׁיהּ.

וְרָבָא, מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּרַבָּה? אָמַר לָךְ: מִי קָתָנֵי "בִּפְנֵי נִכְתַּב לִשְׁמָהּ, בִּפְנֵי נֶחְתַּם לִשְׁמָהּ"?!

וְרַבָּה? בְּדִין הוּא דְּלִיתְנֵי הָכִי, אֶלָּא דְּאִי מַפְשַׁתְּ לֵיהּ דִּיבּוּרָא – אָתֵי לְמִגְזְיֵיהּ.

הַשְׁתָּא נָמֵי אָתֵי לְמִגְזְיֵיהּ! חָדָא מִתְּלַת גְּאֵיז, חָדָא מִתַּרְתֵּי לָא גָּאֵיז.

וְרַבָּה, מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּרָבָא? אָמַר לָךְ: אִם כֵּן נֵיתְנֵי "בִּפְנֵי נֶחְתַּם" וְתוּ לָא; "בִּפְנֵי נִכְתַּב" לְמָה לִי? שְׁמַע מִינַּהּ בָּעֵינַן לִשְׁמָהּ.

וְרָבָא? בְּדִין הוּא דְּלִיתְנֵי הָכִי, אֶלָּא דְּאִם כֵּן, אָתֵי לְאִיחַלּוֹפֵי בְּקִיּוּם שְׁטָרוֹת דְּעָלְמָא – בְּעֵד אֶחָד.

וְרַבָּה: מִי דָּמֵי?! הָתָם "יְדָעִינַן", הָכָא "בְּפָנַי";

הָתָם אִשָּׁה לָא מְהֵימְנָא, הָכָא אִשָּׁה מְהֵימְנָא; הָתָם בַּעַל דָּבָר לָא מְהֵימַן, הָכָא בַּעַל דָּבָר מְהֵימַן.

וְרָבָא אָמַר לָךְ: אַטּוּ הָכָא כִּי אָמְרִי "יְדָעִינַן" מִי לָא מְהֵימְנִי?! וְכֵיוָן דְּכִי אָמְרִי "יְדָעִינַן" מְהֵימְנִי, אָתֵי לְאִיחַלּוֹפֵי בְּקִיּוּם שְׁטָרוֹת דְּעָלְמָא – בְּעֵד אֶחָד.

וּלְרַבָּה דְּאָמַר לְפִי שֶׁאֵין בְּקִיאִין לִשְׁמָהּ, מַאן הַאי תַּנָּא דְּבָעֵי כְּתִיבָה לִשְׁמָהּ, וּבָעֵי

דף ג:

חֲתִימָה לִשְׁמָהּ? אִי רַבִּי מֵאִיר – חֲתִימָה בָּעֵי, כְּתִיבָה לָא בָּעֵי! דְּתָנַן: אֵין כּוֹתְבִין בְּמִחוּבָּר לַקַּרְקַע. כְּתָבוֹ עַל הַמְּחוּבָּר לַקַּרְקַע, תְּלָשׁוֹ, חֲתָמוֹ וּנְתָנוֹ לָהּ – כָּשֵׁר!

אִי רַבִּי אֶלְעָזָר – כְּתִיבָה בָּעֵי, חֲתִימָה לָא בָּעֵי! וְכִי תֵּימָא לְעוֹלָם רַבִּי אֶלְעָזָר הִיא, וְכִי לָא בָּעֵי רַבִּי אֶלְעָזָר חֲתִימָה לִשְׁמָהּ – מִדְּאוֹרְיְיתָא, מִדְּרַבָּנַן – בָּעֵי; וְהָא שְׁלֹשָׁה גִּיטִּין פְּסוּלִין דְּרַבָּנַן, וְלָא בָּעֵי רַבִּי אֶלְעָזָר חֲתִימָה לִשְׁמָהּ!

דְּתָנַן: שְׁלֹשָׁה גִּיטִּין פְּסוּלִין, וְאִם נִיסַּת הַוָּלָד כָּשֵׁר: כָּתַב בִּכְתַב יָדוֹ וְאֵין עָלָיו עֵדִים, יֵשׁ עָלָיו עֵדִים וְאֵין בּוֹ זְמַן, יֵשׁ בּוֹ זְמַן וְאֵין בּוֹ אֶלָּא עֵד אֶחָד – הֲרֵי אֵלּוּ שְׁלֹשָׁה גִּיטִּין פְּסוּלִין, וְאִם נִיסַּת – הַוָּלָד כָּשֵׁר.

רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁאֵין עָלָיו עֵדִים – אֶלָּא שֶׁנְּתָנוֹ לָהּ בִּפְנֵי עֵדִים; כָּשֵׁר, וְגוֹבֶה מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים. שֶׁאֵין הָעֵדִים חוֹתְמִים עַל הַגֵּט אֶלָּא מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם.

וְאֶלָּא רַבִּי מֵאִיר הִיא, וְכִי לָא בָּעֵי רַבִּי מֵאִיר כְּתִיבָה לִשְׁמָהּ – מִדְּאוֹרְיְיתָא, מִדְּרַבָּנַן בָּעֵי; וְהָא אָמַר רַב נַחְמָן, אוֹמֵר הָיָה רַבִּי מֵאִיר: אֲפִילּוּ מְצָאוֹ בְּאַשְׁפָּה,

דף ד.

וַחֲתָמוֹ וּנְתָנוֹ לָהּ – כָּשֵׁר! וְכִי תֵּימָא אֲנַן מִדְּאוֹרְיְיתָא קָא מַתְנִינַן לַהּ, אִי הָכִי, "אוֹמֵר הָיָה רַבִּי מֵאִיר דְּבַר תּוֹרָה" מִיבָּעֵי לֵיהּ!

אֶלָּא לְעוֹלָם רַבִּי אֶלְעָזָר הִיא, וְכִי לָא בָּעֵי רַבִּי אֶלְעָזָר חֲתִימָה – הֵיכָא דְּלֵיכָּא עֵדִים כְּלָל; הֵיכָא דְּאִיכָּא עֵדִים – בָּעֵי. דְּאָמַר רַבִּי אַבָּא: מוֹדָה רַבִּי אֶלְעָזָר בְּמִזְוִיף מִתּוֹכוֹ, שֶׁהוּא פָּסוּל.

רַב אָשֵׁי אָמַר: הָא מַנִּי? רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּתָנַן: רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל, עַד שֶׁתְּהֵא כְּתִיבָתוֹ וַחֲתִימָתוֹ בְּתָלוּשׁ.

וּמֵעִיקָּרָא מַאי טַעְמָא לָא מוֹקְמִינַן לַהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה?

מְהַדְּרִינַן אַרַבִּי מֵאִיר, דְּסָתַם מַתְנִיתִין רַבִּי מֵאִיר; מְהַדְּרִינַן אַרַבִּי אֶלְעָזָר, דְּקַיְימָא לַן הֵילְכְתָא כְּוָותֵיהּ בְּגִיטִּין.

תָּנָן, רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף הַמַּבְיא מִן הָרָקָם וּמִן הַחֶגֶר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֲפִילּוּ מִכְּפַר לוּדִים לְלוֹד. וְאָמַר אַבָּיֵי: בַּעֲיָירוֹת הַסְּמוּכוֹת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּמוּבְלָעוֹת בְּתוֹכוֹם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַסְקִינַן,

וְאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: לְדִידִי חֲזֵי לִי הָהוּא אַתְרָא, וְהָווּ כְּמַבֵּי כוּבֵּי לְפוּמְבְּדִיתָא.

מִכְּלָל דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר הָנֵי לָא צָרִיךְ; מַאי, לָאו בְּהָא קָמִיפַּלְגִי – דְּמַר סָבַר לְפִי שֶׁאֵין בְּקִיאִין לִשְׁמָהּ, וְהָנֵי גְּמִירִי; וּמַר סָבַר לְפִי שֶׁאֵין עֵדִים מְצוּיִין לְקַיְימוֹ, וְהָנֵי נָמֵי לָא שְׁכִיחִי?

לָא; רַבָּה מְתָרֵץ לְטַעְמֵיהּ, וְרָבָא מְתָרֵץ לְטַעְמֵיהּ. רַבָּה מְתָרֵץ לְטַעְמֵיהּ: דְּכוּלֵּי עָלְמָא לְפִי שֶׁאֵין בְּקִיאִין לִשְׁמָהּ, וְהָכָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי – תַּנָּא קַמָּא סָבַר, הָנֵי כֵּיוָן דִּסְמוּכוֹת מִיגְּמַר גְּמִירִי;

וַאֲתָא רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְמֵימַר, מוּבְלָעוֹת גְּמִירִי, סְמוּכוֹת לָא גְּמִירִי; וַאֲתָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְמֵימַר, מוּבְלָעוֹת נָמֵי לָא, שֶׁלֹּא תַּחְלוֹק בְּמִדִּינַת הַיָּם.

רַבָּא מְתָרֵץ לְטַעְמֵיהּ: דְּכוּלֵּי עָלְמָא לְפִי שֶׁאֵין עֵדִים מְצוּיִין לְקַיְּימוֹ – וְתַנָּא קַמָּא סָבַר, הָנֵי כֵּיוָן דִּסְמוּכוֹת מִישְׁכַּח שְׁכִיחִי;

וַאֲתָא רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְמֵימַר, מוּבְלָעוֹת שְׁכִיחִי, סְמוּכוֹת לָא שְׁכִיחִי; וַאֲתָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְמֵימַר, מוּבְלָעוֹת נָמֵי לָא, שֶׁלֹּא תַּחְלוֹק בְּמִדִּינַת הַיָּם.

תְּנַן, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם", אֶלָּא הַמֵּבִיא מִמְּדִינַת הַיָּם וְהַמּוֹלִיךְ. מִכְּלָל דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר מוֹלִיךְ לָא צָרִיךְ; מַאי, לָאו בְּהָא קָמִיפַּלְגִי – דְּמָר סָבַר לְפִי שֶׁאֵין בְּקִיאִין לִשְׁמָהּ,

דף ד:

וְהָנֵי גְּמִירִי; וּמָר סָבַר לְפִי שֶׁאֵין עֵדִים מְצוּיִין לְקַיְּימוֹ, וְהָנֵי נָמֵי לָא שְׁכִיחִי?

רַבָּה מְתָרֵץ לְטַעְמֵיהּ, וְרָבָא מְתָרֵץ לְטַעְמֵיהּ. רַבָּה מְתָרֵץ לְטַעְמֵיהּ: דְּכוּלֵּי עָלְמָא לְפִי שֶׁאֵין בְּקִיאִין לִשְׁמָהּ, וְהָכָא בִּגְזֵירַת מוֹלִיךְ אַטּוּ מֵבִיא קָמִיפַּלְגִי –

דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר: לָא גָּזְרִינַן מוֹלִיךְ אַטּוּ מֵבִיא.

וְרַבָּנַן בָּתְרָאֵי סָבְרִי: גָּזְרִינַן מוֹלִיךְ אַטּוּ מֵבִיא.

וְרָבָא מְתָרֵץ לְטַעְמֵיהּ: דְּכוּלֵּי עָלְמָא לְפִי שֶׁאֵין עֵדִים מְצוּיִין לְקַיְּימוֹ, וְרַבָּנַן בָּתְרָאֵי – לְפָרוּשֵׁי טַעְמֵיהּ דְּתַנָּא קַמָּא הוּא דְּאָתוּ.

תְּנַן: הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינָה לִמְדִינָה בְּמִדִּינַת הַיָּם – צָרִיךְ לוֹמַר "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם". הָא בְּאוֹתָהּ מְדִינָה בְּמִדִּינַת הַיָּם – לֹא צָרִיךְ. לְרָבָא נִיחָא, לְרַבָּה קַשְׁיָא!

לָא תֵּימָא: הָא בְּאוֹתָהּ מְדִינָה בְּמִדִּינַת הַיָּם – לֹא צָרִיךְ, אֶלָּא אֵימָא: מִמְּדִינָה לִמְדִינָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל – לֹא צָרִיךְ.

הָא בְּהֶדְיָא קָתָנֵי לַהּ: הַמֵּבִיא גֵּט בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֵינוֹ צָרִיךְ לוֹמַר "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם"! אִי מֵהָהִיא, הָוָה אָמֵינָא הָנֵי מִילֵּי דִּיעֲבַד, אֲבָל לְכַתְּחִילָּה לָא, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְאִיכָּא דְּמוֹתֵיב לַהּ הָכִי: הָא מִמְּדִינָה לִמְדִינָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל – לֹא צָרִיךְ.

לְרַבָּה נִיחָא, לְרָבָא קַשְׁיָא! לָא תֵּימָא: מִמְּדִינָה לִמְדִינָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל – לֹא צָרִיךְ, אֶלָּא אֵימָא: הָא בְּאוֹתָהּ מְדִינָה בְּמִדִּינַת הַיָּם – לֹא צָרִיךְ.

אֲבָל מִמְּדִינָה לִמְדִינָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מַאי, צָרִיךְ?! לִיתְנֵי: ”הַמֵּבִיא מִמְּדִינָה לִמְדִינָה” – סְתָם!

לְעוֹלָם מִמְּדִינָה לִמְדִינָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נָמֵי לֹא צָרִיךְ, דְּכֵיוָן דְּאִיכָּא עוֹלֵי רְגָלִים, מִישְׁכַּח שְׁכִיחִי.

תִּינַח בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים; בִּזְמַן שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? כֵּיוָן דְּאִיכָּא בָּתֵּי דִינִין דְּקָבִיעִי – מִישְׁכַּח שְׁכִיחִי.

תְּנַן, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֲפִילּוּ מֵהֶגְמוֹנְיָא לְהֶגְמוֹנְיָא. וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק: עִיר אַחַת הָיְתָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַעֲסָסְיוֹת שְׁמָהּ, וְהָיוּ בָהּ שְׁנֵי הֶגְמוֹנְיוֹת שֶׁהָיוּ מַקְפִּידִין זֶה עַל זֶה, לְפִיכָךְ הוּצְרְכוּ לוֹמַר מֵהֶגְמוֹנְיָא לְהֶגְמוֹנְיָא.

לְרָבָא נִיחָא, לְרַבָּה קַשְׁיָא! רַבָּה אִית לֵיהּ דְּרָבָא.

אֶלָּא מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דְּאַתְיוּהּ בֵּי תְּרֵי.

אִי נָמֵי, בְּאוֹתָהּ מְדִינָה בִּמְדִינַת הַיָּם.

תְּנַן: הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, וְאֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר ”בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם”, אִם יֵשׁ עָלָיו עֵדִים – יִתְקַיֵּים בְּחוֹתְמָיו. וַהֲוֵינַן בַּהּ: מַאי ”וְאֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר”?

דף ה.

אֵילֵימָא חֵרֵשׁ, חֵרֵשׁ בַּר אֵיתוֹיֵי גִּיטָּא הוּא?! וְהָתְנַן: הַכֹּל כְּשֵׁרִים לְהָבִיא אֶת הַגֵּט, חוּץ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן!

וְאָמַר רַב יוֹסֵף: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁנִּתְּנוּ לָהּ כְּשֶׁהוּא פִּקֵּחַ, וְלֹא הִסְפִּיק לוֹמַר ”בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם” עַד שֶׁנִּתְחָרֵשׁ. לְרָבָא נִיחָא, לְרַבָּה קַשְׁיָא!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – לְאַחַר שֶׁלָּמְדוּ. אִי הָכִי, יָכוֹל נָמֵי! גְּזֵירָה שָׁמָא יַחְזוֹר דָּבָר לְקִלְקוּלוֹ.

אִי הָכִי, אֵינוֹ יָכוֹל נָמֵי! פִּקֵּחַ וְנִתְחָרֵשׁ מִילְּתָא דְּלָא שְׁכִיחָא, וּמִילְּתָא דְּלָא שְׁכִיחָא לָא גָּזוּר בַּהּ רַבָּנָן.

וְהָא אִשָּׁה, דְּלָא שְׁכִיחָא, וּתְנַן: הָאִשָּׁה עַצְמָהּ מְבִיאָה גִּיטָּהּ, וּבִלְבַד שֶׁצְּרִיכָה לוֹמַר ”בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם”? שֶׁלֹּא תַּחְלוֹק בִּשְׁלִיחוּת.

אִי הָכִי, בַּעַל נָמֵי! אַלְמָה תַּנְיָא: הוּא עַצְמוֹ שֶׁהֵבִיא גִּיטּוֹ, אֵין צָרִיךְ לוֹמַר ”בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם”?

טַעְמָא מַאי אָמוּר רַבָּנַן צָרִיךְ לוֹמַר ”בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם”, דְּיִלְמָא אָתֵי בַּעַל מְעָרְעַר וּפָסֵיל לֵיהּ; הַשְׁתָּא מִינָּקְטָ נָקֵיט לֵיהּ בִּידֵיהּ, וְעָרְעוֹרֵי קָא מְעָרְעַר עֲלֵיהּ?!

תָּא שְׁמַע, דִּבְעָא מִינֵּיהּ שְׁמוּאֵל מֵרַב הוּנָא: שְׁנַיִם שֶׁהֵבִיאוּ גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, צְרִיכִין שֶׁיֹּאמְרוּ "בְּפָנֵינוּ נִכְתַּב וּבְפָנֵינוּ נֶחְתַּם" אוֹ אֵין צְרִיכִין? אָמַר לֵיהּ: אֵין צְרִיכִין. וּמָה אִילּוּ יֹאמְרוּ "בְּפָנֵינוּ גֵּרְשָׁהּ", מִי לָא מְהֵימְנִינַן?!

לְרָבָא נִיחָא, לְרַבָּה קַשְׁיָא! הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – לְאַחַר שֶׁלָּמְדוּ.

אִי הָכִי, חַד נָמֵי! גְּזֵרָה שֶׁמָּא יַחְזוֹר דָּבָר לְקִלְקוּלוֹ.

אִי הָכִי, בֵּי תְרֵי נָמֵי! בֵּי תְרֵי דְּמַיְיתוּ גִּיטָּא, מֵילְתָא דְלָא שְׁכִיחָא; וּמֵילְתָא דְלָא שְׁכִיחָא לָא גָּזוּר בָּהּ רַבָּנַן.

וְהָא אִשָּׁה, דְּלָא שְׁכִיחָא, וּתְנַן: הָאִשָּׁה עַצְמָהּ מְבִיאָה גִּיטָּהּ, וּבִלְבַד שֶׁהִיא עַצְמָהּ צְרִיכָה לוֹמַר "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם"! שָׁלֹא תַּחְלוֹק בִּשְׁלִיחוּת.

אִי הָכִי, בַּעַל נָמֵי! אַלְמָה תַּנְיָא: הוּא עַצְמוֹ שֶׁהֵבִיא גִּיטּוֹ, אֵינוֹ צָרִיךְ לוֹמַר "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם"? טַעְמָא מַאי אֲמוּר רַבָּנַן צָרִיךְ לוֹמַר "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם" – דִּילְמָא אָתֵי בַּעַל מְעַרְעַר וּפָסֵיל לֵיהּ; הַשְׁתָּא מִינְקָט נָקֵיט לֵיהּ בִּידֵיהּ, וְעַרְעוֹרֵי קָא מְעַרְעַר עָלֵיהּ?!

תָּא שְׁמַע: הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, וּנְתָנוֹ לָהּ וְלֹא אָמַר לָהּ "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם", אִם נִתְקַיֵּים בְּחוֹתְמָיו – כָּשֵׁר, וְאִם לָאו – פָּסוּל. הֲוֵי לֹא הוּצְרְכוּ לוֹמַר "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם" לְהַחֲמִיר עָלֶיהָ, אֶלָּא לְהָקֵל עָלֶיהָ.

לְרָבָא נִיחָא, לְרַבָּה קַשְׁיָא! הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – לְאַחַר שֶׁלָּמְדוּ.

וְהָאָמְרַתְּ: גְּזֵירָה שֶׁמָּא יַחְזוֹר הַדָּבָר לְקִלְקוּלוֹ! כְּשֶׁנִּיסַּת. אִי הָכִי, הֲוֵי לָא הוּצְרְכוּ לוֹמַר "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם" לְהַחְמִיר עָלֶיהָ אֶלָּא לְהָקֵל עָלֶיהָ?! מִשּׁוּם דְּנִיסַּת הוּא!

הָכִי קָאָמַר: וְכִי תֵּימָא לְהַחֲמִיר עָלַהּ וְלַפְקָהּ, הֲוֵי לֹא הוּצְרְכוּ לוֹמַר "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם" לְהַחְמִיר עָלֶיהָ אֶלָּא לְהָקֵל עָלֶיהָ,

דף ה:

טַעְמָא מַאי – דִּילְמָא אָתֵי בַּעַל מְעַרְעַר וּפָסֵיל לֵיהּ; הַשְׁתָּא בַּעַל לָא קָא מְעַרְעַר, אֲנַן נֵיקוּם וּנְעַרְעַר עָלַהּ?!

בִּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, חַד אָמַר: לְפִי שֶׁאֵין בְּקִיאִין לִשְׁמָהּ, וְחַד אָמַר: לְפִי שֶׁאֵין עֵדִים מְצוּיִין לְקַיְּימוֹ.

תִּסְתַּיֵּים דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי הוּא דְּאָמַר לְפִי שֶׁאֵין בְּקִיאִין לִשְׁמָהּ, דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר אַבָּא אַיְיתִי גִּיטָּא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, וַאֲמַר לֵיהּ: צְרִיכְנָא לְמֵימַר "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם", אוֹ לָא?

אָמַר לֵיהּ: לָא צְרִיכְתְּ, לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְּדוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנִים, שֶׁאֵין בְּקִיאִין לִשְׁמָהּ, אֲבָל בְּדוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים דִּבְקִיאִין לִשְׁמָהּ – לֹא. תִּסְתַּיֵּים.

וְתִסְבְּרָא?! וְהָא רַבָּה אִית לֵיהּ דְּרָבָא! וְעוֹד, הָא אָמְרִינַן שֶׁמָּא יַחְזוֹר דָּבָר לְקִלְקוּלוֹ!
אֶלָּא רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר אַבָּא אִינִישׁ אַחֲרִינָא הֲוָה בַּהֲדֵיהּ, וְהָא דְּלָא חָשֵׁיב לֵיהּ – מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן.
אִיתְּמַר: בְּפָנֵי כַּמָּה נוֹתְנוֹ לָהּ? רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי חֲנִינָא; חַד אָמַר: בִּפְנֵי שְׁנַיִם, וְחַד אָמַר: בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה.
תִּסְתַּיֵּים דְּרַבִּי יוֹחָנָן הוּא דְּאָמַר בִּפְנֵי שְׁנַיִם, דְּרָבִין בַּר רַב חִסְדָּא אַיְיתִי גִּיטָּא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, וַאֲמַר לֵיהּ: זִיל הַב לָהּ בְּאַפֵּי תְּרֵי, וְאֵימָא לְהוּ "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם". תִּסְתַּיֵּים.
לֵימָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, דְּמַאן דְּאָמַר בִּפְנֵי שְׁנַיִם, קָסָבַר: לְפִי שֶׁאֵין בְּקִיאִין לִשְׁמֹהּ; וּמַאן דְּאָמַר בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה, קָסָבַר: לְפִי שֶׁאֵין עֵדִים מְצוּיִין לְקַיְּימוֹ?
וְתִסְבְּרָא?! הָא מִדְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר לְפִי שֶׁאֵין בְּקִיאִין לִשְׁמֹהּ, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר לְפִי שֶׁאֵין עֵדִים מְצוּיִין לְקַיְּימוֹ, וְהָכָא הֵיכִי קָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בִּפְנֵי שְׁנַיִם?
וְעוֹד, הָא רַבָּה אִית לֵיהּ דְּרָבָא!
אֶלָּא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא בָּעֵינַן עֵדִים מְצוּיִין לְקַיְּימוֹ, וְהָכָא בְּשִׁלִּיחַ נַעֲשֶׂה עַד וְעֵד נַעֲשֶׂה דַּיָּין קָמִיפַּלְגִי: מַאן דְּאָמַר בִּפְנֵי שְׁנַיִם, קָסָבַר: שְׁלִיחַ נַעֲשֶׂה עֵד, וְעֵד נַעֲשֶׂה דַּיָּין. וּמַאן דְּאָמַר בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה, קָסָבַר: שְׁלִיחַ נַעֲשֶׂה עֵד, וְאֵין עֵד נַעֲשֶׂה דַּיָּין.
וְהָא קַיְּימָא לַן בִּדְרַבָּנַן דְּעֵד נַעֲשֶׂה דַּיָּין!
אֶלָּא הָכָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, דְּמַר סָבַר: כֵּיוָן דְּאִשָּׁה כְּשֵׁירָה לְהָבִיא אֶת הַגֵּט, זִמְנִין דְּמַיְיתָא לֵיהּ אִיתְּתָא וְסָמְכִי עֲלַהּ.
וְאִידַךְ: אִשָּׁה – מִידָּע יָדְעִי וְלָא סָמְכִי עֲלַהּ.
תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, וּנְתָנוֹ לָהּ וְלֹא אָמַר לָהּ "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם" – יוֹצִיא, וְהַוָּלָד מַמְזֵר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.
וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין הַוָּלָד מַמְזֵר. כֵּיצַד יַעֲשֶׂה? יִטְּלֶנּוּ הֵימֶנָּה, וְיַחֲזוֹר וְיִתְּנֶנּוּ לָהּ בִּפְנֵי שְׁנַיִם, וְיֹאמַר "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם".
וְרַבִּי מֵאִיר, מִשּׁוּם דְּלֹא אָמַר "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם", יוֹצִיא וְהַוָּלָד מַמְזֵר?
אִין, רַבִּי מֵאִיר לְטַעְמֵיהּ. דְּאָמַר רַב הַמְנוּנָא מִשְׁמֵיהּ דְּעוּלָּא: אוֹמֵר הָיָה רַבִּי מֵאִיר: כָּל הַמְשַׁנֶּה מִמַּטְבֵּעַ שֶׁטָּבְעוּ חֲכָמִים בְּגִיטִּין – יוֹצִיא, וְהַוָּלָד מַמְזֵר.
בַּר הֶדְיָא בָּעֵי לְאֵתוֹיֵי גִּיטָּא, אֶתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַחַי, דַּהֲוָה מְמוּנֶּה אַגִּיטֵּי, אֲמַר לֵיהּ: צָרִיךְ אַתָּה לַעֲמוֹד עַל כָּל אוֹת וְאוֹת. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַמֵּי וְרַבִּי אַסִּי, אָמְרִי לֵיהּ: לָא צְרִיכְתְּ.
וְכִי תֵּימָא אֶעֱבִיד לְחוּמְרָא, נִמְצָא אַתָּה מוֹצִיא לַעַז עַל גִּיטִּין הָרִאשׁוֹנִים.

רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אַיְיתִי גִּיטָּא, פַּלְגָא אִיכְתַּב קַמֵּיהּ וּפַלְגָא לָא אִיכְתַּב קַמֵּיהּ. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, אֲמַר לֵיהּ: אֲפִילּוּ לֹא כָּתַב בּוֹ אֶלָּא שִׁיטָּה אַחַת לִשְׁמָהּ, שׁוּב אֵינוֹ צָרִיךְ. רַב אָשֵׁי אָמַר:

דף ו.

אֲפִילּוּ קַן קוּלְמוֹסָא וְקַן מְגִילְתָא.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב אָשֵׁי: הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם – אֲפִילּוּ הוּא בַּבַּיִת וְסוֹפֵר בָּעֲלַיָּיה, הוּא בָּעֲלַיָּיה וְסוֹפֵר בַּבַּיִת – אֲפִילּוּ נִכְנָס וְיוֹצֵא כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ, כָּשֵׁר.

הוּא בַּבַּיִת וְסוֹפֵר בָּעֲלַיָּיה?! הָא לָא קָא חָזֵי לֵיהּ! אֶלָּא לָאו כְּגוֹן דִּשְׁמַע קַן קוּלְמוֹסָא וְקַן מְגִילְתָא.

אָמַר מָר: אֲפִילּוּ נִכְנָס וְיוֹצֵא כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ – כָּשֵׁר. מַאן? אִילֵימָא שָׁלִיחַ, הַשְׁתָּא הוּא בַּבַּיִת וְסוֹפֵר בָּעֲלַיָּיה, דְּלָא חָזֵי לֵיהּ – אָמְרַתְּ כָּשֵׁר, נִכְנָס וְיוֹצֵא מִיבַּעְיָא?! אֶלָּא סוֹפֵר? פְּשִׁיטָא! מִשּׁוּם דְּנִכְנָס וְיוֹצֵא נִפְסְלִינְהוּ?!

לָא צְרִיכָא, דִּנְפַק לְשׁוּקָא וַאֲתָא; מַהוּ דְּתֵימָא, אִינִישׁ אַחֲרִינָא אַשְׁכְּחֵיהּ וַאֲמַר לֵיהּ, קָא מַשְׁמַע לַן.

אִיתְּמַר: בָּבֶל; רַב אָמַר: כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְגִיטִּין, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: כְּחוּצָה לָאָרֶץ.

לֵימָא בְּהָא קָא מִיפַּלְגִי: דְּמָר סָבַר לְפִי שֶׁאֵין בְּקִיאִין לִשְׁמָהּ, וְהָנֵי גְּמִירִי; וּמָר סָבַר לְפִי שֶׁאֵין עֵדִים מְצוּיִין לְקַיְּימוֹ, וְהָנֵי נָמֵי לָא שְׁכִיחִי.

וְתִסְבְּרָא?! הָא רַבָּה אִית לֵיהּ דְּרָבָא!

אֶלָּא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא בָּעֵינַן לְקַיְּימוֹ; רַב סָבַר: כֵּיוָן דְּאִיכָּא מְתִיבְתָּא, מִישְׁכַּח שְׁכִיחִי; וּשְׁמוּאֵל סָבַר: מְתִיבְתָּא בְּגִירְסַיְיהוּ טָרִידִי.

אִיתְּמַר נָמֵי, אָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַב הוּנָא: עָשׂוּנוּ עַצְמֵינוּ בָּבֶל כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְגִיטִּין, מִכִּי אָתָא רַב לְבָבֶל.

מֵתִיב רַבִּי יִרְמְיָה: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מֵרְקָם לְמִזְרָח, וּרְקָם – כַּמִּזְרָח, מֵאַשְׁקְלוֹן לַדָּרוֹם, וְאַשְׁקְלוֹן – כַּדָּרוֹם, מֵעַכּוֹ לַצָּפוֹן, וְעַכּוֹ – כַּצָּפוֹן. וְהָא בָּבֶל לִצְפוֹנָהּ דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל קָיְימָא, דִּכְתִיב: "וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי מִצָּפוֹן תִּפָּתַח הָרָעָה",

וּתְנַן, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: עַכּוֹ – כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְגִיטִּין; וַאֲפִילּוּ רַבִּי מֵאִיר לָא קָאָמַר אֶלָּא בְּעַכּוֹ דְּמִקָּרְבָא, אֲבָל בָּבֶל דְּמִרְחֲקָא, לָא! הוּא מוֹתִיב לַהּ וְהוּא מְפָרֵק לַהּ: לְבַר מִבָּבֶל.

עַד הֵיכָן הִיא בָּבֶל? אָמַר רַב פָּפָּא: כְּמַחֲלוֹקֶת לְיוּחֲסִין, כְּדְּ מַחֲלוֹקֶת לְגִיטִּין. וְרַב יוֹסֵף אָמַר: מַחֲלוֹקֶת לְיוּחֲסִין, אֲבָל לְגִיטִּין דִּבְרֵי הַכֹּל עַד אַרְבָּא תִּנְיֵינָא דְּגִישְׁרָא.

רַב חִסְדָּא מַצְרִיךְ מֵאַקְטִיסְפוֹן לְבֵי אַרְדָּשִׁיר, וּמִבֵּי אַרְדָּשִׁיר לְאַקְטִיסְפוֹן לָא מַצְרִיךְ. לֵימָא קָסָבַר לְפִי שֶׁאֵין בְּקִיאִין לִשְׁמָהּ, וְהָנֵי גְּמִירִי?

וְתִסְבְּרָא?! וְהָא רַבָּה אִית לֵיהּ דְּרָבָא! אֶלָּא דְּכוּלֵי עָלְמָא בָּעֵינַן לְקַיְּימוֹ; וְהָנֵי, כֵּיוָן דְּאָזְלִי לְשׁוּקָא לְהָתָם – הָנָךְ יָדְעִי בַּחֲתִימוֹת יָדָא דְּהָנֵי,

וְהָנֵי בְּדְהָנָךְ לָא יָדְעִי. מַאי טַעְמָא? בְּשׁוּקַיְּיהוּ טָרִידִי.

רַבָּה בַּר אֲבוּהּ מַצְרִיךְ מֵעַרְסָא לְעַרְסָא, רַב שֵׁשֶׁת מַצְרֵיךְ מִשְׁכּוּנָה לִשְׁכוּנָה, וְרָבָא מַצְרֵיךְ בְּאוֹתָהּ שְׁכוּנָה.

וְהָא רָבָא הוּא דְּאָמַר לְפִי שֶׁאֵין עֵדִים מְצוּיִין לְקַיְּימוֹ? שְׁאנֵי בְּנֵי מָחוֹזָא, דְּנָיְידִי.

רַב חָנִין מִישְׁתַּעֵי: רַב כָּהֲנָא אַיְיתִי גִּיטָּא, וְלָא יָדַעְנָא אִי מִסּוּרָא לְנַהַרְדְּעָא, אִי מִנַּהַרְדְּעָא לְסוּרָא. אָתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב, אָמַר לֵיהּ: צְרִיכְנָא לְמֵימַר "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם", אוֹ לָא צְרִיכְנָא? אָמַר לֵיהּ: לָא צְרִיכְתְּ,

דף ו:

וְאִי עֲבַדְתְּ – אַהְנֵית. מַאי "אִי עֲבַדְתְּ אַהְנֵית"? דְּאִי אָתֵי בַּעַל מְעַרְעַר, לָא מַשְׁגְּחִינַן בֵּיהּ.

כִּדְתַנְיָא: מַעֲשֶׂה בְּאָדָם אֶחָד שֶׁהֵבִיא גֵּט לִפְנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אָמַר לוֹ: צָרִיךְ אֲנִי לוֹמַר "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם", אוֹ אֵינִי צָרִיךְ? אָמַר לוֹ: בְּנִי, מֵהֵיכָן אַתָּה? אָמַר לוֹ: רַבִּי, מִכְּפַר סִיסַאי אֲנִי. אָמַר לוֹ: צָרִיךְ אַתָּה לוֹמַר "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם", שֶׁלֹּא תִּיזָּקֵק לְעֵדִים.

לְאַחַר שֶׁיָּצָא, נִכְנַס לְפָנָיו רַבִּי אִלְעַאי, אָמַר לוֹ: רַבִּי, וַהֲלֹא כְּפַר סִיסַאי מוּבְלַעַת בְּתוֹךְ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּקְרוֹבָה לְצִיפּוֹרִי יוֹתֵר מֵעַכּוֹ; וּתְנַן, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: עַכּוֹ – כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְגִיטִּין, וַאֲפִילּוּ רַבָּנָן לָא פְּלִיגִי עֲלֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר אֶלָּא בְּעַכּוֹ דִּמְרַחֲקָא, אֲבָל כְּפַר סִיסַאי דִּמְקָרְבָא – לָא!

אָמַר לוֹ: שְׁתוֹק בְּנִי, שְׁתוֹק, הוֹאִיל וְיָצָא הַדָּבָר בְּהֶיתֵּר – יָצָא.

הָא אִיהוּ נָמֵי, "שֶׁלֹּא תִּיזָּקֵק לְעֵדִים" קָאָמַר לֵיהּ! לָא סַיְּימוּהָ קַמֵּיהּ.

שְׁלַח לֵיהּ רַבִּי אֲבָיְתָר לְרַב חִסְדָּא: גִּיטִּין הַבָּאִים מִשָּׁם לָכָאן, אֵין צָרִיךְ לוֹמַר "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם". לֵימָא קָסָבַר לְפִי שֶׁאֵין בְּקִיאִין לִשְׁמָהּ, וְהָנֵי גְּמִירִי?

וְתִסְבְּרָא?! וְהָא רַבָּה אִית לֵיהּ דְּרָבָא! אֶלָּא, דְּכוּלֵי עָלְמָא בָּעֵינַן לְקַיְּימוֹ, וְכֵיוָן דְּאִיכָּא רַבִּים דְּסָלְקִי וְנָחֲתִי – מִישְׁכַּח שְׁכִיחִי.

אָמַר רַב יוֹסֵף: מַאן לֵימָא לַן דְּרַבִּי אֲבָיְתָר בַּר סַמְכָא הוּא? וְעוֹד, הָא אִיהוּ דְּשָׁלַח לֵיהּ לְרַב יְהוּדָה: בְּנֵי אָדָם הָעוֹלִין מִשָּׁם לָכָאן, הֵן קַיְּימוּ בְּעַצְמָן: "וַיִּתְּנוּ (אֶת) הַיֶּלֶד בַּזּוֹנָה וְהַיַּלְדָּה מָכְרוּ בַּיַּיִן וַיִּשְׁתּוּ", וּכְתַב לֵיהּ בְּלָא שִׁירְטוּט;

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק: שְׁתַּיִם כּוֹתְבִין, שָׁלֹשׁ אֵין כּוֹתְבִין; בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: שָׁלֹשׁ כּוֹתְבִין, אַרְבַּע אֵין כּוֹתְבִין!

אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אַטּוּ כֹּל דְּלָא יָדַע הָא דְּרַבִּי יִצְחָק, לָאו גַּבָּרָא רַבָּה הוּא?! בִּשְׁלָמָא מִילְּתָא דְּתַלְיָא בִּסְבָרָא – לְחַיֵּי; הָא – גְּמָרָא הִיא, וּגְמָרָא לָא שְׁמִיעַ לֵיהּ.

וְעוֹד, הָא רַבִּי אֶבְיָתָר הוּא דְּאַסְכֵּים מָרֵיהּ עַל יְדֵיהּ; דִּכְתִיב: ”וַתִּזְנֶה עָלָיו פִּילַגְשׁוֹ“, רַבִּי אֶבְיָתָר אָמַר: זְבוּב מָצָא לָהּ. רַבִּי יוֹנָתָן אָמַר: נִימָא מָצָא לָהּ.

וְאַשְׁכְּחֵיהּ רַבִּי אֶבְיָתָר לְאֵלִיָּהוּ, אֲמַר לֵיהּ: מַאי קָא עָבֵיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? אֲמַר לֵיהּ: עָסִיק בְּפִילֶגֶשׁ בַּגִּבְעָה. וּמַאי קָאָמַר? אֲמַר לֵיהּ: אֶבְיָתָר בְּנִי כָּךְ הוּא אוֹמֵר, יוֹנָתָן בְּנִי כָּךְ הוּא אוֹמֵר.

אָמַר לֵיהּ: חַס וְשָׁלוֹם, וּמִי אִיכָּא סְפֵיקָא קַמֵּי שְׁמַיָּא?! אֲמַר לֵיהּ: אִלּוּ וְאִלּוּ דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים הֵן – זְבוּב מָצָא וְלֹא הִקְפִּיד, נִימָא מָצָא וְהִקְפִּיד.

אָמַר רַב יְהוּדָה: זְבוּב בְּקִעֲרָה, וְנִימָא בְּאוֹתוֹ מָקוֹם; זְבוּב – מְאִיסוּתָא, וְנִימָא – סַכָּנְתָא.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: אִידֵּי וְאִידֵּי בְּקִעֲרָה; זְבוּב – אוּנְסָא, וְנִימָא – פְּשִׁיעוּתָא.

אָמַר רַב חִסְדָּא: לְעוֹלָם אַל יָטִיל אָדָם אֵימָה יְתֵירָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, שֶׁהֲרֵי פִּילֶגֶשׁ בַּגִּבְעָה הֵטִיל עָלֶיהָ בַּעְלָהּ אֵימָה יְתֵירָה, וְהִפִּילָה כַּמָּה רְבָבוֹת מִיִּשְׂרָאֵל.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: כָּל הַמַּטִּיל אֵימָה יְתֵירָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, סוֹף הוּא בָּא לִידֵי שָׁלֹשׁ עֲבֵירוֹת: גִּילּוּי עֲרָיוֹת, וּשְׁפִיכוּת דָּמִים, וְחִילּוּל שַׁבָּת.

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: הָא דְּאָמְרִי רַבָּנַן: שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים צָרִיךְ אָדָם לוֹמַר בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ עֶרֶב שַׁבָּת עִם חֲשֵׁכָה: עִשַּׂרְתֶּם? עֵרַבְתֶּם? הַדְלִיקוּ אֶת הַנֵּר! צָרִיךְ

דף ז.

לְמֵימְרִינְהוּ בְּנִיחוּתָא, כִּי הֵיכִי דְּלִיקַבְּלוּ מִינַּיהּ. אָמַר רַב אָשֵׁי: אֲנָא לָא שְׁמִיעָא לִי הָא דְּרַבָּה בַּר בַּר חָנָה, וְקַיְימְתֵיהּ מִסְּבָרָא.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: לְעוֹלָם אַל יָטִיל אָדָם אֵימָה יְתֵירָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, שֶׁהֲרֵי אָדָם גָּדוֹל הֵטִיל אֵימָה יְתֵירָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְהֶאֱכִילוּהוּ דָּבָר גָּדוֹל.

וּמַנּוּ? רַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל. הֶאֱכִילוּהוּ סָלְקָא דַּעְתָּךְ?! הַשְׁתָּא בְּהֶמְתָּן שֶׁל צַדִּיקִים אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵבִיא תַּקָּלָה עַל יָדָם, צַדִּיקִים עַצְמָן לֹא כָּל שֶׁכֵּן?

אֶלָּא בְּקִשּׁוּ לְהַאֲכִילוֹ דָּבָר גָּדוֹל. וּמַאי נִיהוּ? אֵבֶר מִן הַחַי.

שְׁלַח לֵיהּ מָר עוּקְבָא לְרַבִּי אֶלְעָזָר: בְּנֵי אָדָם הָעוֹמְדִים עָלַי, וּבְיָדִי לְמָסְרָם לַמַּלְכוּת, מַהוּ? שְׁרָטֵט וּכְתַב לֵיהּ: ”אָמַרְתִּי אֶשְׁמְרָה דְרָכַי מֵחֲטוֹא בִּלְשׁוֹנִי אֶשְׁמְרָה לְפִי מַחְסוֹם בְּעוֹד רָשָׁע לְנֶגְדִּי“ – אַף עַל פִּי שֶׁרָשָׁע לְנֶגְדִּי, אֶשְׁמְרָה לְפִי מַחְסוֹם.

שְׁלַח לֵיהּ: קָא מְצַעֲרִי לִי טוּבָא, וְלָא מָצֵינָא דְּאֵיקוּם בְּהוּ. שְׁלַח לֵיהּ: ״דּוֹם לַהּ׳ וְהִתְחוֹלֵל לוֹ״ – דּוֹם לַהּ׳, וְהוּא יַפִּילֵם לְךָ חֲלָלִים חֲלָלִים; הַשְׁכֵּם וְהַעֲרֵב עֲלֵיהֶן לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְהֵן כָּלִין מֵאֵילֵיהֶן. הַדָּבָר יָצָא מִפִּי רַבִּי אֶלְעָזָר, וּנְתָנוּהוּ לְגְנִיבָא בְּקוֹלָר.

שְׁלַחוּ לֵיהּ לְמָר עוּקְבָא: זִמְרָא מְנָא לַן דַּאֲסִירְ? שִׁרְטֵט וּכְתַב לְהוּ: ״אַל תִּשְׂמַח יִשְׂרָאֵל אֶל גִּיל בָּעַמִּים״.

וְלִישְׁלַח לְהוּ מֵהָכָא: ״בַּשִּׁיר לֹא יִשְׁתּוּ יַיִן יֵמַר שֵׂכָר לְשׁוֹתָיו״! אִי מֵהָהוּא, הֲוָה אָמֵינָא הָנֵי מִילֵּי זִמְרָא דְּמָנָא, אֶבָל דְּפוּמְּא שְׁרֵי, קָא מַשְׁמַע לַן.

אָמַר לֵיהּ רַב הוּנָא בַּר נָתָן לְרַב אָשֵׁי: מַאי דִּכְתִיב ״קִינָה וְדִימוֹנָה וְעַדְעָדָה״? אָמַר לֵיהּ: מָתְוותָא דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל קָחְשֵׁיב.

אָמַר לֵיהּ: אַטּוּ אֲנָא לָא יָדְעָנָא דְּמָתְוותָא דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל קָא חָשֵׁיב?! אֶלָּא רַב גְּבִיהָא מֵאָרְגִּיזָא אָמַר בָּהּ טַעְמָא: כֹּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ קִנְאָה עַל חֲבֵירוֹ וְדוֹמֶם, שׁוֹכֵן עֲדֵי עַד עוֹשֶׂה לוֹ דִּין.

אָמַר לֵיהּ: אֶלָּא מַעֲתָּה, ״צִקְלָג וּמַדְמַנָּה וְסַנְסַנָּה״ הָכִי נָמֵי?! אָמַר לֵיהּ: אִי הֲוָה רַב גְּבִיהָא מִבֵּי אַרְגִּיזָא הָכָא, הֲוָה אָמַר בָּהּ טַעְמָא. רַב אַחָא מִבֵּי חוֹזָאָה אָמַר בַּהּ הָכִי: כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ צַעֲקַת לְגִימָא עַל חֲבֵירוֹ, וְדוֹמֶם, שׁוֹכֵן בַּסְּנֶה עוֹשֶׂה לוֹ דִּין.

אָמַר לֵיהּ רֵישׁ גָּלוּתָא לְרַב הוּנָא: כְּלִילָא מְנָא לַן דְּאָסוּר? אָמַר לֵיהּ: מִדְּרַבָּנַן, דְּתָנַן: בַּפּוּלְמוּס שֶׁל אַסְפַּסְיָינוּס גָּזְרוּ עַל עַטָּרוֹת חֲתָנִים וְעַל הָאֵירוּס.

אַדְּהָכִי קָם רַב הוּנָא לְאִפְּנוֹיֵי, אָמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא, קְרָא כְּתִיב: ״כֹּה אָמַר ה׳ אֱלֹהִים הָסֵר הַמִּצְנֶפֶת וְהָרֵם הָעֲטָרָה זֹאת לֹא זֹאת הַשָּׁפָלָה הַגְבֵהַּ וְהַגְּבוֹהָ הַשְׁפִּיל״ –

וְכִי מָה עִנְיַן מִצְנֶפֶת אֵצֶל עֲטָרָה? אֶלָּא לוֹמַר לָךְ: בְּזְמַן שֶׁמִּצְנֶפֶת בְּרֹאשׁ כֹּהֵן גָּדוֹל – עֲטָרָה בְּרֹאשׁ כָּל אָדָם, נִסְתַּלְּקָה מִצְנֶפֶת מֵרֹאשׁ כֹּהֵן גָּדוֹל – נִסְתַּלְּקָה עֲטָרָה מֵרֹאשׁ כָּל אָדָם.

אַדְּהָכִי אֲתָא רַב הוּנָא, אַשְׁכְּחִינְהוּ דַּהֲוֵי יָתְבִי, אֲמַר לֵיהּ: הָאֱלֹהִים! מִדְּרַבָּנַן, אֶלָּא חִסְדָּא שְׁמָךְ וְחִסְדָּאִין מִילָּךְ.

רָבִינָא אַשְׁכְּחֵיהּ לְמָר בַּר רַב אָשֵׁי דַּהֲוָה גָּדֵיל כְּלִילָא לְבַרְתֵּיהּ, אֲמַר לֵיהּ: לָא סָבַר לַהּ מָר: ״הָסֵר הַמִּצְנֶפֶת וְהָרֵם הָעֲטָרָה״?! אֲמַר לֵיהּ: דּוּמְיָא דְּכֹהֵן גָּדוֹל – בְּגַבְרֵי, אֶבָל בְּנָשֵׁי – לָא.

מַאי ״זֹאת לֹא זֹאת״? דְּרֵשׁ רַבִּי עַוִּירָא, זִימְנִין אָמַר לַהּ מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב אַמֵּי, וְזִימְנִין אָמַר לַהּ מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב אַסִּי: בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל: ״הָסֵר הַמִּצְנֶפֶת וְהָרֵם הָעֲטָרָה״, אָמְרוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, זֹאת לָהֶן לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁהִקְדִּימוּ לְפָנֶיךָ בְּסִינַי ״נַעֲשֶׂה״ לְ״נִשְׁמַע״?!

אָמַר לָהֶן: לֹא זֹאת לָהֶן לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁהִשְׁפִּילוּ אֶת הַגְּבוֹהַּ וְהִגְבִּיהוּ אֶת הַשָּׁפֵל, וְהֶעֱמִידוּ צֶלֶם בַּהֵיכָל?!

דָּרֵשׁ רַב עַוִּירָא, זִימְנִין אָמַר לַהּ מִשְׁמֵיהּ דְּרַב אַמֵּי, וְזִימְנִין אָמַר לַהּ מִשְׁמֵיהּ דְּרַב אַסִּי – מַאי דִּכְתִיב: ״כֹּה אָמַר ה׳ אִם שְׁלֵמִים וְכֵן רַבִּים וְכֵן נָגוֹז וְעָבָר וְגוֹ׳״? אִם רוֹאֶה אָדָם שֶׁמְּזוֹנוֹתָיו מְצוּמְצָמִין – יַעֲשֶׂה מֵהֶן צְדָקָה. וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁהֵן מְרוּבִּין.

מַאי ״וְכֵן נָגוֹז וְעָבַר״? תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: כָּל הַגּוֹזֵז מִנְּכָסָיו וְעוֹשֶׂה מֵהֶן צְדָקָה – נִיצָּל מִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם. מָשָׁל לִשְׁתֵּי רְחֵילוֹת שֶׁהָיוּ עוֹבְרוֹת בְּמַיִם, אַחַת גְּזוּזָה וְאַחַת אֵינָהּ גְּזוּזָה; גְּזוּזָה עָבְרָה, וְשֶׁאֵינָהּ גְּזוּזָה לֹא עָבְרָה.

דף ז:

״וְעִנַּתְךָ״ – אָמַר מָר זוּטְרָא: אֲפִילּוּ עָנִי הַמִּתְפַּרְנֵס מִן הַצְּדָקָה, יַעֲשֶׂה צְדָקָה. ״לֹא אַעֲנֵךְ עוֹד״ – תָּנֵי רַב יוֹסֵף: שׁוּב אֵין מַרְאִין לוֹ סִימָנֵי עֲנִיּוּת.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מִרְקָם לְמִזְרָח כּוּ׳: לְמֵימְרָא דְּעַכּוֹ לְצָפוֹנָהּ דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל קָיְימָא?! וּרְמִינְהוּ: הָיָה מְהַלֵּךְ מֵעַכּוֹ לְכָזִיב; מִימִינוֹ – לְמִזְרָח הַדֶּרֶךְ – טְמֵאָה מְשׁוּם אֶרֶץ הָעַמִּים, וּפְטוּרָה מִן הַמַּעֲשֵׂר וּמִן הַשְּׁבִיעִית, עַד שֶׁיְּוַדַּע לְךָ שֶׁהִיא חַיֶּיבֶת.

מִשְּׁמֹאלוֹ – לְמַעֲרַב הַדֶּרֶךְ – טְהוֹרָה מִשּׁוּם אֶרֶץ הָעַמִּים, וְחַיֶּיבֶת בְּמַעֲשֵׂר וּבִשְׁבִיעִית, עַד שֶׁיְּוַדַּע לְךָ שֶׁהִיא פְּטוּרָה. עַד הֵיכָן? עַד כְּזִיב. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מִשּׁוּם אָבִיו: עַד לַבְלָבוֹ.

אָמַר אַבָּיֵי: רְצוּעָה נָפְקָא. וְיָהֵיב תַּנָּא סִימָנָא הָכִי?! אִין; קְרָא נָמֵי יָהֵיב סִימָנָא, דִּכְתִיב: ״וַיֹּאמְרוּ הִנֵּה חַג ה׳ בְּשִׁילוֹ מִיָּמִים יָמִימָה אֲשֶׁר מִצִּפוֹנָה לְבֵית אֵל, מִזְרָחָה הַשֶּׁמֶשׁ לִמְסִלָּה הָעוֹלָה מִבֵּית אֵל שְׁכֶמָה, וּמִנֶּגֶב לִלְבוֹנָה״, וְאָמַר רַב פָּפָּא: לְמִזְרָחָהּ שֶׁל מְסִלָּה.

תָּנָא חֲדָא: הַמֵּבִיא גֵּט בִּסְפִינָה – כְּמֵבִיא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְתַנְיָא אִידַּךְ – כְּמֵבִיא בְּחוּצָה לָאָרֶץ! אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: לָא קַשְׁיָא, הָא רַבִּי יְהוּדָה הָא רַבָּנַן. דִּתְנַן: עֲפַר חוּצָה לָאָרֶץ הַבָּא בִּסְפִינָה לָאָרֶץ – חַיָּיב בְּמַעֲשֵׂר וּבִשְׁבִיעִית.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁהַסְּפִינָה גּוֹשֶׁשֶׁת, אֲבָל אֵין הַסְּפִינָה גּוֹשֶׁשֶׁת – פָּטוּר.

אַבָּיֵי אָמַר: הָא וְהָא רַבִּי יְהוּדָה הִיא, וְלָא קַשְׁיָא: כָּאן בִּזְמַן שֶׁאֵין הַסְּפִינָה גּוֹשֶׁשֶׁת, כָּאן בִּזְמַן שֶׁהַסְּפִינָה גּוֹשֶׁשֶׁת.

אָמַר רַבִּי זֵירָא: עָצִיץ נָקוּב הַמּוּנָּח עַל גַּבֵּי יְתֵדוֹת, בָּאנוּ לְמַחְלוֹקֶת רַבִּי יְהוּדָה וְרַבָּנַן.

אָמַר רָבָא: דִּילְמָא לָא הִיא – עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה הָתָם אֶלָּא בִּסְפִינָה,

דף ח.

הָעֲשׂוּיָה לִבְרוֹחַ, אֲבָל עָצִיץ, שֶׁאֵינוֹ עָשׂוּי לִבְרוֹחַ – לֹא.

אִי נָמֵי: עַד כָּאן לָא קָאָמְרִי רַבָּנַן הָתָם אֶלָּא בִּסְפִינָה, דְּלָא מַפְסִיק אַוִּירָא – דְּמַיָּא כִּי אַרְעָא סְמִיכְתָּא דְּמָיָא; אֲבָל עָצִיץ, דְּמַפְסִיק אַוִּירָא – לָא.

רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: בִּנְהָרוֹת דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי. אֶלָּא כִּי פְּלִיגִי – בַּיָּם הַגָּדוֹל.

דְּתַנְיָא: אֵיזֶהוּ אֶרֶץ וְאֵיזֶהוּ חוּצָה לָאָרֶץ? כֹּל שֶׁשּׁוֹפֵעַ וְיוֹרֵד מִטּוּרֵי אַמָּנוֹן וְלִפְנִים – אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל; מִטּוּרֵי אַמָּנוֹן וְלַחוּץ – חוּצָה לָאָרֶץ. הַנִּסִּין שֶׁבַּיָּם – רוֹאִין אוֹתָן כְּאִילּוּ חוּט מָתוּחַ עֲלֵיהֶם מִטּוּרֵי אַמָּנוֹן עַד נַחַל מִצְרַיִם; מִן הַחוּט וְלִפְנִים – אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל; מִן הַחוּט וְלַחוּץ – חוּצָה לָאָרֶץ.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כֹּל שֶׁכְּנֶגֶד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל – הֲרֵי הוּא כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר: "וּגְבוּל יָם, וְהָיָה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל וּגְבוּל, זֶה יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל יָם".

וְהַנִּסִּין שֶׁבַּצָּדְדִין, רוֹאִין אוֹתָן כְּאִילּוּ חוּט מָתוּחַ עֲלֵיהֶן מִקַּפְלוּרְיָא וְעַד יָם אוֹקְיָינוֹס, וּמִנַּחַל מִצְרַיִם וְעַד יָם אוֹקְיָינוֹס; מִן הַחוּט וְלִפְנִים – אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִן הַחוּט וְלַחוּץ – חוּצָה לָאָרֶץ.

וְרַבָּנַן, הַאי "וּגְבוּל" מַאי עָבְדֵי לֵיהּ? מִיבָּעֵי לֵיהּ לְנִסִּין. וְרַבִּי יְהוּדָה, נִסִּין לָא צָרִיכִי קְרָא.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: עַכּוֹ – כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכוּ': בְּעוֹ מִינֵּיהּ מֵרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא: הַמּוֹכֵר עַבְדּוֹ לְסוּרְיָא, כְּמוֹכֵר בְּחוּצָה לָאָרֶץ דְּמֵי, אוֹ לָא?

אָמַר לְהוּ: תְּנֵיתוּהָ, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: עַכּוֹ – כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְגִיטִּין; לְגִיטִּין – אִין, לַעֲבָדִים – לָא, וְכָל שֶׁכֵּן סוּרְיָא דִּמְרַחֲקָא טוּבָא.

תָּנוּ רַבָּנַן: בִּשְׁלֹשָׁה דְּרָכִים שָׁוְותָה סוּרְיָא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבִשְׁלֹשָׁה לְחוּצָה לָאָרֶץ. (סִימָן: עָב בַּר רַק). עֲפָרָהּ טָמֵא – כְּחוּצָה לָאָרֶץ, וְהַמּוֹכֵר עַבְדּוֹ לְסוּרְיָא – כְּמוֹכֵר בְּחוּצָה לָאָרֶץ. וְהַמֵּבִיא גֵּט מִסּוּרְיָא – כְּמֵבִיא מֵחוּצָה לָאָרֶץ.

וּבִשְׁלֹשָׁה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל: חַיֶּיבֶת בְּמַעֲשֵׂר וּבִשְׁבִיעִית – כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהָרוֹצֶה לִיכָּנֵס לָהּ בְּטָהֳרָה – נִכְנָס, וְהַקּוֹנֶה שָׂדֶה בְּסוּרְיָא –

דף ח:

כְּקוֹנֶהּ בְּפַרְוָארֵי יְרוּשָׁלַיִם. חַיֶּיבֶת בְּמַעֲשֵׂר וּבִשְׁבִיעִית כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל – קָסָבַר כִּיבּוּשׁ יָחִיד שְׁמֵיהּ כִּיבּוּשׁ.

וְהָרוֹצֶה לִיכָּנֵס לָהּ בְּטָהֳרָה נִכְנָס – וְהָאָמְרַתְּ עֲפָרָהּ טָמֵא? בְּשִׁידָּה, תֵּיבָה וּמִגְדָּל.

דְּתַנְיָא: הַנִּכְנָס לְאֶרֶץ הָעַמִּים בְּשִׁידָּה תֵּיבָה וּמִגְדָּל – רַבִּי מְטַמֵּא, רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר. וַאֲפִילּוּ רַבִּי לָא קָא מְטַמֵּא אֶלָּא בְּאֶרֶץ הָעַמִּים, דְּגָזְרוּ עַל גּוּשָׁהּ וְעַל אֲוִירָהּ, אֲבָל סוּרְיָא, עַל גּוּשָׁהּ גָּזְרוּ, עַל אֲוִירָהּ לֹא גָּזְרוּ.

וְהַקּוֹנֶה שָׂדֶה בְּסוּרְיָא כְּקוֹנֶה בְּפַרְוָארֵי יְרוּשָׁלַיִם – לְמַאי הִילְכְתָא? אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: לוֹמַר שֶׁכּוֹתְבִין עָלָיו אוֹנוֹ, וְאַפִּילּוּ בְּשַׁבָּת.

בְּשַׁבָּת סָלְקָא דַּעְתָּךְ?! כִּדְאָמַר רָבָא: אוֹמֵר לְגוֹי וְעוֹשֶׂה; הָכָא נָמֵי אוֹמֵר לְגוֹי וְעוֹשֶׂה. וְאַף עַל גַּב דְּאָמְרָה לְגוֹי שְׁבוּת, מִשּׁוּם יִשּׁוּב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל – לָא גְּזוּר רַבָּנַן.

תָּנוּ רַבָּנַן: עֶבֶד שֶׁהֶבִיא גִּיטּוֹ, וְכָתוּב בּוֹ: "עַצְמְךָ וּנְכָסַיי קְנוּיִין לָךְ", עַצְמוֹ – קָנָה, נְכָסִים – לֹא קָנָה.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: "כֹּל נְכָסַיי קְנוּיִין לָךְ", מַהוּ? אָמַר אַבָּיֵי: מִתּוֹךְ שֶׁקָּנָה עַצְמוֹ, קָנָה נְכָסִים.

אָמַר לֵיהּ רָבָא: בְּשִׁלְמָא עַצְמוֹ לִיקְנֵי, מִידֵּי דְּהָוֶה אַגֵּט אִשָּׁה, אֶלָּא נְכָסִים לָא לִיקְנֵי, מִידֵּי דְּהָוֶה אַקִּיּוּם שְׁטָרוֹת דְּעָלְמָא!

הֲדַר אָמַר אַבָּיֵי: מִתּוֹךְ שֶׁלֹּא קָנָה נְכָסִים – לֹא קָנָה עַצְמוֹ. אָמַר לֵיהּ רָבָא: בְּשִׁלְמָא נְכָסִים לָא לִיקְנֵי, מִידֵּי דְּהָוֶה אַקִּיּוּם שְׁטָרוֹת דְּעָלְמָא, אֶלָּא עַצְמוֹ לִיקְנֵי, מִידֵּי דְּהָוֶה אַגֵּט אִשָּׁה!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה, עַצְמוֹ – קָנָה, נְכָסִים – לֹא קָנָה. אָמַר לֵיהּ רַב אַדָּא בַּר מַתְנָה לְרָבָא: כְּמַאן – כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּאָמַר פְּלִגִינַן דִּיבּוּרָא;

דְּתָנַן: הַכּוֹתֵב כָּל נְכָסָיו לְעַבְדּוֹ – יָצָא בֶּן חוֹרִין. שִׁייֵר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא, לֹא יָצָא בֶּן חוֹרִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר:

דף ט.

לְעוֹלָם הוּא בֶּן חוֹרִין, עַד שֶׁיֹּאמַר "כֹּל נְכָסַיי נְתוּנִין לִפְלוֹנִי עַבְדִּי חוּץ מֵאֶחָד מֵרִיבּוֹא שֶׁבָּהֶן".

וְהָאָמַר רַב יוֹסֵף בַּר מְנְיוֹמֵי אָמַר רַב נַחְמָן: אַף עַל פִּי שֶׁקִּילֵּס רַבִּי יוֹסֵי אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן – הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּתַנְיָא: כְּשֶׁנֶּאֶמְרוּ דְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי יוֹסֵי, קָרָא עָלָיו הַמִּקְרָא הַזֶּה: "שְׂפָתַיִם יִשָּׁק מֵשִׁיב דְּבָרִים נְכוֹחִים"!

וּמִי אָמַר רַב נַחְמָן הָכִי? וְהָאָמַר רַב יוֹסֵף בַּר מְנְיוֹמֵי אָמַר רַב נַחְמָן: שִׁכִּיב מְרַע שֶׁכָּתַב כָּל נְכָסָיו לְעַבְדּוֹ, וְעָמַד – חוֹזֵר בַּנְּכָסִים, וְאֵינוֹ חוֹזֵר בָּעֶבֶד.

חוֹזֵר בַּנְּכָסִים – מַתְנַת שִׁכִּיב מְרַע הוּא, וְאֵינוֹ חוֹזֵר בָּעֶבֶד – שֶׁהֲרֵי יָצָא עָלָיו שֵׁם בֶּן חוֹרִין!

אֶלָּא אָמַר רַב אַשֵׁי: הָתָם הֵיְינוּ טַעְמָא, מִשּׁוּם דְּלָאו כְּרוּת גִּיטָּא הוּא.

אִם יֵשׁ עָלָיו עוֹרְרִין, יִתְקַיֵּים בְּחוֹתְמָיו: עַרְעָר כַּמָּה? אִילֵימָא עַרְעָר חַד, וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דִּבְרֵי הַכֹּל אֵין עַרְעָר פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם!

וְאֶלָּא עַרְעָר תְּרֵי? תְּרֵי וּתְרֵי נִינְהוּ, מַאי חָזֵית דְּסָמְכַתְּ אַהֲנֵי, סָמוֹךְ אַהֲנֵי! אֶלָּא עַרְעָר דְּבַעַל.

מַתְנִי' הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, וְאֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם", אִם יֵשׁ עָלָיו עֵדִים – יִתְקַיֵּים בְּחוֹתְמָיו.

אֶחָד גִּיטֵּי נָשִׁים וְאֶחָד שִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים, שָׁווּ לַמּוֹלִיךְ וְלַמֵּבִיא, וְזוֹ אַחַת מִן הַדְּרָכִים שֶׁשָּׁווּ גִּיטֵּי נָשִׁים לְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים.

גְּמָ' מַאי "אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר"? אִילֵימָא חֵרֵשׁ, חֵרֵשׁ בַּר אִתּוֹיֵי גִּיטָּא הוּא?! וְהָתְנַן: הַכֹּל כְּשֵׁרִין לְהָבִיא אֶת הַגֵּט, חוּץ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן!

אָמַר רַב יוֹסֵף: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁנִּתְנוֹ לָהּ כְּשֶׁהוּא פִּיקֵּחַ, וְלֹא הִסְפִּיק לוֹמַר "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם" עַד שֶׁנִּתְחָרֵשׁ.

אֶחָד גִּיטֵּי נָשִׁים וְאֶחָד שִׁיחְרוּרֵי עֲבָדִים: תָּנוּ רַבָּנָן: בִּשְׁלֹשָׁה דְּרָכִים שָׁוּו גִּיטֵּי נָשִׁים לְשִׁיחְרוּרֵי עֲבָדִים: שָׁוּו לַמּוֹלִיךְ וְלַמֵּבִיא; וְכָל גֵּט שֶׁיֵּשׁ עָלָיו עֵד כּוּתִי – פָּסוּל, חוּץ מִגִּיטֵּי נָשִׁים וְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים; וְכָל הַשְּׁטָרוֹת

דף ט:

הָעוֹלִים בְּעַרְכָּאוֹת שֶׁל גּוֹיִם, אַף עַל פִּי שֶׁחוֹתְמֵיהֶן גּוֹיִם – כְּשֵׁירִין, חוּץ מִגִּיטֵּי נָשִׁים וְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים. וּכְדִבְרֵי רַבִּי מֵאִיר – בְּאַרְבָּעָה: הָאוֹמֵר "תֵּן גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי, וּשְׁטַר שִׁחְרוּר זֶה לְעַבְדִּי", רָצָה לַחֲזוֹר בִּשְׁנֵיהֶם – יַחְזוֹר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

בִּשְׁלָמָא לְרַבָּנַן, מִנְיָנָא לְמַעוֹטֵי הָא דְּרַבִּי מֵאִיר. אֶלָּא לְרַבִּי מֵאִיר, מִנְיָנָא לְמַעוֹטֵי מַאי? לְמַעוֹטֵי הָא דְּתַנְיָא: עֵדִים שֶׁאֵין יוֹדְעִים לַחְתּוֹם, מְקָרְעִין לָהֶם נְיָיר חָלָק, וּמְמַלְּאִים אֶת הַקְּרָעִים דְּיוֹ.

אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בְּגִיטֵּי נָשִׁים, אֲבָל שִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים וּשְׁאָר כָּל הַשְּׁטָרוֹת, אִם יוֹדְעִין לִקְרוֹת וְלַחְתּוֹם – חוֹתְמִין, וְאִם לָאו – אֵין חוֹתְמִין.

קְרִיָּיה מַאן דְּכַר שְׁמַיהּ? חַסּוֹרֵי מִחַסְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי: עֵדִים שֶׁאֵין יוֹדְעִין לִקְרוֹת – קוֹרִין לִפְנֵיהֶם וְחוֹתְמִין, וְשֶׁאֵין יוֹדְעִין לַחְתּוֹם – מְקָרְעִין לָהֶם.

וְתוּ לֵיכָּא?! וְהָאֵיכָּא: הָאוֹמֵר "תְּנוּ גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי, וּשְׁטַר שִׁחְרוּר זֶה לְעַבְדִּי", וּמֵת – לֹא יִתְּנוּ לְאַחַר מִיתָה, "תְּנוּ מָנֶה לְפְלוֹנִי", וּמֵת – יִתְּנוּ לְאַחַר מִיתָה.

כִּי קָתָנֵי, מִילְּתָא דְּלֵיתַיהּ בִּשְׁטָרוֹת, מִילְּתָא דְּאִיתַיהּ בִּשְׁטָרוֹת לָא קָתָנֵי.

דִּשְׁלַח רָבִין מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי אֲבָהוּ: הֲווּ יוֹדְעִין, שֶׁשָּׁלַח רַבִּי אֶלְעָזָר לַגּוֹלָה מִשּׁוּם רַבֵּינוּ: שְׁכִיב מְרַע שֶׁאָמַר "כִּתְבוּ וּתְנוּ מָנֶה לְפְלוֹנִי", וּמֵת – אֵין כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין,

שֶׁמָּא לֹא גָּמַר לְהַקְנוֹתוֹ אֶלָּא בִּשְׁטָר, וְאֵין שְׁטָר לְאַחַר מִיתָה.

וְהָאֵיכָּא לִשְׁמָהּ?

בִּשְׁלָמָא לְרַבָּה, הַיְינוּ מוֹלִיךְ וּמֵבִיא. אֶלָּא לְרָבָא, קַשְׁיָא!

וְתוּ: בֵּין לְרַבָּה בֵּין לְרָבָא, הָאֵיכָּא מְחוּבָּר! כִּי קָתָנֵי פְּסוּלָא דְּרַבָּנַן, דְּאוֹרַיְיתָא לָא קָתָנֵי.

וְהָא עַרְכָּאוֹת שֶׁל גּוֹיִם, דִּפְסוּלָא דְּאוֹרָיְיתָא הוּא, וְקָתָנֵי! בְּעֵדֵי מְסִירָה, וּכְרַבִּי אֶלְעָזָר דְּאָמַר: עֵדֵי מְסִירָה כָּרְתִי.

וְהָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף אֵלּוּ כְּשֵׁירִין, וְאָמַר רַבִּי זֵירָא: יָרַד רַבִּי שִׁמְעוֹן לְשִׁיטָתוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאָמַר עֵדֵי מְסִירָה כָּרְתִי; מִכְּלָל דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר – לָא!

דף י.

אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ שֵׁמוֹת מוּבְהָקִין.

וְהָא חֲזָרָה דְּאוֹרָיְיתָא, וְקָתָנֵי!

אֶלָּא כִּי קָתָנֵי – מִילְּתָא דְּלֵיתַהּ בְּקִידּוּשִׁין, מִילְּתָא דְּאִיתַהּ בְּקִידּוּשִׁין – לָא קָתָנֵי.

וְהָא חֲזָרָה גּוּפַהּ אִיתָא בְּקִידּוּשִׁין! בִּשְׁלִיחוּת בָּעַל כּוֹרְחָהּ, דְּבָגֵירוּשִׁין אִיתַהּ וּבְקִידּוּשִׁין לֵיתַהּ.

מַתְנִי' כָּל גֵּט שֶׁיֵּשׁ עָלָיו עֵד כּוּתִי – פָּסוּל, חוּץ מִגִּיטֵּי נָשִׁים וְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים. מַעֲשֶׂה שֶׁהֵבִיאוּ לִפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל לִכְפַר עוֹתְנַאי גֵּט אִשָּׁה, וְהָיוּ עֵדָיו עֵדֵי כוּתִים, וְהִכְשִׁיר.

גְּמָ' מַנִּי מַתְנִיתִין? לָא תַּנָּא קַמָּא, וְלָא רַבִּי אֶלְעָזָר, וְלָא רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל!

דְּתַנְיָא: מַצַּת כּוּתִי – מוּתֶּרֶת, וְאָדָם יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹסֵר, לְפִי שֶׁאֵין בְּקִיאִין בְּדִקְדּוּקֵי מִצְוֹת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל מִצְוָה שֶׁהֶחֱזִיקוּ בָּהּ כּוּתִים – הַרְבֵּה מְדַקְדְּקִין בָּהּ, יוֹתֵר מִיִּשְׂרָאֵל.

מַנִּי? אִי תַּנָּא קַמָּא, אֲפִילּוּ שְׁאָר שְׁטָרוֹת נָמֵי! אִי רַבִּי אֶלְעָזָר, אֲפִילּוּ גֵּט אִשָּׁה נָמֵי לָא!

וְאִי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל; אִי דְּאַחְזוּק – אֲפִילּוּ שְׁאָר שְׁטָרוֹת נָמֵי, אִי דְּלָא אַחְזוּק – אֲפִילּוּ גֵּט אִשָּׁה נָמֵי לָא!

וְכִי תֵּימָא רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל הִיא, וּדְאַחְזוּק בְּהָא וְלָא אַחְזוּק בְּהָא, אִי הָכִי, מַאי אִירְיָא חַד? אֲפִילּוּ תְּרֵי נָמֵי! אַלְמָה אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לֹא הִכְשִׁירוּ בּוֹ אֶלָּא עֵד אֶחָד כּוּתִי בִּלְבָד? לְעוֹלָם רַבִּי אֶלְעָזָר, וּכְגוֹן דְּחָתֵים יִשְׂרָאֵל לְבַסּוֹף,

דף י:

דְּאִי לָאו דְּכוּתִי חָבֵר הֲוָה, לָא מַחְתֵּים לֵיהּ מִקַּמֵּיהּ. אִי הָכִי, אֲפִילּוּ שְׁאָר שְׁטָרוֹת נָמֵי!

אֶלָּא אָמְרִינַן רַוּוחָא שְׁבַק לְמַאן דְּקַשְׁיֵשׁ מִינֵּיהּ; הָכָא נָמֵי, רַוּוחָא שְׁבַק לְמַאן דְּקַשְׁיֵשׁ מִינֵּיהּ!

אָמַר רַב פָּפָּא, זֹאת אוֹמֶרֶת, עֲדֵי הַגֵּט אֵין חוֹתְמִין זֶה בִּלְאֹ זֶה.

מַאי טַעְמָא? אָמַר רַב אָשֵׁי: גְּזֵירָה מִשּׁוּם "כּוּלְּכֶם".

גּוּפָא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לֹא הִכְשִׁירוּ בּוֹ אֶלָּא עַד אֶחָד כּוּתִי בִּלְבַד. מַאי קָא מַשְׁמַע לַן? תְּנִינָא: כָּל גֵּט שֶׁיֵּשׁ עָלָיו עֵד כּוּתִי – פָּסוּל כּוּ!

אִי מִמַּתְנִיתִין, הֲוָה אָמֵינָא אֲפִילּוּ תְּרֵי נָמֵי; וְהַאי דְּקָתָנֵי חַד, מִשּׁוּם דְּבִשְׁטָרוֹת אֲפִילּוּ חַד נָמֵי לָא, קָא מַשְׁמַע לַן.

וּתְרֵי לָא?! וְהָא קָתָנֵי: מַעֲשֶׂה וְהֵבִיאוּ לִפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל לִכְפַר עוֹתְנַאי גֵּט אִשָּׁה, וְהָיוּ עֵדָיו עֵדֵי כוּתִים, וְהִכְשִׁירוּ! אָמַר אַבָּיֵי, תְּנִי: "עֵדוֹ".

רָבָא אָמַר: לְעוֹלָם תְּרֵי, וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל מִיפְּלָג פְּלִיג; וְחַסּוֹרֵי מִיחַסְּרָא, וְהָכִי קָתָנֵי: וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל מַכְשִׁיר בִּשְׁנַיִם, וּמַעֲשֶׂה נָמֵי שֶׁהֵבִיאוּ לִפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל לִכְפַר עוֹתְנַאי גֵּט אִשָּׁה, וְהָיוּ עֵדָיו עֵדֵי כוּתִים, וְהִכְשִׁיר.

מַתְנִי' כָּל הַשְּׁטָרוֹת הָעוֹלִים בְּעַרְכָּאוֹת שֶׁל גּוֹיִם, אַף עַל פִּי שֶׁחוֹתְמֵיהֶם גּוֹיִם – כְּשֵׁירִים; חוּץ מִגִּיטֵּי נָשִׁים וְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף אֵלּוּ כְּשֵׁירִין, לֹא הוּזְכְּרוּ אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּהֶדְיוֹט.

גְּמָ' קָא פָּסֵיק וְתָנֵי – לֹא שְׁנָא מֻכָּר לָא שְׁנָא מַתָּנָה.

בִּשְׁלָמָא מֻכָּר, מִכֵּי יָהֵיב זוּזֵי קַמַּיְיהוּ הוּא דִּקְנָה; וּשְׁטָרָא רְאָיָה בְּעָלְמָא הוּא – דְּאִי לָא יָהֵיב זוּזֵי קַמַּיְיהוּ, לָא הֲווֹ מַרְעֵי נַפְשַׁיְיהוּ וְכָתְבִין לֵיהּ שְׁטָרָא.

אֶלָּא מַתָּנָה, בְּמַאי קָא קָנֵי – לָאו בְּהַאי שְׁטָרָא? וְהַאי שְׁטָרָא חַסְפָּא בְּעָלְמָא הוּא! אָמַר שְׁמוּאֵל: דִּינָא דְּמַלְכוּתָא – דִּינָא.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא, תְּנֵי "חוּץ מִכְּגִיטֵּי נָשִׁים".

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף אֵלּוּ, כְּשֵׁירִין וְכוּ': וְהָא לָאו בְּנֵי כְּרִיתוּת נִינְהוּ?

אָמַר רַבִּי זֵירָא: יָרַד רַבִּי שִׁמְעוֹן לְשִׁיטָתוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאָמַר עֵדֵי מְסִירָה כָּרְתִי.

וְהָאָמַר רַבִּי אַבָּא: מוֹדֶה רַבִּי אֶלְעָזָר בְּמָזוּף מִתּוֹכוֹ, שֶׁפָּסוּל! הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן –

דף יא.

בְּשֵׁמוֹת מוּבְהָקִין.

הֵיכִי דָּמֵי שֵׁמוֹת מוּבְהָקִין? אָמַר רַב פָּפָּא, כְּגוֹן: הוֹרְמִיז, וַאֲבוּדַיְנָא, בַּר שִׁיבְתַּאי, וּבַר קִידְרֵי, וּבָאטִי, וּנְקִים אוּנָא.

אֲבָל שֵׁמוֹת שֶׁאֵין מוּבְהָקִים מַאי – לָא?! אִי הָכִי, אַדְּתָנֵי סֵיפָא: לֹא הוּזְכְּרוּ אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּהֶדְיוֹט; לִפְלוֹג וְלִיתְנֵי בְּדִידַהּ: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בְּשֵׁמוֹת מוּבְהָקִין, אֲבָל שֵׁמוֹת שֶׁאֵין מוּבְהָקִין – לָא!

הָכִי נָמֵי קָאָמַר: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בְּשֶׁמּוֹת מוּבְהָקִין, אֲבָל בְּשֶׁמּוֹת שֶׁאֵין מוּבְהָקִין, נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּהֶדְיוֹט, וּפְסוּלִין.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: סֵיפָא אֲתָאן לְגִיטֵּי מָמוֹן, וְהָכִי קָאָמַר: לֹא הוּזְכְּרוּ גִיטֵּי מָמוֹן דִּפְסוּלִים, אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּהֶדְיוֹט.

תַּנְיָא: אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יוֹסֵי, כָּךְ אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לַחֲכָמִים בְּצַיְדָן: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי עֲקִיבָא וַחֲכָמִים עַל כָּל הַשְּׁטָרוֹת הָעוֹלִין בְּעַרְכָּאוֹת שֶׁל גּוֹיִם, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁחוֹתְמֵיהֶן גּוֹיִם – כְּשֵׁרִים, וַאֲפִילּוּ גִיטֵּי נָשִׁים וְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים; לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּהֶדְיוֹט – שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא מַכְשִׁיר, וַחֲכָמִים פּוֹסְלִים – חוּץ מִגִּיטֵּי נָשִׁים וְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף אֵלּוּ – כְּשֵׁירִין בְּמָקוֹם שֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל חוֹתְמִין, אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁיִּשְׂרָאֵל חוֹתְמִין – לָא.

מָקוֹם שֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל חוֹתְמִין נָמֵי, לִיגְזוֹר אַטּוּ מָקוֹם שֶׁיִּשְׂרָאֵל חוֹתְמִין! שָׁמָּא בִּשְׁמָא מִחַלַּף, אַתְרָא בְּאַתְרָא לָא מִחַלַּף.

רַבִינָא סָבַר לְאַכְשׁוֹרֵי בִּכְנוּפְיָאתָה דְּאַרְמָאֵי, אָמַר לֵיהּ רַפְרָם: "עַרְכָּאוֹת" תְּנַן.

אָמַר רָבָא: הַאי שְׁטָרָא פַּרְסָאָה, דְּמַסְרִיהּ נִיהֲלֵיהּ בְּאַפֵּי סָהֲדֵי יִשְׂרָאֵל – מַגְבִּינַן בֵּיהּ מִבְּנֵי חָרֵי.

וְהָא לָא יָדְעִי לְמִיקְרָא? בִּדְיָדְעִי.

וְהָא בָּעֵינָא כְּתָב שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְזַיֵּיף, וְלֵיכָּא! בְּדַאֲפִיצָן. וְהָא בָּעֵינָא "צָרִיךְ שֶׁיְּחַזְּיר מֵעֲנָיְנוֹ שֶׁל שְׁטָר בְּשִׁטָּה אַחֶרוֹנָה", וְלֵיכָּא! בְּדַמַּהְדַּר.

אִי הָכִי מִמְּשַׁעְבְּדִי נָמֵי! לֵית לֵיהּ קָלָא.

בְּעָא מִינֵּיהּ רֵישׁ לָקִישׁ מֵרַבִּי יוֹחָנָן:

דף יא:

עֵדִים הַחֲתוּמִין עַל הַגֵּט וּשְׁמוֹתָן כְּשֵׁמוֹת גּוֹיִם, מַהוּ? אָמַר לֵיהּ: לָא בָּא לְיַדֵּינוּ אֶלָּא לוֹקוּס וְלוּס, וְהִכְשַׁרְנוּ.

וְדַוְקָא לוֹקוּס וְלוּס, דְּלָא שְׁכִיחִי יִשְׂרָאֵל דְּמַסְקִי בִּשְׁמָהָתַיְיהוּ, אֲבָל שְׁמָהָתָא אַחֲרִינֵי דִּשְׁכִיחִי יִשְׂרָאֵל דְּמַסְקִי בִּשְׁמָהָתַיְיהוּ – לָא.

אֵיתִיבֵיהּ: גִּיטִּין הַבָּאִים מִמְּדִינַת הַיָּם וְעֵדִים חֲתוּמִים עֲלֵיהֶם, אַף עַל פִּי שֶׁשְּׁמוֹתֵיהֶן כִּשְׁמוֹת גּוֹיִם – כְּשֵׁירִין, מִפְּנֵי שֶׁרוֹב יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּחוּצָה לָאָרֶץ שְׁמוֹתֵיהֶן כִּשְׁמוֹת גּוֹיִם.

הָתָם, כִּדְקָתָנֵי טַעְמָא: מִפְּנֵי שֶׁרוֹב יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּחוּצָה לָאָרֶץ שְׁמוֹתֵיהֶן כִּשְׁמוֹת גּוֹיִם.

וְאִיכָּא דְּאָמְרִי, כִּי מַתְנִיתָא בְּעָא מִינֵּיהּ, וּפְשַׁט לֵיהּ מִמַּתְנִיתָא.

מַתְנִי' הָאוֹמֵר "תֵּן גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי, וּשְׁטַר שִׁחְרוּר זֶה לְעַבְדִּי", אִם רָצָה לַחֲזוֹר בְּשֶׁנֵּיהֶן – יַחְזוֹר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּגִיטֵּי נָשִׁים, אֲבָל לֹא בְּשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים; לְפִי שֶׁזְּכִין לָאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, וְאֵין חָבִין לוֹ אֶלָּא בְּפָנָיו;

שֶׁאִם יִרְצֶה שֶׁלֹּא לְזוֹן אֶת עַבְדּוֹ – רַשַּׁאי, וְשֶׁלֹּא לְזוֹן אֶת אִשְׁתּוֹ – אֵינוֹ רַשַּׁאי.

אָמַר לָהֶם: וְהֲרֵי הוּא פּוֹסֵל אֶת עַבְדּוֹ מִן הַתְּרוּמָה, כְּשֵׁם שֶׁהוּא פּוֹסֵל אֶת אִשְׁתּוֹ! אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי שֶׁהוּא קִנְיָינוֹ.

גְּמָ' יָתֵיב רַב הוּנָא וְרַב יִצְחָק בַּר יוֹסֵף קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יִרְמְיָה, וְיָתֵיב רַבִּי יִרְמְיָה וְקָא מְנַמְנֵם, וְיָתֵיב רַב הוּנָא וְקָאָמַר: שְׁמַע מִינַּהּ מִדְּרַבָּנַן, הַתּוֹפֵס לְבַעַל חוֹב, קָנָה.

אֲמַר לֵיהּ רַב יִצְחָק בַּר יוֹסֵף: וַאֲפִילּוּ בִּמְקוֹם שֶׁחָב לַאֲחֵרִים? אָמַר לֵיהּ: אִין.

אַדְּהָכִי אִיתְּעַר בְּהוּ רַבִּי יִרְמְיָה. אָמַר לְהוּ: דַּרְדְּקֵי! הָכִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַתּוֹפֵס לְבַעַל חוֹב בִּמְקוֹם שֶׁחָב לַאֲחֵרִים – לֹא קָנָה. וְאִם תֹּאמַר: מִשְּׁנָתֵינוּ!

כָּל הָאוֹמֵר "תְּנוּ", כְּאוֹמֵר "זְכוּ" דָּמֵי.

אָמַר רַב חִסְדָּא: הַתּוֹפֵס לְבַעַל חוֹב בִּמְקוֹם שֶׁחָב לַאֲחֵרִים, בָּאנוּ לְמַחְלוֹקֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבָּנָן. דִּתְנַן: מִי שֶׁלִּיקֵּט אֶת הַפֵּאָה, וְאָמַר "הֲרֵי זוֹ לְפִלּוֹנִי עָנִי", רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר: זָכָה לוֹ, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יִתְּנֶנּוּ לְעָנִי הַנִּמְצָא רִאשׁוֹן.

אָמַר אַמֵּימָר, וְאִיתֵּימָא רַב פָּפָּא:

דף יב.

דִּלְמָא לָא הִיא; עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הָתָם, אֶלָּא דְּמִיגּוֹ דְּאִי בָּעֵי מַפְקַר לְהוּ לְנִכְסֵיהּ, וְהָוֵי עָנִי וְחָזֵי לֵיהּ – וּמִיגּוֹ דְּזָכֵי לֵיהּ לְנַפְשֵׁיהּ זָכֵי לְחַבְרֵיהּ; אֲבָל הָכָא, לָא.

וְעַד כָּאן לָא קָאָמְרִי רַבָּנָן הָתָם, אֶלָּא דִּכְתִיב: "לֹא תְלַקֵּט לְעָנְיֶּךָ" – לֹא תְלַקֵּט לוֹ לְעָנְיֶּךָ; אֲבָל הָכָא, לָא.

וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הַאי "לֹא תְלַקֵּט" – מַאי עֲבִיד לֵיהּ? מִיבְּעֵי לֵיהּ לְהַזְהִיר לְעָנִי עַל שֶׁלּוֹ.

שֶׁאִם יִרְצֶה שֶׁלֹּא לְזוֹן כּוּ': שְׁמַעְתְּ מִינַּהּ, יָכוֹל הָרַב לוֹמַר לְעֶבֶד: "עֲשֵׂה עִמִּי וְאֵינִי זָנֵךְ"?

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – דַּאֲמַר לֵיהּ: "צֵא מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ לְמִזּוֹנוֹתֶיךָ".

דִּכְוָותַהּ גַּבֵּי אִשָּׁה – דַּאֲמַר לַהּ: "צְאִי מַעֲשֵׂה יָדַיִךְ בִּמְזוֹנוֹתַיִךְ"?! אִשָּׁה אַמַּאי לָא? אִשָּׁה – בִּדְלָא סָפְקָא.

עֶבֶד נָמֵי בְּדִלָּא סָפֵיק! עַבְדָּא דִּנְהוֹם כְּרֵסֵיהּ לָא שָׁוְיָא, לְמָרֵיהּ וּלְמָרְתֵּיהּ לְמַאי מִיתְּבָעֵי?

תָּא שְׁמַע: עֶבֶד שֶׁגִּלָּה לְעָרֵי מִקְלָט אֵין רַבּוֹ חַיָּיב לְזוּנוֹ, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁמַּעֲשֵׂה יָדָיו לְרַבּוֹ. שְׁמַע מִינַּהּ, יָכוֹל הָרַב לוֹמַר לְעֶבֶד "עֲשֵׂה עִמִּי וְאֵינִי זָנֵךְ"! הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן, דְּאָמַר לוֹ: "צֵא מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ לְמָזוֹנוֹתֶיךָ".

אִי הָכִי, מַעֲשֵׂה יָדָיו אַמַּאי לְרַבּוֹ? לְהַעְדָּפָה.

הַעֲדָפָה, פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא, כֵּיוָן דְּכִי לֵית לֵיהּ לָא יָהֵיב לֵיהּ, כִּי אִית לֵיהּ נָמֵי לָא לִישְׁקוֹל מִינֵּיהּ, קָא מַשְׁמַע לַן.

וּמַאי שְׁנָא לְעָרֵי מִקְלָט? סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: "וָחַי" – עֲבִיד לֵיהּ חִיּוּתָא טְפֵי, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְהָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא: אֲבָל אִשָּׁה שֶׁגִּלְתָה לְעָרֵי מִקְלָט – בַּעְלָהּ חַיָּיב בְּמָזוֹנוֹתֶיהָ; מִכְּלָל דְּלָא אָמַר לַהּ, דְּאִי אָמַר לַהּ, בַּעְלַהּ אַמַּאי חַיָּיב?

וּמִדְּסֵיפָא דְּלָא אָמַר לַהּ, רֵישָׁא נָמֵי דְּלָא אָמַר לֵיהּ!

לְעוֹלָם דַּאֲמַר לֵיהּ, וְאִשָּׁה בִּדְלָא סָפְקָה.

וְהָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא: וְאִם אָמַר לָהּ "צְאִי מַעֲשֵׂה יָדַיִךְ בְּמָזוֹנוֹתַיִךְ" – רַשַּׁאי, מִכְּלָל דְּרֵישָׁא דְּלָא אָמַר לַהּ! הָכִי קָאָמַר: וְאִם מַסְפֶּקֶת, וְאָמַר לַהּ: "צְאִי מַעֲשֵׂה יָדַיִךְ בְּמָזוֹנוֹתַיִךְ" – רַשַּׁאי.

מַסְפֶּקֶת, מַאי לְמֵימְרָא? מַהוּ דְּתֵימָא: "כָּל כְּבוּדָּה בַת מֶלֶךְ פְּנִימָה", קָא מַשְׁמַע לַן.

לֵימָא כְּתַנָּאֵי – רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: יָכוֹל הָעֶבֶד לוֹמַר לְרַבּוֹ בְּשֶׁנֵּי בַצּוֹרֶת: "אוֹ פְּרָנְסֵנִי, אוֹ הוֹצִיאֵנִי לְחֵירוּת". וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הָרְשׁוּת בְּיַד רַבּוֹ.

מַאי, לָאו בְּהָא קָמִיפַּלְגִי – דְּמַר סָבַר: יָכוֹל, וּמַר סָבַר: אֵינוֹ יָכוֹל?

וְתִיסְבְּרָא?! הַאי "אוֹ פְּרָנְסֵנִי אוֹ הוֹצִיאֵנִי לְחֵירוּת"?! "אוֹ פַּרְנֵסְנִי אוֹ תֵּן לִי מַעֲשֵׂה יָדַי בְּפַרְנָסָתִי" מִיבְּעֵי לֵיהּ! וְעוֹד: מַאי שְׁנָא בְּשֶׁנֵּי בַצּוֹרֶת?

אֶלָּא הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – דְּאָמַר לוֹ "צֵא מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ לְמָזוֹנוֹתֶיךָ", וּבְשֶׁנֵּי בַצּוֹרֶת לָא סָפֵק; רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל סָבַר: אוֹ פַּרְנְסֵנִי אוֹ הוֹצִיאֵנִי לְחֵירוּת, כִּי הֵיכִי דְּחָזוּ לִי אִינָשֵׁי וּמְרַחֲמִין עָלַי. וְרַבָּנַן סָבְרִי: מַאן דִּמְרַחֵם אַבְנֵי חָרֵי, אַעֶבֶד נָמֵי רַחוֹמֵי מְרַחֲם.

תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַב: הַמַּקְדִּישׁ יְדֵי עַבְדּוֹ, אוֹתוֹ הָעֶבֶד לוֶֹה וְאוֹכֵל, וְעוֹשֶׂה וּפוֹרֵעַ. שְׁמַע מִינַּהּ, יָכוֹל הָרַב לוֹמַר לְעֶבֶד: "עֲשֵׂה עִמִּי וְאֵינִי זָנֵךְ"!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בְּמַעֲלֶה לוֹ מְזוֹנוֹת. אִי הָכִי, לְמַאי

דף יב:

לוֶֹה וְאוֹכֵל? לְהַעְדָּפָה.

וְלֵימָא לֵיהּ הֶקְדֵּשׁ: עַד הַשְׁתָּא סַגֵּי לָךְ בְּלָא הַעֲדָפָה, וְהַשְׁתָּא נָמֵי תִּיסְגֵּי לָךְ בְּלָא הַעֲדָפָה!

הֶקְדֵּשׁ גּוּפֵיהּ נִיחָא לֵיהּ, כִּי הֵיכִי דְּלַשְׁבַּח עֲבָדֵיהּ.

עוֹשֶׂה וּפוֹרֵעַ, קָמָא קָמָא קָדֵישׁ לֵיהּ! בְּפָחוֹת פָּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה.

הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא; דְּאָמַר רַב: הַמַּקְדִּישׁ יְדֵי עַבְדּוֹ – אוֹתוֹ הָעֶבֶד עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל, דְּאִי לָא עַבְדָּא מַאן פָּלַח לֵיהּ.

אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא הָךְ בְּמַעֲלֶה וְאֵינוֹ יָכוֹל, וְהָא בְּשֶׁאֵינוֹ מַעֲלֶה, שַׁפִּיר.

אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ הָךְ בְּשֶׁאֵינוֹ מַעֲלֶה, וְיָכוֹל, דְּאִי לָא עַבְדָּא מַאן פָּלַח לֵיהּ?! מַאן דְּבָעֵי נִיפְלְחֵיהּ!

אֶלָּא לָאו, שְׁמַע מִינַּהּ אֵינוֹ יָכוֹל! שְׁמַע מִינַּהּ.

תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַקּוֹטֵעַ יַד עַבְדּוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ – נוֹתֵן שִׁבְתּוֹ וּרְפוּאָתוֹ לְרַבּוֹ, וְאוֹתוֹ הָעֶבֶד נִיזּוֹן מִן הַצְּדָקָה. שְׁמַע מִינַּהּ, יָכוֹל הָרַב לוֹמַר לָעֶבֶד: "עֲשֵׂה עִמִּי וְאֵינִי זָנֵךְ"!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בְּמַעֲלֶה לוֹ מְזוֹנוֹת. אִי הָכִי, אַמַּאי נִיזּוֹן מִן הַצְּדָקָה? לְהַעְדְּפָה.

אִי הָכִי, "נִיזּוֹן"?! "מִתְפַּרְנֵס" מִיבָּעֵי לֵיהּ! אֶלָּא לָאו, שְׁמַע מִינַּהּ יָכוֹל! שְׁמַע מִינַּהּ.

אָמַר מָר: נוֹתֵן שִׁבְתּוֹ וּרְפוּאָתוֹ לְרַבּוֹ. שִׁבְתּוֹ, פְּשִׁיטָא! רְפוּאָתוֹ אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ.

רְפוּאָתוֹ דִּידֵיהּ הִיא, דְּבָעֵי אִיתַּסּוֹיֵי בֵּהּ! לָא צְרִיכָא, דְּאַמְדּוּהּ לְחַמְשָׁא יוֹמֵי, וַעֲבַדוּ לֵיהּ סַמָּא חָרִיפָא וְאִתַּסִּי בְּתְלָתָא יוֹמֵי; מַהוּ דְּתֵימָא: צַעֲרָא – דִּידֵיהּ הוּא, קָא מַשְׁמַע לַן.

תַּנְיָא: אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמְרוּ לוֹ לְמֵאִיר: וַהֲלֹא זְכוּת הוּא לְעֶבֶד שֶׁיּוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי רַבּוֹ לְחֵירוּת! אָמַר לָנוּ: חוֹב הוּא לוֹ – שֶׁאִם הָיָה עֶבֶד כֹּהֵן, פּוֹסְלוֹ מִן הַתְּרוּמָה. אָמְרוּ לוֹ: וַהֲלֹא מָה אִם יִרְצֶה שֶׁלֹּא לִזּוֹנוֹ וְשֶׁלֹּא לְפַרְנְסוֹ, רַשַּׁאי!

אָמַר לָנוּ: וּמָה אִילּוּ עֶבֶד כֹּהֵן שֶׁבָּרַח, וְאִשָּׁת כֹּהֵן שֶׁמָּרְדָה עַל בַּעְלָהּ – הֲלֹא אוֹכְלִין בִּתְרוּמָה; וְזֶה – אֵינוֹ אוֹכֵל. אֲבָל אִשָּׁה – חוֹב הוּא לָהּ, שֶׁכֵּן פּוֹסְלָהּ מִן הַתְּרוּמָה וּמַפְסִידָהּ מִן הַמְּזוֹנוֹת.

מַאי קָאָמְרוּ לֵיהּ, וּמַאי קָא מַהְדַּר לְהוּ? הָכִי קָאָמַר לְהוּ: הֲשַׁבְתּוּנִי עַל הַמְּזוֹנוֹת, מַה תְּשִׁיבוּנִי עַל הַתְּרוּמָה?

וְכִי תֵּימְרוּ: אִי בָּעֵי, זָרִיק לֵיהּ גִּיטָּא וּפָסֵיל לֵיהּ; שָׁבִיק לֵיהּ וְעָרִיק וְאָזֵיל לְעָלְמָא.

דף יג.

"וּמָה אִילּוּ עֶבֶד כֹּהֵן שֶׁבָּרַח וְאֵשֶׁת כֹּהֵן שֶׁמָּרְדָה עַל בַּעְלָהּ – הֲלֹא אוֹכְלִים בִּתְרוּמָה; וְזֶה – אֵינוֹ אוֹכֵל" –

שַׁפִּיר קָאָמַר לְהוּ! אָמַר רָבָא: הַיְינוּ דְּקָא מַהְדְּרִי לֵיהּ בְּמַתְנִיתִין: מִפְּנֵי שֶׁהוּא קִנְיָנוֹ. דְּאִי בָּעֵי, שָׁקֵיל אַרְבָּעָה זוּזֵי מִישְׂרָאֵל וּפָסֵיל לֵיהּ כֹּל הֵיכָא דְּאִיתֵיהּ.

וּלְרַבִּי מֵאִיר – תִּינַח עֶבֶד כֹּהֵן, עֶבֶד יִשְׂרָאֵל מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: מִפְּנֵי שֶׁמַּפְסִידוֹ מִשִּׁפְחָה כְּנַעֲנִית.

אַדְּרַבָּה, הֲרֵי הוּא מַתִּירוֹ בְּבַת חוֹרִין! עַבְדָּא בְּהֶפְקֵירָא נִיחָא לֵיהּ – זִילָא לֵיהּ, שְׁכִיחָא לֵיהּ, פְּרִיצָה לֵיהּ.

מַתְנִי׳ הָאוֹמֵר ״תְּנוּ גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי, שְׁטַר שִׁחְרוּר זֶה לְעַבְדִּי״, וּמֵת – לֹא יִתְּנוּ לְאַחַר מִיתָה. ״תְּנוּ מָנֶה לְאִישׁ פְּלוֹנִי״, וּמֵת – יִתְּנוּ לְאַחַר מִיתָה.

גְּמָ׳ אָמַר רַב יִצְחָק בַּר שְׁמוּאֵל בַּר מָרְתָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב: וְהוּא שֶׁצְּבוּרִין וּמוּנָּחִין בְּקֶרֶן זָוִית. בְּמַאי עָסְקִינַן? אִילֵימָא בְּבָרְיָא, כִּי צְבוּרִין מַאי הָוֵי? הָא לָא מְשַׁמֵּשׁ! וְאֶלָּא בִּשְׁכִיב מְרַע, מַאי אִירְיָא צְבוּרִין? כִּי אֵין צְבוּרִין נָמֵי, דְּהָא קָיְימָא לַן דְּדִבְרֵי שְׁכִיב מְרַע – כִּכְתוּבִים וְכִמְסוּרִין דָּמוּ!

אָמַר רַב זְבִיד: לְעוֹלָם בְּבָרְיָא, וְכִדְרַב הוּנָא אָמַר רַב – דְּאָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: ״מָנֶה לִי בְּיָדְךָ, תְּנֵהוּ לוֹ לִפְלוֹנִי״, בְּמַעֲמַד שְׁלָשְׁתָּן – קָנָה.

רַב פָּפָּא אָמַר: לְעוֹלָם בִּשְׁכִיב מְרַע, וּכְאִידָּךְ דְּרַב – דְּאָמַר רַב: שְׁכִיב מְרַע שֶׁאָמַר ״תְּנוּ מָנֶה לִפְלוֹנִי מִנְּכָסַי״; ״מָנֶה זֶה״ – נוֹתְנִין, ״מָנֶה״ סְתָם – אֵין נוֹתְנִין,

חֲיְישִׁינַן שֶׁמָּא מָנֶה קָבוּר קָאָמַר.

וְהִלְכְתָא: לִקְבוּרָה לָא חֲיְישִׁינַן. רַב פָּפָּא מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּרַב זְבִיד?

דף יג:

קָסָבַר רַב פָּפָּא, כִּי אָמַר רַב – לָא שְׁנָא בְּמִלְוֶה, וְלָא שְׁנָא בְּפִקָּדוֹן.

רַב זְבִיד מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּרַב פָּפָּא? לָא מִיתּוֹקְמָא מַתְנִיתִין בִּשְׁכִיב מְרַע. מִמַּאי? מִדְּקָתָנֵי: ״הָאוֹמֵר תְּנוּ גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי וּשְׁטַר שִׁחְרוּר זֶה לְעַבְדִּי״, וּמֵת – לֹא יִתְּנוּ לְאַחַר מִיתָה.

טַעְמָא דְּמֵת, הָא מַחַיִּים – נוֹתְנִין; טַעְמָא דְּאָמַר ״תְּנוּ״, הָא לֹא אָמַר ״תְּנוּ״, אֵין נוֹתְנִין; וּשְׁכִיב מְרַע – אַף עַל גַּב דְּלָא אָמַר ״תְּנוּ״, נוֹתְנִין.

דִּתְנַן, בָּרְאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: הַיּוֹצֵא בְּקוֹלֹר, וְאָמַר ״כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי״ – הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ. חָזְרוּ לוֹמַר, אַף הַמְפָרֵשׁ וְהַיּוֹצֵא בִּשְׁיָרָא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁזּוּרִי אוֹמֵר: אַף הַמְסוּכָּן.

מַתְקֵיף לַהּ רַב אָשֵׁי: וּמַאן נַיְימָא לַן דְּמַתְנִיתִין רַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁזּוּרִי הִיא? דִּלְמָא רַבָּנַן הִיא! גּוּפָא – אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: ״מָנֶה לִי בְּיָדְךָ, תְּנֵהוּ לוֹ לִפְלוֹנִי״, בְּמַעֲמַד שְׁלָשְׁתָּן – קָנָה.

אָמַר רָבָא: מִסְתַּבְּרָא מִילְּתֵיהּ דְּרַב בְּפִקָּדוֹן, אֲבָל בְּמִלְוֶה – לֹא.

וְהָאֱלֹהִים! אָמַר רַב: אֲפִילּוּ בְּמִלְוֶה. אִתְּמַר נָמֵי, אָמַר שְׁמוּאֵל מִשְּׁמֵיהּ דְּלֵוִי: ״מִלְוֶה לִי בְּיָדְךָ, תְּנֵהוּ לוֹ לִפְלוֹנִי״, בְּמַעֲמַד שְׁלָשְׁתָּן – קָנָה.

וְטַעְמָא מַאי? אָמַר אַמֵּימָר: נַעֲשָׂה כְּאוֹמֵר לוֹ בִּשְׁעַת מַתַּן מָעוֹת: שַׁעְבַּדְנָא לָךְ לְדִידָךְ וּלְכֹל דְּאָתוּ מֵחֲמָתָךְ.

אֲמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי לְאַמֵּימָר: אֶלָּא מֵעַתָּה, הִקְנָה לַנּוֹלָדִים – דְּלָא הֲווֹ בִּשְׁעַת מַתַּן מָעוֹת, הָכִי נָמֵי דְּלָא קָנוּ?!

דַּאֲפִילּוּ לְרַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר אָדָם מַקְנֶה דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם, הָנֵי מִילֵּי לְדָבָר שֶׁיָּשְׁנוֹ בְּעוֹלָם, אֲבָל לְדָבָר שֶׁאֵינוֹ בָּעוֹלָם – לָא!

אֶלָּא אָמַר רַב אָשֵׁי:

דף יד.

בְּהַהִיא הֲנָאָה דְּקָא מִשְׁתַּנְּיָא לֵיהּ בֵּין מִלְוָה יְשָׁנָה לְמִלְוָה חֲדָשָׁה, גָּמַר וּמְשַׁעְבֵּיד נַפְשֵׁיהּ.

אֲמַר לֵיהּ הוּנָא מָר בְּרֵיהּ דְּרַב נְחֶמְיָה לְרַב אָשֵׁי: אֶלָּא מֵעַתָּה, כְּגוֹן הָנֵי דְּבֵי בַּר אֶלְיָשִׁיב, דְּכָפְתֵי וְשָׁקְלִי לְאַלְתַּר, הָכִי נָמֵי דְּלָא קָנוּ?!

וְכִי תֵּימָא הָכִי נָמֵי, אִם כֵּן נָתַתָּ דְּבָרֶיךָ לְשִׁיעוּרִין!

אֶלָּא אָמַר מָר זוּטְרָא: הָנֵי תְּלָת מִילֵּי שַׁוּינְהוּ רַבָּנַן כְּהִלְכָתָא בְּלָא טַעְמָא: חֲדָא – הָא; וְאִידַּךְ – דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הַכּוֹתֵב כָּל נְכָסָיו לְאִשְׁתּוֹ – לֹא עָשָׂאָה אֶלָּא אַפִּיטְרוֹפְּיָא; וְאִידַּךְ – דְּאָמַר רַב חֲנַנְיָא: הַמַּשִּׂיא אִשָּׁה לִבְנוֹ גָּדוֹל בַּבַּיִת – קָנָאוֹ.

אָמַר לֵיהּ רַב לְרַב אַחָא בַּרְדְּלָא: קַבָּא דְּמוֹרִיקָא אִית לִי גַּבָּךְ; יַהֲבֵיהּ לְפִלּוֹנִי. בְּאַפֵּיהּ קָאָמֵינָא לָךְ דְּלָא הֲדַרְנָא בִּי.

מִכְּלָל דְּאִי בָּעֵי הֲדַר בֵּיהּ, מָצֵי הָדַר בֵּיהּ?! הָכִי קָאָמַר: דְּבָרִים הַלָּלוּ לֹא נִיתְּנוּ לַחֲזָרָה.

הָא אָמַר רַב חֲדָא זִימְנָא; דְּאָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: "מָנֶה לִי בְּיָדְךָ, תְּנֵהוּ לוֹ לְפִלּוֹנִי", בְּמַעֲמַד שְׁלִשְׁתָּן – קָנָה!

אִי מֵהַהִיא, הָווּ אָמֵינָא הָנֵי מִילֵּי מַתָּנָה מְרוּבָּה, אֲבָל מַתָּנָה מוּעֶטֶת לָא לִיבְעֵי בְּפָנָיו, קָא מַשְׁמַע לַן.

הָנְהוּ גִּינָּאֵי דַּעֲבֵיד חוּשְׁבָּנָא בַּהֲדֵי הֲדָדֵי. פָּשׁ חֲמֵשׁ אִיסְתְּרֵי זוּזֵי גַּבֵּי חַד מִנַּיְיהוּ, אָמְרִי לֵיהּ: "יַהֲבִינְהוּ נִיהֲלֵיהּ לְמָרֵי אַרְעָא" – בְּאַפֵּי מָרֵי אַרְעָא, וּקְנֵה מִינַּיְיהּ.

לְסוֹף אֲזַל עֲבַד חוּשְׁבָּנָא בֵּין דִּילֵיהּ לְנַפְשֵׁיהּ, לָא פָּשׁ גַּבֵּיהּ וְלָא מִידֵּי. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן, אֲמַר לֵיהּ: מַאי אֵיעְבֵּיד לָךְ? חֲדָא, דְּאָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב. וְעוֹד, הָא קָנוּ מִינָּךְ.

אֲמַר לֵיהּ רָבָא: אַטּוּ הַאי, מִי קָאָמַר "לָא יָהֲבִינָא"?! "דְּלֵיכָּא גַּבַּאי" קָאָמַר! אֲמַר לֵיהּ: אִם כֵּן, קִנְיָן בְּטָעוּת הוּא, וְכָל קִנְיָן בְּטָעוּת חוֹזֵר.

אִיתְּמַר: "הוֹלֵךְ מָנֶה לִפְלוֹנִי שֶׁאֲנִי חַיָּיב לוֹ", אָמַר רַב: חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתוֹ; וְאִם בָּא לַחְזוֹר – אֵינוֹ חוֹזֵר. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: מִתּוֹךְ שֶׁחַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתוֹ, אִם בָּא לַחְזוֹר – חוֹזֵר.

לֵימָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי – דְּמָר סָבַר: "הוֹלֵךְ" כְּ"זְכִי" דָּמֵי, וּמָר סָבַר: "הוֹלֵךְ" לָאו כְּ"זְכִי" דָּמֵי?

לָא; דְּכוּלֵי עָלְמָא "הוֹלֵךְ" כִּ"יְכִי" דָּמֵי, וְהָכָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי – מָר סָבַר: לָא אָמְרִינַן מִיגּוֹ. וּמָר סָבַר: אָמְרִינַן מִיגּוֹ.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב: "הוֹלֵךְ מָנֶה לְפְלוֹנִי שֶׁאֲנִי חַיָּיב לוֹ"; "תֵּן מָנֶה לְפְלוֹנִי שֶׁאֲנִי חַיָּיב לוֹ"; "הוֹלֵךְ מָנֶה לְפְלוֹנִי – פְּקֵדוֹן שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּיָדִי"; "תֵּן מָנֶה לְפְלוֹנִי – פְּקֵדוֹן שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּיָדִי" – חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתוֹ, וְאִם בָּא לַחְזוֹר – אֵינוֹ חוֹזֵר.

פְּקֵדוֹן, לֵימָא לֵיהּ: אֵין רְצוֹנוֹ שֶׁיִּהְיֶה פִּקָּדוֹנוֹ בְּיַד אַחֵר! אָמַר רַבִּי זֵירָא: כְּשֶׁהוּחְזַק כַּפְרָן.

רַב שֵׁשֶׁת הֲוָה לֵיהּ אֲשַׁרְתָּא דְּסַרְבָּלֵי בְּמָחוֹזָא. אֲמַר לֵיהּ לְרַב יוֹסֵף בַּר חָמָא: בַּהֲדֵי דְּאָתֵית, אַיְיתִינְהוּ נִיהֲלִי. אֲזַל, יַהֲבִינְהוּ לֵיהּ. אָמְרִי לֵיהּ: נִיקְנֵי מִינָּךְ; אָמַר לְהוּ: אִין.

לְסוֹף אִישְׁתְּמִיט לְהוּ. כִּי אָתָא לְגַבֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ: שַׁפִּיר עֲבַדְתְּ, דְּלָא שַׁוִּית נַפְשָׁךְ "עֶבֶד לְוֶה לְאִישׁ מַלְוֶה". לִישָׁנָא אַחֲרִינָא: שַׁפִּיר עֲבַדְתְּ; "עֶבֶד לְוֶה לְאִישׁ מַלְוֶה".

רַבִּי אַחַי בְּרַבִּי יֹאשִׁיָּה הֲוָה לֵיהּ אִיסְפְּקָא דְּכַסְפָּא בִּנְהַרְדְּעָא,

דף יד:

אָמַר לְהוּ לְרַבִּי דּוֹסְתַּאי בַּר רַבִּי יַנַּאי וּלְרַבִּי יוֹסֵי בַּר כִּיפַּר: בַּהֲדֵי דְּאָתֵיתוּ, אַתְיוּהּ נִיהֲלִי. אָזוּל, יַהֲבֵיהּ נִיהֲלֵיהּ. אָמְרִי לְהוּ: נִקְנֵי מִינַּייכוּ; אָמְרִי לְהוּ: לָא. אָמְרִי לְהוּ: אַהְדְּרֵיהּ נִיהֲלַן.

רַבִּי דּוֹסְתַּאי בְּרַבִּי יַנַּאי אָמַר לְהוּ: אִין; רַבִּי יוֹסֵי בַּר כִּיפַּר אָמַר לְהוּ: לָא. הֲווֹ קָא מְצַעֲרוּ לֵיהּ, אָמַר לֵיהּ: חָזֵי מָר הֵיכִי קָא עָבֵידוּ! אָמַר לְהוּ: טָב רְמוֹ לֵיהּ.

כִּי אָתוֹ לְגַבֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ: חָזֵי מָר, לָא מִיסְתַּיֵּיהּ דְּלָא סַיְּיעַן, אֶלָּא אָמַר לְהוּ נָמֵי "טָב רְמוֹ לֵיהּ"! אָמַר לֵיהּ: אַמַּאי תֵּיעְבֵּד הָכִי?

אָמַר לֵיהּ: אוֹתָן בְּנֵי אָדָם – הֵן אַמָּה, וְכוֹבָעָן אַמָּה, וּמְדַבְּרִין מֵחֲצֵייֶהָן, וּשְׁמוֹתֵיהֶן מְבוֹהָלִין: 'אַרְדָּא' וְ'אַרְטָא' וּ'פִילֵי בְּרֵישׁ'; אוֹמְרִין "כְּפוֹתוּ" – כּוֹפְתִין; אוֹמְרִין "הֲרוֹגוּ" – הוֹרְגִין; אִילּוּ הָרְגוּ אֶת דּוֹסְתַּאי, מִי נָתַן לְיַנַּאי אַבָּא בַּר כְּמוֹתִי.

אָמַר לֵיהּ: בְּנֵי אָדָם הַלָּלוּ קְרוֹבִים לַמַּלְכוּת הֵן? אָמַר לֵיהּ: הֵן. יֵשׁ לָהֶן סוּסִים וּפְרָדִים שֶׁרָצִים אַחֲרֵיהֶן? אָמַר לֵיהּ: הֵן. אָמַר לֵיהּ: אִי הָכִי, שַׁפִּיר עֲבַדְתְּ.

"הוֹלֵךְ מָנֶה לְפְלוֹנִי", וְהָלַךְ וּבִקְּשׁוֹ וְלֹא מְצָאוֹ – תְּנֵי חָדָא: יַחְזְרוּ לַמְשַׁלֵּחַ; וְתַנְיָא אִידַּךְ: לְיוֹרְשֵׁי מִי שֶׁנִּשְׁתַּלְחוּ לוֹ.

לֵימָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי – דְּמָר סָבַר: "הוֹלֵךְ" כִּ"יְכִי", וּמָר סָבַר: "הוֹלֵךְ" לָאו כִּ"יְכִי"?

אָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר מֶמֶל: דְּכוּלֵי עָלְמָא "הוֹלֵךְ" לָאו כִּ"יְכִי"; וְלָא קַשְׁיָא – הָא בְּבָרְיָא, הָא בְּשִׁכְיָב מְרַע.

רַב זְבִיד אָמַר: הָא וְהָא בְּשִׁכְיָב מְרַע; הָא – דְּאִיתֵיהּ לְמְקַבֵּל בִּשְׁעַת מַתָּן מָעוֹת, הָא – דְּלֵיתֵיהּ לְמְקַבֵּל בִּשְׁעַת מַתָּן מָעוֹת.

רַב פָּפָּא אָמַר: הָא וְהָא בְּבָרְיא; הָא – דְּמִית מְקַבֵּל בְּחַיֵּי נוֹתֵן, הָא – דְּמִית נוֹתֵן בְּחַיֵּי מְקַבֵּל.
לֵימָא "הוֹלֵךְ" כִּ"זְכֵי" תַּנָּאֵי הִיא? דְּתַנְיָא: "הוֹלֵךְ מָנֶה לְפְלוֹנִי", וְהָלַךְ וּבִקְּשׁוֹ וְלֹא מְצָאוֹ, יַחְזְרוּ לַמְשַׁלֵּחַ. מֵת מְשַׁלֵּחַ – רַבִּי נָתָן וְרַבִּי יַעֲקֹב אָמְרוּ: יַחְזְרוּ לְיוֹרְשֵׁי מְשַׁלֵּחַ, וְיֵשׁ אוֹמְרִים: לְיוֹרְשֵׁי מִי שֶׁנִּשְׁתַּלְּחוּ לוֹ.
רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי יַעֲקֹב, שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: מִצְוָה לְקַיֵּים דִּבְרֵי הַמֵּת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יַחְלוֹקוּ. וְכָאן אָמְרוּ: כֹּל מַה שֶּׁיִּרְצֶה שָׁלִיחַ – יַעֲשֶׂה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן הַנָּשִׂיא: עַל יְדֵי הֶיְזֵק מַעֲשֶׂה, וְאָמְרוּ: יַחְזְרוּ לְיוֹרְשֵׁי מְשַׁלֵּחַ.
מַאי, לָאו בְּהָא קָמִיפַּלְגִי – דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר: "הוֹלֵךְ" לָאו כִּ"זְכֵי"; וְרַבִּי נָתָן וְרַבִּי יַעֲקֹב נָמֵי – "הוֹלֵךְ" לָאו כִּ"זְכֵי", וְאַף עַל גַּב דְּמִית, לָא אָמְרִינַן "מִצְוָה לְקַיֵּים דִּבְרֵי הַמֵּת"; וְיֵשׁ אוֹמְרִים – "הוֹלֵךְ" כִּ"זְכֵי";
רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי יַעֲקֹב שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר – "הוֹלֵךְ" לָאו כִּ"זְכֵי", מִיהוּ, הֵיכָא דְּמִית, אָמְרִינַן מִצְוָה לְקַיֵּים דִּבְרֵי הַמֵּת;
וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יַחְלוֹקוּ – מְסַפְּקָא לְהוּ; וְכָאן אָמְרוּ – שׁוּדָּא עָדִיף; וְרַבִּי שִׁמְעוֹן הַנָּשִׂיא – מַעֲשֶׂה אֶתָא לְאַשְׁמוֹעִינַן.
לָא, בְּבָרְיא דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי; וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בִּשְׁכִיב מְרַע, וּבִפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבָּנַן קָמִיפַּלְגִי.
דִּתְנַן: הַמְחַלֵּק נְכָסָיו עַל פִּיו, רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אֶחָד בָּרִיא וְאֶחָד מְסוּכָּן; נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחֲרָיוּת – נִקְנִין בְּכֶסֶף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה, וְשֶׁאֵין לָהֶן אַחֲרָיוּת – אֵין נִקְנִין אֶלָּא בִּמְשִׁיכָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵלּוּ וָאֵלּוּ נִקְנִין בַּאֲמִירָה.
אָמְרוּ לוֹ: מַעֲשֶׂה בְּאִמָּן שֶׁל בְּנֵי רוֹכֵל שֶׁהָיְתָה חוֹלָה, וְאָמְרָה: "תְּנוּ

דף טו.

כְּבִינְתִי לְבָתִי, וְהִיא בִּשְׁנֵים עָשָׂר מָנֶה", וּמֵתָה, וְקִיְּימוּ חֲכָמִים אֶת דְּבָרֶיהָ! אָמַר לָהֶם: בְּנֵי רוֹכֵל תִּקְבְּרֵם אִמָּם.
תַּנָּא קַמָּא כְּרַבִּי אֶלְעָזָר; וְרַבִּי נָתָן וְרַבִּי יַעֲקֹב נָמֵי כְּרַבִּי אֶלְעָזָר – אַף עַל גַּב דְּמִית, לָא אָמְרִינַן מִצְוָה לְקַיֵּים דִּבְרֵי הַמֵּת; וְ"יֵשׁ אוֹמְרִים" – כְּרַבָּנַן;
וְרַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר – כְּרַבִּי אֶלְעָזָר, מִיהוּ הֵיכָא דְּמִית אָמְרִינַן מִצְוָה לְקַיֵּים דִּבְרֵי הַמֵּת; וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יַחְלוֹקוּ – מְסַפְּקָא לְהוּ; וְכָאן אָמְרוּ – שׁוּדָּא עָדִיף; וְרַבִּי שִׁמְעוֹן הַנָּשִׂיא – מַעֲשֶׂה אֶתָא לְאַשְׁמוֹעִינַן.

אַבַּעְיָא לְהוּ: רַבִּי שִׁמְעוֹן הַנָּשִׂיא; נָשִׂיא הוּא, אוֹ מִשּׁוּם דְּנָשִׂיא קָאָמַר? תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַב יוֹסֵף: הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הַנָּשִׂיא. וַעֲדַיִין תִּיבְעֵי לָךְ: נָשִׂיא הוּא, אוֹ דְּקָאָמַר מִשּׁוּם דְּנָשִׂיא? תֵּיקוּ.

גּוּפָא – אָמַר רַב יוֹסֵף: הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הַנָּשִׂיא. וְהָא קָיְימָא לַן דִּבְרֵי שְׁכִיב מְרַע כִּכְתוּבִין וְכִמְסוּרִין דָּמוּ!

רַב יוֹסֵף מוֹקֵי לַהּ בִּבְרִיא. וְהָא לְיוֹרְשֵׁי מְשַׁלֵּחַ קָאָמַר, וְקָיְימָא לַן: מִצְוָה לְקַיֵּים דִּבְרֵי הַמֵּת! תְּנִי: יַחְזְרוּ לִמְשַׁלֵּחַ.

הֲדַרַן עָלָךְ הַמֵּבִיא קַמָּא

הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, וְאָמַר: ”בְּפָנַי נִכְתַּב אֲבָל לֹא בְּפָנַי נֶחְתַּם“; ”בְּפָנַי נֶחְתַּם אֲבָל לֹא בְּפָנַי נִכְתַּב“; ”בְּפָנַי נִכְתַּב כּוּלּוֹ וּבְפָנַי נֶחְתַּם חֶצְיוֹ“; ”בְּפָנַי נִכְתַּב חֶצְיוֹ וּבְפָנַי נֶחְתַּם כּוּלּוֹ“ – פָּסוּל.

אֶחָד אוֹמֵר ”בְּפָנַי נִכְתַּב“ וְאֶחָד אוֹמֵר ”בְּפָנַי נֶחְתַּם“, פָּסוּל. שְׁנַיִם אוֹמְרִים ”בְּפָנֵינוּ נִכְתַּב“ וְאֶחָד אוֹמֵר ”בְּפָנַי נֶחְתַּם“, פָּסוּל; וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר. אֶחָד אוֹמֵר ”בְּפָנַי נִכְתַּב“ וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים ”בְּפָנֵינוּ נֶחְתַּם“, כָּשֵׁר.

גְּמָ' הָא תּוּ לְמָה לִי? הָא תְּנָא לֵיהּ חֲדָא זִימְנָא – הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר ”בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם“! אִי מֵהַהִיא הֲוָה אָמֵינָא: צָרִיךְ, וְאִי לָא אָמַר כָּשֵׁר; קָא מַשְׁמַע לַן.

”בְּפָנַי נִכְתַּב חֶצְיוֹ וּבְפָנַי נֶחְתַּם כּוּלּוֹ“, פָּסוּל. הֵי חֶצְיוֹ? אִילֵּימָא חֶצְיוֹ רִאשׁוֹן, וְהָאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אֲפִילּוּ לֹא כָּתַב בּוֹ אֶלָּא שִׁיטָּה אַחַת לִשְׁמָהּ, שׁוּב אֵינוֹ צָרִיךְ! אֶלָּא אָמַר רַב אָשֵׁי: חֶצְיוֹ אַחֲרוֹן.

”בְּפָנַי נִכְתַּב כּוּלּוֹ וּבְפָנַי נֶחְתַּם חֶצְיוֹ“, פָּסוּל. אָמַר רַב חִסְדָּא: וַאֲפִילּוּ שְׁנַיִם מְעִידִים עַל חֲתִימַת יַד שֵׁנִי – פָּסוּל. מַאי טַעְמָא?

אוֹ כּוּלּוֹ בְּקִיּוּם הַגֵּט, אוֹ כּוּלּוֹ בְּתַקָּנַת חֲכָמִים.

מַתְקֵיף לַהּ רָבָא: מִי אִיכָּא מִידֵּי דְּאִילּוּ אָמַר חַד, כָּשֵׁר; הַשְׁתָּא דְּאִיכָּא תְּרֵי, פָּסוּל?! אֶלָּא אָמַר רָבָא: אֲפִילּוּ

דף טו:

הוּא וְאַחֵר מְעִידִין עַל חֲתִימַת יַד שֵׁנִי – פָּסוּל. מַאי טַעְמָא? אָתוּ לְאִיחַלּוֹפֵי בְּקִיּוּם שְׁטָרוֹת דְּעָלְמָא, וְקָא נָפֵיק נָכֵי רִיבְעָא דְּמָמוֹנָא אַפּוּמָּא דְּחַד סָהֲדָא.

מַתְקֵיף לַהּ רַב אָשֵׁי: מִי אִיכָּא מִידֵּי, דְּאִילּוּ מַסֵּיק לֵיהּ אִיהוּ לְכוּלֵּיהּ דִּיבּוּרָא, כָּשֵׁר; הַשְׁתָּא דְּאִיכָּא חַד בַּהֲדֵיהּ, פָּסוּל?!

אֶלָּא אָמַר רַב אָשֵׁי: אֲפִילּוּ אוֹמֵר "אֲנִי הוּא עֵד שֵׁנִי" – פָּסוּל. מַאי טַעְמָא? אוֹ כּוּלּוֹ בְּקִיּוּם הַגֵּט, אוֹ כּוּלּוֹ בְּתַקָּנַת חֲכָמִים.

תְּנַן: "בְּפָנַי נִכְתַּב כּוּלּוֹ, בְּפָנַי נֶחְתַּם חֶצְיוֹ", פָּסוּל. אִידַּךְ חֶצְיוֹ הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא דְּלֵיכָּא דְּקָא מַסְהֵיד עֲלֵיהּ כְּלָל; הַשְׁתָּא אֶחָד אוֹמֵר "בְּפָנַי נִכְתַּב" וְאֶחָד אוֹמֵר "בְּפָנַי נֶחְתַּם", דְּהַאי קָמַסְהֵיד אַכּוּלֵּיהּ כְּתִיבָה וְהַאי קָמַסְהֵיד אַכּוּלֵּיהּ חֲתִימָה, פָּסוּל; חֶצְיוֹ מִיבַּעְיָא?!

אֶלָּא אוֹ כִּדְרָבָא אוֹ כִּדְרַב אָשֵׁי,

וּלְאַפּוֹקֵי מִדְּרַב חִסְדָּא.

אָמַר לְךָ רַב חִסְדָּא: וּלְטַעְמָיךְ, "בְּפָנַי נִכְתַּב אֲבָל לֹא בְּפָנַי נֶחְתַּם" לָמָּה לִי? אֶלָּא לֹא זוֹ אַף זוֹ קָתָנֵי,

הָכָא נָמֵי לָא זוֹ אַף זוֹ קָתָנֵי.

אָמַר רַב חִסְדָּא: גִּידּוּד חֲמִשָּׁה וּמְחִיצָה חֲמִשָּׁה – אֵין מִצְטָרְפִין, עַד שֶׁיְּהֵא אוֹ כּוּלּוֹ בְּמְחִיצָה אוֹ כּוּלּוֹ בְּגִידּוּד.

דָּרֵשׁ מָרִימָר: גִּידּוּד חֲמִשָּׁה וּמְחִיצָה חֲמִשָּׁה – מִצְטָרְפִין. וְהִלְכְתָא: מִצְטָרְפִין.

בָּעֵי אִילְפָא: יָדַיִם – טְהוֹרוֹת לַחֲצָאִין, אוֹ אֵין טְהוֹרוֹת לַחֲצָאִין? הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא דְּקָא מָשׁוּ בֵּי תְּרֵי מַרְבִּיעִית, וְהָא תְּנַן: מַרְבִּיעִית נוֹטְלִין לְיָדַיִם, לְאֶחָד וַאֲפִילּוּ לִשְׁנַיִם!

וְאֶלָּא דְּקָא מָשֵׁי חָדָא חָדָא יְדֵיהּ, וְהָתְנַן: הַנּוֹטֵל יָדוֹ אַחַת בִּנְטִילָה, וְאַחַת בִּשְׁטִיפָה, יָדָיו טְהוֹרוֹת!

וְאֶלָּא דְּקָא מָשֵׁי פַּלְגָא פַּלְגָא דִּידֵיהּ, וְהָאָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי: יָדַיִם – אֵין טְהוֹרוֹת לַחֲצָאִין!

לָא צְרִיכָא, דְּאִיכָּא מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ.

וְכִי אִיכָּא מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ מַאי הָוֵי? וְהָתְנַן:

דף טז.

הַנִּצּוֹק, וְהַקְּטַפְּרֵס, וּמַשְׁקֶה טוֹפֵחַ – אֵינוֹ חִיבּוּר לֹא לְטוּמְאָה וְלֹא לְטָהֳרָה!

לָא צְרִיכָא, דְּאִיכָּא טוֹפֵחַ לְהַטְפִּיחַ. הָא נָמֵי תְּנֵינָא: טוֹפֵחַ לְהַטְפִּיחַ – חִיבּוּר!

דְּלְמָא לְעִנְיַן מְקָוְואוֹת, וְרַבִּי יְהוּדָה הִיא. דְּתָנַן: מְקָוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה מְכוּוָּנוֹת, וְיָרְדוּ שְׁנַיִם וְטָבְלוּ (שְׁנֵיהֶם בְּבַת אַחַת – טְהוֹרִים),

בְּזֶה אַחַר זֶה – רִאשׁוֹן טָהוֹר, וְהַשֵּׁנִי טָמֵא.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיוּ רַגְלָיו שֶׁל רִאשׁוֹן נוֹגְעוֹת בַּמַּיִם – אַף הַשֵּׁנִי טָהוֹר.

אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה, הֲרֵי אָמְרוּ: הַבָּא רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ בְּמַיִם שְׁאוּבִין, וְטָהוֹר שֶׁנָּפְלוּ עַל רֹאשׁוֹ וְעַל רוּבּוֹ שְׁלֹשָׁה לוּגִּין מַיִם שְׁאוּבִין – טָמֵא; בָּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה: חֶצְיוֹ בְּבִיאָה וְחֶצְיוֹ בִּנְפִילָה, מַאי? תֵּיקוּ.

אָמַר רַב פָּפָּא, הֲרֵי אָמְרוּ: בַּעַל קֶרִי חוֹלֶה, שֶׁנָּתְנוּ עָלָיו תִּשְׁעָה קַבִּין מַיִם – טָהוֹר; בָּעֵי רַב פָּפָּא: חֶצְיוֹ בִּטְבִילָה וְחֶצְיוֹ בִּנְתִינָה, מַאי? תֵּיקוּ.

אֶחָד אוֹמֵר "בְּפָנַי נִכְתַּב" וְאֶחָד אוֹמֵר כּוּ': אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁאֵין הַגֵּט יוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי שְׁנֵיהֶם, אֲבָל גֵּט יוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי שְׁנֵיהֶם –

דף טז:

כָּשֵׁר. אַלְמָא קָסָבַר שְׁנַיִם שֶׁהֵבִיאוּ גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, אֵין צְרִיכִין שֶׁיֹּאמְרוּ: "בְּפָנֵינוּ נִכְתַּב וּבְפָנֵינוּ נֶחְתַּם".

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אֶלָּא מֵעַתָּה, סֵיפָא דְּקָתָנֵי: שְׁנַיִם אוֹמְרִים "בְּפָנֵינוּ נִכְתַּב" וְאֶחָד אוֹמֵר "בְּפָנַי נֶחְתַּם" – פָּסוּל, וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר;

טַעְמָא דְּאֵין הַגֵּט יוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי שְׁנֵיהֶם, הָא גֵּט יוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי שְׁנֵיהֶם – מַכְשִׁרִי רַבָּנַן?!

אָמַר לֵיהּ: אִין.

וְכִי אֵין גֵּט יוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי שְׁנֵיהֶם בְּמַאי פְּלִיגִי? מָר סָבַר: גְּזִירִינַן דִּלְמָא אָתְיָא לְאִיחַלּוֹפֵי בְּקִיּוּם שְׁטָרוֹת דְּעָלְמָא – בְּעֵד אֶחָד; וּמָר סָבַר: לָא גָּזְרִינַן.

לִישָּׁנָא אַחֲרִינָא אָמְרִי לַהּ: אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֲפִילּוּ גֵּט יוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי שְׁנֵיהֶם – פָּסוּל. אַלְמָא קָסָבַר שְׁנַיִם שֶׁהֵבִיאוּ גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, צְרִיכִין שֶׁיֹּאמְרוּ "בְּפָנֵינוּ נִכְתַּב וּבְפָנֵינוּ נֶחְתַּם".

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אֶלָּא מֵעַתָּה, סֵיפָא דְּקָתָנֵי: שְׁנַיִם אוֹמְרִים "בְּפָנֵינוּ נִכְתַּב" וְאֶחָד אוֹמֵר "בְּפָנַי נֶחְתַּם" – פָּסוּל, וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר; אֲפִילּוּ גֵּט יוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי שְׁנֵיהֶם פָּסְלִי רַבָּנַן?!

אָמַר לֵיהּ: אִין.

בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי? מָר סָבַר: לְפִי שֶׁאֵין בְּקִיאִין לִשְׁמֹהּ, וּמָר סָבַר: לְפִי שֶׁאֵין עֵדִים מְצוּיִין לְקַיְּימוֹ.

לֵימָא דְּרַבָּה וְרַבָּא תַּנָּאֵי הִיא? לָא; רַבָּא מְתָרֵץ כְּלִישָּׁנָא קַמָּא,

וְרַבָּה אָמַר לָךְ: דְּכוּלֵי עָלְמָא בָּעֵינַן לִשְׁמֹהּ, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – לְאַחַר שֶׁלָּמְדוּ;

וּבְגֵּוִירָה שֶׁמָּא יַחְזוֹר הַדָּבָר לְקִלְקוּלוֹ קָמִיפַּלְגִי – דְּמָר סָבַר גְּזִירִינַן, וּמָר סָבַר לָא גָּזְרִינַן.

וְלִיפְלוֹג נָמֵי רַבִּי יְהוּדָה בְּרֵישָׁא! הָא אִתְּמַר עָלַהּ, אָמַר עוּלָּא: חָלוּק הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אַף בְּרִאשׁוֹנָה.

מֵתִיב רַב אוֹשַׁעְיָא לְעוּלָּא: רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר בְּזוֹ וְלֹא בְּאַחֶרֶת. מַאי, לָאו לְמַעוֹטֵי אֶחָד אוֹמֵר "בְּפָנַי נִכְתַּב" וְאֶחָד אוֹמֵר "בְּפָנַי נֶחְתַּם"?!

לָא, לְמַעוֹטֵי "בְּפָנַי נֶחְתַּם אֲבָל לֹא בְּפָנַי נִכְתַּב" – סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וְלָא גָּזַר רַבִּי יְהוּדָה גְּזֵירָה שֶׁמָּא יַחְזוֹר וְדָבָר לְקִלְקוּלוֹ; דִּלְמָא אָתֵי לְאַחַלּוֹפֵי בְּקִיּוּם שְׁטָרוֹת דְּעָלְמָא, בְּעֵד אֶחָד – נָמֵי לָא גָּזַר; קָא מַשְׁמַע לַן.

אִתְּמַר נָמֵי, אָמַר רַב יְהוּדָה: שְׁנַיִם שֶׁהֵבִיאוּ גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, בָּאנוּ לְמַחְלוֹקֶת רַבִּי יְהוּדָה וְרַבָּנָן.

רַבָּה בַּר בַּר חָנָה חָלַשׁ, עוּל לְגַבֵּיהּ רַב יְהוּדָה וְרַבָּה, לְשַׁיּוֹלֵי בֵּיהּ. בָּעוֹ מִינֵּיהּ: שְׁנַיִם שֶׁהֵבִיאוּ גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, צְרִיכִין שֶׁיֹּאמְרוּ "בְּפָנֵינוּ נִכְתַּב וּבְפָנֵינוּ נֶחְתַּם", אוֹ אֵין צְרִיכִין? אָמַר לָהֶם: אֵין צְרִיכִין – מָה אִילּוּ יֹאמְרוּ "בְּפָנֵינוּ גֵּירְשָׁהּ", מִי לָא מְהֵימְנִי?! אַדְּהָכִי, אֲתָא הָהוּא

דף יז.

חַבְרָא, שְׁקָלֵהּ לִשְׁרָגָא מִקַּמַּיְיהוּ. אָמַר: רַחֲמָנָא! אוֹ בְּטוּלְךָ, אוֹ בְּטוּלָּא דְּבַר עֲשָׂו.

לְמֵימְרָא דְּרוֹמָאֵי מָעֲלוּ מִפָּרְסָאֵי?! וְהָתְנֵי רַבִּי חִיָּיא, מַאי דִּכְתִיב: "אֱלֹהִים הֵבִין דַּרְכָּהּ וְהוּא יָדַע אֶת מְקוֹמָהּ"? יוֹדֵעַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁאֵין יְכוֹלִין לְקַבֵּל גְּזֵירַת רוֹמִיִּים, עָמַד וְהִגְלָה אוֹתָם לְבָבֶל.

לָא קַשְׁיָא; הָא מִקַּמֵּי דְּנַיְתוּ חַבְרֵי לְבָבֶל, הָא לְבָתַר דַּאֲתוּ חַבְרֵי לְבָבֶל.

אֶחָד אוֹמֵר "בְּפָנַי נִכְתַּב" וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים "בְּפָנֵינוּ נֶחְתַּם" – כְּשֵׁר: אָמַר רַבִּי אַמֵּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁהַגֵּט יוֹצֵא מִתַּחַת יַד עֵד כְּתִיבָה, דְּנַעֲשׂוּ כִּשְׁנַיִם עַל זֶה וְכִשְׁנַיִם עַל זֶה; אֲבָל מִתַּחַת יְדֵי עֵדֵי חֲתִימָה – פָּסוּל.

אַלְמָא קָסָבַר: שְׁנַיִם שֶׁהֵבִיאוּ גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, צְרִיכִין שֶׁיֹּאמְרוּ: "בְּפָנֵינוּ נִכְתַּב וּבְפָנֵינוּ נֶחְתַּם". אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַסִּי, אֶלָּא מֵעַתָּה, רֵישָׁא דְּקָתָנֵי: שְׁנַיִם אוֹמְרִים "בְּפָנֵינוּ נִכְתַּב" וְאֶחָד אוֹמֵר "בְּפָנַי נֶחְתַּם" – פָּסוּל, וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר; וַאֲפִילּוּ גֵּט יוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי שְׁנֵיהֶם – פְּסֹלִי רַבָּנַן?! אָמַר לֵיהּ: אִין.

זִימְנִין אַשְׁכְּחֵיהּ דְּיָתֵיב וְקָאָמַר, דַּאֲפִילּוּ גֵּט יוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי עֵדֵי חֲתִימָה – כָּשֵׁר. אַלְמָא קָסָבַר: שְׁנַיִם שֶׁהֵבִיאוּ גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, אֵין צְרִיכִין שֶׁיֹּאמְרוּ: "בְּפָנֵינוּ נִכְתַּב וּבְפָנֵינוּ נֶחְתַּם".

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַסִּי: אֶלָּא מֵעַתָּה, רֵישָׁא דְּקָתָנֵי: שְׁנַיִם אוֹמְרִים "בְּפָנֵינוּ נִכְתַּב" וְאֶחָד אוֹמֵר "בְּפָנַי נֶחְתַּם" – פָּסוּל, וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר; טַעְמָא דְּאֵין הַגֵּט יוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי שְׁנֵיהֶם, הָא גֵּט יוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי שְׁנֵיהֶם – מַכְשְׁרִי רַבָּנַן?!

אָמַר לֵיהּ: אִין. וְהָא זִמְנִין לָא אֲמַרְתְּ לַן הָכִי! אָמַר לֵיהּ: יָתֵד הִיא שֶׁלֹּא תָּמוּט.

מַתְנִי׳ נִכְתַּב בַּיּוֹם וְנֶחְתַּם בַּיּוֹם; בַּלַּיְלָה וְנֶחְתַּם בַּלַּיְלָה; בַּלַּיְלָה וְנֶחְתַּם בַּיּוֹם – כָּשֵׁר. בַּיּוֹם וְנֶחְתַּם בַּלַּיְלָה – פָּסוּל; רַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר.

שֶׁהָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל הַגִּיטִּין שֶׁנִּכְתְּבוּ בַּיּוֹם וְנֶחְתְּמוּ בַּלַּיְלָה – פְּסוּלִין; חוּץ מִגִּיטֵּי נָשִׁים.

גְּמָ׳ אִיתְּמַר: מִפְּנֵי מָה תִּיקְּנוּ זְמַן בְּגִיטִּין? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מִשּׁוּם בַּת אֲחוֹתוֹ.

רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: מִשּׁוּם פֵּירוֹת.

רֵישׁ לָקִישׁ, מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּרַבִּי יוֹחָנָן? אָמַר לָךְ:

דף יז:

זְנוּת לָא שְׁכִיחָא.

וְרַבִּי יוֹחָנָן, מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּרֵישׁ לָקִישׁ? קָסָבַר: יֵשׁ לְבַעַל פֵּירוֹת עַד שְׁעַת נְתִינָה.

בְּשְׁלָמָא לְרֵישׁ לָקִישׁ, מִשּׁוּם הָכִי קָא מַכְשַׁיר רַבִּי שִׁמְעוֹן. אֶלָּא לְרַבִּי יוֹחָנָן, מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן – דְּמַכְשַׁיר?

אָמַר לָךְ רַבִּי יוֹחָנָן: אַלִּיבָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן לָא קָאָמֵינָא, כִּי קָאָמֵינָא אַלִּיבָּא דְּרַבָּנַן.

בְּשְׁלָמָא לְרַבִּי יוֹחָנָן, הַיְינוּ דְּאִיכָּא בֵּין רַבִּי שִׁמְעוֹן לָרַבָּנַן; אֶלָּא לְרֵישׁ לָקִישׁ, מַאי אִיכָּא בֵּין רַבִּי שִׁמְעוֹן לְרַבָּנַן?

פֵּירֵי דְּמִשְׁעַת כְּתִיבָה וְעַד שְׁעַת חֲתִימָה אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ.

וְהָא אִיפְּכָא שְׁמִעֵינַן לְהוּ! דְּאִתְּמַר: מֵאֵימָתַי מוֹצִיאִין לְפֵירוֹת? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מִשְּׁעַת כְּתִיבָה, וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: מִשְּׁעַת נְתִינָה!

אֵיפוֹךְ.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב יוֹסֵף: שְׁלֹשָׁה גִּיטִּין פְּסוּלִים, וְאִם נִיסַּת – הַוָּלָד כָּשֵׁר; מָה הוֹעִילוּ חֲכָמִים בְּתַקָּנָתָן? אַהֲנוֹ דִּלְכַתְּחִילָּה לָא תִּינָּשֵׂא.

גַּזְיֵיהּ לִזְמַן דִּידֵיהּ, וְיַהֲבֵיהּ נִיהֲלַהּ, מַאי? אָמַר לֵיהּ: לְרַמַּאי לָא חָיְישִׁינַן.

כָּתוּב בּוֹ שְׁבוּעַ, שָׁנָה, חֹדֶשׁ, שַׁבָּת, מַאי? אָמַר לֵיהּ: כָּשֵׁר. וּמָה הוֹעִילוּ חֲכָמִים בְּתַקָּנָתָן? אַהֲנוֹ לְשָׁבוּעַ דְּקַמֵּיהּ וּלְשָׁבוּעַ דְּבָתְרֵיהּ. דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, יוֹמָא גּוּפֵיהּ – מִי יָדְעִינַן אִי מִצַּפְרָא אִי מִפְּנָיָא?! אֶלָּא לְיוֹמָא דְּקַמֵּיהּ וּלְיוֹמָא דְּבָתְרֵיהּ; הָכָא נָמֵי, אַהֲנִי לְשָׁבוּעַ דְּקַמֵּיהּ וּלְשָׁבוּעַ דְּבָתְרֵיהּ.

אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרָבָא: כַּתְּבֵיהּ

דף יח.

וְאוֹתְבֵיהּ בְּכִיסְתֵּיהּ – דְּאִי מִפַּיְיסֵיהּ תִּיפַּיְיס, מַאי?

אֲמַר לֵיהּ: לָא מַקְדֵּים אִינָשׁ פּוּרְעָנוּתָא לְנַפְשֵׁיהּ.
אֲמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: גִּיטִּין הַבָּאִים מִמְּדִינַת הַיָּם, דְּמֵיכַתְבֵי בְּנִיסָן וְלָא מָטוּ עַד תִּשְׁרֵי – מָה הוֹעִילוּ חֲכָמִים בְּתַקָּנָתָם? אֲמַר לֵיהּ: הָנָהוּ, קָלָא אִית לְהוּ.
אִיתְמַר: מֵאֵימָתַי מוֹנִין לַגֵּט? רַב אָמַר: מִשְּׁעַת נְתִינָה, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: מִשְּׁעַת כְּתִיבָה.
מַתְקִיף לַהּ רַב נָתָן בַּר הוֹשַׁעְיָא לִשְׁמוּאֵל, יֹאמְרוּ: שְׁתֵּי נָשִׁים בְּחָצֵר אַחַת – זוֹ אֶסּוּרָה וְזוֹ מוּתֶּרֶת! אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: זוֹ זְמַן גִּיטָּהּ מוֹכִיחַ עָלֶיהָ, וְזוֹ זְמַן גִּיטָּהּ מוֹכִיחַ עָלֶיהָ.
תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דִּרַב, תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל. תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב: הַשּׁוֹלֵחַ גֵּט לְאִשְׁתּוֹ, וְנִשְׁתַּהָה שְׁלִיחַ בַּדֶּרֶךְ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים, כְּשֶׁהִגִּיעַ גֵּט לְיָדָהּ – צְרִיכָה לְהַמְתִּין שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים; וּלְגֵט יָשָׁן אֵין חוֹשְׁשִׁין, שֶׁהֲרֵי לֹא נִתְייַחֵד עִמָּהּ.
תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל: הַמַּשְׁלִישׁ גֵּט לְאִשְׁתּוֹ, וְאָמַר לוֹ: אַל תִּתְנֵהוּ לָהּ אֶלָּא לְאַחַר שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים, מְשֻׁנְּתָנוֹ לָהּ – מוּתֶּרֶת לִינָּשֵׂא מִיָּד; וּלְגֵט יָשָׁן אֵין חוֹשְׁשִׁין, שֶׁהֲרֵי לֹא נִתְייַחֵד עִמָּהּ.
רַב כָּהֲנָא וְרַב פַּפֵּי וְרַב אָשֵׁי – עָבְדִי מִשְּׁעַת כְּתִיבָה, רַב פָּפָּא וְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ – עָבְדִי מִשְּׁעַת נְתִינָה. וְהִלְכְתָא: מִשְּׁעַת כְּתִיבָה.
אִיתְמַר: מֵאֵימָתַי כְּתוּבָּה מְשַׁמֶּטֶת?
רַב אָמַר: מִשֶּׁתִּפְגּוֹם – וְתִזְקוֹף. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: פָּגְמָה – אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא זָקְפָה, זָקְפָה – אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא פָּגְמָה.
תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב, תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל. תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב: מֵאֵימָתַי כְּתוּבָּה מְשַׁמֶּטֶת? מִשֶּׁתִּפְגּוֹם וְתִזְקוֹף. פָּגְמָה וְלֹא זָקְפָה, זָקְפָה וְלֹא פָּגְמָה – אֵינָהּ מְשַׁמֶּטֶת, עַד שֶׁתִּפְגּוֹם וְתִזְקוֹף.
תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל: אוֹנָס, וּקְנָס, וּפִיתּוּי, וּכְתוּבַּת אִשָּׁה – שֶׁזְּקָפָן בְּמַלְוֶה, מְשַׁמְּטִין; וְאִם לָאו – אֵין מְשַׁמְּטִין. מֵאֵימָתַי נִזְקָפִים בְּמַלְוֶה? מִשְּׁעַת הַעֲמָדָה בַּדִּין.
אָמַר שְׁמוּאֵל: כְּתוּבָּה כְּמַעֲשֶׂה בֵּית דִּין דָּמְיָא – מָה מַעֲשֶׂה בֵּית דִּין נִכְתָּבִין בַּיּוֹם וְנֶחְתָּמִין בַּלַּיְלָה, אַף כְּתוּבָּה נִכְתֶּבֶת בַּיּוֹם וְנֶחְתֶּמֶת בַּלַּיְלָה. כְּתוּבְּתֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא בַּר רַב אִיכְּתוּב בְּיוֹם וְאִיחֲתוּם בַּלַּיְלָה; הֲוָה רַב הָתָם וְלָא אָמַר לְהוּ וְלָא מִידֵּי.
לֵימָא כְּשְׁמוּאֵל סְבִירָא לֵיהּ? עָסוּקִין בְּאוֹתוֹ עִנְיָן הֲווֹ. דְּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר רַבִּי צָדוֹק: לֹא שָׁנוּ, אֶלָּא כְּשֶׁאֵין עָסוּקִין בְּאוֹתוֹ עִנְיָן, אֲבָל עָסוּקִין בְּאוֹתוֹ עִנְיָן – כָּשֵׁר.
רַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר: אָמַר רָבָא: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן? קְסָבַר: כֵּיוָן שֶׁנָּתַן עֵינָיו לְגָרְשָׁהּ, שׁוּב אֵין לוֹ פֵּירוֹת.
אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: לֹא הִכְשִׁיר רַבִּי שִׁמְעוֹן אֶלָּא לְאַלְתַּר, אֲבָל מִכָּאן וְעַד עֲשָׂרָה יָמִים – לֹא;

דף יח:

חֲיִישִׁינַן שֶׁמָּא פִּיֵּיס. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ מִכָּאן וְעַד עֲשָׂרָה יָמִים; אִם אִיתָא דְּפַיֵּיס – קָלָא אִית לַיהּ לְמֵילְתָא.

אִיתְמַר: אָמַר לַעֲשָׂרָה "כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי"; אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁנַיִם מִשּׁוּם עֵדִים, וְכוּלָּם מִשּׁוּם תְּנַאי. וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: כּוּלָּם מִשּׁוּם עֵדִים.

הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא דְּלָא אָמַר לְהוּ: "כּוּלְּכֶם"; וְהָא תְּנַן, אָמַר לַעֲשָׂרָה: "כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי" – אֶחָד כּוֹתֵב וּשְׁנַיִם חוֹתְמִין! אֶלָּא דַּאֲמַר לְהוּ "כּוּלְּכֶם".

מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ – דַּחֲתוּם בֵּי תְרֵי מִינַּיְיהוּ בְּיוֹמֵיהּ, וְאִינָךְ מִכָּאן וְעַד עֲשָׂרָה יָמִים. מַאן דְּאָמַר מִשּׁוּם תְּנַאי – כָּשֵׁר; וּמַאן דְּאָמַר מִשּׁוּם עֵדִים – פָּסוּל.

אִי נָמֵי – כְּגוֹן שֶׁנִּמְצָא אֶחָד מֵהֶם קָרוֹב אוֹ פָּסוּל. לְמַאן דְּאָמַר מִשּׁוּם תְּנַאי – כָּשֵׁר; לְמַאן דְּאָמַר מִשּׁוּם עֵדִים – פָּסוּל.

אִי חֲתִים בְּתְחִילָּה קָרוֹב אוֹ פָּסוּל; אָמְרִי לֵיהּ כָּשֵׁר, וְאָמְרִי לַיהּ פָּסוּל. אָמְרִי לֵיהּ כָּשֵׁר – תְּנַאי הוּא; אָמְרִי לַיהּ פָּסוּל – אָתֵי לְאִיחַלּוֹפֵי בִּשְׁטָרוֹת דְּעָלְמָא.

הָהוּא דַּאֲמַר לְהוּ לַעֲשָׂרָה: "כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי"; חֲתוּם בֵּי תְרֵי מִינַּיְיהוּ בְּיוֹמֵיהּ, וְאִינָךְ – מִכָּאן וְעַד עֲשָׂרָה יָמִים. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, אֲמַר לֵיהּ:

דף יט.

כְּדַאי הוּא רַבִּי שִׁמְעוֹן לִסְמוֹךְ עָלָיו בְּשָׁעַת הַדְּחָק.

וְהָאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: לֹא הִכְשִׁיר רַבִּי שִׁמְעוֹן אֶלָּא לְאַלְתַּר, אֲבָל מִכָּאן וְעַד עֲשָׂרָה יָמִים – לָא! בְּהַהִיא, כְּרַבִּי יוֹחָנָן סְבִירָא לֵיהּ.

וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁנַיִם מִשּׁוּם עֵדִים, וְכוּלָּן מִשּׁוּם תְּנַאי! בְּהָהִיא, כְּרֵישׁ לָקִישׁ סְבִירָא לֵיהּ.

מַתְנִי' בַּכֹּל כּוֹתְבִים – בִּדְיוֹ, בְּסַם, בְּסִיקְרָא, וּבְקוֹמוֹס, וּבְקַנְקַנְתּוֹם, וּבְכָל דָּבָר שֶׁהוּא שֶׁל קַיָּימָא. אֵין כּוֹתְבִין לֹא בְּמַשְׁקִין, וְלֹא בְּמֵי פֵּירוֹת, וְלֹא בְּכָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מִתְקַיֵּים.

עַל הַכֹּל כּוֹתְבִין – עַל הֶעֱלֶה שֶׁל זַיִת; וְעַל הַקֶּרֶן שֶׁל פָּרָה – וְנוֹתֵן לָהּ אֶת הַפָּרָה; עַל יָד שֶׁל עֶבֶד – וְנוֹתֵן לָהּ אֶת הָעֶבֶד. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: אֵין כּוֹתְבִין לֹא עַל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים, וְלֹא עַל הָאוֹכָלִים.

גְּמָ' דְּיוֹ – דְּיוֹתָא. סַם – סַמָּא. סִיקְרָא – אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: סִקָּרְתָּא שְׁמַהּ. קוֹמוֹס – קוֹמָא. קַנְקַנְתּוֹם – אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר שְׁמוּאֵל: חַרְתָּא דְּאוּשְׁכָּפֵי.

וּבְכָל דָּבָר שֶׁהוּא מִתְקַיֵּים וְכוּ': לְאֵתוֹיֵי מַאי? לְאֵתוֹיֵי הָא דְּתָנֵי רַבִּי חֲנִינָא: כָּתְבוּ בְּמֵי טַרְיָא וְאַפְצָא – כָּשֵׁר. תָּנֵי רַבִּי חִיָּיא: כָּתְבוּ בַּאֲבָר, בִּשְׁחוֹר וּבְשִׁיחוֹר – כָּשֵׁר.

אִיתְּמַר: הַמַּעֲבִיר דְּיוֹ עַל גַּבֵּי סִיקְרָא, בַּשַּׁבָּת; רַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ – חַיָּיב שְׁתַּיִם: אַחַת מִשּׁוּם כּוֹתֵב, וְאַחַת מִשּׁוּם מוֹחֵק. דְּיוֹ עַל גַּבֵּי דְּיוֹ, סִיקְרָא עַל גַּבֵּי סִיקְרָא – פָּטוּר. סִיקְרָא עַל גַּבֵּי דְּיוֹ – אָמְרִי לַהּ: חַיָּיב, וְאָמְרִי לַהּ: פָּטוּר.

אָמְרִי לַהּ חַיָּיב – מוֹחֵק הוּא. אָמְרִי לַהּ פָּטוּר – מְקַלְקֵל הוּא.

בָּעָא מִינֵּיהּ רֵישׁ לָקִישׁ מֵרַבִּי יוֹחָנָן: עֵדִים שֶׁאֵין יוֹדְעִים לַחְתּוֹם; מַהוּ שֶׁיִּכְתְּבוּ לָהֶם בְּסִיקְרָא, וְיַחְתְּמוּ כְּתָב עֶלְיוֹן? כְּתָב, אוֹ אֵינוֹ כְּתָב? אֲמַר לֵיהּ: אֵינוֹ כְּתָב.

אֲמַר לֵיהּ: וַהֲלֹא לִימַּדְתָּנוּ רַבֵּינוּ, כְּתָב עֶלְיוֹן – כְּתָב לְעִנְיַן שַׁבָּת! אֲמַר לֵיהּ: וְכִי מִפְּנֵי שֶׁאָנוּ מְדַמִּין נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה?!

אִיתְּמַר: עֵדִים שֶׁאֵין יוֹדְעִים לַחְתּוֹם; רַב אָמַר: מְקַרְעִין לָהֶם נְיָיר חָלָק, וּמְמַלְּאִים אֶת הַקְּרָעִים דְּיוֹ. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: בַּאֲבָר.

בַּאֲבָר סָלְקָא דַּעְתָּךְ?! וְהָתְנֵי רַבִּי חִיָּיא: כְּתָבוֹ בַּאֲבָר, בִּשְׁחוֹר וּבְשִׁיחוֹר – כָּשֵׁר! לָא קַשְׁיָא: הָא – בַּאֲבָרָא, הָא – בְּמִיָּא דַּאֲבָרָא.

רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר: בְּמֵי מֵילִין. וְהָתְנֵי רַבִּי חֲנִינָא: כְּתָבוֹ בְּמֵי טַרְיָא וְאַפְצָא – כָּשֵׁר!

לָא קַשְׁיָא: הָא דַּאֲפִיץ, הָא דְּלָא אֲפִיץ; שֶׁאֵין מֵי מֵילִין עַל גַּבֵּי מֵי מֵילִין.

רַב פָּפָּא אָמַר: בְּרוֹק. וְכֵן אוֹרֵי לֵיהּ רַב פָּפָּא לְפָפָּא תּוֹרָאָה: בְּרוֹק. וְהָנֵי מִילֵּי בְּגִיטִּין, אֲבָל בִּשְׁטָרוֹת – לָא,

דְּהָהוּא דַּעֲבַד עוֹבָדָא בִּשְׁאַר שְׁטָרוֹת, וְנַגְּדֵיהּ רַב כָּהֲנָא.

דף יט:

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב: עֵדִים שֶׁאֵין יוֹדְעִין לַחְתּוֹם, מְקָרְעִין לָהֶן נְיָיר חָלָק וּמְמַלְּאִים אֶת הַקְּרָעִים דְּיוֹ.

אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בְּגִיטֵּי נָשִׁים; אֲבָל בְּשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים וּשְׁאָר כָּל הַשְּׁטָרוֹת, אִם יוֹדְעִין לִקְרוֹת וְלַחְתּוֹם – חוֹתְמִין, וְאִם לָאו – אֵין חוֹתְמִין.

קְרֵייָה מַאן דְּכַר שְׁמַהּ? חַסּוֹרֵי מִיחַסְּרָא, וְהָכִי קָתָנֵי: עֵדִים שֶׁאֵין יוֹדְעִין לִקְרוֹת – קוֹרִין לִפְנֵיהֶם וְחוֹתְמִים, וְשֶׁאֵין יוֹדְעִין לַחְתּוֹם כּוּ'. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּגִיטֵּי נָשִׁים; אֲבָל שִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים וּשְׁאָר כָּל הַשְּׁטָרוֹת, אִם יוֹדְעִין לִקְרוֹת וְלַחְתּוֹם – חוֹתְמִין, וְאִם לָאו – אֵין חוֹתְמִין.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מַאי טַעְמָא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל? שֶׁלֹּא יְהוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל עֲגוּנוֹת.

אָמַר רָבָא: הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. וְרַב גַּמְדָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא אָמַר: אֵין הֲלָכָה. וְאֶלָּא כְּמַאן, כְּרַבָּנָן?!

וְהָא הָהוּא דַּעֲבַד עוֹבָדָא בִּשְׁאַר שְׁטָרוֹת, וְנַגְּדֵיהּ רַב כָּהֲנָא! תַּרְגְּמַהּ אַקְּרִיאָה.

רַב יְהוּדָה מִיצְטַעַר קָרֵי וְחָתֵים. אֲמַר לֵיהּ עוּלָּא: לָא צְרִיכָתְּ, דְּהָא רַבִּי אֶלְעָזָר מָרָא דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל – קָרוּ קַמֵּיהּ וְחָתֵים, וְרַב נַחְמָן – קָרוּ קַמֵּיהּ סָפְרֵי דַּיָּינֵי וְחָתֵים. וְדַוְוקָא רַב נַחְמָן וְסָפְרֵי דַּיָּינֵי, דְּאִית לְהוּ אֵימְתָא, אֲבָל רַב נַחְמָן וְסָפְרֵי אַחֲרִינֵי, סָפְרֵי דַּיָּינֵי וְאִינִישׁ אַחֲרִינָא – לָא.

רַב פָּפָּא, כִּי הֲוָה אָתֵי לְקַמֵּיהּ שְׁטָרָא פָּרְסָאָה דַּעֲבִיד בְּעַרְכָּאוֹת שֶׁל גּוֹיִם, מַקְרֵי לְהוּ לִשְׁנֵי גּוֹיִם זֶה שֶׁלֹּא בְּפָנֵי זֶה בְּמֵסִיחַ לְפִי תּוּמּוֹ, וּמַגְבֵּי בֵּיהּ מִמְּשַׁעְבְּדֵי.

אָמַר רַב אָשֵׁי: אָמַר לִי רַב הוּנָא בַּר נָתָן, הָכִי אָמַר אַמֵּימָר: הַאי שְׁטָרָא פָּרְסָאָה דַּחֲתִימֵי עֲלֵיהּ סָהֲדֵי יִשְׂרָאֵל, מַגְבֵּינַן בֵּיהּ מִמְּשַׁעְבְּדֵי.

וְהָא לָא יָדְעִי לְמֵיקְרֵי! בְּדְיָדְעִי. וְהָא בָּעֵינַן כְּתָב שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהִזְדַּיֵּיף, וְלֵיכָּא! בְּדַאֲפִיצָן.

וְהָא בָּעֵינַן "צָרִיךְ לַחֲזוֹר מֵעִנְיָנוֹ שֶׁל שְׁטָר בְּשִׁיטָה אַחֲרוֹנָה", וְלֵיכָּא! בְּדְמַהְדַּר.

וְאֶלָּא מַאי קָא מַשְׁמַע לַן – דְּכָל לְשׁוֹן כָּשֵׁר?! תְּנֵינָא: גֵּט שֶׁכְּתָבוֹ עִבְרִית וְעֵדָיו יְוָנִית, יְוָנִית וְעֵדָיו עִבְרִית – כָּשֵׁר!

אִי מֵהָהִיא, הֲוָה אָמֵינָא: הָנֵי מִילֵּי בְּגִיטִּין, אֲבָל בִּשְׁאָר שְׁטָרוֹת – לָא, קָא מַשְׁמַע לַן.

אָמַר שְׁמוּאֵל: נָתַן לָהּ נְיָיר חָלָק, וְאָמַר לַהּ: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ" – מְגוֹרֶשֶׁת; חֲיִישִׁינַן שֶׁמָּא בְּמֵי מֵילִין כְּתָבוֹ.

מֵיתִיבִי: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ"; וּנְטָלַתּוּ וּזְרָקַתּוּ לַיָּם, אוֹ לְאוּר, אוֹ לְכָל דָּבָר הָאָבֵד; וְחָזַר וְאָמַר: "שְׁטַר פַּסִּים הוּא", "שְׁטַר אֲמָנָה הוּא" – מְגוֹרֶשֶׁת, וְלֹא כָּל הֵימֶנּוּ לְאוֹסְרָהּ.

טַעְמָא דְּאִיכָּא כְּתָב, הָא לֵיכָּא כְּתָב – לָא! כִּי קָאָמַר שְׁמוּאֵל, דְּבָדְקִינַן לֵיהּ בְּמַיָּא דְּנָרָא; אִי פָּלֵיט – פָּלֵיט, וְאִי לָא פָּלֵיט – לָאו כְּלוּם הוּא.

וְכִי פָּלֵיט מַאי הָוֵי? הַשְׁתָּא הוּא דְּפָלֵיט! שְׁמוּאֵל נָמֵי, "חֲיִישִׁינַן" קָאָמַר.

אָמַר רָבִינָא: אָמַר לִי אַמֵּימָר, הָכִי אָמַר מָרִימָר מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב דִּימִי: הָנֵי בֵּי תְּרֵי דְּיָהֲיב גִּיטָּא קַמַּיְיהוּ, צְרִיכִי לְמֵיקְרֵייהּ. מֵיתִיבִי: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ"; וּנְטָלַתּוּ וּזְרָקַתּוּ לַיָּם, אוֹ לְאוּר, אוֹ לְכָל דָּבָר הָאָבֵד; וְחָזַר וְאָמַר "שְׁטַר פַּסִּים הוּא", "שְׁטַר אֲמָנָה הוּא" – מְגוֹרֶשֶׁת, וְלֹא כָּל הֵימֶנּוּ לְאוֹסְרָהּ. וְאִי אָמְרַתְּ צְרִיכִי לְמֵיקְרֵייהּ, בָּתַר דְּקָרְיוּהּ מִי מָצֵי אָמַר לַהּ הָכִי?!

לָא צְרִיכָא, דְּבָתַר דְּקָרְיוּהּ עַיְּילֵיהּ לְבֵי יְדֵיהּ וְאַפְּקֵיהּ, מַהוּ דְּתֵימָא: חַלּוֹפֵי חַלְּפֵיהּ, קָא מַשְׁמַע לַן.

הָהוּא גַּבְרָא דְּזָרַק לֵהּ גִּיטָּא לְדְבֵיתְהוּ לְבֵינֵי דַּנֵּי, אִשְׁתְּכַח מְזוּזְתָּא. אָמַר רַב נַחְמָן: מְזוּזְתָּא בֵּינֵי דַּנֵּי לָא שְׁכִיחָא.

וְהָנֵי מִילֵּי דְּאִשְׁתְּכַח חָדָא, אֲבָל שְׁנַיִם שְׁלֹשָׁה – מִדְּהָא הֲוַאי, הָא נָמֵי הֲוַאי; וְגִיטָּא – אֵימוֹר עַכְבָּרִים שַׁקְלוּהּ.

הָהוּא גַּבְרָא דְּעָל לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, שְׁקַל סֵפֶר תּוֹרָה יְהַב לָהּ לִדְבֵיתְהוּ, וַאֲמַר לַהּ: הֵא גִּיטֵּיךְ. אֲמַר רַב יוֹסֵף: לְמַאי לֵיחוּשׁ לַהּ? אִי מִשּׁוּם מֵי מֵילִין – אֵין מֵי מֵילִין עַל גַּבֵּי מֵי מֵילִין;

דף כ.

אִי מִשּׁוּם כְּרִיתוּת דְּאִית בַּהּ – הָא בָּעֵינָא "וְכָתַב לָהּ" – לִשְׁמָהּ, וְלֵיכָּא.
וְכִי תֵּימָא, לֵיחוּשׁ דִּילְמָא אַקְדֵּים וִיהַב לֵיהּ זוּזָא לְסָפְרָא מֵעִיקָּרָא; הָא בָּעֵינַן "שִׁינָּה שְׁמוֹ וּשְׁמָהּ, שֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם עִירָהּ", וְלֵיכָּא.
וְרַב יוֹסֵף מַאי קָא מַשְׁמַע לַן? שֶׁאֵין מֵי מֵילִין עַל גַּבֵּי מֵי מֵילִין.
אָמַר רַב חִסְדָּא: גֵּט שֶׁכְּתָבוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, וְהֶעֱבִיר עָלָיו קוּלְמוֹס לִשְׁמָהּ, בָּאנוּ לְמַחְלוֹקֶת רַבִּי יְהוּדָה וְרַבָּנָן.
דְּתַנְיָא: הָרֵי שֶׁהָיָה צָרִיךְ לִכְתּוֹב אֶת הַשֵּׁם, וְנִתְכַּוְּין לִכְתּוֹב "יְהוּדָה" וְטָעָה וְלֹא הֵטִיל בּוֹ דָּלֶת, מַעֲבִיר עָלָיו קוּלְמוֹס וּמְקַדְּשׁוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין הַשֵּׁם מִן הַמּוּבְחָר.
אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: דִּילְמָא לָא הִיא; עַד כָּאן לָא קָאָמְרִי רַבָּנַן הָתָם, דְּבָעֵינָא זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ, וְלֵיכָּא; אֲבָל הָכָא לָא.
אָמַר רַב חִסְדָּא: יָכֵילְנָא לְמֵיפְסְלִינְהוּ (לְכוּלֵי) [לְכוּלְהוּ] גִּיטֵּי דְּעָלְמָא. אֲמַר לֵיהּ רָבָא: מַאי טַעְמָא? אִילֵּימָא מִשּׁוּם דִּכְתִיב "וְכָתַב", וְהָכָא אֵיהִי קָא כָּתְבָה לֵיהּ; וְדִילְמָא אַקְנוֹיֵי אַקְנוֹ לֵיהּ רַבָּנַן?
וְאֶלָּא מִשּׁוּם דִּכְתִיב: "וְנָתַן", וְהָכָא לָא יָהֵיב לַהּ מִידֵּי?! דִּלְמָא נְתִינַת גֵּט הֵיא! תֵּדַע, דִּשְׁלַחוּ מִתָּם: כְּתָבוּ עַל אִיסּוּרֵי הֶנָאָה – כָּשֵׁר.
גּוּפָא – שְׁלַחוּ מִתָּם: כְּתָבוּ עַל אִיסּוּרֵי הֶנָאָה – כָּשֵׁר. אָמַר רַב אָשֵׁי: אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא: "עַל הֶעָלֶה שֶׁל זַיִת"! דִּילְמָא שָׁאנֵי עָלֶה שֶׁל זַיִת, דַּחֲזֵי לְאִיצְטְרוֹפֵי.
תַּנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: כְּתָבוּ עַל אִיסּוּרֵי הֶנָאָה – כָּשֵׁר. נִפַּק לֵיוֵי, דַּרְשַׁהּ מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי, וְלָא קַלְּסוּהּ. מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּים, וְקַלְּסוּהּ. אַלְמָא הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ.
תָּנוּ רַבָּנַן: "וְכָתַב" – וְלֹא חָקָק. לְמֵימְרָא דַּחֲקִיקָה לָאו כְּתִיבָה הִיא?! וּרְמִינְהוּ: עֵבֶד שֶׁיָּצָא בִּכְתָב שֶׁעַל גַּבֵּי טַבְלָא, וּפִינְקָס, יָצָא לְחֵירוּת. אֲבָל לֹא בִּכְתָב שֶׁעַל גַּבֵּי כִּיפָּא וְאַנְדּוּכְתֵּרִי!
אָמַר עוּלָּא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לָא קַשְׁיָא – הָא דְּחַק תּוֹכוֹת, הָא דְּחַק יְרִיכוֹת.
וְתוֹכוֹת – לָא?! וּרְמִינְהוּ: לֹא הָיָה כָּתְבוֹ שׁוֹקֵעַ, אֶלָּא בּוֹלֵט – כְּדִינְרֵי זָהָב. וְהָא דִּינְרֵי זָהָב תּוֹכוֹת הֵן!
כְּדִינְרֵי זָהָב, וְלֹא כְּדִינְרֵי זָהָב. כְּדִינְרֵי זָהָב – דְּבוֹלֵט; וְלֹא כְּדִינְרֵי זָהָב – דְּאִילּוּ הָתָם תּוֹכוֹת, הָכָא יְרִיכוֹת.

אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: רוּשְׁמָא – מִיחָרָץ חָרִיץ, אוֹ כַּנּוֹפֵי מְכַנַּיף? אָמַר לֵיהּ: מִיחָרָץ חָרִיץ.

אֵיתִיבֵיהּ: לֹא הָיָה כְּתָבוֹ שׁוֹקֵעַ, אֶלָּא בּוֹלֵט כְּדִינְרֵי זָהָב. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מִיחָרָץ חָרִיץ –

דף כ:

הָא בָּעֵינָא "מִכְתַּב", וְלֵיכָּא! כְּדִינְרֵי זָהָב, וְלֹא כְּדִינְרֵי זָהָב. כְּדִינְרֵי זָהָב – דְּבוֹלֵט; וְלֹא כְּדִינְרֵי זָהָב – דְּאִילּוּ הָתָם, מְגַוַּאי; וְהָכָא – מֵאַבָּרַאי.

בָּעָא מִינֵּיהּ רָבָא מֵרַב נַחְמָן: כָּתַב לָהּ גֵּט עַל טַס שֶׁל זָהָב, וְאָמַר לָהּ: "הִתְקַבְּלִי גִּיטֵּיךְ וְהִתְקַבְּלִי כְּתוּבָּתֵךְ", מַהוּ? אָמַר לֵיהּ: נִתְקַבְּלָה גִּיטָּהּ וְנִתְקַבְּלָה כְּתוּבָּתָהּ.

אֵיתִיבֵיהּ: "הִתְקַבְּלִי גִּיטֵּיךְ, וְהַשְׁאֵר לִכְתוּבָּתֵךְ" – נִתְקַבְּלָה גִּיטָּהּ, וְהַשְׁאֵר לִכְתוּבָּתָהּ.

טַעְמָא דְּאִיכָּא שְׁאָר, הָא לֵיכָּא שְׁאָר – לֹא!

הוּא הַדִּין אַף עַל גַּב דְּלֵיכָּא שְׁאָר; וְהָא קָא מַשְׁמַע לַן – דְּאַף עַל גַּב דְּאִיכָּא שְׁאָר, אִי אָמַר לַהּ – אֵין, אִי לָא – לָא.

מַאי טַעְמָא? אַוּירָא דְּמִגִּילְתָא הוּא.

תָּנוּ רַבָּנַן: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ וְהַנְּיָיר שֶׁלִּי" – אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת. "עַל מְנָת שֶׁתַּחְזִירִי לִי אֶת הַנְּיָיר" – הֲרֵי זוֹ מְגוֹרֶשֶׁת.

בָּעֵי רַב פָּפָּא: בֵּין שִׁיטָה לְשִׁיטָה וּבֵין תֵּיבָה לְתֵיבָה, מַאי? תֵּיקוּ.

וְתֵיפּוֹק לֵיהּ "דְּסֵפֶר" אֶחָד אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא שְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה סְפָרִים! לָא צְרִיכָא, דִּמְעוֹרֶה.

בָּעֵי רָמֵי בַּר חָמָא: הָיוּ מוּחְזָקִים בְּעֶבֶד שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ – וְגֵט כָּתוּב עַל יָדוֹ, וַהֲרֵי הוּא יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָהּ, מַהוּ?

מִי אָמְרִינַן אַקְנוֹיֵי אַקְנֵי לַהּ, אוֹ דִלְמָא, הוּא מְנַפְּשֵׁיהּ עָיֵיל?

אָמַר רָבָא: וְתֵיפּוֹק לֵיהּ דִּכְתָב שְׁיָכוֹל לְהַזְדַּיֵּיף הוּא! וּלְרָבָא, קַשְׁיָא מַתְנִיתִין "עַל הַיָּד שֶׁל עֶבֶד"!

בִּשְׁלָמָא מַתְנִיתִין לְרָבָא לָא קַשְׁיָא, בְּעַבְדֵי מְסִירָה וְרַבִּי אֶלְעָזָר הִיא. אֶלָּא לְרָמֵי בַּר חָמָא קַשְׁיָא!

לְרָמֵי בַּר חָמָא נָמֵי לָא קַשְׁיָא – בִּכְתוֹבֶת קַעֲקַע. הַשְׁתָּא דְּאָתֵית לְהָכִי, מַתְנִיתִין (לְרָבָא) נָמֵי לָא תִּיקְשֵׁי – בִּכְתוֹבֶת קַעֲקַע.

מַאי הָוֵי עֲלֵיהּ? תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: הַגּוֹדְרוֹת, אֵין לָהֶן חֲזָקָה.

בָּעֵי רָמֵי בַּר חָמָא: הָיוּ מוּחְזָקִין בְּטַבְלָא שֶׁהִיא שֶׁלָּהּ – וְגֵט כָּתוּב עָלֶיהָ; וַהֲרֵי הִיא יוֹצְאָה מִתַּחַת יָדוֹ, מַהוּ? מִי אָמְרִינַן אַקְנוֹיֵי אַקְנִיתַהּ לֵיהּ, אוֹ דִלְמָא (אִשָּׁה) לָא יָדְעָה לְאַקְנוֹיֵי?

אָמַר אַבָּיֵי, תָּא שְׁמַע: אַף הוּא הֵעִיד עַל כְּפָר קָטָן שֶׁהָיָה בְּצַד יְרוּשָׁלַיִם, וְהָיָה בּוֹ זָקֵן אֶחָד, וְהָיָה מַלְוֶה לְכָל בְּנֵי הַכְּפָר, וְכוֹתֵב בִּכְתַב יָדוֹ וַאֲחֵרִים חוֹתְמִים, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים וְהִכְשִׁירוּהוּ. וְאַמַּאי? הָא בָּעֵינָא "סֵפֶר מִקְנָה", וְלֵיכָּא!

אֶלָּא לָאו, מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן אַקְנוֹיֵי מַקְנֵה לְהוּ!

אָמַר רָבָא: וּמַאי קוּשְׁיָא? דִּילְמָא

דף כא.

זָקֵן שָׁאנֵי, דְּיָדַע לְאַקְנוֹיֵי.

אֶלָּא אָמַר רָבָא: מֵהָכָא – עֶרֶב הַיּוֹצֵא לְאַחַר חֲיתוּם שְׁטָרוֹת, גּוֹבֶה מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין!

אָמַר רַב אָשֵׁי: מַאי קוּשְׁיָא? דִּילְמָא גַּבְרָא שָׁאנֵי, דְּיָדַע לְאַקְנוֹיֵי! אֶלָּא אָמַר רַב אָשֵׁי: מֵהָכָא – אִשָּׁה כּוֹתֶבֶת אֶת גִּיטָּהּ, וְהָאִישׁ כּוֹתֵב אֶת שׁוֹבָרוֹ, שֶׁאֵין קִיּוּם הַגֵּט אֶלָּא בְּחוֹתָמָיו.

אָמַר רָבָא: כָּתַב לָהּ גֵּט, וּנְתָנוֹ בְּיַד עַבְדּוֹ, וְכָתַב לָהּ שְׁטַר מַתָּנָה עָלָיו – קְנָאַתְהוּ, וּמִתְגָּרֶשֶׁת בּוֹ.

וְאַמַּאי? חָצֵר מְהַלֶּכֶת הִיא, וְחָצֵר מְהַלֶּכֶת לֹא קָנָה! וְכִי תֵּימָא בְּעוֹמֵד, וְהָאָמַר רָבָא: כָּל שֶׁאֵילּוּ מְהַלֵּךְ לֹא קָנָה, עוֹמֵד וְיוֹשֵׁב לֹא קָנָה! וְהִלְכְתָא – בְּכָפוּת.

וְאָמַר רָבָא: כָּתַב לָהּ גֵּט וּנְתָנוֹ בַּחֲצֵרוֹ, וְכָתַב לָהּ שְׁטַר מַתָּנָה עָלָיו – קְנָאַתְהוּ, וּמִתְגָּרֶשֶׁת בּוֹ.

וּצְרִיכָא; דְּאִי אִשְׁתְּמִעִינַן עֶבֶד, הָווּ אָמֵינָא: דַּוְקָא עֶבֶד, אֲבָל חָצֵר – לֵימְזַר, מִשּׁוּם חֲצֵרָהּ הַבָּאָה לְאַחַר מִכָּאן;

וְאִי אִשְׁתְּמִעִינַן חָצֵר, הָווּ אָמֵינָא דַּוְקָא חָצֵר, אֲבָל עֶבֶד – לֵימְזַר כְּפוּת אַטּוּ שֶׁאֵינוֹ כָּפוּת; קָא מַשְׁמַע לַן.

אָמַר אַבָּיֵי: מִכְּדֵי חָצֵר מֵהֵיכָא אִיתְרַבֵּי? מִ"יָּדָהּ";

מָה יָדָהּ דְּאִיתָהּ בֵּין מְדַּעְתַּהּ וּבֵין בְּעַל כּוֹרְחָהּ, אַף חֲצֵרָהּ דְּאִיתָהּ בֵּין מְדַּעְתַּהּ וּבֵין בְּעַל כּוֹרְחָהּ; וְהָא מַתָּנָה – מְדַּעְתַּהּ אִיתָהּ, בְּעַל כּוֹרְחָהּ לֵיתָהּ!

מַתְקֵיף לַהּ רַב שִׁימִי בַּר אָשֵׁי: וְהָא שְׁלִיחוּת לְקַבָּלָה, דְּמִדַּעְתַּהּ אִיתָהּ בְּעַל כּוֹרְחָהּ לֵיתָהּ, וְקָא הָוֵי שָׁלִיחַ לְקַבָּלָה!

וְאַבָּיֵי – אַטּוּ שְׁלִיחוּת מִ"יָּדָהּ" אִיתְרַבֵּי?! מִ"וְשִׁלַּח וְשִׁלְחָהּ" אִיתְרַבֵּי!

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: שְׁלִיחוּת לְקַבָּלָה נָמֵי אַשְׁכְּחַן בְּעַל כּוֹרְחָהּ, שֶׁכֵּן אָב מְקַבֵּל גֵּט לְבִתּוֹ קְטַנָּה בְּעַל כּוֹרְחָהּ.

עַל הֶעָלֶה שֶׁל זַיִת וְכוּ': בְּשִׁלְמָא יָד דְּעֶבֶד

דף כא:

לָא אֶפְשָׁר לְמִקְצַייהּ, אֶלָּא קֶרֶן שֶׁל פָּרָה – לִיקְצַייהּ וְלִיתְּבַהּ לָהּ!
אָמַר קְרָא: ״וְכָתַב״ – ״וְנָתַן לַהּ״, מִי שֶׁאֵינוֹ מְחוּסָּר אֶלָּא כְּתִיבָה וּנְתִינָה; יָצָא זֶה – שֶׁמְּחוּסָּר כְּתִיבָה, קְצִיצָה וּנְתִינָה.
רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר וְכוּ׳: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי? דְּתַנְיָא: ״סֵפֶר״ – אֵין לִי אֶלָּא סֵפֶר, מְנַיִן לְרִבּוֹת כָּל דָּבָר? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְכָתַב לָהּ״ – מִכָּל מָקוֹם. אִם כֵּן, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר ״סֵפֶר״? מָה סֵפֶר – דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים, וְאֵינוֹ אוֹכֵל; אַף כָּל דָּבָר – שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים וְאֵינוֹ אוֹכֵל.
וְרַבָּנָן – אִי כְּתִיב ״בְּסֵפֶר״, כִּדְקָאָמְרַתְּ; הַשְׁתָּא דִּכְתִיב ״סֵפֶר״ – לִסְפִירַת דְּבָרִים הוּא דַּאֲתָא.
וְרַבָּנָן, הַאי ״וְכָתַב״ מַאי עָבְדִי לֵיהּ? מִיבְּעֵי לְהוּ ״בִּכְתִיבָה מִתְגָּרֶשֶׁת, וְאֵינָהּ מִתְגָּרֶשֶׁת בְּכָסֶף״ – סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא, אַקֵּישׁ יְצִיאָה לַהֲוָיָיה: מָה הֲוָיָיה בְּכָסֶף, אַף יְצִיאָה נָמֵי בְּכֶסֶף; קָא מַשְׁמַע לַן.
וְאִידַּךְ – נָפְקָא לֵיהּ מִ״סֵפֶר כְּרִיתוּת״ – סֵפֶר כּוֹרְתָהּ, וְאֵין דָּבָר אַחֵר כּוֹרְתָהּ.
וְאִידַּךְ – מִיבְּעֵי לֵיהּ ״דָּבָר הַכּוֹרֵת בֵּינוֹ לְבֵינָהּ״, כִּדְתַנְיָא: ״הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ עַל מְנָת שֶׁלֹּא תִּשְׁתִּי יַיִן״; ״עַל מְנָת שֶׁלֹּא תֵּלְכִי לְבֵית אָבִיךְ״; ״לְעוֹלָם״ – אֵין זֶה כְּרִיתוּת. ״עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם״ – הֲרֵי זֶה כְּרִיתוּת.
וְאִידַּךְ – מ״כָּרֵת–כְּרִיתוּת״.
וְאִידַּךְ – ״כָּרֵת–כְּרִיתוּת״ לָא דָּרְשִׁי.

מַתְנִי׳ אֵין כּוֹתְבִין בִּמְחוּבָּר לַקַּרְקַע. כְּתָבוֹ בִּמְחוּבָּר, תִּלְשׁוֹ וַחֲתָמוֹ וּנְתָנוֹ לָהּ – כָּשֵׁר. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל, עַד שֶׁתְּהֵא כְּתִיבָתוֹ וַחֲתִימָתוֹ בְּתָלוּשׁ.
רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר: אֵין כּוֹתְבִין לֹא עַל הַנְּיָיר הַמָּחוּק וְלֹא עַל הַדִּיפְתְּרָא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַזְדַּייֵף. וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין.

גְּמָ׳ כְּתָבוֹ עַל הַמְּחוּבָּר?! וְהָאָמְרַתְּ רֵישָׁא ״אֵין כּוֹתְבִין״! אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר שְׁמוּאֵל: וְהוּא שֶׁשִּׁייֵר מָקוֹם הַתּוֹרֶף.
וְכֵן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: וְהוּא שֶׁשִּׁייֵר מָקוֹם הַתּוֹרֶף. וְכֵן אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וְהוּא שֶׁשִּׁייֵר מָקוֹם הַתּוֹרֶף – וְרַבִּי אֶלְעָזָר הִיא, דְּאָמַר: עֵדֵי מְסִירָה כְּרָתִי.
וְהָכִי קָאָמַר: אֵין כּוֹתְבִין טוֹפֶס שֶׁמָּא יִכְתּוֹב תּוֹרֶף. כְּתָבוֹ לַטּוֹפֶס וּתְלָשׁוֹ, כְּתָבוֹ לַתּוֹרֶף וּנְתָנוֹ לָהּ – כָּשֵׁר.
וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: ״חֲתָמוּ״ שָׁנִינוּ; וְרַבִּי מֵאִיר הִיא דְּאָמַר עֵדֵי חֲתִימָה כְּרָתִי.

וְהָכִי קָאָמַר: אֵין כּוֹתְבִין תּוֹרָף, גְּזֵירָה שֶׁמָּא יַחְתּוֹם. כְּתָבוֹ לַתּוֹרָף, תְּלָשׁוֹ, חָתָמוֹ וּנְתָנוֹ לָהּ – כָּשֵׁר.

כְּתָבוֹ עַל חֶרֶס שֶׁל עָצִיץ נָקוּב – כָּשֵׁר, דְּשָׁקֵיל לֵיהּ וְיָהֵיב לֵיהּ נִיהֲלַהּ. עַל עֲלֵה שֶׁל עָצִיץ נָקוּב; אַבָּיֵי אָמַר: כָּשֵׁר, וְרָבָא אָמַר: פָּסוּל. אַבָּיֵי אָמַר כָּשֵׁר –

דף כב.

דְּשָׁקֵיל לֵיהּ וְיָהֵיב לֵיהּ נִיהֲלַהּ. רָבָא אָמַר פָּסוּל – גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִקָּטוֹם.

עָצִיץ שֶׁל אֶחָד וּזְרָעִים שֶׁל אַחֵר; מָכַר בַּעַל עָצִיץ לְבַעַל זְרָעִים – כֵּיוָן שֶׁמְּשַׁךְ, קָנָה. מָכַר בַּעַל זְרָעִים לְבַעַל עָצִיץ – לֹא קָנָה עַד שֶׁיַּחְזִיק בִּזְרָעִים.

עָצִיץ וּזְרָעִים שֶׁל אֶחָד, וּמְכָרָן לְאַחֵר; הֶחְזִיק בִּזְרָעִים – קָנָה עָצִיץ. וְזוֹ הִיא שֶׁשָּׁנִינוּ: נְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת נִקְנִין עִם נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחֲרָיוּת – בְּכֶסֶף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה.

הֶחְזִיק בָּעָצִיץ – אַף עָצִיץ לֹא קָנָה, עַד שֶׁיַּחְזִיק בִּזְרָעִים.

נִקְבוֹ בָּאָרֶץ וְנוֹפוֹ בְּחוּצָה לָאָרֶץ? אַבָּיֵי אָמַר: בָּתַר נִקְבוֹ אָזְלִינַן. רָבָא אָמַר: בָּתַר נוֹפוֹ אָזְלִינַן.

בְּדַאֲשְׁרוּשׁ, כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי. כִּי פְּלִיגִי – בְּדְלָא אַשְׁרוּשׁ.

וּבְדַאֲשְׁרוּשׁ לָא פְּלִיגִי?! וְהָתְנַן: שְׁתֵּי גִּינּוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ, וְיָרַק בֵּינְתַיִם, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: שֶׁל עֶלְיוֹן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שֶׁל תַּחְתּוֹן!

הָתָם, כִּדְקָתָנֵי טַעְמָא – אָמַר רַבִּי מֵאִיר: מָה אִם יְרָקָה עֶלְיוֹן לִיטּוֹל אֶת עָפְרוֹ, אֵין כָּאן יָרָק! אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מָה אִם יְרָקָה הַתַּחְתּוֹן לְמַלְאוֹת אֶת גִּנָּתוֹ עָפָר, אֵין כָּאן יָרָק!

וְאַכְּתִי, בְּדַאֲשְׁרוּשׁ לָא פְּלִיגִי?! וְהָא תַּנְיָא: אֵילָן – מְקִצָּתוֹ בָּאָרֶץ וּמְקִצָּתוֹ בְּחוּצָה לָאָרֶץ; טָבֶל וְחוּלִּין מְעוֹרְבִין זֶה בָּזֶה, דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַגָּדֵל בְּחִיּוּב – חַיָּיב, וְהַגָּדֵל בְּפָטוּר – פָּטוּר.

מַאי לָאו, מְקִצָּת נוֹפוֹ בָּאָרֶץ וּמְקִצָּת נוֹפוֹ בְּחוּצָה לָאָרֶץ?

לֹא; מְקִצָּת שָׁרְשִׁין בָּאָרֶץ וּמְקִצָּת שָׁרְשִׁין בְּחוּצָה לָאָרֶץ. וּמַאי טַעְמָא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל? דְּמַפְסִיק צוּנְמָא.

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי? דְּהָדְרִי עָרְבֵי.

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? מָר סָבַר: אֲוִירָא מְבַלְבֵּל, וּמָר סָבַר: הַאי לְחוֹדֵיהּ קָאֵי וְהַאי לְחוֹדֵיהּ קָאֵי.

רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר כּוּ': אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַסִּי מִשְּׁמֵיהּ דְּעוּלָּא, שְׁלֹשָׁה עוֹרוֹת הֵן: מַצָּה, חִיפָּה וְדִיפְתְּרָא.

מַצָּה – כְּמַשְׁמָעוֹ, דְּלָא מְלִיחַ וּדְלָא קְמִיחַ וּדְלָא אֲפִיץ. לְמַאי הִלְכְתָא? לְהוֹצָאַת שַׁבָּת. וְכַמָּה שִׁיעוּרוֹ? כִּדְקָתָנֵי רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה: כְּדֵי לָצוּר מִשְׁקָל קְטַנָּה. וְכַמָּה? אָמַר אַבָּיֵי: כִּי רִיבְעָא דְּרִיבְעָא דְּפוּמְבְּדִיתָא.

חִיפָּה – דְּמָלִיחַ, וְלָא קְמִיחַ וְלָא אֲפִיץ. לְמַאי הִילְכְתָא? לְהוֹצָאַת שַׁבָּת. וְכַמָּה שִׁיעוּרוֹ? כְּדִתְנַן: עוֹר – כְּדֵי לַעֲשׂוֹת קְמֵיעַ.

דִּיפְתְּרָא – דְּמָלִיחַ וּקְמִיחַ, וְלָא אֲפִיץ. לְמַאי הִילְכְתָא? לְהוֹצָאַת שַׁבָּת. וְכַמָּה שִׁיעוּרוֹ? כְּדֵי לְכְתּוֹב עָלָיו אֶת הַגֵּט.

וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין: מַאן חֲכָמִים? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר:

דף כב:

רַבִּי אֶלְעָזָר הִיא, דְּאָמַר: עֲדַי מְסִירָה כָּרְתִי.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לֹא הִכְשִׁיר רַבִּי אֶלְעָזָר אֶלָּא לְאַלְתַּר, אֲבָל מִכָּאן עַד עֲשָׂרָה יָמִים – לָא; חָיְישִׁינַן דִּילְמָא הֲוָה בֵּיהּ תְּנָאָה וְזַיְיפְתֵּיהּ.

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ מִכָּאן עַד עֲשָׂרָה יָמִים; דְּאִם אִיתָא דַּהֲוָה בֵּיהּ תְּנַאי – מִידְכָּר דְּכִירִי.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לֹא הִכְשִׁיר רַבִּי אֶלְעָזָר אֶלָּא בְּגִיטִּין, אֲבָל בִּשְׁאָר שְׁטָרוֹת – לָא, דִּכְתִיב: "וּנְתַתָּם בְּכֹל חֶרֶשׁ לְמַעַן יַעַמְדוּ יָמִים רַבִּים".

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ בִּשְׁטָרוֹת. וְהָכְתִיב: "לְמַעַן יַעַמְדוּ יָמִים רַבִּים"! הָתָם עֵצָה טוֹבָה קָא מַשְׁמַע לַן.

מַתְנִי' הַכֹּל כְּשֵׁרִין לִכְתּוֹב אֶת הַגֵּט, אֲפִילּוּ חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה וְקָטָן. הָאִשָּׁה כּוֹתֶבֶת אֶת גִּיטָּהּ, וְהָאִישׁ כּוֹתֵב אֶת שׁוֹבָרוֹ. שֶׁאֵין קִיּוּם הַגֵּט אֶלָּא בְּחוֹתָמָיו.

גְּמָ' וְהָא לָאו בְּנֵי דֵּיעָה נִינְהוּ! אָמַר רַב הוּנָא:

דף כג.

וְהוּא שֶׁהָיָה גָּדוֹל עוֹמֵד עַל גַּבָּיו.

אָמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן: אֶלָּא מֵעַתָּה, גּוֹי – וְיִשְׂרָאֵל עוֹמֵד עַל גַּבָּיו, הָכִי נָמֵי דְּכָשֵׁר?! וְכִי תֵּימָא הָכִי נָמֵי, וְהָתַנְיָא: גּוֹי פָּסוּל! גּוֹי, לְדַעְתֵּיהּ דְּנַפְשֵׁיהּ עָבֵד.

הֲדַר אָמַר רַב נַחְמָן: לָאו מִילְּתָא הִיא דַּאֲמַרִי; דְּמִדְּקָא פָּסֵיל לֵיהּ לְגוֹי לְעִנְיַן הֲבָאָה, מִכְּלָל דִּלְעִנְיַן כְּתִיבָה – כָּשֵׁר.

וְהָתַנְיָא: גּוֹי פָּסוּל! הַהִיא רַבִּי אֶלְעָזָר הִיא, דְּאָמַר: עֲדַי מְסִירָה כָּרְתִי, וּבָעֵינַן כְּתִיבָה לִשְׁמָהּ; וְהָא וַדַּאי גּוֹי אַדַּעְתֵּיהּ דְּנַפְשֵׁיהּ קָעָבֵיד.

אָמַר רַב נַחְמָן, אוֹמֵר הָיָה רַבִּי מֵאִיר: אֲפִילּוּ מְצָאוֹ בְּאַשְׁפָּה, חֲתָמוֹ, וּנְתָנוֹ לָהּ – כָּשֵׁר.

אֵיתִיבֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן: "וְכָתַב לָהּ" – לִשְׁמָהּ; מַאי, לָאו כְּתִיבַת הַגֵּט?! לֹא, חֲתִימַת עֵדִים.

אֵיתִיבֵיהּ רָבָא: כָּל גֵּט שֶׁנִּכְתַּב שֶׁלֹּא לִשׁוּם אִשָּׁה – פָּסוּל! אֵימָא: שֶׁנִּחְתַּם שֶׁלֹּא לִשׁוּם אִשָּׁה – פָּסוּל.

אִיתְּבֵיהּ: כְּשֶׁהוּא כּוֹתְבוֹ – כְּאִילּוּ כּוֹתְבוֹ לִשְׁמָהּ. מַאי, לָאו כְּשֶׁהוּא כּוֹתְבוֹ לַתּוֹרָף לִשְׁמָהּ – כְּאִילּוּ כּוֹתְבוֹ לַטּוֹפֶס לִשְׁמָהּ?!

לֹא; כְּשֶׁהוּא חוֹתְמוֹ לִשְׁמָהּ – כְּאִילּוּ כּוֹתְבוֹ לִשְׁמָהּ. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: הָנֵי מַתְנִיתִין מַנִּי? רַבִּי אֶלְעָזָר הִיא, דְּאָמַר: עֵדֵי מְסִירָה כָּרְתִי.

וְרַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: וְהוּא שֶׁשִּׁייֵר מָקוֹם הַתּוֹרָף. וְכֵן אָמַר רַבִּי חַגָּא מִשְּׁמֵיהּ דְּעוּלָּא: וְהוּא שֶׁשִּׁייֵר מָקוֹם הַתּוֹרָף, וְרַבִּי אֶלְעָזָר הִיא.

וְרַבִּי זְרִיקָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵינָהּ תּוֹרָה. מַאי "אֵינָהּ תּוֹרָה"? אָמַר רַבִּי אַבָּא: כָּאן הוֹדִיעֲךָ שֶׁאֵין כֹּחַ לִשְׁמָהּ; וְרַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר: עֵדֵי חֲתִימָה כָּרְתִי.

וְהָאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רַבִּי אֶלְעָזָר הִיא! אָמוֹרָאֵי נִינְהוּ וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יוֹחָנָן.

מַתְנִי' הַכֹּל כְּשֵׁרִין לְהָבִיא אֶת הַגֵּט, חוּץ מֵחֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה, וְקָטָן, וְסוֹמֵא, וְגוֹי.

קִיבֵּל הַקָּטָן וְהַגְּדִיל; חֵרֵשׁ וְנִתְפַּקֵּחַ; סוֹמֵא וְנִתְפַּקֵּחַ; שׁוֹטֶה וְנִשְׁתַּפֶּה; גּוֹי וְנִתְגַּיֵּיר – פָּסוּל.

אֲבָל פִּקֵּחַ וְנִתְחָרֵשׁ וְחָזַר וְנִתְפַּקֵּחַ; פָּתוּחַ וְנִסְתַּמֵּא וְחָזַר וְנִתְפַּתֵּחַ; שָׁפוּי וְנִשְׁתַּטָּה וְחָזַר וְנִשְׁתַּפֶּה – כָּשֵׁר. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁתְּחִילָּתוֹ וְסוֹפוֹ בְּדַעַת – כָּשֵׁר.

גְּמ' בְּשִׁלְמָא חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה וְקָטָן – דְּלָאו בְּנֵי דֵּיעָה נִינְהוּ; גּוֹי נָמֵי – דְּלָאו בַּר הֵיתֵירָא הוּא; אֶלָּא סוֹמֵא, אַמַּאי לָא? אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: לְפִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ מִמֵּי נוֹטְלוֹ וּלְמִי נוֹתְנוֹ.

מַתְקֵיף לַהּ רַב יוֹסֵף: הֵיאַךְ סוֹמֵא מוּתָּר בְּאִשְׁתּוֹ? הֵיאַךְ בְּנֵי אָדָם מוּתָּרִים בִּנְשׁוֹתֵיהֶם בַּלַּיְלָה? אֶלָּא בְּטִבְיעוּת עֵינָא דְּקָלָא, הָכָא נָמֵי בְּטִבְיעוּת עֵינָא דְּקָלָא!

אֶלָּא אָמַר רַב יוֹסֵף: הָכָא בְּחוּצָה לָאָרֶץ עָסְקִינַן; דְּבָעֵי לְמֵימַר: "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם", וְלָא מָצֵי לְמֵימַר.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אֶלָּא מֵעַתָּה, פָּתוּחַ וְנִסְתַּמֵּא, דְּמָצֵי אָמַר, הָכִי נָמֵי דְּכָשֵׁר?! וְהָא קָתָנֵי: פָּתוּחַ וְנִסְתַּמֵּא וְחָזַר וְנִתְפַּתֵּחַ, כָּשֵׁר – חָזַר וְנִתְפַּתֵּחַ, אִין; לֹא חָזַר וְנִתְפַּתֵּחַ, לֹא!

הוּא הַדִּין דְּאַף עַל גַּב דְּלֹא חָזַר וְנִתְפַּתֵּחַ; וְאֵיידֵי דְּקָתָנֵי שָׁפוּי וְנִשְׁתַּטָּה וְחָזַר וְנִשְׁתַּפֶּה – טַעְמָא דְּחָזַר וְנִשְׁתַּפֶּה, הָא לֹא חָזַר וְנִשְׁתַּפֶּה – לָא; תְּנָא נָמֵי פָּתוּחַ וְנִסְתַּמֵּא וְחָזַר וְנִתְפַּתֵּחַ.

אָמַר רַב אַשֵׁי: דַּיְקָא נָמֵי – דְּקָתָנֵי, זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁתְּחִילָּתוֹ וְסוֹפוֹ בְּדַעַת – כָּשֵׁר; וְלָא קָתָנֵי: כָּל שֶׁתְּחִילָּתוֹ וְסוֹפוֹ בְּכַשְׁרוּת – כָּשֵׁר; שְׁמַע מִינַּהּ.

בְּעוֹ מִינֵּיהּ מֵרַבִּי אַמִּי: עֶבֶד, מַהוּ שֶׁיַּעֲשֶׂה שָׁלִיחַ לְקַבֵּל גֵּט אִשָּׁה מִיַּד בַּעְלָהּ? אָמַר לְהוּ: מִדְּקָא פָּסֵיל לֵיהּ לְגוֹי,

דף כג:

מִכְּלָל דְּעֶבֶד כָּשֵׁר. אָמַר רַב אַסִּי, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵין הָעֶבֶד נַעֲשֶׂה שָׁלִיחַ לְקַבֵּל גֵּט לְאִשָּׁה מִיַּד בַּעְלָהּ, לְפִי שֶׁאֵינוֹ בְּתוֹרַת גִּיטִּין וְקִדּוּשִׁין.

מַתְקֵיף לַהּ רַבִּי אֶלְעָזָר: טַעְמָא בְּמִילְתָא דְּלֵיתֵיהּ, הָא בְּמִילְתָא דְּאִיתֵיהּ – כָּשֵׁר?!

וְהָא גּוֹי וְהָא כּוּתִי; דְּאִיתַנְהוּ בְּתוֹרַת תְּרוּמָה דְּנַפְשַׁיְיהוּ, דִּתְנַן: הַגּוֹי וְהַכּוּתִי שֶׁתָּרְמוּ מִשֶּׁלָּהֶם – תְּרוּמָתָם תְּרוּמָה; וּתְנַן: גּוֹי שֶׁתָּרַם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אֲפִילּוּ בִּרְשׁוּת – אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה!

מַאי טַעְמָא? לָאו מִשּׁוּם דִּכְתִיב: (אַתֶּם) "גַּם אַתֶּם" – מָה אַתֶּם יִשְׂרָאֵל, אַף שְׁלוּחֲכֶם יִשְׂרָאֵל?!

אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי: לֹא; מָה אַתֶּם בְּנֵי בְּרִית, אַף שְׁלוּחֲכֶם בְּנֵי בְּרִית.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵין הָעֶבֶד נַעֲשֶׂה שָׁלִיחַ לְקַבֵּל גֵּט אִשָּׁה מִיַּד בַּעְלָהּ, לְפִי שֶׁאֵינוֹ בְּתוֹרַת גִּיטִּין וְקִידּוּשִׁין, וְאַף עַל פִּי שֶׁשָּׁנִינוּ: "הֲרֵי אַתְּ שִׁפְחָה וּוְלַדֵּךְ בֶּן חוֹרִין", אִם הָיְתָה עוּבָּרָה – זָכְתָה לוֹ.

מַאי "אִם הָיְתָה עוּבָּרָה זָכְתָה לוֹ"? כִּי אֲתָא רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה, אָמַר, רַבִּי יוֹחָנָן תַּרְתֵּי אָמַר: נִרְאִים דְּבָרִים שֶׁהָעֶבֶד מְקַבֵּל גֵּט לַחֲבֵירוֹ – מִיָּד רַבּוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ, אֲבָל לֹא מִיַּד רַבּוֹ שֶׁלּוֹ.

וְאִם לְחָשְׁךָ אָדָם לוֹמַר: זוֹ הֲלָכָה שְׁנוּיָה – אִם הָיְתָה עוּבָּרָה, זָכְתָה לוֹ! אֱמוֹר לוֹ: שְׁנֵי גְּדוֹלֵי הַדּוֹר פֵּירְשׁוּ אֶת הַדָּבָר – רַבִּי זֵירָא, וְרַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק.

חַד אָמַר: הָא מַנִּי? רַבִּי הִיא, דְּאָמַר: הַמְשַׁחְרֵר חֲצִי עַבְדּוֹ – קָנָה; וְחַד אָמַר: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי בְּהָא? קְסָבַר: עוּבָּר יֵרֵךְ אִמּוֹ הוּא, וְנַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁהִקְנָה לָהּ אֶחָד מֵאֵבָרֶיהָ.

מַתְנִי' אַף הַנָּשִׁים שֶׁאֵינָן נֶאֱמָנוֹת לוֹמַר "מֵת בַּעְלָהּ", נֶאֱמָנוֹת לְהָבִיא אֶת גִּיטָּהּ – חֲמוֹתָהּ, וּבַת חֲמוֹתָהּ, וְצָרָתָהּ, וִיבִמְתָּהּ, וּבַת בַּעְלָהּ.

מָה בֵּין גֵּט לְמִיתָה? שֶׁהַכְּתָב מוֹכִיחַ. הָאִשָּׁה עַצְמָהּ מְבִיאָה אֶת גִּיטָּהּ, וּבִלְבַד שֶׁהִיא צְרִיכָה לוֹמַר: "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם".

גְּמָ' וְהָתַנְיָא: כְּשֵׁם שֶׁאֵין נֶאֱמָנוֹת לוֹמַר "מֵת בַּעְלָהּ", כָּךְ אֵין נֶאֱמָנוֹת לְהָבִיא גִּיטָּהּ! אָמַר רַב יוֹסֵף: לָא קַשְׁיָא – כָּאן בָּאָרֶץ, כָּאן בְּחוּצָה לָאָרֶץ.

בָּאָרֶץ – דְּלָאו אַדִּיבּוּרָהּ דִּידַהּ קָא סָמְכִינַן, מְהֵימְנָא; בְּחוּצָה לָאָרֶץ – דְּאַדִּיבּוּרָהּ דִּידַהּ קָא סָמְכִינַן, לָא מְהֵימְנָא.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אַדַּרְבָּה, אֵיפְכָא מִסְתַּבְּרָא! בָּאָרֶץ, דְּאִי אָתֵי בַּעַל מְעָרְעַר – מַשְׁגְּחִינַן בֵּיהּ, דְּאֵיפְכָא לְמֵימַר לְקִלְקוּלָא קָא מִיכַּוְונָה, לָא מְהֵימְנָא; בְּחוּצָה לָאָרֶץ, דְּאִי אָתֵי בַּעַל מְעָרְעַר – לָא מַשְׁגְּחִינַן בֵּיהּ, מְהֵימְנָא.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּאַבָּיֵי: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי עֲקִיבָא: אִשָּׁה נֶאֱמֶנֶת לְהָבִיא גִּיטָּהּ – מִקַּל וָחוֹמֶר, וּמָה נָשִׁים שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים אֵין נֶאֱמָנוֹת לוֹמַר "מֵת בַּעְלָהּ" – נֶאֱמָנוֹת לְהָבִיא גִּיטָּהּ; הֵיא, שֶׁנֶּאֱמֶנֶת לוֹמַר "מֵת בַּעְלָהּ" – אֵינוֹ דִּין שֶׁנֶּאֱמֶנֶת לְהָבִיא גִּיטָּהּ?!

דף כד.

וּמִמָּקוֹם שֶׁבָּאתָ, מָה לְהַלָּן צְרִיכוֹת שֶׁיֹּאמְרוּ: "בְּפָנֵינוּ נִכְתַּב וּבְפָנֵינוּ נֶחְתַּם", אַף הֵיא צְרִיכָה שֶׁתֹּאמַר: "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם".

אָמַר רַב אָשֵׁי: מַתְנִיתִין נָמֵי דַּיְקָא, דְּקָתָנֵי: הָאִשָּׁה עַצְמָהּ מְבִיאָה גִּיטָּהּ, וּבִלְבַד שֶׁתְּהֵא צְרִיכָה לוֹמַר כּוּ'; שְׁמַע מִינַּהּ.

וְרַב יוֹסֵף, רֵישָׁא וְסֵיפָא בְּחוּצָה לָאָרֶץ, מְצִיעָתָא בָּאָרֶץ?! אֵין; רֵישָׁא וְסֵיפָא בְּחוּצָה לָאָרֶץ, מְצִיעָתָא בָּאָרֶץ.

מַמַּאי? מְדְּקָתָנֵי: מָה בֵּין גֵּט לְמִיתָּה – שֶׁהַכְּתָב מוֹכִיחַ; וְלָא קָתָנֵי: שֶׁהַכְּתָב וּפֶה מוֹכִיחַ.

הָאִשָּׁה עַצְמָהּ מְבִיאָה וְכוּ': אִשָּׁה, מִכְּלָל מָטֵי גִּיטָּהּ לְיָדָהּ אִינַּרְשָׁה לַהּ! אָמַר רַב הוּנָא: בְּאוֹמֵר "לֹא תִתְגָּרְשִׁי בּוֹ אֶלָּא בְּפָנַי בֵּית דִּין פְּלוֹנִי". סוֹף סוֹף, כִּי מָטְיָא הָתָם – אִיגָּרְשָׁה!

אֶלָּא אָמַר רַב הוּנָא בַּר מָנוֹחַ מִשְׁמֵיהּ דְּרַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא: דְּאָמַר לַהּ: כִּי מָטֵית הָתָם, אִתְנָחֵיהּ אַאַרְעָא וְשִׁקְלֵיהּ.

אִי הָכִי, הָוָה לֵיהּ: "טְלִי גִּיטֵּיךְ מֵעַל גַּבֵּי קַרְקַע", וְאָמַר רָבָא: "טְלִי גִּיטֵּיךְ מֵעַל גַּבֵּי קַרְקַע" – לֹא אָמַר כְּלוּם!

אֶלָּא דְּאָמַר לַהּ: הֱוֵי שְׁלִיחַ לְהוֹלְכָה עַד דְּמָטֵית הָתָם, וְכִי מָטֵית הָתָם הֱוֵי שָׁלִיחַ לְקַבָּלָה, וְקַבְּלִי אַתְּ גִּיטֵּיךְ.

וְהָא לֹא חָזְרָה שְׁלִיחוּת אֶצֶל הַבַּעַל! דְּאָמַר לַהּ: הֱוֵי שְׁלִיחַ לְהוֹלְכָה עַד דְּמָטֵית הָתָם, וְכִי מָטֵית הָתָם שַׁוֵּי שָׁלִיחַ לְקַבָּלָה.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר: אִשָּׁה עוֹשָׂה שָׁלִיחַ לְקַבֵּל גִּיטָּהּ מִיָּד שְׁלִיחַ בַּעְלָהּ. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: אֵין הָאִשָּׁה עוֹשָׂה שָׁלִיחַ לְקַבֵּל גִּיטָּהּ מִיָּד שְׁלִיחַ בַּעְלָהּ, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

טַעְמָא מַאי – מִשּׁוּם דְּאִיכָּא בִּזָּיוֹן דְּבַעַל, וְהָכָא בַּעַל לָא קָפֵיד.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר: מִשּׁוּם בִּזָּיוֹן דְּבַעַל; אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: מִשּׁוּם חֲצֵרָהּ הַבָּאָה לְאַחַר מִיכָּן, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

דְּאָמַר לַהּ: הֱוֵי שְׁלִיחַ לְהוֹלְכָה עַד דְּמָטֵית הָתָם, וְכִי מָטֵית הָתָם שַׁוֵּי שָׁלִיחַ לְהוֹלְכָה, וְקַבְּלִי אַתְּ גִּיטֵּיךְ מִינַּיהּ.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא, דְּאָמַר לַהּ: הֱוֵי שְׁלִיחַ לְהוֹלְכָה עַד דְּמָטֵית הָתָם, וְכִי מָטֵית הָתָם אֵימַר קַמֵּי בֵּי דִּינָא "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם", וּמְשַׁוֵּי בֵּי דִּינָא שָׁלִיחַ, וְלִיתְבְּוּהּ נִיהֲלִיךְ.

הֲדַרַן עֲלָךְ הַמֵּבִיא גֵּט

כָּל גֵּט שֶׁנִּכְתַּב שֶׁלֹּא לְשׁוּם אִשָּׁה, פָּסוּל. כֵּיצַד, הָיָה עוֹבֵר בַּשּׁוּק וְשָׁמַע קוֹל סוֹפְרִים מַקְרִין: ״אִישׁ פְּלוֹנִי מְגָרֵשׁ אֶת פְּלוֹנִית מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי״, וְאָמַר: זֶה שְׁמִי וְזֶה שֵׁם אִשְׁתִּי; פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ.

יָתֵר מִיכֵּן – כָּתַב לְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְנִמְלַךְ, מְצָאוֹ בֶּן עִירוֹ וְאָמַר לוֹ: שְׁמִי כְּשִׁמְךָ וְשֵׁם אִשְׁתִּי כְּשֵׁם אִשְׁתְּךָ; פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ.

דף כד:

יָתֵר מִיכֵּן – הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים וּשְׁמוֹתֵיהֶן שָׁווֹת, כָּתַב לְגָרֵשׁ אֶת הַגְּדוֹלָה – לֹא יְגָרֵשׁ בּוֹ אֶת הַקְּטַנָּה.

יָתֵר מִיכֵּן – אָמַר לְלַבְלָר: ״כְּתוֹב, לְאֵיזוֹ שֶׁאֶרְצֶה אֲגָרֵשׁ״ – פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ.

גְּמָ׳ כְּתַב לְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְנִמְלַךְ וְכוּ׳: וְאֶלָּא רֵישָׁא בְּמַאי?

אָמַר רַב פָּפָּא: בְּסוֹפְרִין הָעֲשׂוּיִין לְהִתְלַמֵּד עָסְקִינַן. אָמַר רַב אָשֵׁי: דַּיְקָא נָמֵי, דְּקָתָנֵי ״סוֹפְרִין מַקְרִין״, וְלָא קָתָנֵי ״סוֹפְרִין קוֹרְאִין״; שְׁמַע מִינַּהּ.

מַאי ״יָתֵר מִיכֵּן״? תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: לֹא זֶה – שֶׁנִּכְתַּב שֶׁלֹּא לְשׁוּם גֵּירוּשִׁין; אֶלָּא אַף זֶה – שֶׁנִּכְתַּב לְשׁוּם גֵּירוּשִׁין, פָּסוּל.

וְלֹא זֶה – שֶׁנִּכְתַּב שֶׁלֹּא לְשׁוּם גֵּירוּשִׁין דִּידֵיהּ; אֶלָּא אַף זֶה – שֶׁנִּכְתַּב לְשׁוּם גֵּירוּשִׁין דִּידֵיהּ, פָּסוּל. וְלֹא זֶה – שֶׁלֹּא נִכְתַּב לְשׁוּם גֵּירוּשִׁין הָא; אֶלָּא אַף זֶה – שֶׁנִּכְתַּב לְשׁוּם גֵּירוּשִׁין הָא, פָּסוּל.

מַאי טַעְמָא? אִי כְּתַב ״וְנָתַן סֵפֶר כְּרִיתוּת בְּיָדָהּ״, הֲוָה אָמֵינָא לְמַעוֹטֵי הַאיְךְ קַמָּא, דְּלָא עָבִיד לְשׁוּם כְּרִיתוּת; אֲבָל כָּתַב לְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְנִמְלַךְ, דַּעֲבִיד לְשׁוּם כְּרִיתוּת – אֵימָא כְּשֵׁר; כְּתַב רַחֲמָנָא: ״וְכָתַב״.

אִי כְּתַב רַחֲמָנָא ״וְכָתַב״, הֲוָה אָמֵינָא לְמַעוֹטֵי הַאי, דְּלָא אִיהוּ קָא כָתֵיב לַהּ; אֲבָל יֵשׁ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים, דְּאִיהוּ קָא כָתֵיב לַהּ – אֵימָא כְּשֵׁר; כְּתַב רַחֲמָנָא: ״לָהּ״ – לִשְׁמָהּ.

וְסֵיפָא לְמָה לִי? הָא קָא מַשְׁמַע לַן – דְּאֵין בְּרֵירָה.

כְּתַב לְגָרֵשׁ אֶת הַגְּדוֹלָה – לֹא יְגָרֵשׁ בּוֹ אֶת הַקְּטַנָּה: קְטַנָּה הוּא דְּלָא מָצֵי מְגָרֵשׁ בֵּיהּ, הָא גְּדוֹלָה – מָצֵי מְגָרֵשׁ בֵּיהּ.

אָמַר רָבָא: זֹאת אוֹמֶרֶת, שְׁנֵי יוֹסֵף בֶּן שִׁמְעוֹן הַדְּרִין בְּעִיר אַחַת – מוֹצִיאִין שְׁטַר חוֹב עַל אֲחֵרִים.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אֶלָּא מֵעַתָּה, רֵישָׁא דְּקָתָנֵי: שְׁמִי כְּשִׁמְךָ – פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ; שֵׁנִי הוּא דְּלָא מָצֵי מְגָרֵשׁ בֵּיהּ, הָא רִאשׁוֹן מָצֵי מְגָרֵשׁ בֵּיהּ?! וְהָא אָמְרִינַן: ״וְלֹא אַחֵר יָכוֹל לְהוֹצִיא עֲלֵיהֶן שְׁטַר חוֹב״!

אֶלָּא מַאי אִית לָךְ לְמֵימַר? בְּעֵדֵי מְסִירָה, וְרַבִּי אֶלְעָזָר הִיא;

הָכָא נָמֵי – בְּעֵדֵי מְסִירָה, וְרַבִּי אֶלְעָזָר הִיא.

אָמַר רַב: כּוּלָּן פּוֹסְלִין בִּכְהוּנָּה, חוּץ מִן הָרִאשׁוֹן. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אַף רִאשׁוֹן נָמֵי פּוֹסֵל.

וְאַזְדָּא שְׁמוּאֵל לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל מָקוֹם שֶׁשָּׁנוּ חֲכָמִים ״גֵּט פָּסוּל״ – פָּסוּל וּפוֹסֵל.

״חֲלִיצָה פְּסוּלָה״ – פְּסוּלָה, וּפוֹסֶלְתָּהּ מִן הָאַחִין.

בְּמַעְרְבָא אָמְרִי מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר: שְׁמֹאל וְלֵילָה – פְּסוּלוֹת וּפוֹסְלוֹת,

דף כה.

קָטָן וְאַנְפִּילְיָא – פְּסוּלוֹת וְאֵין פּוֹסְלוֹת.

זְעֵירִי אָמַר: כּוּלָּן אֵין פּוֹסְלִין, חוּץ מִן הָאַחָרוֹן.

וְכֵן אָמַר רַב אַסִי: כּוּלָּן אֵין פּוֹסְלִין, חוּץ מִן הָאַחָרוֹן. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אַף אַחֲרוֹן נָמֵי אֵינוֹ פּוֹסֵל.

וְאַזְדָּא רַבִּי יוֹחָנָן לְטַעֲמֵיהּ – דְּאָמַר רַבִּי אַסִי, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הָאַחִין שֶׁחָלְקוּ – לְקוּחוֹת הֵן, וּמַחְזִירִין זֶה לָזֶה בַּיּוֹבֵל.

וּצְרִיכָא; דְּאִי אִיתְּמַר בְּהָא, בְּהָא קָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן דְּאֵין בְּרֵירָה, מִשּׁוּם דְּבָעֵינַן ״לַה׳״ – לִשְׁמָהּ; אֲבָל הָתָם, מָכָר – הוּא דְּאָמַר רַחֲמָנָא לִיהְדַּר בְּיוֹבֵל, אֲבָל יְרוּשָּׁה וּמַתָּנָה – לָא.

וְאִי אַשְׁמְעִינַן שָׁדֶה, מִשּׁוּם דְּלִחּוּמְרָא; אִי נָמֵי, כַּתְּחִילָּה; אֲבָל הָכָא – אֵימָא לָא, צְרִיכָא.

בְּעָא מִינֵּיהּ רַב הוֹשַׁעְיָא מֵרַב יְהוּדָה: אָמַר לְלֵבְלָר: ״כְּתוֹב לְאֵיזוֹ שֶׁתֵּצֵא בַּפֶּתַח תְּחִילָּה״, מַהוּ? אָמַר לֵיהּ, תְּנֵיתוּהָ: יָתֵר מִיכֵּן, אָמַר לְלֵבְלָר ״כְּתוֹב לְאֵיזוֹ שֶׁאֶרְצָה אֲגָרֵשׁ״ – פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ, אַלְמָא אֵין בְּרֵירָה!

אִיתְיְבֵיהּ, הָאוֹמֵר לְבָנָיו: ״הֲרֵינִי שׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח עַל מִי שֶׁיַּעֲלֶה מִכֶּם רִאשׁוֹן לִירוּשָׁלַיִם״; כֵּיוָן שֶׁנִּכְנַס רִאשׁוֹן רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ – זָכָה בְּחֶלְקוֹ, וּמְזַכֶּה אֶת אֶחָיו עִמּוֹ.

אָמַר לֵיהּ: הוֹשַׁעְיָא בְּרִי, מָה עִנְיַן פְּסָחִים אֵצֶל גִּיטִּין? הָא אִתְּמַר עָלָהּ, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כְּדֵי לְזָרְזָן בְּמִצְוֹת!

דַּיְקָא נָמֵי, דְּקָתָנֵי: כֵּיוָן שֶׁנִּכְנַס רִאשׁוֹן וְרוּבּוֹ – זָכָה בְּחֶלְקוֹ, וּמְזַכֶּה אֶת אֶחָיו עִמּוֹ. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא דְּאַמְנִינְהוּ מֵעִיקָּרָא – שַׁפִּיר; אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ דְּלָא אַמְנִינְהוּ, לְאַחַר שְׁחִיטָה מִי קָמִיתְמְנוּ?! וְהָתְנַן: נִמְנִין, וּמוֹשְׁכִין יְדֵיהֶן מִמֶּנּוּ, עַד שֶׁיִּשָּׁחֵט!

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: מַעֲשֶׂה, וְקִדְּמוּ בָּנוֹת לַבָּנִים, וְנִמְצְאוּ בָּנוֹת זְרִיזוֹת וּבָנִים שְׁפָלִים.

אָמַר אַבָּיֵי: קָא בָּעֵי מִינֵּיהּ תּוֹלֶה בְּדַעַת אֲחֵרִים, וְקָא פָּשֵׁיט לֵיהּ תּוֹלֶה בְּדַעַת עַצְמוֹ, וַהֲדַר מוֹתֵיב לֵיהּ תּוֹלֶה בְּדַעַת אֲחֵרִים!

אָמַר רָבָא: מַאי קוּשְׁיָא? דִּלְמָא, דְּמַאן דְּאִית לֵיהּ בְּרֵירָה – לָא שְׁנָא תּוֹלֶה בְּדַעַת עַצְמוֹ וְלָא שְׁנָא תּוֹלֶה בְּדַעַת אֲחֵרִים, אִית לֵיהּ בְּרֵירָה, וּמַאן דְּלֵית לֵיהּ בְּרֵירָה – לָא שְׁנָא תּוֹלֶה בְּדַעַת עַצְמוֹ וְלָא שְׁנָא תּוֹלֶה בְּדַעַת אֲחֵרִים, לֵית לֵיהּ בְּרֵירָה!

אָמַר לֵיהּ רַב מְשַׁרְשְׁיָא לְרָבָא: וְהָא רַבִּי יְהוּדָה, דְּתוֹלֶה בְּדַעַת עַצְמוֹ לֵית לֵיהּ בְּרֵירָה, וְתוֹלֶה בְּדַעַת אֲחֵרִים אִית לֵיהּ בְּרֵירָה!

תּוֹלֶה בְּדַעַת עַצְמוֹ לֵית לֵיהּ בְּרֵירָה – דְּתַנְיָא: הַלּוֹקֵחַ יַיִן מִבֵּין הַכּוּתִים, אוֹמֵר: שְׁנֵי לוּגִּין שֶׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ – הֲרֵי הֵן תְּרוּמָה; עֲשָׂרָה מֵעֲשֵׂר רִאשׁוֹן; תִּשְׁעָה מֵעֲשֵׂר שֵׁנִי;

דף כה:

וּמִיחֵל וְשׁוֹתֶה מִיָּד, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹסְרִין.

תּוֹלֶה בְּדַעַת אֲחֵרִים אִית לֵיהּ בְּרֵירָה – דְּתַנְיָא: מָה הִיא בְּאוֹתָן הַיָּמִים?

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הֲרֵי הִיא כְּאֵשֶׁת אִישׁ לְכָל דְּבָרֶיהָ, וּלְכִי מָיֵית הָוֵי גִּיטָּא.

אָמַר לֵיהּ רַב מְשַׁרְשְׁיָא לְרָבָא: הָא רַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּתוֹלֶה בְּדַעַת עַצְמוֹ לֵית לֵיהּ בְּרֵירָה, וְתוֹלֶה בְּדַעַת אֲחֵרִים אִית לֵיהּ בְּרֵירָה!

תּוֹלֶה בְּדַעַת עַצְמוֹ לֵית לֵיהּ בְּרֵירָה – הָא דַּאֲמַרַן. תּוֹלֶה בְּדַעַת אֲחֵרִים אִית לֵיהּ בְּרֵירָה – דְּתַנְיָא: "הֲרֵינִי בּוֹעֲלִיךְ עַל מְנָת שֶׁיִּרְצֶה אַבָּא"; אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא רָצָה הָאָב – מְקוּדֶּשֶׁת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: רָצָה הָאָב – מְקוּדֶּשֶׁת,

דף כו.

לֹא רָצָה הָאָב – אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת.

אָמַר לֵיהּ: בֵּין לְרַבִּי יְהוּדָה בֵּין לְרַבִּי שִׁמְעוֹן; לָא שְׁנָא תּוֹלֶה בְּדַעַת עַצְמוֹ וְלָא שְׁנָא תּוֹלֶה בְּדַעַת אֲחֵרִים – אִית לְהוּ בְּרֵירָה;

וְהָתָם – כִּדְקָתָנֵי טַעְמָא, אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי מֵאִיר: אִי אַתָּה מוֹדֶה שֶׁמָּא יִבָּקַע הַנּוֹד, וְנִמְצָא זֶה שׁוֹתֶה טְבָלִים לְמַפְרֵעַ? אָמַר לָהֶם: לִכְשֶׁיִּבָּקַע.

מַתְנִי' הַכּוֹתֵב טוֹפְסֵי גִּיטִּין, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מָקוֹם הָאִישׁ, וּמָקוֹם הָאִשָּׁה, וּמָקוֹם הַזְּמַן.

שְׁטָרֵי מִלְוָה – צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מָקוֹם הַמִּלְוָה, מָקוֹם הַלִּלְוָה, מָקוֹם הַמָּעוֹת, מָקוֹם הַזְּמַן.
שְׁטָרֵי מִקָּח – צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מָקוֹם הַלּוֹקֵחַ, וּמָקוֹם הַמּוֹכֵר, מָקוֹם הַמָּעוֹת, מָקוֹם הַשָּׂדֶה, וּמָקוֹם הַזְּמַן; מִפְּנֵי הַתַּקָּנָה.
רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל בְּכוּלָּן. רַבִּי אֶלְעָזָר מַכְשִׁיר בְּכוּלָּן חוּץ מִגִּיטֵּי נָשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר "וְכָתַב לָהּ" – לִשְׁמָהּ.
גְּמָ' אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ אַף מָקוֹם "הֲרֵי אַתְּ מוּתֶּרֶת לְכָל אָדָם"; וְרַבִּי אֶלְעָזָר הִיא, דְּאָמַר: עֵדֵי מְסִירָה כָּרְתִי, וּבָעֵינַן כְּתִיבָה לִשְׁמָהּ.
וּצְרִיכָא;
דְּאִי אַשְׁמְעִינַן הָךְ קַמַּיְיתָא, בְּהַהִיא הוּא דְּאִיכָּא לְאוֹקְמֵהּ כְּרַבִּי אֶלְעָזָר, דְּקָתָנֵי "אֵין כּוֹתְבִין" וְקָתָנֵי "כּוֹתְבוּ";
אֲבָל סֵיפָא, דְּקָתָנֵי "שֶׁאֵין קִיּוּם הַגֵּט אֶלָּא בְּחוֹתָמָיו", אֵימָא רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר: עֵדֵי חֲתִימָה כָּרְתִי.
וְאִי אַשְׁמְעִינַן בְּהַהִיא, הָהִיא נָמֵי אִיכָּא לְאוֹקְמֵהּ כְּרַבִּי אֶלְעָזָר; אֲבָל הָא, אֵימָא מִדְּסֵיפָא רַבִּי אֶלְעָזָר הָוֵי – רֵישָׁא לָאו רַבִּי אֶלְעָזָר; צְרִיכָא.
מִפְּנֵי הַתַּקָּנָה: מַאי תַּקָּנָה? אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: מִפְּנֵי תַּקָּנַת סוֹפֵר; וְרַבִּי אֶלְעָזָר הִיא, דְּאָמַר: עֵדֵי מְסִירָה כָּרְתִי; וּבְדִין הוּא דַּאֲפִילּוּ טוֹפֶס נָמֵי לָא לִכְתּוֹב, וּמִשּׁוּם תַּקָּנַת סוֹפְרִים שָׁרוּ רַבָּנַן.
רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל בְּכוּלָּן – גָּזַר טוֹפֶס אַטּוּ תּוֹרָף, גָּזַר שְׁטָרוֹת אַטּוּ גִּיטִּין.
וְרַבִּי אֶלְעָזָר מַכְשִׁיר בְּכוּלָּן חוּץ מִגִּיטֵּי נָשִׁים – טוֹפֶס אַטּוּ תּוֹרָף גָּזַר, שְׁטָרוֹת אַטּוּ גִּיטִּין לָא גָּזַר.
שֶׁנֶּאֱמַר "וְכָתַב לָהּ": וְהָא כִּי כְּתִיב "לָהּ" – אַתּוֹרָף הוּא דִּכְתִיב!
אֶלָּא אֵימָא: מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר "וְכָתַב לָהּ" – לִשְׁמָהּ.

דף כו:

קַשְׁיָא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר אַדְּרַבִּי אֶלְעָזָר! תְּרֵי תַּנָּאֵי וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר.
רַבִּי שַׁבְּתַי אָמַר חִזְקִיָּה: מִשּׁוּם קְטָטָה; וְרַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר: עֵדֵי חֲתִימָה כָּרְתִי, וּבְדִין הוּא דַּאֲפִילּוּ תּוֹרָף נָמֵי לִכְתּוֹב; וְזִמְנִין דְּשָׁמְעָה לֵיהּ לְסוֹפֵר דְּקָא כָּתֵיב, וְסָבְרָה אִיהִי קָאָמַר לֵיהּ, וְהָוֵה לַהּ קְטָטָה בַּהֲדֵיהּ.
רַב חִסְדָּא אָמַר אֲבִימִי: מִשּׁוּם תַּקָּנַת עֲגוּנוֹת; אָמְרִי לַהּ רַבִּי מֵאִיר, וְאָמְרִי לַהּ רַבִּי אֶלְעָזָר.
אָמְרִי לַהּ רַבִּי מֵאִיר – דְּאָמַר: עֵדֵי חֲתִימָה כָּרְתִי, וּבְדִין הוּא דַּאֲפִילּוּ תּוֹרָף נָמֵי לִכְתּוֹב; וְזִמְנִין דְּהָוֵה לֵיהּ קְטָטָה בַּהֲדָהּ, וְרָתַח עָלַהּ וְזָרִיק לֵיהּ נִיהֲלַהּ, וּמְעַגֵּן וּמוֹתֵיב לַהּ.

אָמְרִי לַהּ רַבִּי אֶלְעָזָר – דְּאָמַר: עֵידֵי מְסִירָה כָּרְתִי, וּבְדִין הוּא דַּאֲפִילּוּ טוֹפֶס נָמֵי לָא לִכְתּוֹב;
וְזִמְנִין דְּבָעֵי לְמֵיזַל לִמְדִינַת הַיָּם וְלָא אַשְׁכַּח סָפְרָא, וְשָׁבֵיק לַהּ וְאָזֵיל, וּמְעַגֵּן וּמוֹתֵיב לַהּ.
וּמְקוֹם הַזְמַן: קְפָסִיק וְתָנֵי; לָא שְׁנָא מִן הַנִּישׂוּאִין, וְלָא שְׁנָא מִן הָאֵירוּסִין.
בְּשִׁלְמָא מִן הַנִּישׂוּאִין; בֵּין לְמַאן דְּאָמַר מִשּׁוּם בַּת אֲחוֹתוֹ – אִיכָּא, בֵּין לְמַאן דְּאָמַר מִשּׁוּם פֵּירֵי – אִיכָּא;
אֶלָּא מִן הָאֵירוּסִין; בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר מִשּׁוּם בַּת אֲחוֹתוֹ – אִיכָּא, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר מִשּׁוּם פֵּירֵי, אֲרוּסָה מִי אִית לַהּ פֵּירֵי?!
אָמַר רַב עַמְרָם: הָא מִילְּתָא שְׁמַעְתִּית מִינֵּיהּ דְּעוּלָּא דְּאָמַר מִשּׁוּם תַּקָּנַת וָלָד, וְלָא יָדַעְנָא מַאי נִיהוּ. כֵּיוָן דְּשַׁמְעִיתַהּ לְהָא דְּתָנְיָא: הָאוֹמֵר: "כִּתְבוּ גֵּט לָאֲרוּסָתִי, לִכְשֶׁאֶכָּנְסֶנָּה אֲגָרְשֶׁנָּה",
אֵינוֹ גֵּט. וְאָמַר עוּלָּא: מָה טַעַם? גְּזֵירָה שֶׁמָּא יֹאמְרוּ: גִּיטָּהּ קוֹדֵם לְבָנָהּ. הָכָא נָמֵי – גְּזֵירָה שֶׁמָּא יֹאמְרוּ: גִּיטָּהּ קוֹדֵם לְבָנָהּ.
אָמַר רַבִּי זֵירָא, אָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר שֵׁילָא, אָמַר רַב הַמְנוּנָא סָבָא, אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה, אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר. קָרֵי רַב עָלֶיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר: טוּבְיָנָא דְּחַכִּימֵי.
וַאֲפִילּוּ בִּשְׁאָר שְׁטָרוֹת נָמֵי?! וְהָאָמַר רַב פַּפִּי מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: הַאי אַשְׁרְתָּא דְּדַיְּינֵי, דְּמִיכַּתְבָה מִקַּמֵּי דְּלִיסָּהֲדֵי סָהֲדֵי אַחֲתִימַת יְדֵייהוּ – פְּסוּלָה; אַלְמָא מִיחְזֵי כְּשִׁיקְרָא, הָכָא נָמֵי מִיחְזֵי כְּשִׁיקְרָא!
וְלֵיתַהּ, מִדְּרַב נַחְמָן – דְּאָמַר רַב נַחְמָן, אוֹמֵר הָיָה רַבִּי מֵאִיר: אֲפִילּוּ מְצָאוֹ בְּאַשְׁפָּה, חֲתָמוֹ וּנְתָנוֹ לָהּ – כָּשֵׁר. וַאֲפִילּוּ רַבָּנָן לָא פְּלִיגִי עֲלֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר אֶלָּא בְּגִיטֵּי נָשִׁים, דְּבָעֵינַן כְּתִיבָה לִשְׁמָהּ, אֲבָל בִּשְׁאָר שְׁטָרוֹת – לָא.
דְּאָמַר רַבִּי אַסִּי, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁטָר שֶׁלָּוָה בּוֹ וּפָרָעוֹ – אֵינוֹ חוֹזֵר וְלוֹוֶה בּוֹ, שֶׁכְּבָר נִמְחַל שִׁעְבּוּדוֹ. טַעְמָא דְּנִמְחַל שִׁעְבּוּדוֹ, אֲבָל מִשּׁוּם שִׁיקְרָא – לָא חָיְישִׁינַן.

דף כז.

מַתְנִי' הַמֵּבִיא גֵּט וְאָבַד הֵימֶנּוּ; מְצָאוֹ לְאַלְתַּר – כָּשֵׁר, וְאִם לָאו – פָּסוּל. מְצָאוֹ בַּחֲפִיסָה אוֹ בְּדָלוֹסְקָמָא, אִם מַכִּירוֹ – כָּשֵׁר.
גְּמָ' וּרְמִינְהוּ: מָצָא גִּיטֵּי נָשִׁים וְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים, דְּיֵיתֵיקֵי, מַתָּנוֹת וְשׁוֹבָרִין, הֲרֵי זֶה לֹא יַחֲזִיר – שֶׁאֲנִי אוֹמֵר כְּתוּבִין הָיוּ, וְנִמְלַךְ עֲלֵיהֶן שֶׁלֹּא לִיתְּנָן. הָא אָמַר "תְּנוּ" – נוֹתְנִין; וַאֲפִילּוּ לְזְמַן מְרוּבֶּה!
אָמַר רַבָּה, לָא קַשְׁיָא: כָּאן בְּמָקוֹם שֶׁהַשַּׁיָּירוֹת מְצוּיוֹת, כָּאן בְּמָקוֹם שֶׁאֵין הַשַּׁיָּירוֹת מְצוּיוֹת.
וַאֲפִילּוּ בְּמָקוֹם שֶׁהַשַּׁיָּירוֹת מְצוּיוֹת – וְהוּא שֶׁהוּחְזְקוּ שְׁנֵי יוֹסֵף בֶּן שִׁמְעוֹן בְּעִיר אַחַת.

דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, קַשְׁיָא דְּרַבָּה אַדְּרַבָּה: דְּהָהוּא גִּיטָּא דְּאִישְׁתְּכַח בֵּי דִּינָא דְּרַב הוּנָא, וַהֲוָה כְּתִיב בֵּיהּ "בִּשְׁוִירֵי מָתָא דְּעַל רָכִיס נַהֲרָא", וְאָמַר רַב הוּנָא: חוֹשְׁשִׁין לִשְׁנֵי שְׁוִירֵי; וַאֲמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא לְרַבָּה: פּוֹק וְעַיֵּין בָּהּ, דִּלְאוּרְתָּא בָּעֵי לַהּ מִינָּךְ רַב הוּנָא. נְפַק, דַּק וְאַשְׁכַּח – דִּתְנַן: כָּל מַעֲשֶׂה בֵּית דִּין – הֲרֵי זֶה יַחְזִיר.

וְהָא בֵּי דִּינָא דְּרַב הוּנָא, דְּכִמְקוֹם שֶׁהַשַּׁיָּירוֹת מְצוּיוֹת דָּמֵי, וְקָא פָּשֵׁיט יַחְזִיר; אַלְמָא, אִי הוּחְזְקוּ שְׁנֵי יוֹסֵף בֶּן שִׁמְעוֹן בָּעִיר אַחַת – אֵין, וְאִי לָא – לָא.

עֲבַד רַבָּה עוֹבָדָא בְּהָהוּא גִּיטָּא, דְּאִישְׁתְּכַח בֵּי כִּיתָּנָא בְּפוּמְבְּדִיתָא, כִּשְׁמַעְתֵּיהּ. אִיכָּא דְּאָמְרִי בְּדוּכְתָּא הֵיכָא דְּתָרוּ כִּיתָּנָא, וְאַף עַל גַּב דְּהוּחְזְקוּ – דִּלְאָ שְׁכִיחָן שַׁיָּירָתָא; וְאִיכָּא דְּאָמְרִי בְּדוּכְתָּא דִּמְזַבְּנִי כִּיתָּנָא, וְהוּא שֶׁלֹּא הוּחְזְקוּ, וּשְׁכִיחָן שַׁיָּירוֹת.

רַבִּי זֵירָא רָמֵי מַתְנִיתִין אַבַּרַיְיתָא, וּמְשַׁנֵּי. תְּנַן: הַמֵּבִיא גֵּט וְאָבַד הֵימֶנּוּ, אִם מָצָאוֹ לְאַלְתַּר – כָּשֵׁר, וְאִם לָאו – פָּסוּל. וּרְמִינְהוּ: מָצָא גֵּט אִשָּׁה בַּשּׁוּק, בִּזְמַן שֶׁהַבַּעַל מוֹדֶה – יַחְזִיר לְאִשָּׁה, אֵין הַבַּעַל מוֹדֶה – לֹא יַחְזִיר לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה. הָא

דף כז:

בִּזְמַן שֶׁהַבַּעַל מוֹדֶה מִיהַת – יַחְזִיר לְאִשָּׁה, וַאֲפִילּוּ לִזְמַן מְרוּבֶּה! וּמְשַׁנֵּי: כָּאן בְּמָקוֹם שֶׁהַשַּׁיָּירוֹת מְצוּיוֹת, כָּאן בְּמָקוֹם שֶׁאֵין הַשַּׁיָּירוֹת מְצוּיוֹת.

אִיכָּא דְּאָמְרִי וְהוּא שֶׁהוּחְזְקוּ הוּא דְּלָא לֵיהְדַּר, וְהַיְינוּ דְּרַבָּה; וְאִיכָּא דְּאָמְרִי אַף עַל גַּב דְּלָא הוּחְזְקוּ לָא לֵיהְדַּר, וּפְלִיגָא דְּרַבָּה.

בְּשִׁלְמָא דְּרַבָּה לָא אָמַר כְּרַבִּי זֵירָא, מַתְנִיתִין אַלִּימָא לֵיהּ לְאַקְשׁוֹיֵי; אֶלָּא רַבִּי זֵירָא, מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּרַבָּה?

אָמַר לָךְ, מִי קָתָנֵי: אִם אָמַר "תְּנוּ" – נוֹתְנִין, וַאֲפִילּוּ לִזְמַן מְרוּבֶּה? דִּלְמָא אִם אָמַר "תְּנוּ" נוֹתְנִין כִּדְקַיְימָא לַן – לְאַלְתַּר.

רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר, כְּגוֹן דְּקָאָמְרִי עֵדִים: מֵעוֹלָם לֹא חָתַמְנוּ אֶלָּא עַל גֵּט אֶחָד שֶׁל יוֹסֵף בֶּן שִׁמְעוֹן.

אִי הָכִי, מַאי לְמֵימְרָא? מַהוּ דְּתֵימָא לֵיחוּשׁ דִּלְמָא אִיתְרְמִי שְׁמָא כִּשְׁמָא וְעֵדִים כְּעֵדִים קָא מַשְׁמַע לַן.

רַב אָשֵׁי אָמַר, כְּגוֹן דְּקָאָמַר: נָקֵב יֵשׁ בּוֹ בְּצַד אוֹת פְּלוֹנִית, דְּהָוֶה לֵיהּ סִימָן מוּבְהָק. וְדַוְקָא בְּצַד אוֹת פְּלוֹנִית, דְּהָוֶה לֵיהּ סִימָן מוּבְהָק, אֲבָל: נָקֵב בְּעָלְמָא, לָא;

מְסַפְּקָא לֵיהּ סִימָנִין אִי דְּאוֹרְיְיתָא אִי דְּרַבָּנַן.

רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אֵירְכַס לֵיהּ גִּיטָּא בֵּי מִדְרְשָׁא, אֲמַר: אִי סִימָנָא – אִית לִי בְּגַוֵּיהּ, אִי טְבִיעוּת – עֵינָא אִית לִי בְּגַוֵּיהּ. אַהְדְּרוּהּ נִיהֲלֵיהּ. אֲמַר: לָא יָדַעְנָא אִי מִשּׁוּם סִימָנָא אַהְדְּרוּהּ – אִי מִשּׁוּם טְבִיעוּת

וְקַסָּבְרִי סִימָנִים דְּאוֹרַיְיתָא, אִי מִשּׁוּם טְבִיעוּת עֵינָא – וְדַוְקָא צוּרְבָּא מִדְּרַבָּנַן, אֲבָל אִינָשׁ בְּעָלְמָא לָא.

וְאִם לָאו – פָּסוּל: תָּנוּ רַבָּנַן: אֵיזֶהוּ שֶׁלֹּא לְאַלְתַּר? רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: שֶׁשָּׁהָה כְּדֵי שֶׁתַּעֲבוֹר שְׁיָירָא וְתִשָּׁרֶה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כְּדֵי שֶׁיְּהֵא אָדָם עוֹמֵד וְרוֹאֶה שֶׁלֹּא עָבַר שָׁם אָדָם. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: שֶׁלֹּא שָׁהָה אָדָם שָׁם. רַבִּי אוֹמֵר: כְּדֵי לִכְתּוֹב אֶת הַגֵּט. רַבִּי יִצְחָק אוֹמֵר: כְּדֵי לִקְרוֹתוֹ. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: כְּדֵי לְכוֹתְבוֹ וְלִקְרוֹתוֹ.

וַאֲפִילּוּ שָׁהָה, וְיֵשׁ בּוֹ סִימָנִין – מְעִידִים עָלָיו; דְּאָמְרִי: נָקֵב יֵשׁ בּוֹ בְּצַד אוֹת פְּלוֹנִית. וְאֵין מְעִידִין עַל סִימָנֵי הַגּוּף; דְּאָמְרִי: אָרוֹךְ וְגוּץ.

מְצָאוֹ קָשׁוּר בְּכִיס, בְּאַרְנָקִי וּבְטַבַּעַת,

דף כח.

אוֹ שֶׁמְּצָאוֹ בֵּין כֵּלָיו; אֲפִילּוּ לִזְמַן מְרוּבֶּה – כָּשֵׁר.

אִיתְמַר: רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, הֲלָכָה: שֶׁלֹּא שָׁהָה אָדָם שָׁם. רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַב יִצְחָק בַּר שְׁמוּאֵל, הֲלָכָה: שֶׁלֹּא עָבַר אָדָם שָׁם.

לֵימָא מָר הֲלָכָה כְּמָר, וּמָר הֲלָכָה כְּמָר! מִשּׁוּם דְּאָפְכִי לְהוּ.

מְצָאוֹ בַּחֲפִיסָה אוֹ בִּדְלוֹסְקָמָא: מַאי "חֲפִיסָה"? אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: חֻמֶּת קְטַנָּה. מַאי "דְּלוֹסְקָמָא"? טְלִיקָא דְּסָבֵי.

מַתְנִי' הַמֵּבִיא גֵּט, וְהִנִּיחוֹ זָקֵן אוֹ חוֹלֶה – נוֹתֵן לָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּים.

בַּת יִשְׂרָאֵל הַנְּשׂוּאָה לְכֹהֵן, וְהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם – אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּים. הַשּׁוֹלֵחַ חַטָּאתוֹ מִמְּדִינַת הַיָּם – מַקְרִיבִין אוֹתָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּים.

גְּמָ' אָמַר רָבָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא זָקֵן שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לִגְבוּרוֹת; וְחוֹלֶה – שֶׁרוֹב חוֹלִים לְחַיִּים; אֲבָל זָקֵן שֶׁהִגִּיעַ לִגְבוּרוֹת, וְגוֹסֵס – שֶׁרוֹב גּוֹסְסִין לְמִיתָה; לָא.

אֵיתִיבֵיהּ אַבָּיֵי: הַמֵּבִיא גֵּט וְהִנִּיחוֹ זָקֵן – אֲפִילּוּ בֶּן מֵאָה שָׁנָה, נוֹתֵן לָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּים! תְּיוּבְתָּא.

וְאִי בָּעֵית אֵימָא, כֵּיוָן דְּאִיפְּלִיג – אִיפְּלִיג.

רָמֵי לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַבָּה, תְּנַן: הַמֵּבִיא גֵּט, וְהִנִּיחוֹ זָקֵן אוֹ חוֹלֶה – נוֹתֵן לָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּים. וּרְמִינְהוּ: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ" – שָׁעָה אַחַת קוֹדֶם לְמִיתָתוֹ, אֲסוּרָה לֶאֱכוֹל בִּתְרוּמָה מִיָּד!

אֲמַר לֵיהּ: תְּרוּמָה אַגִּיטִּין קָא רָמֵית?! תְּרוּמָה אֶפְשָׁר, גֵּט לָא אֶפְשָׁר.

וְרָמֵי תְּרוּמָה אַתְּרוּמָה; תְּנַן: בַּת יִשְׂרָאֵל הַנְּשׂוּאָה לְכֹהֵן, וְהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם – אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּים.

וּרְמִינְהוּ: ״הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ״ – שָׁעָה אַחַת קוֹדֶם מִיתָתוֹ, אֲסוּרָה לֶאֱכוֹל בִּתְרוּמָה מִיָּד!
אָמַר רַב אַדָּא בְּרֵיהּ דְּרַב יִצְחָק: שָׁאנֵי הָתָם, שֶׁהֲרֵי אֲסָרָהּ עָלָיו שָׁעָה אַחַת קוֹדֶם מִיתָתוֹ.
מַתְקֵיף לַהּ רַב פָּפָּא: מִמַּאי דְּאִיהוּ מָיֵית בְּרִישָׁא? דִּלְמָא אִיהִי מָיְיתָא בְּרִישָׁא!
אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי, לָא קַשְׁיָא: הָא רַבִּי מֵאִיר – דְּלָא חָיֵישׁ לְמִיתָה, הָא רַבִּי יְהוּדָה – דְּחָיֵישׁ לְמִיתָה.
דִּתְנַן: הַלּוֹקֵחַ יַיִן מִבֵּין הַכּוּתִים, אוֹמֵר: שְׁנֵי לוּגִּין שֶׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ – הֲרֵי הֵן תְּרוּמָה;
עֲשָׂרָה – מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן; תִּשְׁעָה – מַעֲשֵׂר שֵׁנִי; וּמֵיחֵל וְשׁוֹתֶה מִיָּד – דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.
רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹסְרִין.
רָבָא אָמַר:

דף כח:

שֶׁמָּא מֵת לָא חָיְישִׁינַן, שֶׁמָּא יָמוּת חָיְישִׁינַן.
אָמַר לֵיהּ רַב אַדָּא בַּר מַתְנָה לְרָבָא: וְהָא נוֹד דִּכְשֶׁמָּא יָמוּת הוּא, וּפְלִיגִי! אָמַר רַב יְהוּדָה מִדִּסְקָרְתָּא: שָׁאנֵי נוֹד דְּאֶפְשָׁר דְּמָסַר לֵיהּ לְשׁוֹמֵר.
מַתְקֵיף לַהּ רַב מְשַׁרְשְׁיָא: עָרְבָיךְ עָרְבָא צָרִיךְ! אֶלָּא אָמַר רָבָא: שֶׁמָּא מֵת – לָא חָיְישִׁינַן, שֶׁמָּא יָמוּת – תַּנָּאֵי הִיא.
הַשּׁוֹלֵחַ חֲטָאתוֹ מִמְּדִינַת הַיָּם וְכוּ': וְהָא בָּעֵינָא סְמִיכָה! אָמַר רַב יוֹסֵף: בְּקָרְבַּן נָשִׁים. רַב פָּפָּא אָמַר: בְּחַטַּאת הָעוֹף.
וּצְרִיכָא; דְּאִי אַשְׁמְעִינַן גַּט – מִשּׁוּם דְּלָא אֶפְשָׁר, אֲבָל תְּרוּמָה דְּאֶפְשָׁר – אֵימָא לָא.
וְאִי אַשְׁמְעִינַן תְּרוּמָה – דְּזִמְנִין דְּלָא אֶפְשָׁר; אֲבָל חַטַּאת הָעוֹף – מִסְפֵּיקָא לָא לֵיעוּל חוּלִּין לָעֲזָרָה, צְרִיכָא.
מַתְנִי' שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פַּרְטָא לִפְנֵי חֲכָמִים, וְקִיְּימוּ אֶת דְּבָרָיו: עַל עִיר שֶׁהִקִּיפָהּ כַּרְקוֹם, וְעַל הַסְּפִינָה הַמּוּטָרֶפֶת בַּיָּם, וְעַל הַיּוֹצֵא לִידּוֹן – שֶׁהֵן בְּחֶזְקַת קַיָּימִין.
אֲבָל עִיר שֶׁכְּבָשָׂהּ כַּרְקוֹם, וּסְפִינָה שֶׁאָבְדָה בַּיָּם, וְהַיּוֹצֵא לֵיהָרֵג – נוֹתְנִין עֲלֵיהֶן חוּמְרֵי חַיִּים וְחוּמְרֵי מֵתִים – בַּת יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן, וּבַת כֹּהֵן לְיִשְׂרְאֵל, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה.
גְּמָ' אָמַר רַב יוֹסֵף: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּבֵית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל; אֲבָל בְּבֵית דִּין שֶׁל אוּמּוֹת הָעוֹלָם, כֵּיוָן דִּגְמִיר לֵיהּ דִּינָא לְקָטְלָא – מִיקְטַל קָטְלֵי לֵיהּ.
אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: בֵּית דִּין שֶׁל אוּמּוֹת הָעוֹלָם נָמֵי, דִּמְקַבְּלֵי שׁוּחְדָּא! אָמַר לֵיהּ: כִּי שָׁקְלֵי – מִקַּמֵּי דְּלַחְתּוֹם פּוּרְסֵי שְׁנָמְגִ; לְבָתַר דְּמִיחְתַּם פּוּרְסֵי שְׁנָמְגִ – לָא שָׁקְלֵי.

מֵיתִיבִי, כָּל מָקוֹם שֶׁיַּעֲמְדוּ שְׁנַיִם וְיֹאמְרוּ: ״מְעִידִין אָנוּ אֶת אִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ בְּבֵית דִּינוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי, וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי עֵדָיו״ – הֲרֵי זֶה יֵהָרֵג! דִּלְמָא בּוֹרֵחַ שָׁאנֵי.

תָּא שְׁמַע: שְׁמַע מִבֵּית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים ״אִישׁ פְּלוֹנִי מֵת״; ״אִישׁ פְּלוֹנִי נֶהֱרָג״ – יַשִּׂיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ. מֵקוֹמֶנְטָרִיסִין שֶׁל גּוֹיִם ״אִישׁ פְּלוֹנִי מֵת״; ״אִישׁ פְּלוֹנִי נֶהֱרַג״ – אַל יַשִּׂיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ.

מַאי ״מֵת״, וּמַאי ״נֶהֱרַג״? אִילֵימָא ״מֵת״ – מֵת מַמָּשׁ, וְ״נֶהֱרַג״ – נֶהֱרַג מַמָּשׁ; דִּכְוָותֵיהּ גַּבֵּי גּוֹיִם, אַמַּאי אַל יַשִּׂיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ? הָא קָיְימָא לַן דְּכֹל מֵסִיחַ לְפִי תּוּמּוֹ הֵימוֹנֵי מְהֵימְנִי לֵיהּ! אֶלָּא לָאו ״מֵת״ – יוֹצֵא לָמוּת, ״נֶהֱרַג״ – יוֹצֵא לֵיהָרֵג? וְקָתָנֵי: בְּבֵית דִּין יִשְׂרָאֵל יַשִּׂיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ!

לְעוֹלָם מֵת מַמָּשׁ וְנֶהֱרַג מַמָּשׁ, וּדְקָאָמְרַתְּ: דִּכְוָותֵיהּ גַּבֵּי גּוֹיִם אַמַּאי לָא, וְהָא קָיְימָא לַן דְּכֹל מֵסִיחַ לְפִי תּוּמּוֹ הֵימוֹנֵי מְהֵימְנִי; הָנֵי מִילֵּי בְּמִילְּתָא דְּלָא שָׁיְיכִי בָּהּ, אֲבָל בְּמִילְּתָא דְּשָׁיְיכִי בָּהּ, עָבְדִי לְאַחְזוֹקֵי שִׁקְרֵיהוּ.

אִיכָּא דְּאָמְרִי אָמַר רַב יוֹסֵף: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּבֵית דִּין שֶׁל אוּמּוֹת הָעוֹלָם,

דף כט.

אֲבָל בְּבֵית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כֵּיוָן דְּנָפַק לֵיהּ דִּינָא לִקְטָלָא – קְטָלֵי לֵיהּ.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: בֵּית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל נָמֵי, אֶפְשָׁר דְּחָזוּ לֵיהּ זְכוּתָא! כִּי חָזוּ לֵיהּ זְכוּתָא – מְקַמֵּי דְּלִילְמַד דִּינָא, בָּתַר גְּמַר דִּינָא – תּוּ לָא חָזוּ לֵיהּ זְכוּתָא.

לֵימָא מְסַיְּיעָא לֵיהּ: כָּל מָקוֹם שֶׁיַּעֲמְדוּ שְׁנַיִם וְיֹאמְרוּ ״מְעִידִים אָנוּ אֶת אִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ בְּבֵית דִּינוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי, וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי עֵדָיו״ – הֲרֵי זֶה יֵהָרֵג! דִּלְמָא בּוֹרֵחַ שָׁאנֵי.

תָּא שְׁמַע: שְׁמַע מִבֵּית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים ״אִישׁ פְּלוֹנִי מֵת״; ״אִישׁ פְּלוֹנִי נֶהֱרַג״ – יַשִּׂיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ. מֵקוֹמֶנְטָרִיסִים שֶׁל גּוֹיִם ״אִישׁ פְּלוֹנִי מֵת״; ״אִישׁ פְּלוֹנִי נֶהֱרַג״ – אַל יַשִּׂיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ.

מַאי ״מֵת״ וּמַאי ״נֶהֱרַג״? אִילֵימָא ״מֵת״ – מַמָּשׁ, וְ״נֶהֱרַג״ – מַמָּשׁ; דִּכְוָותֵיהּ גַּבֵּי גּוֹיִם, אַמַּאי אַל יַשִּׂיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ? הָא קָיְימָא לַן, כֹּל מֵסִיחַ לְפִי תּוּמּוֹ הֵימוֹנֵי מְהֵימְנִי לֵיהּ! אֶלָּא לָאו ״מֵת״ – יוֹצֵא לָמוּת, וְ״נֶהֱרַג״ – יוֹצֵא לֵיהָרֵג? וְקָתָנֵי: בְּבֵית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל יַשִּׂיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ!

לְעוֹלָם מֵת מַמָּשׁ וְנֶהֱרַג מַמָּשׁ; דִּכְוָותֵיהּ גַּבֵּי גּוֹיִם אַמַּאי לָא, וְהָא קָיְימָא לַן דְּכֹל מֵסִיחַ לְפִי תּוּמּוֹ הֵימוֹנֵי מְהֵימְנִי – הָנֵי מִילֵּי בְּמִילְּתָא דְּלָא שָׁיְיכִי בַּהּ, אֲבָל בְּמִילְּתָא דְּשָׁיְיכִי בַּהּ, עָבְדִי לְאַחְזוֹקֵי שִׁקְרֵיהוּ.

מַתְנִי׳ הַמֵּבִיא גֵּט בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְחָלָה – הֲרֵי זֶה מְשַׁלְּחוֹ בְּיַד אַחֵר. וְאִם אָמַר לוֹ: ״טוֹל לִי הֵימֶנָּה חֵפֶץ פְּלוֹנִי״ – לֹא יְשַׁלְּחֶנּוּ בְּיַד אַחֵר, שֶׁאֵין רְצוֹנוֹ שֶׁיְּהֵא פִּקָּדוֹנוֹ בְּיַד אַחֵר.

גְּמָ׳ אָמַר רַב כָּהֲנָא: ״וְחָלָה״ תְּנַן. פְּשִׁיטָא, ״וְחָלָה״ קָתָנֵי! מַהוּ דְּתֵימָא הוּא הַדִּין אַף עַל גַּב דְּלָא חָלָה, וְהַאי דְּקָתָנֵי ״וְחָלָה״ אוֹרְחָא דְּמִילְתָא קָתָנֵי; קָא מַשְׁמַע לַן.

הֵיכִי דָּמֵי? אִי דַּאֲמַר לֵיהּ ״הוֹלֵךְ״ – אַף עַל גַּב דְּלָא חָלָה נָמֵי! וְאִי דַּאֲמַר לֵיהּ ״אַתְּ הוֹלֵךְ״ – אֲפִילּוּ חָלָה נָמֵי לָא! וְאִי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, אֲפִילּוּ חָלָה נָמֵי לָא!

דְּתַנְיָא: ״הוֹלֵךְ גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי״ – הֲרֵי זֶה מְשַׁלְּחוֹ בְּיַד אַחֵר. ״אַתְּ הוֹלֵךְ גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי״ – הֲרֵי זֶה לֹא יְשַׁלְּחֶנּוּ בְּיַד אַחֵר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ – אֵין הַשָּׁלִיחַ עוֹשֶׂה שָׁלִיחַ.

אֵיבָּעֵית אֵימָא ״הוֹלֵךְ״, וְהוּא דְּחָלָה; וְאִי בָּעֵית אֵימָא ״אַתְּ הוֹלֵךְ״, וְחָלָה שָׁאנֵי; וְאִי בָּעֵית אֵימָא רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל הִיא, וְחָלָה שָׁאנֵי.

תְּנַן: הַמֵּבִיא גֵּט בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְחָלָה – הֲרֵי זֶה מְשַׁלְּחוֹ בְּיַד אַחֵר. וּרְמִינְהוּ, אָמַר לִשְׁנַיִם: ״תְּנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי״; אוֹ לִשְׁלֹשָׁה: ״כִּתְבוּ גֵּט וּתְנוּ לְאִשְׁתִּי״ – הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ. אֵינָהוּ אֵין, אֲבָל שָׁלִיחַ לָא!

אָמַר אַבָּיֵי: הָתָם טַעְמָא מַאי – מִשּׁוּם בִּזָּיוֹן דְּבַעַל, הָכָא בַּעַל לָא קָפֵיד.

רָבָא אָמַר: מִשּׁוּם דְּמִילֵּי נִינְהוּ, וּמִילֵּי לָא מִיסַּרְנָן לְשָׁלִיחַ.

מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ שְׁלִיחַ מַתָּנָה; וּבִפְלוּגְתָּא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל – רַב אָמַר: מַתָּנָה אֵינָהּ כְּגֵט. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: מַתָּנָה הֲרֵי הִיא כְּגֵט.

וְאִם אָמַר לוֹ ״טוֹל לִי הֵימֶנָּה חֵפֶץ פְּלוֹנִי״. אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: כָּאן שָׁנָה רַבִּי: אֵין הַשּׁוֹאֵל רַשַּׁאי לְהַשְׁאִיל, וְאֵין הַשּׂוֹכֵר רַשַּׁאי לְהַשְׂכִּיר.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן: זוֹ, אֲפִילּוּ תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן יוֹדְעִים אוֹתָהּ! אֶלָּא זִימְנִין דְּגִיטָּא נָמֵי לָא הָוֵי – דְּנַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁאָמַר לוֹ ״אַל תְּגָרְשָׁהּ אֶלָּא בַּבַּיִת״, וְגֵירְשָׁהּ בָּעֲלִיָּיה; ״אַל תְּגָרְשָׁהּ אֶלָּא בְּיָמִין״, וְגֵירְשָׁהּ בִּשְׂמֹאל.

דְּכוּלֵי עָלְמָא, הֵיכָא דְּנָפְקָה לְאַפֵּיהּ וְיָהֲבָה לֵיהּ חֵפֶץ, וַהֲדַר שָׁקְלָה מִינֵּיהּ גִּיטָּא; כּוּלֵי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּגִיטָּא – גִּיטָּא מְעַלְיָא הָוֵי. כִּי פְּלִיגִי הֵיכָא דַּאֲמַר לֵיהּ:

דף כט:

שְׁקוֹל מִינַּהּ חֵפֶץ וַהֲדַר הַב לַהּ גִּיטָּא; וְאָזַל אִיהוּ וְיָהַב לַהּ גִּיטָּא, וַהֲדַר שָׁקַל מִינַּהּ חֵפֶץ. רַבִּי יוֹחָנָן פּוֹסֵל בּוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן בִּשְׁלוּחוֹ, וְרֵישׁ לָקִישׁ מַכְשִׁיר בִּשְׁלוּחוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן בּוֹ.

מַתְנִי׳ הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, וְחָלָה – עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ בְּבֵית דִּין וּמְשַׁלְּחוֹ, וְאוֹמֵר לִפְנֵיהֶם: "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם"; וְאֵין שְׁלִיחַ אַחֲרוֹן צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר "בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם", אֶלָּא אוֹמֵר: שְׁלִיחַ בֵּית דִּין אֲנִי.

גְּמָ׳ אָמַרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לַאֲבִימִי בְּרֵיהּ דְּרַבִּי אֲבָהוּ: בָּעֵי מִינֵּיהּ מֵרַבִּי אֲבָהוּ שְׁלִיחַ דְּשָׁלִיחַ מְשַׁוֵּי שָׁלִיחַ, אוֹ לָא? אֲמַר לְהוּ: הָא לָא תִּיבְּעֵי לְכוּ, מִדְּקָתָנֵי "אֵין הַשָּׁלִיחַ הָאַחֲרוֹן", מִכְּלָל דִּמְשַׁוֵּי שָׁלִיחַ;

אֶלָּא כִּי תִּיבְּעֵי לְכוּ: כִּי מְשַׁוֵּי שָׁלִיחַ – בְּבֵית דִּין, אוֹ אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין? אֲמַרוּ לֵיהּ: הָא לָא מִבַּעְיָא לַן, מִדְּקָתָנֵי: אֶלָּא אוֹמֵר "שְׁלִיחַ בֵּית דִּין אֲנִי".

רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק מַתְנֵי הָכִי: אֲמַרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לַאֲבִימִי בְּרֵיהּ דְּרַבִּי אֲבָהוּ, בָּעֵי מִינֵּיהּ מֵרַבִּי אֲבָהוּ: שְׁלִיחַ דְּשָׁלִיחַ, כִּי מְשַׁוֵּי שָׁלִיחַ – בְּבֵית דִּין, אוֹ שֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין?

אֲמַר לְהוּ: וְתִיבְּעֵי לְכוּ אִי מְשַׁוֵּי שָׁלִיחַ בְּעָלְמָא! אֲמַרוּ לֵיהּ: הָא לָא קָא מִיבַּעְיָא לַן, דִּתְנַן: "אֵין הַשָּׁלִיחַ הָאַחֲרוֹן", מִכְּלָל דְּשָׁלִיחַ מְשַׁוֵּי שָׁלִיחַ; אֶלָּא כִּי קָא מִיבַּעְיָא לַן – בְּבֵית דִּין, אוֹ שֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין? אֲמַר לְהוּ: הָא נָמֵי לָא תִּיבְּעֵי לְכוּ, דְּקָתָנֵי: אֶלָּא אוֹמֵר "שְׁלִיחַ בֵּית דִּין אֲנִי".

אָמַר רַבָּה: שְׁלִיחַ בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, עוֹשֶׂה כַּמָּה שְׁלוּחִין. אָמַר רַב אָשֵׁי: אִם מֵת רִאשׁוֹן – בָּטְלוּ כּוּלָּן.

אָמַר מָר בַּר רַב אָשֵׁי: הָא דְּאַבָּא, דְּקַטְנוּתָא הִיא! אִילּוּ מֵת בַּעַל, מִידֵּי מְשָׁשָׁא אִית בְּהוּ?! כּוּלְּהוּ מִכֹּחַ מַאן קָאָתוּ – מִכֹּחַ דְּבַעַל קָאָתוּ; אִיתֵּיהּ לְבַעַל – אִיתַּנְהוּ לְכוּלְּהוּ, לֵיתֵיהּ לְבַעַל – לֵיתַנְהוּ לְכוּלְּהוּ.

הָהוּא גַּבְרָא דְּשַׁדַּר לַהּ גִּיטָּא לִדְבֵיתְהוּ, אֲמַר שָׁלִיחַ: לָא יָדְעָנָא לַהּ, אֲמַר לֵיהּ: זִיל יַהֲבֵיהּ לְאַבָּא בַּר מִנְיוֹמֵי, דְּאִיהוּ יָדַע לַהּ, וְלֵיזִיל וְלִיתְבֵיהּ נִיהֲלַהּ. אֲתָא וְלָא אַשְׁכַּח לְאַבָּא בַּר מִנְיוֹמֵי. אַשְׁכְּחֵיהּ לְרַבִּי אֲבָהוּ וְרַבִּי חֲנִינָא בַּר פָּפָּא וְרַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא, וְיָתֵיב רַב סָפְרָא גַּבַּיְיהוּ. אֲמַרוּ לֵיהּ: מְסוֹר מִילְּךָ קַמֵּי דִּידַן, דְּכִי יֵיתֵי אַבָּא בַּר מִנְיוֹמֵי נִיתְבֵינֵיהּ לֵיהּ, וְלֵיזִיל וְלִיתְבֵינֵיהּ לַהּ.

אָמַר לְהוּ רַב סָפְרָא: וְהָא שְׁלִיחַ שֶׁלֹּא נִיתַּן לְגִירוּשִׁין הוּא! אִיכְּסוּפוּ.

אָמַר רָבָא: קַפְּחִינְהוּ רַב סָפְרָא לִתְלָתָא רַבָּנַן סְמוּכֵי. אָמַר רַב אָשֵׁי: בְּמַאי קַפְּחִינְהוּ? מִי קָאָמַר לֵיהּ "אַבָּא בַּר מִנְיוֹמֵי וְלָא אַתְּ"?!

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רָבָא: קַפְּחִינְהוּ רַב סָפְרָא לִתְלָתָא רַבָּנַן סְמוּכֵי, בְּטָעוּתָא. אָמַר רַב אָשֵׁי: מַאי טָעוּתָא? מַאי קָא אָמַר לֵיהּ: "אַבָּא בַּר מִנְיוֹמֵי" – וְלָא אַתְּ!

הָהוּא גַּבְרָא דְּשַׁדַּר לָהּ גִּיטָּא לִדְבֵיתְהוּ, אֲמַר לֵיהּ לְשָׁלִיחַ: לָא תִּיתְבֵיהּ נִיהֲלַהּ עַד תְּלָתִין יוֹמִין. אִתְּנִיס בְּגוֹ תְּלָתִין יוֹמִין.

אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא, אֲמַר רָבָא: חָלָה טַעְמָא מַאי – מִשּׁוּם דַּאֲנוּס, הַאי נָמֵי [הָא אֲנִיס] (אָנוּס הוּא). אֲמַר לֵיהּ: מְסוֹר מִילְּךָ קַמֵּי דִּידַן, דִּלְבָתַר תְּלָתִין יוֹמִין מְשַׁוֵּינַן שָׁלִיחַ, וְיָהֵיב לֵיהּ נִיהֲלַהּ. אֲמַרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְרָבָא: וְהָא שָׁלִיחַ שָׁלְאִי נִיתַּן לְגֵירוּשִׁין הוּא! אֲמַר לְהוּ: כֵּיוָן דִּלְבָתַר תְּלָתִין יוֹמִין מָצֵי מְגָרֵשׁ, כְּשָׁלִיחַ שֶׁנִּיתַּן לְגֵירוּשִׁין הוּא.

וְלֵיחוּשׁ שֶׁמָּא פְּיֵיס! מִי לָא תְּנַן: "מֵעַכְשָׁיו – אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ", וּמֵת בְּתוֹךְ שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ – הֲרֵי זֶה גֵּט.

וְהָוֵינַן בַּהּ: וְנֵיחוּשׁ שֶׁמָּא פְּיֵיס! וְאָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא, הָכִי אָמַר אַבָּא מָרִי מִשְׁמֵיהּ דְּרַב: בְּאוֹמַר "נֶאֱמָנֶת עָלַי לוֹמַר שֶׁלֹּא בָּאתִי"!

אֵיפְכָּסֵיף. לְסוֹף אִיגַּלַּאי מִילְּתָא דַּאֲרוּסָה הֲוַאי. אָמַר רָבָא: אִם אָמְרוּ בִּנְשׂוּאָה – יֹאמְרוּ בַּאֲרוּסָה?!

אָמַר רָבָא: הָא וַדַּאי קָא מִיבַּעְיָא לַן –

דף ל.

כִּי מְשַׁוּוּ בֵּית דִּין שָׁלִיחַ; בְּפָנָיו, אוֹ שֶׁלֹּא בְּפָנָיו? הֲדַר פַּשְׁטַהּ: בֵּין בְּפָנָיו בֵּין שֶׁלֹּא בְּפָנָיו. שְׁלַחוּ מִתָּם: בֵּין בְּפָנָיו בֵּין שֶׁלֹּא בְּפָנָיו.

הָהוּא דַּאֲמַר: אִי לָא אֲתֵינָא עַד תְּלָתִין יוֹמִין – לֵיהֱוֵי גִּיטָּא. אֲתָא וּפַסְקֵיהּ מַבָּרָא. אֲמַר לְהוּ: "חֲזוֹ דַּאֲתַאי", "חֲזוֹ דַּאֲתַאי". אֲמַר שְׁמוּאֵל: לָא שְׁמֵיהּ מַתְיָא.

הָהוּא דַּאֲמַר לְהוּ: אִי לָא [מְ]סַיֵּיסְנָא לַהּ עַד תְּלָתִין יוֹמִין – לֵיהֱוֵי גִּיטָּא. אֲזַל פַּיְיסַהּ, וְלָא אִיפַּיְיסָא. אָמַר רַב יוֹסֵף: מִי יְהַב לַהּ תַּרְקַבָּא דְּדִינָרֵי וְלָא אִיפַּיְיסָא?!

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב יוֹסֵף: מִידֵּי תַּרְקַבָּא דְּדִינָרֵי בָּעֵי לְמִיתַּב לַהּ?! הָא פַּיְיסַהּ, וְלָא אִיפַּיְיסָא.

הָא – כְּמַאן דְּאָמַר יֵשׁ אוֹנֶס בְּגִיטִּין, הָא – כְּמַאן דְּאָמַר אֵין אוֹנֶס בְּגִיטִּין.

מַתְנִי' הַמַּלְוֶה מָעוֹת אֶת הַכֹּהֵן וְאֶת הַלֵּוִי וְאֶת הֶעָנִי, לִהְיוֹת מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן מֵחֶלְקָן; מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן בְּחֶזְקַת שֶׁהֵן קַיְימִין, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא מֵת הַכֹּהֵן אוֹ הַלֵּוִי, אוֹ הֶעֱשִׁיר הֶעָנִי. מֵתוּ – צָרִיךְ לִיטּוֹל רְשׁוּת מִן הַיּוֹרְשִׁים; אִם הִלְווֹן בִּפְנֵי בֵּית דִּין – אֵינוֹ צָרִיךְ לִיטּוֹל רְשׁוּת מִן הַיּוֹרְשִׁין.

גְּמ' וְאַף עַל גַּב דְּלָא אָתוּ לִידֵיהּ?!

אָמַר רַב: בְּמַכָּרֵי כְּהוּנָּה וּלְוָיָה. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: בְּמְזוֹנָה לָהֶם עַל יְדֵי אֲחֵרִים. עוּלָּא אָמַר: הָא מַנִּי – רַבִּי יוֹסֵי הִיא, דְּאָמַר: עָשׂוּ אֶת שֶׁאֵינוֹ זוֹכֶה כְּזוֹכֶה.

כּוּלְּהוּ כְּרַב לָא אָמְרִי – בְּמַכָּרֵי לָא קָתָנֵי. כִּשְׁמוּאֵל לָא קָאָמְרִי – בְּמְזוֹנָה לָא קָתָנֵי. כְּעוּלָּא נָמֵי לָא אָמְרִי – כִּיחִידָאָה לָא מוֹקְמִינַן.

תָּנוּ רַבָּנַן: הַמַּלְוֶה מָעוֹת אֶת הַכֹּהֵן וְאֶת הַלֵּוִי וְאֶת הֶעָנִי, לִהְיוֹת מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן מֵחֶלְקָן, מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן בְּחֶזְקַת שֶׁהֵן קַיָּימִין;

וּפוֹסֵק עִמָּהֶן כְּשַׁעַר הַזּוֹל; וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם רִבִּית; וְאֵין שְׁבִיעִית מְשַׁמַּטְתּוֹ;

וְאִם בָּא לַחֲזוֹר – אֵינוֹ חוֹזֵר. נִתְיַיאֲשׁוּ הַבְּעָלִים – אֵין מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶם, לְפִי שֶׁאֵין מַפְרִישִׁין עַל הָאֲבוּד.

אָמַר מָר: פּוֹסֵק עִמָּהֶם כְּשַׁעַר הַזּוֹל – פְּשִׁיטָא! הָא קָא מַשְׁמַע לַן, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא פָּסַק – כְּמִי שֶׁפָּסַק דָּמֵי.

וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם רִבִּית – מַאי טַעְמָא? כֵּיוָן דְּכִי לֵית לֵיהּ – לָא יָהֵיב לֵיהּ, כִּי אִית לֵיהּ נָמֵי – אֵין בּוֹ מִשּׁוּם רִבִּית.

וְאֵין שְׁבִיעִית מְשַׁמַּטְתּוֹ – דִּלְמָא קָרֵינָא בֵּיהּ "לֹא יִגּוֹשׁ".

וְאִם בָּא לַחֲזוֹר, אֵינוֹ חוֹזֵר – אָמַר רַב פָּפָּא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בַּעַל הַבַּיִת בְּכֹהֵן; אֲבָל כֹּהֵן בְּבַעַל הַבַּיִת, אִם בָּא לַחֲזוֹר – חוֹזֵר. דִּתְנַן: נָתַן לוֹ מָעוֹת וְלֹא מָשַׁךְ הֵימֶנּוּ פֵּירוֹת – יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. נִתְיַיאֲשׁוּ הַבְּעָלִים אֵין מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן, לְפִי שֶׁאֵין מַפְרִישִׁין עַל הָאֲבוּד – פְּשִׁיטָא! לֹא צְרִיכָא, דַּאֲקוּן; מַהוּ דְּתֵימָא אֲקַנְתָּא מִילְּתָא הִיא, קָא מַשְׁמַע לַן.

תַּנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: הַמַּלְוֶה מָעוֹת אֶת הַכֹּהֵן וְאֶת הַלֵּוִי בְּבֵית דִּין, וָמֵתוּ – מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן בְּחֶזְקַת אוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט. וְאֶת הֶעָנִי בְּבֵית דִּין, וָמֵת – מַפְרִישׁ עָלָיו בְּחֶזְקַת עֲנֵיֵי יִשְׂרָאֵל. רַבִּי אַחַי אוֹמֵר: בְּחֶזְקַת עֲנֵיֵי עוֹלָם.

מַאי בֵּינַיְיהוּ?

דף ל:

אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ עֲנֵיֵי כוּתִיִּים.

הֶעָשִׁיר הֶעָנִי – אֵין מַפְרִישׁ עָלָיו, וְזָכָה הַלָּה בְּמַה שֶּׁבְּיָדוֹ.

וְרַבָּנַן, מַאי שְׁנָא לְמֵיתָה דַּעֲבוּד תַּקַּנְתָּא, וּמַאי שְׁנָא לַעֲשִׁירוּת דְּלָא עֲבוּד תַּקַּנְתָּא? מֵיתָה שְׁכִיחָא, עֲשִׁירוּת לָא שְׁכִיחָא. אָמַר רַב פָּפָּא, הֵיינוּ דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: חַבְרָךְ מִית – אַשַּׁר, אִיתְעַשַּׁר – לָא תְּאַשַּׁר.

מֵת – צָרִיךְ לִיטּוֹל רְשׁוּת וְכוּ': תַּנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: יוֹרְשִׁין שֶׁיָּרְשׁוּ. וּמִי אִיכָּא יוֹרְשִׁין דְּלָא יָרְתִי?! אֶלָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שֶׁיָּרְשׁוּ קַרְקַע, וְלֹא שֶׁיָּרְשׁוּ כְּסָפִים.

אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: הִנִּיחַ מְלֹא מַחַט – גּוֹבֶה מְלֹא מַחַט. מְלֹא קַרְדּוֹם – גּוֹבֶה מְלֹא קַרְדּוֹם. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ הִנִּיחַ מְלֹא מַחַט – גּוֹבֶה מְלֹא קַרְדּוֹם;
וּכְמַעֲשֶׂה דְּקַטִּינָא דְּאַבָּיֵי.
תָּנוּ רַבָּנָן: יִשְׂרָאֵל שֶׁאָמַר לְלֵוִי: "מַעֲשֵׂר יֵשׁ לְךָ בְּיָדַי", אֵין חוֹשְׁשִׁין לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבּוֹ. "כּוֹר מַעֲשֵׂר יֵשׁ לְךָ בְּיָדַי" – חוֹשְׁשִׁין לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבּוֹ.
מַאי קָאָמַר? אָמַר אַבָּיֵי, הָכִי קָאָמַר: יִשְׂרָאֵל שֶׁאָמַר לְלֵוִי "מַעֲשֵׂר יֵשׁ לְךָ בְּיָדַי, וְהֵילַךְ דָּמָיו", אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא עָשָׂאוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר. "כּוֹר מַעֲשֵׂר יֵשׁ לְךָ בְּיָדַי, וְהֵילַךְ דָּמָיו", חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא עָשָׂאוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר.
אַטּוּ בְּרַשִּׁיעֵי עָסְקִינַן, דְּשָׁקְלִי דְּמֵי וּמְשַׁוּוּ לֵיהּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר?!
אֶלָּא אָמַר רַב מְשַׁרְשְׁיָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי, הָכִי קָאָמַר: יִשְׂרָאֵל שֶׁאָמַר לְבֶן לֵוִי "מַעֲשֵׂר לְאָבִיךָ בְּיָדַי, הֵילַךְ דָּמָיו", אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא עָשָׂאוֹ אָבִיו תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר. "כּוֹר מַעֲשֵׂר לְאָבִיךָ בְּיָדַי, וְהֵילַךְ דָּמָיו", חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא עָשָׂאוֹ אָבִיו תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר.
וְכִי נֶחְשְׁדוּ חֲבֵרִים לִתְרוֹם שֶׁלֹּא מִן הַמּוּקָף?!
אֶלָּא אָמַר רַב אָשִׁי, הָכִי קָאָמַר: בֶּן יִשְׂרָאֵל שֶׁאָמַר לְלֵוִי "כְּךָ אָמַר לִי אַבָּא: מַעֲשֵׂר לְךָ בְּיָדַי" אוֹ "מַעֲשֵׂר לְאָבִיךָ בְּיָדַי" – חוֹשְׁשִׁין לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבּוֹ, כֵּיוָן דְּלָא קִיץ לָא הֲוָה מְתַקֵּן לֵיהּ בַּעַל הַבַּיִת. "כּוֹר מַעֲשֵׂר לְךָ בְּיָדַי" אוֹ "כּוֹר מַעֲשֵׂר לְאָבִיךָ בְּיָדַי" – אֵין חוֹשְׁשִׁין לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבּוֹ, כֵּיוָן דְּקִיץ תַּקּוֹנֵי תַּקְּנֵיהּ בַּעַל הַבַּיִת.
וְכִי יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְבַעַל הַבַּיִת לִתְרוֹם תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר?! אִין, אַבָּא אֶלְעָזָר בֶּן גַּמְלָא הִיא. דְּתַנְיָא, אַבָּא אֶלְעָזָר בֶּן גַּמְלָא אוֹמֵר: "וְנֶחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם" –

דף לא.

בִּשְׁתֵּי תְּרוּמוֹת הַכָּתוּב מְדַבֵּר: אַחַת תְּרוּמָה גְּדוֹלָה וְאַחַת תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר; כְּשֵׁם שֶׁתְּרוּמָה גְּדוֹלָה נִיטֶּלֶת בְּאוֹמֶד וּבְמַחְשָׁבָה, כָּךְ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר נִיטֶּלֶת בְּאוֹמֶד וּבְמַחְשָׁבָה; וּכְשֵׁם שֶׁיֵּשׁ לוֹ רְשׁוּת לְבַעַל הַבַּיִת לִתְרוֹם תְּרוּמָה גְּדוֹלָה, כָּךְ יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְבַעַל הַבַּיִת לִתְרוֹם תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר.
מַתְנִי' הַמַּנִּיחַ פֵּירוֹת, לִהְיוֹת מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן תְּרוּמָה וּמַעַשְׂרוֹת; מָעוֹת, לִהְיוֹת מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן בְּחֶזְקַת שֶׁהֵן קַיְימִין. אִם אָבְדוּ – הֲרֵי זֶה חוֹשֵׁשׁ מֵעֵת לְעֵת, דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בִּשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים בּוֹדְקִין אֶת הַיַּיִן – בְּקִידּוּם שֶׁל מוֹצָאֵי הַחַג, וּבְהוֹצָאַת סְמָדַר, וּבְשָׁעַת כְּנִיסַת מַיִם בְּבוֹסֶר.

גְּמָ' מַאי מֵעֵת לְעֵת? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מֵעֵת לְעֵת שֶׁל בְּדִיקָה. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יַנַּאי:

דף לא:

מֵעֵת לְעֵת שֶׁל הַנָּחָה.

תְּנַן: אִם אָבְדוּ – הֲרֵי זֶה חוֹשֵׁשׁ מֵעֵת לְעֵת. בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר מֵעֵת לְעֵת שֶׁל בְּדִיקָה – שַׁפִּיר;

אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר מֵעֵת לְעֵת שֶׁל הַנָּחָה – הַאי "מֵעֵת לְעֵת"?! "עַד מֵעֵת לְעֵת" מִיבָּעֵי לֵיהּ!

קַשְׁיָא.

דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר: אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: חֲלוּקִין עָלָיו חֲבֵירָיו עַל רַבִּי אֶלְעָזָר – דִּתְנַן: מְקֻוֶּה שֶׁנִּמְדַּד וְנִמְצָא חָסֵר; כָּל טְהָרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל גַּבָּיו לְמַפְרֵעַ – בֵּין בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, בֵּין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים – טְמֵאוֹת.

פְּשִׁיטָא דַּחֲלוּקִין! מַהוּ דְּתֵימָא: מַאי "לְמַפְרֵעַ" – מֵעֵת לְעֵת, קָא מַשְׁמַע לַן.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בִּשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים כּוּ': תָּנָא: בְּקִידּוּשׁ שֶׁל מוֹצָאֵי הַחַג שֶׁל תְּקוּפָה.

תַּנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בִּשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים מוֹכְרִין אֶת הַתְּבוּאָה – לִפְנֵי הַזֶּרַע, וּבְשָׁעַת הַזֶּרַע, וּבְפָרוֹס הַפֶּסַח. וּבִשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים מוֹכְרִין אֶת הַיַּיִן – בְּפָרוֹס הַפֶּסַח, וּבְפָרוֹס עֲצֶרֶת, וּבְפָרוֹס הַחַג. וְשֶׁמָּן – מֵעֲצֶרֶת וְאֵילָךְ. לְמַאי הִלְכְתָא? אָמַר רָבָא, וְאִיתֵּימָא רַב פָּפָּא: לְשׁוּתָּפִין. מִכָּאן וְאֵילָךְ, מַאי? אָמַר רָבָא: כָּל יוֹמָא פִּירְקֵיהּ הוּא.

"וַיְהִי כִּזְרוֹחַ הַשֶּׁמֶשׁ וְיָמִן אֱלֹהִים רוּחַ קָדִים חֲרִישִׁית" – מַאי "חֲרִישִׁית"? אָמַר רַב יְהוּדָה: בְּשָׁעָה שֶׁמְּנַשֶּׁבֶת, עוֹשָׂה תְּלָמִים תְּלָמִים בַּיָּם.

אָמַר לֵיהּ רַבָּה: אִי הָכִי, הַיְינוּ דִּכְתִיב: "וַתַּךְ הַשֶּׁמֶשׁ עַל רֹאשׁ יוֹנָה וַיִּתְעַלָּף"?! אֶלָּא אָמַר רַבָּה: בְּשָׁעָה שֶׁמְּנַשֶּׁבֶת, מְשַׁתֶּקֶת כָּל הָרוּחוֹת מִפָּנֶיהָ. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב: "אֲשֶׁר בְּגָדֶיךָ חֲמִים בְּהַשְׁקֵט אֶרֶץ מִדָּרוֹם". אָמַר רַבִּי תַּחְלִיפָא בַּר רַב חִסְדָּא, אָמַר רַב חִסְדָּא: אֵימָתַי בְּגָדֶיךָ חֲמִים? בְּשָׁעָה שֶׁהַשְׁקֵיט אֶרֶץ מִדָּרוֹם. שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁמְּנַשֶּׁבֶת מְשַׁתֶּקֶת כָּל הָרוּחוֹת מִפָּנֶיהָ.

רַב הוּנָא וְרַב חִסְדָּא הֲווֹ יָתְבִי. חָלִיף וְאָזֵיל גְּנִיבָא עֲלַיְיהוּ, אָמַר חַד לְחַבְרֵיהּ: נַיקוּם מִקַּמֵּיהּ, דְּבַר אוֹרַיְיתָא הוּא. אָמַר לֵיהּ אִידַּךְ: מִקַּמֵּי פְּלָנְאָה נַיקוּם?! אַדְּהָכִי אֲתָא אִיהוּ לְגַבַּיְיהוּ, אָמַר לְהוּ: בְּמַאי עָסְקִיתוּ? אָמְרוּ לֵיהּ: בְּרוּחוֹת.

אָמַר לְהוּ: הָכִי אָמַר רַב חָנָן בַּר רָבָא, אָמַר רַב: אַרְבַּע רוּחוֹת מְנַשְּׁבוֹת בְּכָל יוֹם, וְרוּחַ צְפוֹנִית מְנַשֶּׁבֶת עִם כּוּלָּן; שֶׁאִלְמָלֵא כֵּן, אֵין הָעוֹלָם מִתְקַיֵּים אֲפִילּוּ שָׁעָה אַחַת. וְרוּחַ דְּרוֹמִית קָשָׁה

מִכּוּלָּן, וְאִלְמָלֵא בֶּן נֵץ מַעֲמִידָה, מַחֲרֶבֶת כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ מִפָּנֶיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״הֲמִבִּינָתְךָ יַאֲבֶר נֵץ יִפְרֹשׂ כְּנָפָיו לְתֵימָן״.

רָבָא וְרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק הֲווֹ יָתְבִי; הֲוָה חָלִיף וְאָזֵיל רַב נַחְמָן בַּר יַעֲקֹב, דְּיָתֵיב בְּגוּהַרְקָא דְּדַהֲבָא וּפְרִיס עֲלֵיהּ סַרְבָּלָא דְּכַרְתֵּי. רָבָא אָזַל לְגַבֵּיהּ, רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק לָא אָזַל לְגַבֵּיהּ.

אָמַר: דִּלְמָא מֵאִינָשֵׁי דְּבֵי רֵישׁ גָּלוּתָא נִינְהוּ; רָבָא צָרִיךְ לְהוּ, אֲנָא לָא צָרִיכְנָא לְהוּ.

כְּדַחֲזָא דְּרַב נַחְמָן בַּר יַעֲקֹב הֲוָה, אָזֵיל לְגַבֵּיהּ. גַּלִּי לְדָרְעֵיהּ, אֲמַר: שַׁדְיָא נָשֵׁיב! אָמַר רָבָא, הָכִי אָמַר רַב: אִשָּׁה מַפֶּלֶת בּוֹ; וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אֲפִילּוּ מַרְגָּלִית שָׁבַיִם מַרְקֶבֶת בּוֹ; רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ שִׁכְבַת זֶרַע שֶׁבִּמְעֵי אִשָּׁה מַסְרַחַת בּוֹ.

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, וּשְׁלָשְׁתָּן מִקְרָא אֶחָד דָּרְשׁוּ: ״כִּי הוּא בֵּין אַחִים יַפְרִיא יָבוֹא קְדִים רוּחַ ה׳ מִמִּדְבָּר עוֹלֶה וְיֵבוֹשׁ מְקוֹרוֹ וְגוֹ׳״. ״יֵבוֹשׁ מְקוֹרוֹ״ – זוֹ מְקוֹרָהּ שֶׁל אִשָּׁה. ״וְיֶחֱרַב מַעְיְנוֹ״ – זֶה שִׁכְבַת זֶרַע שֶׁבִּמְעֵי אִשָּׁה. ״הוּא יִשְׁסֶה אוֹצַר כָּל כְּלִי חֶמְדָּה״ – זוֹ מַרְגָּלִית שָׁבַיִם.

אָמַר רָבָא: עָדֵי סוּרָאָה הוּא, דְּדָיְיקִי קְרָאֵי! מַאי ״כִּי הוּא בֵּין אַחִים יַפְרִיא״? אָמַר רָבָא: אֲפִילּוּ

דף לב.

שׁוּפְתָּא בְּקוֹפִינָא דְּמָרָא – רָפְיָא. רַב יוֹסֵף אָמַר: אֲפִילּוּ סִיכְתָּא בְּדַפְנָא – רָפְיָא. רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב אָמַר: אֲפִילּוּ קַנְיָא בְּכוּפְתָּא – רָפְיָא.

הֲדַרַן עֲלָךְ כָּל גֵּט

הַשּׁוֹלֵחַ גֵּט לְאִשְׁתּוֹ, וְהִגִּיעַ בַּשְּׁלִיחַ אוֹ שֶׁשָּׁלַח אַחֲרָיו שָׁלִיחַ, וְאָמַר לוֹ: ״גֵּט שֶׁנָּתַתִּי לָךְ, בָּטֵל הוּא״ – הֲרֵי זֶה בָּטֵל. קִידֵּם אֵצֶל אִשְׁתּוֹ אוֹ שֶׁשָּׁלַח אֶצְלָהּ שָׁלִיחַ, וְאָמַר לָהּ: ״גֵּט שֶׁשָּׁלַחְתִּי לָךְ, בָּטֵל הוּא״ – הֲרֵי זֶה בָּטֵל. אִם מִשֶּׁהִגִּיעַ גֵּט לְיָדָהּ – שׁוּב אֵינוֹ יָכוֹל לְבַטְּלוֹ.

בְּרֵאשׁוֹנָה הָיָה עוֹשֶׂה בֵּית דִּין מִמָּקוֹם אַחֵר וּמְבַטְּלוֹ, הִתְקִין רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן שֶׁלֹּא יְהוּ עוֹשִׂין כֵּן, מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם.

גְּמָ׳ ״הִגִּיעוֹ״ לָא קָתָנֵי, אֶלָּא ״הִגִּיעַ״ – וַאֲפִילּוּ מִמֵּילָא, וְלָא אָמְרִינַן לְצַעוֹרָהּ הוּא דְּקָא מִיכַּוְּין.

״אוֹ שֶׁשָּׁלַח אַחֲרָיו שָׁלִיחַ״ – לְמָה לִי? מַהוּ דְּתֵימָא: לָא אַלִּימָא שְׁלִיחוּתֵיהּ דְּבָתְרָא מִשְּׁלִיחוּתֵיהּ דְּקַמָּא – דִּלְבַטְּלֵיהּ, קָא מַשְׁמַע לַן.

”קָדָם הוּא אֵצֶל אִשְׁתּוֹ” – לְמָה לִי? מַהוּ דְּתֵימָא: כִּי לָא אָמְרִינַן לְצַעוֹרֵהּ קָא מִיכַּוִּין – הָנֵי מִילֵּי לְשָׁלִיחַ, אֲבָל לְדִידֵהּ וַדַּאי לְצַעוֹרֵהּ קָא מִיכַּוִּין, קָא מַשְׁמַע לַן.

”אוֹ שֶׁשָּׁלַח אֶצְלָהּ שָׁלִיחַ” – לְמָה לִי? מַהוּ דְּתֵימָא: אֵיהוּ הוּא דְּלָא טָרַח אַדַּעְתָּא לְצַעוֹרֵהּ, אֲבָל שָׁלִיחַ, דְּלָא אִיכְפַּת לֵיהּ כִּי טָרַח – וַדַּאי לְצַעוֹרֵהּ קָא מִיכַּוִּין, קָא מַשְׁמַע לַן.

אִם מִשֶּׁהִגִּיעַ גֵּט לְיָדָהּ – אֵינוֹ יָכוֹל לְבַטְּלוֹ. פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא דְּמַהְדַּר עֲלֵיהּ מֵעִיקָּרָא לְבַטּוֹלֵי; מַהוּ דְּתֵימָא: אִיגַּלַּאי מִלְּתָא לְמַפְרֵעַ דְּבַטּוֹלֵי בַּטְּלֵיהּ, קָא מַשְׁמַע לַן.

תָּנוּ רַבָּנַן: ”בָּטֵל הוּא”; ”אִי אֶיפְשִׁי בּוֹ” – דְּבָרָיו קַיָּימִין. ”פָּסוּל הוּא”; ”אֵינוֹ גֵּט” – לֹא אָמַר כְּלוּם.

לְמֵימְרָא דְּ”בָטֵל” לִישָׁנָא דִּלְבָטִיל מַשְׁמַע?! וְהָאֲמַר רַבָּה בַּר אֵיבוּ, אָמַר רַב שֵׁשֶׁת; וְאָמְרִי לַהּ אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: מְקַבֵּל מַתָּנָה, שֶׁאָמַר לְאַחֵר שֶׁבְּאתָה מַתָּנָה לְיָדוֹ: ”מַתָּנָה זוֹ מְבוּטֶלֶת”; ”תִּיבַּטֵּל”; ”אִי אֶיפְשִׁי בָּהּ” – לֹא אָמַר כְּלוּם. ”בְּטֵלָה הִיא”; ”אֵינָהּ מַתָּנָה” – דְּבָרָיו קַיָּימִין. אַלְמָא ”בָּטֵל” מֵעִיקָּרָא מַשְׁמַע!

אָמַר אַבָּיֵי: ”בָּטֵל”

דף לב:

שְׁתֵּי לְשׁוֹנוֹת מַשְׁמַע – מַשְׁמַע דְּבָטֵל, וּמַשְׁמַע דְּלִיבְּטִיל. גַּבֵּי גֵּט לִישָׁנָא דְּמַהֲנֵי בֵּיהּ קָאָמַר, גַּבֵּי מַתָּנָה לִישָׁנָא דְּמַהֲנֵי בָּהּ קָאָמַר.

אָמַר אַבָּיֵי, נְקִיטִינַן: שְׁלִיחַ מַתָּנָה הֲרֵי הוּא כִּשְׁלִיחַ הַגֵּט; נָפְקָא מִינַּהּ לְ”הוֹלֵךְ” לְאוֹ כְּ”זְכִי” דָּמֵי.

רָבִינָא אַשְׁכְּחֵיהּ לְרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק דִּתְלֵי וְקָאֵי בְּעֵיבְרָא דְּדַשָּׁא, וְקָא מִיבַּעְיָא לֵיהּ: ”בָּטֵל” מַהוּ? תֵּיקוּ.

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת, וְאָמְרִי לַהּ בְּמַתְנִיתָא תְּנָא: ”גֵּט זֶה לֹא יוֹעִיל”; ”לֹא יַתִּיר”; ”לֹא יַעֲזִיב”; ”לֹא יְשַׁלַּח”; ”לֹא יְגָרֵשׁ”; ”יְהֵא חָרֵס”; ”יְהֵא כְּחֶרֶס” – דְּבָרָיו קַיָּימִין.

”אֵינוֹ מוֹעִיל”; ”אֵינוֹ מַתִּיר”; ”אֵינוֹ מַעֲזִיב”; ”אֵינוֹ מְשַׁלֵּחַ”; ”אֵינוֹ מְגָרֵשׁ”; ”חֶרֶס הוּא”; ”כְּחֶרֶס הוּא” – לֹא אָמַר כְּלוּם.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: ”חֲרֵי הוּא חֶרֶס”, מַהוּ? אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא, וְאָמְרִי לַהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אָשֵׁי: מַאי שְׁנָא מֵ”חֲרֵי הוּא הֶקְדֵּשׁ”; ”חֲרֵי הוּא הֶפְקֵר”?

חוֹזֵר וּמְגָרֵשׁ בּוֹ, אוֹ אֵינוֹ חוֹזֵר וּמְגָרֵשׁ בּוֹ? רַב נַחְמָן אָמַר: חוֹזֵר וּמְגָרֵשׁ בּוֹ; וְרַב שֵׁשֶׁת אָמַר: אֵינוֹ חוֹזֵר וּמְגָרֵשׁ בּוֹ. וְהִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב נַחְמָן.

אִינִי?! וְהָא קַיָּימָא לַן הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, דְּאָמַר: חוֹזֶרֶת.

הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתָם – דִּיבּוּר וְדִיבּוּר הוּא, אָתֵי דִּיבּוּר וּמְבַטֵּל דִּיבּוּר; וְהָכָא – נְהִי דְּבַטְּלֵיהּ לִשְׁלִיחוּתָא דְּשָׁלִיחַ, גִּיטָּא גּוּפֵיהּ מִי קָא בָּטֵיל?

בָּרְאשׁוֹנָה הָיָה עוֹשֶׂה. אִיתְּמַר, בִּפְנֵי כַּמָּה הוּא מְבַטְּלוֹ? רַב נַחְמָן אָמַר: בִּפְנֵי שְׁנַיִם; רַב שֵׁשֶׁת אָמַר: בִּפְנֵי שִׁלְשָׁה.

רַב שֵׁשֶׁת אָמַר בִּפְנֵי שִׁלְשָׁה – ״בֵּית דִּין״ קְתָנֵי. וְרַב נַחְמָן אָמַר בִּפְנֵי שְׁנַיִם – לְבֵי תְרֵי נָמֵי ״בֵּית דִּין״ קָרֵי לְהוּ. אָמַר רַב נַחְמָן: מְנָא אָמֵינָא לַהּ? דְּתָנָן: ״מוֹסְרַנִי לִפְנֵיכֶם

דף לג.

פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי הַדַּיְינִין שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי״.

וְרַב שֵׁשֶׁת – אַטּוּ תַּנָּא כִּי רוֹכְלָא לִיחְשׁ֫ב וְלֵיזִיל?!

אָמַר רַב נַחְמָן: מְנָא אָמֵינָא לַהּ? דְּתָנַן: הַדַּיְינִים חוֹתְמִין לְמַטָּה, אוֹ הָעֵדִים. מַאי, לָאו דַּיְינִים דְּוֹמְיָא דְּעֵדִים – מָה עֵדִים שְׁנַיִם, אַף דַּיְינִים נָמֵי שְׁנַיִם? וְרַב שֵׁשֶׁת – מִידֵּי אִירְיָא?! הָא כִּדְאִיתָא, וְהָא כִּדְאִיתָא.

לְמָה לִי לְמֵיתְנָא דַּיְינִים, לְמָה לִי לְמֵיתְנֵא עֵדִים? הָא קָא מַשְׁמַע לַן, דְּלָא שְׁנָא כָּתוּב בִּלְשׁוֹן דַּיְינִים וְחָתְמִי עֵדִים, וְלָא שְׁנָא כָּתוּב בִּלְשׁוֹן עֵדִים וְחָתְמִי דַּיְינִים.

מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם: מַאי ״מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם״? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מִפְּנֵי תַּקָּנַת מַמְזֵרִים. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: מִפְּנֵי תַּקָּנַת עֲגוּנוֹת.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר מִפְּנֵי תַּקָּנַת מַמְזֵרִים – סָבַר לַהּ כְּרַב נַחְמָן, דְּאָמַר בִּפְנֵי שְׁנַיִם; וּבֵי תְרֵי לֵית לְהוּ קָלָא; וְהֵיא לָא שָׁמְעָה וְלָא יָדְעָה וְאָזְלָה וּמִינַּסְבָא, וְאֵיכָּא מַמְזֵרִים.

וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר מִפְּנֵי תַּקָּנַת עֲגוּנוֹת – סָבַר לַהּ כְּרַב שֵׁשֶׁת, דְּאָמַר בִּפְנֵי שִׁלְשָׁה; וּבֵי תְּלָתָא אִית לְהוּ קָלָא; וְשָׁמְעָה וְיָדְעָה וְלָא מִינַּסְבָא; וְתַקָּנַת עֲגוּנוֹת הוּא דְּאֵיכָּא.

תָּנוּ רַבָּנָן: בִּטְּלוֹ – מְבוּטָּל, דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵינוֹ יָכוֹל לֹא לְבַטְּלוֹ וְלֹא לְהוֹסִיף עַל תְּנָאוֹ, שֶׁאִם כֵּן, מָה כֹּחַ בֵּית דִּין יָפֶה?

וּמִי אֵיכָּא מִידֵּי דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא בָּטֵל גִּיטָּא, וּמִשּׁוּם ״מָה כֹּחַ בֵּית דִּין יָפֶה״, שָׁרֵינַן אֵשֶׁת אִישׁ לְעָלְמָא? אִין, כָּל דְּמָקַדֵּשׁ – אַדַּעְתָּא דְּרַבָּנַן מְקַדֵּשׁ, וְאַפְקְעִינְהוּ רַבָּנַן לְקִידּוּשִׁין מִינַּיהּ.

אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: תִּינַח דְּקַדֵּישׁ בְּכַסְפָּא, קַדֵּישׁ בְּבִיאָה מַאי אֵיכָּא לְמֵימַר? שַׁוְיוּהָ רַבָּנַן לְבָעִילָתוֹ בְּעִילַת זְנוּת.

תָּנוּ רַבָּנַן, אָמַר לַעֲשָׂרָה: ״כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי״, יָכוֹל לְבַטֵּל זֶה שֶׁלֹּא בִּפְנֵי זֶה, דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵינוֹ יָכוֹל לְבַטֵּל אֶלָּא זֶה בִּפְנֵי זֶה.

בְּמַאי קְמִיפַּלְגִי? בְּעֵדוּת שֶׁבְּטָלָה מִקְצָתָהּ בְּטָלָה כּוּלָּהּ קְמִיפַּלְגִי; רַבִּי סָבַר: עֵדוּת שֶׁבְּטָלָה מִקְצָתָהּ

דף לג:

לֹא בָּטְלָה כּוּלָּהּ; וְאִי אָזְלִי הָנָךְ כָּתְבִי וְיָהֲבִי – לִיכְתְּבוּ וְלִיתְּבוּ;
רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל סָבַר: עֵדוּת שֶׁבָּטְלָה מִקְצָתָהּ בָּטְלָה כּוּלָּהּ; וְהָנָךְ לָא יָדְעִי, וְאָזְלִי וְכָתְבִי וְיָהֲבִי; וְשָׁרוּ אֵשֶׁת אִישׁ לְעָלְמָא.
וְאִיבָּעֵית אֵימָא: דְּכוּלֵּי עָלְמָא עֵדוּת שֶׁבָּטְלָה מִקְצָתָהּ לֹא בָּטְלָה כּוּלָּהּ; וְהָכָא, הַיְינוּ טַעְמָא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל – קָסָבַר: מִלְּתָא דְּמִתְעַבְדָא בְּאַפֵּי עַשְׂרָה – צָרִיכָא בֵּי עַשְׂרָה לְמֵישְׁלְפַהּ.
אִיבַּעְיָא לְהוּ: "כּוּלְּכֶם", מַהוּ? טַעְמָא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מִשּׁוּם דְּקָסָבַר: עֵדוּת שֶׁבָּטְלָה מִקְצָתָהּ בָּטְלָה כּוּלָּהּ – וְהָנֵי, כֵּיוָן דַּאֲמַר לְהוּ "כּוּלְּכֶם", לָא מָצוּ כָּתְבִי וְיָהֲבִי;
אוֹ דִלְמָא, טַעְמָא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, מִשּׁוּם דְּקָסָבַר: כֹּל מִלְּתָא דְּמִתְעַבְדָא בְּאַפֵּי בֵּי עַשְׂרָה, צָרִיכָא בֵּי עַשְׂרָה לְמֵישְׁלְפַהּ – וְהֵילְכָךְ, אֲפִילּוּ "כּוּלְּכֶם" נָמֵי?
תָּא שְׁמַע, אָמַר לִשְׁנַיִם: "תְּנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי", יָכוֹל לְבַטֵּל זֶה שֶׁלֹּא בִּפְנֵי זֶה, דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵינוֹ יָכוֹל לְבַטֵּל אֶלָּא זֶה בִּפְנֵי זֶה. וְהָא שְׁנַיִם, דִּכְי "כּוּלְּכֶם" דָּמוּ, וּפְלִיגִי!
אָמַר רַב אָשֵׁי: אִי בְּעֵדֵי כְתִיבָה – הָכִי נָמֵי; הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן, בְּעֵדֵי הוֹלָכָה.
הָכִי נָמֵי מִיסְתַּבְּרָא, דְּקָתָנֵי סֵיפָא: אָמַר לָזֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְלָזֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ – יָכוֹל לְבַטֵּל זֶה שֶׁלֹּא בִּפְנֵי זֶה. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא בְּעֵדֵי הוֹלָכָה – שַׁפִּיר; אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ בְּעֵדֵי כְתִיבָה, מִי מִצְטָרְפִי?! הָא אָמַר מָר: אֵין עֵדוּתָן מִצְטָרֶפֶת, עַד שֶׁיִּרְאוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד! דִּלְמָא כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה סְבִירָא לֵיהּ.
אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה: שְׁמַעְתִּית מִינֵּיהּ דְּרַבִּי אַבָּא תַּרְתֵּי – חֲדָא כְּרַבִּי, וַחֲדָא כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל; וְלָא יָדַעְנָא הֵי כְּרַבִּי וְהֵי כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.
אָמַר רַב יוֹסֵף: נִיחְזֵי אֲנַן – דְּכִי אָתָא רַב דִּימִי, אָמַר: מַעֲשֶׂה וְעָשָׂה רַבִּי כְּדִבְרֵי חֲכָמִים.
אָמַר לְפָנָיו רַבִּי פַּרְטָא בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פַּרְטָא בֶּן בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי פַּרְטָא הַגָּדוֹל: אִם כֵּן, מָה כֹּחַ בֵּית דִּין יָפֶה? וְחָזַר רַבִּי וְעָשָׂה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.
וּמִדְּהָא כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, הָךְ כְּרַבִּי.
וְאַף רַבִּי יֹאשִׁיָּה דְּמִן אוּשָּׁא סָבַר, חֲדָא כְּרַבִּי וַחֲדָא כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. דְּאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: חַמְשָׁה סָבֵי הֲווֹ יָתְבִי קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יֹאשִׁיָּה דְּמִן אוּשָּׁא, אֲתָא הָהוּא גַּבְרָא קַמֵּיהּ, וְאַשְׁקְלֵיהּ גִּיטָּא עַל כּוּרְחֵיהּ. אָמַר לַן: זִילוּ אִטַּמּוּרוּ וּכְתֻבוּ לַהּ.
וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ כְּרַבִּי, כִּי מִיטַּמְּרִי מַאי הָווּ? אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל סְבִירָא לֵיהּ;

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ אִידַּךְ נָמֵי כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, לְמָה לְהוּ אִטַּמּוֹרֵי? לִיבַּדְּרוּ אִיבַּדּוֹרֵי! אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ – חָדָא כְּרַבִּי, וַחֲדָא כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.

וְרָבָא אָמַר רַב נַחְמָן: הֲלָכָה כְּרַבִּי בִּשְׁתֵּיהֶן. וְלֵית לֵיהּ לְרַב נַחְמָן "מָה כֹּחַ בֵּית דִּין יָפֶה"?! וְהָאָמַר רַב נַחְמָן, אָמַר שְׁמוּאֵל:

דף לד.

יְתוֹמִין שֶׁבָּאוּ לַחֲלוֹק בְּנִכְסֵי אֲבִיהֶן, בֵּית דִּין מַעֲמִידִין לָהֶן אַפּוֹטְרוֹפּוֹס, וּבוֹרְרִים לָהֶן חֵלֶק יָפֶה. הִגְדִּילוּ – יְכוֹלִין לְמַחוֹת. וְרַב נַחְמָן דְּיָדֵיהּ אָמַר: הִגְדִּילוּ – אֵין יְכוֹלִין לְמַחוֹת; דְּאִם כֵּן, מָה כֹּחַ בֵּית דִּין יָפֶה?

הָתָם מָמוֹנָא, הָכָא אִיסּוּרָא.

גִּידּוּל בַּר רְעִילַאי שַׁדַּר לַהּ גִּיטָּא לִרְבִיתְהוּ; אֲזַל שְׁלִיחָא, אַשְׁכְּחַהּ דַּהֲוָה יָתְבָה וְנָוְולָה, אֲמַר לַהּ: הֵא גִּיטָּיךְ. אֲמַרָה לֵיהּ: זִיל הַשְׁתָּא מֵיהָא, וְתָא לְמָחַר. אֲזַל לְגַבֵּיהּ וַאֲמַר לֵיהּ. פְּתַח וַאֲמַר: "בָּרוּךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב".

אַבָּיֵי אָמַר: "בָּרוּךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב", וְלָא בָּטֵל גִּיטָּא. רָבָא אָמַר: "בָּרוּךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב", וּבָטֵל גִּיטָּא.

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? בְּגִלּוּי דַּעְתָּא קָמִיפַּלְגִי – דְּאַבָּיֵי סָבַר: גִּלּוּי דַּעְתָּא בְּגִיטָּא לָאו מִלְּתָא הִיא, וְרָבָא סָבַר: גִּלּוּי דַּעְתָּא בְּגִיטָּא מִילְּתָא הִיא.

אָמַר רָבָא: מָנָא אָמֵינָא לַהּ? דְּרַב שֵׁשֶׁת אַשְׁקְלֵיהּ גִּיטָּא לְהָהוּא גַּבְרָא בְּעַל כָּרְחֵיהּ, וַאֲמַר לְהוּ לְסָהֲדֵי: הָכִי אָמַר לְכוּ רַב שֵׁשֶׁת – לְבַטֵּל גִּיטָּא. וְאַצְרְכֵיהּ רַב שֵׁשֶׁת גִּיטָּא אַחֲרִינָא.

וְאַבָּיֵי – אַטּוּ רַב שֵׁשֶׁת מְבַטֵּל גִּיטָּא דְּאִינָשֵׁי הֲוָה?! אֵיהוּ בַּטְלַהּ; וְהַאי דְּקָאָמַר לְהוּ הָכִי, מִשּׁוּם דָּפְנוֹיֵי[י].

וְאָמַר אַבָּיֵי: מָנָא אָמֵינָא לַהּ? דְּרַב יְהוּדָה אַשְׁקְלֵיהּ גִּיטָּא לְחַתְנֵיהּ דְּרַבִּי יִרְמְיָה בִּירָאָה, וּבַטְּלֵיהּ; תְּנָא אַשְׁקְלֵיהּ, וּבַטְּלֵיהּ; הֲדַר תְּנָא וְאַשְׁקְלֵיהּ עַל כָּרְחֵיהּ, וַאֲמַר לְהוּ לְסָהֲדֵי: אוֹתִיבוּ קָרֵי בְּאוּנְיָכוּ וּכְתוּבוּ לֵיהּ. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ גִּלּוּי דַּעְתָּא בְּגִיטָּא מִילְּתָא הִיא, הָא חָזוּ לֵיהּ דְּקָא רָהֵיט בָּתְרֵיהוּ!

וְרָבָא – הַאי דְּקָא רָהֵיט בָּתְרֵיהוּ, דְּאָמַר לְהוּ: אַשּׁוּר הַבּוּ לַהּ הַיָּיא, כִּי הֵיכָא דְּמִשְׁלַם צַעֲרָא דְּהָהוּא גַּבְרָא.

וְאָמַר אַבָּיֵי: מָנָא אָמֵינָא לַהּ? דְּהָהוּא דַּאֲמַר לְהוּ: אִי לָא אָתֵינָא עַד תְּלָתִין יוֹמִין, לֵיהֱוֵי גִּיטָּא. אָתָא, וּפַסְקֵיהּ מַבָּרָא; אָמַר לְהוּ: "חָזוּ דַּאֲתַאי, חָזוּ דַּאֲתַאי"; וַאֲמַר שְׁמוּאֵל: לָא שְׁמֵיהּ מַתְיָא.

וְרָבָא – אַטּוּ הָתָם לְבַטּוֹלֵי גִּיטָּא בָּעֵי?! הָתָם לְקַיּוֹמֵי תְּנָאֵיהּ קָא בָּעֵי, וְהָא לָא אִיקַּיַּים תְּנָאֵיהּ.

הָהוּא דַּאֲמַר לְהוּ: אִי לָא נָסֵיבְנָא עַד תְּלָתִין יוֹמִין – לֵיהֱוֵי גִּיטָּא. כִּי מָטוֹ תְּלָתִין יוֹמִין, אֲמַר לְהוּ: הָא טָרַחְנָא.

לְמַאי נֵיחוּשׁ לַהּ? אִי מִשּׁוּם אוּנְסָא – אֵין אוֹנֶס בְּגִיטִּין. אִי מִשּׁוּם גַּלּוּיֵי דַּעְתָּא בְּגִיטָּא – פְּלוּגְתָּא דְּאַבָּיֵי וְרָבָא הוּא.

הָהוּא דַּאֲמַר לְהוּ: אִי לָא נָסֵיבְנָא לְרֵישׁ יַרְחָא דַּאֲדָר, לֵיהֱוֵי גִּיטָּא. כִּי מָטָא רֵישׁ יַרְחָא דַּאֲדָר, אֲמַר לְהוּ: אָנָא לְרֵישׁ יַרְחָא דְּנִיסָן אֲמַרִי. לְמַאי נֵיחוּשׁ לַהּ? אִי מִשּׁוּם אוֹנֶס – אֵין אוֹנֶס בְּגִיטִּין. אִי מִשּׁוּם גַּלּוּיֵי דַּעְתָּא – פְּלוּגְתָּא דְּאַבָּיֵי וְרָבָא.

וְהִלְכְתָא כְּנַחְמָן; וְהִלְכְתָא כְּנַחְמָן;

דף לד:

וְהִלְכְתָא כְּנַחְמָנִי.

מַתְנִי' בְּרֵאשׁוֹנָה הָיָה מְשַׁנֶּה שְׁמוֹ וּשְׁמָהּ, שֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם עִירָהּ. הִתְקִין רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן שֶׁיְּהֵא כּוֹתֵב: "אִישׁ פְּלוֹנִי וְכָל שׁוּם שֶׁיֵּשׁ לוֹ", "אִשָּׁה פְּלוֹנִית וְכָל שׁוּם שֶׁיֵּשׁ לָהּ" – מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם.

גְּמ' אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, שְׁלַחוּ לֵיהּ בְּנֵי מְדִינַת הַיָּם לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל: בְּנֵי אָדָם הַבָּאִים מִשָּׁם לְכָאן, שְׁמוֹ יוֹסֵף – וְקוֹרְאִין לוֹ יוֹחָנָן; יוֹחָנָן – וְקוֹרְאִין לוֹ יוֹסֵף, הֵיאַךְ מְגָרְשִׁין נְשׁוֹתֵיהֶן? עָמַד רַבָּן גַּמְלִיאֵל, וְהִתְקִין שֶׁיְּהוּ כּוֹתְבִין: "אִישׁ פְּלוֹנִי וְכָל שׁוּם שֶׁיֵּשׁ לוֹ", "אִשָּׁה פְּלוֹנִית וְכָל שׁוּם שֶׁיֵּשׁ לָהּ" – מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם. אָמַר רַב אָשֵׁי: וְהוּא דְּאִתַּחְזַק בִּתְרֵי שְׁמֵי.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא לְרַב אָשֵׁי: רַבִּי מָרִי וְרַבִּי אֶלְעָזָר קָיְימִי כְּוותָךְ.

תַּנְיָא כְּוותֵיהּ דְּרַב אָשֵׁי: הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים – אַחַת בִּיהוּדָה וְאַחַת בַּגָּלִיל; וְלוֹ שְׁנֵי שֵׁמוֹת – אֶחָד בִּיהוּדָה וְאֶחָד בַּגָּלִיל; וְגֵרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁבִּיהוּדָה בִּשְׁמוֹ שֶׁבִּיהוּדָה, וְאֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁבַּגָּלִיל בִּשְׁמוֹ שֶׁבַּגָּלִיל – אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת, עַד שֶׁיְּגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁבִּיהוּדָה בִּשְׁמוֹ שֶׁבִּיהוּדָה – וְשֵׁם דְּגָלִיל עִמּוֹ; וְאֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁבַּגָּלִיל בִּשְׁמוֹ שֶׁבַּגָּלִיל – וְשֵׁם דִּיהוּדָה עִמּוֹ. יָצָא לְמָקוֹם אַחֵר, וְגֵרֵשׁ בְּאֶחָד מֵהֶן – מְגוֹרֶשֶׁת.

וְהָאֲמַרְתְּ שֵׁם דְּגָלִיל עִמּוֹ! אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ – הָא דְּאִתַּחְזַק, הָא דְּלָא אִתַּחְזַק; שְׁמַע מִינַּהּ.

הָהִיא דַּהֲווֹ קָרוּ לַהּ מָרִיָם, וּפוּרְתָּא שָׂרָה. אָמְרִי נְהַרְדָּעֵי: מָרִיָם וְכֹל שׁוּם שֶׁיֵּשׁ לָהּ, וְלָא שָׂרָה וְכֹל שׁוּם שֶׁיֵּשׁ לָהּ.

מַתְנִי' אֵין אַלְמָנָה נִפְרַעַת מִנִּכְסֵי יְתוֹמִים, אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. נִמְנְעוּ מִלְּהַשְׁבִּיעָהּ; הִתְקִין רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן, שֶׁתְּהֵא נוֹדֶרֶת לַיְתוֹמִים כֹּל מַה שֶּׁיִּרְצוּ, וְגוֹבָה כְּתוּבָּתָהּ.

הָעֵדִים חוֹתְמִין עַל הַגֵּט, מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם. וְהַלֵּל הִתְקִין פְּרוֹזְבּוּל, מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם.

גְּמָ' מַאי אִירְיָא אַלְמָנָה, אֲפִילּוּ כּוּלֵּי עָלְמָא נָמֵי; דְּהָא קָיְימָא לַן – הַבָּא לִיפָּרַע מִנִּכְסֵי יְתוֹמִין, לֹא יִפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה! אַלְמָנָה אִצְטְרִיכָא לֵיהּ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא:

דף לה.

מִשּׁוּם חִינָּא אַקִּילוּ רַבָּנַן גַּבַּהּ, קָא מַשְׁמַע לַן.

נִמְנְעוּ מִלְּהַשְׁבִּיעָהּ: מַאי טַעְמָא? אִילֵּימָא מִשּׁוּם דְּרַב כָּהֲנָא – דְּאָמַר רַב כָּהֲנָא; וְאָמְרִי לַהּ אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב: מַעֲשֶׂה בְּאָדָם אֶחָד בִּשְׁנֵי בַצּוֹרֶת, שֶׁהִפְקִיד דִּינַר זָהָב אֵצֶל אַלְמָנָה; וְהִנִּיחָתוּ בְּכַד שֶׁל קֻמָּח, וַאֲפָאַתּוּ בְּפַת, וּנְתָנַתּוּ לָעָנִי;

לְיָמִים בָּא בַּעַל הַדִּינָר, וַאֲמַר לַהּ: הָבִי לִי דִּינָרִי. אָמְרָה לֵיהּ: יְהַנֶּה סַם הַמָּוֶת בְּאֶחָד מִבָּנֶיהָ שֶׁל אוֹתָהּ אִשָּׁה, אִם נֶהֱנֵיתִי מִדִּינָרֵךְ כְּלוּם! אָמְרוּ: לֹא הָיוּ יָמִים מוּעָטִין עַד שֶׁמֵּת אֶחָד מִבָּנֶיהָ; וּכְשֶׁשָּׁמְעוּ חֲכָמִים בַּדָּבָר, אָמְרוּ: מָה מִי שֶׁנִּשְׁבַּע בֶּאֱמֶת – כָּךְ, הַנִּשְׁבָּע עַל שֶׁקֶר – עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

מַאי טַעְמָא אִיעֲנַשָׁה? דְּאִישְׁתְּרַשׁ לַהּ מְקוֹם דִּינָר.

וּמַאי "מִי שֶׁנִּשְׁבַּע בֶּאֱמֶת"? כְּמִי שֶׁנִּשְׁבַּע בֶּאֱמֶת.

אִי מִשּׁוּם הָא, מַאי אִירְיָא אַלְמָנָה? אֲפִילּוּ גְּרוּשָׁה נָמֵי! אַלְמָה אָמַר רַבִּי זֵירָא, אָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא אַלְמָנָה, אֲבָל גְּרוּשָׁה מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ?

אַלְמָנָה שַׁאנֵי; דִּבְהָהִיא הֲנָאָה דְּקָא טָרְחָה קַמֵּי דִּיתְמֵי, אָתְיָא לְאוֹרוֹיֵי הֵיתֵּרָא.

אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה בַּר אַבָּא: רַב וּשְׁמוּאֵל דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ, לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּבֵית דִּין, אֲבָל חוּץ לְבֵית דִּין – מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ. אִינִי?! וְהָא רַב לָא מַגְבֵּי כְּתוּבָּה לְאַרְמַלְתָּא! קַשְׁיָא.

בְּסוּרָא מַתְנוּ הָכִי. בִּנְהַרְדְּעָא מַתְנוּ הָכִי – אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּבֵית דִּין, אֲבָל חוּץ לְבֵית דִּין – מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ. וְרַב אָמַר: אֲפִילּוּ חוּץ לְבֵית דִּין נָמֵי אֵין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ.

רַב לְטַעְמֵיהּ – דְּרַב לָא מַגְבֵּי כְּתוּבָּה לְאַרְמַלְתָּא. וְלִיאַדְּרַהּ וְלַיגְבְּיֵיהּ! בִּשְׁנֵי דְּרַב קִילֵּי נְדָרֵי. הָהִיא דַּאֲתַאי לְקַמֵּיהּ דְּרַב הוּנָא, אֲמַר לַהּ: מָה אֶעֱבֵיד לִיךְ, דְּרַב לָא מַגְבֵּי כְּתוּבָּה לְאַרְמַלְתָּא. אֲמַרָה לֵיהּ: מִידֵּי הוּא טַעְמָא – אֶלָּא דְּקָמָא נָקְטָנָא מִידֵּי מִכְּתוּבָּתִי, חַי ה' צְבָאוֹת אִם נֶהֱנֵיתִי מִכְּתוּבָּתִי כְּלוּם! אָמַר רַב הוּנָא: מוֹדֶה רַב בְּקוֹפָּצֶת.

הָהִיא דַּאֲתַאי לְקַמֵּיהּ דְּרַבָּה בַּר רַב הוּנָא, אֲמַר לַהּ: מַאי אֶעֱבֵיד לִיךְ, דְּרַב לָא מַגְבֵּי כְּתוּבָּה לְאַרְמַלְתָּא, וְאַבָּא מָרִי לָא מַגְבֵּי כְּתוּבָּה לְאַרְמַלְתָּא.

אֲמַרָה לֵיהּ: הַב לִי מְזוֹנֵי. אֲמַר לַהּ: מְזוֹנֵי נָמֵי לֵית לִיךְ; דְּאָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר שְׁמוּאֵל: הַתּוֹבַעַת כְּתוּבָּתָהּ בְּבֵית דִּין – אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת.

אֲמַרָה לֵיהּ: אַפְכוּהּ לְכוּרְסֵיהּ, כְּבֵי תְּרֵי עָבְדַתְּ לִי! הַפְכוּהּ לְכוּרְסֵיהּ וְתָרְצוּהּ, וְאַפִּילּוּ הָכִי לָא אִיפְּרַק מֵחוּלְשָׁא.

אָמַר לֵיהּ רַב יְהוּדָה לְרַב יִרְמְיָה בִּירָאָה: אַדְּרֵהּ בְּבֵית דִּין, וְאַשְׁבְּעֵהּ חוּץ לְבֵית דִּין, וְלֵיתֵי קַלָּא וְלֵיפּוֹל בְּאוּדְנֵי, דְּבָעֵינָא כִּי הֵיכִי דְּאֶעֱבֵיד בָּהּ מַעֲשֶׂה.

גּוּפָא – אָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא אַלְמָנָה, אֲבָל גְּרוּשָׁה – מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ. וּגְרוּשָׁה דְּאַדְּרֵהּ לָא?! וְהָא שְׁלַחוּ מִתָּם: "אֵיךְ פְּלוֹנִיתָא בַּת פְּלוֹנִי קַבִּילַת גִּיטָּא מִן יָדָא דְּאַחָא בַּר הִידְיָא דְּמִתְקָרֵי "אַיָּה מָרִיי"; וּנְדָרַת וַאֲסָרַת פֵּירוֹת שֶׁבָּעוֹלָם עָלַיהּ דְּלָא קַבִּילַת מִכְּתוּבְּתַהּ אֶלָּא גְּלוּפְקָרָא אֶחָד, וְסֵפֶר תְּהִלִּים אֶחָד, וְסֵפֶר אִיּוֹב, וּמִמְּשָׁלוֹת בְּלוֹאִים;

דף לה:

וְשַׁמְנוּם בַּחֲמִשָּׁה מָנֶה; לִכְשֶׁתָּבֹא לְיָדֶךָ הַגְבוּהָ אֶת הַשְּׁאָר". אָמַר רַב אַשִׁי: הָהוּא, גֵּט יְבָמִין הָוֶה.

הִתְקִין רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן שֶׁתְּהֵא נוֹדֶרֶת כּוּ': אָמַר רַב הוּנָא, לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּשֶׁלֹּא נִיסֵּת, אֲבָל נִיסֵּת – אֵין מַדִּירִין אוֹתָהּ.

נִיסֵּת מַאי טַעְמָא – דְּמֵימַר לַהּ בַּעַל; כִּי לֹא נִיסֵּת נָמֵי, לְכִי מְנַסְבָא מֵימַר לַהּ בַּעַל! אֵין הַבַּעַל מֵיפֵר בְּקוֹדְמִין.

וְנֵיחוּשׁ דִּלְמָא אָזְלָה לְגַבֵּי חָכָם וְשָׁרֵי לַהּ! קָסָבַר צָרִיךְ לְפָרֵט אֶת הַנֶּדֶר.

רַב נַחְמָן אָמַר: אֲפִילּוּ נִיסֵּת. נִיסֵּת, וַדַּאי מֵיפֵר לַהּ בַּעַל! דְּמַדְּרִינַן לַהּ בָּרַבִּים.

מֵיתִיבִי: נִיסֵּת – גּוֹבָה כְּתוּבָּתָהּ אִם נָדְרָה. מַאי, לָאו נָדְרָה הַשְׁתָּא? לָא, דִּנְדָרָה מֵעִיקָּרָא.

וְהָתַנְיָא: נִיסֵּת – נוֹדֶרֶת וְגוֹבָה כְּתוּבָּתָהּ! תַּנָּאֵי הִיא, דְּאִיכָּא לְמֵאן דְּאָמַר: נֶדֶר שֶׁהוּדַּר בָּרַבִּים – יֵשׁ לוֹ הֶפֵרָה; וְאִיכָּא לְמֵאן דְּאָמַר: אֵין לוֹ הֶפֵרָה.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: צָרִיךְ לְפָרֵט אֶת הַנֶּדֶר, אוֹ אֵינוֹ צָרִיךְ? רַב נַחְמָן אָמַר: אֵינוֹ צָרִיךְ; רַב פָּפָּא אָמַר: צָרִיךְ.

רַב נַחְמָן אָמַר אֵינוֹ צָרִיךְ – דְּאִי אָמְרַתְּ צָרִיךְ, זִימְנִין דְּגָיֵיז לֵיהּ לְדִיבּוּרֵיהּ, וְחָכָם מַאי דְּשָׁמַע מֵיפַר.

רַב פָּפָּא אָמַר צָרִיךְ – מְשׁוּם מִילְּתָא דְּאִיסּוּרָא.

תְּנַן: הַנּוֹשֵׂא נָשִׁים בָּעֲבֵירָה – פָּסוּל, עַד שֶׁיְּדוֹר הֲנָאָה. וְתָנֵי עֲלַהּ: נוֹדֵר וְעוֹבֵד, יוֹרֵד וּמְגָרֵשׁ. וְאִי אָמְרַתְּ אֵינוֹ צָרִיךְ לְפָרֵט אֶת הַנֶּדֶר, לֵיחוּשׁ דִּילְמָא אָזֵיל לְגַבֵּי חָכָם וְשָׁרֵי לֵיהּ!

דף לו.

דְּמַדְּרִינַן לֵיהּ בְּרַבִּים. הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר נֶדֶר שֶׁהוּדַּר בְּרַבִּים – אֵין לוֹ הֶפֶרָה; אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר יֵשׁ לוֹ הֶפֶרָה, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

דְּמַדְּרִינַן לֵיהּ עַל דַּעַת רַבִּים – דְּאָמַר אַמֵּימָר, הִלְכְתָא: אֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר נֶדֶר שֶׁהוּדַּר בְּרַבִּים יֵשׁ לוֹ הֶפֶרָה, עַל דַּעַת רַבִּים – אֵין לוֹ הֶפֶרָה.

וְהָנֵי מִילֵּי לִדְבַר הָרְשׁוּת, אֲבָל לִדְבַר מִצְוָה – יֵשׁ לוֹ הֶפֶרָה. כִּי הָהוּא מַקְרֵי דַּרְדְּקֵי דְּאַדְּרֵיהּ רַב אַחָא עַל דַּעַת רַבִּים, דַּהֲוָה פָּשֵׁעַ בְּיָנוֹקֵי; וְאַהְדְּרֵיהּ רָבִינָא, דְּלָא אִישְׁתְּכַח דְּדָיֵיק כְּוָותֵיהּ.

וְהָעֲדִים חוֹתְמִין עַל הַגֵּט מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם: מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם?! דְּאוֹרְיְיתָא הוּא, דִּכְתִיב: ”וְכָתוֹב בַּסֵּפֶר וְחָתוֹם“!

אָמַר רַבָּה: לָא צְרִיכָא – לְרַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאָמַר: עֲדֵי מְסִירָה כָּרְתִי; תַּקִּינוּ רַבָּנַן עַד חֲתִימָה, מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם – דְּזִמְנִין דְּמָיְיתִי סָהֲדֵי, אֵי נָמֵי זִימְנִין דְּאָזְלִי לְמָדִינַת הַיָּם.

רַב יוֹסֵף אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא לְרַבִּי מֵאִיר, הִתְקִינוּ שֶׁיְּהֵא עֵדִים מְפָרְשִׁין שְׁמוֹתֵיהֶן בְּגִיטִּין – מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם.

כִּדְתַנְיָא: בְּרֹאשׁוֹנָה הָיָה כּוֹתֵב ”אֲנִי פְּלוֹנִי חָתַמְתִּי עַד“; אִם כְּתַב יָדוֹ יוֹצֵא מִמְּקוֹם אַחֵר – כָּשֵׁר, וְאִם לָאו – פָּסוּל.

אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: תַּקָּנָה גְּדוֹלָה הִתְקִינוּ, שֶׁיִּהְיוּ מְפָרְשִׁין שְׁמוֹתֵיהֶן בְּגִיטִּין – מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם.

וּבְסִימָנָא לָא?! וְהָא רַב צָיֵיר כְּוָרָא; וְרַבִּי חֲנִינָא צָיֵיר חֲרוּתָא; רַב חִסְדָּא סָמֶךְ; וְרַב הוֹשַׁעְיָא עַיִן; רַבָּה בַּר רַב הוּנָא צָיֵיר מָכוּתָא! שָׁאנֵי רַבָּנַן, דִּבְקִיאִין סִימָנַיְיהוּ.

מֵעִיקָּרָא בְּמַאי אַפְקְעִינְהוּ? בְּדִיסְקֵי.

הִלֵּל הִתְקִין פְּרוֹסְבּוּל וְכוּ׳: תְּנַן הָתָם, פְּרוֹסְבּוּל אֵינוֹ מְשַׁמֵּט. זֶה אֶחָד מִן הַדְּבָרִים שֶׁהִתְקִין הִלֵּל הַזָּקֵן; שֶׁרָאָה אֶת הָעָם שֶׁנִּמְנְעוּ מִלְּהַלְווֹת זֶה אֶת זֶה, וְעָבְרוּ עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה ”הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן יִהְיֶה דָּבָר עִם לְבָבְךָ בְּלִיַּעַל וְגוֹ׳“, עָמַד וְהִתְקִין פְּרוֹסְבּוּל.

וְזֶה הוּא גּוּפוֹ שֶׁל פְּרוֹסְבּוּל: ”מוֹסְרַנִי לָכֶם פְּלוֹנִי [וּפְלוֹנִי] דַּיְינִין שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, שֶׁכָּל חוֹב שֶׁיֵּשׁ לִי אֵצֶל פְּלוֹנִי, שֶׁאֶגְבֶּנּוּ כָּל זְמַן שֶׁאֶרְצֶה“. וְהַדַּיְינִים חוֹתְמִים לְמַטָּה, אוֹ הָעֵדִים.

וּמִי אִיכָּא מִידֵּי דְּמִדְּאוֹרְיְיתָא מְשַׁמְּטָא שְׁבִיעִית, וְהִתְקִין הִלֵּל דְּלָא מְשַׁמְּטָא?! אָמַר אַבָּיֵי: בַּשְּׁבִיעִית בִּזְמַן הַזֶּה, וְרַבִּי הִיא –

דְּתַנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: "וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִיטָּה שָׁמוֹט" – בִּשְׁתֵּי שְׁמִיטּוֹת הַכָּתוּב מְדַבֵּר: אַחַת שְׁמִיטַּת קַרְקַע וְאַחַת שְׁמִיטַּת כְּסָפִים. בִּזְמַן שֶׁאַתָּה מְשַׁמֵּט קַרְקַע – אַתָּה מְשַׁמֵּט כְּסָפִים, בִּזְמַן שֶׁאִי אַתָּה מְשַׁמֵּט קַרְקַע, אִי אַתָּה מְשַׁמֵּט כְּסָפִים.

דף לו:

וְתַקִּינוּ רַבָּנַן דִּתְשַׁמֵּט, זֵכֶר לַשְּׁבִיעִית; רָאָה הִלֵּל שֶׁנִּמְנְעוּ הָעָם מִלְּהַלְווֹת זֶה אֶת זֶה, עָמַד וְהִתְקִין פְּרוֹסְבּוּל.

וּמִי אִיכָּא מִידֵּי דְּמִדְאוֹרַיְיתָא לָא מְשַׁמְּטָא שְׁבִיעִית, וְתַקִּינוּ רַבָּנַן דִּתְשַׁמֵּט?!

אָמַר אַבָּיֵי: שֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה הוּא. רָבָא אָמַר: הֶפְקֵר בֵּית דִּין – הֶפְקֵר. דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק: מִנַּיִן שֶׁהֶפְקֵר בֵּית דִּין – הֶפְקֵר? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְכֹל אֲשֶׁר לֹא יָבוֹא לִשְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים כַּעֲצַת הַשָּׂרִים וְהַזְּקֵנִים, יֶחֱרַם כָּל רְכוּשׁוֹ וְהוּא יִבָּדֵל מִקְּהַל הַגּוֹלָה".

רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אָמַר, מֵהָכָא: "אֵלֶּה הַנַּחֲלוֹת אֲשֶׁר נָחֲלוּ אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וִיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת וְגוֹ'". וְכִי מָה עִנְיַן רָאשִׁים אֶצֶל אָבוֹת? לוֹמַר לְךָ: מָה אָבוֹת מַנְחִילִין אֶת בְּנֵיהֶם כֹּל מַה שֶּׁיִּרְצוּ, אַף רָאשִׁים מַנְחִילִין הָעָם כֹּל מַה שֶּׁיִּרְצוּ.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: כִּי הִתְקִין הִלֵּל פְּרוֹסְבּוּל – לְדָרֵיהּ הוּא דְּתַקֵּין, אוֹ דִלְמָא לְדָרֵי עָלְמָא נָמֵי תַּקֵּין?

לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְבַטּוֹלֵיהּ. אִי אָמְרַתְּ לְדָרֵיהּ הוּא דְּתַקֵּין – מְבַטְּלִינַן לֵיהּ; אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ לְדָרֵי עָלְמָא נָמֵי תַּקֵּין, הָא אֵין בֵּית דִּין יָכוֹל לְבַטֵּל דִּבְרֵי בֵּית דִּין חֲבֵרוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן גָּדוֹל הֵימֶנּוּ בְּחָכְמָה וּבְמִנְיָן. מַאי?

תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: לָא כָּתְבִינַן פְּרוֹסְבּוּל אֶלָּא אִי בְּבֵי דִינָא דְּסוּרָא אִי בְּבֵי דִינָא דְּנָהַרְדְּעָא. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ לְדָרֵי עָלְמָא נָמֵי תַּקֵּין, בִּשְׁאָר בֵּי דִינָא נָמֵי לִכְתְּבוּ!

דִּלְמָא כִּי תַּקֵּין הִלֵּל לְדָרֵי עָלְמָא – כְּגוֹן בֵּי דִינָא דִּידֵיהּ, וּכְרַב אַמֵּי וְרַב אַסִּי, דְּאַלִּימֵי לְאַפְקוֹעֵי מָמוֹנָא; אֲבָל לְכוּלֵּי עָלְמָא – לָא.

תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: הָא פְּרוֹסְבֻּלָא – עוּלְבָּנָא דְּדַיָּינֵי הוּא; אִי אֲיִישַׁר חַיִל אֲבַטְּלִינְהוּ.

אֲבַטְּלִינְהוּ?! וְהָא אֵין בֵּית דִּין יָכוֹל לְבַטֵּל דִּבְרֵי בֵּית דִּין חֲבֵרוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן גָּדוֹל הֵימֶנּוּ בְּחָכְמָה וּבְמִנְיָן! הָכִי קָאָמַר: אִם אֲיִישַׁר חַיִל יוֹתֵר מֵהִלֵּל, אֲבַטְּלִינְהוּ.

וְרַב נַחְמָן אָמַר: אֲקַיְּימְנְהוּ. אֲקַיְּימְנְהוּ?! הָא מִיקַּיְּים וְקָאֵי! הָכִי קָאָמַר: אֵימָא בֵּיהּ מִילְּתָא, דְּאַף עַל גַּב דְּלֹא כָּתוּב כְּכִתּוּב דְּמֵי.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: הַאי עוּלְבָּנָא – לִישָּׁנָא דְּחוּצְפָּא הוּא, אוֹ לִישָּׁנָא דְּנִיחוּתָא הוּא? תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר עוּלָּא: עֲלוּבָה כַּלָּה שֶׁזִּינְּתָה בְּקֶרֶב חוּפָּתָהּ.

אָמַר רַב מָרִי בְּרֵהּ דְּבַת שְׁמוּאֵל: מַאי קְרָא? "עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בְּמְסִבּוֹ נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ". אָמַר רָבָא: עֲדַיִין חַבִּיבוּתָא הוּא גַּבַּן, דִּכְתִיב "נָתַן", וְלָא כְּתִיב "הִסְרִיחַ".

תָּנוּ רַבָּנָן: הַנֶּעֱלָבִין וְאֵינָן עוֹלְבִים, שׁוֹמְעִין חֶרְפָּתָן וְאֵין מְשִׁיבִין, עוֹשִׂין מֵאַהֲבָה וּשְׂמֵחִין בְּיִסּוּרִין, עֲלֵיהֶן הַכָּתוּב אוֹמֵר: "וְאוֹהֲבָיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ".

מַאי "פְּרוֹסְבּוּל"? אָמַר רַב חִסְדָּא: פְּרוֹס בּוּלֵי וּבוּטֵי.

דף לז.

בּוּלֵי – אֵלּוּ עֲשִׁירִים, דִּכְתִיב: "וְשָׁבַרְתִּי אֶת גְּאוֹן עֻזְּכֶם", וְתָנֵי רַב יוֹסֵף: אֵלּוּ בּוּלָאוֹת שֶׁבִּיהוּדָה. בּוּטֵי – אֵלּוּ הָעֲנִיִּים, דִּכְתִיב: "הַעֲבֵט תַּעֲבִיטֶנּוּ". אָמַר לֵיהּ רָבָא לְלָעוֹזָא: מַאי פְּרוֹסְבּוּל? אָמַר לֵיהּ: פּוּרְסָא דְּמֵילְתָא.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: יְתוֹמִין, אֵין צְרִיכִין פְּרוֹסְבּוּל. וְכֵן תָּנֵי רָמֵי בַּר חָמָא: יְתוֹמִין אֵין צְרִיכִין פְּרוֹסְבּוּל, דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וּבֵית דִּינוֹ אֲבִיהֶן שֶׁל יְתוֹמִין.

תָּנָן הָתָם: אֵין כּוֹתְבִין פְּרוֹסְבּוּל אֶלָּא עַל הַקַּרְקַע. אִם אֵין לוֹ – מְזַכֶּהוּ בְּתוֹךְ שָׁדֶהוּ כָּל שֶׁהוּ. וְכַמָּה כָּל שֶׁהוּ? אָמַר רַב חִיָּיא בַּר אָשֵׁי אָמַר רַב: אֲפִילּוּ קֶלַח שֶׁל כְּרוּב. אָמַר רַב יְהוּדָה: אֲפִילּוּ הִשְׁאִילוֹ מָקוֹם לְתַנּוּר וּלְכִירַיִם – כּוֹתְבִין עָלָיו פְּרוֹסְבּוּל.

אִינִי?! וְהָתָנֵי הִלֵּל: אֵין כּוֹתְבִין פְּרוֹסְבּוּל אֶלָּא עַל עָצִיץ נָקוּב בִּלְבָד. נָקוּב – אִין, שֶׁאֵינוֹ נָקוּב – לָא;

אַמַּאי? וְהָא אִיכָּא מְקוֹמוֹ! לָא צְרִיכָא, דְּמַנַּח אַסִּיכֵּי.

רַב אָשֵׁי מַקֲנֵי לֵיהּ גִּידְמָא דְּדִיקְלָא, וּכְתַב עֲלֵיהּ פְּרוֹסְבּוּל. רַבָּנַן דְּבֵי רַב אָשֵׁי מָסְרֵי מִילַּיְיהוּ לַהֲדָדֵי. רַבִּי יוֹנָתָן מָסַר מִילֵּי לְרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא; אָמַר לֵיהּ: צְרִיכְנָא מִידֵּי אַחֲרִינָא? אָמַר לֵיהּ: לָא צְרִיכַתְּ.

תָּנוּ רַבָּנָן: אֵין לוֹ קַרְקַע, וְלָעֲרֵב יֵשׁ לוֹ קַרְקַע – כּוֹתְבִין עָלָיו פְּרוֹסְבּוּל. לוֹ וְלָעֲרֵב אֵין לָהֶן קַרְקַע, וְלַחַיָּיב לוֹ יֵשׁ לוֹ קַרְקַע – כּוֹתְבִין עָלָיו פְּרוֹסְבּוּל, מִדְּרַבִּי נָתָן –

דְּתַנְיָא, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: מְנַיִן לַנּוֹשֶׁה בַּחֲבֵרוֹ מָנֶה, וַחֲבֵרוֹ בַּחֲבֵרוֹ, מְנַיִן שֶׁמּוֹצִיאִין מִזֶּה וְנוֹתְנִין לָזֶה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְנָתַן לַאֲשֶׁר אָשַׁם לוֹ".

תָּנוּ הָתָם: הַשְׁבִיעִית מְשַׁמֶּטֶת אֶת הַמִּלְוֶה, בֵּין בִּשְׁטָר בֵּין שֶׁלֹּא בִּשְׁטָר. רַב וּשְׁמוּאֵל דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: בִּשְׁטָר – שְׁטָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַחֲרָיוּת נְכָסִים, שֶׁלֹּא בִּשְׁטָר – שֶׁאֵין בּוֹ אַחֲרָיוּת נְכָסִים; כָּל שֶׁכֵּן מִלְוֶה עַל פֶּה.

רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: בִּשְׁטָר – שְׁטָר שֶׁאֵין בּוֹ אַחֲרָיוּת נְכָסִים, שֶׁלֹּא בִּשְׁטָר – מִלְוֶה עַל פֶּה. אֲבָל שְׁטָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַחֲרָיוּת נְכָסִים – אֵינוֹ מְשַׁמֵּט.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: שְׁטַר חוֹב – מְשַׁמֵּט, וְאִם יֵשׁ בּוֹ אַחְרָיוּת נְכָסִים – אֵינוֹ מְשַׁמֵּט. תַּנְיָא אִידַּךְ: סִיֵּים לוֹ שָׂדֶה אַחַת בְּהַלְוָואָתוֹ, אֵינוֹ מְשַׁמֵּט. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אֲפִילּוּ כָּתַב: ״כָּל נְכָסַיי אַחְרָאִין וְעַרְבָאִין לָךְ״ – אֵינוֹ מְשַׁמֵּט.

קָרִיבֵיהּ דְּרַבִּי אַסִּי הֲוָה לֵיהּ הָהוּא שְׁטָרָא דַּהֲוָה כְּתִיב בֵּיהּ אַחְרָיוּת נְכָסִים, אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַסִּי, אֲמַר לֵיהּ: מְשַׁמֵּט אוֹ אֵינוֹ מְשַׁמֵּט? אֲמַר לֵיהּ: אֵינוֹ מְשַׁמֵּט. שַׁבְקֵיהּ, וַאֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, אֲמַר לֵיהּ: מְשַׁמֵּט.

אֲתָא רַבִּי אַסִּי לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, אֲמַר לֵיהּ: מְשַׁמֵּט אוֹ אֵינוֹ מְשַׁמֵּט? אֲמַר לֵיהּ: מְשַׁמֵּט. וְהָא מָר הוּא דְּאָמַר אֵינוֹ מְשַׁמֵּט! אֲמַר לֵיהּ: וְכִי מִפְּנֵי שֶׁאָנוּ מְדַמִּין, נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה?! אֲמַר לֵיהּ: וְהָתַנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּמָר! אֲמַר לֵיהּ: דִּלְמָא הָהִיא בֵּית שַׁמַּאי הִיא, דְּאָמְרִי: שְׁטָר הָעוֹמֵד לִגְבּוֹת – כְּגָבוּי דָּמֵי.

תְּנַן הָתָם: הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ מָעוֹת עַל הַמַּשְׁכּוֹן, וְהַמּוֹסֵר שְׁטָרוֹתָיו לְבֵית דִּין – אֵין מְשַׁמְּטִין. בִּשְׁלָמָא מוֹסֵר שְׁטָרוֹתָיו לְבֵית דִּין – דְּתָפְסִי לְהוּ בֵּי דִינָא. אֶלָּא מַלְוֶה עַל הַמַּשְׁכּוֹן, מַאי טַעְמָא?

אָמַר רָבָא: מִשּׁוּם דְּתָפֵס לֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אֶלָּא מֵעַתָּה, הִלְוָהוּ וְדָר בַּחֲצֵרוֹ – דְּתָפֵיס לֵיהּ, הָכִי נָמֵי דְּלָא מְשַׁמֵּט?!

אֲמַר לֵיהּ: שָׁאנֵי מַשְׁכּוֹן, דְּקָנֵי לֵיהּ מִדְּרַבִּי יִצְחָק – דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק: מְנַיִן לְבַעַל חוֹב שֶׁקּוֹנֶה מַשְׁכּוֹן? שֶׁנֶּאֱמַר: ״וּלְךָ תִּהְיֶה צְדָקָה״ – אִם אֵינוֹ קוֹנֶה, צְדָקָה מִנַּיִן? מִכָּאן לְבַעַל חוֹב שֶׁקּוֹנֶה מַשְׁכּוֹן.

תְּנַן הָתָם:

דף לז:

הַמַּחֲזִיר חוֹב לַחֲבֵירוֹ בַּשְּׁבִיעִית – צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר לוֹ: ״מְשַׁמֵּט אֲנִי״; וְאִם אָמַר לוֹ: ״אַף עַל פִּי כֵן״, יָקֵבֶל הֵימֶנּוּ. שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה״.

אָמַר רַבָּה: וְתַלֵּי לֵיהּ עַד דְּאָמַר הָכִי. אֵיתֵיבֵיהּ אַבָּיֵי: כְּשֶׁהוּא נוֹתֵן לוֹ, אַל יֹאמַר לוֹ: ״בְּחוֹבִי אֲנִי נוֹתֵן לָךְ״, אֶלָּא יֹאמַר לוֹ: ״שֶׁלְּךָ הֵן, וּבְמַתָּנָה אֲנִי נוֹתֵן לָךְ״! אֲמַר לֵיהּ: תְּלֵי לֵיהּ נָמֵי עַד דְּאָמַר הָכִי.

אַבָּא בַּר מָרְתָא, דְּהוּא אַבָּא בַּר מְנְיוֹמֵי, הֲוָה מַסֵּיק בֵּיהּ רַבָּה זוּזֵי. אֵיתֵינְהוּ נִיהֲלֵיהּ בְּשְׁבִיעִית, אֲמַר לֵיהּ: מְשַׁמֵּט אֲנִי. שַׁקְלִינְהוּ וַאֲזַל. אֲתָא אַבָּיֵי, אַשְׁכְּחֵיהּ דַּהֲוָה עָצִיב, אֲמַר לֵיהּ: אַמַּאי עָצִיב מָר? אֲמַר לֵיהּ: הָכִי הֲוָה מַעֲשֶׂה.

אֲזַל לְגַבֵּיהּ, אֲמַר לֵיהּ: אַמְטֵית לֵיהּ זוּזֵי לְמָר? אֲמַר לֵיהּ: אִין. אֲמַר לֵיהּ: וּמַאי אֲמַר לָךְ? אֲמַר לֵיהּ: "מְשַׁמֵּט אֲנִי". אֲמַר לֵיהּ: וְאַמְרַתְּ לֵיהּ "אַף עַל פִּי כֵן"? אֲמַר לֵיהּ: לָא. אֲמַר לֵיהּ: וְאִי אֲמַרְתְּ לֵיהּ "אַף עַל פִּי כֵן", הָוָה שַׁקְלִינְהוּ מִינָּךְ; הַשְׁתָּא מִיהַת אַמְטִינְהוּ נִיהֲלֵיהּ, וְאֵימָא לֵיהּ "אַף עַל פִּי כֵן". אֲזַל אַמְטִינְהוּ נִיהֲלֵיהּ, וַאֲמַר לֵיהּ "אַף עַל פִּי כֵן". שַׁקְלִינְהוּ מִינֵּיהּ, אָמַר: לָא הָוָה בֵּיהּ דַּעְתָּא בְּהַאי צוּרְבָּא מֵרַבָּנַן מֵעִיקָּרָא.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב נַחְמָן: נָאֶמָן אָדָם לוֹמַר: "פְּרוֹסְבּוּל הָיָה בְּיָדִי, וְאָבַד מִמֶּנִּי". מַאי טַעְמָא? כֵּיוָן דְּתַקִּינוּ רַבָּנַן פְּרוֹסְבּוּל, לָא שָׁבִיק הֵיתֵירָא וְאָכֵיל אִיסּוּרָא.

כִּי אֲתוֹ לְקַמֵּיהּ דְּרַב, אֲמַר לֵיהּ: מִידֵּי פְּרוֹסְבּוּל הָיָה לְךָ וְאָבַד? כְּגוֹן זֶה, "פְּתַח פִּיךָ לְאִלֵּם" הוּא.

תְּנַן: וְכֵן בַּעַל חוֹב שֶׁמּוֹצִיא שְׁטַר חוֹב, וְאֵין עִמּוֹ פְּרוֹסְבּוּל – הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יִפָּרְעוּ.

תַּנָּאֵי הִיא – דְּתַנְיָא: הַמּוֹצִיא שְׁטַר חוֹב – צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא עִמּוֹ פְּרוֹסְבּוּל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ צָרִיךְ.

מַתְנִי' עֶבֶד שֶׁנִּשְׁבָּה וּפְדָאוּהוּ, אִם לְשׁוּם עֶבֶד – יִשְׁתַּעְבֵּד; אִם לְשׁוּם בֶּן חוֹרִין – לֹא יִשְׁתַּעְבֵּד. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ יִשְׁתַּעְבֵּד.

גְּמָ' בְּמַאי עָסְקִינַן? אִילֵימָא לִפְנֵי יֵאוּשׁ, לְשׁוּם בֶּן חוֹרִין – אַמַּאי לָא יִשְׁתַּעְבֵּד? אֶלָּא לְאַחַר יֵאוּשׁ, לְשׁוּם עֶבֶד – אַמַּאי יִשְׁתַּעְבֵּד?

אָמַר אַבָּיֵי: לְעוֹלָם לִפְנֵי יֵאוּשׁ, וּלְשׁוּם עֶבֶד – יִשְׁתַּעְבֵּד לְרַבּוֹ רִאשׁוֹן, לְשׁוּם בֶּן חוֹרִין – לֹא יִשְׁתַּעְבֵּד לֹא לְרַבּוֹ רִאשׁוֹן וְלֹא לְרַבּוֹ שֵׁנִי; לְרַבּוֹ שֵׁנִי לָא, דְּהָא לְשׁוּם בֶּן חוֹרִין פַּרְקֵיהּ, לְרַבּוֹ רִאשׁוֹן נָמֵי לָא, דְּילְמָא מִמַּעְיָי וְלָא פָּרְקִי.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ יִשְׁתַּעְבֵּד – קָסָבַר: כְּשֵׁם שֶׁמִּצְוָה לִפְדּוֹת אֶת בְּנֵי חוֹרִין, כָּךְ מִצְוָה לִפְדּוֹת אֶת הָעֲבָדִים.

רָבָא אָמַר: לְעוֹלָם לְאַחַר יֵאוּשׁ, וּלְשׁוּם עֶבֶד – יִשְׁתַּעְבֵּד לְרַבּוֹ שֵׁנִי, לְשׁוּם בֶּן חוֹרִין – לֹא יִשְׁתַּעְבֵּד לֹא לְרַבּוֹ רִאשׁוֹן וְלֹא לְרַבּוֹ שֵׁנִי; לְרַבּוֹ שֵׁנִי לָא, דְּהָא לְשׁוּם בֶּן חוֹרִין פַּרְקֵיהּ, לְרַבּוֹ רִאשׁוֹן נָמֵי לָא, דְּהָא לְאַחַר יֵאוּשׁ הָוָה.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ יִשְׁתַּעְבֵּד – כִּדְחִזְקִיָּה, דְּאָמַר חִזְקִיָּה: מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ יִשְׁתַּעְבֵּד? שֶׁלֹּא יְהֵא כָּל אֶחָד וְאֶחָד הוֹלֵךְ וּמַפְקִיר עַצְמוֹ לְגִנְיָסוֹת, וּמַפְקִיעַ עַצְמוֹ מִיָּד רַבּוֹ.

מֵיתִיבִי, אָמַר לָהֶן רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: כְּשֵׁם שֶׁמִּצְוָה לִפְדּוֹת אֶת בְּנֵי חוֹרִין, כָּךְ מִצְוָה לִפְדּוֹת אֶת הָעֲבָדִים. בְּשְׁלָמָא לְאַבָּיֵי – דְּאָמַר לִפְנֵי יֵאוּשׁ, הַיְינוּ דְּקָאָמַר "כְּשֵׁם"; אֶלָּא לְרָבָא – דְּאָמַר לְאַחַר יֵאוּשׁ, הַאי "כְּשֵׁם"?! מְשׁוּם דְּחִזְקִיָּה הוּא!

אָמַר לְךָ רָבָא: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לָא הָווֹ יָדַע מַאי קָאָמְרִי רַבָּנַן, וְהָכִי קָאָמַר לְהוּ: אִי לְפָנֵי יֵאוּשׁ קָאָמְרִיתוּ – הַיְינוּ "כְּשֵׁם"; אִי לְאַחַר יֵאוּשׁ קָאָמְרִיתוּ – כִּדְחִזְקִיָּה.
וּלְרָבָא – דְּאָמַר לְאַחַר יֵאוּשׁ, וּלְרַבּוֹ שֵׁנִי; רַבּוֹ שֵׁנִי מִמַּאן קָנֵי לֵיהּ – מִשַּׁבַּאי, שַׁבַּאי גּוּפֵיהּ מִי קָנֵי לֵיהּ?!
אִין; קָנֵי לֵיהּ לְמַעֲשֶׂה יָדָיו – דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: מִנַּיִן לְגוֹי, שֶׁקָּנָה אֶת הַגּוֹי לְמַעֲשֶׂה יָדָיו? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְגַם מִבְּנֵי הַתּוֹשָׁבִים הַגָּרִים עִמָּכֶם מֵהֶם תִּקְנוּ" – אַתֶּם קוֹנִים מֵהֶם,

דף לח.

וְלֹא הֵם קוֹנִים מִכֶּם, וְלֹא הֵם קוֹנִים זֶה מִזֶּה. יָכוֹל לֹא יִקְנוּ זֶה אֶת זֶה? יָכוֹל לֹא יִקְנוּ זֶה אֶת זֶה?! הָאֲמַרְתְּ: לֹא הֵם קוֹנִים זֶה מִזֶּה! הָכִי קָאָמַר: וְלֹא הֵם קוֹנִים זֶה מִזֶּה לְגוּפוֹ.
יָכוֹל לֹא יִקְנוּ זֶה אֶת זֶה לְמַעֲשֶׂה יָדָיו? אָמַרְתְּ קַל וָחוֹמֶר: גּוֹי – יִשְׂרָאֵל, קוֹנֶה; גּוֹי – גּוֹי, לֹא כָּל שֶׁכֵּן?!
וְאֵימָא: הָנֵי מִילֵּי בְּכַסְפָּא, אֲבָל בַּחֲזָקָה – לָא! אָמַר רַב פָּפָּא: עַמּוֹן וּמוֹאָב טָהֲרוּ בְּסִיחוֹן.
אַשְׁכְּחַן גּוֹי – גּוֹי; גּוֹי – יִשְׂרָאֵל, מְנָלָן? דִּכְתִיב: "וַיִּשְׁבְּ מִמֶּנּוּ שֶׁבְיִי".
אָמַר רַב שֶׁמֶן בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עֶבֶד שֶׁבָּרַח מִבֵּית הָאָסוּרִים – יָצָא לְחֵירוּת, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁכּוֹפִין אֶת רַבּוֹ וְכוֹתֵב לוֹ גֵּט שִׁיחְרוּר.
תְּנַן, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ יִשְׁתַּעְבֵּד; וְאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל מָקוֹם שֶׁשָּׁנָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בִּמְשְׁנָתֵנוּ – הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ, חוּץ מֵעֶרֶב

אַמְתֵּיהּ דְּרַבִּי אַבָּא בַּר זוּטְרָא אִישְׁתְּבַאי, פַּרְקַהּ הָהוּא תַּרְמוֹדָאָה לְשׁוּם אִיתְּתָא. שְׁלַחוּ לֵיהּ לְדִידֵיהּ: אִי יָאוּת עָבְדַתְּ, שַׁדַּר לַהּ גִּיטָּא דְּחֵירוּתָא.

הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּמָצוּ פָּרְקֵי לַהּ, לְמָה לִי גִּיטָּא דְּחֵירוּתָא? אִי דְּלָא מָצוּ פָּרְקֵי לַהּ, כִּי שַׁדַּר לַהּ גִּיטָּא דְּחֵירוּתָא מַאי הָוֵי?

לְעוֹלָם דְּמָצוּ פָּרְקֵי לַהּ; וְכֵיוָן דִּמְשַׁדַּר לָהּ גִּיטָּא דְּחֵירוּתָא, חַבּוֹרֵי מְחַבְּרִי אַהֲדָדֵי, וּפָרְקֵי לַהּ. וְאֵיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם דְּלָא מָצוּ פָּרְקֵי לַהּ, וְכֵיוָן דִּמְשַׁדַּר לַהּ גִּיטָּא דְּחֵירוּתָא, מִיתַּזְלָא בְּאַפֵּיהּ, וּמְפָרֵיק לַהּ.

וְהָאָמַר מָר: חֻבִּיבָה לָהֶן בְּהֶמְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִנְּשׁוֹתֵיהֶן! הָנֵי מִילֵּי בְּצִינְעָא, אֲבָל בְּפַרְהֶסְיָא זִילָא בְּהוּ מִילְתָא.

הָהִיא אַמְתָּא דַּהֲוָות בְּפוּמְבְּדִיתָא, דַּהֲווֹ קָא מְעַבְּדִי בַּהּ אִינָשֵׁי אִיסּוּרָא. אָמַר אַבָּיֵי, אִי לָאו דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל הַמְשַׁחְרֵר עַבְדּוֹ עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה; הֲוָה כָּיֵיפְנָא לֵיהּ לְמָרַהּ, וְכָתֵיב לַהּ גִּיטָּא דְּחֵירוּתָא. רָבִינָא אָמַר: כִּי הָא מוֹדָה רַב יְהוּדָה, מִשּׁוּם מִילְתָא דְּאִיסּוּרָא. וְאַבָּיֵי – מִשּׁוּם אִיסּוּרָא לָא?! הָאָמַר רַב חָנִינָא בַּר רַב קַטִּינָא אָמַר רַבִּי יִצְחָק: מַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה אַחַת שֶׁחָצְיָהּ שִׁפְחָה וְחָצְיָהּ בַּת חוֹרִין,

דף לח:

וְכָפוּ אֶת רַבָּהּ וַעֲשָׂאָהּ בַּת חוֹרִין, וְאָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: מִנַּהַג הֶפְקֵר נָהֲגוּ בָּהּ!

הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתָם לָא לְעֶבֶד חַזְיָא וְלָא לְבֶן חוֹרִין חַזְיָא, הָכָא אֶפְשָׁר דִּמְיַחֵד לַהּ לְעַבְדִּיהּ, וּמְנַטַּר לַהּ.

גּוּפָא – אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל הַמְשַׁחְרֵר עַבְדּוֹ עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה, שֶׁנֶּאֱמַר: ”לְעוֹלָם בָּהֶם תַּעֲבוֹדוּ“.

מֵיתִיבִי: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁנִּכְנַס בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְלֹא מָצָא עֲשָׂרָה, וְשִׁחְרֵר עַבְדּוֹ וְהִשְׁלִימוֹ לַעֲשָׂרָה! מִצְוָה שָׁאנֵי.

תָּנוּ רַבָּנַן: ”לְעוֹלָם בָּהֶם תַּעֲבוֹדוּ“ – רְשׁוּת, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: חוֹבָה. וְדִילְמָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר לַהּ כְּמַאן דְּאָמַר רְשׁוּת!

לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ; דְּתַנְיָא בְּהֶדְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: חוֹבָה.

אָמַר רַבָּה: בְּהָנֵי תִּלְתָּ מִילֵּי, נָחֲתִי בַּעֲלֵי בָּתִּים מִנְּכְסֵיהוֹן: דְּמַפְקֵי עַבְדֵּיהוּ לְחֵירוּתָא, וּדְסָיְירִי נִכְסֵיהוּ בְּשַׁבְּתָא, וּדְקָבְעֵי סְעוּדְתַּיְיהוּ בְּשַׁבְּתָא בְּעֵידָן בֵּי מִדְרְשָׁא. דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁתֵּי מִשְׁפָּחוֹת הָיוּ בִּירוּשָׁלַיִם, אַחַת קָבְעָה סְעוּדָתָהּ בְּשַׁבָּת וְאַחַת קָבְעָה סְעוּדָתָהּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וּשְׁתֵּיהֶן נֶעְקְרוּ.

אָמַר רַבָּה אָמַר רַב: הַמַּקְדִּישׁ עַבְדּוֹ, יָצָא לְחֵירוּת. מַאי טַעְמָא? גּוּפֵיהּ – לָא קַדִּישׁ; לְדָמַי – לָא קָאָמַר; דְּלֵיהֱוֵי "עַם קָדוֹשׁ" קָאָמַר.
וְרַב יוֹסֵף אָמַר רַב: הַמַּפְקִיר עַבְדּוֹ, יָצָא לְחֵירוּת. מַאן דְּאָמַר מַקְדִּישׁ – כָּל שֶׁכֵּן מַפְקִיר; מַאן דְּאָמַר מַפְקִיר – אֲבָל מַקְדִּישׁ לָא, דִּילְמָא לִדְמֵי קָאָמַר.
אִיבַּעְיָא לְהוּ: צָרִיךְ גֵּט שִׁיחְרוּר, אוֹ לֹא צָרִיךְ? תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַב חִיָּיא בַּר אָבִין אָמַר רַב: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה, יָצָא לְחֵירוּת, וְצָרִיךְ גֵּט שִׁחְרוּר.
אָמַר רַבָּה: וּמוֹתְבִינַן אַשְׁמַעְתִּין – הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו וְהָיוּ בָּהֶן עֲבָדִים, אֵין הַגִּזְבָּרִין רַשָּׁאִין לְהוֹצִיאָן לְחֵירוּת; אֲבָל מוֹכְרִין אוֹתָן לַאֲחֵרִים, וַאֲחֵרִים מוֹצִיאִין אוֹתָן לְחֵירוּת. רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, אַף הוּא – נוֹתֵן דְּמֵי עַצְמוֹ וְיוֹצֵא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמוֹכְרוֹ לוֹ! מַתְנִיתָא קָא רָמֵית עֲלֵיהּ דְּרַב?! רַב תַּנָּא הוּא, וּפְלִיג.
תָּא שְׁמַע: "אַךְ כָּל חֵרֶם וְגוֹ' מֵאָדָם" – אֵלּוּ עֲבָדָיו וְשִׁפְחוֹתָיו הַכְּנַעֲנִים! הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – דְּאָמַר לְדָמַי.
אִי הָכִי, אִידַּךְ נָמֵי דְּאָמַר לְדָמַי!
אִי הָכִי, "אֵין הַגִּזְבָּרִים רַשָּׁאִין לְהוֹצִיאָן לְחֵירוּת" – גִּזְבָּרִים מַאי עֲבִידְתַּיְיהוּ?
וְתוּ – "אֲבָל מוֹכְרִין אוֹתָן לַאֲחֵרִים, וַאֲחֵרִים מוֹצִיאִין אוֹתָן לְחֵירוּת" – אֲחֵרִים מַאי עֲבִידְתַּיְיהוּ? וְתוּ – "רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, אַף הוּא – נוֹתֵן דְּמֵי עַצְמוֹ וְיוֹצֵא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמוֹכְרוֹ לוֹ" – וְאִי לְדָמֵי, מַאי "מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמוֹכְרוֹ לוֹ"?
תָּא שְׁמַע: הַמַּקְדִּישׁ עַבְדּוֹ – עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל, שֶׁלֹּא הִקְדִּישׁ אֶלָּא דָּמָיו!

דף לט.

הָא מַנִּי – רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר: אֵין אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטָּלָה.
הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּקָתָנֵי סֵיפָא: וְכֵן הוּא, שֶׁהִקְדִּישׁ עַצְמוֹ – עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל, שֶׁלֹּא הִקְדִּישׁ אֶלָּא דָּמָיו. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא רַבִּי מֵאִיר הִיא – שַׁפִּיר;
אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ רַבָּנַן הִיא, בִּשְׁלָמָא עַבְדּוֹ – לְדָמֵי קָאֵי, אֶלָּא אִיהוּ – לִדְמֵי קָאֵי?!
לֵימָא כְּתַנָּאֵי – הַמַּקְדִּישׁ עַבְדּוֹ, אֵין מוֹעֲלִין בּוֹ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מוֹעֲלִין בִּשְׁעָרוֹ. מַאי, לָאו בְּהָא קָמִיפַּלְגִי – דְּמָר סָבַר: קְדוֹשׁ; וּמָר סָבַר: לָא קָדוֹשׁ?
וְתִסְתַּבְּרָא?! הַאי "מוֹעֲלִין בּוֹ" וְ"אֵין מוֹעֲלִין בּוֹ"?! הַאי "קָדוֹשׁ" וְ"אֵינוֹ קָדוֹשׁ" מִיבָּעֵי לֵיהּ!
אֶלָּא דִּכּוּלֵי עָלְמָא קָדוֹשׁ, וְהָכָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי – דְּמָר סָבַר: עַבְדָּא כִּמְקַרְקְעֵי דָּמֵי; וּמָר סָבַר: כְּמִטַּלְטְלֵי דָּמֵי.
אִי הָכִי, אַדְּמִיפַּלְגִי בִּשְׁעָרוֹ, לִיפַּלְגוּ בְּגוּפוֹ!

אֶלָּא דְּכוּלֵּי עָלְמָא עַבְדָּא כִּמְקַרְקְעֵי דְּמֵי, וְהָכָא בְּשְׁעָרוֹ הָעוֹמֵד לִיגָּזֵז קָמִיפַּלְגִי – מָר סָבַר: כְּגָזוּז דְּמֵי; וּמָר סָבַר: לָאו כְּגָזוּז דְּמֵי.

לֵימָא הָנֵי תַּנָּאֵי – כְּהָנֵי תַּנָּאֵי? דִּתְנַן, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁהֵם כַּקַּרְקַע וְאֵינָן כַּקַּרְקַע, וְאֵין חֲכָמִים מוֹדִים לוֹ. כֵּיצַד? "עֲשֵׂה גְּפָנִים טְעוּנוֹת מָסַרְתִּי לָךְ", וְהַלָּה אוֹמֵר: "אֵינָן אֶלָּא חָמֵשׁ" – רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּיב; וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל הַמְחוּבָּר לַקַּרְקַע הֲרֵי הוּא כַּקַּרְקַע.

וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: עֲנָבִים הָעוֹמְדוֹת לִיבָּצֵר אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ; דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר: כִּבְצוּרוֹת דְּמָיְין; וְרַבָּנַן סָבְרִי: לָאו כִּבְצוּרוֹת דְּמָיְין.

אָפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי מֵאִיר – עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי מֵאִיר הָתָם, אֶלָּא בַּעֲנָבִים – דְּכַמָּה דְּקָיְימָן מִיכְחַשׁ כְּחִישִׁי; אֲבָל הָכָא – כַּמָּה דְּקָאֵי אַשְׁבּוֹחֵי מַשְׁבַּח.

כִּי סְלֵיק רַבִּי חִיָּיא בַּר יוֹסֵף, אֲמַר לְהַאי שְׁמַעְתָּא דְּרַב קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן. אֲמַר לֵיהּ: אֲמַר רַב הָכִי? וְהוּא – לָא אָמַר הָכִי?! וְהָאֲמַר עוּלָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַמַּפְקִיר עַבְדּוֹ יָצָא לְחֵירוּת, וְצָרִיךְ גֵּט שִׁחְרוּר!

הָכִי קָאָמַר לֵיהּ: אָמַר רַב כְּוָותִי? וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: לָא סַיְימוּהָ קָמֵיהּ, אֲמַר לֵיהּ: וְלָא אָמַר רַב צָרִיךְ גֵּט שִׁחְרוּר?! וְרַבִּי יוֹחָנָן לְטַעְמֵיהּ – דְּאָמַר עוּלָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַמַּפְקִיר עַבְדּוֹ יָצָא לְחֵירוּת, וְצָרִיךְ גֵּט שִׁחְרוּר.

גּוּפָא – אָמַר עוּלָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַמַּפְקִיר עַבְדּוֹ – יָצָא לְחֵירוּת, וְצָרִיךְ גֵּט שִׁיחְרוּר.

אֵיתְיבֵיהּ רַבִּי אַבָּא לְעוּלָּא: גֵּר שֶׁמֵּת וּבְזִבְּזוּ יִשְׂרָאֵל נְכָסָיו, וְהָיוּ בָּהֶן עֲבָדִים – בֵּין גְּדוֹלִים וּבֵין קְטַנִּים, קָנוּ עַצְמָן בְּנֵי חוֹרִין. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: גְּדוֹלִים – קָנוּ עַצְמָן בְּנֵי חוֹרִין; קְטַנִּים – כָּל הַמַּחֲזִיק בָּהֶן, זָכָה בָּהֶן.

וְכִי מִי כָּתַב גֵּט שִׁחְרוּר לְאֵלּוּ?

אָמַר: דְּמֵי הַאי מִדְּרַבָּנַן כִּדְלָא גָּמְרִי אִינָשֵׁי שְׁמַעְתָּא. וְטַעְמָא מַאי? אָמַר רַב נַחְמָן, קָסָבַר עוּלָּא: עַבְדּוֹ דְּגֵר כִּי אִשְׁתּוֹ – מָה אִשְׁתּוֹ מִשְׁתַּלַּחַת בְּלֹא גֵּט, אַף עַבְדּוֹ מִשְׁתַּלְּחִים בְּלֹא גֵּט.

אִי הָכִי, אָפִילּוּ יִשְׂרָאֵל נָמֵי! אָמַר קְרָא: "וְהִתְנַחַלְתֶּם אוֹתָם לִבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לָרֶשֶׁת אֲחֻזָּה".

אִי הָכִי, הַמַּפְקִיר עַבְדּוֹ וָמֵת – נָמֵי; אַלְמָה אָמַר אַמֵּימָר: הַמַּפְקִיר עַבְדּוֹ וָמֵת – אוֹתוֹ הָעֶבֶד אֵין לוֹ תַּקָּנָה? דְּאַמֵּימָר קַשְׁיָא.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: הֲלָכָה כְּאַבָּא שָׁאוּל. אָמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא לְרַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי:

דף לט:

בְּפֵירוּשׁ שְׁמִיעַ לָךְ, אוֹ מִכְּלָלָא שְׁמִיעַ לָךְ? מַאי כְּלָלָא? דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, אָמְרוּ לִפְנֵי רַבִּי: אָמַר "נִתְיַיאַשְׁתִּי מִפְּלוֹנִי עַבְדִּי", מַהוּ? אָמַר לָהֶם: אוֹמֵר אֲנִי, אֵין לוֹ תַּקָּנָה אֶלָּא בִּשְׁטָר.

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי? גָּמַר "לָהּ"–"לָהּ" מֵאִשָּׁה – מָה אִשָּׁה בִּשְׁטָר, אַף עֶבֶד נָמֵי בִּשְׁטָר.

וְקָא דָיְיקַתְּ מִינַּהּ, כְּאִשָּׁה – מָה אִשָּׁה אִיסּוּרָא וְלָא מָמוֹנָא, אַף עֶבֶד נָמֵי אִיסּוּרָא וְלָא מָמוֹנָא. וְאִי מִכְּלָלָא מַאי? אָמַר לֵיהּ: אַדְּרַבָּה! דּוֹק מִינַּהּ לְאִידַּךְ גִּיסָא: מָה אִשָּׁה – בֵּין גְּדוֹלָה בֵּין קְטַנָּה, אַף עֶבֶד נָמֵי – בֵּין גָּדוֹל בֵּין קָטָן! אָמַר לֵיהּ: בְּפֵירוּשׁ שְׁמִיעַ לִי.

וְרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵין הֲלָכָה כְּאַבָּא שָׁאוּל. אָמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא לְרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא: בְּפֵירוּשׁ שְׁמִיעַ לָךְ, אוֹ מִכְּלָלָא שְׁמִיעַ לָךְ? מַאי כְּלָלָא? דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, אָמְרוּ לִפְנֵי רַבִּי: "נִתְיַיאַשְׁתִּי מִפְּלוֹנִי עַבְדִּי", מַהוּ? אָמַר לָהֶם: אוֹמֵר אֲנִי, אֵין לוֹ תַּקָּנָה אֶלָּא בִּשְׁטָר.

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי? גָּמַר "לָהּ"–"לָהּ" מֵאִשָּׁה – מָה אִשָּׁה בִּשְׁטָר, אַף עֶבֶד נָמֵי בִּשְׁטָר.

וְקָא דָיְיקַתְּ מִינַּהּ, כְּאִשָּׁה – מָה אִשָּׁה בֵּין גְּדוֹלָה בֵּין קְטַנָּה, אַף עֶבֶד נָמֵי בֵּין גָּדוֹל בֵּין קָטָן. וְאִי מִכְּלָלָא מַאי? אַדְּרַבָּה! דּוֹק מִינַּהּ לְהָהֵן גִּיסָא: מָה אִשָּׁה – אִיסּוּרָא וְלָא מָמוֹנָא, אַף עֶבֶד נָמֵי – אִיסּוּרָא וְלָא מָמוֹנָא! אָמַר לֵיהּ: בְּפֵירוּשׁ שְׁמִיעַ לִי.

אָמַר מָר, אָמַר לָהֶם: אוֹמֵר אֲנִי, אֵין לוֹ תַּקָּנָה אֶלָּא בִּשְׁטָר. וְהָתַנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, אַף הוּא – נוֹתֵן דְּמֵי עַצְמוֹ וְיוֹצֵא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמוֹכְרוֹ לוֹ!

הָכִי קָאָמַר: אוֹ בְּכֶסֶף אוֹ בִּשְׁטָר; וְהַאי – פְּקַק לֵיהּ כַּסְפֵּיהּ. וּלְאַפּוֹקֵי מֵהַאי תַּנָּא – דְּתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי עֲקִיבָא: יָכוֹל יְהֵא כֶּסֶף גּוֹמֵר בָּהּ, כְּדֶרֶךְ שֶׁשְּׁטָר גּוֹמֵר בָּהּ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְהָפְדָּה לֹא נִפְדְּתָה" –

אוֹרְעָה כָּל הַפָּרְשָׁה כֻּלּוֹהּ לְ"לֹא חוּפְּשָׁה", לוֹמַר לְךָ: שְׁטָר גּוֹמֵר בָּהּ, וְאֵין הַכֶּסֶף גּוֹמֵר בָּהּ. אָמַר רָמֵי בַּר חָמָא אָמַר רַב נַחְמָן: הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. וְרַב יוֹסֵף בַּר חָמָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן.

אִשְׁתְּחִיהּ רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק לְרָבָא בַּר שְׁאֵילְתָא, דַּהֲוָה קָאֵי אַפִּיתְחָא דְּבֵי תְּפִלָּה. אָמַר לֵיהּ: הֲלָכָה אוֹ אֵין הֲלָכָה? אָמַר לֵיהּ: אֲנִי אוֹמֵר – אֵין הֲלָכָה; וְרַבָּנַן דַּאֲתוֹ מִמָּחוֹזָא אָמְרִי, אָמַר רַבִּי זֵירָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב נַחְמָן: הֲלָכָה;

וְכִי אֲתַאי לְסוּרָא, אַשְׁכַּחְתֵּיהּ לְרַבִּי חִיָּיא בַּר אָבִין, אָמְרִי לֵיהּ: אֵימָא לִי אִיזִי, גּוּפָא דְּעוֹבָדָא הֵיכִי הֲוָה? אֲמַר לִי: דְּהַהִיא אַמְתָּא דַּהֲוָה מָרַהּ שְׁכִיב מְרַע, אָתְיָא בָּכְיָא קַמֵּיהּ, אָמְרָה לֵיהּ: עַד אֵימַת תִּשְׁתַּעְבֵּיד וְתֵיזִיל הָהִיא אִיתְּתָא? שְׁקַל כּוּמְתֵּיהּ שְׁדָא בַּהּ, אֲמַר לַהּ: זִיל קְנִי הָא וּקְנִי נַפְשִׁיךְ. אֲתוֹ לְקַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן, אֲמַר לְהוּ: לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם.

מַאן דַּחֲזָא, סָבַר מִשּׁוּם דַּהֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן; וְלָא הִיא, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּהָוֵה לֵיהּ כֵּלָיו שֶׁל מַקְנֶה.

אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר אַחִיתַאי, אָמַר רַב הַמְנוּנָא סָבָא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר אַשְׁיָאן, אָמַר רַב הוּנָא, אָמַר רַב הַמְנוּנָא: הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. וְלָא הִיא, אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן.

אָמַר רַבִּי זֵירָא, אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, אָמַר רַב אַשִׁי, אָמַר רַבִּי: עֶבֶד שֶׁנִּשָּׂא אֶת בַּת חוֹרִין בִּפְנֵי רַבּוֹ –

דף מ.

יָצָא לְחֵירוּת. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל כָּךְ יֵשׁ בְּיָדְךָ?! וַאֲנִי שׁוֹנֶה: הַכּוֹתֵב שְׁטַר אֵירוּסִין לְשִׁפְחָתוֹ, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מְקוּדֶּשֶׁת, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת!

כִּדְאָמַר רַבָּה בַּר רַב שֵׁילָא – כְּשֶׁרָבּוֹ הִנִּיחַ לוֹ תְּפִילִּין; הָכָא נָמֵי – כְּשֶׁרָבּוֹ הִשְׁאִיר אִשָּׁה.

וּמִי אִיכָּא מִידֵּי דְּלְעַבְדֵיהּ – לָא מְעַבֵּד לֵיהּ אִיסּוּרָא, וְאִיהוּ – עָבֵד אִיסּוּרָא?!

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – דְּאָמַר לָהּ: "צְאִי בּוֹ וְהִתְקַדְּשִׁי בּוֹ"; רַבִּי מֵאִיר סָבַר: יֵשׁ בַּלָּשׁוֹן הַזֶּה לְשׁוֹן שִׁחְרוּר, וְרַבָּנַן סָבְרִי: אֵין בַּלָּשׁוֹן הַזֶּה לְשׁוֹן שִׁחְרוּר.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: עֶבֶד שֶׁהִנִּיחַ תְּפִילִּין בִּפְנֵי רַבּוֹ – יָצָא לְחֵירוּת. מֵיתִיבִי: לָוֶה הַיְּמָנוּ רַבּוֹ, אוֹ שֶׁעָשָׂאוֹ רַבּוֹ אַפּוֹטְרוֹפּוֹס, אוֹ שֶׁהִנִּיחַ תְּפִילִּין בִּפְנֵי רַבּוֹ, אוֹ שֶׁקָּרָא שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בִּפְנֵי רַבּוֹ, הֲרֵי זֶה לֹא יָצָא לְחֵירוּת!

אָמַר רַבָּה בַּר רַב שֵׁילָא: כְּשֶׁרָבּוֹ הִנִּיחַ לוֹ תְּפִילִּין.

כִּי אֲתָא רַב דִּימִי, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִי שֶׁאָמַר בְּשָׁעַת מִיתָתוֹ "פְּלוֹנִית שִׁפְחָתִי אַל יִשְׁתַּעְבְּדוּ בָּהּ לְאַחַר מוֹתִי" – כּוֹפִין אֶת הַיּוֹרְשִׁים וְכוֹתְבִין לָהּ גֵּט שִׁחְרוּר. אָמְרוּ לְפָנָיו רַבִּי אַמֵּי וְרַבִּי אַסִּי: רַבִּי, אִי אַתָּה מוֹדֶה שֶׁבָּנֶיהָ עֲבָדִים?

כִּי אֲתָא רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִי שֶׁאָמַר בְּשָׁעַת מִיתָתוֹ "פְּלוֹנִית שִׁפְחָתִי קוֹרַת רוּחַ עָשְׂתָה לִי; יֵעָשֶׂה לָהּ קוֹרַת רוּחַ" – כּוֹפִין אֶת הַיּוֹרְשִׁין וְעוֹשִׂין לָהּ קוֹרַת רוּחַ.

מַאי טַעְמָא? מִצְוָה לְקַיֵּים דִּבְרֵי הַמֵּת.

אָמַר אַמֵּימָר: הַמַּפְקִיר עַבְדּוֹ – אוֹתוֹ עֶבֶד אֵין לוֹ תַּקָּנָה. מַאי טַעְמָא? גּוּפֵיהּ לָא קָנֵי לֵיהּ – אִיסּוּרָא הוּא דְּאִיכָּא גַּבֵּיהּ, וְאִיסּוּרָא לָא מָצֵי מַקְנֵי לֵיהּ.

אֲמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי לְאַמֵּימָר: וְהָאֲמַר עוּלָּא אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְרַב חִיָּיא בַּר אָבִין אָמַר רַב: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה יָצָא לְחֵירוּת, וְצָרִיךְ גֵּט שִׁחְרוּר! אֲמַר לֵיהּ: "צָרִיךְ" – וְאֵין לוֹ תַּקָּנָה.
אִיכָּא דְּאָמְרִי: אָמַר אַמֵּימָר: הַמַּפְקִיר עַבְדּוֹ וָמֵת – אוֹתוֹ הָעֶבֶד אֵין לוֹ תַּקָּנָה. מַאי טַעְמָא? גּוּפֵיהּ לָא קָנֵי לֵיהּ – אִיסּוּרָא הוּא דְּאִיכָּא גַּבֵּיהּ, וְאִיסּוּרָא לְבָרֵיהּ לָא מוֹרֵית. אֲמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי לְאַמֵּימָר: וְהָא כִּי אֲתָא רַב דִּימִי, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן!
דְּרַב דִּימִי טָעוּתָא הִיא. אֲמַר לֵיהּ: מַאי טָעוּתָא – דְּלָא אַמְרַהּ בִּלְשׁוֹן שִׁחְרוּר; הָא אַמְרַהּ בִּלְשׁוֹן שִׁחְרוּר – הָכִי נָמֵי! אֲמַר לֵיהּ: אָנָא כִּדְרַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה סְבִירָא לִי.
הָהוּא דִּסְקַרְתָּא דְּעַבְדֵי דְּאָזְדַּבַּן לְגוֹי. כְּלוֹ מָרְווֹתָא בָּתְרֵאי, אָתוֹ לְקַמֵּיהּ דְּרָבִינָא, אֲמַר לְהוּ: זִילוּ אַהַדְּרוּ אַבְּנֵי מָרְווֹתָא קַמָּאֵי, וְיִכְתְּבוּ לְכוּ גִּיטָּא דְּחֵרוּתָא. אֲמַרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְרָבִינָא, וְהָאֲמַר אַמֵּימָר: הַמַּפְקִיר עַבְדּוֹ וָמֵת – אוֹתוֹ הָעֶבֶד אֵין לוֹ תַּקָּנָה!
אֲמַר לְהוּ: אָנָא כְּרַב דִּימִי סְבִירָא לִי. אֲמַרוּ לֵיהּ: דְּרַב דִּימִי טָעוּתָא הִיא! אֲמַר לְהוּ: מַאי טָעוּתָא – דְּלָא אַמְרַהּ בִּלְשׁוֹן שִׁחְרוּר; הָא אַמְרַהּ בִּלְשׁוֹן שִׁחְרוּר – הָכִי נָמֵי! וְהִלְכָתָא כְּרָבִינָא.
הָהוּא עַבְדָּא דְּבֵי תָּרֵי, קָם חַד מִינַּיְיהוּ וְשַׁחְרְרֵיהּ לְפַלְגֵיהּ, אֲמַר אִידַּךְ: הַשְׁתָּא שָׁמְעִי בֵּי רַבָּנַן וּמַפְסְדוּ לֵיהּ מִינַּאי; אֲזַל אַקְנְיֵיהּ לִבְנוֹ קָטָן.
שַׁלְחַהּ רַב יוֹסֵף בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא, שְׁלַח לֵיהּ: "כַּאֲשֶׁר עָשָׂה כֵּן יֵעָשֶׂה לּוֹ, גְּמוּלוֹ יָשִׁיב לוֹ בְּרֹאשׁוֹ" – אֲנַן קִים לַן בְּיָנוֹקָא דְּמִקָּרְבָא דַּעְתֵּיהּ לְגַבֵּי זוּזֵי; מוֹקְמִינַן לֵיהּ אַפּוֹטְרוֹפּוֹס,

דף מ:

וּמְקַרְקְשִׁישׁ לֵיהּ זוּזֵי, וְכָתֵב לֵיהּ גִּיטָּא דְּחֵירוּתָא עַל שְׁמֵיהּ.
תָּנוּ רַבָּנַן, הָאוֹמֵר: "עָשִׂיתִי פְּלוֹנִי עַבְדִּי בֶּן חוֹרִין"; "עָשׂוּי בֶּן חוֹרִין"; "הֲרֵי הוּא בֶּן חוֹרִין" – הֲרֵי הוּא בֶּן חוֹרִין.
"אֶעֱשֶׂנּוּ בֶּן חוֹרִין" – רַבִּי אוֹמֵר: קָנָה, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא קָנָה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וְכוּלָּן – בִּשְׁטָר.
תָּנוּ רַבָּנַן, הָאוֹמֵר: "נָתַתִּי שָׂדֶה פְּלוֹנִית לְפְלוֹנִי"; "נְתוּנָה לְפְלוֹנִי"; "הֲרֵי הִיא שֶׁלּוֹ" – הֲרֵי הִיא שֶׁלּוֹ. "אֶתְּנֶנָּה לְפְלוֹנִי" – רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: קָנָה; וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא קָנָה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וְכוּלָּן – בִּשְׁטָר.
תָּנוּ רַבָּנַן, הָאוֹמֵר: "עָשִׂיתִי פְּלוֹנִי עַבְדִּי בֶּן חוֹרִין", וְהוּא אוֹמֵר: "לֹא עָשָׂאנִי" – חַיְישִׁינַן שֶׁמָּא זִיכָּה לוֹ עַל יְדֵי אַחֵר. "כָּתַבְתִּי וְנָתַתִּי לוֹ", וְהוּא אוֹמֵר: "לֹא כָּתַב לִי וְלֹא נָתַן לִי" – הוֹדָאַת בַּעַל דִּין כְּמֵאָה עֵדִים דָּמֵי.

הָאוֹמֵר: ״נָתַתִּי שָׂדֶה פְּלוֹנִית לְפְלוֹנִי״, וְהוּא אוֹמֵר: ״לֹא נָתַן לִי״ – חַיִּישִׁינַן שֶׁמָּא זִיכָּה לוֹ עַל יְדֵי אַחֵר. ״כָּתַבְתִּי וְנָתַתִּי לוֹ״, וְהוּא אוֹמֵר: ״לֹא כָּתַב וְלֹא נָתַן לִי״ – הוֹדָאַת בַּעַל דִּין כְּמֵאָה עֵדִים דָּמֵי.

מִי אוֹכֵל פֵּירוֹת? רַב חִסְדָּא אָמַר: נוֹתֵן אוֹכֵל פֵּירוֹת; וְרַבָּה אָמַר: מְשַׁלְּשִׁין אֶת הַפֵּירוֹת. וְלָא פְּלִיגִי: הָא בְּאַבָּא, הָא בִּבְרָא.

מַתְנִי׳ עֶבֶד שֶׁעָשָׂאוֹ רַבּוֹ אַפּוֹתֵיקִי לַאֲחֵרִים, וְשִׁיחְרְרוֹ – שׁוּרַת הַדִּין אֵין הָעֶבֶד חַיָּיב כְּלוּם; אֶלָּא מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם, כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין, וְכוֹתֵב שְׁטָר עַל דָּמָיו. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵינוֹ כּוֹתֵב, אֶלָּא מְשַׁחְרֵר.

גְּמָ׳ עֶבֶד שֶׁעָשָׂאוֹ רַבּוֹ אַפּוֹתֵיקִי וְשִׁיחְרְרוֹ: מִי שִׁחְרְרוֹ? אָמַר רַב: רַבּוֹ רִאשׁוֹן. שׁוּרַת הַדִּין אֵין הָעֶבֶד חַיָּיב כְּלוּם לְרַבּוֹ שֵׁנִי –

כִּדְרָבָא, דְּאָמַר רָבָא: הֶקְדֵּשׁ, חָמֵץ וְשִׁחְרוּר – מַפְקִיעִין מִידֵי שִׁיעְבּוּד; אֶלָּא מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם, שֶׁמָּא יִמְצָאֶנּוּ בַּשּׁוּק

דף מא.

וְיֹאמַר לוֹ: ״עַבְדִּי אַתָּה״ – כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ שֵׁנִי, וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין, וְכוֹתֵב עֶבֶד שְׁטָר עַל דָּמָיו. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין הָעֶבֶד כּוֹתֵב אֶלָּא מְשַׁחְרֵר כּוֹתֵב.

בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי? בְּמַזִּיק שֶׁיעְבּוּדוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ קָא מִיפַּלְגִי – דְּמָר סָבַר חַיָּיב, וּמָר סָבַר פָּטוּר.

אִיתְּמַר נָמֵי: הַמַּזִּיק שֶׁיעְבּוּדוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ, בָּאנוּ לְמַחְלוֹקֶת רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבָּנָן.

עוּלָּא אָמַר: מִי שִׁיחְרְרוֹ – רַבּוֹ שֵׁנִי. שׁוּרַת הַדִּין אֵין הָעֶבֶד חַיָּיב כְּלוּם בְּמִצְוֹת; אֶלָּא מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם – שֶׁהֲרֵי יָצָא עָלָיו שֵׁם בֶּן חוֹרִין, כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ רִאשׁוֹן וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין, וְכוֹתֵב שְׁטָר עַל דָּמָיו. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵינוֹ כּוֹתֵב, אֶלָּא מְשַׁחְרֵר כּוֹתֵב.

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? בְּהֶיזֵּק שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר קָמִיפַּלְגִי – מָר סָבַר: שְׁמֵיהּ הֶיזֵּק, וּמָר סָבַר: לָא שְׁמֵיהּ הֶיזֵּק.

עוּלָּא, מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּרַב? אָמַר לָךְ: שֵׁנִי – ״רַבּוֹ״ קָרֵית לֵיהּ?!

וְרַב, מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּעוּלָּא? אָמַר לָךְ: שֵׁנִי – ״מְשַׁחְרֵר״ קָרֵית לֵיהּ?!

אִיתְּמַר: הָעוֹשֶׂה שָׂדֵהוּ אַפּוֹתֵיקִי לַאֲחֵרִים, וּשְׁטָפָהּ נָהָר; אַמַּי שַׁפִּיר נָאֶה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵינוֹ גּוֹבֶה מִשְּׁאָר נְכָסִים; וַאֲבוּהּ דִּשְׁמוּאֵל אָמַר: גּוֹבֶה מִשְּׁאָר נְכָסִים.

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: מִשּׁוּם דְּאַמַּי שַׁפִּיר נָאֶה הוּא, אוֹמֵר שְׁמַעְתָּא דְּלָא שַׁפִּירָן?! תִּתְרַגַּם שְׁמַעְתֵּיהּ, דַּאֲמַר לֵיהּ: ״לֹא יִהֵא לְךָ פֵּרָעוֹן אֶלָּא מִזּוֹ״.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: הָעוֹשֶׂה שְׁדֵהוּ אֲפוֹתֵיקֵי לְאַחֵר, וּשְׁטָפָהּ נָהָר – גּוֹבֶה מִשְּׁאָר נְכָסִים. וְאִם אָמַר לוֹ: ״לֹא יְהֵא לְךָ פֵּרָעוֹן אֶלָּא מִזּוֹ״ – אֵינוֹ גּוֹבֶה מִשְּׁאָר נְכָסִים.

תַּנְיָא אִידָךְ: הָעוֹשֶׂה שְׁדֵהוּ אֲפוֹתֵיקֵי לְבַעַל חוֹב וְלִכְתוּבַּת אִשָּׁה – גּוֹבִין מִשְּׁאָר נְכָסִים. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בַּעַל חוֹב גּוֹבֶה מִשְּׁאָר נְכָסִים, אִשָּׁה אֵינָהּ גּוֹבָה מִשְּׁאָר נְכָסִים – שֶׁאֵין דַּרְכָּהּ שֶׁל אִשָּׁה לְחַזֵּר עַל בָּתֵּי דִינִין.

מַתְנִי׳ מִי שֶׁחָצְיוֹ עֶבֶד וְחָצְיוֹ בֶּן חוֹרִין – עוֹבֵד אֶת רַבּוֹ יוֹם אֶחָד, וְאֶת עַצְמוֹ יוֹם אֶחָד; דִּבְרֵי בֵּית הִלֵּל. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: תְּקַנְתָּם אֶת רַבּוֹ, וְאֶת עַצְמוֹ לֹא תְּקַנְתָּם – לִישָּׂא שִׁפְחָה אִי אֶפְשָׁר, שֶׁכְּבָר חֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין;

דף מא:

בַּת חוֹרִין אִי אֶפְשָׁר, שֶׁכְּבָר חֶצְיוֹ עֶבֶד. יִבָּטֵל? וַהֲלֹא לֹא נִבְרָא הָעוֹלָם אֶלָּא לְפִרְיָה וּרְבִיָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״לֹא תֹהוּ בְרָאָהּ לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ״! אֶלָּא מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם – כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין, וְכוֹתֵב שְׁטָר עַל חֲצִי דָּמָיו. וְחָזְרוּ בֵּית הִלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי.

גְּמָ׳ תָּנוּ רַבָּנָן: הַמְשַׁחְרֵר חֲצִי עַבְדּוֹ, רַבִּי אוֹמֵר: קָנָה, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא קָנָה.

אָמַר רַבָּה: מַחְלוֹקֶת בִּשְׁטָר – דְּרַבִּי סָבַר: ״וְהָפְדֵּה לֹא נִפְדְּתָה אוֹ חוּפְשָׁה לֹא נִתַּן לָהּ״ – מַקִּישׁ שִׁטָּר לְכֶסֶף, מָה כֶּסֶף – בֵּין כּוּלּוֹ בֵּין חֶצְיוֹ, אַף שִׁטָּר נָמֵי – בֵּין כּוּלּוֹ בֵּין חֶצְיוֹ;

וְרַבָּנָן גְּמְרִי ״לָהּ״–״לָהּ״ מֵאִשָּׁה – מָה אִשָּׁה חֶצְיָהּ לֹא, אַף עֶבֶד נָמֵי חֶצְיוֹ לֹא; אֲבָל בְּכֶסֶף – דִּבְרֵי הַכֹּל קָנָה, פְּדוּיָה וְאֵינָהּ פְּדוּיָה.

לֵימָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי – דְּמַר סָבַר: הֶקֵּישָׁא עָדִיף, וּמַר סָבַר: גְּזֵרָה שָׁוָה עָדִיפָא?

לָא; דְּכוּלֵּי עָלְמָא גְּזֵירָה שָׁוָה עָדִיפָא, וְשָׁאנֵי הָכָא דְּאִיכָּא לְמֵיפְרַךְ: מָה לְאִשָּׁה שֶׁכֵּן אֵינָהּ יוֹצְאָה בְּכֶסֶף, תֹּאמַר בְּעֶבֶד שֶׁיּוֹצֵא בְּכֶסֶף.

וְרַב יוֹסֵף אָמַר: מַחְלוֹקֶת בְּכֶסֶף – דְּרַבִּי סָבַר: ״וְהָפְדֵּה לֹא נִפְדְּתָה״ – פְּדוּיָה וְאֵינָהּ פְּדוּיָה; וְרַבָּנָן סָבְרִי: דִּבְּרָה תּוֹרָה כִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם; אֲבָל בִּשְׁטָר – דִּבְרֵי הַכֹּל לֹא קָנָה.

מֵיתִיבִי: הַמְשַׁחְרֵר חֲצִי עַבְדּוֹ בִּשְׁטָר, רַבִּי אוֹמֵר: קָנָה, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא קָנָה. תְּיוּבְתָּא דְּרַב יוֹסֵף! תְּיוּבְתָּא.

(נִימָא) בִּשְׁטָר הוּא דְּפְלִיגִי, אֲבָל בְּכֶסֶף לָא פְּלִיגִי; לֵימָא תֵּיהֲוֵי תְּיוּבְתָּא דְּרַב יוֹסֵף בְּתַרְתֵּי!

אָמַר לְךָ רַב יוֹסֵף: פְּלִיגִי בִּשְׁטָר, וְהוּא הַדִּין בְּכֶסֶף. וְהָא דְּקָא מִיפַּלְגִי בִּשְׁטָר – לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּרַבִּי.

וְלִיפְלְגֵי בְּכֶסֶף, וּלְהוֹדִיעֲךָ כֹּחָן דְּרַבָּנָן! כֹּחַ דְּהֶיתֵּירָא עָדִיף לֵיהּ.

תָּא שְׁמַע: ״וְהָפְדֵּה״; יָכוֹל לַכֹּל? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״לֹא נִפְדָּתָה״. אִי ״לֹא נִפְדָּתָה״, יָכוֹל לַכֹּל? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְהָפְדֵּה״. הָא כֵּיצַד? פְּדוּיָה וְאֵינָהּ פְּדוּיָה; בְּכֶסֶף וּבְשָׁוֶה כֶּסֶף.

וְאֵין לִי אֶלָּא בְּכֶסֶף, בִּשְׁטָר מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְהָפְדֵּה לֹא נִפְדָּתָה אוֹ חוּפְשָׁה לֹא נִתַּן לָהּ״, וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר: ״וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתוּת״ – מָה לְהַלָּן בִּשְׁטָר, אַף כָּאן בִּשְׁטָר.

אֵין לִי אֶלָּא חֶצְיוֹ בְּכֶסֶף, אוֹ כּוּלּוֹ בִּשְׁטָר; חֶצְיוֹ בִּשְׁטָר מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְהָפְדֵּה לֹא נִפְדָּתָה אוֹ חוּפְשָׁה לֹא נִתַּן לָהּ״ – מַקִּישׁ שְׁטָר לְכֶסֶף, מָה כֶּסֶף בֵּין כּוּלּוֹ בֵּין חֶצְיוֹ, אַף שְׁטָר נָמֵי בֵּין כּוּלּוֹ בֵּין חֶצְיוֹ.

בִּשְׁלָמָא לְרַב יוֹסֵף בָּתַר דְּאִיתּוֹתַב, הָא מַנִּי – רַבִּי הִיא. אֶלָּא לְרַבָּה – רֵישָׁא דִּבְרֵי הַכֹּל, וְסֵיפָא רַבִּי?!

אָמַר לָךְ רַבָּה: אֵין, רֵישָׁא דִּבְרֵי הַכֹּל, וְסֵיפָא רַבִּי. רַב אָשֵׁי אָמַר: רַבִּי הִיא.

אֶלָּא מַתְנִיתִין דְּקָתָנֵי: מִי שֶׁחֶצְיוֹ עֶבֶד וְחֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין; בִּשְׁלָמָא לְרַבָּה – מוֹקֵים לַהּ בְּכֶסֶף, וְדִבְרֵי הַכֹּל; אֶלָּא לְרַב יוֹסֵף – לֵימָא רַבִּי הִיא וְלָא רַבָּנַן?! אָמַר רָבִינָא:

דף מב.

בְּעֶבֶד שֶׁל שְׁנֵי שׁוּתָּפִין, וְדִבְרֵי הַכֹּל.

אָמַר רַבָּה: מַחֲלוֹקֶת – בְּשֶׁשִּׁיחְרֵר חֶצְיוֹ וְהִנִּיחַ חֶצְיוֹ; אֲבָל שִׁיחְרֵר חֶצְיוֹ, וּמָכַר חֶצְיוֹ אוֹ נָתַן בְּמַתָּנָה חֶצְיוֹ, כֵּיוָן דְּקִנְפֵּיק מִינֵּיהּ כּוּלֵּיהּ – דִּבְרֵי הַכֹּל קָנָה.

אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: וּבְכוּלּוֹ – לָא פְּלִיגִי?! וְהָתָנֵי חֲדָא: הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לִשְׁנֵי עֲבָדָיו – קָנוּ וּמְשַׁחְרְרִין זֶה אֶת זֶה. וְתַנְיָא אִידַּךְ, הָאוֹמֵר: ״כָּל נְכָסַי נְתוּנִין לְפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי עֲבָדַיי״ – אַף עַצְמָם לֹא קָנוּ.

מַאי, לָאו הָא רַבִּי, וְהָא רַבָּנַן?!

לָא, אִידִי וְאִידִי רַבָּנַן; הָא דְּאָמַר כּוּלּוֹ, הָא דְּאָמַר חֲצִי חֲצִי.

וְהָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא: וְאִם אָמַר חֲצִי חֲצִי – לֹא קָנוּ, מִכְּלָל דְּרֵישָׁא דְּאָמַר כּוּלּוֹ! פָּרוֹשֵׁי קָא מְפָרֵשׁ – אַף עַצְמָן לֹא קָנוּ, כֵּיצַד? כְּגוֹן דְּאָמַר חֲצִי חֲצִי.

הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ רֵישָׁא דְּאָמַר כּוּלּוֹ – הַשְׁתָּא אָמַר כּוּלּוֹ לֹא קָנוּ, אָמַר חֲצִי חֲצִי מִיבַּעְיָא?!

אִי מִשּׁוּם הָא לָא אִירְיָא – תְּנָא סֵיפָא לְגַלּוּיֵי רֵישָׁא, שֶׁלֹּא תֹּאמַר: רֵישָׁא דְּאָמַר חֲצִי חֲצִי, אֲבָל אָמַר כּוּלּוֹ קָנוּ; תְּנָא סֵיפָא דְּאָמַר חֲצִי חֲצִי, מִכְּלָל דְּרֵישָׁא דְּאָמַר כּוּלּוֹ – וַאֲפִילּוּ הָכִי לֹא קָנוּ.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא, לָא קַשְׁיָא: כָּאן בִּשְׁטָר אֶחָד, כָּאן בִּשְׁנֵי שְׁטָרוֹת.

בְּשָׁטָר אֶחָד, מַאי אִירְיָא חֲצִי חֲצִי? אֲפִילּוּ אָמַר כּוּלּוֹ נָמֵי לֹא קָנוּ! הָכִי נָמֵי קָאָמַר: אַף עַצְמָן לֹא קָנוּ, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בִּשְׁטָר אֶחָד, אֲבָל בִּשְׁנֵי שְׁטָרוֹת – קָנוּ; וְאִם אָמַר חֲצִי חֲצִי – אַף בִּשְׁנֵי שְׁטָרוֹת נָמֵי לָא קָנוּ.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לָא קַשְׁיָא – כָּאן בְּבֵית אַחַת, כָּאן בְּזֶה אַחַר זֶה.

בִּשְׁלָמָא בָּתְרָא לָא קָנֵי, דְּהָא קָנֵי לֵיהּ קַמָּא; אֶלָּא קַמָּא, לִיקְנֵי נַפְשֵׁיהּ וְלִקְנְיֵיהּ לְחַבְרֵיהּ! אֶלָּא מְחַוַּורְתָּא כִּדְשַׁנִּינַן מֵעִיקָּרָא.

רַב אָשֵׁי אָמַר: שָׁאנֵי הָתָם, דְּקָא קָרֵי לְהוּ "עֲבָדַיי". אָמַר לֵיהּ רַפְרָם לְרַב אָשֵׁי: וְדִלְמָא "עֲבָדַיי" – שֶׁהָיוּ כְּבָר!

מִי לָא תְּנַן: הַכּוֹתֵב כָּל נְכָסָיו לְעַבְדּוֹ – יָצָא לְחֵירוּת; שִׁייֵר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא – לֹא יָצָא לְחֵירוּת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לְעוֹלָם הוּא בֶּן חוֹרִין, עַד שֶׁיֹּאמַר: "כָּל נְכָסַי נְתוּנִין לִפְלוֹנִי עַבְדִּי, חוּץ מֵאֶחָד מֵרִבּוֹא שֶׁבָּהֶן".

טַעְמָא דְּאָמַר ["חוּץ מֵאֶחָד מֵרִבּוֹא שֶׁבָּהֶן"], הָא לָא אָמַר הָכִי – קָנֵי; אַמַּאי? וְהָא "עֶבֶד" קָא קָרֵי לֵיהּ! אֶלָּא "עַבְדִּיי" שֶׁהָיָה כְּבָר, הָכָא נָמֵי "עֲבָדַיי" שֶׁהָיוּ כְּבָר.

נָגְחוֹ שׁוֹר; יוֹם שֶׁל רַבּוֹ – לְרַבּוֹ, יוֹם שֶׁל עַצְמוֹ – לְעַצְמוֹ. אֶלָּא מֵעַתָּה – יוֹם שֶׁל רַבּוֹ יִשָּׂא שִׂפְחָה, יוֹם שֶׁל עַצְמוֹ יִשָּׂא בַּת חוֹרִין! אִיסּוּרָא לָא קָאָמְרִינַן.

תָּא שְׁמַע: הֵמִית מִי שֶׁחֶצְיוֹ עֶבֶד וְחֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין – נוֹתֵן חֲצִי קִנְסוֹ לְרַבּוֹ,

דף מב:

וַחֲצִי כּוֹפֶר לְיוֹרְשָׁיו. אַמַּאי? הָכִי נָמֵי לֵימָא: יוֹם שֶׁל רַבּוֹ – לְרַבּוֹ, יוֹם שֶׁל עַצְמוֹ – לְעַצְמוֹ! שָׁאנֵי הָכָא דְּקָא כָּלְיָא קַרְנָא.

וְאֶלָּא הֵיכִי דָּמֵי דְּלָא קָא כָּלְיָא קַרְנָא? כְּגוֹן שֶׁהִכָּהוּ עַל יָדוֹ, וְצָמְתָה יָדוֹ וְסוֹפָהּ לַחֲזוֹר.

הָנִיחָא לְאַבָּיֵי, דְּאָמַר: נוֹתֵן לוֹ שֶׁבֶת גְּדוֹלָה, וְשֶׁבֶת קְטַנָּה – שַׁפִּיר.

אֶלָּא לְרָבָא, דְּאָמַר: אֵינוֹ נוֹתֵן לוֹ אֶלָּא שִׁבְתּוֹ שֶׁבְּכָל יוֹם וָיוֹם; הַאי – שׁוֹר הוּא, וְשׁוֹר אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא נֶזֶק!

אִיבָּעֵית אֵימָא: כְּשֶׁהִכָּהוּ אָדָם. וְאִי בָּעֵית אֵימָא: מֵימְרָא הִיא, וּמֵימְרָא לְרָבָא לָא סְבִירָא לֵיהּ.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: מְעוּכָּב גֵּט שִׁחְרוּר, יֵשׁ לוֹ קִנְסוֹ אוֹ אֵין לוֹ קִנְסוֹ?

"כֶּסֶף שִׁלֹּשִׁים שְׁקָלִים יִתֵּן לַאדוֹנָיו" אָמַר רַחֲמָנָא – וְהַאי לָאו אָדוֹן הוּא, אוֹ דִלְמָא כֵּיוָן דִּמְחוּסַּר גֵּט שִׁחְרוּר, אָדוֹן קָרֵינָא בֵּיהּ?

תָּא שְׁמַע: הֵמִית מִי שֶׁחֶצְיוֹ עֶבֶד וְחֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין – נוֹתֵן חֲצִי קִנְסוֹ לְרַבּוֹ וַחֲצִי כּוֹפֶר לְיוֹרְשָׁיו. מַאי, לָאו כְּמִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה?

לֹא, כְּמִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה.

תָּא שְׁמַע: הִפִּיל אֶת שִׁינּוֹ וְסִימָא אֶת עֵינוֹ – יוֹצֵא בְּשִׁינּוֹ, וְנוֹתֵן דְּמֵי עֵינוֹ. וְאִי אָמְרַתְּ יֵשׁ לוֹ קְנָס, וּקְנָס לְרַבּוֹ – הַשְׁתָּא חָבְלִי בֵּיהּ אַחֲרִינֵי יָהֲבִי לֵיהּ לְרַבֵּיהּ, חָבֵל בֵּיהּ רַבֵּיהּ גּוּפֵיהּ, יָהֵיב לֵיהּ לְדִידֵיהּ?!

דִּלְמָא כְּמַאן דְּאָמַר אֵינוֹ צָרִיךְ – דְּתַנְיָא: בְּכוּלָּן, עֶבֶד יוֹצֵא בָּהֶן לְחֵירוּת, וְצָרִיךְ גֵּט שִׁחְרוּר מֵרַבּוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: צָרִיךְ. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: צָרִיךְ.

הַמַּכְרִיעִין לִפְנֵי חֲכָמִים, אוֹמְרִים: נִרְאִים דִּבְרֵי רַבִּי טַרְפוֹן – בְּשֵׁן וְעַיִן, הוֹאִיל וְתוֹרָה זְכָתָה לוֹ, וְדִבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא – בִּשְׁאָר אֵבָרִים, הוֹאִיל וּקְנָס חֲכָמִים הוּא.

קְנָס?! הָא קְרָאֵי קָא דָרְשִׁינַן! אֶלָּא אֵימָא: הוֹאִיל וּמִדְרַשׁ חֲכָמִים הוּא.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: מְעוּכָּב גֵּט שִׁחְרוּר, אוֹכֵל בִּתְרוּמָה אוֹ אֵינוֹ אוֹכֵל? "קְנָיַן כַּסְפּוֹ" אָמַר רַחֲמָנָא – וְהַאי לָאו קְנָיַן כַּסְפּוֹ הוּא, אוֹ דִלְמָא, כֵּיוָן דְּמָחוּסַר גֵּט שִׁחְרוּר, "קְנָיַן כַּסְפּוֹ" קְרֵינָא בֵּיהּ?

תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַב מְשַׁרְשְׁיָא: כֹּהֶנֶת שֶׁנִּתְעָרֵב וְלָדָהּ בְּוֹלַד שִׁפְחָתָהּ, הֲרֵי אֵלּוּ אוֹכְלִין בִּתְרוּמָה, וְחוֹלְקִין חֵלֶק אֶחָד עַל הַגּוֹרָן. הִנְדִּילוּ הַתַּעֲרוֹבוֹת – מְשַׁחְרְרִין זֶה אֶת זֶה!

הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתָם, אִם יָבֹא אֵלִיָּהוּ וְיֹאמַר בְּחַד מִינַּיְיהוּ דְּעֶבֶד הוּא, "קְנָיַן כַּסְפּוֹ" קְרֵינָא בֵּיהּ; הָכָא, לָאו קְנָיַן כַּסְפּוֹ הוּא כְּלָל.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: עֶבֶד שֶׁמְּכָרוֹ רַבּוֹ לְקָנָס, מָכוּר אוֹ אֵינוֹ מָכוּר?

תִּיבְעֵי לְרַבִּי מֵאִיר, תִּיבְעֵי לְרַבָּנַן; תִּיבְעֵי לְרַבִּי מֵאִיר – עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי מֵאִיר אָדָם מַקְנֶה דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם, אֶלָּא כְּגוֹן פֵּירוֹת דֶּקֶל – דַּעֲבִידִי דְּאָתוּ; אֲבָל הָכָא – מִי יֵימַר דְּמִינְּגַח? וְאִם תִּמְצָא לוֹמַר דְּמִינְּגַח – מִמַּאי דְּמְשַׁלֵּם?

דף מג.

דִּלְמָא מוֹדֶה וּמִיפְטַר.

וְתִבְעֵי לְרַבָּנַן – עַד כָּאן לָא קָאָמְרִי רַבָּנַן אֵין אָדָם מַקְנֶה דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם – אֶלָּא כְּגוֹן פֵּירוֹת דֶּקֶל, דְּהַשְׁתָּא מִיהָא לֵיתַנְהוּ; אֲבָל הָכָא – הָא קָאֵי שׁוֹר וְהָא קָאֵי עֶבֶד. מַאי?

אָמַר רַבִּי אַבָּא, תָּא שְׁמַע: "וְיִלִּיד בַּיִת" – מָה תַּלְמוּד לוֹמַר? אִם קְנָיַן כֶּסֶף – אוֹכֵל, יְלִיד בַּיִת – לֹא כָּל שֶׁכֵּן?!

אִילּוּ כֵּן, הָיְיתִי אוֹמֵר: מָה קְנָיַן כֶּסֶף, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שָׁוֶה כֶּסֶף – אוֹכֵל; אַף יְלִיד בַּיִת, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שָׁוֶה כֶּסֶף – אוֹכֵל; וּמִנַּיִן שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה כְּלוּם? תַּלְמוּד לוֹמַר "יְלִיד בַּיִת" – מִכָּל מָקוֹם.

וַעֲדַיִין אֲנִי אוֹמֵר: יְלִיד בַּיִת, בֵּין שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שָׁוֶה כֶּסֶף, בֵּין שֶׁאֵין בּוֹ שָׁוֶה כֶּסֶף – אוֹכֵל; קִנְיָן כֶּסֶף, יֵשׁ בּוֹ שָׁוֶה כֶּסֶף – אוֹכֵל, אֵין בּוֹ שָׁוֶה כֶּסֶף – אֵינוֹ אוֹכֵל; תַּלְמוּד לוֹמַר: "קִנְיַן כַּסְפּוֹ וִילִיד בֵּיתוֹ" – מָה יְלִיד בַּיִת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה כְּלוּם – אוֹכֵל; אַף קִנְיַן כַּסְפּוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה כְּלוּם – אוֹכֵל.

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ, עֶבֶד שֶׁמְּכָרוֹ רַבּוֹ לְקָנָס – מָכוּר; מִי אִיכָּא עַבְדָּא דְּלָא מִזְדַּבַּן לְקָנָסָא?! אִין, אִיכָּא עֶבֶד טָרֵפָה.

וְהָא חֲזֵי לְמֵיקַם קַמֵּיהּ! בִּמְנָוּוֹל וּמוּכֶּה שְׁחִין.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: מִי שֶׁחָצְיוֹ עֶבֶד וְחָצְיוֹ בֶּן חוֹרִין, שֶׁקִּידֵּשׁ בַּת חוֹרִין, מַהוּ? אִם תִּמְצָא לוֹמַר: "בֶּן יִשְׂרָאֵל שֶׁאָמַר לְבַת יִשְׂרָאֵל: 'הִתְקַדְּשִׁי לְחֶצְיֵי' – מְקוּדֶּשֶׁת" – דְּחַזְיָא לְכוּלֵּיהּ; הָא – לָא חַזְיָא לְכוּלֵּיהּ.

וְאִם תִּמְצָא לוֹמַר: "בֶּן יִשְׂרָאֵל הַמְקַדֵּשׁ חֲצִי אִשָּׁה – אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת" – דְּשַׁיֵּיר בְּקִנְיָנוֹ; וְהָא עֶבֶד – לֹא שַׁיֵּיר בְּקִנְיָנוֹ. מַאי?

תָּא שְׁמַע: הֵמִית מִי שֶׁחָצְיוֹ עֶבֶד וְחָצְיוֹ בֶּן חוֹרִין – נוֹתֵן חֲצִי קְנָס לְרַבּוֹ, וַחֲצִי כּוֹפֶר לְיוֹרְשָׁיו. וְאִי אָמְרַתְּ קִידּוּשָׁיו לָאו קִידּוּשִׁין, יוֹרְשִׁין מְנָא לֵיהּ?

אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: כְּשֶׁעָשָׂאוֹ טָרֵפָה; וּמַאי "יוֹרְשָׁיו" – נָפְשֵׁיהּ.

אָמַר רָבָא, שְׁתֵּי תְּשׁוּבוֹת בַּדָּבָר: חָדָא – דְּ"יוֹרְשָׁיו" קָתָנֵי; וְעוֹד – כּוֹפֶר הוּא, וְאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: כּוֹפֶר אֵין מִשְׁתַּלֵּם אֶלָּא לְאַחַר מִיתָה! אֶלָּא אָמַר רָבָא: רָאוּי לִיטּוֹל, וְאֵין לוֹ.

אָמַר רָבָא: כְּשֵׁם שֶׁהַמְקַדֵּשׁ חֲצִי אִשָּׁה – אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת, כָּךְ חֶצְיָהּ שִׁפְחָה וְחֶצְיָהּ בַּת חוֹרִין שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה – אֵין קִדּוּשֶׁיהָ קִדּוּשִׁין.

דָּרֵשׁ רַבָּה בַּר רַב הוּנָא: כְּשֵׁם שֶׁהַמְקַדֵּשׁ חֲצִי אִשָּׁה – אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת, כָּךְ חֶצְיָהּ שִׁפְחָה וְחֶצְיָהּ בַּת חוֹרִין שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה – אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. אָמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא: מִי דָּמֵי? הָתָם שַׁיֵּיר בְּקִנְיָנוֹ, הָכָא לֹא שַׁיֵּיר בְּקִנְיָנוֹ!

הֲדַר אוֹקִים רַבָּה בַּר רַב הוּנָא אָמוֹרָא עֲלֵיהּ, וּדְרַשׁ: "וְהַמַּכְשֵׁלָה הַזֹּאת תַּחַת יָדֵיךְ" – אֵין אָדָם עוֹמֵד עַל דִּבְרֵי תוֹרָה, אֶלָּא אִם כֵּן נִכְשָׁל בָּהֶן; אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ הַמְקַדֵּשׁ חֲצִי אִשָּׁה – אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת, אֲבָל חֶצְיָהּ שִׁפְחָה וְחֶצְיָהּ בַּת חוֹרִין שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה – קִדּוּשֶׁיהָ קִדּוּשִׁין. מַאי טַעְמָא? הָתָם שַׁיֵּיר בְּקִנְיָנוֹ, הָכָא לֹא שַׁיֵּיר בְּקִנְיָנוֹ.

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: כְּשֵׁם שֶׁהַמְקַדֵּשׁ חֲצִי אִשָּׁה – אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת, כָּךְ חֶצְיָהּ שִׁפְחָה וְחֶצְיָהּ בַּת חוֹרִין שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה – אֵין קִידּוּשֶׁיהָ קִידּוּשִׁין. וְאִם לְחָשַׁךְ אָדָם לוֹמַר: אֵיזוֹ הִיא שִׁפְחָה חֲרוּפָה – זוֹ שֶׁחֶצְיָהּ שִׁפְחָה וְחֶצְיָהּ בַּת חוֹרִין הַמְאוֹרֶסֶת לְעֶבֶד עִבְרִי; אַלְמָא בַּת אִיתְרוֹסֵי הִיא! אֱמוֹר לוֹ: כְּלָךְ אֵצֶל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, שֶׁהוּא אוֹמֵר – בְּשִׁפְחָה כְּנַעֲנִית הַמְאוֹרֶסֶת לְעֶבֶד עִבְרִי.

וְשִׁפְחָה כְּנַעֲנִית בַּת אִיתְּרוֹסֵי הִיא?! אֶלָּא מַאי אִית לָךְ לְמֵימַר, מַאי "מְאוֹרֶסֶת" – מְיוּחֶדֶת; הָכָא נָמֵי, מַאי "מְאוֹרֶסֶת" – מְיוּחֶדֶת.

אָמַר רַב חִסְדָּא: חֶצְיָהּ שִׁפְחָה וְחֶצְיָהּ בַּת חוֹרִין שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה לְרָאוּבֵן, וְנִשְׁתַּחְרְרָה, וְחָזְרָה וְנִתְקַדְּשָׁה לְשִׁמְעוֹן, וּמֵתוּ שְׁנֵיהֶם – מִתְיַיבֶּמֶת לְלֵוִי,

דף מג:

וְאֵין אֲנִי קוֹרֵא בָּהּ אֵשֶׁת שְׁנֵי מֵתִים; מָה נַפְשָׁךְ, אִי קִדּוּשֵׁי דְּרָאוּבֵן קִדּוּשֵׁין – קִדּוּשֵׁי דְּשִׁמְעוֹן לָאו קִדּוּשִׁין, וְאִי קִדּוּשֵׁי דְּשִׁמְעוֹן קִדּוּשִׁין – קִדּוּשֵׁי דְּרָאוּבֵן לָאו קִדּוּשִׁין.

אִיתְּמַר: חֶצְיָהּ שִׁפְחָה וְחֶצְיָהּ בַּת חוֹרִין שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה לְרָאוּבֵן, וְנִשְׁתַּחְרְרָה, וְחָזְרָה וְנִתְקַדְּשָׁה לְשִׁמְעוֹן, רַב יוֹסֵף בַּר חָמָא אָמַר רַב נַחְמָן: פָּקְעוּ קִדּוּשֵׁי רִאשׁוֹן; רַבִּי זֵירָא אָמַר רַב נַחְמָן: גָּמְרוּ קִדּוּשֵׁי רִאשׁוֹן.

אָמַר רַבִּי זֵירָא: כְּוָותֵיהּ דִּידִי מִסְתַּבְּרָא, דִּכְתִיב: "לֹא יוּמְתוּ כִּי לֹא חוּפָּשָׁה" – הָא חוּפָּשָׁה, יוּמְתוּ!

אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: וּלְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דְּאָמַר: בְּשִׁפְחָה כְּנַעֲנִית הַמְאוֹרֶסֶת לְעֶבֶד עִבְרִי; הָכִי נָמֵי דְּכִי חוּפָּשָׁה – יוּמְתוּ?! אֶלָּא מַאי אִית לָךְ לְמֵימַר – שֶׁחוּפָּשָׁה וְחָזְרָה וְנִתְקַדְּשָׁה, הָכָא נָמֵי – שֶׁחוּפָּשָׁה וְחָזְרָה וְנִתְקַדְּשָׁה.

אָמַר רַב הוּנָא בַּר קַטִינָא אָמַר רַבִּי יִצְחָק: מַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה אַחַת שֶׁחֶצְיָהּ שִׁפְחָה וְחֶצְיָהּ בַּת חוֹרִין, וְכָפוּ אֶת רַבָּהּ וַעֲשָׂאָהּ בַּת חוֹרִין. כְּמַאן? כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה, דְּאָמַר: עַל שְׁנֵיהֶם הוּא אוֹמֵר: "וַיְבָרֶךְ אוֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר וגו' פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ וגו'"

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: לֹא, מִנְהַג הֶפְקֵר נָהֲגוּ בָּהּ.

מַתְנִי' הַמּוֹכֵר עַבְדּוֹ לַגּוֹיִם אוֹ לְחוּצָה לָאָרֶץ – יָצָא בֶּן חוֹרִין.

גְּמָ' תָּנוּ רַבָּנָן: הַמּוֹכֵר עַבְדּוֹ לַגּוֹיִם – יָצָא לְחֵירוּת, וְצָרִיךְ גֵּט שִׁחְרוּר מֵרַבּוֹ רִאשׁוֹן. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – שֶׁלֹּא כָּתַב עָלָיו אוֹנוֹ, אֲבָל כָּתַב עָלָיו אוֹנוֹ – זֶהוּ שִׁחְרוּרוֹ.

מַאי "אוֹנוֹ"? אָמַר רַב שֵׁשֶׁת, דִּכְתַב לֵיהּ הָכִי: לִכְשֶׁתִּבְרַח מִמֶּנּוּ, אֵין לִי עֵסֶק בָּךְ.

תָּנוּ רַבָּנָן: לָוָה עָלָיו מִן הַגּוֹי, כֵּיוָן שֶׁעָשָׂה לוֹ גּוֹי נְמוּסוֹ – יָצָא לְחֵירוּת. מַאי נְמוּסוֹ? אָמַר רַב הוּנָא בַּר יְהוּדָה: נַשְׁקִי.

מֵתִיב רַב שֵׁשֶׁת: הָאֲרִיסִין, וְהַחֲכִירוֹת, וַאֲרִיסֵי בָּתֵּי אָבוֹת, וּגוֹי שֶׁמִּשְׁכֵּן שָׂדֵהוּ לְיִשְׂרָאֵל; אַף עַל פִּי שֶׁעָשָׂה לוֹ נְמוּסוֹ – פְּטוּרָה מִן הַמַּעֲשֵׂר.

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ נַשְׁקִי, שָׂדֶה בַּת נַשְׁקִי הִיא? אֶלָּא אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: זְמַן.

קַשְׁיָא זְמַן אַזְמַן! לָא קַשְׁיָא: הָא דִּמְטָא זְמַנֵּיהּ, הָא דְּלָא מְטָא זְמַנֵּיהּ.
אֶלָּא גַּבֵּי עֶבֶד, דִּמְטָא זְמַנֵּיהּ צְרִיכָא לְמֵימַר?! אֶלָּא אִידֵּי וְאִידֵּי דְּלָא מְטָא זְמַנֵּיהּ, וְלָא קַשְׁיָא: הָא לְגוּפָא, וְהָא לְפֵירָא.

דף מד.

וְאִי בָּעֵית אֵימָא: בְּשֶׁלָּוָה עַל מְנָת לְמַשְׁכְּנוֹ, וְלֹא מִשְׁכְּנוֹ.
תָּנוּ רַבָּנָן: גְּבָאוֹ בְּחוֹבוֹ אוֹ שֶׁלְּקָחוֹ סִיקָּרִיקוֹן, לֹא יָצָא לְחֵירוּת. וּבְחוֹבוֹ לֹא?!
וּרְמִינְהִי: הֲרֵי שֶׁאָנְסוּ בֵּית הַמֶּלֶךְ גּוֹרָנוֹ, אִם בְּחוֹבוֹ – חַיָּיב לְעַשֵּׂר, אִם בָּאַנְפָּרוֹת – פָּטוּר מִלְּעַשֵּׂר!
שָׁאנֵי הָתָם, דְּקָא מִשְׁתָּרְשִׁי לֵיהּ.
תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַב: הַמּוֹכֵר עַבְדּוֹ לְפַרְהַנְגָּ גּוֹי – יָצָא לְחֵירוּת! הָתָם, הָוָה לֵיהּ לְפַיֵּיס וְלֹא פַּיֵּיס.
גּוּפָא – אָמַר רַב: הַמּוֹכֵר עַבְדּוֹ לְפַרְהַנְגָּ גּוֹי – יָצָא לְחֵירוּת. מַאי הָוָה לֵיהּ לְמֶעְבַּד? הָוָה לֵיהּ לְפַיֵּיס, וְלֹא פַּיֵּיס.
בָּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה: מָכְרוֹ לִשְׁלִשִּׁים יוֹם, מַהוּ? תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַב: הַמּוֹכֵר עַבְדּוֹ לְפַרְהַנְגָּ גּוֹי – יָצָא לְחֵירוּת! הָתָם בְּפַרְהַנְגָּ גּוֹי שֶׁאֵינָהּ חוֹזֶרֶת.
מָכְרוֹ חוֹץ מִמַּלַאכְתּוֹ, מַהוּ? חוֹץ מִן הַמִּצוֹת, מַהוּ? חוֹץ מִשַּׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, מַהוּ? לְגֵר תּוֹשָׁב, לְיִשְׂרָאֵל מְשׁוּמָּד, מַהוּ? לְכוּתִי, מַהוּ? פְּשׁוֹט מִיהָא חָדָא: גֵּר תּוֹשָׁב הֲרֵי הוּא כְּגוֹי.
כּוּתִי וְיִשְׂרָאֵל מְשׁוּמָּד – אָמְרִי לֵהּ כְּגוֹי, וְאָמְרִי לֵהּ כְּיִשְׂרָאֵל.
בְּעוֹ מִינֵּיהּ מֵרַבִּי אַמִּי: עֶבֶד שֶׁהִפִּיל עַצְמוֹ לְגֶיְיסוֹת, וְאֵין רַבּוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ – לֹא בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא בְּדִינֵי אוּמּוֹת הָעוֹלָם, מַהוּ שֶׁיִּטּוֹל אֶת דָּמָיו?
אָמַר לֵיהּ רַבִּי יִרְמְיָה לְרַבִּי זְרִיקָא: פּוֹק עַיֵּין בְּמָכִילְתָּיךְ. נְפַק דָּק וְאַשְׁכַּח, דְּתַנְיָא: הַמּוֹכֵר בֵּיתוֹ לְגוֹי – דָּמָיו אֲסוּרִין. וְגוֹי שֶׁאָנַס בֵּיתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאֵין בְּעָלָיו יְכוֹל לְהוֹצִיאוֹ – לֹא בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא בְּדִינֵי אוּמּוֹת הָעוֹלָם, מוּתָּר לִיטּוֹל אֶת דָּמָיו, וְכוֹתֵב וּמַעֲלֶה בְּעַרְכָּאוֹת שֶׁלָּהֶן – מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַצִּיל מִיָּדָם.
וְדִילְמָא הָנֵי מִילֵּי בַּיִת – דְּכֵיוָן דְּלָא סַגִּי לֵיהּ בְּלֹא בַּיִת, לָא אָתֵי לְזַבּוֹנֵיהּ; אֲבָל עַבְדָּא – דְּסַגִּי לֵיהּ בְּלָא עַבְדָּא, אָתֵי לְזַבּוֹנֵיהּ – אוֹ לָא.
שְׁלַח לְהוּ רַבִּי אַמִּי: "מִינַּי אַמִּי בַּר נָתָן, תּוֹרָה יוֹצְאָה לְכָל יִשְׂרָאֵל: עֶבֶד שֶׁהִפִּיל עַצְמוֹ לְגֶיְיסוֹת, וְאֵין רַבּוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ – לֹא בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא בְּדִינֵי אוּמּוֹת הָעוֹלָם, מוּתָּר לִיטּוֹל אֶת דָּמָיו, וְכוֹתֵב וּמַעֲלֶה בְּעַרְכָּאוֹת שֶׁל גּוֹיִם – מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַצִּיל מִיָּדָם.
אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: הַמּוֹכֵר עַבְדּוֹ לְגוֹי – קוֹנְסִים אוֹתוֹ עַד מֵאָה בְּדָמָיו.

דַּוְקָא, אוֹ לָאו דַּוְקָא? תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: הַמּוֹכֵר בְּהֵמָה גַּסָּה לְגוֹי – קוֹנְסִים אוֹתוֹ עַד עֲשָׂרָה בְּדָמֶיהָ!

וְדִלְמָא שָׁאנֵי עֶבֶד, דְּכֹל יוֹמָא וְיוֹמָא מַפְקַע לֵיהּ מִמִּצְוֹת.

וְאֵיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: הַמּוֹכֵר עַבְדּוֹ לְגוֹי – קוֹנְסִין אוֹתוֹ עַד עֲשָׂרָה בְּדָמָיו.

דַּוְקָא אוֹ לָאו דַּוְקָא? תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: הַמּוֹכֵר בְּהֵמָה גַּסָּה לְגוֹי – קוֹנְסִין אוֹתוֹ עַד מֵאָה בְּדָמֶיהָ!

שָׁאנֵי עֶבֶד, דְּלָא הָדַר לֵיהּ.

אֶלָּא בְּהֵמָה טַעְמָא מַאי – מִשּׁוּם דְּהָדְרָא לֵיהּ?! לִקְנֵסֵיהּ טְפֵי חַד! אֶלָּא עֶבֶד מִילְּתָא דְּלָא שְׁכִיחָא, וּמִלְּתָא דְּלָא שְׁכִיחָא לָא גָּזְרִי בַּהּ רַבָּנַן.

בָּעָא מִינֵּיהּ רַבִּי יִרְמְיָה מֵרַבִּי אַסִּי: מָכַר עַבְדּוֹ וָמֵת, מַהוּ שֶׁיִּקְנְסוּ אֶת בְּנוֹ אַחֲרָיו? אִם תִּימְצֵי לוֹמַר: "צָרַם אוֹזֶן בְּכוֹר, וָמֵת – קְנָסוּ בְּנוֹ אַחֲרָיו" – מִשּׁוּם דְּאִיסּוּרָא דְּאוֹרָיְיתָא הִיא, אֲבָל הָכָא אִיסּוּרָא דְּרַבָּנַן.

דף מד:

וְאִם תִּימְצֵי לוֹמַר: "כְּוִוּן מְלַאכְתּוֹ בַּמּוֹעֵד, וָמֵת – לֹא קְנָסוּ בְּנוֹ אַחֲרָיו" – מִשּׁוּם דְּלָא עֲבַד אִיסּוּרָא, הָכָא מַאי? לְדִידֵיהּ קְנָסוּ רַבָּנַן – וְהָא לֵיתֵיהּ; אוֹ דִילְמָא לְמָמוֹנֵיהּ קְנָסוּ רַבָּנַן – וְהָא אִיתֵיהּ?

אָמַר לֵיהּ, תְּנֵיתוּהָ: שְׁדֶה שֶׁנִּתְקַוְּצָה בַּשְּׁבִיעִית, תְּזָרֵע לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. נִטַּיְּבָה אוֹ נִדַּיְּרָה – לֹא תְּזָרֵע לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית.

וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא, נָקְטִינַן: הֶטִּיבָהּ וָמֵת – בְּנוֹ זוֹרְעָהּ. אַלְמָא לְדִידֵיהּ קְנָסוּ רַבָּנַן, לְבָרֵיהּ לָא קְנָסוּ רַבָּנַן.

אָמַר אַבָּיֵי, נָקְטִינַן: טִימֵּא טָהֳרוֹת שֶׁל חֲבֵירוֹ, וָמֵת – לָא קְנָסוּ רַבָּנַן בְּנוֹ אַחֲרָיו. מַאי טַעְמָא? הֵיזֵק שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר לָא שְׁמֵיהּ הֵיזֵק, וּקְנָסָא דְּרַבָּנַן הִיא – לְדִידֵיהּ קְנָסוּהוּ רַבָּנַן, לִבְרֵיהּ לָא קְנָסוּ רַבָּנַן.

אוֹ לְחוּצָה לָאָרֶץ: תְּנוּ רַבָּנַן: הַמּוֹכֵר עַבְדּוֹ לְחוּצָה לָאָרֶץ – יָצָא לְחֵירוּת, וְצָרִיךְ גֵּט שִׁחְרוּר מֵרַבּוֹ שֶׁנִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: פְּעָמִים יָצָא, וּפְעָמִים לֹא יָצָא. כֵּיצַד? אָמַר: "פְּלוֹנִי עַבְדִּי מְכָרְתִּיהוּ לִפְלוֹנִי אַנְטוֹכִי" – לֹא יָצָא. "לְאַנְטוֹכִי שֶׁבְּאַנְטוֹכְיָא" – יָצָא.

וְהָא תַּנְיָא: "מְכָרְתִּיהוּ לְאַנְטוֹכִי" – יָצָא, "לְאַנְטוֹכִי הַשָּׁרוּי בְּלוּד" – לֹא יָצָא!

לָא קַשְׁיָא, הָא דְּאִית לֵיהּ בֵּיתָא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הָא דְּאִית לֵיהּ אוּשְׁפִּיזָא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

בָּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה: בֶּן בָּבֶל שֶׁנָּשָׂא אִשָּׁה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהִכְנִיסָהּ לוֹ עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת, וְדַעְתּוֹ לַחֲזוֹר, מַהוּ?

תִּיבְעֵי לְמַאן דְּאָמַר הַדִּין עִמָּהּ, תִּיבְעֵי לְמַאן דְּאָמַר הַדִּין עִמּוֹ.
תִּיבְעֵי לְמַאן דְּאָמַר הַדִּין עִמָּהּ – כֵּיוָן דְּהַדִּין עִמָּהּ, כְּדִידֵהּ דָּמוּ; אוֹ דִילְמָא, כֵּיוָן דְּמִשַּׁעְבְּדִי לֵיהּ לְפֵירָא, כְּדִידֵהּ דָּמוּ?
וְתִיבְעֵי לְמַאן דְּאָמַר הַדִּין עִמּוֹ – כֵּיוָן דְּהַדִּין עִמּוֹ, כְּדִידֵהּ דָּמוּ; אוֹ דִלְמָא, כֵּיוָן דְּלָא קָנֵי לֵיהּ לְגוּפֵיהּ – כְּדִידֵהּ דָּמוּ? תֵּיקוּ.
אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, שָׁנָה לִי רַבִּי יוֹחָנָן: עֶבֶד שֶׁיָּצָא אַחַר רַבּוֹ לְסוּרְיָא, וּמְכָרוֹ שָׁם רַבּוֹ – יָצָא לְחֵירוּת. וְהָתָנֵי רַבִּי חִיָּיא: אִיבֵּד אֶת זְכוּתוֹ!
לָא קַשְׁיָא, כָּאן שֶׁדַּעַת רַבּוֹ לַחְזוֹר, כָּאן שֶׁאֵין דַּעַת רַבּוֹ לַחְזוֹר.
וְהָתַנְיָא: יוֹצֵא הָעֶבֶד אַחַר רַבּוֹ לְסוּרְיָא – "יוֹצֵא"?! לָא סַגִּי דְּלָא נָפֵיק?! וְהָתְנַן: וְאֵין הַכֹּל מוֹצִיאִין!
אֶלָּא יָצָא הָעֶבֶד אַחַר רַבּוֹ לְסוּרְיָא, וּמְכָרוֹ רַבּוֹ שָׁם; אִם דַּעַת רַבּוֹ לַחְזוֹר – כּוֹפִין אוֹתוֹ, וְאִם אֵין דַּעַת רַבּוֹ לַחְזוֹר – אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ.
אָמַר רַב עָנָן, שְׁמַעְתִּית מִינֵּיהּ דְּמָר שְׁמוּאֵל תַּרְתֵּי: חָדָא – הָךְ; וְאִידָךְ – דְּאִיתְמַר: הַמּוֹכֵר שְׂדֵהוּ בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל עַצְמָהּ; רַב אָמַר: מְכוּרָה, וְיוֹצְאָה. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אֵינָהּ מְכוּרָה כָּל עִיקָּר.
בַּחָדָא – הָדְרִי זְבִינֵי, וּבַחֲדָא – לָא הָדְרִי זְבִינֵי; וְלָא יָדַעְנָא הֵי מִינַּייהוּ.
אָמַר רַב יוֹסֵף: נִיחְזֵי אֲנָן, מִדְּתָנֵי בְּבָרַיְיתָא: הַמּוֹכֵר עַבְדּוֹ לְחוּצָה לָאָרֶץ – יָצָא לְחֵירוּת, וְצָרִיךְ גֵּט שִׁחְרוּר מֵרַבּוֹ שֵׁנִי. שְׁמַע מִינַּהּ קַנְיֵיהּ רַבּוֹ שֵׁנִי, וְלָא הָדְרִי זְבִינֵי; וְכִי אָמַר שְׁמוּאֵל הָתָם אֵינָהּ מְכוּרָה – וּמָעוֹת חוֹזְרִין.

דף מה.

וְרַב עָנָן – בָּרַיְיתָא לָא שְׁמִיעַ לֵיהּ;
וְאִי מִדְּשְׁמוּאֵל – מִמַּאי דְּאֵינָהּ מְכוּרָה וּמָעוֹת חוֹזְרִין, דִּילְמָא אֵינָהּ מְכוּרָה וּמָעוֹת מַתָּנָה נִינְהוּ – מִידֵּי דְּהָוָה אַמְקַדֵּשׁ אֶת אֲחוֹתוֹ, דְּאִיתְמַר: הַמְקַדֵּשׁ אֶת אֲחוֹתוֹ, רַב אָמַר: מָעוֹת – חוֹזְרִין, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: מָעוֹת מַתָּנָה.
אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב יוֹסֵף: מַאי חָזֵית דְּקָנְסִינַן לְלוֹקֵחַ? נְקָנְסֵיהּ לְמוֹכֵר! אֲמַר לֵיהּ: לָאו עַכְבְּרָא גַּנָּב אֶלָּא חוֹרָא גַּנָּב. אֲמַר לֵיהּ: אִי לָאו עַכְבְּרָא, חוֹרָא מְנָא לֵיהּ?
מְסַתַּבְּרָא, הֵיכָא דְּאִיכָּא אִיסּוּרָא הָתָם קָנְסִינַן.
הָהוּא עַבְדָּא דַּעֲרַק מֵחוּצָה לָאָרֶץ לָאָרֶץ. אֲזַל מָרֵיהּ אַבָּתְרֵיהּ, אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַמִּי, אֲמַר לֵיהּ: נְכָתוֹב לָךְ שְׁטָרָא אַדְּמֵיהּ, וּכְתוֹב לֵיהּ גִּיטָּא דְּחֵירוּתָא. וְאִי לָא, מַפְקַעְנָא לֵיהּ מִינָּךְ מִדְּרַבִּי אַחַי בְּרַבִּי יֹאשִׁיָּה.

דְּתַנְיָא: ״לֹא יֵשְׁבוּ בְאַרְצֶךָ פֶּן יַחֲטִיאוּ אוֹתְךָ לִי״ – יָכוֹל בְּגוּפוֹ שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו שֶׁלֹּא לַעֲבוֹד עֲבוֹדָה זָרָה הַכָּתוּב מְדַבֵּר, תַּלְמוּד לוֹמַר: ״לֹא תַסְגִּיר עֶבֶד אֶל אֲדוֹנָיו אֲשֶׁר יִנָּצֵל אֵלֶיךָ מֵעִם אֲדוֹנָיו״, מַאי תַּקָּנְתֵּיהּ? ״עִמְּךָ יֵשֵׁב בְּקִרְבְּךָ וְגוֹ׳״.

וְקַשְׁיָא לֵיהּ לְרַבִּי יֹאשִׁיָּה: הַאי ״מֵעִם אֲדוֹנָיו״?! ״מֵעִם אֲבִיו״ מִיבָּעֵי לֵיהּ! אֶלָּא אָמַר רַבִּי יֹאשִׁיָּה: בְּמוֹכֵר עַבְדּוֹ לְחוּצָה לָאָרֶץ הַכָּתוּב מְדַבֵּר.

וְקַשְׁיָא לֵיהּ לְרַבִּי אַחַי בְּרַבִּי יֹאשִׁיָּה: הַאי ״אֲשֶׁר יִנָּצֵל אֵלֶיךָ״?! ״אֲשֶׁר יִנָּצֵל מֵעִמְּךָ״ מִיבָּעֵי לֵיהּ! אֶלָּא אָמַר רַבִּי אַחַי בְּרַבִּי יֹאשִׁיָּה: בְּעֶבֶד שֶׁבָּרַח מֵחוּצָה לָאָרֶץ לָאָרֶץ הַכָּתוּב מְדַבֵּר.

תַּנְיָא אִידָךְ: ״לֹא תַסְגִּיר עֶבֶד אֶל אֲדוֹנָיו״ – רַבִּי אוֹמֵר: בְּלוֹקֵחַ עֶבֶד עַל מְנָת לְשַׁחְרְרוֹ הַכָּתוּב מְדַבֵּר. הֵיכִי דָּמֵי? אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: דִּכְתַב לֵיהּ הָכִי: ״לְכָשֶׁאֶקֶּחֶךָּ, הֲרֵי עַצְמְךָ קָנוּי לְךָ מֵעַכְשָׁיו״.

רַב חִסְדָּא עָרַק לֵיהּ עַבְדָּא לְבֵי כוּתָאֵי, שְׁלַח לְהוּ: [אַ]הַדְּרוּהּ נִיהֲלִי. שְׁלַחוּ לֵיהּ: ״לֹא תַסְגִּיר עֶבֶד אֶל אֲדוֹנָיו״. שְׁלַח לְהוּ: וְכֵן תַּעֲשֶׂה לַחֲמוֹרוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשִׂמְלָתוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְכָל אֲבֵידַת אָחִיךָ״. שְׁלַחוּ לֵיהּ: וְהָכְתִיב: ״לֹא תַסְגִּיר עֶבֶד אֶל אֲדוֹנָיו״, שְׁלַח לְהוּ: הַהוּא, בְּעֶבֶד שֶׁבָּרַח מֵחוּצָה לָאָרֶץ לָאָרֶץ, וְכִדְרַבִּי אַחַי בְּרַבִּי יֹאשִׁיָּה.

וּמַאי שְׁנָא דִּשְׁלַח לְהוּ כִּדְרַבִּי אַחַי בְּרַבִּי יֹאשִׁיָּה? מִשּׁוּם דְּמַשְׁמַע לְהוּ קְרָאֵי.

אַבָּיֵי אִירְכַּס לֵיהּ חָמְרָא בֵּי כוּתָאֵי, שְׁלַח לְהוּ: שַׁדְּרוּהּ לִי. שְׁלַחוּ לֵיהּ: שְׁלַח סִימָנָא. שְׁלַח לְהוּ: דְּחִיווֹרָא כְּרֵיסֵיהּ. שְׁלַחוּ לֵיהּ: אִי לָאו דְּנַחְמָנִי אַתְּ, לָא הֲוָה מְשַׁדַּרְנָא לֵיהּ נִיהֲלָךְ; אַטּוּ כּוּלֵּי חֲמָרֵי לָאו כְּרֵיסַיְיהוּ חִיווֹרֵי נִינְהוּ?!

מַתְנִי׳ אֵין פּוֹדִין אֶת הַשְּׁבוּיִין יָתֵר עַל כְּדֵי דְּמֵיהֶן, מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם. וְאֵין מַבְרִיחִין אֶת הַשְּׁבוּיִין, מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מִפְּנֵי תַּקָּנַת הַשְּׁבוּיִין.

גְּמָ׳ אִיבַּעְיָא לְהוּ: הַאי ״מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם״ – מִשּׁוּם דּוּחְקָא דְּצִבּוּרָא הוּא, אוֹ דִילְמָא מִשּׁוּם דְּלָא לִגְרְבוּ וְלַיְיתוֹ טָפֵי?

תָּא שְׁמַע: דְּלוֹי בַּר דַּרְגָּא פַּרְקֵהּ לִבְרַתֵּיהּ בִּתְלֵיסַר אַלְפֵי דִינְרֵי זָהָב.

אָמַר אַבָּיֵי: וּמַאן לֵימָא לַן דְּבִרְצוֹן חֲכָמִים עָבַד? דִּילְמָא שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים עָבַד.

וְאֵין מַבְרִיחִין אֶת הַשְּׁבוּיִין מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מִפְּנֵי תַּקָּנַת שְׁבוּיִין: מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ, דְּלֵיכָּא אֶלָּא חַד.

בְּנָתֵיהּ דְּרַב נַחְמָן בָּחֲשָׁן קִדְרָא בִּידַיְיהוּ. קַשְׁיָא לֵיהּ לְרַב עֵילִישׁ, כְּתִיב: ״אָדָם אֶחָד מֵאֶלֶף מָצָאתִי וְאִשָּׁה בְכָל אֵלֶּה לֹא מָצָאתִי״, הָא אִיכָּא בְּנָתֵיהּ דְּרַב נַחְמָן! גְּרְמָא לְהוּ מִילְתָא וְאִשְׁתַּבְאי אִיהוּ נָמֵי בַּהֲדַיְיהוּ.

יוֹמָא חַד הֲוָה יָתֵיב גַּבֵּיהּ הָהוּא גַּבְרָא, דַּהֲוָה יָדַע בְּלִישָׁנָא דְּצִיפּוֹרֵי. אֲתָא עוֹרְבָא וְקָא קָרֵי לֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ: מַאי קָאָמַר? אֲמַר לֵיהּ: ״עִילִּישׁ בְּרַח, עִילִּישׁ בְּרַח״. אָמַר: עוֹרְבָא שַׁקְרָא הוּא וְלָא סָמֵיכְנָא עָלֵיהּ.

אַדְּהָכִי אֲתָא יוֹנָה וְקָא קָרְיָא. אֲמַר לֵיהּ: מַאי קָאָמְרָה? אֲמַר לֵיהּ: ״עִילִּישׁ בְּרַח, עִילִּישׁ בְּרַח״. אָמַר: כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כְּיוֹנָה מְתִילָא, שְׁמַע מִינַּהּ מִתְרְחִישׁ לִי נִיסָּא. אָמַר: אֵיזִיל אֶחֱזֵי בְּנָתַיהּ דְּרַב נַחְמָן, אִי קָיְימָן בְּהֵימָנוּתַיְיהוּ – אַהְדְּרִינְהוּ.

אָמַר: נְשֵׁי, כָּל מִילֵּי דְּאִית לְהוּ סָדְרָן לַהֲדֵדֵי בְּבֵית הַכִּסֵּא. שַׁמְעִינְהוּ דְּקָאָמְרָן: עֲדֵי גּוּבְרִין וּנְהַרְדְּעֵי גּוּבְרִין, לֵימָא לְהוּ לְשָׁבוּיֵיהוּ דְּלִירַחֲקִינְהוּ מֵהָכָא, דְּלָא לֵיתוּ אִינָשִׁין וְלִישְׁמְעֵי וְלִיפְרְקִינַן.

קָם, אֲתָא אִיהוּ וְהָהוּא גַּבְרָא. לְדִידֵיהּ אִיתְרְחִישׁ לֵיהּ נִיסָּא עֲבַר בְּמַבָּרָא, וְהָהוּא גַּבְרָא אַשְׁכְּחוּהּ וְקַטְלוּהּ. כִּי הָדְרָן וְאָתָן, אֲמַר: הֲווֹ קָא בָחֲשָׁן קִידְרָא בְּכִשָּׁפִים.

מַתְנִי׳ וְאֵין לוֹקְחִין סְפָרִים, תְּפִילִּין וּמְזוּזוֹת מִן הַגּוֹיִם יוֹתֵר עַל כְּדֵי דְּמֵיהֶן,

דף מה:

מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם.

גְּמ׳ אֲמַר לֵיהּ רַב בּוּדְיָא לְרַב אָשֵׁי: יָתֵר עַל כְּדֵי דְּמֵיהֶן הוּא דְּאֵין לוֹקְחִין, הָא בִּכְדֵי דְּמֵיהֶן – לוֹקְחִין; שְׁמַע מִינַּהּ סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁנִּמְצָא בְּיַד גּוֹי – קוֹרִין בּוֹ? דִּילְמָא לִגְנוּז.

אָמַר רַב נַחְמָן, נָקְטִינַן: סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁכְּתָבוֹ מִין – יִשְׂרֵף, כְּתָבוֹ גּוֹי – יִגָּנֵז. נִמְצָא בְּיַד מִין – יִגָּנֵז. נִמְצָא בְּיַד גּוֹי – אָמְרִי לַהּ יִגָּנֵז, וְאָמְרִי לַהּ קוֹרִין בּוֹ.

סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁכְּתָבוֹ גּוֹי – תָּנֵי חֲדָא: יִשְׂרֵף, וְתַנְיָא אִידַּךְ: יִגָּנֵז, וְתַנְיָא אִידַּךְ: קוֹרִין בּוֹ!

לָא קַשְׁיָא, הָא דְּתַנְיָא ״יִשְׂרֵף״ – רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הִיא, דְּאָמַר: סְתָם מַחְשֶׁבֶת גּוֹי לַעֲבוֹדָה זָרָה. וְהָא דְּתַנְיָא ״יִגָּנֵז״ – הַאי תַּנָּא הוּא, דְּתָנֵי רַב הַמְנוּנָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא מִפַּשְׁרוּנְיָא: סֵפֶר תּוֹרָה, תְּפִילִּין וּמְזוּזוֹת שֶׁכְּתָבָן מִין, וּמָסוֹר, גּוֹי, וְעֶבֶד, אִשָּׁה, וְקָטָן, וְכוּתִי, וְיִשְׂרָאֵל מְשׁוּמָּד – פְּסוּלִין; שֶׁנֶּאֱמַר: ״וּקְשַׁרְתָּם״–״וּכְתַבְתָּם״ – כֹּל שֶׁיֵּשְׁנוֹ בִּקְשִׁירָה יֶשְׁנוֹ בִּכְתִיבָה, וְכֹל שֶׁאֵינוֹ בִּקְשִׁירָה אֵינוֹ בִּכְתִיבָה.

וְהָא דְּתַנְיָא ״קוֹרִין בּוֹ״ – הַאי תַּנָּא הוּא, דְּתַנְיָא: לוֹקְחִין סְפָרִים מִן הַגּוֹיִם בְּכָל מָקוֹם, וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיוּ כְּתוּבִין כְּהִלְכָתָן. וּמַעֲשֶׂה בְּגוֹי אֶחָד בְּצִיפּוֹרִין שֶׁהָיָה כּוֹתֵב סְפָרִים, וְהִתִּיר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לִיקַּח מִמֶּנּוּ.

וְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל – עִיבּוּד לִשְׁמָן בָּעֵי, כְּתִיבָה לִשְׁמָן לָא בָּעֵי?!

דְּתַנְיָא: צִיפֶּן זָהָב אוֹ שֶׁטָּלָה עֲלֵיהֶן עוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה – פְּסוּלוֹת. עוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה – כְּשֵׁרוֹת, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא עִיבְּדָן לִשְׁמָן. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֲפִילּוּ עוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה – פְּסוּלוֹת, עַד שֶׁיְּעַבְּדֵן לִשְׁמָן.

אָמַר רַבָּה בַּר שְׁמוּאֵל: בְּגֵר שֶׁחָזַר לְסוֹרוֹ. לְסוֹרוֹ?! כָּל שֶׁכֵּן דְּהָוֵי לֵיהּ מִין! אָמַר רַב אָשֵׁי: שֶׁחוֹזֵר לְסוֹרוֹ מִשּׁוּם יִרְאָה.

תָּנוּ רַבָּנַן: מַעֲלִין בִּדְמֵיהֶן, עַד כְּדֵי טַרְפָּעִיק. מַאי טַרְפָּעִיק? אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: אִיסְתֵּירָא.

הָהִיא טַיָּיעְתָּא דְּאַיְיתֵי חַיְיתָא דִּתְפִילֵי לְקַמֵּיהּ דְּאַבָּיֵי. אֲמַר לַהּ: יָהֲבַתְּ לִי רֵישׁ רֵישׁ בְּתַמְרֵי? אִימַּלְיָא זֵיהֲרָא, שְׁקַלָא שְׁדַתִינְהוּ בְּנַהֲרָא. אֲמַר: לָא אִבְעֵי לִי לְזִלְזוּלֵינְהוּ בְּאַפַּהּ כּוּלֵּי הַאי.

מַתְנִי' הַמּוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם שֵׁם רַע – לֹא יַחְזִיר. מִשּׁוּם נֶדֶר – לֹא יַחְזִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל נֶדֶר שֶׁיְּדָעוּ בּוֹ רַבִּים – לֹא יַחְזִיר, וְשֶׁלֹּא יְדָעוּ בּוֹ רַבִּים – יַחְזִיר.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל נֶדֶר שֶׁצָּרִיךְ חֲקִירַת חָכָם – לֹא יַחְזִיר, וְשֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ חֲקִירַת חָכָם – יַחְזִיר. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לֹא אָסְרוּ זֶה אֶלָּא מִפְּנֵי זֶה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּצַיְדָן, בְּאֶחָד שֶׁאָמַר לְאִשְׁתּוֹ: "קוֹנָם אִם אֵינִי מְגָרְשִׁיךְ", וְגֵרְשָׁהּ, וְהִתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים שֶׁיַּחְזִירֶנָּה, מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם.

גְּמָ' אָמַר רַב יוֹסֵף בַּר מְנְיוֹמֵי אָמַר רַב נַחְמָן: וְהוּא שֶׁאָמַר לָהּ: "מִשּׁוּם שֵׁם רַע אֲנִי מוֹצִיאֵךְ";

דף מו.

"מִשּׁוּם נֶדֶר אֲנִי מוֹצִיאֵךְ" – קָסָבַר: טַעֲמָא מַאי – מִשּׁוּם קְלָקוּלָא; אִי אָמַר לַהּ הָכִי – מָצֵי מְקַלְקֵל לַהּ, וְאִי לָא – לָא מָצֵי מְקַלְקֵל לַהּ.

אֵיכָא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב יוֹסֵף בַּר מְנְיוֹמֵי אָמַר רַב נַחְמָן: צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר לָהּ: "הֱוֵי יוֹדַעַת שֶׁמִּשּׁוּם שֵׁם רַע אֲנִי מוֹצִיאֵךְ וּמִשּׁוּם נֶדֶר אֲנִי מוֹצִיאֵךְ" – קָסָבַר: טַעֲמָא מַאי – כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהוּ בָּנוֹת יִשְׂרָאֵל פְּרוּצוֹת בַּעֲרָיוֹת וּבְנָדָרִים; הִלְכָךְ צָרִיךְ לְמֵימַר לַהּ הָכִי.

תַּנְיָא כְּלִישָׁנָא קַמָּא, וְתַנְיָא כְּלִישָׁנָא בָּתְרָא.

תַּנְיָא כְּלִישָׁנָא קַמָּא – אָמַר רַבִּי מֵאִיר: מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ הַמּוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם שֵׁם רַע לֹא יַחְזִיר, וּמִשּׁוּם נֶדֶר לֹא יַחְזִיר? שֶׁמָּא תֵּלֵךְ וְתִנָּשֵׂא לְאַחֵר, וְנִמְצְאוּ דְּבָרִים בַּדָּאִין, וְיֹאמַר: "אִילּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁכֵּן הוּא, אֲפִילּוּ אִם הָיוּ נוֹתְנִים לִי מֵאָה מָנֶה – לֹא הָיִיתִי מְגָרְשָׁהּ"; וְנִמְצָא גֵּט בָּטֵל וּבָנֶיהָ מַמְזֵרִין; לְפִיכָךְ אוֹמְרִים לוֹ: הֱוֵי יוֹדֵעַ, שֶׁהַמּוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם שֵׁם רַע – לֹא יַחְזִיר, וּמִשּׁוּם נֶדֶר – לֹא יַחְזִיר.

תַּנְיָא כְּלִישָׁנָא בָּתְרָא – אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יוֹסֵי: מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ הַמּוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם שֵׁם רַע לֹא יַחְזִיר, וּמִשּׁוּם נֶדֶר לֹא יַחְזִיר? שֶׁלֹּא יְהוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל פְּרוּצוֹת בַּעֲרָיוֹת וּבְנְדָרִים. לְפִיכָךְ אוֹמְרִים לוֹ, אֱמוֹר לָהּ: "הֲוֵי יוֹדַעַת שֶׁמְּשׁוּם שֵׁם רַע אֲנִי מוֹצִיאֵךְ וּמִשּׁוּם נֶדֶר אֲנִי מוֹצִיאֵךְ".

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל נֶדֶר שֶׁיֵּדְעוּ בּוֹ רַבִּים – לֹא יַחְזִיר, וְשֶׁלֹּא יָדְעוּ בּוֹ רַבִּים – יַחְזִיר: אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? דִּכְתִיב: "וְלֹא הִכּוּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי נִשְׁבְּעוּ לָהֶם נְשִׂיאֵי הָעֵדָה".

וְרַבָּנַן: הָתָם, מִי חָלָה שְׁבוּעָה עִילָּוַיְיהוּ כְּלָל?! כֵּיוָן דַּאֲמַרוּ לְהוּ: "מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה בָּאנוּ" – וְלֹא בָּאוּ, לָא חֲיֶילָה שְׁבוּעָה עִילָּוַיְיהוּ כְּלָל; וְהָאי דְּלָא קָטְלִינְהוּ – מִשּׁוּם קִדּוּשַׁת הַשֵּׁם.

וְכַמָּה רַבִּים? רַב נַחְמָן אָמַר שְׁלֹשָׁה, רַבִּי יִצְחָק אָמַר עֲשָׂרָה.

רַב נַחְמָן אָמַר שְׁלֹשָׁה, "יָמִים" – שְׁנַיִם, "רַבִּים" – שְׁלֹשָׁה. רַבִּי יִצְחָק אָמַר עֲשָׂרָה, דִּכְתִיב: "עֵדָה".

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל נֶדֶר שֶׁצָּרִיךְ וְכוּ': תַּנְיָא, רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: לֹא אָסְרוּ "צָרִיךְ" אֶלָּא מִפְּנֵי "שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ".

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? רַבִּי מֵאִיר סָבַר: אָדָם רוֹצֶה, שֶׁתִּתְבַּזֶּה אִשְׁתּוֹ בְּבֵית דִּין;

וְרַבִּי אֶלְעָזָר סָבַר: אֵין אָדָם רוֹצֶה שֶׁתִּתְבַּזֶּה אִשְׁתּוֹ בְּבֵית דִּין.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּצַיְדָן וְכוּ': מַאי תַּנָּא דְּקָתָנֵי מַעֲשֶׂה?

חַסּוֹרֵי מִיחַסְרָא וְהָכִי קָתָנֵי: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – כְּשֶׁנִּדְרָה הִיא, אֲבָל נָדַר אִיהוּ – יַחְזִיר; וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה נָמֵי בְּצַיְדָן, בְּאֶחָד שֶׁאָמַר לְאִשְׁתּוֹ: "קוּנָּם אִם אֵינִי מְגָרְשֵׁיךְ", וְגֵירְשָׁהּ, וְהִתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים שֶׁיַּחְזִירֶנָּה – מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם.

דף מו:

מַאי "קוּנָּם"? אָמַר רַב הוּנָא, בְּאוֹמֵר: "יֵאָסְרוּ כָּל פֵּירוֹת שֶׁבָּעוֹלָם עָלַי אִם אֵינִי מְגָרְשָׁהּ". וְהִתִּירוּ לוֹ שֶׁיַּחְזִירֶנָּה: פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא לֵיגְזוֹר מִשּׁוּם דְּרַבִּי נָתָן – דְּתַנְיָא, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: הַנּוֹדֵר – כְּאִילּוּ בָּנָה בָמָה, וְהַמְקַיְּימוֹ – כְּאִילּוּ הִקְרִיב עָלֶיהָ קָרְבָּן; קָא מַשְׁמַע לַן.

מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם: מַאי תִּיקּוּן הָעוֹלָם אִיכָּא? אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: אַרְיְשָׁא.

רָבִינָא אָמַר: לְעוֹלָם אַסֵּיפָא, וְהָכִי קָתָנֵי: אֵין בָּזוֹ מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם.

מַתְנִי' הַמּוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם אֵילּוֹנִית, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא יַחְזִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יַחְזִיר.

נִישֵּׂאת לְאַחֵר וְהָיוּ לָהּ בָּנִים הֵימֶנּוּ, וְהִיא תּוֹבַעַת כְּתוּבָּתָהּ; אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אוֹמֵר לַהּ: שְׁתִיקוּתִיךְ יָפָה מִדִּיבּוּרִיךְ.

גְּמָ' לְמֵימְרָא דְּרַבִּי יְהוּדָה חָיֵישׁ לְקִלְקוּלָא, וְרַבָּנַן לָא חָיְישִׁי לְקִלְקוּלָא?! וְהָא אִיפְּכָא שְׁמְעִינַן לְהוּ!

דִּתְנַן: הַמּוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם שֵׁם רַע – לֹא יַחְזִיר, וּמִשּׁוּם נֶדֶר – לֹא יַחְזִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל נֶדֶר שֶׁיָּדְעוּ בּוֹ רַבִּים – לֹא יַחְזִיר, וְשֶׁלֹּא יָדְעוּ בּוֹ רַבִּים – יַחְזִיר. אַלְמָא [רַבָּנַן חָיְישִׁי לְקִלְקוּלָא], וְרַבִּי יְהוּדָה לָא חָיֵישׁ לְקִלְקוּלָא!

אָמַר שְׁמוּאֵל: אֵיפּוֹךְ.

וְהָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא: נִישֵּׂאת לְאַחֵר וְהָיוּ לָהּ בָּנִים הֵימֶנּוּ, וְהִיא תּוֹבַעַת כְּתוּבָּתָהּ; אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אוֹמֵר לָהּ: "שְׁתֵּיקוּתֵיךְ יָפָה מִדִּיבּוּרֵיךְ" – מִכְּלָל דְּרַבִּי יְהוּדָה חָיֵישׁ לְקִלְקוּלָא! הָא נָמֵי אֵיפּוֹךְ.

אַבָּיֵי אָמַר: לְעוֹלָם לָא תֵּיפּוֹךְ, וְרַבִּי יְהוּדָה בְּהָהִיא סָבַר לַהּ כְּרַבִּי מֵאִיר וְסָבַר לַהּ כְּרַבִּי אֶלְעָזָר – בְּצָרִיךְ סָבַר לַהּ כְּרַבִּי אֶלְעָזָר, בְּשֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ סָבַר לַהּ כְּרַבִּי מֵאִיר.

אָמַר רָבָא: דְּרַבִּי יְהוּדָה אַדְּרַבִּי יְהוּדָה קַשְׁיָא, דְּרַבָּנַן אַדְּרַבָּנַן לָא קַשְׁיָא?!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: דְּרַבִּי יְהוּדָה אַדְּרַבִּי יְהוּדָה לָא קַשְׁיָא – כִּדְשַׁנִּינַן. דְּרַבָּנַן אַדְּרַבָּנַן לָא קַשְׁיָא, מַאן חֲכָמִים – רַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר: בָּעֵינַן תְּנַאי כָּפוּל, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בִּדְלָא כַּפְּלֵיהּ לְתְנָאֵיהּ.

מַתְנִי' הַמּוֹכֵר אֶת עַצְמוֹ וְאֶת בָּנָיו לַגּוֹיִם – אֵין פּוֹדִין אוֹתוֹ, אֲבָל פּוֹדִין אֶת הַבָּנִים לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶן.

גְּמָ' אָמַר רַב אַסִּי: וְהוּא שֶׁמָּכַר וְשָׁנָה וְשִׁילֵּשׁ.

הָנְהוּ בְּנֵי בֵּי מִיכְסֵי, דְּיָזְפִי זוּזֵי מִגּוֹיִם וְלָא הֲוָה לְהוּ לְמִפְרְעִינְהוּ. אָתוּ וְקָא גָּרְבִי לְהוּ, אֲתוֹ לְקַמֵּיהּ דְּרַב הוּנָא. אָמַר לְהוּ: מַאי אֵיעְבֵּיד לְכוּ, דִּתְנַן: הַמּוֹכֵר אֶת עַצְמוֹ וְאֶת בָּנָיו לַגּוֹיִם – אֵין פּוֹדִין אוֹתוֹ.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא: לִימַּדְתַּנִי רַבֵּינוּ, וְהוּא שֶׁמָּכַר וְשָׁנָה וְשִׁילֵּשׁ! אָמַר לֵיהּ: הָנֵי מִרְגָּל רְגִילִי דְּעָבְדִי הָכִי.

הָהוּא גַּבְרָא דְּזַבֵּין נַפְשֵׁיהּ לְלוּדָאֵי. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַמֵּי, אָמַר לֵיהּ:

דף מז.

פֵּירְקָן! אָמַר לֵיהּ: תְּנַן: הַמּוֹכֵר עַצְמוֹ וְאֶת בָּנָיו לַגּוֹיִם – אֵין פּוֹדִין אוֹתוֹ, אֲבָל פּוֹדִין אֶת הַבָּנִים – מִשּׁוּם קִלְקוּלָא, וְכָל שֶׁכֵּן הָכָא דְּאִיכָּא קִטְלָא.

אֲמַרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְרַבִּי אַמֵּי: הַאי יִשְׂרָאֵל מוּמָר הוּא, דְּקָא חָזוּ לֵיהּ דְּקָאֲכִיל נְבֵילוֹת וּטְרֵיפוֹת! אָמַר לְהוּ: אֵימָא לְתֵיאָבוֹן הוּא דְּקָאֲכִיל.

אֲמַרוּ לֵיהּ: וְהָא זְמִנִין דְּאֵיכָּא הֵיתֵירָא וְאִיסּוּרָא קַמֵּיהּ, וְשָׁבֵיק הֵיתֵירָא וְאָכֵיל אִיסּוּרָא! אֲמַר לֵיהּ: זִיל, לָא קָא שָׁבְקִי לִי דְּאֶפְרְקִינְךָ.

רֵישׁ לָקִישׁ זַבֵּין נַפְשֵׁיהּ לְלוֹדָאֵי, שְׁקַל בַּהֲדֵיהּ חַיְיתָא וְגַלְגַּלְתָּא, אֲמַר: גְּמִירִי דְּיוֹמָא בָּתְרָא כֹּל דְּבָעֵי מִינַּיְיהוּ עָבְדִי לֵיהּ, כִּי הֵיכִי דְּלֵיחוּל אַדְּמֵיהּ.

יוֹמָא בָּתְרָא אֲמַרוּ לֵיהּ: מַאי נִיחָא לָךְ? אֲמַר לְהוּ: בָּעֵינָא אֶקְמְטִינְכוּ וְאוֹתְבִינְכוּ, וְכֹל חַד מִינַּיְיכוּ אֶמְחֵיהּ חַיְיתָא וּפַלְגָא. קַמְטִינְהוּ וְאוֹתְבִינְהוּ, כֹּל חַד מִינַּיְיהוּ כַּד מַחְיֵיהּ חַד חַיְיתָא נָפַק נְשָׁמְתֵיהּ. חַרְקִינֵיהּ לְשִׁינֵיהּ, אֲמַר לֵיהּ: אַחוֹכֵי קָא מְחַיְיכַתְּ בִּי? אַכַּתִּי פָּשׁ לָךְ גַּבֵּי פַּלְגָא דְּחַיְיתָא. קַטְלִינְהוּ כּוּלְּהוּ.

נָפַק וַאֲתָא, יָתֵיב קָאֵכֵיל וְשָׁתֵי. אֲמַרָה לֵיהּ בְּרָתֵיהּ: לָא בָּעֵית מִידֵּי לְמִזְגָּא עָלֵיהּ? אֲמַר לַהּ: בִּתִּי, כְּרֵיסִי כָּרִי. כִּי נָח נַפְשֵׁיהּ שְׁבַק קַבָּא דְּמוֹרִיקָא, קָרָא אַנַפְשֵׁיהּ: "וְעָזְבוּ לַאֲחֵרִים חֵילָם".

מַתְנִי' הַמּוֹכֵר אֶת שָׂדֵהוּ לְגוֹי – לוֹקֵחַ וּמֵבִיא מִמֶּנּוּ בְּכוּרִים, מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם.

גְּמָ' אָמַר רַבָּה: אַף עַל פִּי שֶׁאֵין קִנְיָן לְגוֹי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיעַ מִידֵּי מַעֲשֵׂר, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי לִי הָאָרֶץ" – לִי קְדוּשַׁת הָאָרֶץ; אֲבָל יֵשׁ קִנְיָן לְגוֹי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לַחְפּוֹר בָּהּ בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: "הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַה' וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי אָדָם".

וְרַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ קִנְיָן לְגוֹי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיעַ מִידֵּי מַעֲשֵׂר, שֶׁנֶּאֱמַר: "דְּגָנְךָ" – וְלֹא דְּגַן גּוֹי; אֲבָל אֵין קִנְיָן לְגוֹי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לַחְפּוֹר בָּהּ בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: "לַה' הָאָרֶץ".

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? מָר סָבַר: "דְּגָנְךָ" – וְלֹא דְּגַן גּוֹי, וּמָר סָבַר: דִּיגּוּנְךָ, וְלֹא דִּיגּוּן גּוֹי.

אָמַר רַבָּה: מְנָא אָמֵינָא לַהּ? דִּתְנַן: הַלֶּקֶט וְהַשִּׁכְחָה וְהַפֵּאָה שֶׁל גּוֹי – חַיָּיבִין בְּמַעֲשֵׂר, אֶלָּא אִם כֵּן הִפְקִיר.

הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא דְּיִשְׂרָאֵל וְלַיקְטִינְהוּ גּוֹי – "אֶלָּא אִם כֵּן הִפְקִיר"?! הָא מַפְקְרֵי וְקָיְימִי! אֶלָּא לָאו דְּגוֹי – וְלַקְטִינְהוּ יִשְׂרָאֵל;

טַעְמָא דְּהִפְקִיר, הָא לֹא הִפְקִיר – חַיָּיב!

לָא, לְעוֹלָם דְּיִשְׂרָאֵל וְלַקְטִינְהוּ גּוֹי, וּדְקָא אָמְרַתְּ: הָא מַפְקְרֵי וְקָיְימִי, נְהִי דְּמַפְקְרֵי אַדַּעְתָּא דְּיִשְׂרָאֵל, אַדַּעְתָּא דְּגוֹי מִי מַפְקְרֵי?!

תָּא שְׁמַע: יִשְׂרָאֵל שֶׁלָּקַח שָׂדֶה מִגּוֹי עַד שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁלִישׁ, וְחָזַר וּמְכָרָהּ לוֹ מִשֶּׁהֵבִיאָה שְׁלִישׁ – חַיֶּיבֶת בְּמַעֲשֵׂר, שֶׁכְּבָר נִתְחַיְּיבָה. נִתְחַיְּיבָה – אִין, לֹא נִתְחַיְּיבָה – לָא!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בְּסוּרְיָא, וְקַסָּבַר: כִּיבּוּשׁ יָחִיד לָא שְׁמֵיהּ כִּיבּוּשׁ.

תָּא שְׁמַע: יִשְׂרָאֵל וְגוֹי שֶׁלָּקְחוּ שָׂדֶה בְּשׁוּתָּפוּת –

דף מז:

טָבֶל וְחוּלִּין מְעוֹרְבִין זֶה בָּזֶה, דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שֶׁל גּוֹי – פָּטוּר, וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל – חַיָּיב.

עַד כָּאן לָא פְּלִיגִי אֶלָּא דְּמַר סָבַר "יֵשׁ בְּרֵירָה". וּמַר סָבַר "אֵין בְּרֵירָה"; אֲבָל דְּכוּלֵּי עָלְמָא – יֵשׁ קִנְיָן לְגוֹי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיעַ מִיַּד מַעֲשֵׂר!

הָכָא נָמֵי בְּסוּרְיָא; וְקָסָבַר כִּיבּוּשׁ יָחִיד לָא שְׁמֵיהּ כִּיבּוּשׁ.

אָמַר רַב חִיָּיא בַּר אָבִין, תָּא שְׁמַע: הַמּוֹכֵר שָׂדֵהוּ לְגוֹי – לוֹקֵחַ וּמֵבִיא בִּיכּוּרִים מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם. מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם – אִין, מִדְּאוֹרָיְיתָא – לָא!

אָמַר רַב אָשֵׁי: שְׁתֵּי תַּקָּנוֹת הָווּ – מַעִיקָּרָא הָווּ מַיְיתֵי מִדְּאוֹרָיְיתָא; כֵּיוָן דַּחֲזוֹ דְּקָא מִקָּרֵי וּמְזַבְּנִי, דְּסָבְרִי בְּקִדּוּשְׁתַיְיהוּ קַיְימָן, תַּקִּינוּ לְהוּ דְּלָא לַיְתוּ;

כֵּיוָן דַּחֲזוֹ דְּמַאן דְּלָא סָגֵי לֵיהּ – מְזַבֵּן, וְקָא מִשְׁתַּקְּעָן בְּיַד גּוֹיִם, הֲדַר תַּקִּינוּ לְהוּ דְּלַיְתוּ.

אִיתְּמַר: הַמּוֹכֵר שָׂדֵהוּ לְפֵירוֹת, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מֵבִיא וְקוֹרֵא. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרֵא.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר מֵבִיא וְקוֹרֵא – קִנְיַן פֵּירוֹת כְּקִנְיַן הַגּוּף דָּמֵי. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרֵא – קִנְיַן פֵּירוֹת לָאו כְּקִנְיַן הַגּוּף דָּמֵי.

אֵיתִיבֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן לְרֵישׁ לָקִישׁ: "וּלְבֵיתְךָ" – מְלַמֵּד, שֶׁאָדָם מֵבִיא בִּיכּוּרֵי אִשְׁתּוֹ, וְקוֹרֵא. אָמַר לֵיהּ: שָׁאנֵי הָתָם, דִּכְתִיב "וּלְבֵיתֶךָ".

וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: אֵיתִיבֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ לְרַבִּי יוֹחָנָן: "וּלְבֵיתֶךָ" – מְלַמֵּד, שֶׁאָדָם מֵבִיא בִּיכּוּרֵי אִשְׁתּוֹ וְקוֹרֵא – הָתָם הוּא דִּכְתִיב "וּלְבֵיתֶךָ", אֲבָל בְּעָלְמָא – לָא! אָמַר לֵיהּ: טַעְמָא דִּידִי נָמֵי מֵהָכָא קָאָמֵינָא.

אֵיתִיבֵיהּ: הָיָה בָּא בַּדֶּרֶךְ וּבִיכּוּרֵי אִשְׁתּוֹ בְּיָדוֹ, וְשָׁמַע שֶׁמֵּתָה אִשְׁתּוֹ – מֵבִיא וְקוֹרֵא. מֵתָה – אֵין, לֹא מֵתָה – לָא!

הוּא הַדִּין דְּאַף עַל גַּב דְּלֹא מֵתָה; וּמֵתָה אִצְטְרִיכָא לֵיהּ – סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא לִינְזוֹר מִשּׁוּם דְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא –

דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: בְּצָרָן, וְשִׁגְּרָן בְּיַד שָׁלִיחַ, וּמֵת שָׁלִיחַ בַּדֶּרֶךְ – מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרֵא, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְלָקַחְתָּ"–"וְהֵבֵאתָ" – עַד שֶׁתְּהֵא לְקִיחָה וַהֲבָאָה בְּאֶחָד; קָא מַשְׁמַע לַן.

וְאָזְדוּ לְטַעְמַיְיהוּ, דְּאִיתְּמַר: הַמּוֹכֵר שָׂדֵהוּ

דף מח.

בְּזְמַן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מֵבִיא וְקוֹרֵא. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרֵא.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר מֵבִיא וְקוֹרֵא – קִנְיַן פֵּירוֹת כְּקִנְיַן הַגּוּף דָּמֵי. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרֵא – קִנְיַן פֵּירוֹת לָאו כְּקִנְיַן הַגּוּף דָּמֵי.

וּצְרִיכָא. דְּאִי אִיתְּמַר בְּהָהִיא, בְּהָהִיא קָאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, דְּכִי קָא נָחֵית – אַדַּעְתָּא דְּפֵירָא קָא נָחֵית; אֲבָל בְּהָךְ – דְּאַדַּעְתָּא דְּגוּפֵיהּ קָא נָחֵית, אֵימָא מוֹדֵי לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן.

וְאִי אִיתְּמַר בְּהָא, בְּהָא קָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אֲבָל בְּהָךְ אֵימָא מוֹדֵי לֵיהּ לְרֵישׁ לָקִישׁ; צְרִיכָא.

תָּא שְׁמַע: הַקּוֹנֶה אִילָן וְקַרְקָעוֹ – מֵבִיא וְקוֹרֵא! הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בִּזְמַן שֶׁאֵין הַיּוֹבֵל נוֹהֵג.

תָּא שְׁמַע: הַקּוֹנֶה שְׁנֵי אִילָנוֹת בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ שֶׁל חֲבֵירוֹ – מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרֵא. הָא שְׁלֹשָׁה – מֵבִיא וְקוֹרֵא! הָכָא נָמֵי בִּזְמַן שֶׁאֵין הַיּוֹבֵל נוֹהֵג.

וְהַשְׁתָּא דְּאָמַר רַב חִסְדָּא: מַחְלוֹקֶת בְּיוֹבֵל שֵׁנִי, אֲבָל בְּיוֹבֵל רִאשׁוֹן – דִּבְרֵי הַכֹּל מֵבִיא וְקוֹרֵא, דְּאַכַּתִּי לָא סָמַךְ דַּעְתַּיְיהוּ; לָא קַשְׁיָא: הָא בְּיוֹבֵל רִאשׁוֹן, הָא בְּיוֹבֵל שֵׁנִי.

לֵימָא כְּתַנָּאֵי: מִנַּיִן לַלּוֹקֵחַ שָׂדֶה מֵאָבִיו, וְהִקְדִּישָׁהּ, וְאַחַר כָּךְ מֵת אָבִיו – מִנַּיִן שֶׁתְּהֵא לְפָנָיו כְּשָׂדֶה אֲחוּזָּה?

תַּלְמוּד לוֹמַר: "אִם אֶת שְׂדֵה מִקְנָתוֹ אֲשֶׁר לֹא מִשְּׂדֵה אֲחוּזָּתוֹ" – שָׂדֶה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִהְיוֹת שְׂדֵה אֲחוּזָּה, יָצְתָה זוֹ שֶׁרְאוּיָה לִהְיוֹת שְׂדֵה אֲחוּזָּה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מִנַּיִן לַלּוֹקֵחַ שָׂדֶה מֵאָבִיו וּמֵת אָבִיו וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישָׁהּ, מִנַּיִן שֶׁתְּהֵא לְפָנָיו כְּשָׂדֶה אֲחוּזָּה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אִם אֶת שְׂדֵה מִקְנָתוֹ אֲשֶׁר לֹא מִשְּׂדֵה אֲחוּזָּתוֹ" – שָׂדֶה שֶׁאֵינָהּ שְׂדֵה אֲחוּזָּה, יָצְתָה זוֹ שֶׁהִיא שְׂדֵה אֲחוּזָּה. וְאִילּוּ לְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, מֵת אָבִיו וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישָׁהּ – לָא צְרִיכָא קְרָא.

מַאי, לָאו בְּהָא קָמִיפַּלְגִי? דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר: קִנְיַן פֵּירוֹת כְּקִנְיַן הַגּוּף דָּמֵי, וּבְהָא – בְּמִיתַּת אָבִיו הוּא דְּלָא יָרִית וְלָא מִידֵּי, וְהִלְכָךְ מֵת אָבִיו וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישָׁהּ – צְרִיךְ קְרָא;

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבְרִי: קִנְיַן פֵּירוֹת לָאו כְּקִנְיַן הַגּוּף דָּמֵי, וּבְהָא – בְּמִיתַּת אָבִיו הַשְׁתָּא הוּא דְּקָא יָרִית, וְהִלְכָךְ מֵת אָבִיו וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישָׁהּ – לָא צְרִיכָא קְרָא; וְכִי אִיצְטְרִיךְ קְרָא – לְהִקְדִּישָׁהּ וְאַחַר כָּךְ מֵת אָבִיו הוּא דְּאִיצְטְרִיךְ.

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ, בְּעַלְמָא קָסָבְרִי רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן קִנְיַן פֵּירוֹת כְּקִנְיַן הַגּוּף דָּמֵי. וְהָכָא, רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן קְרָא אַשְׁכַּחוּ וּדְרוּשׁ – לִכְתּוֹב רַחֲמָנָא "אִם אֶת שְׂדֵה מִקְנָתוֹ אֲשֶׁר לֹא אֲחוּזָּתוֹ"; מַאי "מִשְּׂדֵה אֲחוּזָּתוֹ"? שָׂדֶה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִהְיוֹת שְׂדֵה אֲחוּזָּה – יָצְתָה זוֹ, שֶׁרְאוּיָה לִהְיוֹת שְׂדֵה אֲחוּזָּה.

אָמַר רַב יוֹסֵף: אִי לָאו דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן קִנְיַן פֵּירוֹת כְּקִנְיַן הַגּוּף דָּמֵי, לֹא מָצָא יָדָיו וְרַגְלָיו בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ. דְּאָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הָאוֹחֵז שֶׁחָלְקוּ – לְקוֹחוֹת הֵן, וּמַחְזִירִין זֶה לָזֶה בְּיוֹבֵל;

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ לָאו כְּקִנְיָן הַגּוּף דָּמֵי, לָא מַשְׁכַּחַתְּ דְּמַיְיתֵי בִּיכּוּרִים אֶלָּא חַד בַּר חַד עַד יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן!
אָמַר רָבָא: קְרָא וּמַתְנִיתָא מְסַיְּיעִי לֵיהּ לְרֵישׁ לָקִישׁ. קְרָא –

דף מח:

”בְּמִסְפַּר שְׁנֵי תְבוּאוֹת יִמְכָּר לָךְ”.
מַתְנִיתָא – דְּתַנְיָא: בְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּשָׂדֶה הַחוֹזֶרֶת לְאָבִיו בְּיוֹבֵל.
אָמַר אַבָּיֵי, נָקְטִינַן: בַּעַל בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ צָרִיךְ הַרְשָׁאָה.
וְלָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּלָא נָחֵית אַפֵּירֵי, אֲבָל נָחֵית אַפֵּירֵי, מִיגּוֹ דְּמִשְׁתַּעֵי דִּינָא אַפֵּירֵי – מִשְׁתַּעֵי דִּינָא אַגּוּפָא.

הֲדַרַן עֲלָךְ הַשּׁוֹלֵחַ

הַנִּיזָּקִין שְׁמִין לָהֶן בְּעִידִּית, וּבַעַל חוֹב בְּבֵינוֹנִית, וּכְתוּבַּת אִשָּׁה בְּזִיבּוּרִית. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף כְּתוּבַּת אִשָּׁה בְּבֵינוֹנִית.
אֵין נִפְרָעִין מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים בִּמְקוֹם שֶׁיֵּשׁ נְכָסִים בְּנֵי חוֹרִין, וַאֲפִילּוּ הֵן זִיבּוּרִית.
אֵין נִפְרָעִין מִנְּכְסֵי יְתוֹמִין אֶלָּא מִן הַזִּיבּוּרִית.
אֵין מוֹצִיאִין לַאֲכִילַת פֵּירוֹת, וְלִשְׁבַח קַרְקָעוֹת,
וְלִמְזוֹן הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת – מְנַכְּסִים מְשׁוּעְבָּדִין, מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם.
וְהַמּוֹצֵא מְצִיאָה – לֹא יִשְׁבַּע, מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם.

גְּמָ’ מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם?! דְּאוֹרְיְיתָא הִיא, דִּכְתִיב: ”מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם”!
אָמַר אַבָּיֵי: לֹא צְרִיכָא אֶלָּא לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דְּאָמַר מִדְּאוֹרְיְיתָא בְּדָנְיזָק שָׁיְימִינַן; קָא מַשְׁמַע לַן מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם שָׁיְימִינַן בְּדָמַזִּיק.
מַאי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל? דְּתַנְיָא: ”מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם” – מֵיטַב שָׂדֵהוּ שֶׁל נִיזָּק, וּמֵיטַב כַּרְמוֹ שֶׁל נִיזָּק, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: לֹא בָא הַכָּתוּב אֶלָּא לַגְּבוֹת לַנִּיזָּקִין מִן הָעִידִּית, וְקַל וָחוֹמֶר לַהֶקְדֵּשׁ.
וּלְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אָכַל שְׁמֵנָה – מְשַׁלֵּם שְׁמֵנָה; אָכַל כְּחוּשָׁה – מְשַׁלֵּם שְׁמֵנָה?! אָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁאָכְלָה עֲרוּגָה בֵּין הָעֲרוּגוֹת, וְלָא יָדְעִינַן אִי כְּחוּשָׁה אָכַל אִי שְׁמֵנָה אָכַל, דִּמְשַׁלֵּם לֵיהּ מֵמֵיטַב.

אָמַר רָבָא: אִילּוּ יָדְעִינַן דִּכְחוּשָׁה אָכַל – מְשַׁלֵּם כְּחוּשָׁה; הַשְׁתָּא דְּלָא יָדְעִינַן – מְשַׁלֵּם שְׁמֵנָה?! הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה! אֶלָּא אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב:

דף מט.

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה עִידִּית דְּנִיזָק כְּזִיבּוּרִית דְּמַזִּיק; רַבִּי יִשְׁמָעֵאל סָבַר: בְּדְנִיזָק שָׁיְימִינַן, וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: בִּדְמַזִּיק שָׁיְימִינַן.

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל? נֶאֱמְרָה "שָׁוֶה" לְמַטָּה, וְנֶאֱמְרָה "שָׁוֶה" לְמַעְלָה; מָה שָׁוֶה הָאֲמוּרָה לְמַעְלָה – דְּנִיזָק, אַף שָׁוֶה הָאֲמוּרָה לְמַטָּה – דְּנִיזָק.

וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: "מֵיטַב שָׁדֵהוּ יְשַׁלֵּם" – דְּהַאִיךְ דְּקָא מְשַׁלֵּם.

וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל: אַהֲנַי גְּזֵרָה שָׁוָה וְאַהֲנִי קְרָא; אַהֲנַי גְּזֵרָה שָׁוָה – לִכְדַאֲמַרַן. אַהֲנִי קְרָא – דְּאִי אִית לֵיהּ לְמַזִּיק עִידִּית וְזִיבּוּרִית, וְזִיבּוּרִית דִּידֵיהּ לָא שָׁוְיָא כְּעִידִּית דְּנִיזָק – דִּמְשַׁלֵּם לֵיהּ מִמֵּיטַב.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: לֹא בָּא הַכָּתוּב אֶלָּא לַגְּבוֹת לַנִּיזָקִין מִן הָעִידִּית, וְקַל וָחוֹמֶר לַהֶקְדֵּשׁ.

מַאי קַל וָחוֹמֶר לַהֶקְדֵּשׁ? אִילֵּימָא דְּנָגְחָה תּוֹרָא דִּידַן לְתוֹרָא דְּהֶקְדֵּשׁ, "שׁוֹר רַעֲהוּ" אָמַר רַחֲמָנָא – וְלֹא שׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ!

אֶלָּא לָאוֹמֵר "הֲרֵי עָלַי מָנֶה לְבֶדֶק הַבַּיִת", דְּאָתֵי גִּזְבָּר וְשָׁקֵיל מֵעִידִּית.

לֹא יְהֵא אֶלָּא בַּעַל חוֹב, וּבַעַל חוֹב דִּינוֹ בְּבֵינוֹנִית! וְכִי תֵּימָא: קָסָבַר רַבִּי עֲקִיבָא בַּעַל חוֹב שָׁקֵיל בְּעִידִּית כְּנִיזָקִין, אִיכָּא לְמֵימְרַךְ: מָה לְבַעַל חוֹב שֶׁכֵּן יְפֵה כֹּחוֹ בְּנִיזָקִין, תֹּאמַר בְּהֶקְדֵּשׁ שֶׁכֵּן הוֹרַע כֹּחוֹ בְּנִיזָקִין!

לְעוֹלָם דְּנָגְחָה תּוֹרָא דִּידַן לְתוֹרָא דְּהֶקְדֵּשׁ, וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר לַהּ כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא – דְּתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר: שׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּגַּח לְשׁוֹר שֶׁל הֶדְיוֹט – פָּטוּר, וְשֶׁל הֶדְיוֹט שֶׁנִּגַּח לְשׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ – בֵּין תָּם וּבֵין מוּעָד, מְשַׁלֵּם נֵזֶק שָׁלֵם.

אִי הָכִי, מַמַּאי דִּבְעִידִּית דְּנִיזָק כְּזִיבּוּרִית דְּמַזִּיק פְּלִיגִי? דִּילְמָא דְּכוּלֵּי עָלְמָא בִּדְנִיזָק שָׁיְימִינַן, וְהָכָא בִּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא וְרַבָּנַן קָמִיפַּלְגִי –

דְּרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר לַהּ כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא, וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל סָבַר לַהּ כְּרַבָּנַן!

אִם כֵּן, מַאי "לֹא בָּא הַכָּתוּב"? וְעוֹד, מַאי "קַל וָחוֹמֶר לַהֶקְדֵּשׁ"? וְעוֹד, הָא אָמַר רַב אָשֵׁי,

דף מט:

תַּנְיָא בְּהֶדְיָא: "מֵיטַב שָׁדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם" – מֵיטַב שָׁדֵהוּ שֶׁל נִיזָק, וּמֵיטַב כַּרְמוֹ שֶׁל נִיזָק, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מֵיטַב שָׁדֵהוּ שֶׁל מַזִּיק, וּמֵיטַב כַּרְמוֹ שֶׁל מַזִּיק.

רַבִּינָא אָמַר: לְעוֹלָם מַתְנִיתִין רַבִּי עֲקִיבָא הִיא, דְּאָמַר מִדְּאוֹרָיְיתָא בִּדְמַזִּיק שְׁיְימִינַן; וְרַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא – דְּדָרֵישׁ טַעְמָא דִּקְרָא, וּמָה טַעַם קָאָמַר – מָה טַעַם הַנִּיזָּקִין שָׁמִין לָהֶן בְּעִידִּית? מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם.

דִּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ הַנִּיזָּקִין שָׁמִין לָהֶן בְּעִידִּית? מִפְּנֵי הַגַּזְלָנִים וּמִפְּנֵי הַחַמְסָנִין, כְּדֵי שֶׁיֹּאמַר אָדָם: לָמָּה אֲנִי גּוֹזֵל וְלָמָּה אֲנִי חוֹמֵס? לְמָחָר בֵּית דִּין יוֹרְדִין לִנְכָסַי וְנוֹטְלִין שָׂדֶה נָאָה שֶׁלִּי, וְסוֹמְכִים עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה: "מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם"; לְפִיכָךְ אָמְרוּ: הַנִּיזָּקִין – שָׁמִין לָהֶן בְּעִידִּית.

מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ בַּעַל חוֹב בְּבֵינוֹנִית? כְּדֵי שֶׁלֹּא יִרְאֶה אָדָם לַחֲבֵירוֹ שָׂדֶה נָאָה וְדִירָה נָאָה, וְיֹאמַר: אֶקְפּוֹץ וְאֶלְוֶנּוּ, כְּדֵי שֶׁאֶגְבֶּנּוּ בְּחוֹבִי; לְפִיכָךְ אָמְרוּ: בַּעַל חוֹב בְּבֵינוֹנִית.

אֶלָּא מַעֲתָּה, יֶהֱא בְּזִיבּוּרִית! אִם כֵּן – אַתָּה נוֹעֵל דֶּלֶת בִּפְנֵי לוֹוִין.

כְּתוּבַּת אִשָּׁה – בְּזִיבּוּרִית, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: בְּבֵינוֹנִית. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ כְּתוּבַּת אִשָּׁה בְּזִיבּוּרִית? שֶׁיּוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהָאִישׁ רוֹצֶה לִישָּׂא, הָאִשָּׁה רוֹצָה לִינָּשֵׂא.

דָּבָר אַחֵר: אִשָּׁה יוֹצְאָה לְרְצוֹנָהּ וְשֶׁלֹּא לְרְצוֹנָהּ, וְהָאִישׁ אֵינוֹ מוֹצִיאָהּ אֶלָּא לְרְצוֹנוֹ.

מַאי דָּבָר אַחֵר? וְכִי תֵּימָא, כִּי הֵיכִי דְּכִי מַפֵּיק לַהּ אִיהוּ – תַּקְּינוּ לַהּ רַבָּנַן כְּתוּבָּה מִינֵּיהּ; כִּי נָפְקָא אִיהִי נָמֵי – לִיתַקְּנִי לֵיהּ רַבָּנַן כְּתוּבָּה מִינַּהּ? תָּא שְׁמַע: אִשָּׁה יוֹצְאָה לְרְצוֹנָהּ וְשֶׁלֹּא לְרְצוֹנָהּ, וְהָאִישׁ אֵינוֹ מוֹצִיא אֶלָּא לְרְצוֹנוֹ – אֶפְשָׁר דְּמְשַׁהֵי לַהּ בְּגִיטָּא.

כְּתוּבַּת אִשָּׁה בְּזִיבּוּרִית. אָמַר מָר זוּטְרָא בְּרֵיהּ דְּרַב נַחְמָן: לָא אָמַרַן אֶלָּא מַיְתֵי, אֲבָל מִינֵּיהּ דִּידֵיהּ – בְּבֵינוֹנִית.

מַיְתֵי?! מַאי אִירְיָא כְּתוּבַּת אִשָּׁה? אֲפִילּוּ כֹּל מִילֵּי נָמֵי, דְּהָא תְּנַן: אֵין נִפְרָעִים מִנִּכְסֵי יְתוֹמִים אֶלָּא מִן הַזִּיבּוּרִית! אֶלָּא לָאו מִינֵּיהּ?

לְעוֹלָם מַיְתֵי, וּכְתוּבַּת אִשָּׁה אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ – סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: מִשּׁוּם חִינָּא, אַקִּילוּ רַבָּנַן גַּבַּהּ; קָא מַשְׁמַע לַן.

אָמַר רָבָא: תָּא שְׁמַע, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כְּתוּבַּת אִשָּׁה – בְּבֵינוֹנִית. מִמַּאן? אִילֵימָא מַיְתֵי, לֵית לֵיהּ לְרַבִּי מֵאִיר הָא דְּתַנְיָן: אֵין נִפְרָעִים מִנִּכְסֵי יְתוֹמִים אֶלָּא מִן הַזִּיבּוּרִית?! אֶלָּא לָאו מִינֵּיהּ? מִכְּלָל דְּרַבָּנַן סָבְרִי בְּזִיבּוּרִית!

לָא; לְעוֹלָם מַיְתֵי, וְשָׁאנֵי כְּתוּבַּת אִשָּׁה – מִשּׁוּם חִינָּא.

אָמַר אַבָּיֵי, תָּא שְׁמַע: הַנִּיזָּקִין שָׁמִין לָהֶן בְּעִידִּית, וּבַעַל חוֹב – בְּבֵינוֹנִית, וּכְתוּבַּת אִשָּׁה – בְּזִיבּוּרִית. מִמַּאן? אִילֵימָא מַיְתֵי, מַאי אִירְיָא כְּתוּבַּת אִשָּׁה? אֲפִילּוּ כֹּל הֲנֵי נָמֵי! אֶלָּא לָאו מִינֵּיהּ?

אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁנַּעֲשָׂה עֶרֶב לְנִזְקֵי בְּנוֹ, לְבַעַל חוֹב בְּנוֹ וְלִכְתוּבַּת כַּלָּתוֹ;
וְהַאי כִּי דִּינֵיהּ, וְהַאי כִּי דִּינֵיהּ; נִיזְקִין וּבַעַל חוֹב, דְּמֵחַיִּים גָּבוּ, אִיהוּ נָמֵי כִּי מַגְבֵּי – כְּמֵחַיִּים מַגְבֵּי. כְּתוּבַּת אִשָּׁה, דִּלְאַחַר מִיתָה גָּבְיָא, וּלְאַחַר מִיתָה מִמַּאן גָּבְיָא – מִיַּתְמֵי; אִיהוּ נָמֵי כִּי מַגְבֵּי – כִּלְאַחַר מִיתָה מַגְבֵּי.
וְתִיפּוֹק לֵיהּ דְּעֶרֶב דִּכְתוּבָּה לֹא מִשְׁתַּעְבֵּד! בְּקַבָּלָן.
הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר: קַבָּלָן, אַף עַל גַּב דְּלֵית לֵיהּ נְכָסֵי לְלָוֶה – מִשְׁתַּעְבֵּד, שַׁפִּיר; אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: אִי אִית לֵיהּ – מִשְׁתַּעְבֵּד, אִי לֵית לֵיהּ – לָא מִשְׁתַּעְבֵּד, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?
אִיבָּעֵית אֵימָא: בְּדַהֲווֹ לֵיהּ וְאִישְׁתְּדוּף.
וְאִיבָּעֵית אֵימָא: כֹּל לְגַבֵּי בְּרֵיהּ, שַׁעְבּוּדֵי מְשַׁעְבַּד נַפְשֵׁיהּ.
אִיתְמַר: עֶרֶב דִּכְתוּבָּה – דִּבְרֵי הַכֹּל לָא מִשְׁתַּעְבֵּד;

דף נ.

קַבָּלָן דְּבַעַל חוֹב – דִּבְרֵי הַכֹּל מִשְׁתַּעְבֵּד; עֶרֶב דְּבַעַל חוֹב, וְקַבָּלָן דִּכְתוּבָּה – פְּלִיגִי; אִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר: אַף עַל גַּב דְּלֵית לֵיהּ נְכָסֵי לְלָוֶה – מִשְׁתַּעְבֵּד, וְאִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר: אִי אִית לֵיהּ – מִשְׁתַּעְבֵּד, אִי לֵית לֵיהּ – לָא מִשְׁתַּעְבֵּד.
וְהֵילְכָתָא: בְּכוּלְּהוּ, אַף עַל גַּב דְּלֵית לֵיהּ – מִשְׁתַּעְבֵּד; בַּר מֵעֶרֶב דִּכְתוּבָּה, דְּאַף עַל גַּב דְּאִית לֵיהּ – לָא מִשְׁתַּעְבֵּד.
מַאי טַעְמָא? מְצָוָה הוּא דַּעֲבַד, וְלָא מִידֵּי חַסְרַהּ.
אָמַר רָבִינָא: תָּא שְׁמַע מֵעִיקָּרָא דְּתַקָּנָתִין – יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהָאִישׁ רוֹצֶה לִישָּׂא, אִשָּׁה רוֹצָה לִינָּשֵׂא. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מִיַּתְמֵי, הַאי מִשּׁוּם דְּיַתְמֵי הוּא! תְּיוּבְתָּא דְּמָר זוּטְרָא תְּיוּבְתָּא.
אָמַר מָר זוּטְרָא בְּרֵיהּ דְּרַב נַחְמָן, מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב נַחְמָן: שְׁטַר חוֹב הַיּוֹצֵא עַל הַיְתוֹמִין, אַף עַל פִּי שֶׁכָּתוּב בּוֹ שָׁבַח, אֵינוֹ גּוֹבֶה אֶלָּא מִן הַזִּיבּוּרִית.
אָמַר אַבָּיֵי: תִּדַּע – דְּבַעַל חוֹב דְּדִינֵיהּ בְּבֵינוֹנִית, וּמִיַּתְמֵי בְּזִיבּוּרִית.
אֲמַר לֵיהּ רָבָא: הָכִי הַשְׁתָּא?! בַּעַל חוֹב דְּדִינֵיהּ מִדְּאוֹרָיְיתָא בְּזִיבּוּרִית! כִּדְעוּלָּא – דְּאָמַר עוּלָּא: דְּבַר תּוֹרָה, בַּעַל חוֹב בְּזִיבּוּרִית, שֶׁנֶּאֱמַר: "בַּחוּץ תַּעֲמֹד וְהָאִישׁ וְגוֹ'" – מָה דְּרָכוֹ שֶׁל אִישׁ לְהוֹצִיא, פְּחוּת שֶׁבַּכֵּלִים; וּמָה טַעַם אָמְרוּ בַּעַל חוֹב בְּבֵינוֹנִית? כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּנָּעוֹל דֶּלֶת בִּפְנֵי לְוִין – וְגַבֵּי יַתְמֵי אוֹקְמוּהּ רַבָּנַן אַדְּאוֹרָיְיתָא;
אֶלָּא הָכָא, כֵּיוָן דְּדִינֵיהּ מִדְּאוֹרָיְיתָא בְּעִידִּית, אֲפִילּוּ מִיַּתְמֵי נָמֵי בְּעִידִּית!
וּלְרָבָא, וְהָתְנֵי אַבְרָם חוּזָאָה: אֵין נִפְרָעִין מִנְּכְסֵי יְתוֹמִין אֶלָּא מִן הַזִּיבּוּרִית, וַאֲפִילּוּ הֵן נִיזְקִין. וְהָא נִיזְקִין – דִּינָן מִדְּאוֹרָיְיתָא בְּעִידִּית!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה עִידִּית דְּנִיזָק כְּזִיבּוּרִית דְּמַזִּיק;
וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל הִיא, דְּאָמַר: מְדְּאוֹרָיְיתָא בְּדְנִיזָק שָׁיְימִינַן, וּמִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם תַּקִּינוּ רַבָּנַן בְּדַמַּזִּיק – וְגַבֵּי יַתְמֵי אוֹקְמוּהּ רַבָּנַן אַדְאוֹרָיְיתָא.
אִינִי?! וְהָתָנֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר נָיוֹתָאָה: אֵין נִפְרָעִין מִנְּכְסֵי יְתוֹמִים אֶלָּא מִן הַזִּיבּוּרִית, וַאֲפִילּוּ הֵן עִידִּית. מַאי "אֲפִילּוּ הֵן עִידִּית"? לָאו אַף עַל גַּב דִּכְתִיב עִידִּית בִּשְׁטָרָא?!
לָא; מַאי "עִידִּית" – שְׁפַאי עִידִּית, כִּדְרָבָא –
דְּאָמַר רָבָא: הַזִּיק זִיבּוּרִית – גּוֹבֶה מִן הָעִידִּית. שְׁפַאי עִידִּית, גּוֹבֶה מִן הַבֵּינוֹנִית. וְגַבֵּי יַתְמֵי אוֹקְמוּהּ רַבָּנַן אַדְאוֹרָיְיתָא.
אֵין נִפְרָעִין מִנְּכְסֵי יְתוֹמִין אֶלָּא מִן הַזִּיבּוּרִית: בָּעֵי רַב אַחְדְּבוּי בַּר אַמֵּי: "יְתוֹמִים" שֶׁאָמְרוּ – קְטַנִּים, אוֹ אֲפִילּוּ גְּדוֹלִים? תַּקַּנְתָּא הִיא דַּעֲבוּד רַבָּנַן גַּבֵּי יַתְמֵי – לְקְטַנִּים עֲבוּד רַבָּנַן, לִגְדוֹלִים לָא עֲבוּד רַבָּנַן;
אוֹ דִלְמָא – מְשׁוּם דְּלָא מַסֵּיק אַדַּעְתָּא דְּמַלְוֶה דְּמִית לֵוֶה וְנָפְלִי נְכְסֵי קַמֵּי יַתְמֵי; דְּהָוֶה לֵיהּ נוֹעַל דֶּלֶת; הִלְכָּךְ אֲפִילּוּ גְּדוֹלִים נָמֵי?
תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי אַבָּיֵי קַשִּׁישָׁא: יְתוֹמִין שֶׁאָמְרוּ – גְּדוֹלִים, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר קְטַנִּים.
וְדִלְמָא הָנֵי מִילֵּי לְעִנְיַן שְׁבוּעָה – דְּגָדוֹל בְּמִילֵּי דַּאֲבוּהּ כְּקָטָן דְּמֵי; אֲבָל לְעִנְיַן זִיבּוּרִית – לָא.
וְהִלְכְתָא:

דף נ:

יְתוֹמִין שֶׁאָמְרוּ – גְּדוֹלִים, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר קְטַנִּים; בֵּין לִשְׁבוּעָה בֵּין לְזִיבּוּרִית.
אֵין נִפְרָעִין מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים בִּמְקוֹם שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי חוֹרִין. בָּעֵי רַב אַחְדְּבוּי בַּר אַמֵּי: בְּמַתָּנָה הֵיאַךְ?
תַּקַּנְתָּא הוּא דַּעֲבוּד רַבָּנַן – מְשׁוּם פְּסֵידָא דְּלִקּוֹחוֹת, אֲבָל מַתָּנָה, דְּלֵיכָּא פְּסֵידָא דְּלִקּוֹחוֹת – לָא; אוֹ דִלְמָא מַתָּנָה נָמֵי, אִי לָאו דְּאִית לֵיהּ הֲנָאָה מִינֵּיהּ – לָא יְהֵיב לֵיהּ מַתָּנָה, וְהִלְכָּךְ כִּי פְּסֵידָא דְּלִקּוֹחוֹת דְּמֵי?
אָמַר לֵיהּ מָר קַשִּׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא לְרַב אָשֵׁי, תָּא שְׁמַע, שְׁכִיב מְרַע שֶׁאָמַר: "תְּנוּ מָאתַיִם זוּז לְפְלוֹנִי, וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת לְפְלוֹנִי, וְאַרְבַּע מֵאוֹת לְפְלוֹנִי" – אֵין אוֹמְרִים: כָּל הַקּוֹדֵם בִּשְׁטָר זָכָה; לְפִיכָךְ, יָצָא עָלָיו שְׁטַר חוֹב – גּוֹבֶה מִכּוּלָּן.
אֲבָל אִם אָמַר: "תְּנוּ מָאתַיִם זוּז לְפְלוֹנִי, וְאַחֲרָיו לְפְלוֹנִי, וְאַחֲרָיו לְפְלוֹנִי" – אוֹמְרִים: כָּל הַקּוֹדֵם בִּשְׁטָר זָכָה. לְפִיכָךְ, יָצָא עָלָיו שְׁטַר חוֹב – גּוֹבֶה מִן הָאַחֲרוֹן. אֵין לוֹ – גּוֹבֶה מִשֶּׁלְפָנָיו. אֵין לוֹ – גּוֹבֶה מִשֶּׁלְפָנֵי פָנָיו.

וְאַף עַל גַּב דְּקַמָּא בֵּינוֹנִית וּבָתְרָא זִיבּוּרִית – מִזִּיבּוּרִית גָּבֵי, מִבֵּינוֹנִית לָא גָּבֵי. שְׁמַע מִינַּהּ, בְּמַתָּנָה נָמֵי עָבוּד רַבָּנַן תַּקָּנְתָּא.

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בְּבַעַל חוֹב. וְהָא "תְּנוּ" קָאָמַר! "תְּנוּ" בְּחוֹבֵי.

וְלִיחְזֵי שְׁטָרָא דְּמַאן קָדֵים! דְּלֵיכָּא שְׁטָרָא. וְהָא "כָּל הַקּוֹדֵם בַּשְּׁטָר" קָאָמַר! בִּשְׁטָר פְּקַדְתָּא.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: אֲפִילּוּ מַתָּנָה נָמֵי. וְלָא קַשְׁיָא – מַאי "גּוֹבֶה מִן הָאַחֲרוֹן"? אֵין נִפְסָד אֶלָּא אַחֲרוֹן.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: דְּשָׁווּ כּוּלְּהוּ לַהֲדָדֵי.

אֵין מוֹצִיאִין לַאֲכִילַת פֵּירוֹת. מַאי טַעְמָא? אָמַר עוּלָּא אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: לְפִי שֶׁאֵין כְּתוּבִין.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא לְעוּלָּא: וְהָא מְזוֹן הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת, דִּכְמַאן דִּכְתִיבִי דָּמוּ, וְקָתָנֵי: אֵין מוֹצִיאִין!

אָמַר לֵיהּ: הָתָם, מֵעִיקָּרָא הָכִי אִתַּקּוּן – כְּתוּבִין הֵן אֵצֶל בְּנֵי חוֹרִין, וְאֵין כְּתוּבִין הֵן אֵצֶל מְשׁוּעְבָּדִין.

וְכֵן אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לְפִי שֶׁאֵין כְּתוּבִין. אָמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא לְרַב אַסִּי: וְהָא מְזוֹן הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת, דִּכְמַאן דִּכְתִיבִי דָּמוּ, וְקָתָנֵי: אֵין מוֹצִיאִין! אָמַר לֵיהּ: מֵעִיקָּרָא הָכִי אִתַּקּוּן – כְּתוּבִין הֵן אֵצֶל בְּנֵי חוֹרִין, וְאֵין כְּתוּבִין הֵן אֵצֶל מְשׁוּעְבָּדִין.

רַבִּי חֲנִינָא אָמַר: לְפִי שֶׁאֵין קְצוּבִין.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: לְרַבִּי חֲנִינָא – קְצוּבִין וּכְתוּבִין בָּעֵי,

דף נא.

אוֹ דִלְמָא קְצוּבִין, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן כְּתוּבִים?

תָּא שְׁמַע, דְּאִיתְמַר: מִי שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ שְׁתֵּי בָּנוֹת וּבֵן, וְקָדְמָה הָרִאשׁוֹנָה וְנָטְלָה עִישּׂוּר נְכָסִים, וְלֹא הִסְפִּיקָה שְׁנִיָּה לִגְבּוֹת עַד שֶׁמֵּת הַבֵּן.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁנִיָּה וִיתְרָה. וְאָמַר לוֹ רַבִּי חֲנִינָא, גְּדוֹלָה מִזּוֹ אָמְרוּ: מוֹצִיאִין לְפַרְנָסָה וְאֵין מוֹצִיאִין לְמָזוֹנוֹת; וְאַתְּ אָמְרַתְּ שְׁנִיָּה וִיתְרָה?!

וְהָא פַּרְנָסָה – דְּמֵיקָץ קָיְיצָא, מֵיכְתַּב לָא כְּתִיבָא; וְקָא מוֹצִיאָה!

שָׁאנֵי פַּרְנָסָה, כֵּיוָן דְּאִית לַהּ קָלָא, כְּמַאן דִּכְתִיבָא דָּמֵי.

מֵתִיב רַב הוּנָא בַּר מָנוֹחַ: מֵתוּ – בְּנוֹתֵיהֶן נִזּוֹנוֹת מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין, וְהֵיא נִזּוֹנֶת מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים – מִפְּנֵי שֶׁהֵיא כְּבַעֲלַת חוֹב!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בְּשֶׁקִּנּוּ מִיָּדוֹ.

אִי הָכִי, בָּנוֹת נָמֵי! בְּשֶׁקִּנּוּ לְזוֹ, וְלֹא קִנּוּ לָזוֹ.

מַאי פַּסְקָא? בַּת אִשְׁתּוֹ, דַּהֲוַאי בִּשְׁעַת קִנְיָן – מַהֲנֵי לַהּ קִנְיָן; בִּתּוֹ, דְּלָא הֲוַאי בִּשְׁעַת קִנְיָן – לָא מַהֲנֵי לָהּ קִנְיָן.

מִי לָא עָסְקִינַן דַּהֲווֹ תַּרְוַיְיהוּ בִּשְׁעַת קִנְיָן – וְהֵיכִי דָּמֵי, דְּגָרְשַׁהּ וְאַהְדְּרַהּ?!

אֶלָּא בִּתּוֹ – דְּבִתְנַאי בֵּית דִּין קָאָכְלָה, לָא מַהֲנֵי לַהּ קִנְיָן; בַּת אִשְׁתּוֹ – דְּלָאו בִּתְנַאי בֵּית דִּין קָאָכְלָה, מַהֲנֵי לַהּ קִנְיָן.

וְכִי מִיגְּרָע גָּרְעָה?! אֶלָּא בִּתּוֹ – כֵּיוָן דְּבִתְנַאי בֵּית דִּין קָאָכְלָה, אֵימַר צְרָרֵי אַתְפְּסַהּ.

תָּא שְׁמַע, אָמַר רַבִּי נָתָן: אֵימָתַי – בְּזְמַן שֶׁקָּדַם מִקָּחוֹ שֶׁל שֵׁנִי לְשִׁבְחוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן; אֲבָל קָדַם שִׁבְחוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן לְמִקָּחוֹ שֶׁל שֵׁנִי – גּוֹבֶה מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים. אַלְמָא מִשּׁוּם דְּלָא קָדִים הוּא!

תַּנָּאֵי הִיא, דְּתַנְיָא: אֵין מוֹצִיאִין לָאֲכִילַת פֵּירוֹת, וְלִשְׁבַח קַרְקָעוֹת, וְלִמְזוֹן אִשָּׁה וְהַבָּנוֹת – מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים, מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם; לְפִי שֶׁאֵין כְּתוּבִין.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וְכִי מָה תִּיקּוּן הָעוֹלָם יֵשׁ בָּזוֹ? וַהֲלֹא אֵין קְצוּבִין!

וְהַמּוֹצֵא מְצִיאָה לֹא יִשְׁבַּע. אָמַר רַבִּי יִצְחָק: "שְׁנֵי כִּיסִין קְשׁוּרִין מָצָאתָ לִי"; וְהַלָּה אוֹמֵר: "לֹא מָצָאתִי אֶלָּא אֶחָד" – נִשְׁבָּע. "שְׁנֵי שְׁוָורִים קְשׁוּרִין מָצָאתָ לִי"; וְהַלָּה אוֹמֵר: "לֹא הָיָה אֶלָּא אֶחָד" – אֵינוֹ נִשְׁבָּע.

מַאי טַעְמָא? שְׁוורִין מְנַתְּחִי מֵהֲדָדֵי, כִּיסִין לָא מְנַתְּחִי מֵהֲדָדֵי.

"שְׁנֵי שְׁוורִין קְשׁוּרִין מָצָאתָ"; וְהַלָּה אוֹמֵר: "מָצָאתִי וְהֶחְזַרְתִּי לְךָ אֶחָד מֵהֶן" – הֲרֵי זֶה נִשְׁבָּע.

וְרַבִּי יִצְחָק – לֵית לֵיהּ "הַמּוֹצֵא מְצִיאָה לָא יִשְׁבַּע – מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם"?!

דף נא:

הוּא דְּאָמַר, כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב – דְּתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: פְּעָמִים שֶׁאָדָם נִשְׁבָּע עַל טַעֲנַת עַצְמוֹ. כֵּיצַד? "מָנֶה לְאַבִּיךָ בְּיָדִי, וְהָאֲכַלְתִּיו פְּרָס" – הֲרֵי זֶה נִשְׁבָּע. וְזֶה הוּא שֶׁנִּשְׁבָּע עַל טַעֲנַת עַצְמוֹ.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ אֶלָּא כְּמֵשִׁיב אֲבֵידָה, וּפָטוּר.

וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב – לֵית לֵיהּ: "מֵשִׁיב אֲבֵידָה – פָּטוּר"?! אָמַר רַב: בְּטוֹעֲנוֹ קָטָן.

קָטָן, מִידֵּי מְשָׁשָׁא אִית בֵּיהּ?! וְהָתְנַן: אֵין נִשְׁבָּעִין עַל טַעֲנַת חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה וְקָטָן!

מַאי "קָטָן" – גָּדוֹל; וְאַמַּאי קָרֵי לֵיהּ "קָטָן"? דִּלְגַבֵּי מִילֵּי דְּאָבִיו, קָטָן הוּא.

אִי הָכִי, טַעֲנַת עַצְמוֹ?! טַעֲנַת אֲחֵרִים הוּא! טַעֲנַת אֲחֵרִים, וְהוֹדָאַת עַצְמוֹ.

כּוּלְהוּ טַעֲנָתָא נָמֵי, טַעֲנַת אֲחֵרִים וְהוֹדָאַת עַצְמוֹ נִינְהוּ! אֶלָּא בְּדַרְבָּה קָמִיפַּלְגִי – דְּאָמַר רַבָּה, מִפְּנֵי מָה אָמְרָה תּוֹרָה: מוֹדֶה מִקְצָת הַטַּעֲנָה – יִשָּׁבַע? חֲזָקָה – אֵין אָדָם מֵעִיז פָּנָיו בִּפְנֵי בַּעַל חוֹבוֹ;

וְהַאי, בְּכוּלֵּיהּ בָּעֵי לְמִכְפְּרֵיהּ לֵיהּ, וְהַאי דְּלָא כַּפְּרֵיהּ – מִשּׁוּם דְּאֵין אָדָם מֵעִיז פָּנָיו בִּפְנֵי בַּעַל חוֹבוֹ; וּבְכוּלֵּיהּ בָּעֵי דְּלוֹדֵי לֵיהּ, וְהַאי דְּלָא אוֹדִי לֵיהּ – אִישְׁתְּמוֹטֵי הוּא דְּקָא מִשְׁתְּמִיט לֵיהּ – סָבַר: עַד דְּהָווּ לֵי זוּזֵי וּפָרַעְנָא לֵיהּ; וְאָמַר רַחֲמָנָא: רְמִי שְׁבוּעָה עִילָּוֵיהּ, כִּי הֵיכִי דְּלוֹדֵי לֵיהּ בְּכוּלֵּיהּ.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב סָבַר: לָא שְׁנָא בּוֹ וְלָא שְׁנָא בְּבָנוֹ – אֵינוֹ מֵעִיז, וְהֵילְכָךְ לָאו מֵשִׁיב אֲבֵידָה הוּא; וְרַבָּנַן סָבְרִי: בּוֹ הוּא דְּאֵינוֹ מֵעִיז, אֲבָל בְּבָנוֹ מֵעִיז, וּמִדְּלָא מֵעִיז – מֵשִׁיב אֲבֵידָה הוּא.

דף נב.

מַתְנִי' יְתוֹמִין שֶׁסָּמְכוּ אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת, אוֹ שֶׁמִּינָּה לָהֶן אֲבִיהֶן אַפּוֹטְרוֹפּוֹס – חַיָּיב לְעַשֵּׂר פֵּירוֹתֵיהֶם.

אַפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁמִּינָּהוּ אֲבִי יְתוֹמִים, יִשָּׁבַע. מִינּוּהוּ בֵּית דִּין – לֹא יִשָּׁבַע. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: חִילּוּף הַדְּבָרִים.

גְּמָ' וּרְמִינְהוּ: "אַתֶּם" – וְלֹא שׁוּתָּפִין; "אַתֶּם" – וְלֹא אֲרִיסִין; "אַתֶּם" – וְלֹא אַפּוֹטְרוֹפִּין, וְלֹא הַתּוֹרֵם אֶת שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ!

אָמַר רַב חִסְדָּא, לָא קַשְׁיָא: כָּאן לְהַאֲכִיל, כָּאן לְהַנִּיחַ.

וְהָתַנְיָא: הָאַפּוֹטְרוֹפִּין תּוֹרְמִין וּמְעַשְּׂרִין – לְהַאֲכִיל וְלֹא לְהַנִּיחַ. וּמוֹכְרִין לָהֶן בְּהֵמָה, עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת, בָּתִּים, שָׂדוֹת וּכְרָמִים – לְהַאֲכִיל, אֲבָל לֹא לְהַנִּיחַ. וּמוֹכְרִין לָהֶן פֵּירוֹת, יֵינוֹת, שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת – לְהַאֲכִיל אֲבָל לֹא לְהַנִּיחַ.

וְעוֹשִׂין לָהֶן לוּלָב וַעֲרָבָה וְסוּכָּה וְצִיצִית, וְכָל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ קְצָבָה; לְאֵיתוֹיֵי שׁוֹפָר. וְלוֹקְחִין לָהֶם סֵפֶר תּוֹרָה, תְּפִילִּין וּמְזוּזוֹת, וְכָל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ קְצָבָה; לְאֵתוֹיֵי מְגִילָּה.

וְאֵין פּוֹסְקִין עֲלֵיהֶם צְדָקָה, וְאֵין פּוֹדִין עֲלֵיהֶן אֶת הַשְּׁבוּיִין, וְלֹא כָּל דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ קְצָבָה; לְאֵתוֹיֵי תַּנְחוּמֵי אֲבֵלִים.

וְאֵין אַפּוֹטְרוֹפִּין רַשָּׁאִין לָדוּן – לְחוּב וְלִזְכוּת – בְּנִכְסֵי יְתוֹמִים. לִזְכוּת – אַמַּאי לָא? אֶלָּא "לְחוּב עַל מְנָת לִזְכוֹת" בְּנִכְסֵי יְתוֹמִים.

וְאֵין אַפּוֹטְרוֹפִּין רַשָּׁאִין לִמְכּוֹר בְּרַחוֹק וְלִגְאוֹל בְּקָרוֹב; בְּרָעָה וְלִגְאוֹל בְּיָפָה. מַאי טַעְמָא? דִּדְלְמָא מִשְׁתַּדְּפִין.

וְאֵין אַפּוֹטְרוֹפִּין רַשָּׁאִין לְמָכוֹר שָׂדוֹת – וְלִיקַּח עֲבָדִים, אֲבָל מוֹכְרִין עֲבָדִים – וְלוֹקְחִין בָּהֶן שָׂדוֹת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף לֹא לִמְכּוֹר עֲבָדִים וְלִיקַּח שָׂדוֹת. מַאי טַעְמָא? דִּילְמָא לָא מְשַׁפְּיָין.

וְאֵין אַפּוֹטְרוֹפִּין רַשָּׁאִין לְהוֹצִיא עֲבָדִים לְחֵירוּת; אֲבָל מוֹכְרִין אוֹתָן לַאֲחֵרִים, וַאֲחֵרִים מוֹצִיאִין אוֹתָן לְחֵירוּת. רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, אַף הוּא – נוֹתֵן דְּמֵי עַצְמוֹ וְיוֹצֵא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמוֹכְרוֹ לוֹ;

וְצָרִיךְ לְחַשֵּׁב עִמָּהֶן בָּאַחֲרוֹנָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ. אֵין עוֹשִׂין אַפּוֹטְרוֹפִּין נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים, וְאִם מִינָּן אֲבִי יְתוֹמִין – הַרְשׁוּת בְּיָדוֹ.

הָהוּא אַפּוֹטְרוֹפּוֹס דַּהֲוָה בְּשִׁבְבוּתֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר, דַּהֲוָה קָא מְזַבֵּין אַרְעָתָא וְזַבֵּין עַבְדֵי, וְלָא שַׁבְקֵיהּ רַבִּי מֵאִיר. אֲתָוו לֵיהּ בְּחֶלְמֵיהּ "אֲנִי לַהֲרוֹס וְאַתָּה לִבְנוֹת?!" אֲפִילּוּ הָכִי לָא אַשְׁגַּח, אֲמַר: דִּבְרֵי חֲלוֹמוֹת לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין.

הָנְהוּ בֵּי תְרֵי דְּאִיגְּרִי בְּהוּ שָׁטָן, דְּכֹל בֵּי שִׁמְשֵׁי הֲווֹ קָא מִינְצוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי. אִיקְּלַע רַבִּי מֵאִיר לְהָתָם, עַכְּבִינְהוּ תְּלָתָא בֵּי שִׁמְשֵׁי, עַד דַּעֲבַד לְהוּ שְׁלָמָא. שַׁמְעֵיהּ דְּקָאָמַר: וַוי, דְּאַפְּקֵיהּ רַבִּי מֵאִיר לְהָהוּא גַּבְרָא מִבֵּיתֵיהּ.

הָהוּא אַפּוֹטְרוֹפּוֹס דַּהֲוָה בְּשִׁבְבוּתֵיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, דַּהֲוָה קָא מְזַבֵּין אַרְעָא וְזַבֵּין תּוֹרֵי, וְלָא אֲמַר לֵיהּ וְלָא מִידֵּי; סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי – דְּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מִימַי לֹא קָרִיתִי לְאִשְׁתִּי "אִשְׁתִּי" וּלְשׁוֹרִי "שׁוֹרִי", אֶלָּא לְאִשְׁתִּי "בֵּיתִי", וּלְשׁוֹרִי "שָׂדִי".

הָנְהוּ יַתְמֵי דַּהֲווֹ סְמִיכֵי גַּבֵּי הָהִיא סָבְתָּא. הֲוָה לְהוּ תּוֹרְתָּא, שְׁקַלָה וְזַבֵּינְתַּהּ נִיהֲלֵיְיהוּ. אֲתוֹ קְרוֹבִים לְקַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן, אֲמַרוּ לֵיהּ: מַאי עֲבִידְתַּהּ דְּמָזַבְנָא? אֲמַר לְהוּ: "יְתוֹמִים שֶׁסָּמְכוּ אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת" תְּנַן.

וְהָא אִייְקַר! בְּרִשׁוּתָא דְּלוֹקֵחַ אִייְקַר. וְהָא לָא נָקִיטִי דְּמֵי!

אֲמַר לְהוּ: אִם כֵּן, הַיְינוּ דְּרַב חֲנִילַאי בַּר אִידִי אָמַר שְׁמוּאֵל – דְּאָמַר רַב חֲנִילַאי בַּר אִידִי אָמַר שְׁמוּאֵל: נִכְסֵי יְתוֹמִין הֲרֵי הֵן כְּהֶקְדֵּשׁ, וְלֹא מִקְנֵי אֶלָּא בְּכַסְפָּא.

חַמְרֵיהּ דְּרַבְנָא עוּקְבָא יַתְמָא – מַשְׁכוּהּ בְּאַרְבְּעָה אַרְבְּעָה, וְאִייְקַר וְקָם בְּשִׁיתָּא שִׁיתָּא. אֲתוֹ לְקַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן, אֲמַר לְהוּ: הַיְינוּ דְּרַב חֲנִילַאי בַּר אִידִי – דְּאָמַר רַב חֲנִילַאי בַּר אִידִי אָמַר שְׁמוּאֵל: נִכְסֵי יְתוֹמִין הֲרֵי הֵן כְּהֶקְדֵּשׁ, וְלֹא מִקְנֵי אֶלָּא בְּכַסְפָּא.

מְשׁוּךְ פֵּירֵי מֵיתָמֵי; אִייְקוּר – הַיְינוּ דְּרַב חֲנִילַאי בַּר אִידִי. זוּל – לֹא יְהֵא כֹּחַ הֶדְיוֹט חָמוּר מֵהֶקְדֵּשׁ.

אִמְּשִׁכוּ לְהוּ פֵּירֵי לְיָתְמֵי; אִייְקַר – לֹא יְהֵא כֹּחַ הֶדְיוֹט חָמוּר מֵהֶקְדֵּשׁ. זוּל – סְבוּר מִינָּה, הַיְינוּ דְּרַב חֲנִילַאי בַּר אִידִי;

אֲמַר לְהוּ רַב שִׁישָּׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי: הָא רָעָה הִיא לְדִידְהוּ – דְּזִמְנִין דְּמִצְטָרְכִי לְפֵירֵי, וְלֵיכָּא דְּיָהֲיב לְהוּ עַד דְּיָהֲבִי זוּזֵי.

יָהֲבִי יַתְמֵי זוּזֵי אַפֵּירֵי; זוּל – לֹא יְהֵא כֹּחַ הֶדְיוֹט חָמוּר מִן הֶקְדֵּשׁ. אִיסְתַּקַּר – סָבוּר מִינַּהּ, הַיְינוּ דְּרַב חֲנִילַאי בַּר אִידִי;

אֲמַר לְהוּ רַב שִׁישָּׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי: הָא רָעָה הִיא לְדִידְהוּ –

דף נב:

דְּאָתוּ לְמֵימַר לְהוּ: נִשְׁרְפוּ חִיטֵּיכֶם בַּעֲלְיָיה.

יָהֲבִי לְהוּ זוּזֵי לְיַתְמֵי אַפֵּירֵי; אִיסְתַּקַּר – לֹא יְהֵא כֹּחַ הֶדְיוֹט חָמוּר מֵהֶקְדֵּשׁ. זוּל – סָבוּר מִינַּהּ, הַיְינוּ דְּרַב חֲנִילַאי בַּר אִידִי;

אֲמַר לְהוּ רַב שִׁישָּׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי: הָא רָעָה הוּא לְדִידְהוּ – דְּזִמְנִין דְּמִצְטָרְכִי לְזוּזֵי, וְלֵיכָּא דְּיָהֲיב לְהוּ עַד דְּיָהֲבִי לְהוּ פֵּירֵי.

אָמַר רַב אָשֵׁי: אֲנָא וְרַב כָּהֲנָא חָתְמִינַן אַשְׁטָרָא דְּאִימֵּיהּ דְּזְעֵירָא יַתְמָא, דְּמְזַבְּנָא אַרְעָא לְכָרְנָא בְּלָא אַכְרָזְתָּא; דְּאָמְרִי נְהַרְדְּעֵי: לְכָרְנָא וְלִמְזוֹנֵי וְלִקְבוּרָה – מְזַבְּנִינַן בְּלָא אַכְרָזְתָּא.

עַמְרָם צַבָּעָא אַפּוֹטְרוֹפָּא דְּיַתְמֵי הֲוָה, אָתוֹ קְרוֹבִים לְקַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן, אָמְרִי לֵיהּ: קָא לָבֵישׁ וּמְכַסֵּי מִיַּתְמֵי! אָמַר לְהוּ: כִּי הֵיכִי דְּלִישְׁתַּמְעָן מִילֵּיהּ.

קָאָכֵיל וְשָׁתֵי מִדִּידְהוּ, וְלָא אֲמִידְ! אֵימוֹר מְצִיאָה אַשְׁכַּח. וְהָא קָא מַפְסֵיד! אָמַר לְהוּ: אַיְיתוֹ לִי סָהֲדֵי דְּמַפְסֵיד, וְאֵיסְלְקִינֵיהּ; דְּאָמַר רַב הוּנָא חַבְרִין מְשַׁמֵּיהּ דְּרַב: אַפּוֹטְרוֹפּוֹס דְּמַפְסֵיד, מְסַלְּקִינַן לֵיהּ. דְּאִיתְמַר: אַפּוֹטְרוֹפָּא דְּמַפְסֵיד, רַב הוּנָא אָמַר רַב: מְסַלְּקִינַן לֵיהּ; דְּבֵי רַבִּי שִׁילָא אָמְרִי: לָא מְסַלְּקִינַן לֵיהּ. וְהִלְכְתָא: מְסַלְּקִינַן לֵיהּ.

אַפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁמִּינָּהוּ אֲבִי יְתוֹמִים – יִשְׁבַּע: מַאי טַעְמָא? אִי לָאו דְּאִית לֵיהּ הֲנָאָה מִינֵּיהּ – לָא הֲוָה לֵיהּ אַפּוֹטְרוֹפּוֹס; וּמִשּׁוּם שְׁבוּעָה לָא אָתֵי לְאַמְנוֹעֵי.

מִינּוּהוּ בֵּית דִּין – לֹא יִשָּׁבַע: מִלְּתָא בְּעָלְמָא הוּא דְּעָבֵיד לְבֵי דִּינָא; וְאִי רָמֵית עֲלֵיהּ שְׁבוּעָה אָתֵי לְאַמְנוֹעֵי.

אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: חִילּוּף הַדְּבָרִים: מַאי טַעְמָא מִינּוּהוּ בֵּית דִּין – יִשָּׁבַע? בְּהַהִיא הֲנָאָה דְּקָא נָפֵיק עֲלֵיהּ קָלָא דְּאִינִישׁ מְהֵימְנָא הוּא – דְּהָא סָמִיךְ עֲלֵיהּ בֵּי דִּינָא – מִשּׁוּם שְׁבוּעָה לָא אָתֵי לְאַמְנוֹעֵי.

מִינָּהוּ אֲבִי יְתוֹמִים, לֹא יִשָּׁבַע – מִילְּתָא בְּעָלְמָא הוּא דְּעָבְדִי לַהֲדֵי, וְאִי רָמֵית עֲלֵיהּ שְׁבוּעָה – אָתֵי לְאַמְנוֹעֵי. אָמַר רַב חָנָן בַּר אַמֵּי אָמַר שְׁמוּאֵל: הִלְכְתָא כְּאַבָּא שָׁאוּל.

תַּנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: זֶה וָזֶה יִשָּׁבַע, וַהֲלָכָה כִּדְבָרָיו.

תָּנֵי רַב תַּחְלִיפָא בַּר מַעְרָבָא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי אֲבָהוּ: אַפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁמִּינָּהוּ אֲבִי יְתוֹמִים – יִשָּׁבַע, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נוֹשֵׂא שָׂכָר. אָמַר לֵיהּ: אַתְּ אַיְיתֵית קַבָּא וְכָיְילַתְּ לֵיהּ? אֶלָּא אֵימָא: מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּנוֹשֵׂא שָׂכָר.

מַתְנִי' הַמְּטַמֵּא, וְהַמְּדַמֵּעַ, וְהַמְנַסֵּךְ; בְּשׁוֹגֵג – פָּטוּר, בְּמֵזִיד – חַיָּיב.

גְּמָ' אִיתְּמַר: "מְנַסֵּךְ" – רַב אָמַר: מְנַסֵּךְ מַמָּשׁ, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: מְעָרֵב.

מַאן דְּאָמַר מְעָרֵב, מַאי טַעְמָא לָא אָמַר מְנַסֵּךְ? אָמַר לָךְ: מְנַסֵּךְ – קָם לֵיהּ בִּדְרַבָּה מִינַּיְיהוּ.

וְאִידַּךְ, כִּדְרַבִּי יִרְמְיָה – דְּאָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: מִשְּׁעַת הַגְבָּהָה הוּא דִּקְנָה; מִתְחַיֵּיב בְּנַפְשׁוֹ לָא הֲוֵי עַד שְׁעַת נִיסּוּךְ.

וּלְמַאן דְּאָמַר מְנַסֵּךְ, מַאי טַעְמָא לָא אָמַר מְעָרֵב? אָמַר לָךְ: מְעָרֵב

דף נג.

הַיְינוּ "מְדַמֵּעַ".

וְאִידַּךְ – קְנָסָא הוּא, וּמִקְּנָסָא לָא יָלְפִינַן.

וּלְמַאן דְּיָלֵיף קְנָסָא מִקְּנָסָא – כֹּל הָנֵי לְמָה לִי?

צָרִיכָא; דְּאִי תְּנָא מְטַמֵּא; אִי תְּרוּמָה – הֲוָה אָמֵינָא מִשּׁוּם דְּקָא מַפְסֵיד לַהּ לִגְמָרֵי, וְאִי מְטַמֵּא חוּלִּין – מִשּׁוּם דְּאָסוּר לִגְרוֹם טוּמְאָה לְחוּלִּין שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל; אֲבָל מְדַמֵּעַ – אֵימָא לָא.

וְאִי אַשְׁמְעִינַן מְדַמֵּעַ – מִשּׁוּם דִּשְׁכִיחַ, אֲבָל מְטַמֵּא, דְּלָא שְׁכִיחַ – אֵימָא לָא.

וְאִי אַשְׁמְעִינַן מְטַמֵּא וּמְדַמֵּעַ – מִשּׁוּם דְּלָא קִים לֵיהּ בִּדְרַבָּה מִינַּיְיהוּ,

אֲבָל מְנַסֵּךְ, דְּקִים לֵיהּ בִּדְרַבָּה מִינַּיְיהוּ – אֵימָא לָא; קָא מַשְׁמַע לַן – כִּדְרַבִּי יִרְמְיָה.

וּלְהָא דְּתָנֵי אֲבוּהּ דְּרַבִּי אָבִין: בָּרְאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים הַמְּטַמֵּא וְהַמְנַסֵּךְ, חָזְרוּ וְלוֹמַר אַף הַמְּדַמֵּעַ, כֹּל הָנֵי לְמָה לִי?

צָרִיכָא; דְּאִי אַשְׁמְעִינַן מְטַמֵּא – מִשּׁוּם דְּלָא קִים לֵיהּ בִּדְרַבָּה מִינַּיְיהוּ; אֲבָל מְנַסֵּךְ, דְּקִים לֵיהּ בִּדְרַבָּה מִינַּיְיהוּ – אֵימָא לָא;

וְאִי אַשְׁמְעִינַן מְנַסֵּךְ – מִשּׁוּם דְּקָא מַפְסֵיד לֵיהּ לִגְמָרֵי; אֲבָל מְטַמֵּא, דְּלָא מַפְסֵיד לֵיהּ לִגְמָרֵי – אֵימָא לָא;

וְאִי אַשְׁמְעִינַן הָנֵי תַּרְתֵּי – מִשּׁוּם דְּהֶפְסֵד מְרוּבֶּה; אֲבָל מְדַמֵּעַ, דְּהֶפְסֵד מוּעָט – אֵימָא לָא; צָרִיכָא.

אָמַר חִזְקִיָּה: דְּבַר תּוֹרָה – אֶחָד שׁוֹגֵג, וְאֶחָד מֵזִיד – חַיָּיב. מַאי טַעְמָא? הֱיזֵק שְׁאֵינוֹ נִיכָּר שְׁמֵיהּ הֱיזֵק.

וּמַה טַּעַם אָמְרוּ בְּשׁוֹגֵג פָּטוּר – כְּדֵי שֶׁיּוֹדִיעוֹ.

אִי הָכִי, אֲפִילּוּ בְּמֵזִיד נָמֵי! הַשְׁתָּא לְאוֹזוֹקֵי קָא מְכַוַּין, אוֹדוֹעֵי לָא מוֹדַע לֵיהּ?!
וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: דְּבַר תּוֹרָה – אֶחָד שׁוֹגֵג, וְאֶחָד מֵזִיד – פָּטוּר. מַאי טַעְמָא? הֶיזֵּק שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר – לָא שְׁמֵיהּ הֶיזֵּק. וּמַה טַּעַם אָמְרוּ בְּמֵזִיד חַיָּיב – שֶׁלֹּא יְהֵא כָּל אֶחָד וְאֶחָד הוֹלֵךְ וּמְטַמֵּא טָהֳרוֹתָיו שֶׁל חֲבֵירוֹ, וְאוֹמֵר "פָּטוּר אֲנִי".
תְּנַן: הַכֹּהֲנִים שֶׁפִּגְּלוּ בַּמִּקְדָּשׁ, מְזִידִים – חַיָּבִין; וְתָנֵי עֲלַהּ: מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם.
וְאִי אָמְרַתְּ הֶיזֵּק שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר שְׁמֵיהּ הֶיזֵּק, הַאי "שׁוֹגְגִין פְּטוּרִין מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם" מִיבְּעֵי לֵיהּ!
הָכִי נָמֵי קָאָמַר: מְזִידִין – חַיָּבִין; הָא שׁוֹגְגִין – פְּטוּרִין מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם.
מֵתִיב רַבִּי אֶלְעָזָר: הָעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּמֵי חַטָּאת וּבְפָרַת חַטָּאת, פָּטוּר מִדִּינֵי אָדָם וְחַיָּיב בְּדִינֵי שָׁמַיִם. וְאִי אָמְרַתְּ הֶיזֵּק שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר שְׁמֵיהּ הֶיזֵּק, בְּדִינֵי אָדָם נָמֵי לְחַיֵּיב!
הוּא מוֹתִיב לַהּ – וְהוּא מְפָרֵק לַהּ: פָּרָה – שֶׁהִכְנִיסָהּ לְרִבְקָה עַל מְנָת שֶׁתִּינַק וְתָדוּשׁ; מֵי חַטָּאת – שֶׁשִּׁשְׁקַל בָּהֶן מִשְׁקָלוֹת.
וְהָאָמַר רָבָא: מֵי חַטָּאת

דף נג:

שֶׁשִּׁשְׁקַל בָּהֶן מִשְׁקָלוֹת, כְּשֵׂרָה! לָא קַשְׁיָא: הָא בְּגוּפָן, הָא בִּכְנָגְדָּן.
בְּגוּפָן – מַעֲשֶׂה קָא עָבֵיד בָּהּ; וְאִי הֶיזֵּק שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר שְׁמֵיהּ הֶיזֵּק, בְּדִינֵי אָדָם נָמֵי לְחַיֵּיב!
אֶלָּא אִידֵּי וְאִידֵּי בִּכְנָגְדָּן; וְלָא קַשְׁיָא – הָא דְּאַסַּח דַּעְתֵּיהּ. הָא דְּלָא אַסַּח דַּעְתֵּיהּ.
מֵתִיב רַב פָּפָּא: גָּזַל מַטְבֵּעַ, וְנִפְסַל; תְּרוּמָה, וְנִטְמֵאת; חָמֵץ, וְעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח; אוֹמֵר לוֹ: "הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ".
וְאִי אָמְרַתְּ הֶיזֵּק שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר שְׁמֵיהּ הֶיזֵּק, הַאי גַּזְלָן הוּא, מָמוֹנָא מְעַלְּיָא בָּעֵי שַׁלּוֹמֵי!
תְּיוּבְתָּא.
לֵימָא כְּתַנָּאֵי: הַמְטַמֵּא וְהַמְדַמֵּעַ וְהַמְנַסֵּךְ, אֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד מֵזִיד – חַיָּיב, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּשׁוֹגֵג – פָּטוּר, בְּמֵזִיד – חַיָּיב.
מַאי, לָאו בְּהָא קָמִיפַּלְגִי – דְּמָר סָבַר: הֶיזֵּק שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר שְׁמֵיהּ הֶיזֵּק; וּמָר סָבַר: לָא שְׁמֵיהּ הֶיזֵּק?
אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: דִּכּוּלֵי עָלְמָא הֶיזֵּק שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר לָא שְׁמֵיהּ הֶיזֵּק; וְהָכָא בְּקָנְסוּ שׁוֹגֵג אַטּוּ מֵזִיד קָא מִיפַּלְגִי – דְּמָר סָבַר: קָנְסוּ שׁוֹגֵג אַטּוּ מֵזִיד; וּמָר סָבַר: לֹא קָנְסוּ שׁוֹגֵג אַטּוּ מֵזִיד.

וְרַמֵּי דְּרַבִּי מֵאִיר אַדְּרַבִּי מֵאִיר, וְרַמֵּי דְּרַבִּי יְהוּדָה אַדְּרַבִּי יְהוּדָה – דְּתַנְיָא: הַמְבַשֵּׁל בְּשַׁבָּת; בְּשׁוֹגֵג – יֵאָכֵל, בְּמֵזִיד – לֹא יֵאָכֵל, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּשׁוֹגֵג – יֵאָכֵל לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת, בְּמֵזִיד – לֹא יֵאָכֵל עוֹלָמִית.

רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר אוֹמֵר: בְּשׁוֹגֵג, יֵאָכֵל לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת – לַאֲחֵרִים, וְלֹא לוֹ; בְּמֵזִיד, לֹא יֵאָכֵל עוֹלָמִית – לֹא לוֹ, וְלֹא לַאֲחֵרִים. קַשְׁיָא דְּרַבִּי מֵאִיר אַדְּרַבִּי מֵאִיר, קַשְׁיָא דְּרַבִּי יְהוּדָה אַדְּרַבִּי יְהוּדָה!

דְּרַבִּי מֵאִיר אַדְּרַבִּי מֵאִיר לָא קַשְׁיָא – כִּי קָנִיס, בִּדְרַבָּנַן; בִּדְאוֹרְיְיתָא לָא קָנִיס.

וְהָא מְנַסֵּךְ דְּאוֹרְיְיתָא הוּא, וְקָא קָנִיס! מִשּׁוּם חוּמְרָא דַּעֲבוֹדָה זָרָה, קָנַס לֵיהּ.

דְּרַבִּי יְהוּדָה אַדְּרַבִּי יְהוּדָה לָא קַשְׁיָא – כִּי לָא קָנִיס, בִּדְרַבָּנַן; בִּדְאוֹרְיְיתָא – קָנִיס. וְהָא מְנַסֵּךְ דְּאוֹרְיְיתָא, וְלָא קָנִיס! מִשּׁוּם חוּמְרָא דַּעֲבוֹדָה זָרָה. מִיבָּדֵל בְּדִילֵי מִינַּיהּ.

וְרַמֵּי דְּרַבִּי מֵאִיר אַדְּרַבִּי מֵאִיר בִּדְאוֹרְיְיתָא – דְּתַנְיָא: הַנּוֹטֵעַ בַּשַּׁבָּת, בְּשׁוֹגֵג – יְקַיֵּים; בְּמֵזִיד – יַעֲקֹר; וּבִשְׁבִיעִית – בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד יַעֲקֹר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּשְּׁבִיעִית – בְּשׁוֹגֵג יְקַיֵּים, בְּמֵזִיד יַעֲקֹר; וּבַשַּׁבָּת – בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד, יַעֲקֹר.

וּלְטַעְמֵיךְ, תִּקְשֶׁה לְךָ הִיא גּוּפַהּ – מִכְּדֵי הָא דְּאוֹרְיְיתָא וְהָא דְּאוֹרְיְיתָא, מַאי שְׁנָא שַׁבָּת וּמַאי שְׁנָא שְׁבִיעִית?

אֶלָּא הָתָם, כִּדְקָתָנֵי טַעְמָא – אָמַר רַבִּי מֵאִיר: מִפְּנֵי מָה אֲנִי אוֹמֵר בַּשַּׁבָּת – בְּשׁוֹגֵג יְקַיֵּים, בְּמֵזִיד יַעֲקֹר; וּבַשְּׁבִיעִית – בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד יַעֲקֹר? מִפְּנֵי שֶׁיִּשְׂרָאֵל מוֹנִין לַשְּׁבִיעִית,

דף נד.

וְאֵין מוֹנִין לְשַׁבָּתוֹת.

דָּבָר אַחֵר: נֶחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַשְּׁבִיעִית, וְלֹא נֶחְשְׁדוּ עַל הַשַּׁבָּתוֹת.

מַאי "דָּבָר אַחֵר"? הָכִי קָאָמַר: וְכִי תֵּימָא שַׁבָּת נָמֵי, זִימְנִין דְּמִיקְלַע יוֹם שְׁלֹשִׁים – בְּשַׁבָּת, דְּאִי נָטַע הַהוּא יוֹמָא הוּא דְּסָלְקָא לֵיהּ שַׁתָּא, וְאִי לָא – לָא סָלְקָא לֵיהּ שַׁתָּא,

תָּא שְׁמַע דָּבָר אַחֵר: נֶחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַשְּׁבִיעִית, וְלֹא נֶחְשְׁדוּ עַל הַשַּׁבָּתוֹת.

דְּרַבִּי יְהוּדָה אַדְּרַבִּי יְהוּדָה לָא קַשְׁיָא – בְּאַתְרֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה חֲמִירָא לְהוּ שְׁבִיעִית.

דְּהָהוּא דַּאֲמַר לֵיהּ לַחֲבֵירוֹ: דַּיֵּיר בַּר דַּיֵּירְתָּא! אֲמַר לֵיהּ: אֲנָא לָא אָכְלִי פֵּירֵי דִּשְׁבִיעִית כְּווֹתָךְ.

תָּא שְׁמַע: אָכַל תְּרוּמָה טְמֵאָה – מְשַׁלֵּם חוּלִּין טְהוֹרִין. שִׁילֵּם חוּלִּין טְמֵאִים, מַהוּ? אָמַר סוֹמְכוֹס מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: בְּשׁוֹגֵג – תַּשְׁלוּמֵיו תַּשְׁלוּמִין, בְּמֵזִיד – אֵין תַּשְׁלוּמֵיו תַּשְׁלוּמִין. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה תַּשְׁלוּמֵיו תַּשְׁלוּמִין, וְחוֹזֵר וּמְשַׁלֵּם חוּלִּין טְהוֹרִים.

וְהָוֵינַן בַּהּ: בְּמֵזִיד – אַמַּאי אֵין תַּשְׁלוּמָיו תַּשְׁלוּמִין? תָּבֵא עָלָיו בְּרָכָה – דְּאָכֵיל מִינֵּיהּ מִידֵּי דְּלָא חָזֵי לֵיהּ בֵּימֵי טוּמְאָתוֹ, וְקָא מְשַׁלֵּם לֵיהּ מִידֵּי דַּחֲזֵי לֵיהּ בֵּימֵי טוּמְאָתוֹ!

וְאָמַר רָבָא, וְאָמְרִי לַהּ כְּדֵי: חַסּוֹרֵי מְחַסְּרָא, וְהָכִי קָתָנֵי: אָכַל תְּרוּמָה טְמֵאָה – מְשַׁלֵּם כָּל דְּהוּ. אָכַל תְּרוּמָה טְהוֹרָה – מְשַׁלֵּם חוּלִּין טְהוֹרִים. שִׁילֵּם חוּלִּין טְמֵאִין, מַהוּ? סוֹמְכוֹס אוֹמֵר מְשׁוּם רַבִּי מֵאִיר: בְּשׁוֹגֵג – תַּשְׁלוּמָיו תַּשְׁלוּמִין, בְּמֵזִיד – אֵין תַּשְׁלוּמָיו תַּשְׁלוּמִין. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה – תַּשְׁלוּמָיו תַּשְׁלוּמִין, וְחוֹזֵר וּמְשַׁלֵּם חוּלִּין טְהוֹרִין.

וְאָמַר רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא: הָכָא בְּקָנְסוּ שׁוֹגֵג אַטּוּ מֵזִיד אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ (דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר: לֹא קָנְסוּ שׁוֹגֵג אַטּוּ מֵזִיד, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: קָנְסוּ)!

הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתָם – גַּבְרָא לְשַׁלּוֹמֵי קָא מִיכַּוֵּין, אֲנַן נִיקּוּם וְלִיקְנְסֵיהּ?!

תָּא שְׁמַע: דָּם שֶׁנִּטְמָא, וּזְרָקוֹ; בְּשׁוֹגֵג – הוּרְצָה, בְּמֵזִיד – לֹא הוּרְצָה.

אָמַר לְךָ רַבִּי מֵאִיר: הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתָם – גַּבְרָא לְכַפּוֹרֵי קָא מְכַוֵּין, אֲנַן נִיקּוּם וְנִקְנְסֵיהּ?!

תָּא שְׁמַע: הַמְעַשֵּׂר בַּשַּׁבָּת; בְּשׁוֹגֵג – יֹאכַל, בְּמֵזִיד – לֹא יֹאכַל. הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתָם – גַּבְרָא לְתַקּוֹנֵי קָא מִיכַּוֵּין, אֲנַן לֵיקּוּם וְלִיקְנְסֵיהּ?!

תָּא שְׁמַע: הַמַּטְבִּיל כֵּלִים בַּשַּׁבָּת; בְּשׁוֹגֵג – יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, בְּמֵזִיד – לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן! הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתָם – גַּבְרָא לְטַהוֹרֵי מָאנֵי קָא מִיכַּוֵּין, אֲנַן לֵיקּוּם וְלִיקְנְסֵיהּ?!

וְרָמֵי דְּרַבִּי יְהוּדָה אַדְּרַבִּי יְהוּדָה – בְּדְרַבָּנַן, דְּתַנְיָא:

דף נד:

נָפְלוּ וְנִתְפַּצְּעוּ; אֶחָד שׁוֹגֵג, וְאֶחָד מֵזִיד – לֹא יַעֲלוּ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: בְּשׁוֹגֵג – יַעֲלוּ, בְּמֵזִיד – לֹא יַעֲלוּ.

וְהָא הָכָא, דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא חַד בְּתַרֵּי בָּטֵל, וְרַבָּנַן הוּא דְּגָזוּר, וְקָא קָנַיס רַבִּי יְהוּדָה! הָתָם הַיְינוּ טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה, מִשּׁוּם דְּאָתֵי לְאִיעָרוֹמֵי.

וְרָמֵי דְּרַבִּי יוֹסֵי אַדְּרַבִּי יוֹסֵי – דְּתַנְיָן: נִטְיעָה שֶׁל עָרְלָה וְשֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁנִּתְעָרְבוּ בִּנְטִיעוֹת אֲחֵרוֹת, הֲרֵי זֶה לֹא יְלַקֵּט. וְאִם לִיקֵּט – יַעֲלוּ בְּאֶחָד וּמָאתַיִם, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוְּין לְלַקֵּט.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אַף הַמִּתְכַּוְּין לְלַקֵּט – יַעֲלוּ בְּאֶחָד וּמָאתַיִם!

הָא אִתְּמַר עָלַהּ, אָמַר רָבָא: חֲזָקָה אֵין אָדָם אוֹסֵר אֶת כַּרְמוֹ בִּנְטִיעָה אַחַת. וְכֵן כִּי אָתָא רָבִין אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: חֲזָקָה אֵין אָדָם אוֹסֵר אֶת כַּרְמוֹ בִּנְטִיעָה אַחַת.

מַתְנִי' הַכֹּהֲנִים שֶׁפִּגְּלוּ בַּמִּקְדָּשׁ, מְזִידִין – חַיָּיבִין.

גְּמָ׳ תְּנוּ רַבָּנַן: הָיָה עוֹשֶׂה עִמּוֹ בְּטָהֳרוֹת, וְאָמַר לוֹ: טָהֳרוֹת שֶׁעָשִׂיתִי עִמָּךְ, נִטְמְאוּ; הָיָה עוֹשֶׂה עִמּוֹ בִּזְבָחִים, וְאָמַר לוֹ: זְבָחִים שֶׁעָשִׂיתִי עִמָּךְ, נִתְפַּגְּלוּ – נֶאֱמָן. אֲבָל אָמַר לוֹ: טָהֳרוֹת שֶׁעָשִׂיתִי עִמָּךְ בְּיוֹם פְּלוֹנִי נִטְמְאוּ, וּזְבָחִים שֶׁעָשִׂיתִי עִמָּךְ בְּיוֹם פְּלוֹנִי נִתְפַּגְּלוּ – אֵינוֹ נֶאֱמָן.
מַאי שְׁנָא רֵישָׁא, וּמַאי שְׁנָא סֵיפָא? אָמַר אַבָּיֵי: כֹּל שֶׁבְּיָדוֹ – נֶאֱמָן.
רָבָא אָמַר: כְּגוֹן דְּאַשְׁכְּחֵיהּ וְלָא אָמַר לֵיהּ וְלָא מִידֵּי, וּלְבָתַר הָכִי אַשְׁכְּחֵיהּ וַאֲמַר לֵיהּ.
הָהוּא דַּאֲמַר לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ: טָהֳרוֹת שֶׁעָשִׂיתִי עִמְּךָ בְּיוֹם פְּלוֹנִי – נִטְמְאוּ, אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַמֵּי, אָמַר לֵיהּ: שׁוּרַת הַדִּין אֵינוֹ נֶאֱמָן. אָמַר לְפָנָיו רַבִּי אַסִּי: רַבִּי, אַתָּה אוֹמֵר כֵּן? הָכִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי: מָה אֶעֱשֶׂה שֶׁהַתּוֹרָה הֶאֱמִינַתּוּ.
הֵיכָן הֶאֱמִינַתּוּ? אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר בִּיסְנָא: כֹּהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים יוֹכִיחַ, דְּכִי אָמַר פְּגוּל – מְהֵימַן; וּמְנָא יָדְעִינַן? וְהָכְתִיב: ”וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד“! אֶלָּא לָאו מִשּׁוּם דִּמְהֵימַן?
וְדִלְמָא דִּשְׁמַעְנֵיהּ דְּפַגֵּיל! אִי לָאו דִּמְהֵימַן, אַף עַל גַּב דִּשְׁמַעְנֵיהּ נָמֵי לָא מְהֵימַן, דִּדְלְמָא לְבָתַר הָכִי קָאָמַר.
וְדִלְמָא דַּחֲזֵינֵיהּ בְּפִישְׁפֵּשׁ? קַשְׁיָא.
הָהוּא דַּאֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַמֵּי, אָמַר לֵיהּ: סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁכָּתַבְתִּי לִפְלוֹנִי, אַזְכָּרוֹת שֶׁלּוֹ לֹא כְּתַבְתִּים לִשְׁמָן. אָמַר לֵיהּ: סֵפֶר תּוֹרָה בְּיַד מִי? אָמַר לֵיהּ: בְּיַד לוֹקֵחַ. אָמַר לֵיהּ: נֶאֱמָן אַתָּה לְהַפְסִיד שְׂכָרְךָ, וְאִי אַתָּה נֶאֱמָן לְהַפְסִיד סֵפֶר תּוֹרָה.
אָמַר לֵיהּ רַבִּי יִרְמְיָה: נְהִי דְּהַפְסִיד שְׂכַר אַזְכָּרוֹת, שְׂכַר דְּסֵפֶר תּוֹרָה כּוּלֵּיהּ מִי הִפְסִיד?! אָמַר לֵיהּ: אִין, שֶׁכָּל סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁאֵין אַזְכָּרוֹת שֶׁלּוֹ כְּתוּבוֹת לִשְׁמָן – אֵינוֹ שָׁוֶה כְּלוּם.
וְלִיעֲבַר עָלַיְיהוּ קוּלְמוֹס, וְלִיקַּדְּשֵׁיהּ! כְּמַאן – נֵימָא דְּלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה?
דְּתָנַן: הָרֵי שֶׁהָיָה צָרִיךְ לִכְתּוֹב אֶת הַשֵּׁם; וְנִתְכַּוֵּון לִכְתּוֹב ”יְהוּדָה“, וְטָעָה וְלֹא הֵטִיל בּוֹ דָּלֶת; מַעֲבִיר עָלָיו קוּלְמוֹס, וּמְקַדְּשׁוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין הַשֵּׁם מִן הַמּוּבְחָר.
אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי יְהוּדָה – עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה אֶלָּא בַּחֲדָא אַזְכָּרָה, אֲבָל דְּכוּלֵּי סֵפֶר תּוֹרָה – לָא, מִשּׁוּם דְּמִיחֲזֵי כִּמְנוּמָּר.
הָהוּא דַּאֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אֲבָהוּ, אָמַר לֵיהּ: סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁכָּתַבְתִּי לִפְלוֹנִי, גְּוִילִין שֶׁלּוֹ לֹא עִיבַּדְתִּים לִשְׁמָן. אָמַר לֵיהּ: סֵפֶר תּוֹרָה בְּיַד מִי? אָמַר לֵיהּ: בְּיַד לוֹקֵחַ. אָמַר לוֹ: מִתּוֹךְ שֶׁאַתָּה נֶאֱמָן לְהַפְסִיד שְׂכָרְךָ, אַתָּה נֶאֱמָן לְהַפְסִיד סֵפֶר תּוֹרָה.

דף נה.

וּמַאי שְׁנָא מִדְּרַבִּי אַמֵּי? הָתָם, אִיכָּא לְמֵימַר טָעֵי בִּדְרַבִּי יִרְמְיָה. הָכָא, כֵּיוָן דְּקָא מַפְסֵיד כּוּלֵּיהּ אַגְרֵיהּ – וַאֲתָא וְאָמַר, אֵימוֹר קוּשְׁטָא קָאָמַר.

מַתְנִי' הֵעִיד רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן גּוּדְגְּדָא עַל הַחֵרֶשֶׁת שֶׁהִשִּׂיאָהּ אָבִיהָ, שֶׁהִיא יוֹצְאָה בְּגֵט; וְעַל קְטַנָּה בַּת יִשְׂרְאֵל שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן, שֶׁאוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה, וְאִם מֵתָה – בַּעְלָהּ יוֹרְשָׁהּ; וְעַל הַמָּרִישׁ הַגָּזוּל שֶׁבְּנָאוֹ בְּבִירָה, שֶׁיִּטּוֹל אֶת דָּמָיו, מִפְּנֵי תַּקָּנַת הַשָּׁבִים; וְעַל חַטָּאת הַגְּזוּלָה שֶׁלֹּא נוֹדְעָה לְרַבִּים – שֶׁהִיא מְכַפֶּרֶת, מִפְּנֵי תִּיקּוּן הַמִּזְבֵּחַ.

גְּמָ' אָמַר רָבָא: מֵעֵדוּתוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן גּוּדְגְּדָא – אָמַר לְעֵדִים: רָאוּ גֵּט זֶה שֶׁאֲנִי נוֹתֵן לָהּ, וְחָזַר וְאָמַר לָהּ: כְּנְסִי שְׁטַר חוֹב זֶה – הֲרֵי זוֹ מְגוֹרֶשֶׁת. מִי לָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן גּוּדְגְּדָא לָא בָּעֵינַן דַּעְתַּהּ? הָכָא נָמֵי לָא בָּעֵינַן דַּעְתַּהּ.

פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא, כֵּיוָן דְּאָמַר: "כְּנְסִי שְׁטַר חוֹב זֶה", בַּטּוֹלֵי בַּטְּלֵיהּ; קָא מַשְׁמַע לַן, אִם אִיתָא דְּבַטְּלֵיהּ – לְעֵדִים הֲוָה אָמַר לְהוּ. וְהַאי דְּקָאָמַר הָכִי – מִשּׁוּם כִּיסּוּפָא.

וְעַל קְטַנָּה בַּת יִשְׂרְאֵל: וְאֵילּוּ חֵרֶשֶׁת – לָא אָכְלָה. מַאי טַעְמָא? גְּזֵירָה שְׁמָא יַאֲכִיל חֵרֵשׁ בְּחֵרֶשֶׁת.

וְלִיכֹּל – קָטָן אוֹכֵל נְבֵלוֹת הוּא!

גְּזֵרָה שְׁמָא יַאֲכִיל חֵרֵשׁ בְּפִיקֵּחַת.

וְלֹאכּוֹל בִּתְרוּמָה דְּרַבָּנָן! גְּזֵירָה שְׁמָא אָתֵי לְאוֹכוֹלֵי בִּתְרוּמָה דְּאוֹרָיְיתָא.

וְעַל הַמָּרִישׁ הַגָּזוּל שֶׁבְּנָאוֹ: תְּנוּ רַבָּנָן: גָּזַל מָרִישׁ וּבְנָאוֹ בְּבִירָה – בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מְקַעְקֵעַ כָּל הַבִּירָה כּוּלָּהּ וּמַחְזִיר מָרִישׁ לִבְעָלָיו; וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵין לוֹ אֶלָּא דְּמֵי מָרִישׁ בִּלְבַד, מִשּׁוּם תַּקָּנַת הַשָּׁבִין.

וְעַל חַטָּאת הַגְּזוּלָה כּוּ': אָמַר עוּלָּא: דִּבַּר תּוֹרָה, בֵּין נוֹדְעָה וּבֵין לֹא נוֹדְעָה – אֵינָהּ מְכַפֶּרֶת; מַאי טַעְמָא? יֵאוּשׁ כְּדֵי לָא קָנֵי; וּמָה טַעַם אָמְרוּ: לֹא נוֹדְעָה מְכַפֶּרֶת? שֶׁלֹּא יְהוּ כֹּהֲנִים עֲצֵבִין.

אָמְרִי לֵיהּ רַבָּנָן לְעוּלָּא: וְהָאָנַן – "מִפְּנֵי תִּיקּוּן הַמִּזְבֵּחַ" תְּנַן? אָמַר לָהֶם: כֵּיוָן דְּכֹהֲנִים עֲצֵבִין, נִמְצָא מִזְבֵּחַ בָּטֵל.

וְרַב יְהוּדָה אָמַר: דִּבַּר תּוֹרָה, בֵּין נוֹדְעָה בֵּין לֹא נוֹדְעָה – מְכַפֶּרֶת; מַאי טַעְמָא? יֵאוּשׁ כְּדֵי קָנֵי;

דף נה:

וּמָה טַעַם אָמְרוּ נוֹדְעָה אֵינָהּ מְכַפֶּרֶת? שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ מִזְבֵּחַ אוֹכֵל גְּזֵילוֹת.

בִּשְׁלָמָא לְעוּלָּא – הַיְינוּ דְּקָתָנֵי חַטָּאת. אֶלָּא לְרַב יְהוּדָה – מַאי אִירְיָא חַטָּאת, אֲפִילּוּ עוֹלָה נָמֵי!

לָא מִיבַּעְיָא קָאָמַר – לָא מִיבַּעְיָא עוֹלָה, דְּכָלִיל הִיא; אֶלָּא אֲפִילּוּ חַטָּאת נָמֵי, דְּחֵלֶב וָדָם הוּא דְּסָלֵיק לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, וְאִידַּךְ כֹּהֲנִים אָכְלִי לֵיהּ; אֲפִילּוּ הָכִי גְּזוּר, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ מִזְבֵּחַ אוֹכֵל גְּזֵילוֹת.

תְּנַן: עַל חַטָּאת הַגְּזוּלָה שֶׁלֹּא נוֹדְעָה לְרַבִּים, שֶׁהִיא מְכַפֶּרֶת – מִפְּנֵי תִּיקּוּן הַמִּזְבֵּחַ. בִּשְׁלָמָא לְעוּלָּא – נִיחָא, אֶלָּא לְרַב יְהוּדָה – אִיפְּכָא מִיבָּעֵי לֵיהּ!

הָכִי נָמֵי קָאָמַר: לָא נוֹדְעָה – מְכַפֶּרֶת, נוֹדְעָה – אֵינָהּ מְכַפֶּרֶת, מִפְּנֵי תִּיקּוּן הַמִּזְבֵּחַ.

מֵתִיב רָבָא: גָּנַב וְהִקְדִּישׁ, וְאַחַר כָּךְ טָבַח וּמָכַר – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. וְתָנֵי עֲלַהּ: בַּחוּץ כִּי הַאי גַּוְונָא – עָנוּשׁ כָּרֵת. וְאִי אָמְרַתְּ יֵאוּשׁ כְּדֵי לָא קָנֵי, כָּרֵת מַאי עֲבִידְתַּיהּ?

אָמַר רַב שֵׁיזְבִי: כָּרֵת מִדִּבְרֵיהֶם. אַחֵיכוּ עֲלֵיהּ – כָּרֵת מִדִּבְרֵיהֶם מִי אִיכָּא?! אֲמַר לְהוּ רָבָא: גַּבְרָא רַבָּה אֲמַר מִילְּתָא, לָא תְּחוּכוּ עֲלַהּ; כָּרֵת שֶׁעַל יְדֵי דִּבְרֵיהֶן בָּאתָה לוֹ – אוֹקְמוּהָ רַבָּנַן בִּרְשׁוּתֵיהּ כִּי הֵיכִי דְּלִיחַיֵּיב עֲלַהּ.

אָמַר רָבָא: הָא וַודַּאי קָא מִיבַּעְיָא לִי – כִּי אוֹקְמוּהָ רַבָּנַן בִּרְשׁוּתֵיהּ, מִשְּׁעַת גְּנֵיבָה אוֹ מִשְּׁעַת הֶקְדֵּישָׁהּ? לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְגִיזּוֹתֶיהָ וּוְלָדוֹתֶיהָ. מַאי? הֲדַר אָמַר רָבָא: מִסְתַּבְּרָא – מִשְּׁעַת הֶקְדֵּישָׁהּ, שֶׁלֹּא יְהֵא חוֹטֵא נִשְׂכָּר.

מַתְנִי' לֹא הָיָה סִיקָּרִיקוֹן בִּיהוּדָה בַּהֲרוּגֵי מִלְחָמָה. מֵהֲרוּגֵי הַמִּלְחָמָה וְאֵילָךְ, יֵשׁ בָּהּ סִיקָּרִיקוֹן. כֵּיצַד? לָקַח מִסִּיקָּרִיקוֹן, וְחָזַר וְלָקַח מִבַּעַל הַבַּיִת, מְקֻחוֹ בָּטֵל. מִבַּעַל הַבַּיִת, וְחָזַר וְלָקַח מִסִּיקָּרִיקוֹן – מְקֻחוֹ קַיָּים.

לָקַח מִן הָאִישׁ וְחָזַר וְלָקַח מִן הָאִשָּׁה – מְקֻחוֹ בָּטֵל. מִן הָאִשָּׁה וְחָזַר וְלָקַח מִן הָאִישׁ – מְקֻחוֹ קַיָּים. זוֹ מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה.

בֵּית דִּין שֶׁל אַחֲרֵיהֶם אָמְרוּ: הַלּוֹקֵחַ מִסִּיקָּרִיקוֹן, נוֹתֵן לַבְּעָלִים רְבִיעַ. אֵימָתַי – בִּזְמַן שֶׁאֵין בְּיָדָן לִיקַּח, אֲבָל יֵשׁ בְּיָדָן לִיקַּח – הֵן קוֹדְמִין לְכָל אָדָם.

רַבִּי הוֹשִׁיב בֵּית דִּין וְנִמְנוּ, שֶׁאִם שָׁהֲתָה בִּפְנֵי סִיקָּרִיקוֹן שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, כָּל הַקּוֹדֵם לִיקַּח – זָכָה; אֲבָל נוֹתֵן לַבְּעָלִים רְבִיעַ.

גְּמָ' הַשְׁתָּא בַּהֲרוּגֵי הַמִּלְחָמָה לֹא הָיָה בָּהּ סִיקָּרִיקוֹן, מֵהֲרוּגֵי מִלְחָמָה וְאֵילָךְ, יֵשׁ בָּהּ סִיקָּרִיקוֹן?!

אָמַר רַב יְהוּדָה: "לֹא דָּנוּ בָּהּ דִּין סִיקָּרִיקוֹן" קָאָמַר. דְּאָמַר רַבִּי אַסִּי: שְׁלֹשׁ גְּזֵירוֹת גָּזְרוּ. גְּזֵרְתָּא קַמַּיְיתָא: כֹּל דְּלָא קָטִיל – לִיקְטְלוּהוּ. מְצִיעָתָא: כֹּל דְּקָטִיל – לַיְיתֵי אַרְבַּע זוּזֵי.

בָּתְרֵיְיתָא: כֹּל דְּקָטֵיל – לֵיקְטְלוּהּ. הִלְכָךְ, קַמַּיְיתָא וּמְצִיעָתָא, כֵּיוָן דְּקָטְלֵי – אַגַּב אוּנְסֵיהּ גָּמַר וּמַקְנֵי.

בָּתְרֵיְיתָא אָמְרִי: הָאִידָּנָא לִישְׁקוֹל, לִמְחַר תָּבֵעְנָא לֵיהּ בְּדִינָא.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מַאי דִּכְתִיב: ״אַשְׁרֵי אָדָם מְפַחֵד תָּמִיד וּמַקְשֶׁה לִבּוֹ יִפּוֹל בְּרָעָה״? אַקַּמְצָא וּבַר קַמְצָא חֲרוּב יְרוּשָׁלַיִם, אַתַּרְנְגוֹלָא וְתַרְנְגוֹלְתָּא חֲרוּב טוּר מַלְכָּא, אַשָּׁקָא דְּרִיסְפַּק חֲרוּב בֵּיתַּר.

אַקַּמְצָא וּבַר קַמְצָא חֲרוּב יְרוּשָׁלַיִם – דְּהָהוּא גַּבְרָא דְּרָחֲמֵיהּ קַמְצָא, וּבְעַל דְּבָבֵיהּ בַּר קַמְצָא. עָבַד סְעוּדְתָּא, אָמַר לֵיהּ לְשַׁמָּעֵיהּ: זִיל אַיְיתִי לִי קַמְצָא. אָזַל אַיְיתִי לֵיהּ בַּר קַמְצָא. אָתָא, אַשְׁכְּחֵיהּ דַּהֲוָה יָתֵיב. אָמַר לֵיהּ: מִכְּדֵי הָהוּא גַּבְרָא בְּעַל דְּבָבֵא דְּהָהוּא גַּבְרָא הוּא, מַאי בָּעֵית הָכָא? קוּם פּוֹק! אָמַר לֵיהּ: הוֹאִיל וַאֲתַאי, שְׁבָקֵן וְיֵהֵיבְנָא לָךְ דְּמֵי מָה דְּאָכֵילְנָא וְשָׁתֵינָא.

דף נו.

אָמַר לֵיהּ: לָא. אָמַר לֵיהּ: יָהֵיבְנָא לָךְ דְּמֵי פַּלְגָא דִּסְעוּדְתָּיךְ! אָמַר לֵיהּ: לָא. אָמַר לֵיהּ: יָהֵיבְנָא לָךְ דְּמֵי כּוּלָּהּ סְעוּדְתָּיךְ! אָמַר לֵיהּ: לָא. נַקְטֵיהּ בִּידֵיהּ וְאוֹקְמֵיהּ וְאַפְּקֵיהּ.

אָמַר: הוֹאִיל וַהֲווֹ יָתְבִי רַבָּנַן וְלָא מַחוֹ בֵּיהּ, שְׁמַע מִינַּהּ קָא נִיחָא לְהוּ, אֵיזִיל אֵיכוֹל בְּהוּ קוּרְצָא בֵּי מַלְכָּא. אָזַל אָמַר לֵיהּ לְקֵיסָר: מְרַדוּ בָּךְ יְהוּדָאֵי! אָמַר לֵיהּ: מִי יֵימַר? אָמַר לֵיהּ: שַׁדַּר לְהוּ קוּרְבָּנָא, חֲזִית אִי מַקְרְבִין לֵיהּ.

אָזַל שַׁדַּר בִּידֵיהּ עִגְלָא תִּלְתָּא. בַּהֲדֵי דְּקָאתֵי שָׁדָא בֵּיהּ מוּמָא בְּנִיב שְׁפָתַיִם, וְאָמְרִי לַהּ בְּדוּקִּין שֶׁבָּעַיִן – דּוּכְתָּא דִּלְדִידָן הֲוֵה מוּמָא, וּלְדִידְהוּ לָאו מוּמָא הוּא.

סְבוּר רַבָּנַן לְקָרוֹבֵיהּ מִשּׁוּם שְׁלוֹם מַלְכוּת. אָמַר לְהוּ רַבִּי זְכַרְיָה בֶּן אַבְקוּלְס: יֹאמְרוּ בַּעֲלֵי מוּמִין קָרִיבִין לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ! סְבוּר לְמִיקְטְלֵיהּ דְּלָא לֵיזִיל וְלֵימָא. אָמַר לְהוּ רַבִּי זְכַרְיָה: יֹאמְרוּ מֵטִיל מוּם בַּקָּדָשִׁים יֵהָרֵג!

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עֲנָוְותָנוּתוֹ שֶׁל רַבִּי זְכַרְיָה בֶּן אַבְקוּלְס, הֶחֱרִיבָה אֶת בֵּיתֵנוּ, וְשָׂרְפָה אֶת הֵיכָלֵנוּ, וְהִגְלְתָנוּ מֵאַרְצֵנוּ.

שַׁדַּר עֲלַוֵּיהוּ לְנֵירוֹן קֵיסָר. כִּי קָאתֵי; שְׁדָא גִּירָא לְמִזְרָח – אָתָא נָפַל בִּירוּשָׁלַיִם. לְמַעֲרָב – אָתָא נָפַל בִּירוּשָׁלַיִם. לְאַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם – אָתָא נָפַל בִּירוּשָׁלַיִם.

אָמַר לֵיהּ לְיָנוֹקָא: פְּסוֹק לִי פְּסוּקֵיךְ. אָמַר לֵיהּ: ״וְנָתַתִּי אֶת נְקָמָתִי בָּאֱדוֹם בְּיַד עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ׳״. אָמַר: קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לַחֲרוֹבֵי בֵּיתֵיהּ, וּבָעֵי לְכַפּוֹרֵי יְדֵיהּ בְּהָהוּא גַּבְרָא. עָרַק וַאֲזַל וְאִיגַּיֵּיר, וּנְפַק מִינֵּיהּ רַבִּי מֵאִיר.

שַׁדְּרֵיהּ עִילָּוַיְיהוּ לְאַסְפַּסְיְינוּס קֵיסָר. אֲתָא, צָר עֲלַיהּ תְּלָת שְׁנֵי. הֲווֹ בַּיהּ הָנְהוּ תְּלָתָא עַתִּירֵי: נַקְדִּימוֹן בֶּן גּוּרְיוֹן, וּבֶן כַּלְבָּא שָׁבוּעַ, וּבֶן צִיצִית הַכְּסָת. נַקְדִּימוֹן בֶּן גּוּרְיוֹן – שֶׁנִּקְדָה לוֹ חַמָּה בַּעֲבוּרוֹ. בֶּן כַּלְבָּא שָׁבוּעַ, שֶׁכָּל הַנִּכְנָס לְבֵיתוֹ כְּשֶׁהוּא רָעֵב כְּכֶלֶב, יוֹצֵא כְּשֶׁהוּא שָׂבֵעַ. בֶּן צִיצִית הַכְּסֶת – שֶׁהָיְתָה צִיצָתוֹ נִגְרֶרֶת עַל גַּבֵּי כְּסָתוֹת. אִיכָּא דְּאָמְרִי: שֶׁהָיְתָה כִּסְתּוֹ מוּטֶלֶת בֵּין גְּדוֹלֵי רוֹמִי.

חַד אָמַר לְהוּ: אֲנָא זֵיינָא לְהוּ בְּחִיטֵּי וּשְׂעֹרֵי, וְחַד אָמַר לְהוּ: בִּדְחַמְרָא וּבִדְמִלְחָא וּמִשְׁחָא, וְחַד אָמַר לְהוּ: בִּדְצִיבֵי. וְשַׁבַּחוּ רַבָּנַן לִדְצִיבֵי, דְּרַב חִסְדָּא כֹּל אַקְלִידֵי הֲוָה מָסַר לְשַׁמָּעֵיהּ, בַּר מִדְּצִיבֵי. דְּאָמַר רַב חִסְדָּא: אֲכַלְבָּא דְּחִיטֵּי בָּעֵי שִׁיתִּין אֲכַלְבֵּי דְּצִיבֵי. הֲוָה לְהוּ לְמֵיזַן עֶשְׂרִים וְחַד שַׁתָּא.

הֲווֹ בָּהוּ הָנְהוּ בְּרְיוֹנֵי, אֲמַרוּ לְהוּ רַבָּנַן: נִיפּוֹק וְנֵעָבֵיד שְׁלָמָא בַּהֲדַיְיהוּ. לָא שַׁבְקִינְהוּ. אֲמַרוּ לְהוּ: נִיפּוֹק וְנֵעָבֵיד קְרָבָא בַּהֲדַיְיהוּ, אֲמַרוּ לְהוּ רַבָּנַן: לָא מִסְתַּיְיעָא מִילְּתָא. קָמוּ קְלָנְהוּ לְהָנְהוּ אַמְבָּרֵי דְּחִיטֵּי וּשְׂעֹרֵי, וַהֲוָה כַּפְנָא.

מָרְתָא בַּת בַּיְיתוֹס עַתִּירְתָּא דִּירוּשָׁלַיִם הַוְיָא. שַׁדַּרְתֵּיהּ לִשְׁלוּחֵי וַאֲמַרָה לֵיהּ: זִיל אַיְיתִי לִי סְמִידָא. אַדַּאֲזַל אִיזְדַּבַּן. אֲתָא אֲמַר לַהּ: סְמִידָא לֵיכָּא, חִיוָּרְתָּא אִיכָּא. אֲמַרָה לֵיהּ: זִיל אַיְיתִי לִי. אַדַּאֲזַל אִיזְדַּבַּן. אֲתָא וַאֲמַר לַהּ: חִיוָּרְתָּא לֵיכָּא, גּוּשְׁקְרָא אִיכָּא. אֲמַרָה לֵיהּ: זִיל אַיְיתִי לִי. אַדַּאֲזַל אִיזְדַּבַּן. אֲתָא וַאֲמַר לַהּ: גּוּשְׁקְרָא לֵיכָּא, קִימְחָא דִּשְׁעֹרֵי אִיכָּא. אֲמַרָה לֵיהּ: זִיל אַיְיתִי לִי. אַדַּאֲזַל אִיזְדַּבַּן.

הֲוָה שְׁלִיפָא מְסָאנָא, אֲמַרָה: אִיפּוֹק וְאֶחֱזֵי אִי מַשְׁכַּחְנָא מִידֵּי לְמֵיכַל. אִיתִיב לַהּ פַּרְתָּא בְּכַרְעָא, וּמֵתָה.

קָרֵי עֲלַהּ רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: "הַרְכֵּה בְךְ וְהָעֲנוּגָה אֲשֶׁר לֹא נִסְתָּה כַף רַגְלָהּ". אִיכָּא דְּאָמְרִי: גְּרוֹגֶרֶת דְּרַבִּי צָדוֹק אֲכָלָה, וְאִיתְּנִיסָא וּמֵתָה. דְּרַבִּי צָדוֹק יְתֵיב אַרְבְּעִין שְׁנִין בְּתַעֲנִיתָא דְּלָא לֵיחֲרֵב יְרוּשָׁלַיִם, כִּי הֲוָה אָכֵיל מִידֵּי הֲוָה מִיתְחֲזֵי מֵאַבְרַאי. וְכִי הֲוָה בָּרֵיא, מַיְיתִי לֵיהּ גְּרוֹגְרוֹת, מָיֵין מַיְיהוּ וְשָׁדֵי לְהוּ.

כִּי הֲוָה קָא נִיחָא נַפְשֵׁהּ, אַפִּיקְתֵּיהּ לְכֹל דַּהֲבָהּ וְכַסְפֵּהּ שְׁדֵיתֵיהּ בְּשׁוּקָא, אֲמַרָה: הַאי לְמַאי מִיבְּעֵי לִי! וְהַיְינוּ דִּכְתִיב: "כַּסְפָּם בְּחוּצוֹת יַשְׁלִיכוּ".

אַבָּא סִקְרָא – רֵישׁ בְּרְיוֹנֵי דִּירוּשָׁלַיִם, בַּר אֲחָתֵיהּ דְּרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הֲוָה. שְׁלַח לֵיהּ: תָּא בְּצִינְעָא לְגַבַּאי. אֲתָא. אֲמַר לֵיהּ: עַד אֵימַת עָבְדִיתוּ הָכִי, וְקָטְלִיתוּ לֵיהּ לְעָלְמָא בְּכַפְנָא? אֲמַר לֵיהּ: מַאי אֶיעֱבֵיד, דְּאִי אָמֵינָא לְהוּ מִידֵּי קָטְלוּ לִי! אֲמַר לֵיהּ: חֲזִי לִי תַּקָּנְתָּא לְדִידִי דְּאֵיפּוֹק, אֶפְשָׁר דְּהָוֵי הַצָּלָה פּוּרְתָּא.

אֲמַר לֵיהּ: נְקוֹט נַפְשָׁךְ בִּקְצִירֵי, וְלֵיתוֹ כּוּלֵּי עָלְמָא וְלִישַׁיְּילוּ בָּךְ, וְאַיְּיתִי מִידֵּי סָרְיָא וְאַגְנִי גַּבָּךְ, וְלֵימְרוּ דְּנָח נַפְשָׁךְ. וְלִיעַיְּילוּ בָּךְ תַּלְמִידָךְ וְלָא לֵיעוּל בָּךְ אִינִישׁ אַחֲרִינָא, דְּלָא לַרְגְּשׁוּן בָּךְ דְּקַלִּיל אַתָּ, דְּאִינְהוּ יָדְעִי דְּחַיָּיא קַלִּיל מִמִּיתָא.

עֲבִיד הָכִי. נְכְנַס בּוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִצַּד אֶחָד, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מִצַּד אַחֵר. כִּי מָטוֹ לְפִיתְחָא, בְּעוֹ לְמִדְקְרֵיהּ. אֲמַר לְהוּ: יֹאמְרוּ: רַבָּן דָּקְרוּ! בְּעוֹ לְמִדְחֲפֵיהּ. אֲמַר לְהוּ: יֹאמְרוּ: רַבָּן דָּחֲפוּ! פְּתַחוּ לֵיהּ בָּבָא, נְפַק.

כִּי מְטָא לְהָתָם, אֲמַר: שְׁלָמָא עֲלָךְ מַלְכָּא, שְׁלָמָא עֲלָךְ מַלְכָּא. אֲמַר לֵיהּ: מִיחַיְּיבַתְּ תְּרֵי (קְטָלָא) [וְקִטְלֵי], חָדָא דְּלָאו מַלְכָּא אֲנָא וְקָא קָרֵית לִי מַלְכָּא, וְתוּ אִי מַלְכָּא אֲנָא עַד הָאִידָּנָא אַמַּאי לָא אָתֵית לְגַבַּאי. אֲמַר לֵיהּ: דְּקָאֲמַרְתְּ לָאו מַלְכָּא אֲנָא,

דף נו:

אִיבָּרָא מַלְכָּא אַתְּ; דְּאִי לָאו מַלְכָּא אַתְּ לָא מְיַמַּסְרָא יְרוּשְׁלַיִם בִּידָךְ, דִּכְתִיב: "וְהַלְּבָנוֹן בְּאַדִּיר יִפּוֹל" – וְאֵין "אַדִּיר" אֶלָּא מֶלֶךְ, דִּכְתִיב: "וְהָיָה אַדִּירוֹ מִמֶּנּוּ וְגוֹ'"; וְאֵין "לְבָנוֹן" אֶלָּא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר: "הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְּבָנוֹן". וּדְקָאֲמַרְתְּ: אִי מַלְכָּא אֲנָא, אַמַּאי לָא קָאתֵית לְגַבַּאי עַד הָאִידָּנָא – בְּרִיּוֹנֵי דְּאִית בַּן לָא שָׁבְקִינַן.

אֲמַר לֵיהּ: אִילּוּ חָבִית שֶׁל דְּבַשׁ וּדְרָקוֹן כָּרוּךְ עָלֶיהָ, לֹא הָיוּ שׁוֹבְרִין אֶת הֶחָבִית בִּשְׁבִיל דְּרָקוֹן? אִישְׁתִּיק. קְרֵי עֲלֵיהּ רַב יוֹסֵף, וְאִיתֵּימָא רַבִּי עֲקִיבָא: "מֵשִׁיב חֲכָמִים אָחוֹר וְדַעְתָּם יְסַכֵּל", אֵיבְּעִי לֵיהּ לְמֵימַר לֵיהּ: שָׁקְלִינַן צְבָתָא וְשָׁקְלִינַן לֵיהּ לִדְרָקוֹן וְקָטְלִינַן לֵיהּ, וְחָבִיתָא שָׁבְקִינַן לַהּ.

אַדְּהָכִי, אֲתָא פְּרִיסְתָּקָא עֲלֵיהּ מֵרוֹמִי, אֲמַר לֵיהּ: קוּם, דְּמִית לֵיהּ קֵיסָר, וְאָמְרִי הָנְהוּ חֲשִׁיבֵי דְּרוֹמִי לְאוֹתִיבָךְ בְּרֵישָׁא. הֲוָה סָיֵים חַד (מסאני) [מְסָאנֵיהּ]. בָּעָא לְמִסְיְימֵיהּ לְאַחֲרִינָא, לָא עַיֵּיל. בָּעָא לְמֵישְׁלְפֵיהּ לְאִידֵּךְ, לָא נָפַק. אֲמַר: מַאי הַאי?

אֲמַר לֵיהּ: לָא תִּצְטַעַר, שְׁמוּעָה טוֹבָה אַתְיָא לָךְ, דִּכְתִיב: "שְׁמוּעָה טוֹבָה תְּדַשֶּׁן עָצֶם". אֶלָּא מַאי תַּקַּנְתֵּיהּ? לֵיתֵי אִינִישׁ דְּלָא מְיַתְּבָא דַּעְתָּךְ מִינֵּיהּ, וְלַחֲלִיף קַמָּךְ, דִּכְתִיב: "וְרוּחַ נְכֵאָה תְּיַבֶּשׁ גָּרֶם". עֲבַד הָכִי, עַיֵּיל. אֲמַר לֵיהּ: וּמַאַחַר דְּחָכְמִיתוּ כּוּלֵּי הַאי, עַד הָאִידָּנָא אַמַּאי לָא אָתֵיתוּ לְגַבַּאי? אֲמַר לֵיהּ: וְלָא אֲמַרִי לָךְ?! אֲמַר לֵיהּ: אֲנָא נְמֵי אֲמַרִי לָךְ!

אֲמַר לֵיהּ: מֵיזָל אֲזֵילְנָא, וְאֵינָשׁ אַחֲרִינָא מְשַׁדַּרְנָא; אֶלָּא בָּעֵי מִינַּאי מִידֵּי דְּאֶתֵּן לָךְ. אֲמַר לֵיהּ: תֵּן לִי יַבְנֶה וַחֲכָמֶיהָ, וְשׁוּשֵׁילְתָּא דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל, וְאָסְווֹתָא דְּמַסַּיִין לֵיהּ לְרַבִּי צָדוֹק. קְרֵי עֲלֵיהּ רַב יוֹסֵף, וְאִיתֵּימָא רַבִּי עֲקִיבָא: "מֵשִׁיב חֲכָמִים אָחוֹר וְדַעְתָּם יְסַכֵּל", אֵיבְּעִי לְמֵימַר לֵיהּ: לִשְׁבְּקִינְהוּ הָדָא זִימְנָא.

וְהוּא סָבַר: דִּלְמָא כּוּלֵּי הַאי לָא עָבֵיד, וְהַצָּלָה פּוּרְתָּא נָמֵי לָא הָוֵי.
אָסְווֹתָא דְּמַסַּיִּין לֵיהּ לְרַבִּי צָדוֹק – מַאי הִיא? יוֹמָא קַמָּא אַשְׁקְיוּהּ מַיָּא דְּפָארֵי, לְמָחָר מַיָּא דְּסִיפּוּקָא, לְמָחָר מַיָּא דְּקִימְחָא, עַד דְּרָווּח מְיעֵיהּ פּוּרְתָּא פּוּרְתָּא.
אֲזַל שַׁדַּרֵיהּ לְטִיטוּס. "וְאָמַר אֵי אֱלֹהֵימוֹ צוּר חָסָיוּ בּוֹ" – זֶה טִיטוּס הָרָשָׁע שֶׁחֵירֵף וְגִידֵּף כְּלַפֵּי מַעְלָה.
מָה עָשָׂה? תָּפַשׂ זוֹנָה בְּיָדוֹ וְנִכְנַס לְבֵית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים, וְהִצִּיעַ סֵפֶר תּוֹרָה וְעָבַר עָלֶיהָ עֲבֵירָה. וְנָטַל סַייִף וְגִידֵּר אֶת הַפָּרוֹכֶת, וְנַעֲשָׂה נֵס וְהָיָה דָּם מִבַּצְבֵּץ וְיוֹצֵא, וּכְסָבוּר הָרַג אֶת עַצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "שָׁאֲגוּ צוֹרְרֶיךָ בְּקֶרֶב מוֹעֲדֶיךָ שָׂמוּ אוֹתוֹתָם אוֹתוֹת".
אַבָּא חָנָן אוֹמֵר: "מִי כָמוֹךָ חֶסִין יָהּ" – מִי כָמוֹךָ חָסִין וְקָשֶׁה, שֶׁאַתָּה שׁוֹמֵעַ נִיאוּצוֹ וְגִידּוּפוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע, וְשׁוֹתֵק. דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל תְּנָא: "מִי כָמֹכָה בָּאֵלִּים ה'" – מִי כָּמוֹכָה בָּאִלְּמִים.
מָה עָשָׂה? נָטַל אֶת הַפָּרוֹכֶת וַעֲשָׂאוֹ כְּמִין גַּרְגּוּתְנִי, וְהֵבִיא כָּל כֵּלִים שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ וְהִנִּיחָן בָּהֶן, וְהוֹשִׁיבָן בִּסְפִינָה לֵילֵךְ לְהִשְׁתַּבֵּחַ בְּעֵירוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וּבְכֵן רָאִיתִי רְשָׁעִים קְבוּרִים וָבָאוּ, וּמִמְּקוֹם קָדוֹשׁ יְהֻלְּכוּ, וְיִשְׁתַּכְּחוּ בָּעִיר אֲשֶׁר כֵּן עָשׂוּ" – אַל תִּיקְרֵי "קְבוּרִים" אֶלָּא "קְבוּצִים"; אַל תִּיקְרֵי "וְיִשְׁתַּכְּחוּ" אֶלָּא "וְיִשְׁתַּבְּחוּ".
אִיכָּא דְּאָמְרִי, קְבוּרִים מַמָּשׁ – דַּאֲפִילּוּ מִילֵּי דְּמַטְמָרָן, אִיגַּלְיָין לְהוֹן.
עָמַד עָלָיו נַחְשׁוֹל שֶׁבַּיָּם לְטוֹבְעוֹ, אָמַר: כְּמְדוּמֶּה אֲנִי שֶׁאֱלֹהֵיהֶם שֶׁל אֵלּוּ, אֵין גְּבוּרָתוֹ אֶלָּא בַּמַּיִם; בָּא פַּרְעֹה – טָבְעוֹ בַּמַּיִם, בָּא סִיסְרָא – טָבְעוֹ בַּמַּיִם; אַף הוּא עוֹמֵד עָלַי לְטוֹבְעֵנִי בַּמַּיִם. אִם גִּבּוֹר הוּא, יַעֲלֶה לַיַּבָּשָׁה וְיַעֲשֶׂה עִמִּי מִלְחָמָה! יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה לוֹ: רָשָׁע בֶּן רָשָׁע בֶּן בְּנוֹ שֶׁל עֵשָׂו הָרָשָׁע, בְּרִיָּה קַלָּה יֵשׁ לִי בְּעוֹלָמִי, וְיַתּוּשׁ שְׁמָהּ.
אַמַּאי קָרֵי לַהּ "בְּרִיָּה קַלָּה"? דְּמַעֲלָנָא אִית לַהּ, וּמַפְקָנָא לֵית לַהּ.
עָלָה לַיַּבָּשָׁה וְתַעֲשֶׂה עִמּוֹ מִלְחָמָה. עָלָה לַיַּבָּשָׁה, בָּא יַתּוּשׁ וְנִכְנַס בְּחוֹטְמוֹ, וְנִקֵּר בְּמוֹחוֹ שֶׁבַע שָׁנִים. יוֹמָא חַד הֲוָה קָא חָלֵיף אַבָּבָא דְּבֵי נַפָּחָא, שְׁמַע קָל אַרְזַפְּתָא, אֵישְׁתִּיק; אָמַר: אֵיכָּא תַּקָּנְתָּא. כֹּל יוֹמָא מַיְיתוּ נַפָּחָא וּמָחוּ קַמֵּיהּ. לְגוֹ – יָהֵיב לֵיהּ אַרְבַּע זוּזֵי, יִשְׁרָאֵל – אָמַר לֵיהּ: מִיסְתְיֵיךְ דְּקָא חָזֵית בְּסָנְאֵךְ. עַד תְּלָתִין יוֹמִין עָבַד הָכִי; מִכָּאן וְאֵילָךְ, כֵּיוָן דְּדָשׁ, דָּשׁ.
תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי פִּנְחָס בֶּן עֲרוּבָא: אֲנִי הָיִיתִי בֵּין גְּדוֹלֵי רוֹמִי, וּכְשֶׁמֵּת פָּצְעוּ אֶת מוֹחוֹ, וּמָצְאוּ בּוֹ כְּצִפּוֹר דְּרוֹר מִשְׁקַל שְׁנֵי סְלָעִים. בְּמַתְנִיתָא תְּנָא: כְּגוֹזָל בֶּן שָׁנָה – מִשְׁקַל שְׁנֵי לִיטְרִין.

אָמַר אַבָּיֵי: נָקְטִינַן, פִּיו שֶׁל נְחוֹשֶׁת וְצִפּוֹרְנָיו שֶׁל בַּרְזֶל. כִּי הֲוָה קָא מָיֵית, אֲמַר לְהוּ: לִיקְלְיוּהּ לְהָהוּא גַּבְרָא וּבַדְּרוּ לְקִיטְמֵיהּ אַשַּׁב יַמֵּי, דְּלָא לַשְׁכְּחֵיהּ אֱלָהָא דִיהוּדָאֵי וְלוֹקְמֵיהּ בְּדִינָא.

אוּנְקְלוֹס בַּר קְלוֹנִיקוּס בַּר אֲחָתֵיהּ דְּטִיטוּס הֲוָה. בָּעֵי לְאִיגַּיּוֹרֵי, אָזַל אַסְּקֵיהּ לְטִיטוּס בִּנְגִידָא, אֲמַר לֵיהּ: מַאן חֲשִׁיב בְּהָהוּא עָלְמָא? אֲמַר לֵיהּ: יִשְׂרָאֵל. מַהוּ לְאִיגַּיּוֹרֵי בָּהּוּ? אֲמַר לֵיהּ: מִילְּיֵיהוּ נְפִישִׁין, וְלָא מָצֵית לְקַיּוֹמִינְהוּ. זִיל אִיגָּרֵי בְּהוּ בְּהָהוּא עָלְמָא וְהָוֵית רֵישָׁא, דִּכְתִיב: "הָיוּ צָרֶיהָ לְרֹאשׁ וְגוֹ'" – כָּל הַמֵּיצַר לְיִשְׂרָאֵל נַעֲשָׂה רֹאשׁ. אֲמַר לֵיהּ: דִּינֵיהּ דְּהָהוּא גַּבְרָא בְּמַאי? אֲמַר לֵיהּ:

דף נז.

בְּמַאי דְּפָסֵיק אַנַּפְשֵׁיהּ – כֹּל יוֹמָא מְכַנְּשִׁי לֵיהּ לְקִיטְמֵיהּ וְדָיְינִי לֵיהּ, וְקָלוּ לֵיהּ וּמְבַדְּרוּ [לֵיהּ] אַשַּׁב יַמֵּי.

אָזַל אַסְּקֵיהּ לְבִלְעָם בִּנְגִידָא, אֲמַר לֵיהּ: מַאן חֲשִׁיב בְּהָהוּא עָלְמָא? אֲמַר לֵיהּ: יִשְׂרָאֵל. מַהוּ לְאִיגַּיּוֹרֵי בָּהּוּ? אֲמַר לֵיהּ: "לֹא תִדְרוֹשׁ שְׁלוֹמָם וְטוֹבָתָם כָּל הַיָּמִים". אֲמַר לֵיהּ: דִּינֵיהּ דְּהָהוּא גַּבְרָא בְּמַאי? אֲמַר לֵיהּ: בְּשִׁכְבַת זֶרַע רוֹתַחַת.

אָזַל אַסְּקֵיהּ בִּנְגִידָא לְיֵשׁוּ הַנּוֹצְרִי, אֲמַר לֵיהּ: מַאן חֲשִׁיב בְּהָהוּא עָלְמָא? אֲמַר לֵיהּ: יִשְׂרָאֵל. מַהוּ לְאִגַּיּוֹרֵי בָּהּוּ? אֲמַר לֵיהּ: טוֹבָתָם דְּרוֹשׁ, רָעָתָם לֹא תִדְרוֹשׁ, כָּל הַנּוֹגֵעַ בָּהֶן כְּאִילּוּ נוֹגֵעַ בְּבָבַת עֵינוֹ.

אֲמַר לֵיהּ: דִּינֵיהּ דְּהָהוּא גַּבְרָא בְּמַאי? אֲמַר לֵיהּ: בְּצוֹאָה רוֹתַחַת. דְּאָמַר מָר: כָּל הַמַּלְעִיג עַל דִּבְרֵי חֲכָמִים נִידּוֹן בְּצוֹאָה רוֹתַחַת. תָּא חֲזֵי מָה בֵּין פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל לִנְבִיאֵי אוּמּוֹת הָעוֹלָם. תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה גָּדוֹל(ה) כֹּחָהּ שֶׁל בּוּשָׁה, שֶׁהֲרֵי סַיָּיע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת בַּר קַמְצָא, וְהֶחְרִיב אֶת בֵּיתוֹ, וְשָׂרַף אֶת הֵיכָלוֹ.

אַתַּרְנְגוֹלָא וְאַתַּרְנְגוֹלְתָּא חֲרִיב טוּר מַלְכָּא: דַּהֲווֹ נָהֲיֵי כִּי הֲווֹ מַפְקֵי חַתְנָא וְכַלְתָּא, מַפְקֵי קַמַּיְיהוּ תַּרְנְגוֹלָא וְתַרְנְגוֹלְתָּא, כְּלוֹמַר: פְּרוּ וּרְבוּ כְּתַרְנְגוֹלִים.

יוֹמָא חַד הֲוָה קָא חָלֵיף גּוּנְדָּא דְּרוֹמָאֵי, שַׁקְלִינְהוּ מִינַּיְיהוּ. נָפְלוּ עֲלַיְיהוּ מְחוֹנָהוּ. אֲתוֹ אֲמַרוּ לֵיהּ לְקֵיסָר: מְרַדוּ בָּךְ יְהוּדָאֵי! אֲתָא עֲלַיְיהוּ. הֲוָה בְּהוּ הָהוּא בַּר דְּרוֹמָא, דַּהֲוָה קָפֵיץ מִילָּא וְקָטֵיל בְּהוּ. שַׁקְלֵיהּ קֵיסָר לְתָאנֵיהּ וְאוֹתְבֵיהּ אַאַרְעָא. אֲמַר: רִיבּוֹנֵיהּ דְּעָלְמָא כּוּלֵּיהּ, אִי נִיחָא לָךְ, לָא תִּמְסְרֵיהּ לְהָהוּא גַּבְרָא – לְדִידֵיהּ וּלְמַלְכוּתֵיהּ, בִּידֵיהּ דְּחַד גַּבְרָא!

אַכְשְׁלֵיהּ פּוּמֵיהּ לְבַר דְּרוֹמָא, וַאֲמַר: "הֲלֹא אַתָּה אֱלֹהִים זְנַחְתָּנוּ וְלֹא תֵצֵא אֱלֹהִים בְּצִבְאוֹתֵינוּ". דָּוִד נָמֵי אָמַר הָכִי! דָּוִד אַתְמוֹהֵי קָא מַתְמַהּ.

עַל לְבֵית הַכִּסֵּא, אֲתָא דְּרָקוֹנָא שַׁמְטֵיהּ לְכַרְכְּשֵׁיהּ וְנָח נַפְשֵׁיהּ. אֲמַר: הוֹאִיל וְאִיתְרְחִישׁ לִי נִיסָּא, הָא זִימְנָא אֵישְׁבְּקִינְהוּ. שַׁבְקִינְהוּ וַאֲזַל. אִיזְדְּקוּר וַאֲכַלוּ וּשְׁתוּ, וְאַדְלִיקוּ שְׁרָגֵי, עַד דְּאִיתְחֲזִי בְּלִיוֹנָא דְּגוּשְׁפַּנְקָא בְּרָחוֹק מִילָא. אֲמַר: מִיחְדָּא קָא חָדוּ בִּי יְהוּדָאֵי! הֲדַר אֲתָא עֲלַיְיהוּ.

אָמַר רַבִּי אַסִּי: תְּלָת מְאָה אַלְפֵי שְׁלִיפֵי סַיְיפָא עֲיֵילוּ לְטוּר מַלְכָּא, וּקְטָלוּ בַּהּ תְּלָתָא יוֹמֵי וּתְלָתָא לֵילְוָותָא; וּבָהָךְ גִּיסָא הִלּוּלֵי וְחִנָּנֵי, וְלָא הֲווֹ יָדְעֵי הָנֵי בְּהָנֵי.

”בְּלַע ה׳ וְלֹא חָמַל אֵת כָּל נְאוֹת יַעֲקֹב” – כִּי אֲתָא רָבִין אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵלּוּ שִׁשִּׁים רִבּוֹא עֲיָירוֹת שֶׁהָיוּ לוֹ לְיַנַּאי הַמֶּלֶךְ בְּהַר הַמֶּלֶךְ. דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב אַסִּי: שִׁשִּׁים רִבּוֹא עֲיָירוֹת הָיוּ לוֹ לְיַנַּאי הַמֶּלֶךְ בְּהַר הַמֶּלֶךְ, וְכָל אַחַת וְאַחַת הָיוּ בָהּ כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם, חוּץ מִשֶּׁלֹּשׁ שֶׁהָיוּ בָהֶן כִּפְלַיִם כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם.

אֵלּוּ הֵן: כְּפַר בֵּישׁ, כְּפַר שַׂיְחַלַיִים, כְּפַר דִּכְרַיָּא. כְּפַר בֵּישׁ – דְּלָא יָהֲבִי בֵּיתָא לְאוּשְׁפִּיזָא. כְּפַר שַׂיְחַלַיִים – שֶׁהָיְתָה פַּרְנָסָתָן מִן שַׂחֲלַיִים. כְּפַר דִּכְרַיָּא – אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שֶׁהָיוּ נְשׁוֹתֵיהֶן יוֹלְדוֹת זְכָרִים תְּחִלָּה, וְיוֹלְדוֹת נְקֵבָה בָּאַחֲרוֹנָה, וּפוֹסְקוֹת.

אָמַר עוּלָּא: לְדִידִי חֲזֵי לִי הָהוּא אַתָּרָא, וַאֲפִילּוּ שִׁיתִּין רִיבְּוותָא קָנֵי לָא מַחֲזֵיק. אֲמַר לֵיהּ הָהוּא מִינָּא לְרַבִּי חֲנִינָא: שַׁקּוֹרֵי מְשַׁקְּרִיתוּ! אֲמַר לֵיהּ: ”אֶרֶץ צְבִי” כְּתִיב בַּהּ, מָה צְבִי זֶה – אֵין עוֹרוֹ מַחֲזִיק אֶת בְּשָׂרוֹ, אַף אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל – בִּזְמַן שֶׁיּוֹשְׁבִין עָלֶיהָ רָווּחָא, וּבִזְמַן שֶׁאֵין יוֹשְׁבִין עָלֶיהָ גָּמְדָא.

רַב מְנִיוֹמֵי בַּר חִלְקִיָּה וְרַב חִלְקִיָּה בַּר טוֹבִיָּה וְרַב הוּנָא בַּר חִיָּיא הָווּ יָתְבִי גַּבֵּי הֲדָדֵי, אָמְרִי: אִי אִיכָּא דִּשְׁמִיעַ לֵיהּ מִילְּתָא מִכְּפַר סְכַנְיָא שֶׁל מִצְרַיִם, לֵימָא.

פְּתַח חַד מִינַּייהוּ וַאֲמַר: מַעֲשֶׂה בְּאָרוּס וַאֲרוּסְתּוֹ שֶׁנִּשְׁבּוּ לְבֵין הַגּוֹיִם, וְהִשְׁיאוּם זֶה לְזֶה. אָמְרָה לוֹ: ”בְּבַקָּשָׁה מִמְּךָ, אַל תִּגַּע בִּי, שֶׁאֵין לִי כְּתוּבָּה מִמְּךָ”, וְלֹא נָגַע בָּהּ עַד יוֹם מוֹתוֹ. וּכְשֶׁמֵּת, אָמְרָה לָהֶן: סִיפְּדוּ לָזֶה, שֶׁפִּטְפֵּט בִּיצָּרוֹ יוֹתֵר מִיּוֹסֵף; דְּאִילּוּ בְּיוֹסֵף לֹא הָוָה אֶלָּא חָדָא שַׁעְתָּא, וַהֲאי כֹּל יוֹמָא וְיוֹמָא. וְאִילּוּ יוֹסֵף לְאוֹ בַּחֲדָא מִטָּה, וַהֲאי בַּחֲדָא מִטָּה. וְאִילּוּ יוֹסֵף לְאוֹ אִשְׁתּוֹ, וְהָא אִשְׁתּוֹ.

פְּתַח אִידַּךְ וַאֲמַר: מַעֲשֶׂה וְעָמְדוּ אַרְבָּעִים מוֹדִיוֹת בְּדִינָר; נֶחְסַר הַשַּׁעַר מוֹדִיָּא אַחַת, וּבָדְקוּ, וּמָצְאוּ אָב וּבְנוֹ שֶׁבָּאוּ עַל נַעֲרָה מְאוֹרָסָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים; וֶהֱבִיאוּם לְבֵית דִּין וּסְקָלוּם, וְחָזַר הַשַּׁעַר לִמְקוֹמוֹ.

פְּתַח אִידַּךְ וַאֲמַר: מַעֲשֶׂה בְּאָדָם אֶחָד שֶׁנָּתַן עֵינָיו בְּאִשְׁתּוֹ לְגָרְשָׁהּ, וְהָיְתָה כְּתוּבָּתָהּ מְרוּבָּה. מָה עָשָׂה? הָלַךְ וְזִימֵּן אֶת שׁוֹשְׁבִינָיו וְהֶאֱכִילָן וְהִשְׁקָן, שִׁיכְּרָן וְהִשְׁכִּיבָן עַל מִיטָּה אַחַת, וְהֵבִיא לוֹבָן בֵּיצָה וְהִטִּיל בֵּינֵיהֶן, וְהֶעֱמִיד לָהֶן עֵדִים, וּבָא לְבֵית דִּין.

הָיָה שָׁם זָקֵן אֶחָד מִתַּלְמִידֵי שַׁמַּאי הַזָּקֵן, וּבָבָא בֶּן בּוּטָא שְׁמוֹ. אָמַר לָהֶן, כָּךְ מְקוּבָּלַנִי מִשַּׁמַּאי הַזָּקֵן: לוֹבֶן בֵּיצָה סוֹלֵד מִן הָאוּר, וְשִׁכְבַת זֶרַע דּוֹחָה מִן הָאוּר. בָּדְקוּ וּמָצְאוּ כִּדְבָרָיו, וֶהֱבִיאוּהוּ לְבֵית דִּין וְהִלְקוּהוּ, וְהִגְבּוּהוּ כְּתוּבָּתָהּ מִמֶּנּוּ.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב יוֹסֵף: וּמַאַחַר דַּהֲווֹ צַדִּיקִים כּוּלֵּי הַאי, מַאי טַעְמָא אִיעֲנוּשׁ? אָמַר לֵיהּ: מִשּׁוּם דְּלָא אִיאַבּוּל עַל יְרוּשָׁלַיִם, דִּכְתִיב: ”שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָהּ כָּל אוֹהֲבֶיהָ, שִׂישׂוּ אִתָּהּ מָשׂוֹשׂ כָּל הַמִּתְאַבְּלִים עָלֶיהָ”.

אַשְׁקָא דְּרִיסְפַּק חֲרִיב בֵּיתֵר: דַּהֲווֹ נָהֲגֵי כִּי הֲוָה מִתְיְלִיד יָנוֹקָא – שָׁתְלֵי אַרְזָא, יָנוֹקְתָּא – שָׁתְלֵי תּוּרְנִיתָא; וְכִי הֲווֹ מִינַּסְבֵי, קָיְיצֵי לְהוּ וְעָבְדֵי גְּנָנָא. יוֹמָא חַד הֲוָה קָא חָלְפָא בְּרַתֵּיהּ דְּקֵיסָר, אִתְּבַר שָׁקָא דְּרִיסְפַּק. קַצּוּ אַרְזָא וְעַיְּילוּ לַהּ. אֲתוֹ נְפוּל עֲלַיְּיהוּ מְחוֹנְהוּ. אֲתוֹ אֲמַרוּ לֵיהּ לְקֵיסָר: מְרַדוּ בָּךְ יְהוּדָאֵי! אֲתָא עֲלַיְּיהוּ.

”גְּדַע בָּחֳרִי אַף כֹּל קֶרֶן יִשְׂרָאֵל” – אָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵלּוּ שְׁמוֹנִים [אֶלֶף] קַרְנֵי מִלְחָמָה שֶׁנִּכְנְסוּ לִכְרַךְ בֵּיתֵר בְּשָׁעָה שֶׁלְּכָדוּהָ, וְהָרְגוּ בָּהּ אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטַף, עַד שֶׁהָלַךְ דָּמָן וְנִפַּל לַיָּם הַגָּדוֹל. שֶׁמָּא תֹּאמַר קְרוֹבָה הָיְתָה? רְחוֹקָה הָיְתָה מִיל.

תַּנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר: שְׁנֵי נְחָלִים יֵשׁ בְּבִקְעַת יְדִים, אֶחָד מוֹשֵׁךְ אֵילָךְ, וְאֶחָד מוֹשֵׁךְ אֵילָךְ, וְשִׁעֲרוּ חֲכָמִים שְׁנֵי חֲלָקִים מַיִם וְאֶחָד דָּם. בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: שֶׁבַע שָׁנִים בָּצְרוּ גּוֹיִם אֶת כַּרְמֵיהֶן מִדָּמָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, בְּלֹא זֶבֶל.

דף נז:

אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אָבִין אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה, סָח לִי זָקֵן אֶחָד מֵאַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם: בְּבִקְעָה זוֹ הָרַג נְבוּזַרְאָדָן רַב טַבָּחִים מָאתַיִם וְאַחַת עֶשְׂרֵה רִבּוֹא, וּבִירוּשָׁלַיִם הָרַג תִּשְׁעִים וְאַרְבַּע רִבּוֹא עַל אֶבֶן אַחַת, עַד שֶׁהָלַךְ דָּמָן וְנִגַּע בְּדָמוֹ שֶׁל זְכַרְיָה, לְקַיֵּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר: ”וְדָמִים בְּדָמִים נָגָעוּ”.

אִשְׁכְּחֵיהּ לְדְמֵיהּ דִּזְכַרְיָה דַּהֲוָה קָא מְרַתַּח וְסָלֵיק, אֲמַר: מַאי הַאי? אֲמַרוּ לֵיהּ: דַּם זְבָחִים דְּאִשְׁתְּפוּךְ. אֲיֵיתִי דְּמֵי וְלָא אִידְּמוֹ.

אֲמַר לְהוּ: אִי אֲמְרִיתוּ לִי – מוּטָב, וְאִי לָאו – מְסָרֵיקְנָא לְבִשְׂרַייְכוּ בְּמַסְרְקֵי דְּפַרְזְלֵי. אֲמְרִי לֵיהּ: מַאי נֵימָא לָךְ? נְבִיָּיא הֲוָה בֵּין דַּהֲוָה קָא מוֹכַח לַן בְּמִילֵּי דִּשְׁמַיָּא, קַמְינַן עִילָּוֵיהּ וּקְטַלְינַן לֵיהּ, וְהָא כַּמָּה שְׁנִין דְּלָא קָא נָייַח דְּמֵיהּ.

אֲמַר לְהוּ: אֲנָא מְפַייְסְנָא לֵיהּ. אַיְיתִי סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה וְסַנְהֶדְרֵי קְטַנָּה קְטַל עִילָּוֵיהּ, וְלָא נָח. בַּחוּרִים וּבְתוּלוֹת קְטַל עִילָּוֵיהּ, וְלָא נָח. אַיְיתִי תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן קְטַל עִילָּוֵיהּ, וְלָא נָח.

אָמַר לֵיהּ: זְכַרְיָה, זְכַרְיָה, טוֹבִים שְׁבָּהֶן אִיבַּדְתִּים, נִיחָא לָךְ דְּאַבְדִינְהוּ לְכוּלְּהוּ? כְּדַאָמַר לֵיהּ הָכִי, נָח.

בְּהַהִיא שַׁעְתָּא הַרְהַר תְּשׁוּבָה בְּדַעְתֵּיהּ, אָמַר: וּמָה אִם עַל נֶפֶשׁ אַחַת, כָּךְ; הָהוּא גַּבְרָא דְּקָטַל כָּל הָנֵי נְשָׁמָתָא – עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה! עָרַק, אֲזַל שַׁדַּר שְׁטַר פִּרְטָתָא בְּבֵיתֵיהּ, וְאִגַּיֵּיר.

תָּנָא: נָעֳמָן גֵּר תּוֹשָׁב הָיָה; נְבוּזַרְאֲדָן גֵּר צֶדֶק הָיָה;

מִבְּנֵי בָנָיו שֶׁל הָמָן לִמְּדוּ תּוֹרָה בִּבְנֵי בְרַק; מִבְּנֵי בָנָיו שֶׁל סִיסְרָא לִמְּדוּ תִּינוֹקוֹת בִּירוּשָׁלַיִם;

מִבְּנֵי בָנָיו שֶׁל סַנְחֵרִיב לִמְּדוּ תּוֹרָה בָּרַבִּים – מַאן אִינּוּן? שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן.

הַיְינוּ דִּכְתִיב: "נָתַתִּי אֶת דָּמָהּ עַל צְחִיחַ סָלַע לְבִלְתִּי הִכָּסוֹת".

"הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו" – "הַקּוֹל", זֶה אַדְרְיָינוּס קֵיסָר, שֶׁהָרַג בַּאֲלֶכְסַנְדְּרְיָא שֶׁל מִצְרַיִם שִׁשִּׁים רִבּוֹא עַל שִׁשִּׁים רִבּוֹא, כִּפְלַיִם כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם. "קוֹל יַעֲקֹב" – זֶה אַסְפַּסְיָינוּס קֵיסָר, שֶׁהָרַג בְּכָרְךְ בֵּיתֵּר אַרְבַּע מֵאוֹת רִבּוֹא, וְאָמְרִי לַהּ: אַרְבַּעַת אֲלָפִים רִבּוֹא. "וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו" – זוֹ מַלְכוּת הָרְשָׁעָה, שֶׁהֶחֱרִיבָה אֶת בָּתֵּינוּ, וְשָׂרְפָה אֶת הֵיכָלֵנוּ, וְהִגְלְתָנוּ מֵאַרְצֵנוּ.

דָּבָר אַחֵר: "הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב" – אֵין לְךָ תְּפִלָּה שֶׁמּוֹעֶלֶת, שֶׁאֵין בָּהּ מִזַּרְעוֹ שֶׁל יַעֲקֹב. "וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו" – אֵין לְךָ מִלְחָמָה שֶׁנּוֹצַחַת, שֶׁאֵין בָּהּ מִזַּרְעוֹ שֶׁל עֵשָׂו.

וְהַיְינוּ דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: "בְּשׂוֹט לָשׁוֹן תֵּחָבֵא" – בְּחִירְחוּרֵי לָשׁוֹן תֵּחָבֵא. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מַאי דִּכְתִיב: "עַל נַהֲרוֹת בָּבֶל, שָׁם יָשַׁבְנוּ גַּם בָּכִינוּ בְּזָכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן"? מְלַמֵּד שֶׁהֶרְאָהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְדָוִד חוּרְבַּן בַּיִת רִאשׁוֹן וְחוּרְבַּן בַּיִת שֵׁנִי. חוּרְבַּן בַּיִת רִאשׁוֹן – שֶׁנֶּאֱמַר: "עַל נַהֲרוֹת בָּבֶל שָׁם יָשַׁבְנוּ גַּם בָּכִינוּ". בַּיִת שֵׁנִי – דִּכְתִיב: "זְכוֹר ה' לִבְנֵי אֱדוֹם אֵת יוֹם יְרוּשָׁלַיִם, הָאוֹמְרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ".

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, וְאִיתֵּימָא רַבִּי אַמִּי, וְאָמְרִי לַהּ בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: מַעֲשֶׂה בְּאַרְבַּע מֵאוֹת יְלָדִים וִילָדוֹת שֶׁנִּשְׁבּוּ לְקֶלּוֹן, הִרְגִּישׁוּ בְּעַצְמָן לָמָּה הֵן מִתְבַּקְּשִׁים, אָמְרוּ: אִם אָנוּ טוֹבְעִין בַּיָּם – אָנוּ בָּאִין לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא? דָּרַשׁ לָהֶן הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶן: "אָמַר ה' מִבָּשָׁן אָשִׁיב, אָשִׁיב מִמְּצוּלוֹת יָם" – "מִבָּשָׁן אָשִׁיב", מִבֵּין שִׁינֵּי אַרְיֵה; "אָשִׁיב מִמְּצוּלוֹת יָם", אֵלּוּ שֶׁטּוֹבְעִין בַּיָּם.

כֵּיוָן שֶׁשָּׁמְעוּ יְלָדוֹת כָּךְ, קָפְצוּ כּוּלָּן וְנָפְלוּ לְתוֹךְ הַיָּם. נַעֲשׂוּ יְלָדִים קַל וָחוֹמֶר בְּעַצְמָן, וְאָמְרוּ: מָה הַלָּלוּ, שֶׁדַּרְכָּן לְכָךְ – כָּךְ; אָנוּ, שֶׁאֵין דַּרְכֵּנוּ לְכָךְ – עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה! אַף הֵם קָפְצוּ לְתוֹךְ הַיָּם. וַעֲלֵיהֶם הַכָּתוּב אוֹמֵר: "כִּי עָלֶיךָ הֹרַגְנוּ כָל הַיּוֹם, נֶחְשַׁבְנוּ כְּצֹאן טִבְחָה".

וְרַב יְהוּדָה אָמַר: זוֹ אִשָּׁה וְשִׁבְעָה בָּנֶיהָ – אַתְיוּהּ לְקַמֵּיהּ דְּקֵיסָר, אֲמַרוּ לֵיהּ: פְּלַח לַעֲבוֹדָה זָרָה! אָמַר לְהוּ, כָּתוּב בַּתּוֹרָה: "אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ". אַפְקוּהּ וְקַטְלוּהּ.

אַתְיוּהּ לְאִידַּךְ לְקַמֵּיהּ דְּקֵיסָר, אֲמַרוּ לֵיהּ: פְּלַח לַעֲבוֹדָה זָרָה! אֲמַר לְהוּ, כָּתוּב בַּתּוֹרָה: ”לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי”. אַפְקוּהּ וְקַטְלוּהּ. אַתְיוּהּ לְאִידַּךְ, אֲמַרוּ לֵיהּ: פְּלַח לַעֲבוֹדָה זָרָה! אֲמַר לְהוּ, כָּתוּב בַּתּוֹרָה: ”זוֹבֵחַ לֵאלֹהִים יָחֳרָם”. אַפְקוּהּ וְקַטְלוּהּ.

אַתְיוּהּ לְאִידַּךְ, אֲמַרוּ לֵיהּ: פְּלַח לַעֲבוֹדָה זָרָה! אֲמַר לְהוּ, כָּתוּב בַּתּוֹרָה: ”לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר”. אַפְקוּהּ וְקַטְלוּהּ. אַתְיוּהּ לְאִידַּךְ, אֲמַרוּ לֵיהּ: פְּלַח לַעֲבוֹדָה זָרָה! אֲמַר לְהוּ, כָּתוּב בַּתּוֹרָה: ”שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה’ אֱלֹהֵינוּ ה’ אֶחָד”. אַפְקוּהּ וְקַטְלוּהּ.

אַתְיוּהּ לְאִידַּךְ, אֲמַרוּ לֵיהּ: פְּלַח לַעֲבוֹדָה זָרָה! אֲמַר לְהוּ, כָּתוּב בַּתּוֹרָה: ”וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבוֹתָ אֶל לְבָבֶךָ, כִּי ה’ הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת, אֵין עוֹד”. אַפְקוּהּ וְקַטְלוּהּ.

אַתְיוּהּ לְאִידַּךְ, אֲמַרוּ לֵיהּ: פְּלַח לַעֲבוֹדָה זָרָה! אֲמַר לְהוּ, כָּתוּב בַּתּוֹרָה: ”אֶת ה’ אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְגוֹ’ וְה’ הָאֱמִירְךָ הַיּוֹם”, כְּבָר נִשְׁבַּעְנוּ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁאֵין אָנוּ מַעֲבִירִין אוֹתוֹ בְּאֵל אַחֵר, וְאַף הוּא נִשְׁבַּע לָנוּ שֶׁאֵין מַעֲבִיר אוֹתָנוּ בְּאוּמָּה אַחֶרֶת.

אֲמַר לֵיהּ קֵיסָר: אֶישְׁדֵּי לָךְ גּוּשְׁפַּנְקָא וּגְחֵין וְשִׁקְלֵיהּ, כִּי הֵיכִי דְּלֵימְרוּ: קִבֵּיל עֲלֵיהּ הַרְמָנָא דְּמַלְכָּא. אֲמַר לֵיהּ: חֲבָל עָלָךְ קֵיסָר, חֲבָל עָלָךְ קֵיסָר; עַל כְּבוֹד עַצְמְךָ כָּךְ, עַל כְּבוֹד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה!

אַפְקוּהּ לְמִיקְטְלֵיהּ, אֲמַרָה לְהוּ אִימֵּיהּ: יַהֲבוּהּ נִיהֲלִי וְאֵינַשְׁקֵיהּ פּוּרְתָּא. אָמְרָה לוֹ: בָּנַיי, לְכוּ וְאִמְרוּ לְאַבְרָהָם אֲבִיכֶם: אַתָּה עָקַדְתָּ מִזְבֵּחַ אֶחָד וַאֲנִי עָקַדְתִּי שִׁבְעָה מִזְבְּחוֹת! אַף הִיא עָלְתָה לַגַּג וְנָפְלָה וּמֵתָה. יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: ”אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה”.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: זוֹ מִילָּה שֶׁנִּיתְּנָה בַּשִּׁמְינִי. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁמַּרְאִין הִלְכוֹת שְׁחִיטָה בְּעַצְמָן, דְּאָמַר רָבָא: כֹּל מִילֵּי לִיחְזֵי אִינִישׁ בְּנַפְשֵׁיהּ, בַּר מִשְּׁחִיטָה וְדָבָר אַחֵר.

רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁמְּמִיתִין עַצְמָן עַל דִּבְרֵי תוֹרָה, כִּדְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ – דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: אֵין דִּבְרֵי תוֹרָה מִתְקַיְּימִין אֶלָּא בְּמִי שֶׁמֵּמִית עַצְמוֹ עֲלֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: ”זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל וְגוֹ’”. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אַרְבָּעִים סְאָה

דף נח.

קְצוּצֵי תְּפִילִּין נִמְצְאוּ בְּרָאשֵׁי הֲרוּגֵי בֵּיתֵּר. רַבִּי יַנַּאי בְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמַר: שְׁלֹשׁ קוּפּוֹת שֶׁל אַרְבָּעִים אַרְבָּעִים סְאָה. בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: אַרְבָּעִים קוּפּוֹת שֶׁל שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ סְאִין.

וְלָא פְּלִיגִי: הָא דְּרֵישָׁא, הָא דְּדָרָעָא.

אָמַר רַבִּי אַסִּי: אַרְבָּעָה קִבִּין מוֹחַ נִמְצְאוּ עַל אֶבֶן אַחַת. עוּלָּא אָמַר: תִּשְׁעַת קַבִּין. אָמַר רַב כָּהֲנָא וְאִיתֵּימָא שֵׁילָא בַּר מָרִי: מַאי קְרָאָה? "בַּת בָּבֶל הַשְּׁדוּדָה, אַשְׁרֵי שֶׁיְּשַׁלֶּם לָךְ וְגוֹ', אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחֵז וְנִפֵּץ אֶת עוֹלָלַיִךְ אֶל הַסָּלַע".

"בְּנֵי צִיּוֹן הַיְקָרִים הַמְסוּלָּאִים בַּפָּז" – מַאי "מְסוּלָּאִים בַּפָּז"? אִילֵימָא דַּהֲווֹ מְחַפֵּי בְּפִיזָא, וְהָאָמְרִי דְּבֵי רַבִּי שֵׁילָא: תַּרְתֵּי מַתְקָלֵי אִיסְתִּירֵי פִּיזָא נְחוּת בְּעַלְמָא – חָדָא בְּרוֹמִי, וַחֲדָא בְּכוּלֵּי עָלְמָא! אֶלָּא שֶׁהָיוּ מְגַנִּין אֶת הַפָּז בְּיוֹפְיָין.

מֵעִיקָּרָא, חֲשִׁיבִי דְּרוֹמָאֵי הֲווֹ נָקְטִי בִּלְיוֹנָא דְּגוּשְׁפַּנְקָא, וּמְשַׁמְּשִׁי עַרְסַיְיהוּ; מִכָּאן וְאֵילָךְ, מַיְיתוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָסְרִי בְּכַרְעֵי דְּפוּרַיְיהוּ, וּמְשַׁמְּשִׁי.

אָמַר לֵיהּ חַד לְחַבְרֵיהּ: הָא, הֵיכָא כְּתִיבָא? אָמַר לֵיהּ: "גַּם כָּל חֳלִי וְכָל מַכָּה אֲשֶׁר לֹא כָתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֹּאת". אֲמַר: כַּמָּה מְרַחֲיקְנָא מִדּוּכְתָּא פְּלָן? אָמַר לֵיהּ: אִינְּגֵד פּוּסְתָּא וּפַלְגָא. אָמַר לֵיהּ: אִי מְטַאי לְגַבֵּיהּ לָא אִיצְטְרִיכִי לָךְ.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל מִשּׁוּם רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, מַאי דִּכְתִיב: "עֵינִי עוֹלְלָה לְנַפְשִׁי מִכֹּל בְּנוֹת עִירִי"? אַרְבַּע מֵאוֹת בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת הָיוּ בִּכְרַךְ בֵּיתֵּר, וּבְכָל אַחַת וְאַחַת הָיוּ בָּהּ אַרְבַּע מֵאוֹת מְלַמְּדֵי תִּינוֹקוֹת, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד הָיוּ לְפָנָיו אַרְבַּע מֵאוֹת תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן,

וּכְשֶׁהָיָה אוֹיֵב נִכְנָס לְשָׁם הָיוּ דּוֹקְרִין אוֹתָן בְּחוֹטְרֵיהֶן. וּכְשֶׁגָּבַר אוֹיֵב וּלְכָדוּם, כָּרְכוּם בְּסִפְרֵיהֶם וְהִצִּיתוּם בָּאֵשׁ.

תָּנוּ רַבָּנָן: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה שֶׁהָלַךְ לִכְרַךְ גָּדוֹל שֶׁבְּרוֹמִי, אָמְרוּ לוֹ: תִּינוֹק אֶחָד יֵשׁ בְּבֵית הָאֲסוּרִים, יָפֶה עֵינַיִם וְטוֹב רוֹאִי וּקְווּצוֹתָיו סְדוּרוֹת לוֹ תַּלְתַּלִּים. הָלַךְ וְעָמַד עַל פֶּתַח בֵּית הָאֲסוּרִים, אָמַר: "מִי נָתַן לְמִשִּׁיסָה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל לְבוֹזְזִים"? עָנָה אוֹתוֹ תִּינוֹק וְאָמַר: "הֲלֹא ה' זוּ חָטָאנוּ לוֹ וְלֹא אָבוּ בְדַרְכָיו הָלוֹךְ וְלֹא שָׁמְעוּ בְּתוֹרָתוֹ".

אָמַר: מוּבְטָחַנִי בּוֹ שֶׁמִּזֶּרַע הוֹרָאָה בְּיִשְׂרָאֵל, הָעֲבוֹדָה! שֶׁאֵינִי זָז מִכָּאן עַד שֶׁאֶפְדֶּנּוּ בְּכָל מָמוֹן שֶׁפּוֹסְקִין עָלָיו. אָמְרוּ: לֹא זָז מִשָּׁם עַד שֶׁפְּדָאוֹ בְּמָמוֹן הַרְבֵּה, וְלֹא הָיוּ יָמִים מוּעָטִין עַד שֶׁהוֹרָה הוֹרָאָה בְּיִשְׂרָאֵל. וּמַנּוּ? רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן אֱלִישָׁע.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מַעֲשֶׂה בִּבְנוֹ וּבְבִתּוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן אֱלִישָׁע שֶׁנִּשְׁבּוּ לִשְׁנֵי אֲדוֹנִים. לְיָמִים נִזְדַּוְּגוּ שְׁנֵיהֶם בְּמָקוֹם אֶחָד, זֶה אוֹמֵר: יֵשׁ לִי עֶבֶד שֶׁאֵין כְּיוֹפְיוֹ בְּכָל הָעוֹלָם, וְזֶה אוֹמֵר: יֵשׁ לִי שִׁפְחָה שֶׁאֵין בְּכָל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ כְּיוֹפְיָהּ.

אָמְרוּ: בּוֹא וְנַשִּׂיאֵם זֶה לָזֶה, וּנְחַלֵּק בַּוּוֹלְדוֹת. הִכְנִיסוּם לְחֶדֶר. זֶה יָשַׁב בְּקֶרֶן זָוִית זֶה, וְזוֹ יָשְׁבָה בְּקֶרֶן זָוִית זֶה, זֶה אוֹמֵר: אֲנִי, כֹּהֵן בֶּן כֹּהֲנִים גְּדוֹלִים, אֶשָּׂא שִׁפְחָה?! וְזֹאת אוֹמֶרֶת: אֲנִי, כֹּהֶנֶת בַּת כֹּהֲנִים גְּדוֹלִים, אֶנָּשֵׂא לְעֶבֶד?! וּבָכוּ כָּל הַלַּיְלָה.

כֵּיוָן שֶׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר, הִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה, וְנָפְלוּ זֶה עַל זֶה וְנָעוּ בִּבְכִיָּה עַד שֶׁיְּצָאָה נִשְׁמָתָן.
וַעֲלֵיהֶן קוֹנֵן יִרְמְיָה: "עַל אֵלֶּה אֲנִי בוֹכִיָּה, עֵינִי עֵינִי יוֹרָדָה מַיִם".
אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: מַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה אַחַת, וְצָפְנַת בַּת פְּנִיאֵל שְׁמָהּ; "צָפְנַת" – שֶׁהַכֹּל צוֹפִין בְּיוֹפְיָהּ, "בַּת פְּנִיאֵל" – בַּתּוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁשִּׁמֵּשׁ לִפְנֵי וְלִפְנִים;
שֶׁנִּתְעַלֵּל בָּהּ שַׁבַּאי כָּל הַלַּיְלָה. לְמָחָר הִלְבִּישָׁהּ שִׁבְעָה חֲלוּקִים, וְהוֹצִיאָהּ לְמוֹכְרָהּ. בָּא אָדָם אֶחָד שֶׁהָיָה מְכוֹעָר בְּיוֹתֵר, אָמַר לוֹ: הַרְאֵנִי אֶת יוֹפְיָהּ. אָמַר לוֹ: רֵיקָא! אִם אַתָּה רוֹצֶה לִיקַּח – קַח, שֶׁאֵין כְּיוֹפְיָהּ בְּכָל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ.
אָמַר לוֹ: אַף עַל פִּי כֵן. הִפְשִׁיטָהּ שִׁשָּׁה חֲלוּקִים, וּשְׁבִיעִי קְרַעְתּוּ וְנִתְפַּלְּשָׁה בָּאֵפֶר, אָמְרָה לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אִם עָלֵינוּ לֹא חַסְתָּ, עַל קִדּוּשַׁת שִׁמְךָ (הַגִּבּוֹר) [הַגְּדוֹל] לָמָּה לֹא תָחוּס.
וְעָלְיָהּ קוֹנֵן יִרְמְיָה: "בַּת עַמִּי חִגְרִי שָׂק וְהִתְפַּלְּשִׁי בָאֵפֶר, אֵבֶל יָחִיד עֲשִׂי לָךְ מִסְפֵּד תַּמְרוּרִים, כִּי פִתְאוֹם יָבֹא הַשּׁוֹדֵד עָלֵינוּ" – "עָלַיִךְ" לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא "עָלֵינוּ"; כִּבְיָכוֹל, עָלַי וְעָלַיִךְ בָּא שׁוֹדֵד.
אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מַאי דִּכְתִיב: "וְעָשְׁקוּ גֶּבֶר וּבֵיתוֹ וְאִישׁ וְנַחֲלָתוֹ"? מַעֲשֶׂה בְּאָדָם אֶחָד שֶׁנָּתַן עֵינָיו בְּאֵשֶׁת רַבּוֹ, וּשְׁוַולְיָא דְּנַגָּרֵי הֲוָה.
פַּעַם אַחַת הוּצְרַךְ (רַבּוֹ) לִלְוֹת, אָמַר לוֹ: שַׁגֵּר אִשְׁתְּךָ אֶצְלִי וְאַלְוֶנָּה. שִׁיגֵּר אִשְׁתּוֹ אֶצְלוֹ, שָׁהָה עִמָּהּ שְׁלֹשָׁה יָמִים. קָדַם וּבָא אֶצְלוֹ, אָמַר לוֹ: אִשְׁתִּי שֶׁשִּׁיגַּרְתִּי לְךָ הֵיכָן הִיא? אָמַר לוֹ: אֲנִי פְּטַרְתִּיהָ לְאַלְתַּר, וְשָׁמַעְתִּי שֶׁהַתִּינוֹקוֹת נִתְעַלְּלוּ בָּהּ בַּדֶּרֶךְ.
אָמַר לוֹ: מָה אֶעֱשֶׂה? אָמַר לוֹ: אִם אַתָּה שׁוֹמֵעַ לַעֲצָתִי, גָּרְשָׁהּ. אָמַר לוֹ: כְּתוּבָּתָהּ מְרוּבָּה. אָמַר לוֹ: אֲנִי אַלְוֶוךָ וְתֵן לָהּ כְּתוּבָּתָהּ. עָמַד זֶה וְגֵרְשָׁהּ, הָלַךְ הוּא וּנְשָׂאָהּ.
כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ זְמַנּוֹ וְלֹא הָיָה לוֹ לְפוֹרְעוֹ, אָמַר לוֹ: בֹּא וַעֲשֵׂה עִמִּי בְּחוֹבְךָ. וְהָיוּ הֵם יוֹשְׁבִים וְאוֹכְלִים וְשׁוֹתִין, וְהוּא הָיָה עוֹמֵד וּמַשְׁקֶה עֲלֵיהֶן, וְהָיוּ דְּמָעוֹת נוֹשְׁרוֹת מֵעֵינָיו וְנוֹפְלוֹת בְּכוֹסָיהֶן. וְעַל אוֹתָהּ שָׁעָה נִתְחַתֵּם גְּזַר דִּין. וְאָמְרִי לַהּ: עַל שְׁתֵּי פְּתִילוֹת בְּנֵר אֶחָד.
לְקַח מִן הַסִּיקְרִיקוֹן וְכוּ': אָמַר רַב: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא דְּאָמַר לוֹ: "לֵךְ, חֲזַק וּקְנֵי", אֲבָל בִּשְׁטָר – קָנָה. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אַף בִּשְׁטָר נָמֵי לֹא קָנָה, עַד שֶׁיִּכְתּוֹב לוֹ אַחֲרָיוּת.

דף נח:

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: לְקַח מִן הָאִשָּׁה, וְחָזַר וְלָקַח מִן הָאִישׁ – מְקֻחוֹ קַיָּים. מִן הָאִישׁ, וְחָזַר וְלָקַח מִן הָאִשָּׁה – מְקֻחוֹ בָּטֵל, עַד שֶׁתִּכְתּוֹב לוֹ אַחֲרָיוּת.
נֵימָא תְּיהֲוֵי תִּיּוּבְתָּא דְּרַב? אָמַר לְךָ רַב: מַאי "אַחֲרָיוּת" – נָמֵי שְׁטָר.

תָּנוּ רַבָּנַן: לָקַח מִן הַסִּיקָרִיקוֹן, וַאֲכָלָהּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים בִּפְנֵי בְּעָלִים, וְחָזַר וּמְכָרָהּ לְאַחֵר – אֵין לַבְּעָלִים עַל לוֹקֵחַ שֵׁנִי כְּלוּם.

הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּקָא טָעֵין וְאָמַר: ״מִינָּךְ זַבְנַהּ״ – אֲפִילּוּ רִאשׁוֹן נָמֵי! אִי דְּלָא קָא טָעֵין וְאָמַר: ״מִינָּךְ זַבְנַהּ״, אֲפִילּוּ שֵׁנִי נָמֵי לָא!

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: לְעוֹלָם דְּלָא קָא טָעֵין לֵיהּ, וּכְגוֹן זֶה – טוֹעֲנִין לְיוֹרֵשׁ, וְטוֹעֲנִין לְלוֹקֵחַ.

וְאִידַּךְ, אִי טָעֵין – אִין, וְאִי לָא טָעֵין – לָא.

תָּנוּ רַבָּנַן: הַבָּא מֵחֲמַת חוֹב וּמֵחֲמַת אַנְפָּרוּת – אֵין בּוֹ מִשּׁוּם סִיקָרִיקוֹן, וְאַנְפָּרוּת עַצְמָהּ – צְרִיכָה שֶׁתִּשְׁתַּהֶה שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ.

וְהָאָמְרַתְּ אֵין בָּהּ מִשּׁוּם סִיקָרִיקוֹן! הָכִי קָאָמַר: סִיקָרִיקוֹן עַצְמָהּ – צְרִיכָה שֶׁתִּשְׁתַּהֶה שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ.

אָמַר רַב יוֹסֵף, נָקְטִינַן: אֵין אַנְפָּרוּת בְּבָבֶל. וְהָא קָחָזֵינַן דְּאִיכָּא! אֶלָּא אֵימָא: אֵין דִּין אַנְפָּרוּת בְּבָבֶל. מַאי טַעְמָא? כֵּיוָן דְּאִיכָּא בֵּי דַּוּואר וְלָא אָזֵיל קָבֵיל, אֵימָא אַחוֹלֵי אַחֵיל.

גִּידּוּל בַּר רְעִילַאי קַבֵּיל אַרְעָא בְּטַסְקָא מִבְּנֵי בָּאנָא. אַקְדֵּים וְיָהֵיב זוּזֵי דְּתִלְתָּ שְׁנִין. לְסוֹף אֲתָא מָרְווֹתָא קַמָּאֵי, אֲמַרוּ לֵיהּ: שַׁתָּא קַמַּיְיתָא דִּיהַבְתְּ – אֲכַלְתְּ, הַשְׁתָּא אֲנַן יָהֲבִינַן – אֲנַן אִכְלִינַן.

אֲתוֹ לְקַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא, סָבַר מִיכְתַּב לֵיהּ טִירְפָא אַבְּנֵי בָּאנָא. אֲמַר לֵיהּ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ לְרַב פָּפָּא: אִם כֵּן, עָשִׂיתָ סִיקָרִיקוֹן! אֶלָּא אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: הִנִּיחַ מְעוֹתָיו עַל קֶרֶן הַצְּבִי.

זוֹ מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה. בֵּית דִּין שֶׁל אַחֲרֵיהֶן אָמְרוּ: הַלּוֹקֵחַ מִן הַסִּיקָרִיקוֹן נוֹתֵן לַבְּעָלִים רְבִיעַ: אָמַר רַב: רְבִיעַ בְּקַרְקַע, אוֹ רְבִיעַ בִּמְעוֹת. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: רְבִיעַ בְּקַרְקַע – שֶׁהֵן שְׁלִישׁ בִּמְעוֹת.

בְּמַאי קָמִפַּלְגִי? מָר סָבַר: נְכֵי רְבִיעַ זָבֵין, וּמָר סָבַר: נְכֵי חוּמְשָׁא זָבֵין.

מֵיתִיבִי: זוֹ מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה. בֵּית דִּין שֶׁל אַחֲרֵיהֶן אָמְרוּ: הַלּוֹקֵחַ מִן הַסִּיקָרִיקוֹן, נוֹתֵן לַבְּעָלִים רְבִיעַ, וְיַד בְּעָלִים עַל הָעֶלְיוֹנָה – רָצוּ בְּקַרְקַע נוֹטְלִין, רָצוּ בִּמְעוֹת נוֹטְלִין. אֵימָתַי – בִּזְמַן שֶׁאֵין בְּיָדָן לִיקַּח, אֲבָל יֵשׁ בְּיָדָן לִיקַּח – הֵן קוֹדְמִין לְכָל אָדָם.

רַבִּי הוֹשִׁיב בֵּית דִּין וְנִמְנוּ, שֶׁאִם שָׁהֲתָה בִּפְנֵי סִיקָרִיקוֹן שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ, כָּל הַקּוֹדֵם לִיקַּח – זָכָה, אֲבָל נוֹתֵן לַבְּעָלִים רְבִיעַ בְּקַרְקַע אוֹ רְבִיעַ בִּמְעוֹת!

אָמַר רַב אָשֵׁי: כִּי תַּנְיָא הָהִיא, לְאַחַר שֶׁבָּאוּ מָעוֹת לְיָדוֹ. אָמַר רַב:

דף נט.

אָנָא הֲוַאי בְּמַנְיָינָא דְּבֵי רַבִּי, וּמִינַּאי דִּידִי מְנוֹ בְּרֵישָׁא.

וְהָאֲנַן תְּנַן: דִּינֵי מָמוֹנוֹת וְהַטְּהָרוֹת וְהַטְּמָאוֹת – מַתְחִילִין מִן הַגָּדוֹל, וְדִינֵי נְפָשׁוֹת מַתְחִילִין מִן הַצַּד!

אָמַר רַבָּה בְּרֵיהּ דְּרָבָא, וְאִיתֵּימָא רַבִּי הִילֵּל בְּרֵיהּ דְּרַבִּי וָולָס: שָׁאנֵי מִנְיָנָא דְּבֵי רַבִּי, דְּכוּלְּהוּ מִנְיַנֵּיהוּ מִן הַצַּד הָווּ מַתְחִילִין.

וְאָמַר רַבָּה בְּרֵיהּ דְּרָבָא, וְאִיתֵּימָא רַבִּי הִילֵּל בְּרֵיהּ דְּרַבִּי וולֶס: מִימוֹת מֹשֶׁה וְעַד רַבִּי לֹא מָצִינוּ תּוֹרָה וּגְדוּלָּה בְּמָקוֹם אֶחָד.

וְלָא?! הָא הֲוָה יְהוֹשֻׁעַ! הֲוָה אֶלְעָזָר. הָא הֲוָה אֶלְעָזָר! הֲוָה פִּנְחָס. וְהָא הֲוָה פִּנְחָס! הֲווּ זְקֵנִים.

הָא הֲוָה שָׁאוּל! הֲוָה שְׁמוּאֵל. וְהָא נָח נַפְשֵׁיהּ! כּוּלְּהוּ שְׁנֵי קָאָמְרִינַן. וְהָא הֲוָה דָּוִד! הֲוָה עִירָא הַיָּאִירִי.

וְהָא נָח נַפְשֵׁיהּ! כּוּלְּהוּ שְׁנֵי בָּעֵינַן. הָא הֲוָה שְׁלֹמֹה! הֲוָה שִׁמְעִי בֶּן גֵּרָא. וְהָא קָטְלֵיהּ! כּוּלְּהוּ שְׁנֵי קָאָמְרִינַן.

הָא הֲוָה חִזְקִיָּה! הֲוָה שֶׁבְנָא. הָא אִיקְּטִיל! כּוּלְּהוּ שְׁנֵי קָאָמְרִינַן. וְהָא הֲוָה עֶזְרָא! הֲוָה נְחֶמְיָה בֶּן חֲכַלְיָה.

אָמַר רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא: אַף אֲנִי אוֹמֵר, מִימוֹת רַבִּי וְעַד רַב אָשֵׁי לֹא מָצִינוּ תּוֹרָה וּגְדוּלָּה בְּמָקוֹם אֶחָד. וְלָא?! וְהָא הֲוָה הוּנָא בַּר נָתָן! שָׁאנֵי הוּנָא בַּר נָתָן, דְּמֵיכָף הֲוָה כַּייף לֵיהּ לְרַב אָשֵׁי.

מַתְנִי' חֵרֵשׁ רוֹמֵז וְנִרְמָז. וּבֶן בְּתִירָא אוֹמֵר: קוֹפֵץ וְנִקְפָּץ – בְּמִסַּלְטְלִין. הַפָּעוֹטוֹת מִקְחָן מֶקַח וּמִמְכָּרָן מִמְכָּר – בְּמִסַּלְטְלִין.

גְּמָ' אָמַר רַב נַחְמָן: מַחֲלוֹקֶת בְּמִסַּלְטְלִין, אֲבָל בְּגִיטִּין – דִּבְרֵי הַכֹּל בִּרְמִיזָה.

פְּשִׁיטָא, "בְּמִסַּלְטְלִין" תְּנַן! מַהוּ דְּתֵימָא "אַף בְּמִסַּלְטְלִין", קָא מַשְׁמַע לַן.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב נַחְמָן: כְּמַחֲלוֹקֶת בְּמִסַּלְטְלִין כָּךְ מַחֲלוֹקֶת בְּגִיטִּין. וְהָאֲנַן "בְּמִסַּלְטְלִין" תְּנַן! אֵימָא: "אַף בְּמִסַּלְטְלִין".

הַפָּעוֹטוֹת מִקְחָן מֶקַח וּמִמְכָּרָן מִמְכָּר – בְּמִסַּלְטְלִין. וְעַד כַּמָּה? מַחֲוֵי רַב יְהוּדָה לְרַב יִצְחָק בְּרֵיהּ: כְּבַר שֵׁית – כְּבָר שַׁב. רַב כָּהֲנָא אָמַר: כְּבַר שַׁב – כְּבַר תַּמְנֵי. בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: כְּבַר תֵּשַׁע – כְּבַר עֶשֶׂר.

וְלָא פְּלִינִי; כֹּל חַד וְחַד לְפִי חוּרְפֵּיהּ. וְטַעְמָא מַאי? אָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר יַעֲקֹב אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מְשׁוּם כְּדֵי חַיָּיו.

"וַיֹּאמֶר לַאֲשֶׁר עַל הַמִּלְחָמָה, הוֹצֵא לְבוּשׁ לְכֹל עוֹבְדֵי הַבָּעַל" – מַאי "מֻלְתָּחָה"? אָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר יַעֲקֹב אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דְּבַר הַנִּמְלָל וְנִמְתָּח.

כִּי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שִׁיגֵּר לוֹ בּוּנְיִים בֶּן נוּנְיִים לְרַבִּי – סִיבְנִי, וְחוֹמֶס, סַלְסָלָה, וּמַלְמָלָא. סִיבְנִי וְחוֹמֶס – כְּאַמְגּוּזָא וּפַלְגֵיהּ דְּאַמְגּוּזָא. סַלְסָלָה וּמַלְמָלָא – כְּפִיסְתְּקָא וּפַלְגּוּ דְּפִיסְתְּקָא. מַאי מַלְמָלָא? דָּבָר הַנִּמְלָל וְנִמְתָּח.

וְטָעוּתָן עַד כַּמָּה? אָמַר רַבִּי יוֹנָה אָמַר רַבִּי זֵירָא: עַד שְׁתוּת כְּגָדוֹל.

בָּעֵי אַבָּיֵי: מַתְנָתוֹ, מַאי? רַב יֵימַר אָמַר: אֵין מַתְנָתוֹ מַתָּנָה; מָר בַּר רַב אָשֵׁי אָמַר: מַתְנָתוֹ מַתָּנָה.

אַפְּכוּהָ וְשַׁדְּרוּהָ לְקַמֵּיהּ דְּרַב מָרְדֳּכַי. אָמַר לֵיהּ: זִילוּ אֱמַרוּ לְבַר מָר, לָאו הָכִי הֲוָה עוֹבָדָא? כִּי הֲוָה קָאֵי מָר – חַד כַּרְעֵיהּ אַאַרְעָא וְחַד כַּרְעֵיהּ אַדַּרְגָּא, וְאָמְרָא לֵיהּ: מַתְנָתוֹ מַאי? וַאֲמַר לַן: מַתְנָתוֹ מַתָּנָה – אַחַת מַתְּנַת שְׁכִיב מְרַע וְאַחַת מַתְּנַת בָּרִיא, אַחַת מַתָּנָה מְרוּבָּה וְאַחַת מַתָּנָה מוּעֶטֶת.

מַתְנִי' אֵלּוּ דְּבָרִים אָמְרוּ מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם: כֹּהֵן קוֹרֵא רִאשׁוֹן, וְאַחֲרָיו לֵוִי וְאַחֲרָיו יִשְׂרָאֵל – מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם. מְעָרְבִין בְּבֵית יָשָׁן – מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם.

דף נט:

בּוֹר שֶׁהוּא קָרוֹב לָאַמָּה מִתְמַלֵּא רִאשׁוֹן – מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם.

מְצוּדוֹת חַיָּה וְעוֹפוֹת וְדָגִים, יֵשׁ בָּהֶן מִשּׁוּם גָּזֵל – מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם; רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: גָּזֵל גָּמוּר.

מְצִיאַת חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, יֵשׁ בָּהֶן מִשּׁוּם גָּזֵל – מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם; רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: גָּזֵל גָּמוּר.

עָנִי הַמְנַקֵּף בְּרֹאשׁ הַזַּיִת, מַה שֶּׁתַּחְתָּיו גָּזֵל – מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם; רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: גָּזֵל גָּמוּר.

אֵין מְמַחִין בְּיַד עֲנִיֵּי גּוֹיִם בְּלֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה – מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם.

גְּמָ' מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רַב מַתְנָה, דְּאָמַר קְרָא: "וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת וַיִּתְּנָהּ אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי" – אַטּוּ אָנָא לָא יָדַעְנָא דִּכֹהֲנִים, בְּנֵי לֵוִי נִינְהוּ? אֶלָּא כֹּהֵן בְּרִישָׁא, וַהֲדַר לֵוִי.

רַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא אָמַר, מֵהָכָא: "וְנִגְּשׁוּ הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי" – אַטּוּ אָנָן לָא יָדְעִינַן דִּכֹהֲנִים, בְּנֵי לֵוִי נִינְהוּ? אֶלָּא כֹּהֵן בְּרִישָׁא, וַהֲדַר לֵוִי.

רַב אָשֵׁי אָמַר מֵהָכָא: "בְּנֵי עַמְרָם אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה, וַיִּבָּדֵל אַהֲרֹן לְהַקְדִּישׁוֹ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים".

רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר מֵהָכָא: "וְקִדַּשְׁתּוֹ" – לְכָל דָּבָר שֶׁבִּקְדוּשָּׁה. תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: "וְקִדַּשְׁתּוֹ" – לְכָל דָּבָר שֶׁבִּקְדוּשָּׁה; לִפְתּוֹחַ רִאשׁוֹן, וּלְבָרֵךְ רִאשׁוֹן, וְלִיטּוֹל מָנָה יָפָה רִאשׁוֹן.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב יוֹסֵף: מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם?! דְּאוֹרָיְיתָא הִיא! אָמַר לֵיהּ: דְּאוֹרָיְיתָא, וּמִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם.

כָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ נָמֵי מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם הִיא, דִּכְתִיב: ״דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נוֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם״!

אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי: לְכִדְמַר; דְּתַנְיָא: שְׁנַיִם – מַמְתִּינִין זֶה לָזֶה בַּקְּעָרָה. שְׁלֹשָׁה – אֵין מַמְתִּינִין. הַבּוֹצֵעַ – הוּא פּוֹשֵׁט יָדוֹ תְּחִלָּה, וְאִם בָּא לַחְלוֹק כָּבוֹד לְרַבּוֹ אוֹ לְמִי שֶׁגְּדוֹל מִמֶּנּוּ – הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ.

וְאָמַר מָר עָלַהּ: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בִּסְעוּדָה, אֲבָל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת לֹא, דְּאָתוּ לְאִינְצוֹיֵי.

אָמַר רַב מַתְנָה: הָא דְּאָמְרַתְּ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת לֹא, לָא אֲמַרַן אֶלָּא בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים – דִּשְׁכִיחִי רַבִּים, אֲבָל בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי – לָא.

אִינִי?! וְהָא רַב הוּנָא קָרֵי בְּכָהֲנֵי בְּשַׁבָּתוֹת וְיוֹם טוֹב! שָׁאנֵי רַב הוּנָא, דַּאֲפִילּוּ רַבִּי אַמֵּי וְרַבִּי אַסִּי – כָּהֲנֵי חֲשִׁיבִי דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל – מֵיכָף הֲווֹ כַּייְפִי לֵיהּ.

אָמַר אַבָּיֵי, נָקְטִינַן: אֵין שָׁם כֹּהֵן – נִתְפַּרְדָה חֲבִילָה. וְאָמַר אַבָּיֵי, נָקְטִינַן: אֵין שָׁם לֵוִי – קוֹרֵא כֹּהֵן.

אִינִי?! וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כֹּהֵן אַחַר כֹּהֵן לֹא יִקְרָא, מִשּׁוּם פְּגָמוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן. לֵוִי אַחַר לֵוִי לֹא יִקְרָא מִשּׁוּם פְּגַם שְׁנֵיהֶם! כִּי קָאָמְרִינַן, בְּאוֹתוֹ כֹּהֵן.

מַאי שְׁנָא לֵוִי אַחַר לֵוִי, דְּאִיכָּא פְּגַם שְׁנֵיהֶם – דְּאָמְרִי: חַד מִינַּייהוּ לָאו לֵוִי הוּא; כֹּהֵן אַחַר כֹּהֵן נָמֵי, אָמְרִי: חַד מִינַּייהוּ לָאו כֹּהֵן הוּא! כְּגוֹן דְּמוּחְזָק לַן בַּאֲבוּהּ דְּהַאי שֵׁנִי, דְּכֹהֵן הוּא.

הָכָא נָמֵי, דְּמוּחְזָק לַן בַּאֲבוּהּ דְּהַאי שֵׁנִי, דְּלֵוִי הוּא! אֶלָּא אָמְרִי: מַמְזֶרֶת אוֹ נְתִינָה נָסֵיב, וּפַסְלֵיהּ לְזַרְעֵיהּ. הָכָא נָמֵי, אָמְרִי: גְּרוּשָׁה אוֹ חֲלוּצָה נָסֵיב, וְאַחֲלֵיהּ לְזַרְעֵיהּ!

סוֹף סוֹף, לֵוִי מִי קָא הָוֵי?!

וּלְמַאן? אִי לְיִשְׂרְאֵלִין – הָא קָא חָזוּ לֵיהּ! אֶלָּא לְיוֹצְאִין.

שְׁלַחוּ לֵיהּ בְּנֵי גָלִילָא לְרַבִּי חֶלְבּוֹ: אַחֲרֵיהֶן,

דף ס.

מִי קוֹרְאִין? לָא הֲוָה בִּידֵיהּ. אֲתָא וְשַׁיְילֵיהּ לְרַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא, אָמַר לֵיהּ: אַחֲרֵיהֶן קוֹרְאִין תַּלְמִידֵי חֲכָמִים הַמְמוּנִין פַּרְנָסִים עַל הַצִּבּוּר, וְאַחֲרֵיהֶן תַּלְמִידֵי חֲכָמִים הָרְאוּיִין לְמַנּוֹתָם פַּרְנָסִים עַל הַצִּיבּוּר, וְאַחֲרֵיהֶן בְּנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁאֲבוֹתֵיהֶן מְמוּנִים פַּרְנָסִים עַל הַצִּבּוּר, וְאַחֲרֵיהֶן רָאשֵׁי כְּנֵסִיּוֹת וְכָל אָדָם.

שְׁלַחוּ לֵיהּ בְּנֵי גָלִיל לְרַבִּי חֶלְבּוֹ: מַהוּ לִקְרוֹת בְּחוּמָּשִׁים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בְּצִיבּוּר? לָא הֲוָה בִּידֵיהּ. אֲתָא שַׁיְילֵיהּ לְרַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא, לָא הֲוָה בִּידֵיהּ. אֲתָא שְׁאֵיל בֵּי מִדְרְשָׁא, וּפַשְׁטוּהָ מֵהָא דְּאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁחִסַּר יְרִיעָה אַחַת – אֵין קוֹרִין בּוֹ.

וְלָא הִיא, הָתָם מְחַסַּר בְּמֵילְתֵיהּ, הָכָא לָא מְחַסַּר בְּמֵילְתֵיהּ. רַבָּה וְרַב יוֹסֵף דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ:
אֵין קוֹרְאִין בְּחוּמָּשִׁין בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, מִשּׁוּם כְּבוֹד צִבּוּר.
וְרַבָּה וְרַב יוֹסֵף דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: הַאי סֵפֶר אַפְּטָרְתָא – אָסוּר לְמַקְרֵי בֵּיהּ בְּשַׁבָּת. מַאי טַעְמָא? דִּלְמָא נִיתַּן לִיכָּתֵב.
מָר בַּר רַב אָשֵׁי אָמַר: לְטַלְטוֹלֵי נָמֵי אָסוּר. מַאי טַעְמָא? דְּהָא לָא חֲזֵי לְמִיקְרֵי בֵּיהּ. וְלָא הִיא, שְׁרֵי לְטַלְטוֹלֵי וּשְׁרֵי לְמִיקְרֵי בֵּיהּ –
דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ מְעַיְּינִי בְּסִפְרָא דְאַגַּדְתָּא בְּשַׁבְּתָא; וְהָא לֹא נִיתַּן לִיכָּתֵב, אֶלָּא כֵּיוָן דְּלָא אֶפְשָׁר, "עֵת לַעֲשׂוֹת לַה' הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ"; הָכָא נָמֵי, כֵּיוָן דְּלָא אֶפְשָׁר, "עֵת לַעֲשׂוֹת לַה' הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ".
בָּעָא מִינֵּיהּ אַבַּיֵי מֵרַבָּה: מַהוּ לִכְתּוֹב מְגִילָּה לְתִינוֹק לְהִתְלַמֵּד בָּהּ? תִּיבְעֵי לְמַאן דְּאָמַר: תּוֹרָה מְגִילָּה נִיתְּנָה; תִּיבְעֵי לְמַאן דְּאָמַר: תּוֹרָה חֲתוּמָה נִיתְּנָה.
תִּיבְעֵי לְמַאן דְּאָמַר תּוֹרָה מְגִילָּה נִיתְּנָה – כֵּיוָן דִּמְגִילָּה מְגִילָּה נִיתְּנָה, כּוֹתְבִין; אוֹ דִילְמָא, כֵּיוָן דְּאִידְּבַק – אִידְּבַק.
תִּיבְעֵי לְמַאן דְּאָמַר תּוֹרָה חֲתוּמָה נִיתְּנָה – כֵּיוָן דַּחֲתוּמָה נִיתְּנָה, אֵין כּוֹתְבִין; אוֹ דִילְמָא, כֵּיוָן דְּלָא אֶפְשָׁר – כָּתְבִינַן? אֲמַר לֵיהּ: אֵין כּוֹתְבִין. וּמָה טַעַם? לְפִי שֶׁאֵין כּוֹתְבִין.
אִיתְיְבֵיהּ: אַף הִיא עָשְׂתָה טָבְלָא שֶׁל זָהָב, שֶׁפָּרְשַׁת סוֹטָה כְּתוּבָה עָלֶיהָ! אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ מִשּׁוּם רַבִּי יַנַּאי: בְּאָלָף בֵּית.
אִיתְיְבֵיהּ: כְּשֶׁהוּא כוֹתֵב, רוֹאֶה וְכוֹתֵב מַה שֶּׁכָּתוּב בַּטַּבְלָא! אֵימָא: "כְּמָה שֶׁכָּתוּב בַּטַּבְלָא".
אִיתְיְבֵיהּ: כְּשֶׁהוּא כוֹתֵב, רוֹאֶה בַּטַּבְלָא וְכוֹתֵב מַה שֶּׁכָּתוּב בַּטַּבְלָא. מָה הוּא כָּתוּב בַּטַּבְלָא? "אִם שָׁכַב", "אִם לֹא שָׁכַב"! הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בְּסֵירוּגִין.
כְּתַנָּאֵי: אֵין כּוֹתְבִין מְגִילָּה לְתִינוֹק לְהִתְלַמֵּד בָּהּ, וְאִם דַּעְתּוֹ לְהַשְׁלִים – מוּתָּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בִּבְרֵאשִׁית – עַד דּוֹר הַמַּבּוּל. בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים – עַד "וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְׁמִינִי".
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי בְּנָאָה: תּוֹרָה – מְגִילָּה נִיתְּנָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "אָז אָמַרְתִּי הִנֵּה בָאתִי בִּמְגִלַּת סֵפֶר כָּתוּב עָלָי". רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אוֹמֵר: תּוֹרָה – חֲתוּמָה נִיתְּנָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "לָקוֹחַ אֵת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֹּאת".
וְאִידַּךְ נָמֵי, הָכְתִיב "לָקוֹחַ"! הַהוּא לְבָתַר דְּאִידְּבַק.
וְאִידַּךְ נָמֵי, הָכְתִיב "בִּמְגִלַּת סֵפֶר כָּתוּב עָלָי"! הַהוּא, דְּכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ אִיקְּרִי מְגִילָּה, דִּכְתִיב: "וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רוֹאֶה, וָאוֹמַר אֲנִי רוֹאֶה מְגִילָּה עָפָה".

אִי נָמֵי, לְכִדְרַבִּי לֵוִי – דְּאָמַר רַבִּי לֵוִי: שְׁמֹנָה פָּרָשִׁיּוֹת נֶאֶמְרוּ בַּיּוֹם שֶׁהוּקַם בּוֹ הַמִּשְׁכָּן, אֵלּוּ הֵן: פָּרָשַׁת כֹּהֲנִים, וּפָרָשַׁת לְוִיִּם, וּפָרָשַׁת טְמֵאִים, וּפָרָשַׁת שִׁילּוּחַ טְמֵאִים, וּפָרָשַׁת "אַחֲרֵי מוֹת",

דף ס:

וּפָרָשַׁת שְׁתוּיֵי יַיִן, וּפָרָשַׁת נָרוֹת, וּפָרָשַׁת פָּרָה אֲדוּמָּה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: תּוֹרָה – רוֹב בִּכְתָב וּמִיעוּט עַל פֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר: "אֶכְתּוֹב לוֹ רוּבֵּי תּוֹרָתִי כְּמוֹ זָר נֶחְשָׁבוּ". וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: רוֹב עַל פֶּה וּמִיעוּט בִּכְתָב, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה".

וְאֵידַךְ נָמֵי, הָכְתִיב: "אֶכְתּוֹב לוֹ רוּבֵּי תּוֹרָתִי"! הָהוּא, אַתְמוֹהֵי קָא מַתְמַהּ: אֶכְתּוֹב לוֹ רוּבֵּי תּוֹרָתִי?! הֵלֹא "כְּמוֹ זָר נֶחְשָׁבוּ"!

וְאֵידַךְ נָמֵי, הָכְתִיב: "כִּי עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה"! הַהוּא – מְשׁוּם דְּתַקִּיפִי לְמֵיגְמְרִינְהוּ.

דָּרֵשׁ רַבִּי יְהוּדָה בַּר נַחְמָנִי, מְתוּרְגְּמָנֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, כְּתִיב: "כְּתוֹב לְךָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה", וּכְתִיב: "כִּי עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה" – הָא כֵּיצַד? דְּבָרִים שֶׁבִּכְתָב אִי אַתָּה רַשַּׁאי לְאוֹמְרָן עַל פֶּה, דְּבָרִים שֶׁבְּעַל פֶּה אִי אַתָּה רַשַּׁאי לְאוֹמְרָן בִּכְתָב, דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל.

תָּנָא: "אֵלֶּה" – אֵלֶּה אַתָּה כוֹתֵב, וְאִי אַתָּה כוֹתֵב הֲלָכוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא כָּרַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּרִית עִם יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא בִּשְׁבִיל דְּבָרִים שֶׁבְּעַל פֶּה – שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּרַתִּי אִתְּךָ בְּרִית וְאֶת יִשְׂרָאֵל".

מְעָרְבִין בְּבֵית יָשָׁן, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם. מַאי טַעְמָא? אִילֵימָא מִשּׁוּם כָּבוֹד, וְהָא הָהוּא שִׁיפּוּרָא, דַּהֲוָה מֵעִיקָּרָא בֵּי רַב יְהוּדָה, וּלְבַסּוֹף בֵּי רַבָּה, וּלְבַסּוֹף בֵּי רַב יוֹסֵף, וּלְבַסּוֹף בֵּי אַבָּיֵי, וּלְבַסּוֹף בֵּי רָבָא!

אֶלָּא מִשּׁוּם חֲשָׁדָא.

בּוֹר שֶׁהוּא קָרוֹב לָאַמָּה וְכוּ': אִיתְּמַר: בְּנֵי נַהֲרָא; רַב אָמַר: תַּתָּאֵי שָׁתוּ מַיָּא בְּרֵישָׁא, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: עִילָּאֵי שָׁתוּ מַיָּא בְּרֵישָׁא.

בְּדְמֵיזַל – כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי. כִּי פְּלִיגִי – בְּמִיסְכַּר וְאַשְׁקוֹיֵי; שְׁמוּאֵל אָמַר: עִילָּאֵי שָׁתוּ מַיָּא בְּרֵישָׁא, דְּאָמְרִי: אֲנַן מְקָרְבִינַן טְפֵי. וְרַב אָמַר: תַּתָּאֵי שָׁתוּ מַיָּא בְּרֵישָׁא, דְּאָמְרִי: נַהֲרָא כְּפִשְׁטֵיהּ לֵיזִיל.

תְּנַן: בּוֹר הַקָּרוֹב לָאַמָּה, מִתְמַלֵּא רִאשׁוֹן – מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם! תַּרְגְּמַהּ שְׁמוּאֵל אַלִיבָּא דְּרַב: בְּאַמָּה הַמִּתְהַלֶּכֶת עַל פִּי בּוֹרוֹ.

אִי הָכִי, מַאי לְמֵימְרָא? מַהוּ דְּתֵימָא, מָצֵי אָמְרִי לֵיהּ: סְכַר מִיסְכַּר, וְאַשְׁקִי בְּהֵינְדָּזָא; קָא מַשְׁמַע לַן.

אָמַר רַב הוּנָא בַּר תַּחְלִיפָא: הַשְׁתָּא דְּלָא אִיתְמַר הִלְכְתָא לָא כְּמָר וְלָא כְּמָר, כֹּל דְּאֵלִים גָּבַר. רַב שִׁימִי בַּר אַשֵׁי אֶתָא לְקַמֵּיהּ דְּאַבָּיֵי, אֲמַר לֵיהּ: לוֹתְבַן מָר בְּעִידָנָא! אֲמַר לֵיהּ: אִית לִי עִידָּנָא לְדִידִי. וְלוֹתְבַן מָר בְּלֵילְיָא! אֲמַר לֵיהּ: אִית לִי מַיָּא לְאַשְׁקוֹיֵי. אֲמַר לֵיהּ: אֲנָא מַשְׁקֵינָא לֵיהּ לְמָר מַיָּא בִּימָמָא, וְלוֹתְבַן מָר בְּלֵילְיָא! אֲמַר לֵיהּ: לְחַיֵּי.

אֲזַל לְעִילָּאֵי, אֲמַר לְהוּ: תַּתָּאֵי שָׁתוּ מַיָּא בְּרִישָׁא. אֲזַל לְתַתָּאֵי, אֲמַר לְהוּ: עִילָּאֵי שָׁתוּ מַיָּא בְּרִישָׁא. אַדְּהָכִי סְכַר מֵיסְכָּר וְאַשְׁקֵי. כִּי אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּאַבָּיֵי, אֲמַר לֵיהּ: כְּבֵי תְּרֵי עֲבַדְתְּ לִי! וְלָא טַעְמִינְהוּ אַבָּיֵי לְפֵירֵי דְּהַהִיא שַׁתָּא.

הָנְהוּ בְּנֵי בֵּי חַרְמָךְ, דַּאֲזוּל כְּרוֹ בְּרִישָׁא דְּשַׁנְווֹתָא, וְאַהְדְּרוּהּ וְשַׁדְּיוּהּ בְּשִׁילְהֵי נַהֲרָא. אֲתוֹ עִילָּאֵי לְקַמֵּיהּ דְּאַבָּיֵי, אֲמַרוּ לֵיהּ: קָא מַתְקֵיל לְנַהֲרִין! אֲמַר לְהוּ: כְּרוֹ בַּהֲדַיְיהוּ טְפֵי פּוּרְתָּא. אֲמַרוּ לֵיהּ: קָא יָבְשִׁי פֵּירִין. אֲמַר לְהוּ: זִילוּ סַלְּיקוּ נַפְשַׁיְיכוּ מֵהָתָם.

מְצוּדוֹת חַיָּה וְעוֹפוֹת וְדָגִים, יֵשׁ בָּהֶן וְכוּ׳: בְּאוּזְלֵי וְאוֹהֲרֵי

דף סא.

כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי, כִּי פְּלִיגִי – בְּלֶחִי וְקוּקְרֵי.

מְצִיאַת חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה וְכוּ׳ רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: גָּזֵל גָּמוּר: אָמַר רַב חִסְדָּא: גָּזֵל גָּמוּר מִדִּבְרֵיהֶם. לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְהוֹצִיאוֹ בְּדַיָּינִין.

עָנִי הַמְנַקֵּף בְּרֹאשׁ הַזַּיִת, מַה שֶּׁתַּחְתָּיו וְכוּ׳: תָּנָא: אִם לִיקֵּט וְנָתַן בַּיָּד – הֲרֵי זֶה גָּזֵל גָּמוּר. רַב כָּהֲנָא הֲוָה קָאָזִיל לְהוּצָל, חֲזָיֵיהּ לְהָהוּא גַּבְרָא דַּהֲוָה שָׁדֵי אוּפְיֵי וְקָא נָתְרָן תַּמְרֵי, אֲזַל קָא מְנַקֵּיט וְאָכֵיל. אֲמַר לֵיהּ: חָזֵי מָר דְּבִידַאי שְׁדִיתְינְהוּ. אֲמַר לֵיהּ: מֵאַתְרֵיהּ דְּרַבִּי יֹאשִׁיָּה אַתָּה. קָרֵי עֲלֵיהּ: "וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם".

אֵין מְמַחִין בְּיַד עֲנִיֵּי גּוֹיִם בְּלֶקֶט בְּשִׁכְחָה וּבְפֵאָה, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם: תָּנוּ רַבָּנָן: מְפַרְנְסִים עֲנִיֵּי גּוֹיִם עִם עֲנִיֵּי יִשְׂרָאֵל, וּמְבַקְּרִין חוֹלֵי גּוֹיִם עִם חוֹלֵי יִשְׂרָאֵל, וְקוֹבְרִין מֵתֵי גּוֹיִם עִם מֵתֵי יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם.

מַתְנִי׳ מַשְׁאֶלֶת אִשָּׁה לַחֲבֶירְתָּהּ הַחֲשׁוּדָה עַל הַשְּׁבִיעִית – נָפָה, וּכְבָרָה, וְרֵיחַיִם, וְתַנּוּר. אֲבָל לֹא תָבוֹר וְלֹא תִּטְחַן עִמָּהּ.

אִשָּׁה חֲבֵר מַשְׁאֶלֶת לְאִשָּׁה עַם הָאָרֶץ – נָפָה וּכְבָרָה; וּבוֹרֶרֶת, וְטוֹחֶנֶת, וּמְרַקֶּדֶת עִמָּהּ; אֲבָל מְשַׁתְּטִיל אֶת הַמַּיִם – לֹא תִּגַּע עִמָּהּ, לְפִי שֶׁאֵין מַחְזִיקִין יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבֵירָה. וְכוּלָּן לֹא אָמְרוּ, אֶלָּא מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם.

וּמַחְזִיקִין יְדֵי גּוֹיִם בַּשְּׁבִיעִית – אֲבָל לֹא יְדֵי יִשְׂרָאֵל; וְשׁוֹאֲלִין בִּשְׁלוֹמָן, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם.

גְּמָ׳ מַאי שְׁנָא רֵישָׁא, וּמַאי שְׁנָא סֵיפָא? אָמַר אַבָּיֵי: רוֹב עַמֵּי הָאָרֶץ מְעַשְּׂרִין הֵן.

רָבָא אָמַר: הָכָא בְּעַם הָאָרֶץ דִּרְבִּי מֵאִיר, וְטוּמְאָה וְטָהֳרָה דְּרַבָּנָן – דְּתַנְיָא: אֵיזֶהוּ עַם הָאָרֶץ? כֹּל שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל חוּלִּיו בְּטָהֳרָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כֹּל שֶׁאֵינוֹ מְעַשֵּׂר פֵּירוֹתָיו.

וְהָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא: מְשֻׁתָּטִיל אֶת הַמַּיִם לֹא תִּגַּע עִמָּהּ; מִכְּלָל דִּרֵישָׁא, לָאו בְּטוּמְאָה וְטָהֳרָה עָסְקִינַן!

רֵישָׁא וְסֵיפָא בְּטוּמְאָה וְטָהֳרָה; וְרֵישָׁא – בְּטוּמְאַת חוּלִּין, וְסֵיפָא – בְּטוּמְאַת חַלָּה.

וּרְמִינְהוּ:

דף סא:

טוֹחֲנִין וּמַפְקִידִין אֵצֶל אוֹכְלֵי שְׁבִיעִית, וְאֵצֶל אוֹכְלֵי פֵּירוֹתֵיהֶן בְּטוּמְאָה; אֲבָל לֹא לְאוֹכְלֵי שְׁבִיעִית, וְלֹא לְאוֹכְלֵי פֵּירוֹתֵיהֶן בְּטוּמְאָה!

אָמַר אַבָּיֵי: הָתָם, בְּכֹהֵן הֶחָשׁוּד לֶאֱכוֹל תְּרוּמָה בְּטוּמְאָה עָסְקִינַן – דַּהֲוָה לֵיהּ טוּמְאָה דְּאוֹרַיְיתָא.

אִי הָכִי, מַפְקִידִין?! וּרְמִינְהוּ: מַפְקִידִין תְּרוּמָה אֵצֶל יִשְׂרָאֵל עַם הָאָרֶץ, וְלֹא אֵצֶל כֹּהֵן עַם הָאָרֶץ, מִפְּנֵי שֶׁלִּבּוֹ גַּס בָּהּ!

אָמַר רַבִּי אִילְעָא: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בִּכְלֵי חֶרֶשׂ הַמּוּקָף צָמִיד פָּתִיל.

וְלֵיחוּשׁ שֶׁמָּא תִּסְיָטֶנּוּ אִשְׁתּוֹ נִדָּה!

אֶלָּא אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: לָא קַשְׁיָא; כָּאן בִּפֵּירוֹת שֶׁהוּכְשְׁרוּ, כָּאן בִּפֵּירוֹת שֶׁלֹּא הוּכְשְׁרוּ.

וּרְמִינְהוּ: הַמּוֹלִיךְ חִטִּין לְטָחוֹן כּוּתִי אוֹ לְטָחוֹן עַם הָאָרֶץ – הֲרֵי אֵלּוּ בְּחֶזְקָתָן לְמַעֲשֵׂר וְלִשְׁבִיעִית, אֲבָל לֹא לְטוּמְאָה!

הַאי מַאי רוּמְיָא? לָאו אוֹקֵימְנָא בְּפֵירוֹת שֶׁלֹּא הוּכְשְׁרוּ?

וּדְקָאָרֵי לֵיהּ – מַאי קָאָרֵי לֵיהּ? מְשׁוּם דְּקָא בָּעֵי לְמֵימְרֵי אַחֲרִיתִי עֲלַהּ – הֲרֵי אֵלּוּ בְּחֶזְקָתָן לְמַעֲשֵׂר וְלִשְׁבִיעִית, וּלְחַלּוֹפֵי לָא חַיְישִׁינַן.

וּרְמִינְהוּ: הַנּוֹתֵן לַחֲמוֹתוֹ, מְעַשֵּׂר אֵת שֶׁהוּא נוֹתֵן לָהּ וְאֵת שֶׁהוּא נוֹטֵל הֵימֶנָּה, מִפְּנֵי שֶׁחֲשׁוּדָה מַחְלֶפֶת הַמִּתְקַלְקֶלֶת!

הָתָם כִּדְקָתָנֵי טַעְמָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: רוֹצָה הִיא בְּתַקָּנַת בִּתָּהּ, וּבוֹשָׁה מֵחֲתָנָהּ.

וּלְעָלְמָא – לָא חַיְישִׁינַן?! וְהָתְנַן: הַנּוֹתֵן לַפּוּנְדָּקִית, מְעַשֵּׂר אֶת שֶׁהוּא נוֹתֵן לָהּ וְאֶת שֶׁהוּא נוֹטֵל הֵימֶנָּה, מִפְּנֵי שֶׁמַּחְלֶפֶת! הָתָם מוֹרֶיָא וְאָמְרָה: בַּר בֵּי רַב לֵיכוֹל חַמִּימָא, וְאָנָא אֵיכוֹל קָרִירָא?!

וְאַכַּתִּי, לְעָלְמָא לָא חָיְישִׁינַן?! וְהָתַנְיָא: אֵשֶׁת חָבֵר טוֹחֶנֶת עִם אֵשֶׁת עַם הָאָרֶץ – בְּזְמַן שֶׁהִיא טְמֵאָה אֲבָל לֹא בְּזְמַן שֶׁהִיא טְהוֹרָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף בְּזְמַן שֶׁהִיא טְמֵאָה לֹא תִּטְחוֹן, מִפְּנֵי שֶׁחֲבֶרְתָּהּ

דף סב.

נוֹתֶנֶת לָהּ וְאוֹכֶלֶת. הַשְׁתָּא מִיגְּנַב גְּנַבָא, חַלּוֹפֵי לָא מְיחַלְּפָא?!
אָמַר רַב יוֹסֵף: הָתָם נָמֵי, מוֹרֶיָא וְאָמְרָה: תּוֹרָא מִדִּישֵׁי קָאָכֵיל.
הֵעִיד רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְּשׁוּלָּם מִשּׁוּם רַבִּי יוֹחָנָן אָחִיו, שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן חַסְמָא: אֵין עוֹשִׂין חַלַּת עַם הָאָרֶץ בְּטָהֳרָה, אֲבָל עוֹשִׂין עִיסַּת חוּלָּיו בְּטָהֳרָה; וְנוֹטֵל הֵימֶנָּה כְּדֵי חַלָּה, וּמַנִּיחָהּ בְּכִפִּישָׁא אוֹ בַּאֲנָחוּתָא; וּכְשֶׁבָּא עַם הָאָרֶץ לִיטּוֹל, נוֹטֵל אֶת שְׁתֵּיהֶן וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.
וְאֵין עוֹשִׂין תְּרוּמַת זֵיתָיו בְּטָהֳרָה, אֲבָל עוֹשִׂין זֵיתֵי חוּלָּיו בְּטָהֳרָה; וְנוֹטֵל הֵימֶנָּה כְּדֵי תְּרוּמָה, וּמַנִּיחָהּ בְּכֶלְיוֹ שֶׁל חָבֵר; וּכְשֶׁבָּא עַם הָאָרֶץ לִיטּוֹל – נוֹטֵל אֶת שְׁתֵּיהֶן, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.
וְטַעְמָא מַאי? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִשּׁוּם כְּדֵי חַיָּיו דְּנַבָּל, וּמִשּׁוּם כְּדֵי חַיָּיו דְּבַדָּד.
וּצְרִיכָא; דְּאִי אַשְׁמוֹעִינַן גַּבָּל – מִשּׁוּם דְּלָא נְפִישׁ אַגְרֵיהּ, אֲבָל בַּדָּד – דִּנְפִישׁ אַגְרֵיהּ, אֵימָא לָא. וְאִי אַשְׁמוֹעִינַן בַּדָּד – מִשּׁוּם דְּלָא שְׁכִיחַ לֵיהּ, אֲבָל גַּבָּל – דְּשָׁכִיחַ לֵיהּ, אֵימָא לָא; צְרִיכָא.
אָמַר מָר: נוֹטֵל הֵימֶנָּה כְּדֵי חַלָּה, וּמַנִּיחָהּ בְּכִפִּישָׁא אוֹ בְּאַנָחוּתָא; וּכְשֶׁבָּא עַם הָאָרֶץ לִיטּוֹל, נוֹטֵל אֶת שְׁתֵּיהֶן וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. וְלֵיחוּשׁ דִּילְמָא נָגַע בָּהּ! דְּאָמְרִינַן לֵיהּ: חָזֵי, אִי נָגְעָה בַּהּ הָדְרָא לְטִיבְלָא.
וְלֵיחוּשׁ דִּילְמָא לָא אִיכְּפַת לֵיהּ! הַשְׁתָּא לְתַקּוֹנֵי קָא מִיכַּוְּין, מִיכְּפַת לָא אִיכְּפַת לֵיהּ?!
אָמַר מָר: נוֹטֵל הֵימֶנָּה כְּדֵי תְּרוּמָה, וּמַנִּיחָהּ בְּכֶלְיוֹ שֶׁל חָבֵר; וּכְשֶׁבָּא עַם הָאָרֶץ לִיטּוֹל, נוֹטֵל אֶת שְׁתֵּיהֶן וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. וְלֵיחוּשׁ דִּילְמָא נָגַע בַּהּ! בְּשִׁלְמָא הָתָם, אִית לֵיהּ הֶיכְּרָא; הָכָא, מַאי הֶיכְּרָא אִית לֵיהּ? דְּמַנַּח לֵיהּ בְּכֹלִי גְּלָלִים, בְּכֹלִי אֲבָנִים, בְּכֹלִי אֲדָמָה.
אִי הָכִי, מַאי אִירְיָא דְּחָבֵר? אֲפִילּוּ דְּעַם הָאָרֶץ נָמֵי! הָכִי נָמֵי קָאָמַר: בְּכֵלִים שֶׁל עַם הָאָרֶץ, הָרְאוּיִין לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן חָבֵר.
מַחְזִיקִין יְדֵי גּוֹיִם בַּשְּׁבִיעִית: מַחְזִיקִין?! וְהָאָמַר רַב דִּימִי בַּר שִׁישְׁנָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב: אֵין עוֹדְרִין עִם הַגּוֹי בַּשְּׁבִיעִית, וְאֵין כּוֹפְלִין "שָׁלוֹם" לְגוֹי! לָא צְרִיכָא, לְמֵימְרָא לְהוּ "אַחְזוּקוּ" בְּעַלְמָא – כִּי הָא דְּרַב יְהוּדָה אָמַר לְהוּ "אַחְזוּקוּ"; רַב שֵׁשֶׁת אָמַר לְהוּ "אַשְׁרְתָּא".
וְאֵין כּוֹפְלִין "שָׁלוֹם" לְגוֹי: רַב חִסְדָּא מַקְדִּים וְיָהֵיב לְהוּ שְׁלָמָא. רַב כָּהֲנָא אָמַר לְהוּ "שְׁלָמָא לְמָר".

וְשׁוֹאֲלִין בִּשְׁלוֹמָן. הַשְׁתָּא אַחְזוֹקֵי מַחְזְקִינַן, שׁוֹאֲלִין בִּשְׁלוֹמָן מִיבַּעְיָא?! אָמַר רַב יִיבָא: לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לְיוֹם אֵידָם – דְּתַנְיָא: לֹא יִכָּנֵס אָדָם לְבֵיתוֹ שֶׁל גּוֹי בְּיוֹם אֵידוֹ, וְיִתֵּן לוֹ "שָׁלוֹם". מְצָאוֹ בַּשּׁוּק – נוֹתֵן לוֹ בְּשָׁפָה רָפָה וּבְכוֹבֶד רֹאשׁ.

רַב הוּנָא וְרַב חִסְדָּא הֲווֹ יָתְבִי. חָלִיף וְאָזֵיל גְּנִיבָא, אֲמַר לֵיהּ חַד לְחַבְרֵיהּ: נֵיקוּם מִקַּמֵּיהּ, דְּבַר אוֹרַיְיתָא הוּא. אֲמַר לוֹ: וּמִקַּמֵּי פַּלְגָאָה נֵיקוּם?! אַדְּהָכִי אֲתָא אִיהוּ לְגַבַּיְיהוּ, אֲמַר לְהוּ: שְׁלָמָא עֲלַיְיכוּ מַלְכֵי, שְׁלָמָא עֲלַיְיכוּ מַלְכֵי! אֲמַרוּ לֵיהּ: מְנָא לָךְ דְּרַבָּנָן אִיקְרוּ מְלָכִים? אֲמַר לְהוּ: דִּכְתִיב: "בִּי מְלָכִים יִמְלוֹכוּ וְגוֹ'".

אֲמַרוּ לֵיהּ: וּמְנָא לָךְ דְּכָפְלִינַן "שְׁלָמָא" לְמַלְכֵי? אֲמַר לְהוּ, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מְנַיִן שֶׁכּוֹפְלִין "שָׁלוֹם" לְמֶלֶךְ? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְרוּחַ לְבָשָׁה אֶת עֲמָשַׂי רֹאשׁ הַשָּׁלִישִׁים וְגוֹ'".

אָמְרִי לֵיהּ: לִיטְעוֹם מָר מִידֵי. אֲמַר לְהוּ: הָכִי אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: אָסוּר לוֹ לְאָדָם שֶׁיִּטְעוֹם כְּלוּם עַד שֶׁיִּתֵּן מַאֲכָל לִבְהֶמְתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ", וַהֲדַר: "וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ".

הֲדַרַן עֲלָךְ הַנִּיזָּקִין

דף סב:

הָאוֹמֵר "הִתְקַבֵּל גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי", אוֹ "הוֹלֵךְ גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי", אִם רָצָה לַחְזוֹר – יַחְזוֹר. הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה: "הִתְקַבֵּל לִי גִּיטִּי", אִם רָצָה לַחְזוֹר – לֹא יַחְזוֹר.

לְפִיכָךְ, אִם אָמַר לוֹ הַבַּעַל: "אִי אֶיפְשִׁי שֶׁתְּקַבֵּל לָהּ, אֶלָּא הוֹלֵךְ וְתֵן לָהּ", אִם רָצָה לַחְזוֹר, יַחְזוֹר.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף הָאוֹמֶרֶת: "טוֹל לִי גִּיטִּי", אִם רָצָה לַחְזוֹר – לֹא יַחְזוֹר.

גְּמָ' אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אַוְיָא לְרַב אָשֵׁי: טַעְמָא דְּלָא שַׁוְּיתֵיהּ אִיהִי שְׁלִיחַ לְקַבָּלָה, הָא שַׁוְּיתֵיהּ אִיהִי שְׁלִיחַ לְקַבָּלָה, רָצָה לַחְזוֹר – לֹא יַחְזוֹר. שְׁמַע מִינַּהּ – "הוֹלֵךְ" כְּ"זְכֵי" דָּמֵי!

לָא; לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ: "הוֹלֵךְ" לָאו כְּ"זְכֵי" דָּמֵי, וְ"הִתְקַבֵּל גֵּט לְאִשְׁתִּי" אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ – דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא, הוֹאִיל וּבַעַל לָאו בַּר שַׁוּוֵיי שְׁלִיחַ לְקַבָּלָה הוּא, אַף עַל גַּב דְּמָטָא גִּיטָּא לִידֵהּ – לָא לֶהֱוֵי גִּיטָּא; קָא מַשְׁמַע לַן, דְּ"הִתְקַבֵּל וְהוֹלֵךְ" קָאָמַר.

תְּנַן, הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה: "הִתְקַבֵּל לִי גִּיטִּי", אִם רָצָה לַחְזוֹר – לֹא יַחְזוֹר. מַאי, לָאו לָא שְׁנָא אַקַּבָּלָה, לָא שְׁנָא אַהוֹלָכָה?

לָא, אַקַּבָּלָה.
תָּא שְׁמַע: לְפִיכָךְ, אִם אָמַר לוֹ הַבַּעַל: ״אִי אֶיפְשִׁי שֶׁתְּקַבֵּל לָהּ, אֶלָּא הוֹלֵךְ וְתֵן לָהּ״, אִם רָצָה לַחְזוֹר – יַחְזוֹר. טַעְמָא דְּאָמַר ״אִי אֶיפְשִׁי״; הָא לָא אָמַר ״אִי אֶיפְשִׁי״, אִם רָצָה לַחְזוֹר – לֹא יַחְזוֹר; שְׁמַע מִינַּהּ – ״הוֹלֵךְ״ כְּ״זְכִי״ דָּמֵי!
דִּילְמָא בְּ״הֵילָךְ״.
פְּשִׁיטָא – אִישׁ הָוֵי שָׁלִיחַ לְהוֹלָכָה, שֶׁכֵּן בַּעַל מוֹלִיךְ גֵּט אִשְׁתּוֹ; וְאִשָּׁה הָוְיָא שָׁלִיחַ לְקַבָּלָה, שֶׁכֵּן אִשָּׁה מְקַבֶּלֶת גִּיטָּהּ מִיַּד בַּעְלָהּ. אִישׁ – לְקַבָּלָה, וְהָאִשָּׁה – לְהוֹלָכָה, מַאי?
תָּא שְׁמַע, הָאוֹמֵר: ״הִתְקַבֵּל גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי״, אוֹ ״הוֹלֵךְ גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי״, אִם רָצָה לַחְזוֹר – יַחְזוֹר. הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה: ״הִתְקַבֵּל לִי גִּיטִּי״, אִם רָצָה לַחְזוֹר – לֹא יַחְזוֹר. מַאי, לָאו בְּחַד שָׁלִיחַ – וּשְׁמַע מִינַּהּ כָּשֵׁר לְקַבָּלָה כָּשֵׁר לְהוֹלָכָה? לָא, בִּשְׁנֵי שְׁלוּחִין.
תָּא שְׁמַע: לְפִיכָךְ, אִם אָמַר לוֹ הַבַּעַל: ״אִי אֶיפְשִׁי שֶׁתְּקַבֵּל לָהּ, אֶלָּא הוֹלֵךְ וְתֵן לָהּ״, אִם רָצָה לַחְזוֹר – יַחְזוֹר. וְהָא הָכָא, דְּחַד שָׁלִיחַ הוּא, וּשְׁמַע מִינַּהּ כָּשֵׁר לְקַבָּלָה כָּשֵׁר לְהוֹלָכָה!
פְּשׁוֹט מִינַּהּ אִישׁ הָוֵי שָׁלִיחַ לְקַבָּלָה – שֶׁכֵּן אָב מְקַבֵּל גֵּט לְבִתּוֹ קְטַנָּה; אִשָּׁה לְהוֹלָכָה – תִּיבְעֵי לָךְ, מַאי? אָמַר רַב מָרִי, תָּא שְׁמַע: אַף הַנָּשִׁים שֶׁאֵין נֶאֱמָנוֹת לוֹמַר מֵת בַּעְלָהּ, נֶאֱמָנוֹת לְהָבִיא אֶת גִּיטָּהּ – וְהָתָם הוֹלָכָה הִיא.
אָמַר רַב אָשֵׁי: מִסֵּיפָא נָמֵי שְׁמַע מִינַּהּ – דְּקָתָנֵי סֵיפָא: הָאִשָּׁה עַצְמָהּ מְבִיאָה אֶת גִּיטָּהּ, וּבִלְבַד שֶׁהִיא צְרִיכָה לוֹמַר: ״בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם״; וְאוֹקֵימְנָא בְּהוֹלָכָה; שְׁמַע מִינַּהּ.
אִיתְּמַר: ״הָבֵא לִי גִּיטִּי״, וְ״אִשְׁתְּךָ אָמְרָה הִתְקַבֵּל לִי גִּיטִּי״, וְהוּא אָמַר: ״הֵילָךְ כְּמָה שֶׁאָמְרָה״;
אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ אָמַר רַב: אֲפִילּוּ הִגִּיעַ גֵּט לְיָדָהּ – אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת. שְׁמַע מִינַּהּ אַדִּיבּוּרָא דִּידֵיהּ קָא סָמֵיךְ – דְּאִי אַדִּיבּוּרָא דִּידַהּ קָא סָמֵיךְ, מִכִּי מָטֵי גִּיטָּא לִידַהּ מִיהָא תִּיגָּרֵשׁ!
אָמַר רַב אָשֵׁי: הָכִי הַשְׁתָּא?!

דף סג.

בִּשְׁלָמָא אִי אִיתְּמַר אִיפְּכָא: ״הִתְקַבֵּל לִי גִּיטִּי״, וְ״אִשְׁתְּךָ אָמְרָה הָבֵא לִי גִּיטִּי״, וְהוּא אֹמֵר: ״הֵילָךְ כְּמָה שֶׁאָמְרָה״; וְאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ אָמַר רַב: כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ גֵּט לְיָדוֹ מְגוֹרֶשֶׁת – אֶלָּמָא אַדִּיבּוּרָא דִּידַהּ הוּא דְּקָא סָמֵיךְ;
אִי נָמֵי ״לְיָדָהּ״ – אַדִּיבּוּרָא דִּידֵיהּ קָא סָמֵיךְ. אֶלָּא הָכָא – מַשּׁוּם דְּעַקְּרִיהּ שְׁלִיחוּתֵיהּ לְגַמְרֵי הוּא; דְּאָמַר: שְׁלִיחַ לְקַבָּלָה הָוֵינָא, לְהוֹלָכָה לָא הָוֵינָא.

אָמַר רַב הוּנָא בַּר חִיָּיא: תָּא שְׁמַע, הָאוֹמֵר: ״הִתְקַבֵּל גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי״ אוֹ ״הוֹלֵךְ גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי״, רָצָה לַחְזוֹר – יַחְזוֹר. טַעְמָא דְּרָצָה, הָא לֹא רָצָה – הָוֵי גֵּט;
וְאַמַּאי? הָא בַּעַל לָאו בַּר שַׁוּוֵיי שְׁלִיחַ לְקַבָּלָה הוּא! אֶלָּא אָמְרִינַן: כֵּיוָן שֶׁנָּתַן עֵינָיו לְגָרְשָׁהּ, מֵימָר אָמַר: תִּיגָּרֵשׁ כֹּל הֵיכִי דְּמִגָּרְשָׁה; הָכָא נָמֵי, כֵּיוָן שֶׁנָּתַן עֵינָיו לְגָרְשָׁהּ, מֵימָר אָמַר: תִּיגָּרֵשׁ כֹּל הֵיכִי דְּמִגָּרְשָׁה!
הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתָם – אָדָם יוֹדֵעַ שֶׁאֵין שְׁלִיחוּת לְקַבָּלָה, וְגָמַר וְנָתַן לְשֵׁם הוֹלָכָה; הָכָא – טָעֵי.
אָמַר רָבָא: תָּא שְׁמַע, קְטַנָּה שֶׁאָמְרָה: ״הִתְקַבֵּל לִי גִּיטִּי״ – אֵינוֹ גֵּט עַד שֶׁיַּגִּיעַ גֵּט לְיָדָהּ. כִּי מָטֵי גִּיטָּא לִידָהּ – מֵיהָא מְגָרְשָׁה, וְאַמַּאי? וְהָא לָאו שְׁלִיחַ לְהוֹלְכָה שַׁוְּיֵיהּ! אֶלָּא אָמְרִינַן: כֵּיוָן שֶׁנָּתַן עֵינָיו לְגָרְשָׁהּ, מֵימָר אָמַר: תִּיגָּרֵשׁ כֹּל הֵיכִי דְּמִגָּרְשָׁה; הָכָא נָמֵי, כֵּיוָן שֶׁנָּתַן עֵינָיו לְגָרְשָׁהּ, מֵימָר אָמַר: תִּיגָּרֵשׁ כֹּל הֵיכִי דְּמִגָּרְשָׁה!
הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתָם – אָדָם יוֹדֵעַ שֶׁאֵין שְׁלִיחוּת לְקָטָן, וְגָמַר וְנָתַן לָהּ לְשׁוּם הוֹלָכָה דִּידֵיהּ; הָכָא – טָעֵי.
תָּא שְׁמַע: ״הָבֵא לִי גִּיטִּי״, וְ״אִשְׁתְּךָ אָמְרָה הִתְקַבֵּל לִי גִּיטִּי״; ״הִתְקַבֵּל לִי גִּיטִּי״, וְ״אִשְׁתְּךָ אָמְרָה הָבֵא לִי גִּיטִּי״, וְהוּא אָמַר: ״הוֹלֵךְ וְתֵן לָהּ״, ״זְכֵי לָהּ״, וְ״הִתְקַבֵּל לָהּ״ – רָצָה לַחְזוֹר, יַחְזוֹר; מִשֶּׁהִגִּיעַ גֵּט לְיָדָהּ – מְגוֹרֶשֶׁת.
מַאי, לָאו קַבָּלָה – אַקַּבָּלָה, וְהוֹלָכָה – אַהוֹלָכָה?
לָא; קַבָּלָה – אַהוֹלָכָה, וְהוֹלָכָה – אַקַּבָּלָה.
אִי קַבָּלָה אַהוֹלָכָה – מִכִּי מָטֵי גִּיטָּא לִידֵיהּ, לְאַלְתַּר לֵיהֱוֵי גִּיטָּא! שָׁמְעַתְּ מִינַּהּ, דְּאַדִּיבּוּרָא דִּידֵיהּ קָא סָמֵיךְ!
הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתָם קָאָמַר לֵיהּ: ״הֵילֵךְ כְּמָה שֶׁאָמְרָה״, הָכָא מִי קָאָמַר לֵיהּ: ״הֵילֵךְ כְּמָה שֶׁאָמְרָה״?!
תָּנוּ רַבָּנַן: ״הִתְקַבֵּל לִי גִּיטִּי״, וְ״אִשְׁתְּךָ אָמְרָה הִתְקַבֵּל לִי גִּיטִּי״, וְהוּא אוֹמֵר: ״הוֹלֵךְ״, וְ״תֵן לָהּ״, ״זְכֵי לָהּ״, וְ״הִתְקַבֵּל לָהּ״ – רָצָה לַחְזוֹר, לֹא יַחְזוֹר. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: ״הוֹלֵךְ וְתֵן לָהּ״ – רָצָה לַחְזוֹר, יַחְזוֹר; ״זְכֵי לָהּ״ וְ״הִתְקַבֵּל לָהּ״ – רָצָה לַחְזוֹר, לֹא יַחְזוֹר.
רַבִּי אוֹמֵר: בְּכוּלָּן – אִם רָצָה לַחְזוֹר, לֹא יַחְזוֹר. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: ״אִי אֶיפְשִׁי שֶׁתְּקַבֵּל לָהּ, אֶלָּא הוֹלֵךְ וְתֵן לָהּ״, רָצָה לַחְזוֹר – יַחְזוֹר.
רַבִּי הַיְינוּ תַּנָּא קַמָּא! אִיבָּעֵית אֵימָא: ״אִי אֶיפְשִׁי״ אֲתָא לְאַשְׁמוֹעִינַן; וְאִיבָּעֵית אֵימָא: הָא קָא מַשְׁמַע לַן, מֵאן תַּנָּא קַמָּא – רַבִּי.
אִיבַּעְיָא לְהוּ: ״הֵילֵךְ״ – לְרַבִּי נָתָן, כְּ״זְכֵי״ דָּמֵי, אוֹ לָאו כְּ״זְכֵי״ דָּמֵי?

תָּא שְׁמַע: הָאוֹמֵר ״הִתְקַבֵּל גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי״ אוֹ ״הוֹלֵךְ גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי״, רָצָה לַחְזוֹר – יַחְזוֹר. הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה: ״הִתְקַבֵּל לִי גִּיטִּי״, רָצָה לַחְזוֹר – לֹא יַחְזוֹר.

דף סג:

מַאי, לָאו בְּ״הֵילָךְ״ – וְרַבִּי נָתָן? לָא; בְּ״הוֹלֵךְ״ – וְרַבִּי.

תָּא שְׁמַע: לְפִיכָךְ, אִם אָמַר לוֹ הַבַּעַל: ״אִי אֶפְשִׁי שֶׁתְּקַבֵּל לָהּ, אֶלָּא הוֹלֵךְ וְתֵן לָהּ״, רָצָה לַחְזוֹר – יַחְזוֹר. טַעְמָא דְּאָמַר: ״אִי אֶפְשִׁי״; הָא לָא אָמַר: ״אִי אֶפְשִׁי״, רָצָה לַחְזוֹר – לֹא יַחְזוֹר;

מַאי, לָאו בְּ״הֵילָךְ״ – וְרַבִּי נָתָן? לָא; בְּ״הוֹלֵךְ״ – וְרַבִּי.

תָּא שְׁמַע: ״הוֹלֵךְ גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי״ – רָצָה לַחְזוֹר, יַחְזוֹר. ״הֵילָךְ גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי״ – רָצָה לַחְזוֹר, לֹא יַחְזוֹר. מַאן שְׁמַעַתְּ לֵיהּ דְּאָמַר בְּ״הוֹלֵךְ״ – רָצָה לַחְזוֹר, יַחְזוֹר – רַבִּי נָתָן; וְקָאָמַר בְּ״הֵילָךְ״ – רָצָה לַחְזוֹר, לֹא יַחְזוֹר; שְׁמַע מִינַּהּ – ״הֵילָךְ״ כְּ״זְכֵי״ דָּמֵי; שְׁמַע מִינַּהּ.

אִתְּמַר: ״הִתְקַבֵּל לִי גִּיטִּי״, וְ״אִשְׁתְּךָ אָמְרָה הִתְקַבֵּל לִי גִּיטִּי״, וְהוּא אוֹמֵר: ״הוֹלֵךְ וְתֵן לָהּ״ – אָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: נַעֲשָׂה שְׁלוּחוֹ וּשְׁלוּחָהּ – וְחוֹלֶצֶת.

לְמֵימְרָא דְּמְסַפְּקָא לֵיהּ לְרַב אִי ״הוֹלֵךְ״ כְּ״זְכֵי״ דָּמֵי, אִי לָאו כְּ״זְכֵי״ דָּמֵי?! וְהָא אִתְּמַר: ״הוֹלֵךְ מָנֶה לְפָלוֹנִי שֶׁאֲנִי חַיָּיב לוֹ״, אָמַר רַב: חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתוֹ, וְאִם בָּא לַחְזוֹר – אֵינוֹ חוֹזֵר! הָתָם – סְפֵק מָמוֹנָא לְקוּלָּא, הָכָא – סְפֵק אִיסּוּרָא לְחוּמְרָא.

אָמַר רַב: אֵין הָאִשָּׁה עוֹשָׂה שְׁלִיחַ לְקַבֵּל לָהּ גִּיטָּהּ מִיַּד שְׁלִיחַ בַּעְלָהּ. וְרַבִּי חֲנִינָא אָמַר: אִשָּׁה עוֹשָׂה שְׁלִיחַ לְקַבֵּל לָהּ גִּיטָּהּ מִיַּד שְׁלִיחַ בַּעְלָהּ.

מַאי טַעְמָא דְּרַב? אִיבָּעֵית אֵימָא: מִשּׁוּם בְּזָיוֹן דְּבַעַל;

אִיבָּעֵית אֵימָא: מִשּׁוּם חֲצֵרָהּ הַבָּא לְאַחַר מִיכָּן.

מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דִּקְדָמָה אִיהִי, וְשַׁוְּיָה שְׁלִיחַ מֵעִיקָּרָא.

הָהוּא גַּבְרָא דְּשַׁדַּר לַהּ גִּיטָּא לִדְבֵיתְהוּ, אֲזַל שְׁלִיחָא אַשְׁכְּחַהּ כִּי יָתְבָה וְקָא לָיְשָׁא, אֲמַר לַהּ: ״הֵילָךְ גִּיטָּךְ״, אֲמָרָה לֵיהּ: ״לֶיהֱוֵי בִּידָךְ״. אָמַר רַב נַחְמָן: אִם אִיתָא לְדְרַבִּי חֲנִינָא, עֲבַדִי בַּהּ עוֹבָדָא.

אֲמַר לֵיהּ רָבָא: וְאִם אִיתָא לְדְרַבִּי חֲנִינָא, עֲבַדְתְּ בַּהּ עוֹבָדָא?! הָא לֹא חָזְרָה שְׁלִיחוּת אֵצֶל הַבַּעַל!

שַׁלְּחוּהָ לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַמֵּי, שְׁלַח לְהוּ: לֹא חָזְרָה שְׁלִיחוּת אֵצֶל הַבַּעַל. וְרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר: נִתְיַישֵּׁב בַּדָּבָר.

הֲדוּר שַׁלְּחוּהָ קַמֵּיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא, אָמַר: כֹּל הָנֵי שָׁלְחוּ לַהּ וְאָזְלִי? כִּי הֵיכִי דְּמְסַפְּקָא לְהוּ לְדִידְהוּ, הָכִי נָמֵי מְסַפְּקָא לַן לְדִידַן;

הֲוֵי דְּבָר שֶׁבָּעֶרְוָה, וְדָבָר שֶׁבָּעֶרְוָה – חוֹלֶצֶת.
הֲוָה עוֹבָדָא, וְאַצְרְכַהּ רַב יִצְחָק בַּר שְׁמוּאֵל בַּר מָרְתָא גֵּט וַחֲלִיצָה. תַּרְתֵּי?! גֵּט מֵחַיִּים, וַחֲלִיצָה לְאַחַר מִיתָה.
הָהִיא דַּהֲווֹ קָרוּ לַהּ "נַפְאָתָה", אֲזוּל סָהֲדֵי כְּתוּב "תַּפְאָתָה". אָמַר רַב יִצְחָק בַּר שְׁמוּאֵל בַּר מָרְתָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב: עָשׂוּ עֵדִים שְׁלִיחוּתָן.
מַתְקֵיף לַהּ רַבָּה: מִי קָאָמַר לְהוּ "כְּתוּבוּ חַסְפָּא וְהַבוּ לַהּ"?! אֶלָּא אָמַר רַבָּה: וַדַּאי, אִי כְּתוּב סָהֲדֵי גִּיטָּא מְעַלְיָא, וַאֲבַד, עָשׂוּ עֵדִים שְׁלִיחוּתָן.
מַתְקֵיף לַהּ רַב נַחְמָן: מִי קָאָמַר לְהוּ "כְּתָבוּ וְאַנְחוּהּ בְּכִיסַּיְיכוּ"?! אֶלָּא אָמַר רַב נַחְמָן: כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין, אֲפִילּוּ מֵאָה פְּעָמִים.
בָּעָא מִינֵּיהּ רָבָא מֵרַב נַחְמָן: "כִּתְבוּ, וּתְנוּ לְשָׁלִיחַ", מַהוּ? סַלּוֹקֵי סַלֵּיק לְהוּ, אוֹ דִילְמָא לְטִירְחָא דִּידְהוּ חָיֵישׁ?
אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: "וְיוֹלִיךְ לְהּ", מַהוּ? תֵּיקוּ.
רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף הָאוֹמֶרֶת "טוֹל לִי גִּיטִּי", אִם רָצָה לַחְזוֹר – לֹא יַחְזוֹר.
תָּנוּ רַבָּנָן: "טוֹל לִי", וְ"שָׁא לִי", וְ"הֵא לִי בְּיָדֵךְ" – כּוּלָּן לְשׁוֹן קַבָּלָה הֵן.
מַתְנִי' הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה: "הִתְקַבֵּל לִי גִּיטִּי", צְרִיכָה שְׁתֵּי כִיתֵּי עֵדִים – שְׁנַיִם שֶׁאוֹמְרִים: "בְּפָנֵינוּ אָמְרָה", וּשְׁנַיִם שֶׁאוֹמְרִים: "בְּפָנֵינוּ קִבֵּל, וְקָרַע"; אֲפִילּוּ הֵן הָרִאשׁוֹנִים וְהֵן הָאַחֲרוֹנִים,

דף סד.

אוֹ אֶחָד מִן הָרִאשׁוֹנִים, וְאֶחָד מִן הָאַחֲרוֹנִים, וְאֶחָד מִצְּטָרֵף עִמָּהֶן.
גְּמָ' אִיתְּמַר: בַּעַל אוֹמֵר לְפִקָּדוֹן, וְשָׁלִישׁ אוֹמֵר לְגֵירוּשִׁין – מִי נֶאֱמָן? רַב הוּנָא אָמַר: בַּעַל נֶאֱמָן, וְרַב חִסְדָּא אָמַר: שָׁלִישׁ נֶאֱמָן.
רַב הוּנָא אָמַר: בַּעַל נֶאֱמָן – דְּאִם אִיתָא דִּלְגֵירוּשִׁין יַהֲבִיהּ נִיהֲלֵיהּ, לְדִידַהּ הָוָה יָהֵיב לַהּ נִיהֲלַהּ. וְרַב חִסְדָּא אָמַר: שָׁלִישׁ נֶאֱמָן – דְּהָא הֵימְנֵיהּ.
מֵתִיב רַבִּי אַבָּא: הוֹדָאַת בַּעַל דִּין כְּמֵאָה עֵדִים דָּמֵי, וְשָׁלִישׁ נֶאֱמָן מִשְּׁנֵיהֶם. כֵּיצַד? זֶה אוֹמֵר כָּךְ, וְזֶה אוֹמֵר כָּךְ, שָׁלִישׁ נֶאֱמָן!
שָׁאנֵי מָמוֹן, דְּאִיתְיְהִיב לְמִחְיְלָה.
וְהָא תַּנְיָא: וְכֵן לְגִיטֵּי! גִּיטֵּי מָמוֹן. וְהָתַנְיָא: וְכֵן לִשְׁטָרוֹת!
מִידֵּי גַּבֵּי הֲדָדֵי תַּנְיָא?!

תְּנַן, הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה: ״הִתְקַבֵּל לִי גִּיטִּי״, צְרִיכָה שְׁתֵּי כִיתֵּי עֵדִים – שְׁנַיִם שֶׁיֹּאמְרוּ: ״בְּפָנֵינוּ אָמְרָה״, וּשְׁנַיִם שֶׁיֹּאמְרוּ: ״בְּפָנֵינוּ קִבֵּל, וְקָרַע״. וְאַמַּאי? לִיהֵמְנֵיהּ לְשָׁלִישׁ!
מִי קָא נָפֵיק גִּיטָּא מִתּוּתֵי יְדֵיהּ – דְּלִיהֵמְנֵיהּ?!
תִּינַח אָמְרָה; קִיבֵּל לְמָה לִי? אָמַר רַבָּה: הָא מַנִּי – רַבִּי אֶלְעָזָר הִיא, דְּאָמַר: עֵדֵי מְסִירָה כָּרְתִי.
קָרַע לְמָה לִי? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: בִּשְׁעַת הַשְּׁמָד שָׁנוּ.
אָמַר רַבָּה: וּמוֹדֶה רַב הוּנָא, דְּאִי אֲמָרָה אִיהִי: לְדִידִי אֲמַר לִי שָׁלִישׁ דִּלְגֵּירוּשִׁין יַהֲבֵיהּ נִיהֲלֵיהּ – מְהֵימְנָא. מִי אִיכָּא מִידֵּי דְּשָׁלִישׁ גּוּפֵיהּ לָא מְהֵימַן, וְאִיהִי מְהֵימְנָא?!
אֶלָּא אִי אֲמָרָה: קַמַּאי דִּידִי לְגֵרוּשִׁין יַהֲבֵיהּ נִיהֲלֵיהּ – מְהֵימְנָא; מִיגּוֹ דְּאִי בָּעֲיָא אָמְרָה לְדִידַהּ יַהֲבֵיהּ נִיהֲלֵהּ בַּעַל.
בַּעַל אָמַר לְגֵירוּשִׁין, וְשָׁלִישׁ אוֹמֵר לְגֵירוּשִׁין, וְהִיא אוֹמֶרֶת: נָתַן לִי, וְאָבַד – אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הָוֶה דָּבָר שֶׁבָּעֶרְוָה, וְאֵין דָּבָר שֶׁבָּעֶרְוָה פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם.
וְאַמַּאי? וְלִיהֵימְנֵיהּ לְשָׁלִישׁ! מִי קָא נָפֵיק גִּיטָּא מִתּוּתֵי יְדֵיהּ דְּלִיהֵימְנֵיהּ?!
וְלִיהֵימְנֵיהּ לְבַעַל – דְּאָמַר רַב חִיָּיא בַּר אָבִין אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בַּעַל שֶׁאָמַר ״גֵּירַשְׁתִּי אֶת אִשְׁתִּי״ – נֶאֱמָן! מִי קָאָמַר ״גֵּירַשְׁתִּיהָ״?!
וְלֵימָא: חֲזָקָה שָׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ – דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָאוֹמֵר לְשָׁלוּחוֹ: ״צֵא וְקַדֵּשׁ לִי אִשָּׁה״ – סְתָם, וּמֵת שְׁלוּחוֹ – אָסוּר בְּכָל הַנָּשִׁים שֶׁבָּעוֹלָם; חֲזָקָה שָׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ!

דף סד:

הָנֵי מִילֵּי לְחוּמְרָא, אֲבָל לְקוּלָּא לָא.
וְלִיהֵמְנֵהּ לְדִידֵהּ, מִדְּרַב הַמְנוּנָא – דְּאָמַר רַב הַמְנוּנָא, הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה לְבַעְלָהּ: ״גֵּירַשְׁתַּנִי״ – נֶאֱמֶנֶת, חֲזָקָה אֵין הָאִשָּׁה מְעִיזָּה פָּנֶיהָ בִּפְנֵי בַּעְלָהּ!
הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּלֵיכָּא דְּקָא מְסַיַּיע לַהּ, אֲבָל הֵיכָא דִּמְסַיַּיע לַהּ – מְעִיזָּה וּמְעִיזָּה.
מַתְנִי' נֶעֱרָה הַמְאוֹרָסָה, הִיא וְאָבִיהָ מְקַבְּלִין אֶת גִּיטָּהּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֵין שְׁתֵּי יָדַיִם זוֹכוֹת כְּאַחַת, אֶלָּא אָבִיהָ מְקַבֵּל אֶת גִּיטָּהּ בִּלְבַד. וְכֹל שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לִשְׁמוֹר אֶת גִּיטָּהּ, אֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִתְגָּרֵשׁ.
גְּמָ' בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? רַבָּנַן סָבְרִי: יְדֵא יַתִּירְתָּא זַכִּי לַהּ רַחֲמָנָא, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: בִּמְקוֹם אָבִיהָ – יָד דִּילַהּ לָאו כְּלוּם הִיא.

וְכֹל שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לִשְׁמוֹר אֶת גִּיטָּהּ. תָּנוּ רַבָּנַן: קְטַנָּה הַיּוֹדַעַת לִשְׁמוֹר אֶת גִּיטָּהּ – מִתְגָּרֶשֶׁת, וְשֶׁאֵינָהּ יוֹדַעַת לִשְׁמוֹר אֶת גִּיטָּהּ – אֵינָהּ מִתְגָּרֶשֶׁת. וְאֵיזוֹ הִיא קְטַנָּה יוֹדַעַת לִשְׁמוֹר אֶת גִּיטָּהּ? כֹּל שֶׁמְּשַׁמֶּרֶת גִּיטָּהּ וְדָבָר אַחֵר.

מַאי קָאָמַר? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הָכִי קָאָמַר: כֹּל שֶׁמְּשַׁמֶּרֶת דָּבָר אַחֵר מֵחֲמַת גִּיטָּהּ.

מַתְקִיף לַהּ רַב הוּנָא בַּר מָנוֹחַ: הָא שׁוֹטָה בְּעָלְמָא הִיא! אֶלָּא אָמַר רַב הוּנָא בַּר מָנוֹחַ מְשֻׁמֶּיהּ דְּרַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא: כֹּל שֶׁמַּבְחֶנֶת בֵּין גִּיטָּהּ לְדָבָר אַחֵר.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַבִּי אַסִּי: צָרוֹר וְזוֹרְקוֹ, אֶגוֹז וְנוֹטְלוֹ – זוֹכֶה לְעַצְמוֹ, וְאֵין זוֹכֶה לַאֲחֵרִים.

חֻפָּץ – וּמַחְזִירוֹ לְאַחַר שָׁעָה, זוֹכֶה בֵּין לְעַצְמוֹ וּבֵין לַאֲחֵרִים.

כִּי אֲמָרִיתַהּ קַמֵּיהּ דִּשְׁמוּאֵל, אָמַר לִי: דָּא וְדָא אַחַת הִיא. מַאי "דָּא וְדָא אַחַת הִיא"? אָמַר רַב חִסְדָּא: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה – זוֹכֶה לְעַצְמוֹ, וְאֵין זוֹכֶה לַאֲחֵרִים.

מֵתִיב רַב חִינְנָא וַורְדָּאן: כֵּיצַד מִשְׁתַּתְּפִין בְּמָבוֹי? מַנִּיחַ אֶת הֶחָבִית, וְאוֹמֵר: "הֲרֵי זוֹ לְכָל בְּנֵי הַמָּבוֹי", וּמְזַכֶּה לָהֶם עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים, וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים.

הַאי שִׁפְחָה – הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּאָתְיָא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת, מַאי בָּעֲיָא גַּבֵּיהּ? אֶלָּא לָאו דְּלָא אַתְיָא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת, וְקָתָנֵי זוֹכֶה לָאֲחֵרִים?

שָׁאנֵי שִׁיתּוּפֵי מְבוֹאוֹת – דְּרַבָּנַן.

אָמַר רַב חִסְדָּא: אִישְׁתִּיק וַורְדָּאן. מַאי הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר? כֹּל דְּתַקּוּן רַבָּנַן –

דף סה.

כְּעֵין דְּאוֹרְיְיתָא תַּקּוּן.

וְאִידַּךְ – כִּי אֲמְרִינַן: כָּל דְּתַקּוּן רַבָּנַן כְּעֵין דְּאוֹרְיְיתָא תַּקּוּן – בְּמִילְתָא דְּאִית לַהּ עִיקָּר מִן הַתּוֹרָה, אֲבָל מִילְתָא דְּלֵית לַהּ עִיקָּר מִן הַתּוֹרָה – לָא.

מֵתִיב רַב אַוְיָא: מַעֲרִימִין עַל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. כֵּיצַד? אוֹמֵר אָדָם לִבְנוֹ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים; לְעַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים: "הֵא לָכֶם מָעוֹת הַלָּלוּ, וּפְדוּ בָהֶן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי זֶה", וְאוֹכְלוֹ בְּלֹא חוֹמֶשׁ.

הַאי שִׁפְחָה הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּאָתְיָא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת, מַאי בָּעֲיָא גַּבֵּיהּ? אֶלָּא לָאו דְּלָא אַתְיָא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת? הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן, בְּמַעֲשֵׂר בִּזְמַן הַזֶּה – דְּרַבָּנַן.

וְאָמָה הָעִבְרִיָּה בִּזְמַן הַזֶּה מִי אִיכָּא?! וְהָתַנְיָא: אֵין עֶבֶד עִבְרִי נוֹהֵג אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג! אֶלָּא בְּעָצִיץ שֶׁאֵינוֹ נָקוּב – דְּרַבָּנַן.

אָמַר רָבָא, שָׁלֹשׁ מִדּוֹת בְּקָטָן: צָרוֹר וְזוֹרְקוֹ, אֶגוֹז וְנוֹטְלוֹ – זוֹכֶה לְעַצְמוֹ, וְאֵין זוֹכֶה לַאֲחֵרִים; וּכְנֶגְדָּן בְּקָטָנָה – מִתְקַדֶּשֶׁת לְמֵיאוֹן.

הַפְּעוֹטוֹת – מְקַחָן מְקַח וּמִמְכָּרָן מִמְכָּר בְּמַטַּלְטְלִין; וּכְנֶגְדָּן בְּקָטָנָה – מִתְגָּרֶשֶׁת בְּקִידּוּשֵׁי אֲבִיהָ.

הִגִּיעוּ לְעוֹנַת נְדָרִים – נִדְרֵיהֶן נֶדֶר וְהֶקְדֵּשָׁן הֶקְדֵּשׁ; וּכְנֶגְדָּן בִּקְטַנָּה – חוֹלֶצֶת. וְלִמְכוֹר בְּנִכְסֵי אֲבִיו – עַד שֶׁיְּהֵא בֶּן עֶשְׂרִים.

מַתְנִי׳ קְטַנָּה שֶׁאָמְרָה: ״הִתְקַבֵּל לִי גִּיטִּי״ – אֵינוֹ גֵּט עַד שֶׁיַּגִּיעַ גֵּט לְיָדָהּ; לְפִיכָךְ, אִם רָצָה הַבַּעַל לַחֲזוֹר – יַחְזוֹר. שֶׁאֵין קָטָן עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ.

וְאִם אָמַר לוֹ אָבִיהָ: ״צֵא וְהִתְקַבֵּל לְבִתִּי גִּיטָּהּ״, אִם רָצָה לַחֲזוֹר – לֹא יַחְזוֹר.

הָאוֹמֵר: ״תֵּן גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי״, וּנְתָנוֹ לָהּ בְּמָקוֹם אַחֵר – פָּסוּל. ״הֲרֵי הִיא בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי״, וּנְתָנוֹ לָהּ בְּמָקוֹם אַחֵר – כָּשֵׁר.

הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה: ״הִתְקַבֵּל לִי גִּיטִּי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי״, וְקִיבְּלוֹ לָהּ בְּמָקוֹם אַחֵר – פָּסוּל; רַבִּי אֶלְעָזָר מַכְשִׁיר. ״הָבֵא לִי גִּיטִּי מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי״, וֶהֱבִיאוֹ לָהּ מִמָּקוֹם אַחֵר – כָּשֵׁר.

גְּמָ׳ וְרַבִּי אֶלְעָזָר – מַאי שְׁנָא רֵישָׁא דְּלָא פְּלִיג, וּמַאי שְׁנָא סֵיפָא דְּפְלִיג?

אִיהוּ, דְּמַדַּעְתֵּיהּ מְגָרֵשׁ – קָפֵיד, אִיהִי, דִּבְעַל כֶּרְחָהּ מִתְגָּרֶשֶׁת – מַרְאָה מָקוֹם הִיא לוֹ.

מַתְנִי׳ ״הָבֵא לִי גִּיטִּי״ – אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה עַד שֶׁיַּגִּיעַ גֵּט לְיָדָהּ. ״הִתְקַבֵּל לִי גִּיטִּי״, אֲסוּרָה לֶאֱכוֹל בִּתְרוּמָה מִיָּד. ״הִתְקַבֵּל לִי גִּיטִּי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי״ – אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה עַד שֶׁיַּגִּיעַ גֵּט לְאוֹתוֹ מָקוֹם, רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹסֵר מִיָּד.

גְּמָ׳ וְגִיטָּא מִיהָא הָוֵי? וְהָאָמְרַתְּ רֵישָׁא, לָא הָוֵי גִּיטָּא!

לָא צְרִיכָא, דְּאָמְרָה לֵיהּ: ״הִתְקַבֵּל לִי גִּיטָּא בְּמָתָא מַחְסֵיָא, וְזִימְנִין דְּמַשְׁכַּחְתְּ לֵיהּ בְּבָבֶל״; וְהָכִי קָאָמְרָה לֵיהּ: מִשְׁקַל – כֹּל הֵיכָא דְּמַשְׁכַּחְתְּ לֵיהּ, שְׁקֹל֥יהּ מִינֵּיהּ;

דף סה:

גִּיטָּא לָא הָוֵי – עַד דְּמָטֵית לְמָתָא מַחְסֵיָא.

וְרַבִּי אֶלְעָזָר אוֹסֵר מִיָּד. פְּשִׁיטָא, דְּהָא מַרְאָה מָקוֹם הִיא לוֹ!

לָא צְרִיכָא, דַּאֲמַרָה לֵיהּ: ״זִיל לְמִזְרָח, דְּאִיתֵּיהּ בְּמִזְרָח״; וְקָא אָזֵל לְמַעֲרָב. מַהוּ דְּתֵימָא, בְּמַעֲרָב – הָא לֵיתֵיהּ; קָא מַשְׁמַע לַן, דִּילְמָא בַּהֲדֵי דְּקָאֲזֵיל מֵיגָּס גָּאֵיס בֵּיהּ, וְיהַב לֵיהּ גִּיטָּא.

הָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ ״עֲרֹב לִי בִּתְמָרִים״, וְעֵירַב לוֹ בִּגְרוֹגְרוֹת; ״בִּגְרוֹגְרוֹת״, וְעֵירַב לוֹ בִּתְמָרִים; תָּנֵי חָדָא: עֵירוּבוֹ עֵירוּב, וְתַנְיָא אִידָךְ: אֵין עֵירוּבוֹ עֵירוּב!

אָמַר רַבָּה: לָא קַשְׁיָא; הָא רַבָּנַן, הָא רַבִּי אֶלְעָזָר. הָא רַבָּנַן – דְּאָמְרִי: קְפִידָא; הָא רַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאָמַר: מַרְאָה מָקוֹם הִיא לוֹ.

וְרַב יוֹסֵף אָמַר: הָא וְהָא רַבָּנַן; כָּאן בְּשָׁלוֹ, כָּאן בְּשֶׁל חֲבֵירוֹ.

אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְאֶלָּא הָא דְּתַנְיָא, הָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ: ״עָרֵב לִי בְּמִגְדָּל״ – וְעֵירַב לוֹ בְּשׁוֹבָךְ, ״בְּשׁוֹבָךְ״ – וְעֵירַב לוֹ בְּמִגְדָּל; דְּתַנְיָא חָדָא: עֵירוּבוֹ עֵירוּב, וְתַנְיָא אִידַּךְ: אֵין עֵירוּבוֹ עֵירוּב; הָתָם – מַאי שֶׁלּוֹ וְשֶׁל חֲבֵירוֹ אִיכָּא?

הָתָם נָמֵי, אִיכָּא פֵּירֵי דְּמִגְדָּל וּפֵירֵי דְּשׁוֹבָךְ.

מַתְנִי' הָאוֹמֵר: ״כִּתְבוּ גֵּט וּתְנוּ לְאִשְׁתִּי״; ״גָּרְשׁוּהָ״; ״כִּתְבוּ אִיגֶּרֶת וּתְנוּ לַהּ״ – הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ.

״פַּטְּרוּהָ״; ״פָּרְנְסוּהָ״; ״עֲשׂוּ לָהּ כְּנִימוּס״; ״עֲשׂוּ לָהּ כָּרָאוּי״ – לֹא אָמַר כְּלוּם.

גְּמָ' תָּנוּ רַבָּנָן: ״שַׁלְּחוּהָ״; ״שִׁבְקוּהָ״; ״תָּרְכוּהָ״ – הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ. ״פַּטְּרוּהָ״; ״פָּרְנְסוּהָ״; ״עֲשׂוּ לָהּ כְּנִימוֹס״; ״עֲשׂוּ לָהּ כָּרָאוּי״ – לֹא אָמַר כְּלוּם.

תַּנְיָא, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: ״פַּטְּרוּהָ״ – דִּבְּרָיו קַיָּימִין, ״פִּיטְרוּהָ״ – לֹא אָמַר כְּלוּם. אָמַר רָבָא: רַבִּי נָתָן – דְּבַבְלָאָה הוּא, וְדַיֵּיק בֵּין ״פִּיטְרוּהָ״ לְ״פַּטְּרוּהָ״, תַּנָּא דִּידַן – דְּבַר אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הוּא, לָא דַּיֵּיק.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: ״הוֹצִיאוּהָ״, מַהוּ? ״עִזְבוּהָ״, מַהוּ? ״הַתִּירוּהָ״, מַהוּ? ״הַנִּיחוּהָ״, מַהוּ? ״הוֹעִילוּ לָהּ״, מַהוּ? ״עֲשׂוּ לָהּ כַּדָּת״, מַהוּ?

פְּשׁוֹט מִיהָא חָדָא, דְּתַנְיָא: ״עֲשׂוּ לָהּ כַּדָּת״; ״עֲשׂוּ לָהּ כְּנִימוֹס״; ״עֲשׂוּ לָהּ כָּרָאוּי״ – לֹא אָמַר כְּלוּם.

מַתְנִי' בָּרְאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: הַיּוֹצֵא בְּקוֹלָר, וְאָמַר: ״כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי״ – הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ. חָזְרוּ לוֹמַר: אַף הַמְפָרֵשׁ, וְהַיּוֹצֵא בִּשְׁעָיָרָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁזּוּרִי אוֹמֵר: אַף הַמְסוּכָּן.

גְּמָ' גְּנִיבָא יוֹצֵא בְּקוֹלָר הָוֵה, כִּי הֲוָה קָא נָפֵיק, אָמַר: הַבוּ אַרְבַּע מְאָה זוּזֵי לְרַבִּי אֲבִינָא, מֵחַמְרָא דְּנָהַר פַּנְיָא. אָמַר רַבִּי זֵירָא:

דף סו.

דְּרָא רַבִּי אֲבִינָא לְסִילְתֵּיהּ, וַאֲזַל לְגַבֵּי דְּרַב הוּנָא רַבֵּיהּ – דְּאָמַר רַב הוּנָא: גִּיטּוֹ כְּמַתְּנָתוֹ, מַה מַּתְּנָתוֹ, אִם עָמַד – חוֹזֵר, אַף גִּיטּוֹ, אִם עָמַד – חוֹזֵר.

וּמָה גִּיטּוֹ, אַף עַל גַּב דְּלָא פָּרֵישׁ, כֵּיוָן דְּאָמַר ״כִּתְבוּ״ – אַף עַל גַּב דְּלָא אָמַר ״תְּנוּ״; אַף מַתְּנָתוֹ, כֵּיוָן דְּאָמַר ״תְּנוּ״ – אַף עַל גַּב דְּלָא קָנוֹ מִינֵּיהּ.

מַתְקֵיף לַהּ רַבִּי אַבָּא: אִי – מָה מַתָּנָה יֶשְׁנָהּ לְאַחַר מִיתָה, אַף גֵּט יֶשְׁנוֹ לְאַחַר מִיתָה?! הָכִי הַשְׁתָּא?! בִּשְׁלָמָא מַתָּנָה – אִיתַּהּ לְאַחַר מִיתָה, אֶלָּא גֵּט – לְאַחַר מִיתָה מִי אִיכָּא?!

אֶלָּא רַבִּי אַבָּא, הָכִי קָא קַשְׁיָא לֵיהּ: מַתְנַת שְׁכִיב מְרַע בְּמִקְצָת הִיא, וּמַתְנַת שְׁכִיב מְרַע בְּמִקְצָת בָּעְיָא קְנָיָן! מִכְּלָל דְּרַב הוּנָא סָבַר לָא בָּעְיָא קְנָיָן?! וְהָא קָיְימָא לַן דְּבָעְיָא קְנָיָן! שָׁאנֵי הָכָא דְּמִצַּוֶּה מֵחֲמַת מִיתָה הוּא.

מִכְּלָל דְּרַבִּי אַבָּא סָבַר: מְצַוֶּה מֵחֲמַת מִיתָה בָּעְיָא קְנָיָן?! וְהָא קָיְימָא לַן דְּלָא בָּעֵי קְנָיָן! אֶלָּא רַבִּי אַבָּא, הָכִי קָא קַשְׁיָא לֵיהּ: "חַמְרָא" – לָא קָאָמַר, "דְּמֵי חַמְרָא" – לָא קָאָמַר, "מֵחַמְרָא" קָאָמַר! וְאִידַּךְ, "מֵחַמְרָא" – כְּדֵי לְיַיפּוֹת אֶת כֹּחוֹ. שְׁלַחוּ מִתָּם: "מֵחַמְרָא" – כְּדֵי לְיַיפּוֹת אֶת כֹּחוֹ.

מַתְנִי' מִי שֶׁהָיָה מוּשְׁלָךְ לְבוֹר, וְאָמַר: כָּל הַשּׁוֹמֵעַ אֶת קוֹלוֹ יִכְתּוֹב גֵּט לְאִשְׁתּוֹ, הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ.

גְּמָ' וְלֵיחוּשׁ שֶׁמָּא שֵׁד הוּא! אָמַר רַב יְהוּדָה: כְּשֶׁרָאוּ לוֹ דְּמוּת אָדָם.

אִינְהוּ נָמֵי אִידְּמוֹיֵי אִידְּמוֹ! דַּחֲזוֹ לֵיהּ בָּבוּאָה. אִינְהוּ נָמֵי אִית לְהוּ בָּבוּאָה! דַּחֲזוֹ לֵיהּ בָּבוּאָה דְּבָבוּאָה. וְדִלְמָא אִינְהוּ נָמֵי אִית לְהוּ? אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: לִימְדַנִי יוֹנָתָן בְּנִי: בָּבוּאָה אִית לְהוּ, בָּבוּאָה דְּבָבוּאָה לֵית לְהוּ.

וְדִלְמָא צָרָה הִיא! תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: בִּשְׁעַת הַסַּכָּנָה, כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מַכִּירִין.

מַתְנִי' הַבָּרִיא שֶׁאָמַר: "כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי" – רָצָה לְשַׂחֵק בָּהּ.

מַעֲשֶׂה בְּבָרִיא אֶחָד שֶׁאָמַר: "כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי", וְעָלָה לְרֹאשׁ הַגָּג וְנָפַל וָמֵת; אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: אִם מֵעַצְמוֹ נָפַל, הֲרֵי זֶה גֵּט, אִם הָרוּחַ דְּחָתָהוּ – אֵינוֹ גֵּט.

גְּמָ' מַעֲשֶׂה לִסְתּוֹר?!

חַסּוֹרֵי מֵיחַסְּרָא, וְהָכִי קָתָנֵי: אִם הוֹכִיחַ סוֹפוֹ עַל תְּחִילָּתוֹ – הֲרֵי זֶה גֵּט; וּמַעֲשֶׂה נָמֵי בְּבָרִיא שֶׁאָמַר: "כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי", וְעָלָה לְרֹאשׁ הַגָּג וְנָפַל וָמֵת, וְאָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: אִם מֵעַצְמוֹ נָפַל – הֲרֵי זֶה גֵּט, אִם הָרוּחַ דְּחָתָהוּ – אֵינוֹ גֵּט.

הָהוּא גַּבְרָא דְּעָל לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, אַשְׁכַּח מַקְרֵי יְנוֹקָא וּבָרִיהּ דְּיָתְבִי, וְיָתֵיב אִינִישׁ אַחֲרִינָא גַּבַּייהוּ, אָמַר לְהוּ: בֵּי תְרֵי מִינַּייכוּ נְכְתְּבוּ גִּיטָּא לִדְבֵיתְהוּ. לְסוֹף שְׁכִיב מַקְרֵי יְנוֹקָא, מִי מְשַׁוּוּ אִינָשֵׁי בְּרָא שְׁלִיחָא בִּמְקוֹם אַבָּא, אוֹ לָא?

רַב נַחְמָן אָמַר: לָא מְשַׁוּוּ אִינָשֵׁי בְּרָא שְׁלִיחָא בִּמְקוֹם אַבָּא; וְרַב פַּפַּי אָמַר: מְשַׁוּוּ אִינָשֵׁי בְּרָא שְׁלִיחָא בִּמְקוֹם אַבָּא. אָמַר רָבָא, הֵילְכְתָא: מְשַׁוּוּ אִינָשֵׁי בְּרָא שְׁלִיחָא בִּמְקוֹם אַבָּא.

מַתְנִי' אָמַר לִשְׁנַיִם: "תְּנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי",

דף סו:

אוֹ לִשְׁלֹשָׁה: ״כִּתְבוּ גֵּט, וּתְנוּ לְאִשְׁתִּי״, הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ. אָמַר לִשְׁלֹשָׁה: ״תְּנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי״, הֲרֵי אֵלּוּ יֹאמְרוּ לַאֲחֵרִים וְיִכְתְּבוּ, מִפְּנֵי שֶׁעֲשָׂאָן בֵּית דִּין; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

וְזוֹ הֶלָכָה הֶעֱלָה רַבִּי חֲנִינָא אִישׁ אוֹנוֹ מִבֵּית הָאֲסוּרִין: מְקוּבָּל אֲנִי בְּאוֹמֵר לִשְׁלֹשָׁה: ״תְּנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי״ – שֶׁיֹּאמְרוּ לַאֲחֵרִים וְיִכְתְּבוּ, מִפְּנֵי שֶׁעֲשָׂאָן בֵּית דִּין,

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, נוֹמֵינוּ לַשְּׁלִיחַ: אַף אָנוּ מְקוּבָּלִין, שֶׁאֲפִילּוּ אָמַר לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שִׁבְּירוּשָׁלַיִם: ״תְּנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי״ – שֶׁיִּלְמְדוּ וְיִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ.

אָמַר לַעֲשָׂרָה: ״כִּתְבוּ וּתְנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי״ – אֶחָד כּוֹתֵב, וּשְׁנַיִם חוֹתְמִין. ״כּוּלְּכֶם כִּתְבוּ״ – אֶחָד כּוֹתֵב, וְכוּלָּם חוֹתְמִין; לְפִיכָךְ אִם מֵת אֶחָד מֵהֶן – הֲרֵי זֶה גֵּט בָּטֵל.

גְּמָ׳ אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה בַּר אַבָּא: שְׁלַחוּ לֵיהּ מִבֵּי רַב לִשְׁמוּאֵל: יְלַמְּדֵנוּ רַבֵּינוּ; אָמַר לִשְׁנַיִם: ״כִּתְבוּ וּתְנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי״, וְאָמְרוּ לְסוֹפֵר וְכָתַב, וְחָתְמוּ הֵן, מַהוּ? שְׁלַח לְהוּ: תֵּצֵא, וְהַדָּבָר צָרִיךְ תַּלְמוּד.

מַאי ״הַדָּבָר צָרִיךְ תַּלְמוּד״? אִילֵּימָא מִשּׁוּם דְּהָווּ לְהוּ מִילֵּי; וּמְסַפְּקָא לֵיהּ מִילֵּי – אִי מִימַסְרָן לְשָׁלִיחַ, אִי לָא מִימַסְרָן לְשָׁלִיחַ;

וְהָאָמַר שְׁמוּאֵל אָמַר רַבִּי: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּאָמַר מִילֵּי לָא מִימַסְרָן לְשָׁלִיחַ!

אֶלָּא לִשְׁמוּאֵל – הָא קָא מִיבַּעְיָא לֵיהּ: הַאי ״כִּתְבוּ״ – אִי כְּתַב יָדָן, אִי כְּתַב הַגֵּט?

וְתִיפְשׁוֹט לֵיהּ מִמַּתְנִיתִין: אָמַר לִשְׁנַיִם: ״תְּנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי״, אוֹ לִשְׁלֹשָׁה: ״כִּתְבוּ גֵּט וּתְנוּ לְאִשְׁתִּי״ – הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ.

הֵיא גּוּפָא קָא מִיבַּעְיָא לֵיהּ, ״כִּתְבוּ״ – כְּתַב יָדָן הוּא, אוֹ כְּתַב הַגֵּט הוּא? פְּשִׁיטָא דִּכְתַב הַגֵּט הוּא, דְּקָתָנֵי סֵיפָא: אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, נוֹמֵינוּ לַשְּׁלִיחַ: אַף אָנוּ מְקוּבָּלִין, שֶׁאֲפִילּוּ אָמַר לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שִׁבְּירוּשָׁלַיִם: ״תְּנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי״ – שֶׁיִּלְמְדוּ וְיִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ לָהּ.

אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא כְּתַב הַגֵּט הוּא, שַׁפִּיר; אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ כְּתַב יָדָן הוּא, מִי אִיכָּא בֵּי דִּינָא דְּלָא יָדְעִי מְחָתָם חֲתִימַת יְדֵיהוּ?! אִין, אִיכָּא בֵּי דִּינָא חַדְתָּא.

וְאִי סְבִירָא לַן דְּהַאי ״כִּתְבוּ״ – כְּתַב יָדָן הוּא; הָא כְּתַב הַגֵּט – כָּשֵׁר?! וְהָאָמַר שְׁמוּאֵל, אָמַר רַבִּי: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּאָמַר מִילֵּי לָא מִימַסְרָן לְשָׁלִיחַ!

אָמְרִי: אִי סְבִירִי לַן דְּ״כִתְבוּ״ – כְּתַב יָדָן הוּא; כְּתַב הַגֵּט – נַעֲשָׂה כְּאוֹמֵר: ״אִמְרוּ״, וּמוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי בְּאוֹמֵר ״אִמְרוּ״. וּמִי מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי בְּאוֹמֵר: ״אִמְרוּ״?! וְהָתְנַן: ״כָּתַב סוֹפֵר וְעֵד – כָּשֵׁר״, וְאָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: ״חָתַם סוֹפֵר״ שָׁנִינוּ;

וְאָמַר רַב חִסְדָּא: מַתְנִיתִין מַנִּי – רַבִּי יוֹסֵי הִיא, דְּאָמַר: מִילֵּי לָא מִימַסְרָן לְשָׁלִיחַ.

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי בְּאוֹמֵר "אִמְרוּ", נָפֵיק מִינַּהּ חוּרְבָּה – דְּזִימְנִין דְּאָמַר לְהוּ לִשְׁנַיִם:

דף סז.

"אִמְרוּ לְסוֹפֵר וְיִכְתּוֹב, וְלִפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי וַיַּחְתְּמוּ"; וּמִשּׁוּם כִּיסּוּפָא דְּסוֹפֵר – חָיְישִׁי וּמַחְתְּמִי חַד מֵהָנָךְ סָהֲדֵי, וְסוֹפֵר בַּהֲדַיְיהוּ, וּבַעַל לָא אָמַר הָכִי!

כֵּיוָן דְּאָמַר מָר: "כָּשֵׁר, וְלֹא תֵּעָשֶׂה כֵּן בְּיִשְׂרָאֵל" – לָא שְׁכִיחַ.

וְלֵיחוּשׁ דִּילְמָא אָמַר לְהוּ לְבֵי תְּרֵי: "אִמְרוּ לְסוֹפֵר וְיִכְתּוֹב, וְאַתֶּם חֲתוֹמוּ", וְאָזְלִי הָנָךְ מִשּׁוּם כִּיסּוּפָא דְּסוֹפֵר, וּמַחְתְּמִי לֵיהּ לְסוֹפֵר בַּהֲדֵי חַד מִינַּיְיהוּ, וּבַעַל לָא אָמַר הָכִי! אָמְרִי: הָא נָמֵי "כָּשֵׁר וְלֹא תֵּעָשֶׂה" הוּא.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר: "כָּשֵׁר וְלֹא תֵּעָשֶׂה"; אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר "כָּשֵׁר וְתֵעָשֶׂה" – מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

אֶלָּא רַבִּי יוֹסֵי – תַּרְתֵּי אָמַר; וּשְׁמוּאֵל סָבַר לַהּ כְּוָותֵיהּ בַּחֲדָא, וּפְלִיג עֲלֵיהּ בַּחֲדָא.

גּוּפָא – אָמַר שְׁמוּאֵל אָמַר רַבִּי: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּאָמַר מִילֵּי לָא מִימַּסְרָן לְשָׁלִיחַ. אָמַר לְפָנָיו רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי: מֵאַחַר שֶׁרַבִּי מֵאִיר וַחֲנִינָא אִישׁ אוֹנוֹ חוֹלְקִין עַל רַבִּי יוֹסֵי, מָה רָאָה רַבִּי לוֹמַר הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי?

אָמַר לוֹ: שְׁתוֹק בְּנִי, שְׁתוֹק, לֹא רָאִיתָ אֶת רַבִּי יוֹסֵי, אֵילְמָלֵי רְאִיתוֹ – נִמּוּקוֹ עִמּוֹ.

דְּתַנְיָא, אִיסִי בֶּן יְהוּדָה הָיָה מוֹנֶה שִׁבְחָן שֶׁל חֲכָמִים: רַבִּי מֵאִיר – חָכָם וְסוֹפֵר; רַבִּי יְהוּדָה – חָכָם לְכְשֶׁיִּרְצֶה; רַבִּי טַרְפוֹן – גַּל שֶׁל אֲגוֹזִין; רַבִּי יִשְׁמָעֵאל – חֲנוּת מְיוּשֶׁנֶת; רַבִּי עֲקִיבָא – אוֹצָר בָּלוּם; רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי – קוּפַּת הָרוֹכְלִים; רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה – קוּפָּה שֶׁל בְּשָׂמִים; מִשְׁנַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב – קַב וְנָקִי; רַבִּי יוֹסֵי – נִמּוּקוֹ עִמּוֹ; רַבִּי שִׁמְעוֹן – טוֹחֵן הָרְבֵּה וּמוֹצִיא קִימְעָא.

תָּנָא: מְשַׁבֵּחַ קִימְעָא, וּמַה שֶּׁמּוֹצִיא – אֵינוֹ מוֹצִיא אֶלָּא סוּבִין. וְכֵן אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְתַלְמִידָיו: בָּנַיי, שְׁנוּ מִדּוֹתַי, שֶׁמִּדּוֹתַי תְּרוּמוֹת מִתְּרוּמוֹת מִידּוֹתָיו שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא.

גּוּפָא – אָמַר לִשְׁנַיִם: "אִמְרוּ לְסוֹפֵר וְיִכְתּוֹב, וְלִפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי וַיַּחְתְּמוּ" – אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: כָּשֵׁר, וְלֹא תֵּעָשֶׂה זֹאת בְּיִשְׂרָאֵל.

אָמַר לֵיהּ עוּלָּא לְרַב נַחְמָן, וְאָמְרִי לַהּ רַב נַחְמָן לְעוּלָּא: מֵאַחַר דְּכָשֵׁר, אַמַּאי לֹא תֵּעָשֶׂה זֹאת בְּיִשְׂרָאֵל? אָמַר לֵיהּ: חֲיִישִׁינַן שֶׁמָּא תִּשְׁכּוֹר עֵדִים.

וּמִי חָיְישִׁינַן?! וְהָתַנְיָא: עֵדִים הַחֲתוּמִין עַל שְׁדֵה מִקָּח, וְעַל גֵּט אִשָּׁה – לֹא חָשׁוּ חֲכָמִים לְדָבָר זֶה! מַעֲשֶׂה לֹא עָבְדִי, דִּבּוּרָא קָאָמְרִי.

אָמַר לִשְׁנַיִם: "אִמְרוּ לְסוֹפֵר וְיִכְתּוֹב, וְאַתֶּם חֲתוֹמוּ" – רַב חִסְדָּא אָמַר: "כָּשֵׁר וְלֹא תֵּעָשֶׂה", רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר: "כָּשֵׁר וְתֵעָשֶׂה";
רַב נַחְמָן אָמַר: "כָּשֵׁר וְלֹא תֵּעָשֶׂה", רַב שֵׁשֶׁת אָמַר: "כָּשֵׁר וְתֵעָשֶׂה"; רַבָּה אָמַר: "כָּשֵׁר וְלֹא תֵּעָשֶׂה", רַב יוֹסֵף אָמַר: "כָּשֵׁר וְתֵעָשֶׂה".

דף סז:

וְאֵיכָּא דְּאָפֵיךְ לְהוּ.
אָמַר לַעֲשָׂרָה: "כִּתְבוּ גֵּט". תָּנוּ רַבָּנָן, אָמַר לַעֲשָׂרָה: "כִּתְבוּ גֵּט, וּתְנוּ לְאִשְׁתִּי" – אֶחָד כּוֹתֵב עַל יְדֵי כּוּלָּם. "כּוּלְּכֶם כְּתוֹבוּ" – אֶחָד כּוֹתֵב בְּמַעֲמַד כּוּלָּם. "הוֹלִיכוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי" – אֶחָד מוֹלִיךְ עַל יְדֵי כּוּלָּם. "כּוּלְּכֶם הוֹלִיכוּ" – אֶחָד מוֹלִיךְ בְּמַעֲמַד כּוּלָּם.
אִיבַּעְיָא לְהוּ: מָנָה אוֹתָן, מַהוּ? רַב הוּנָא אָמַר: מָנָה אֵינוֹ כְּ"כוּלְּכֶם", רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר דְּמִן רוֹמָה אָמַר: מָנָה הֲרֵי הוּא כְּ"כוּלְּכֶם".
אָמַר רַב פָּפָּא: וְלָא פְּלִיגִי; הָא דְּמָנָה כּוּלְּהוּ, וְהָא דְּמָנָה מִקְצָתַיְיהוּ – אָמְרִי לַהּ לְהַאי גִּיסָא, וְאָמְרִי לַהּ לְהַאי גִּיסָא.
אִתְּקִין רַב יְהוּדָה בְּגִיטָּא דְּ"כוּלְּכֶם": כְּתוֹבוּ – אוֹ כּוּלְּכוֹן אוֹ כֹּל חַד וְחַד מִינְּכוֹן; חֲתוֹמוּ – אוֹ כּוּלְּכוֹן אוֹ כֹּל תְּרֵי מִינְּכוֹן; אוֹבִילוּ – אוֹ כּוּלְּכוֹן אוֹ כֹּל חַד וְחַד מִינְּכוֹן.
אָמַר רָבָא: זִימְנִין דְּגָאֵיז לֵיהּ לְדִיבּוּרֵיהּ, וְאָמַר "כּוּלְּכוֹן" וְלָא אָמַר "כֹּל חַד מִינְּכוֹן", וְאָתֵי לְאִיפְּסוֹלֵי!
אֶלָּא אָמַר רָבָא: "כְּתוֹבוּ – כֹּל חַד מִינְּכוֹן, חֲתוֹמוּ – כֹּל תְּרֵי מִינְּכוֹן, אוֹבִילוּ – כֹּל חַד מִינְּכוֹן".

הֲדַרַן עֲלָךְ הָאוֹמֵר

מִי שֶׁאָחַז קוּרְדְּיֵיקוֹס, וְאָמַר: "כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי" – לֹא אָמַר כְּלוּם. אָמַר: "כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי", וַאֲחָזוֹ קוּרְדְּיֵיקוֹס, וְחָזַר וְאָמַר: "לֹא תִּכְתְּבֻנוּ" – אֵין דְּבָרָיו הָאַחֲרוֹנִים כְּלוּם.
נִשְׁתַּתֵּק, וְאָמְרוּ לוֹ: "נִכְתּוֹב גֵּט לְאִשְׁתְּךָ", וְהֶרְכִּין בְּרֹאשׁוֹ – בּוֹדְקִין אוֹתוֹ שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים, אִם אָמַר עַל לָאו – "לָאו", וְעַל הֵן – "הֵן", הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ.
גְּמָ' מַאי קוּרְדְּיֵיקוֹס? אָמַר שְׁמוּאֵל: דְּנַכְתֵּיהּ חַמְרָא חַדְתָּא דְּמַעְצַרְתָּא. וְלִיתְנֵי: מִי שְׁנִשְׁכּוֹ יַיִן חָדָשׁ! הָא קָא מַשְׁמַע לַן, דְּהָא רוּחָא – "קוּרְדְּיֵיקוֹס" שְׁמֵהּ.
לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְקַמְיָעָא. מַאי אָסוּתֵיהּ? בִּיתְרָא סוּמָקָא אַגּוּמְרֵי, וְחַמְרָא מַרְקָא.

אָמַר אַבָּיֵי, אָמְרָה לִי אֵם: לִשְׁמִשָּׁא בַּת יוֹמָא – כּוּזָא דְמַיָּא. בַּת תְּרֵי יוֹמֵי – סִיכּוּרֵי. בַּת תְּלָתָא יוֹמֵי – בִּשְׁרָא סוּמָקָא אַגּוּמְרֵי, וְחַמְרָא מַרְקָא. לְשִׁמְשָׁא עַתִּיקְתָּא – לַיְתֵי תַּרְנְגוֹלְתָּא אוּכְמְתִּי, וְלִיקְרְעַהּ שְׁתֵּי וָעֶרֶב, וְלִינַּלְחֵיהּ לְמְצֵיעָתָא דְּרֵישֵׁיהּ – וְלוֹתְבֵיהּ עִילָּוֵיהּ, וְנִנְחֵיהּ עִילָּוֵיהּ עַד (דְּמִיסְרַדְּ);

וְלִינְחוֹת וְלֵיקוּם בְּמַיָּא עַד צַוָּארֵיהּ – עַד דְּחָלֵישׁ עָלְמָא עִילָּוֵיהּ, וְלֵימוֹד, וְלִסְלֵיק וְלִיתֵיב.

וְאִי לָא – לֵיכוֹל כַּרְתֵּי, וְלִינְחוֹת וְלֵיקוּם בְּמַיָּא עַד צַוָּארֵיהּ – עַד דְּחָלֵישׁ עָלְמָא עִילָּוֵיהּ, וְלֵימוֹד, וְלִסְלֵיק וְלִיתֵיב.

לְשִׁמְשָׁא – בִּישְׁרָא סוּמָקָא אַגּוּמְרֵי, וְחַמְרָא מַרְקָא. לְתַלְתָּא – בִּישְׁרָא שַׁמִּינָא אַגּוּמְרֵי, וְחַמְרָא חַיָּיא.

רַב עַמְרָם חָסִידָא, כִּי הֲוָה מְצַעֲרִין לֵיהּ בֵּי רֵישׁ גָּלוּתָא, הֲוֹו מַגְנוּ לֵיהּ אַתַּלְנָא. לְמָחָר אֲמַרוּ לֵיהּ: מַאי נִיחָא לֵיהּ לְמָר דְּלֵיתוֹ לֵיהּ? אָמַר: הָנֵי, כֹּל דְּאָמֵינָא לְהוּ – מֵיפְּכִי. אֲמַר לְהוּ: בִּישְׁרָא סוּמָקָא אַגּוּמְרֵי, וְחַמְרָא מַרְקָא. אַיְיתוֹ לֵיהּ אִינְהוּ: בִּישְׁרָא שַׁמִּינָא אַגּוּמְרֵי, וְחַמְרָא חַיָּיא.

שָׁמְעָה יַלְתָּא, וּמְעַיְּילָה לֵיהּ לְבֵי מַסּוּתָא, וּמוֹקְמֵי לֵיהּ בְּמַיָּא דְּבֵי מַסּוּתָא – עַד דְּמְהַפְּכִי מַיָּא דְּבֵי מַסּוּתָא וְהָווּ דָּמָא, וְקָאֵי בִּישְׁרֵיהּ פְּשִׁיטֵי פְּשִׁיטֵי.

רַב יוֹסֵף אִיעֲסֵק בְּרִיחְיָא. רַב שֵׁשֶׁת אִיעֲסֵק בִּכְשׁוּרֵי, אֲמַר: גְּדוֹלָה מְלָאכָה שֶׁמְּחַמֶּמֶת אֶת בְּעָלֶיהָ.

אָמַר לֵיהּ רֵישׁ גָּלוּתָא לְרַב שֵׁשֶׁת: מַאי טַעְמָא לָא סָעֵיד מָר גַּבָּן? אָמַר לֵיהּ: דְּלָא מְעַלּוּ עַבְדֵי, דַּחֲשִׁידִי אַאֵבֶר מִן הַחַי. אָמַר לֵיהּ: מִי יֵימַר? אֶמַר לֵיהּ: הַשְׁתָּא מַחֲוִינָא לָךְ. אֲמַר לֵיהּ לְשַׁמָּעֵיהּ: זִיל גְּנוֹב, אַיְיתִי לִי חָדָא כַּרְעָא מֵחֵיוְתָא.

אַיְיתִי לֵיהּ. אֲמַר לְהוּ: אַהְדְּמוּ לִי הַדְמֵי דְּחֵיוְתָא. אַיְיתוֹ תְּלַת כַּרְעֵי, אוֹתִיבוּ קַמֵּיהּ. אֲמַר לְהוּ: הָא בַּעֲלַת שְׁלֹשׁ רַגְלַיִם הֲוַאי? פְּסוֹק אַיְיתוֹ חָדָא מֵעָלְמָא, אוֹתִיבוּ קַמֵּיהּ. אֲמַר לֵיהּ לְשַׁמָּעֵיהּ: אוֹתְבֵיהּ נָמֵי לְהָךְ דִּידָךְ. אוֹתְבֵהּ. אֲמַר לְהוּ: הַאי בַּת חֲמֵשׁ רַגְלַיִם הֲוַאי?!

אֲמַר לֵיהּ: אִי הָכִי, לִיעְבְּדוּ קַמֵּיהּ (שַׁמָּעֵיהּ) דְּמָר, וְלֵיכוֹל. אֲמַר לֵיהּ: לְחַיֵּי. קָרִיבוּ תַּכָּא קַמַּיְיהוּ, וְאַיְיתוֹ קַמֵּיהּ בִּישְׁרָא, וְאוֹתִיבוּ קַמֵּיהּ רִיסְתָּנָא דְּחַנְקָא חַמְתָּא. גַּשְׁשֵׁיהּ וְשַׁקְלֵהּ, כִּרְכֵהּ בְּסוּדָרֵיהּ.

לְבָתַר דְּאָכֵיל, אָמְרִי לֵיהּ:

דף סח.

אִיגְּנִיב לַן כָּסָא דְכַסְפָּא! בַּהֲדֵי דְּקָא מְעַיְּינִי וְאָתוּ, אַשְׁכְּחוּהָ דִּכְרוֹכָה בְּסוּדָרֵיהּ.

אָמְרִי לֵיהּ: חֲזִי מָר, דְּלָא מֵיכַל קָא בָּעֵי – אֶלָּא לְצַעוֹרַן! אֲמַר לְהוּ: אֲנָא מֵיכָל אֲכַלִי, וּטְעַמִי בֵּיהּ טַעְמָא דְּחִיוָּרָא. אָמְרִי לֵיהּ: חִיוָּרָא לָא עָבִיד לַן הָאִידָּנָא. אֲמַר לְהוּ: בְּדַקוּ בְּדוּכְתֵּיהּ; דְּאָמַר רַב חִסְדָּא: אוּכְמָא בְּחִיוָּרָא, וְחִיוָּרָא בְּאוּכְמָתָא – לָקוּתָא הִיא. בְּדוּק אַשְׁכְּחוּהּ.

כִּי קָא נָפֵיק, כְּרוֹ לֵיהּ בֵּירָא וּשְׁדוֹ לֵיהּ צִיפְּתָא עִילָּוֵיהּ, וְאָמְרִי לֵיהּ: לֵיתֵי מָר לִינַח. נָחַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא מֵאֲחוֹרֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ לְיָנוֹקָא: פְּסוֹק לִי פְּסוּקֵיךְ, אֲמַר לֵיהּ: "נְטֵה לְךָ עַל יְמִינְךָ אוֹ עַל שְׂמֹאלְךָ". אֲמַר לַיהּ לְשַׁמְעֵיהּ: מַאי קָא חָזֵית? אֲמַר לֵיהּ: צִיפְּיָתָא דְּשַׁדְיָא. אֲמַר לֵיהּ: הָדַר מִינַּהּ.

לְבָתַר דְּנָפַק, אֲמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא: מְנָא הֲוָה יָדַע מָר? אֲמַר לֵיהּ: חֲדָא – דְּנָחַר לִי מָר. וְעוֹד – דְּפָסַק לִי יְנוֹקָא פְּסוּקָא. וְעוֹד – דַּחֲשִׁידִי עַבְדֵי דְּלָא מְעַלּוּ.

"עָשִׂיתִי לִי שָׂרִים וְשָׂרוֹת וְתַעֲנוּגוֹת בְּנֵי הָאָדָם, שִׁדָּה וְשִׁדּוֹת"; "שָׂרִים וְשָׂרוֹת" – אֵלּוּ מִינֵי זֶמֶר, "וְתַעֲנוּגוֹת בְּנֵי הָאָדָם" – אֵלּוּ בְּרֵיכוֹת וּמֶרְחָצָאוֹת, "שִׁדָּה וְשִׁדּוֹת" – הָכָא תַּרְגִּימוּ: שֵׁידָה וְשֵׁידְתִין. בְּמַעְרְבָא אָמְרִי: שִׁידְתָא.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁלֹשׁ מֵאוֹת מִינֵי שֵׁדִים הָיוּ בְּשִׁיחִין, וְשֵׁידָה עַצְמָהּ אֵינִי יוֹדֵעַ מָה הִיא.

אָמַר מָר, הָכָא תַּרְגִּימוּ: שֵׁידָא וְשֵׁידְתִין. שֵׁידָה וְשֵׁידְתִין – לְמַאי אִיבָּעֵי לֵיהּ? דִּכְתִיב: "וְהַבַּיִת בְּהִבָּנוֹתוֹ אֶבֶן שְׁלֵמָה מַסָּע נִבְנָה וְגוֹ'" – אָמַר לְהוּ לְרַבָּנַן: הֵיכִי אֲעֲבֵיד? אֲמַרוּ לֵיהּ: אֵיכָא שָׁמִירָא דְּאַיְיתִי מֹשֶׁה לְאַבְנֵי אֵפוֹד.

אֲמַר לְהוּ: הֵיכָא אִישְׁתְּכַח? אֲמַרוּ לֵיהּ: אַיְיתִי שֵׁידָה וְשֵׁידְתִין כַּבְשִׁינְהוּ אַהֲדָדֵי, אֶפְשָׁר דְּיָדְעִי וּמְגַלּוּ לָךְ. אַיְיתִי שֵׁידָה וְשֵׁידְתִין כַּבְשִׁינְהוּ אַהֲדָדֵי, אָמְרִי: אָנַן לָא יָדְעִינַן, דִּילְמָא אַשְׁמְדַאי – מַלְכָּא דְּשֵׁידֵי, יָדַע.

אֲמַר לְהוּ: הֵיכָא אִיתֵּיהּ? אָמְרִי לֵיהּ: אִיתֵּיהּ בְּטוּרָא פְּלָן. כָּרֵיא לֵיהּ בֵּירָא, וּמַלְיָא לֵיהּ מַיָּא, וּמִיכַּסְיָא בְּטִינָּרָא, וַחֲתִימָה בְּגוּשְׁפַּנְקֵיהּ; וְכֹל יוֹמָא סָלֵיק לְרָקִיעָא וְנָמַר מְתִיבְתָּא דְּרָקִיעָא, וְנָחֵית לְאַרְעָא וְנָמַר מְתִיבְתָּא דְּאַרְעָא; וְאָתֵי סָיֵיר לֵיהּ לְגוּשְׁפַּנְקֵיהּ וּמְגַלֵּי לֵיהּ וְשָׁתֵי, וּמְכַסֵּי לֵיהּ וְחָתֵים לֵיהּ וְאָזֵיל.

שַׁדְּרֵיהּ לְבָנָיו בֶּן יְהוֹיָדָע, יְהַב לֵיהּ שׁוּשֵׁילְתָּא דַּחֲקִיק עֲלַהּ שֵׁם, וְעִזְקְתָא דַּחֲקִיק עֲלַהּ שֵׁם, וּגְבָבֵי דְּעַמְרָא, וְזִיקֵי דְּחַמְרָא. אֲזַל, כְּרָא בֵּירָא מִתַּתַּאי, וּשְׁפִינְהוּ לְמַיָּא, וְסָתְמִינְהוּ בִּגְבָבֵי דְּעַמְרָא; וּכְרָא בֵּירָא מֵעִילַּאי, (וְשַׁפְכִינְהוּ) [וְשַׁפְכֵיהּ] לְחַמְרָא; וְטַמִּינְהוּ. סְלֵיק יְתֵיב בְּאִילָנָא

כִּי אֲתָא סַיְּירֵיהּ לְגוּשְׁפַּנְקֵיהּ, גַּלְיֵיהּ, אַשְׁכְּחֵיהּ חַמְרָא. אֲמַר: כְּתִיב: "לֵץ הַיַּיִן הוֹמֶה שֵׁכָר, וְכָל שׁוֹגֶה בּוֹ לֹא יֶחְכָּם", וּכְתִיב: "יַנּוּת וְיַיִן וְתִירוֹשׁ יִקַּח לֵב". לָא אִישְׁתִּי. כִּי צָחֵי, לָא סַגִּיא לֵיהּ; אִישְׁתִּי, רָוְא וּגְנָא.

נְחֵית, אֲתָא, שְׁדָא בֵּיהּ שׁוּשֵׁילְתָּא, סְתָמֵיהּ. כִּי אִתְּעַר, הֲוָה קָא מִיפַּרְזַל; אֲמַר לֵיהּ: שְׁמָא דְמָרָךְ עֲלָךְ! שְׁמָא דְמָרָךְ עֲלָךְ!

כִּי נָקֵיט לֵיהּ וְאָתֵי, מְטָא דִּיקְלָא – חַף בֵּיהּ, שַׁדְיֵיהּ; מְטָא לְבֵיתָא – שַׁדְיֵיהּ; מְטָא גַּבֵּי כּוּבָּא דְּהָהִיא אַרְמַלְתָּא, נְפַק֗א

דף סח:

אִיחַנַּנָא לֵיהּ. כְּפָא לְקוֹמְתֵיהּ מִינֵּיהּ, אִיתְּבַר בֵּיהּ גַּרְמָא. אֲמַר, הַיְינוּ דִּכְתִיב: ”וְלָשׁוֹן רַכָּה תְּשַׁבֶּר גֶּרֶם”.

חֲזָא סַמְיָא דַּהֲוָה קָא טָעֵי בְּאוֹרְחָא, אַסְּקֵיהּ לְאוֹרְחֵיהּ. חֲזָא רַוְיָא דַּהֲוָה קָא טָעֵי בְּאוֹרְחָא, אַסְּקֵיהּ לְאוֹרְחֵיהּ. חֲזָא חֲדָוותָא דַּהֲווֹ קָמְחַדֵּי לַהּ, בָּכָה. שַׁמְעֵיהּ לְהָהוּא גַּבְרָא דַּהֲוָה קָאָמַר לְאוּשְׁכָּפָא: עָבֵיד לִי מְסָאנֵי לְשַׁב שְׁנֵי, אַחֵיךְ. חֲזָא הָהוּא קַסְּמָא דַּהֲוָה קָסֵים, אַחֵיךְ.

כִּי מְטָא לְהָתָם, לָא עַיֵּילוּהּ לְגַבֵּיהּ דִּשְׁלֹמֹה עַד תְּלָתָא יוֹמֵי. יוֹמָא קַמָּא אֲמַר לְהוּ: אַמַּאי לָא קָא בָּעֵי לִי מַלְכָּא לְגַבֵּיהּ? אֲמַרוּ לֵיהּ: אַנְסֵיהּ מִישְׁתְּיָא. שְׁקַל לְבֵינְתָּא אוֹתֵיב אַחָבְרַתֵּהּ. אֲתוֹ אֲמַרוּ לֵיהּ לִשְׁלֹמֹה. אֲמַר לְהוּ, הָכִי אֲמַר לְכוּ: הֲדוּר אַשְׁקְיוּהּ.

לְמָחַר אֲמַר לְהוּ: וְאַמַּאי לָא קָא בָּעֵי לִי מַלְכָּא לְגַבֵּיהּ? אֲמַרוּ לֵיהּ: אַנְסֵיהּ מֵיכְלָא. שְׁקַל לְבֵינְתָּא מֵחָבְרַתֵּהּ, אוֹתְבֵהּ אַאַרְעָא. אֲתוֹ אֲמַרוּ לֵיהּ לִשְׁלֹמֹה. אֲמַר לְהוּ, הָכִי אֲמַר לְכוּ: נְגִידוּ מִינֵּיהּ מֵיכְלֵיהּ.

לְסוֹף תְּלָתָא יוֹמֵי עֲיֵיל לְקַמֵּיהּ. שְׁקַל קַנְיָא, וּמְשַׁח אַרְבְּעָה גַּרְמִידֵי, וּשְׁדָא קַמֵּיהּ. אֲמַר לֵיהּ: מִכְּדֵי כִּי מָיֵית הָהוּא גַּבְרָא, לֵית לֵיהּ בְּהָדֵין עָלְמָא אֶלָּא אַרְבָּעָה גַּרְמִידֵי; הַשְׁתָּא כְּבַשְׁתֵּיהּ לְכוּלֵּי עָלְמָא, וְלָא שְׂבַעְתְּ עַד דְּכָבַשְׁתְּ נָמֵי לְדִידִי?!

אֲמַר לֵיהּ: לָא קָא בָּעֵינָא מִינָּךְ מִידֵּי; בָּעֵינָא דְּאֵיבְנֵייהּ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְקָא מִיבְּעֵי לִי שְׁמִירָא. אֲמַר לֵיהּ: לְדִידִי לָא מְסִיר לִי, לְשָׁרָא דְיַמָּא מָסֵיר לֵיהּ; וְלָא יָהֵיב לֵיהּ אֶלָּא לְתַרְנְגוֹלָא בָּרָא, דְּמֵהֵימַן לֵיהּ אַשִּׁבּוּעֲתֵיהּ.

וּמַאי עָבֵד בֵּיהּ? מַמְטֵי לֵיהּ לְטוּרֵי דְּלֵית בְּהוּ יִשּׁוּב, וּמַנַּח לַהּ אַשִּׁינָא דְטוּרָא, וּפָקַע טוּרָא; וּמְנַקֵּיט מַיֵּיתֵי בֵּיזָרְנֵי מֵאֵילָנֵי, וְשָׁדֵי הָתָם, וְהָוֵי יִשּׁוּב. וְהַיְינוּ דְּמִתַּרְגְּמִינַן: ”נַגָּר טוּרָא”.

בְּדַקוּ קִינָּא דְּתַרְנְגוֹלָא בָּרָא דְּאֵית לֵיהּ בְּנֵי, וְחַפְּיוּהּ לְקִינֵּיהּ זוּגֵּיתָא חִיוָּרְתֵּי. כִּי אֲתָא, בָּעֵי לְמֵיעַל וְלָא מָצֵי. אֲזַל אֵיתֵי שְׁמִירָא, וְאוֹתְבֵיהּ עִלָּוֵיהּ. רְמָא בֵּיהּ קָלָא, שַׁדְיֵיהּ, שַׁקְלֵיהּ. אֲזַל חָנַק נַפְשֵׁיהּ אַשִּׁבּוּעֲתֵיהּ.

אֲמַר לֵיהּ בְּנָיָהוּ: מַאי טַעְמָא כִּי חֲזִיתֵיהּ לְהָהוּא סַמְיָא דַּהֲוָה קָא טָעֵי בְּאוֹרְחָא, אַסֵּיקְתֵּיהּ לְאוֹרְחֵיהּ? אֲמַר לֵיהּ: מַכְרְזִי עֲלֵיהּ בִּרְקִיעָא דְּצַדִּיק גָּמוּר הוּא, וּמַאן דַּעֲבַד לֵיהּ נִיחָא נַפְשֵׁיהּ, זָכֵי לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

וּמַאי טַעְמָא כִּי חֲזִיתֵיהּ לְהָהוּא רַוְיָא דְּקָטָעֵי בְּאוֹרְחָא, אַסֵּיקְתֵּיהּ לְאוֹרְחֵיהּ? אֲמַר לֵיהּ: מַכְרְזִי עֲלֵיהּ בִּרְקִיעָא דְּרָשָׁע גָּמוּר הוּא, וְעָבְדִי לֵיהּ נִיחָא נַפְשֵׁיהּ כִּי הֵיכִי דְּלֵיכְלֵיהּ לְעָלְמָא.

מַאי טַעְמָא כִּי חֲזִיתֵיהּ לְהָהוּא חֲדָוּותָא, בְּכֵית? אֲמַר לֵיהּ: בָּעֵי מֵימָת גַּבְרָא בְּגוֹ תְּלָתִין יוֹמִין, וּבָעֲיָא מִינְטַר לְיָבֵם קָטָן תְּלֵיסְרֵי שְׁנִין.

מַאי טַעְמָא כִּי שְׁמַעְתֵּיהּ לְהָהוּא גַּבְרָא דַּאֲמַר לֵיהּ לְאוּשְׁכָּפָא: "עֲבֵיד לִי מְסָאנֵי לְשַׁב שְׁנִין", אֲחֵיכְתְּ? אֲמַר לֵיהּ: הָהוּא, שִׁבְעָה יוֹמֵי לֵית לֵיהּ, מְסָאנֵי לְשַׁב שְׁנִין בָּעֵי?!

מַאי טַעְמָא כִּי חֲזִיתֵיהּ לְהָהוּא קַסְמָא דַּהֲוָה קָסֵים, אַחֵיכְתְּ? אֲמַר לֵיהּ: דַּהֲוָה יָתֵיב אַבֵּי גַּזָּא דְּמַלְכָּא, לְקָסוֹם מַאי דְּאֵיכָּא תּוּתֵיהּ!

תַּרְחֵיהּ גַּבֵּיהּ עַד דְּבָנֵייהּ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ. יוֹמָא חַד הֲוָה קָאֵי לְחוֹדֵיהּ, אֲמַר לֵיהּ: כְּתִיב: "כְּתוֹעֲפוֹת רְאֵם לוֹ"; וְאָמְרִינַן: "כְּתוֹעֲפוֹת" – אֵלּוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, "רְאֵם" – אֵלּוּ הַשֵּׁדִים. מַאי רְבוּתַיְיכוּ מִינַּן?

אֲמַר לֵיהּ: שְׁקוֹל שׁוּשֵׁילְתָּא מִינַּאי, וְהַב לִי עִיזְקָתָךְ, וְאַחְוִי לָךְ רְבוּתַאי. שַׁקְלֵיהּ לְשׁוּשֵׁילְתָּא מִינֵּיהּ, וְיָהֵיב לֵיהּ עִיזְקָתֵיהּ. בַּלְעֵיהּ, אוֹתְבֵיהּ לְחַד גַּפֵּיהּ בִּרְקִיעָא, וּלְחַד גַּפֵּיהּ בְּאַרְעָא, פַּתְקֵיהּ אַרְבַּע מְאָה פַּרְסֵי. עַל הַהִיא שַׁעְתָּא אֲמַר שְׁלֹמֹה: "מַה יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ שֶׁיַּעֲמֹל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ".

"וְזֶה הָיָה חֶלְקִי מִכָּל עֲמָלִי" – מַאי "וְזֶה"? רַב וּשְׁמוּאֵל; חַד אָמַר: מַקְלוֹ; וְחַד אָמַר: גּוּנְדּוֹ. הָיָה מְחַזֵּר עַל הַפְּתָחִים, כֹּל הֵיכָא דְּמָטָא, אָמַר: "אֲנִי קֹהֶלֶת הָיִיתִי מֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלָיִם". כִּי מָטָא גַּבֵּי סַנְהֶדְרִין, אֲמַרוּ רַבָּנַן: מִכְּדֵי שׁוֹטֶה – בַּחֲדָא מִילְתָא לָא סָרִיךְ, מַאי הַאי?

אֲמַרוּ לֵיהּ לְבָנָיְהוּ: קָא בָּעֵי לָךְ מַלְכָּא לְגַבֵּיהּ? אֲמַר לְהוּ: לָא. שְׁלַחוּ לְהוּ לְמַלְכְּווֹתָא: קָאתֵי מַלְכָּא לְגַבַּייכוּ? שְׁלַחוּ לְהוּ: אִין, קָאתֵי. שְׁלַחוּ לְהוּ: בִּידְקוּ בְּכַרְעֵיהּ. שְׁלַחוּ לְהוּ: בְּמוּקֵי קָאתֵי;

וְקָא תָּבַע לְהוּ בְּנִידּוּתַיְיהוּ; וְקָא תָּבַע לַהּ נָמֵי לְבַת שֶׁבַע אִימֵּיהּ. אַתְיוּהּ לִשְׁלֹמֹה, וַהֲבוּ לֵיהּ עִזְקָתָא, וְשׁוּשֵׁילְתָּא דַּחֲקוק עָלֶיהָ שֵׁם. כִּי עָיֵיל, חֲזַייהּ, פְּרַח.

וַאֲפִילּוּ הָכִי, הֲוָה לֵיהּ בִּיעָתוּתָא מִינֵּיהּ. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב: "הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שִׁשִּׁים גִּבֹּרִים סָבִיב לָהּ מִגִּבֹּורֵי יִשְׂרָאֵל, כּוּלָּם אֲחוּזֵי חֶרֶב מְלוּמְּדֵי מִלְחָמָה, אִישׁ חַרְבּוֹ עַל יְרֵיכוֹ מִפַּחַד בַּלֵּילוֹת".

רַב וּשְׁמוּאֵל, חַד אָמַר: מֶלֶךְ וְהֶדְיוֹט, וְחַד אָמַר: מֶלֶךְ וְהֶדְיוֹט וּמֶלֶךְ.
לְדָמָא דְּרַיִשָׁא – לַיְתֵי שׁוּרְבֵּינָא, וּבִינָא, וְאָסָא דְּרָא, וְזֵיתָא, וְחִילְפָּא, וְחִילְפֵּי דַּיְמָא, וְיַבְלָא; וְלִישְׁלוֹקִינְהוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי; וְלִנְטוֹל תְּלָת מְאָה כָּסֵי אַהֲאי גִּיסָא דְּרַיִשָׁא, וּתְלָת מְאָה כָּסֵי אַהֲאי גִּיסָא דְּרַיִשָׁא.
וְאִי לָא – לַיְתֵי וַרְדָּא חִיוָּרָא דְּקָאֵי בְּחַד דָּרָא, וְלִישְׁלְקֵיהּ, וְלִינְטוֹל שִׁיתִּין כָּסֵי אַהֲאי גִּיסָא דְּרַיִשָׁא, וְשִׁיתִּין כָּסֵי אַהֲאי גִּיסָא דְּרַיִשָׁא.
לִצְלִיחְתָּא – לַיְתֵי תַּרְנְגוֹלָא בָּרָא; וְלִישְׁחֲטֵיהּ בְּזוּזָא חִיוָּרָא – אַהָהוּא גִּיסָא דְּכַיֵּיב לֵיהּ, וְנִזְדַּהַר מִדְּמֵיהּ דְּלָא לְסַמְּנֵהוּ לְעֵינֵיהּ; וְלִיתְלֵייהּ בְּסֵיפָא דְּבָבָא – דְּכִי עָיֵיל חֲיֵיף בֵּיהּ, וְכִי נָפֵיק חֲיֵיף בֵּיהּ.

דף סט.

לְבָרוּקְתֵּי – לַיְתֵי עַקְרַבָּא דְּשַׁב חוּמְרֵי, וּנְיַיבְּשֵׁיהּ בְּטוּלָא; וְנִישְׁחוֹק תַּרְתֵּי מְנָתָא כּוּחְלָא, וַחֲדָא מְנָתָא מִינֵּיהּ; וְלִימְלֵי תַּלְתָּא מַכְחֲלֵי בְּהַאי עֵינָא וּתְלָתָא מַכְחֲלֵי בְּהַאי עֵינָא; טְפֵי לָא לִימַלֵּי, דְּאִי לָא – פָּקַע עֵינֵיהּ.
לְשַׁבְרִירֵי דְּלֵילְיָא – נַיְתֵי שׁוּדְרָא בָּרְקָא, וְנַיסַר חֲדָא כַּרְעָא מִינֵּיהּ וַחֲדָא כַּרְעָא מִכַּלְבָּא; וְנִיטְרְפוּ יָנוֹקֵי חַסְפָּא אַבָּתְרֵיהּ, וְלֵימְרוּ לֵיהּ: "אַסָּא כַּלְבָּא אַכְסָא תַּרְנְגוֹלָא"; וְלִיגְבֵּי שַׁב אוּמְצֵי מִשְׁבְּעָה בָּתֵּי, וְלִיתְבִינְהוּ נִיהֲלֵיהּ בְּצִינּוֹרָא דְּדַשָּׁא, וְנֵיכְלִינְהוּ בְּקַלְקוֹלֵי דְּמָתָא.
בָּתַר הָכְי, לִפְשׁוֹט שׁוּדְרָא בָּרְקָא, וְנֵימְרוּ הָכִי: "שַׁבְרִירֵי דִּפְלוֹנִי בַּר פְּלוֹנִיתָא (שַׁבְקִינְהוּ) [וְלִישְׁבְּקוּהּ] לִפְלוֹנִי בַּר פְּלוֹנִיתָא, וְלִיחֲרוּ לְכַלְבָּא בְּבָבִיתָא דְּעֵינֵיהּ".
לְשַׁבְרִירֵי דְּמָמָא – לַיְתֵי שִׁבְעָה סוּמְקֵי מִגַּוּאוֹ דְּחֵיוָתָא, וְנִיטְווֹינְהוּ אַחַסְפָּא דְּאוּמָנָא; וְלִיתֵּיב אֵיהוּ מִגַּוַּאי וְאִינִישׁ אַחֲרִינָא מֵאַבָּרַאי, וְנֵימָא לֵיהּ עַוּירָא: "הַב לִי דְּאֵיכוֹל", וְנֵימָא לֵיהּ הַאִיךְ פְּתִיחָא: "סַב אֵיכוֹל"; וּבָתַר דְּאָכֵיל לִיתְבְּרֵיהּ לְחַסְפָּא, דְּאִי לָא – הָדְרִי עִילְוֵיהּ.
לְדָמָא דְּאָתֵי מִנְּחִירָא – לֵיתֵי גַּבְרָא כֹּהֵן דִּשְׁמֵיהּ לֵוִי, וְלִיכְתּוֹב לֵיהּ לֵוִי לְמַפְרֵעַ. וְאִי לָא – לַיְתֵי אִינִישׁ מֵעָלְמָא, וְנִיכְתּוֹב לֵיהּ: "אֲנָא פַּפֵּי שֵׁילָא בַּר סוּמְקֵי" – לְמַפְרֵעַ.
וְאִי לָא – נִיכְתּוֹב לֵיהּ הָכִי: טַעַם דְּלִי בְּמֵי כֶּסֶף, טַעַם דְּלִי בְּמֵי פְּגָם. וְאִי לָא – לַיְתֵי עִיקָּרָא דְּאַסְפַּסְתָּא, וְאֶשְׁלָא דְּפוּרְיָיא עַתִּיקָא, וְקוּרְטָסָא, וּמוֹרִיקֵי, וְסוּמָקָא דְּלוּלִיבָּא; וְנִקְלְינְהוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי; וְלִיתֵּי גְּבָבָא דְּעַמְרָא וְנִיגְדּוֹל תַּרְתֵּי פְּתִילָתָא, וְלִיטְמֵישׁ בְּחַלָּא, וְנִינַּדְבֵּל בְּקִיטְמָא הָדֵין, וְנִיתֵּיב בִּנְחִירֵיהּ.
וְאִי לָא – לִיחֲזֵי אַמַּת הַמַּיִם דְּאָזְלָא מִמְּזָרַח כְּלַפֵּי מַעֲרָב; וְנִפְסַע וְנֵיקוּם חַד כַּרְעָא לְהַאי גִּיסָא וְחַד כַּרְעָא לְהַאי גִּיסָא; וְנִישְׁקוֹל טִינָא בִּידֵיהּ דְּיַמִּינָא מִתּוּתֵי כַּרְעָא דִּשְׂמָאלֵיהּ,

וּבִידֵיהּ דְּשַׁמָּאלָא מְתוּתֵי כַּרְעָא דְיַמִּינֵיהּ; וְנִיגְדּוֹל תַּרְתֵּי פְּתִילָתָא דְעַמְרָא וְנִיטְמֵישׁ בְּטִינָא, וְנִיתֵּיב בִּנְחִירֵיהּ.

וְאִי לָא – לֵיתֵיב תּוּתֵי מַרְזָבָא, וְנַיְיתוֹ מַיָּא וְלִישְׁדּוֹ עֲלֵיהּ, וְלֵימְרוּ: ״כִּי הֵיכִי דְּפָסְקִי הָנֵי מַיָּא, לִיפְסוֹק דְּמֵיהּ דִּפְלָנְיָא בַּר פְּלָנְיָתָא״.

לְדָמָא דְּאָתֵי מִפּוּמָּא – בָּדְקִינַן לֵיהּ בְּגִילָּא דְּחִיטְּתָא, אִי סָרִיךְ – מֵרִיאָה קָאָתֵי וְאִית לֵיהּ תַּקָּנְתָּא, וְאִי לָא – מִכַּבְדָּא קָאָתֵי וְלֵית לֵיהּ תַּקָּנְתָּא.

אָמַר לֵיהּ רַב אַמֵּי לְרַב אָשֵׁי, וְהָאָנַן אִיפְּכָא תְּנַן: נִיטָּל הַכָּבֵד וְלֹא נִשְׁתַּיֵּיר הֵימֶנָּה כְּלוּם, הָרֵיאָה שֶׁנִּיקְּבָה אוֹ שֶׁחָסְרָה! אָמַר לֵיהּ: כֵּיוָן דְּמִפּוּמֵיהּ קָאָתֵי, אֵימַר אִיתְּמוֹחֵי אִיתְּמַח.

אָמַר מָר: אִי מֵרִיאָה קָאָתֵי, אִית לֵיהּ תַּקָּנְתָּא. מַאי תַּקָּנְתֵּיהּ? לֵיתֵי שִׁבְעָה כּוּנֵי מִפֵּירְמָא דְּסִילְקָא, וְשִׁבְעָה כּוּנֵי פִּירְמָא דְּכַרְתֵּי, וְחַמְשָׁה כּוּנֵי פִּרְיָדָא, וּתְלָתָא כּוּנֵי דְּטָלָפְחֵי, וְכוּנָא דְּכַמּוֹנָא, וְכוּנָא (דְּחַבְלֵי) [וְדַתְבְלֵי]; וּכְנָגְדָּן – כַּנְתָּא פְּטִירְתָּא; וְלִיבַשֵּׁיל וְלֵיכוֹל, וְלִישְׁתֵּי אַבָּתְרֵיהּ שִׁיכְרָא חֲרִיפָא דְּטַבְתָּא.

לְכַבָּא – אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא: לֵיתֵי תּוּמָא יְחִידָאָה וְנִימְרְסֵיהּ בְּמִישְׁחָא וּמִילְחָא, וְנִתְבֵּיהּ אַטֵּופְרָא דְּאִלְיוֹנָא דְּהָהוּא גִּיסָא דְּכָיֵיב לֵיהּ, וְנַהֲדַר לֵיהּ גַּדְנָפָא דְּלֵישָׁא. וְנִיזְדַּהַר לְבֵישְׁרֵיהּ, דְּקָשֵׁי לְחִיוָּרָא.

לְחִינְכֵי – אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: חוּמְתִי – כִּי מַמְרוּ, וְעִיקָּרָא דְּחוּמְתִי – עֲדַיִן מְמַמְרוּ, וְנִינְקוֹט בְּפוּמֵיהּ. הָנֵי לְאוֹקוֹמֵי; לְבַשּׁוֹלֵי – לַיְיתֵי פָּארֵי דְּרֵישׁ נָפְיָא, וּטְלָפְחֵי בְּעַפְרַיְיהוּ, וְשׁוּבְלִילְתָּא, וְחוּמַרְתָּא דִּכְשׁוּתָא, וְנִינְקוֹט כְּאַמְגּוּזָא בְּפוּמֵיהּ.

לְאִיפְּתּוֹחֵי – לִינַפַּח לֵיהּ חַבְרֵיהּ תַּחְלֵי חִיוָּרְתָּא בְּגִילָּא דְּחִיטְּתָא. לְאַסּוֹקֵי – לַיְתֵי עַפְרָא מְטוּלָא דְּבֵית הַכִּסֵּא, וְנִיגְבּוֹל בְּדוּבְשָׁא וְנֵיכוֹל, דְּמֵעַלֵּי לֵיהּ.

לְבַרְסָם – לַיְתֵי כִּי פִּיסְתָּקָא דְּנִישְׁדּוּר, וְכִי אַמְגּוּזָא דְּחֶלְבְּנִיתָא דּוּבְשָׁנִיתָא, וּמְלֵי תַּרְוּוֹדָא דּוּבְשָׁא חִיוָּרָא, וּמְלֵי נַטְלָא בַּת מָחוֹזָא חַמְרָא נְקִידָא; וְנִישְׁלוֹקִינְהוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי; וְכִי בְּשִׁיל נִשְׁדּוּר – בְּשִׁיל לֵיהּ כּוּלֵּיהּ. וְאִי לָא – לֵיתֵי רְבִיעֵיתָא דַּחֲלָבָא דְּעִיזָּא חִיוָּרְתִּי

דף סט:

וְנִיטַּיְיפֵיהּ אַתְּלַת קִלְחֵי כְּרָבָא, וְנִיבְחֲשֵׁיהּ בְּגוּוָזָא דְּמַרְמָהִין; וְכִי בְּשִׁיל גּוּוָזָא דְּמַרְמָהִין – בְּשִׁיל לֵיהּ כּוּלֵּיהּ. וְאִי לָא – לֵיתֵי נִפְקָא דְּכַלְבָּא חִיוָּרָא, וְנִיגְבּוֹל בְּנִטְפָא. וְכַמָּה דְּאֶפְשָׁר – נִפְקָא לָא נֵיכוֹל, דְּמָפְרִיק.

לְגִירָא – לֵיתֵי גִּירָא דְּלִילְיָתָא, וְנֵיפְכֵּיהּ, וְנִשְׁדֵּי מַיָּא עִלָּוֵיהּ וְנִשְׁתֵּי. וְאִי לָא – לֵיתֵי מִמַּיָּא דְּאִישְׁתֵּי מִינַּיְיהוּ כַּלְבָּא בְּלֵילְיָא; וְנִיזְדַּהַר מִגִּילּוּיָא. לְגִילּוּיָא – אַנְפָּקָא דְּחַמְרָא חַיָּיא. לְמוּרְסָא – אַנְפָּקָא דְּחַמְרָא, בְּאַהֲלָא תּוֹלָאנָא.

לְפִירְחָא דְלִיבָּא – לַיְתֵי תְּלָת בְּרוֹשְׁיָיאתָא דְשָׁעֲרֵי, וְנִשְׁטְרִינְהוּ בְּכַמְכָּא דְלָא עָבַר עֵילָוֵיהּ אַרְבְּעִין יוֹמִין, וְנֵיכוֹל; וְנִשְׁתֵּי אַבָּתְרַיְיהוּ חַמְרָא מַרְקָא. אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא מִדִּיפְתִּי לְרָבִינָא: וְכָל שֶׁכֵּן דְּפָרַח לִיבֵּיהּ! אָמַר לֵיהּ: אֲנָא – לִיוּקְרָא דְלִיבָּא אָמַרִי;

לְפִירְחָא דְלִיבָּא – לַיְתֵי תְּלָת בְּרוֹשְׁיָיאתָא דְחִיטֵּי, וְנִישְׁטְרִינְהוּ בְּדוּבְשָׁא וְנֵיכוֹל, וְנִישְׁתֵּי אַבָּתְרַיְיהוּ חַמְרָא חַיָּיא.

לְצַרְחָא דְלִיבָּא – לַיְתֵי תְּלָת בֵּיעֵי נִינְיָיא, וּבֵיעָתָא דְכַמּוֹנָא, וּבֵיעָתָא דְשׁוּמְשְׁמֵי, וְלֵיכוֹל.

לְכָאֵב מְעֵי – לַיְתֵי תְּלָת מְאָה פִּלְפְּלֵי אֲרִיכָתָא, וְכֹל יוֹמֵי נְשַׁתֵּי מְאָה מִינַיְיהוּ בְּחַמְרָא. רָבִין דְּמִן נָרֵשׁ עָבַד לַהּ לְבַרְתֵּיהּ דְּרַב אָשֵׁי מְאָה וְחַמְשִׁין מַהֲנֵי דִּידַן, וְאִתְּסִיאַת.

לְכִירְצָא – אַנְפָּקָא דְּחַמְרָא בַּאֲטַרְפָּא דְּעָרָאה. לְכִירְצָא חִיוָּרָא – לַיְתֵי בִּיזְרָא גַּלְגִּילָא וְנִיצְיְירֵיהּ בְּשִׁיסְתַּגּ, וְנִיתְיְירֵיהּ בְּמַיָּא וְנִשְׁתֵּיהּ; וְנִזְדַּהַר מִבֵּינְתָא, דְּאִי לָא – מְנַקְּבָא לַהּ לְמַעְיָיניָיהּ.

לְמֵיסַר – סִיסִין רַטִּיבָא בְּמַיָּא. לְמֵישְׁרֵא – יַבִּישְׁתָּא בְּמַיָּא. וְסִימָנָךְ: אִיצָא רַטִּיב[תָּ]א דְּסָכַר נַהֲרָא.

לְטָחֳלָא – לַיְתֵי שַׁב בֵּינֵי דְמַיָּא וּנְיַיבְּשֵׁינְהוּ בְּטוּלָא, וְכֹל יוֹמָא נִישְׁתֵּי תַּרְתֵּי וְתִלְתָּא בְּחַמְרָא. וְאִי לָא – לַיְתֵי טָחֳלָא דְצִיפְרְתָּא דְּלָא אִיפְּתַח, וְנִטְחֵיֵיהּ בְּתַנּוּרָא, וְנוֹקֵי לַהֲדֵיהּ, וְנֵימָא: "כִּי הֵיכִי דְּיַבֵּישׁ הַאי טָחֳלָא, נַיְיבֵּשׁ טָחֳלֵיהּ דִּפְלוֹנִי בַּר פְּלוֹנִיתָא".

וְאִי לָא – נִיטְחֵייהּ בֵּינֵי אוּרְבֵי דְבֵיתָא חַדְתָּא, וְנֵימָא הָכִי. וְאִי לָא, לִיבָּקֵי שָׁכְבָא דִּשְׁכֵיב בְּשַׁבְּתָא, וְנִישְׁקְלֵיהּ לִידֵיהּ וְנוֹתְבֵהּ אַטָּחֳלֵיהּ, וְנֵימָא: "כִּי הֵיכִי דְּיַבֵּישׁ הָא יָדָא, נַיְיבֵּשׁ טָחֳלֵיהּ דִּפְלוֹנִי בַּר פְּלוֹנִיתָא".

וְאִי לָא – נַיְתֵי בֵּיעֵיתָא וְנִיטְווֵייהּ בֵּי נַפָּחָא, וְנֵיכְלֵיהּ בְּמַיָּא דְּבֵי נַפָּחָא, וְנִישְׁתֵּי מִמַּיָּא דְּבֵי נַפָּחָא. הָהִיא עִיזָּא דַּהֲוָת שָׁתְיָא מַיָּא דְּבֵי נַפָּחָא, אִישְׁתְּחִיט – וְלָא אִישְׁתְּכַח לַהּ טָחֳלָא.

וְאִי לָא – לִיפְתַּח חָבִיתָא דְּחַמְרָא לִשְׁמֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אַשֵׁי: אִי אִית לֵיהּ חָבִיתָא דְחַמְרָא, לָא אָתֵי לְקַמֵּיהּ דְּמָר. אֶלָּא מַרְגֵּל בְּפַת שַׁחֲרִית, דְּמַעֲלְיָא לְכוּלֵּי גּוּפֵיהּ.

לְרוּשְׁחָתָא – לַיְתֵי אַקִּיקָא, וְאֵילְווֹא, וְאַסְפִּירְכָא, וּמַרְתְּכָא, וְחוּמַרְתָּא דְּפִילוֹן, וּשְׁיָיפָא דַּחֲמִימְתָּא, וְנִינְקֹט בְּשַׁחֲקֵי דְכִיתָּנָא – בְּקַנְיְיטָא, וְדַעֲמַר גּוּפְנָא – בְּסִיתְוָא. וְאִי לָא – לִישְׁתֵּי שִׁיכְרָא מַרְקָא.

לְשִׁגְרוֹנָא – לַיְתֵי פִּתְיָא דְמוֹנֵיגֵי, וְנִיעַנְּדְרֵיהּ שִׁיתִּין זִימְנֵי אַהָא מְטַחְתֵּיהּ, וְשִׁיתִּין זִימְנֵי אַהָא מְטַחְתֵּיהּ.

לְצָמִירְתָּא – לַיְתֵי תְּלָת נִיטּוּפְיָיתָא מִישְׁחָא דְכוּפְרָא, וּתְלָת נִיטּוּפְיָיתָא אִיצָרָא דְכַרְתֵּי, וּתְלָת נִיטּוּפְיָיתָא דְחַמְרָא נְקִידָא, וְלִישְׁדֵי לֵיהּ לְאִישׁ – בַּאֲמָה, וּלְאִשָּׁה – בְּאוֹתוֹ מָקוֹם.

וְאִי לָא – לַיְתֵי אוּנָא דְזִיקָא, וְלִתְלֵי לֵיהּ לְאִישׁ בָּאַמָּה, וּלְאִשָּׁה בַּדַּדִּין. וְאִי לָא – לַיְתֵי חוֹטֵא דְּזָהֲרִירְתָא דְּשָׁדְתֵיהּ דּוּמָה בַּת דּוּמָה, וְלִיתְלֵי לֵיהּ לְאִישׁ בָּאַמָּה וּלְאִשָּׁה בַּדַּדִּין.

וְאִי לָא – לַיְתֵי כִּינָּה דְּזָכָר וּנְקֵבָה, וְלִיתְלֵי לֵיהּ לְאִישׁ בָּאַמָּה וּלְאִשָּׁה בְּאוֹתוֹ מָקוֹם; וְכִי מַשְׁתִּין, נַשְׁתִּין אַסִּיסָנָא יַבִּישְׁתָּא בְּצִינּוֹרָא דְּדַשָּׁא, וּנְעַיֵּין בְּחוּמַּרְתָּא דְּנָפְקָא מִינֵּיהּ, דְּמָעַלְיָא לְכוּלְּהוּ צִימְרֵי.

לְצִימְרָא בָּרָא – לַיְתֵי תְּלָתָא גְּרִיבֵי סוּפְלֵי, וּתְלָתָא גְּרִיבֵי אַטְרַף אַדְּרָא, וְנִישְׁלוֹקִינְהוּ כֹּל חַד לְחוֹדֵיהּ; וְלִיתֵיב בֵּינַיְיהוּ; וְלִתְבִינְהוּ בְּתַרְתֵּי מְשִׁיכְלֵי, וְנַיְתֵי פָּתוּרָא וְנַנַּח עִילָּוֵיהּ, וְנֵיקוּם מֵעִילָּוֵי הַאי וְלֵותֵיב עִילָּוֵי הַאי, וּמֵעִילָּוֵי הַאי וְלֵותֵיב עִילָּוֵי הַאי, עַד דְּנִיסַּק בֵּיהּ הַבְלָא; וְלִסְחֵי מִינַּיְיהוּ, וְכִי שָׁתֵי – מַמַּיָּא דְאַדְּרָא לִישְׁתֵּי, מִמַּיָּא דְסוּפְלֵי לָא לִישְׁתֵּי; מְשׁוּם דְּמִיעַקְּרִי.

לְצִימְרָא גַּוּוֹנָא – לַיְתֵי שִׁבְעָה בּוּנֵי דְּסִילְקָא מִשַּׁב מְשָׁאֲרֵי, וְנִישְׁלוֹקִינְהוּ בְּעַפְרַיְיהוּ, וְנֵיכוֹל, וְנִישְׁתֵּי אַטְרַף אַדְּרָא בְּשִׁיכְרָא, אוֹ

דף ע.

עִנְבֵי תַּאֲלָא בְּמַיִם.

לַחֲזִזִיתָא – לַיְתֵי שַׁב חִיטֵּי אַרְזַנְיֵיתָא, וְנִיקְלִינְהוּ אַמָּרָא חַדְתָּא, וְנָפֵיק מִשְׁחָא מִינַּיְיהוּ, וְנֵישׁוּף. רַב שִׁימִי בַּר אָשֵׁי עָבַד לֵיהּ לְהָהוּא גּוֹי לְדָבָר אַחֵר, וְאִיתַּסִּי.

אָמַר שְׁמוּאֵל: הַאי מַאן דְּמָחוֹ לֵיהּ בַּאֲלוֹנְכֵי דְּפָרְסָאֵי, מִיחְיָיא לָא חָיֵי; אַדְּהָכִי וְהָכִי, נִיסְפּוֹ לֵיהּ בִּשְׂרָא שַׁמִּינָא אַגּוּמְרֵי, וְחַמְרָא חַיָּיא, אֶפְשָׁר דְּחָיֵי פּוּרְתָּא וּמְפַקֵּיד אַבֵּיתֵיהּ.

אָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין: הַאי מַאן דִּבְלַע זִיבּוּרָא – מִיחְיָיא לָא חָיֵי, אַדְּהָכִי וְהָכִי נַשְׁקֵיהּ רְבִיעֵיתָא דְּחַלְּא שַׁמְגָּז, אֶפְשָׁר דְּחָיֵי פּוּרְתָּא וּמְפַקֵּיד לְבֵיתֵיהּ.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: אָכַל בְּשַׂר שׁוֹר בְּלֶפֶת, וְלָן בַּלְּבָנָה בְּלֵילֵי אַרְבָּעָה עָשָׂר אוֹ חֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּתִקּוּפַת תַּמּוּז – אֹחַזְתּוֹ אֶחִילוּ.

תָּנָא: וְהַמַּלֵּא כְּרֵיסוֹ מִכָּל דָּבָר, אֹחַזְתּוֹ אֶחִילוּ. אָמַר רַב פָּפָּא: אֲפִילּוּ מִתַּמְרֵי. פְּשִׁיטָא! סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא, הוֹאִיל וְאָמַר מָר: תַּמְרֵי – מַשְׁבְּעָן, וּמְשַׁחֲנָן, וּמְשַׁלְשְׁלָן, וּמְאַשְׁרָן וְלָא מְפַנְּקָן; אֵימָא לָא, קָא מַשְׁמַע לַן.

מַאי אֶחִילוּ? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אֵשׁ שֶׁל עֲצָמוֹת. מַאי "אֵשׁ שֶׁל עֲצָמוֹת"? אָמַר אַבָּיֵי: אֵשׁ גַּרְמֵי.

מַאי אָסוּתֵיהּ? אָמַר אַבָּיֵי, אָמְרָה לִי אֵם: כּוּלְּהוּ שַׁקְיֵינֵי – תְּלָתָא, וְשִׁבְעָא, וּתְרֵיסַר; וְהַאי – עַד דְּמִתַּסֵּי.

כּוּלְהוּ שַׁקְיֵינֵי – אַלִּיבָּא רֵיקָנָא, וְהַאי – בָּתַר דְּאָכַל, וְשָׁתֵי, וְעָיֵיל לְבֵית הַכִּסֵּא, וְנָפֵיק וּמָשֵׁי יְדֵיהּ. וּמַיְיתוּ לֵיהּ בּוּנָא דִּשְׁתִיתָא דִּטְלָפְחֵי, וּבוּנָא דְּחַמְרָא עַתִּיקָא, וְנַיְגְבְּלִינְהוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי וְנֵיכוֹל; וְנִיכְרוֹךְ בְּסִדִינֵיהּ, וְנַיְגְנֵיהּ, וְלֵיכָּא דְּנוֹקְמֵיהּ עַד דְּקָאֵי מְנַפְּשֵׁיהּ; וְכִי קָאֵי, לֵישְׁקְלֵיהּ לְסִדִינֵיהּ מִינֵּיהּ, וְאִי לָא, הָדַר עֵילְוֵיהּ.

אָמַר לֵיהּ אֵלִיָּהוּ לְרַבִּי נָתָן: אֶכוֹל שְׁלִישׁ וּשְׁתֵּה שְׁלִישׁ וְהַנַּח שְׁלִישׁ – לְכִשְׁתִּכְעוֹס, תַּעֲמוֹד עַל מִילּוּאֶךָ.

תָּנֵי רַבִּי חִיָּיא: הָרוֹצֶה שֶׁלֹּא יָבֹא לִידֵי חוֹלִי מֵעַיִים, יְהֵא רָגִיל בְּטִיבּוּל – קַיִץ וְחוֹרֶף; סְעוּדָתְךָ שֶׁהֲנָאָתְךָ מְמֻנָּה – מְשׁוֹךְ יָדְךָ הֵימֶנָּה; וְאַל תְּשַׁהֶּה עַצְמְךָ בְּשָׁעָה שֶׁאַתָּה צָרִיךְ לְנַקְבֶיךָ.

אָמַר מָר עוּקְבָא: הַאי מַאן דְּשָׁתֵי טִילְיָא חִיוָּרָא – אֹחֲזָתוֹ וִיתֵק. אָמַר רַב חִסְדָּא: שִׁיתִּין מִינֵי חַמְרָא הָווֹ, מְעַלְיָא דְּכוּלְּהוּ – סוּמָקָא רֵיחָתָנָא, גְּרִיעָא דְּכוּלְּהוּ – טִילְיָא חִיוָּרָא.

אָמַר רַב יְהוּדָה: הַאי מַאן דְּיָתֵיב בְּצַפְרָנֵי נִיסָן גַּבֵּי נוּרָא, וְשָׁייף מִשְׁחָא, וְנָפֵיק וְיָתֵיב בְּשִׁמְשָׁא – אֹחֲזָתוֹ וִיתֵק.

תָּנוּ רַבָּנָן: הִקִּיז דָּם וְשִׁימֵּשׁ מִטָּתוֹ – הוֹוְיין לוֹ בָּנִים וִיתְקְיְין. הִקִּיזוּ שְׁנֵיהֶם וְשִׁימְּשׁוּ – הוֹוְיין לָהֶן בָּנִים בַּעֲלֵי רָאתָן. אָמַר רַב פָּפָּא: לָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּלָא טָעֵים מִידֵּי, אֲבָל טָעֵים מִידֵּי – לֵית לַן בַּהּ.

אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא: בָּא מִן הַדֶּרֶךְ וְשִׁימֵּשׁ מִטָּתוֹ – הוֹוְיין לוֹ בָּנִים וִיתְקְיְין. תָּנוּ רַבָּנָן: הַבָּא מִבֵּית הַכִּסֵּא, אַל יְשַׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ עַד שֶׁיִּשְׁהֶה שִׁיעוּר חֲצִי מִיל, מִפְּנֵי שֶׁשֵּׁד בֵּית הַכִּסֵּא מְלַוֶּה עִמּוֹ; וְאִם שִׁימֵּשׁ – הוֹוְיין לוֹ בָּנִים נְכֵפִים.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַמְשַׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ מְעוּמָּד – אוֹחֲזָתוֹ עֲוִית; מְיוּשָּׁב – אוֹחֲזָתוֹ דַּלְרָיָא; הִיא מִלְמַעְלָה וְהוּא מִלְמַטָּה – אוֹחֲזָתוֹ דַּלְרָיָא.

מַאי דַּלְרָיָא? אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: סַם דַּלְרָיָא – דַּרְדָּרָא. מַאי דַּרְדָּרָא? אָמַר אַבָּיֵי: מוֹרִיקָא דְּחוֹחֵי. רַב פָּפָּא אָלֵיס וּבָלַע לֵיהּ. רַב פַּפִּי אָלֵיס וְשָׁדֵי לֵיהּ.

אָמַר אַבָּיֵי: מִי שֶׁאֵינוֹ בָּקִי בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ, לֵיתֵי שִׁלְשָׁה קְפִיזֵי קוּרְטָמֵי דְּחוֹחֵי, וְנֵידּוּקִינְהוּ, וְנִישְׁלְקִינְהוּ בְּחַמְרָא וְנִישְׁתֵּי. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֵן הֵן הֶחָזִירוּנִי לְנַעֲרוּתִי.

שִׁלְשָׁה דְּבָרִים מַכְחִישִׁים כֹּחוֹ שֶׁל אָדָם, וְאֵלּוּ הֵן: פַּחַד, דֶּרֶךְ וְעוֹן. פַּחַד – דִּכְתִיב: "לִבִּי סְחָרְחַר עֲזָבַנִי כֹּחִי". דֶּרֶךְ – דִּכְתִיב: "עִנָּה בַדֶּרֶךְ כֹּחִי". עָוֹן – דִּכְתִיב: "כָּשַׁל בַּעֲוֹנִי כֹּחִי".

שִׁלְשָׁה דְּבָרִים מַתִּיזִין גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם, וְאֵלּוּ הֵן: אָכַל מְעוּמָּד, וְשָׁתָה מְעוּמָּד, וְשִׁימֵּשׁ מִטָּתוֹ מְעוּמָּד.

חֲמִשָּׁה קְרוֹבִין לְמִיתָה יוֹתֵר מִן הַחַיִּים, וְאֵלּוּ הֵן: אָכַל וְעָמַד, שָׁתָה וְעָמַד, הִקִּיז דָּם וְעָמַד, יָשַׁן וְעָמַד, שִׁימֵּשׁ מִטָּתוֹ וְעָמַד.

שִׁשָּׁה, הָעוֹשֶׂה אוֹתָן – מִיָּד מֵת, וְאֵלּוּ הֵן: הַבָּא בַּדֶּרֶךְ וְנִתְיַיגֵּעַ, הִקִּיז דָּם, וְנִכְנַס לְבֵית הַמֶּרְחָץ, וְשָׁתָה וְנִשְׁתַּכֵּר, וְיָשַׁן עַל גַּבֵּי קַרְקַע, וְשִׁימֵּשׁ מִטָּתוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וְהוּא שֶׁעָשָׂאן כְּסִידְרָן.

אָמַר אַבָּיֵי: כְּסִידְרָן – מֵת, שֶׁלֹּא כְּסִידְרָן – חָלִישׁ. אִינִי?! וְהָא מְעוּרַת עֲבַדָה לֵיהּ לְעַבְדָּהּ תְּלָת מִינַּייהוּ, וּמִית! הָהוּא כָּחוּשׁ הֲוָה.

שְׁמוֹנָה – רוּבָּן קָשֶׁה וּמִיעוּטָן יָפֶה, וְאֵלּוּ הֵן: דֶּרֶךְ, וְדֶרֶךְ אֶרֶץ, עוֹשֶׁר, וּמְלָאכָה, יַיִן, וְשֵׁינָה, חַמִּין, וְהַקָּזַת דָּם.

שְׁמוֹנָה מְמַעֲטִים אֶת הַזֶּרַע, וְאֵלּוּ הֵן: הַמֶּלַח, וְהָרֶעָב, וְהַנָּתֶק, בְּכִייָה, וְשֵׁינָה עַל גַּבֵּי קַרְקַע, וְגֶרְגְּרָנִיּוֹת, וּכְשׁוּת שֶׁלֹּא בְּזְמַנָּהּ, וְהַקָּזַת דָּם לְמַטָּה – כְּפָלַיִם.

תָּנָא: כְּשֵׁם שֶׁקָּשֶׁה לְמַטָּה כְּפָלַיִם, כָּךְ יָפֶה לְמַעְלָה – כְּפָלַיִם. אָמַר רַב פָּפָּא:

דף ע:

לְמַטָּה – לְמַטָּה מִן הַבֵּיצִים, לְמַעְלָה – לְמַעְלָה מִן הַבֵּיצִים.

וּכְשׁוּת שֶׁלֹּא בְּזְמַנָּהּ. תָּנָא: כְּשֵׁם שֶׁקָּשֶׁה שֶׁלֹּא בְּזְמַנָּהּ, כָּךְ יָפֶה בְּזְמַנָּהּ. אָמַר רַב פָּפָּא: זְמַנָּהּ – תַּמּוּז, שֶׁלֹּא בְּזְמַנָּהּ – טֵבֵת, יוֹמֵי נִיסָן וְיוֹמֵי תִּשְׁרֵי – לָא מְעַלּוּ וְלָא קָשׁוּ.

אָמַר: "כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי", וַאֲחָזוֹ קוּרְדְּיָיקוֹס, וְחָזַר וְאָמַר: "אַל תִּכְתְּבוּ" – אֵין דְּבָרָיו הָאַחֲרוֹנִים כְּלוּם. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין גֵּט לְאַלְתַּר. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֵין כּוֹתְבִין אֶלָּא לִכְשֶׁיִּשְׁתַּפֶּה.

מַאי טַעְמָא דְּרַיִּשׁ לָקִישׁ? דִּקְתָנֵי: אֵין בְּדָבָרָיו הָאַחֲרוֹנִים כְּלוּם. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר לָךְ: אֵין בְּדָבָרָיו הָאַחֲרוֹנִים כְּלוּם – דִּלְכִי מִתְצַיל לָא צָרִיךְ לְמֵיהְדַּר אֵימְלוֹכֵי בֵּיהּ; וּלְעוֹלָם אֵין כּוֹתְבִין אֶלָּא לִכְשֶׁיִּשְׁתַּפֶּה.

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? רֵישׁ לָקִישׁ מְדַמֵּי לֵיהּ לְיָשֵׁן, וְרַבִּי יוֹחָנָן מְדַמֵּי לֵיהּ לְשׁוֹטֶה.

וְרַבִּי יוֹחָנָן נָמֵי לִידַמְּיֵהּ לְיָשֵׁן! יָשֵׁן – לָא מְחוּפַּר מַעֲשֶׂה, הַאי – מְחוּפַּר מַעֲשֶׂה.

וְרֵישׁ לָקִישׁ נָמֵי נִידַמְּיֵהּ לְשׁוֹטֶה! שׁוֹטֶה לָא סַמֵּיהּ בִּידַן, הַאי, סַמֵּיהּ בִּידַן – בִּישְׁרָא סוּמָקָא אַגּוּמְרֵי, וְחַמְרָא מַרְקָא.

וּמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי?! וְהָאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: שָׁחַט בּוֹ שְׁנַיִם, אוֹ רוֹב שְׁנַיִם, וְרָמַז וְאָמַר: "כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי" – הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ;

וְתַנְיָא: רָאוּהוּ מְגוּיָּד אוֹ צָלוּב עַל הַצְּלִיבָה, וְרָמַז וְאָמַר: "כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי" – הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ!

הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתָם דַּעְתָּא צִילּוּתָא הִיא, וּכְחִישׁוּתָא הוּא דְּאִתְחִילָה בֵּיהּ; הָכָא דַּעְתָּא שְׁגִישְׁתָּא הִיא.

וּמִי אָמַר שְׁמוּאֵל הָכִי?! וְהָאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: שָׁחַט בּוֹ שְׁנַיִם אוֹ רוֹב שְׁנַיִם, וּבָרַח – מְעִידִין עָלָיו. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ חַי הוּא, אַמַּאי מְעִידִין עָלָיו?

אָמְרִי: חַי הוּא – וְסוֹפוֹ לָמוּת.

אֶלָּא מֵעַתָּה, יֶהֱא גּוֹלֶה עַל יָדוֹ! אַלְמָה תַּנְיָא: שָׁחַט בּוֹ שְׁנַיִם אוֹ רוֹב שְׁנַיִם – הֲרֵי זֶה אֵינוֹ גּוֹלֶה?

הָא אִיתְּמַר עֲלַהּ, אָמַר רַבִּי הוֹשַׁעְיָא: חֲיִישִׁינַן שֶׁמָּא הָרוּחַ בִּלְבָּלַתּוּ. אִי נָמֵי, הוּא קִירַב אֶת מִיתָתוֹ.

מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דְּשַׁחְטֵיהּ בְּבֵיתָא דְּשִׁישָׁא, וּפֵירְכֵס. אִי נָמֵי, דְּשַׁחְטֵיהּ בְּבָרָא, וְלָא פֵּירְכֵס.

נִשְׁתַּתֵּק, וְאָמְרוּ לוֹ: "נִכְתּוֹב גֵּט לְאִשְׁתְּךָ" כּוּ'. וְלֵיחוּשׁ דִּלְמָא שִׁיחְיָא דְּ"לָאו" לָאו" נַקְטֵיהּ, אִי נָמֵי שִׁיחְיָא דְּ"הֵן הֵן" נַקְטֵיהּ!

אָמַר רַב יוֹסֵף בַּר מְנְיוֹמִי אָמַר רַב נַחְמָן: דְּאָמְרִינַן לֵיהּ בְּסֵירוּגִין.

וְלֵיחוּשׁ דִּלְמָא שִׁיחְיָא דְּסֵירוּגִין נַקְטֵיהּ! דְּאָמְרִינַן לֵיהּ חַד "לָאו" וּתְרֵין "הֵן", וּתְרֵין "לָאו" וְחַד "הֵן".

דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל תָּנָא: אוֹמְרִים לוֹ דְּבָרִים שֶׁל יְמוֹת הַחַמָּה בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, וְשֶׁל יְמוֹת הַגְּשָׁמִים בִּימוֹת הַחַמָּה.

מַאי נִיהוּ? אִילֵימָא גְּלוּפְקָרֵי וּסְדִינֵי – לֵיחוּשׁ דִּלְמָא קוֹרָא אַחֲדֵיהּ, אִי נָמֵי חַמָּה אַחֲדֵיהּ!

דף עא.

אֶלָּא בְּפֵירֵי.

אָמַר רַב כָּהֲנָא אָמַר רַב: חַרֵשׁ שֶׁיָּכוֹל לְדַבֵּר מִתּוֹךְ הַכְּתָב, כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין גֵּט לְאִשְׁתּוֹ. אָמַר רַב יוֹסֵף: מַאי קָא מַשְׁמַע לַן? תְּנֵינָא: נִשְׁתַּתֵּק, וְאָמְרוּ לוֹ: "נִכְתּוֹב גֵּט לְאִשְׁתְּךָ?" וְהִרְכִּין בְּרֹאשׁוֹ, בּוֹדְקִין אוֹתוֹ שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים, אִם אָמַר עַל לָאו – "לָאו", וְעַל הֵן – "הֵן", הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ.

אֲמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא: אִלֵּם קָאָמְרַתְּ? שָׁאנֵי אִלֵּם – דְּתַנְיָא: מְדַבֵּר וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ – זֶהוּ חֵרֵשׁ, שׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר – זֶהוּ אִלֵּם, וְזֶה וָזֶה הֲרֵי הֵן כְּפִקְחִין לְכָל דִּבְרֵיהֶם.

וּמַאי דְּמְדַבֵּר וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ זֶהוּ חֵרֵשׁ, שׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר זֶהוּ אִלֵּם? דִּכְתִיב: "וַאֲנִי כְּחֵרֵשׁ לֹא אֶשְׁמָע וּכְאִלֵּם לֹא יִפְתַּח פִּיו". וְאִי בָּעֵית אֵימָא, כִּדְאָמְרִי אִינָשֵׁי: אִישְׁתְּקִיל מִילּוֹלֵיהּ.

אָמַר רַבִּי זֵירָא: אִי קַשְׁיָא לִי – הָא קַשְׁיָא לִי, דְּתַנְיָא: "אִם לֹא יַגִּיד" – פָּרַט לְאִלֵּם, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַגִּיד. אַמַּאי? הָא יָכוֹל לְהַגִּיד מִתּוֹךְ הַכְּתָב!

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: עֵדוּת קָאָמְרַתְּ? שָׁאנֵי עֵדוּת, דְּרַחֲמָנָא אָמַר: "מִפִּיהֶם" – וְלֹא מִפִּי כְּתָבָם.

מֵיתִיבִי: כְּשֵׁם שֶׁבּוֹדְקִין אוֹתוֹ לְגִיטִּין, כָּךְ בּוֹדְקִין אוֹתוֹ לְמַשָּׂאוֹת, וּלְמַתָּנוֹת, וּלְעֵדִיּוֹת, וְלִירוּשׁוֹת. קָתָנֵי מִיהַת – ״עֵדִיּוֹת״!

אָמַר רַב יוֹסֵף בַּר מְנִיוֹמֵי אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: בְּעֵדוּת אִשָּׁה, דַּאֲקִילּוּ בַּהּ רַבָּנַן.

וְהָא קָתָנֵי: ״יְרוּשׁוֹת״! אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: יְרוּשַׁת בְּנוֹ הַבְּכוֹר.

קָתָנֵי מִיהַת – ״לְמַשָּׂאוֹת וּלְמַתָּנוֹת״, מַאי, לָאו לְעָלְמָא? לָא, לְדִידֵיהּ.

מֵיתִיבִי: חֵרֵשׁ, לֹא הָלְכוּ בּוֹ אַחַר רְמִיזוֹתָיו וְאַחַר קְפִיצוֹתָיו וְאַחַר כְּתַב יָדוֹ, אֶלָּא בְּמִסַּלְטְלִין; אֲבָל לֹא לְגִיטִּין.

תַּנָּאֵי הִיא – דְּתַנְיָא, אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בְּחֵרֵשׁ מֵעִיקָּרוֹ, אֲבָל פִּיקֵּחַ וְנִתְחָרֵשׁ – הוּא כּוֹתֵב וְהֵן חוֹתְמִין.

וְחֵרֵשׁ מֵעִיקָּרוֹ – לֹא?! כְּשֵׁם שֶׁכּוֹנְסָהּ בִּרְמִיזָה, כָּךְ מוֹצִיאָהּ בִּרְמִיזָה!

אִי בְּאִשְׁתּוֹ, הָכִי נָמֵי; הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בִּיבִמְתּוֹ.

יְבִמְתּוֹ מִמַּאן? אִילֵימָא דִּנְפַלָה לֵיהּ מֵאָחִיו חֵרֵשׁ – כְּשֵׁם שֶׁכְּנִיסָתָהּ בִּרְמִיזָה, כָּךְ יְצִיאָתָהּ בִּרְמִיזָה! אֶלָּא דִּנְפַלָה לֵיהּ מֵאָחִיו פִּיקֵּחַ.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם דִּנְפַלָה לֵיהּ מֵאָחִיו חֵרֵשׁ, וּגְזֵירָה אָחִיו חֵרֵשׁ אַטּוּ אָחִיו פִּיקֵּחַ.

אִי הָכִי, אִשְׁתּוֹ נָמֵי! יְבִמְתּוֹ בִּיבִמְתּוֹ מִיחַלְּפָא, אִשְׁתּוֹ בִּיבִמְתּוֹ לָא מִיחַלְּפָא.

וּמִי גָּזְרִינַן חֵרֵשׁ אַטּוּ פִּיקֵּחַ?!

דף עא:

וְהָתַנְיָא: שְׁנֵי אַחִין חֵרְשִׁין – נְשׂוּאִין שְׁתֵּי אֲחָיוֹת פִּיקְּחוֹת, אוֹ שְׁתֵּי אֲחָיוֹת חֵרְשׁוֹת, אוֹ שְׁתֵּי אֲחָיוֹת אַחַת פִּיקַּחַת וְאַחַת חֵרֶשֶׁת; וְכֵן שְׁתֵּי אֲחָיוֹת חֵרְשׁוֹת – נְשׂוּאוֹת לִשְׁנֵי אַחִין פִּיקְּחִין, אוֹ לִשְׁנֵי אַחִין חֵרְשִׁין, אוֹ לִשְׁנֵי אַחִין אֶחָד פִּיקֵּחַ וְאֶחָד חֵרֵשׁ – הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרוֹת מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיִּבּוּם.

וְאִם הָיוּ נָכְרִיּוֹת, יִכָּנְסוּ; וְאִם רָצוּ לְהוֹצִיאָן – יוֹצִיאוּ.

אֶלָּא מְחַוְּורְתָּא כִּדְשַׁנְיֵן מֵעִיקָּרָא.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: חֲלוּקִין עָלָיו חֲבֵירָיו עַל רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.

אָמַר אַבָּיֵי, אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא: נִישֵּׂאת, לֹא יוֹצִיא. נִתְחָרֵשׁ הוּא אוֹ נִשְׁתַּטָּה – לֹא יוֹצִיא עוֹלְמִית. מַאי ״עוֹלְמִית״? לָאו – אַף עַל גַּב דְּיָכוֹל לְדַבֵּר מִתּוֹךְ הַכְּתָב?

אָמַר רַב פָּפָּא: אִי לָאו דְּאַשְׁמְעִינַן רַבִּי יוֹחָנָן, הֲוָה אָמֵינָא רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לְפָרוּשֵׁי טַעְמָא דְּתַנָּא קַמָּא הוּא דַּאֲתָא; וּמַאי ״עוֹלְמִית״? אַף עַל גַּב דַּחֲזִינָא לֵיהּ דְּחָרִיף.

אִי נָמֵי, לְכִדְרַבִּי יִצְחָק – דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק: דְּבַר תּוֹרָה, שׁוֹטָה מִתְגָּרֶשֶׁת – מִידֵּי דְּהָוָה אַפִּיקֵּחַת בְּעַל כָּרְחָהּ.

וּמָה טַעַם אָמְרוּ אֵינָהּ מִתְגָּרֶשֶׁת – שֶׁלֹּא יְנַהֲגוּ בָּהּ מִנְהַג הֶפְקֵר.

מַתְנִי' אָמְרוּ לוֹ: "נִכְתּוֹב גֵּט לְאִשְׁתְּךָ?" וְאָמַר לָהֶן: "כִּתְבוּ", אָמְרוּ לַסּוֹפֵר וְכָתַב, וְלָעֵדִים וְחָתְמוּ; אַף עַל פִּי שֶׁכְּתָבוּהוּ וַחֲתָמוּהוּ וּנְתָנוּהוּ לוֹ, וְחָזַר וּנְתָנוֹ לָהּ – הֲרֵי הַגֵּט בָּטֵל, עַד שֶׁיֹּאמַר לַסּוֹפֵר "כְּתוֹב" וְלָעֵדִים "חֲתוֹמוּ".

גְּמָ' טַעְמָא דְּלֹא אָמַר "תְּנוּ", הָא אָמַר "תְּנוּ" – נוֹתְנִין, מַנִּי? רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר: מִילֵּי מִימַּסְרָן לְשָׁלִיחַ.

אֵימָא סֵיפָא: עַד שֶׁיֹּאמַר לַסּוֹפֵר כְּתוֹב וְלָעֵדִים חֲתוֹמוּ" – אֲתָאן לְרַבִּי יוֹסֵי, דְּאָמַר: מִילֵּי לָא מִימַּסְרָן לְשָׁלִיחַ.

רֵישָׁא רַבִּי מֵאִיר וְסֵיפָא רַבִּי יוֹסֵי?! אִין, רֵישָׁא רַבִּי מֵאִיר וְסֵיפָא רַבִּי יוֹסֵי.

אַבָּיֵי אָמַר: כּוּלָּהּ רַבִּי מֵאִיר הִיא, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – דְּלָא אָמַר "תְּנוּ". אִי הָכִי, "עַד שֶׁיֹּאמַר תְּנוּ" מִיבָּעֵי לֵיהּ!

אֶלָּא הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – דְּלָא אָמַר לְבֵי תְּלָתָא. אִי הָכִי, "עַד שֶׁיֹּאמַר לִשְׁלֹשָׁה" מִיבָּעֵי לֵיהּ!

אֶלָּא כּוּלָּהּ רַבִּי יוֹסֵי הִיא, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – דְּלָא אָמַר "אִמְרוּ".

אִי הָכִי, "עַד שֶׁיֹּאמַר אִמְרוּ" מִיבָּעֵי לֵיהּ!

וְעוֹד, מִי מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי בְּאוֹמֵר: "אִמְרוּ"?! וְהָתְנַן: "כָּתַב סוֹפֵר וְעֵד – כָּשֵׁר"; וְאָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: "חָתַם סוֹפֵר" שָׁנִינוּ. וְאָמַר רַב חִסְדָּא: מַתְנִיתִין מַנִּי –

דף עב.

רַבִּי יוֹסֵי הִיא, דְּאָמַר: מִילֵּי לָא מִימַּסְרָן לְשָׁלִיחַ.

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי בְּאוֹמֵר "אִמְרוּ", נָפֵיק מִינַּהּ חוּרְבָּא – דְּזִימְנִין דְּאָמַר לְהוּ לִשְׁנַיִם "אִמְרוּ לְסוֹפֵר וְיִכְתּוֹב, וְלִפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי וַיַּחְתְּמוּ"; וּמְשׁוּם כִּיסּוּפָא דְּסוֹפֵר – חָיְישִׁי וּמַחְתְּמִי לֵיהּ, וּבַעַל לָא אָמַר הָכִי.

אֶלָּא מְחַוְּורְתָא, רֵישָׁא רַבִּי מֵאִיר וְסֵיפָא רַבִּי יוֹסֵי.

רַב אָשֵׁי אָמַר: כּוּלָּהּ רַבִּי יוֹסֵי הִיא, וְלָא מִיבַּעְיָא קַאָמַר: לָא מִבַּעְיָא הֵיכָא דְּלָא אָמַר "תְּנוּ", אֶלָּא אָפִילּוּ אָמַר "תְּנוּ" – לָא. וְלָא מִיבַּעְיָא הֵיכָא דְּלָא אָמַר לְבֵי תְּלָתָא, אֶלָּא אָפִילּוּ אָמַר לְבֵי תְּלָתָא – לָא. וְלָא מִיבַּעְיָא הֵיכָא דְּלָא אָמַר "אִמְרוּ", אֶלָּא אָפִילּוּ אָמַר "אִמְרוּ" – נָמֵי לָא. תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב אָשֵׁי: כָּתַב סוֹפֵר לִשְׁמָהּ וְחָתְמוּ עֵדִים לִשְׁמָהּ, אַף עַל פִּי שֶׁכְּתָבוּהוּ וַחֲתָמוּהוּ וּנְתָנוּהוּ לוֹ וּנְתָנוֹ לָהּ – הֲרֵי הַגֵּט בָּטֵל, עַד שֶׁיִּשְׁמְעוּ קוֹלוֹ שֶׁיֹּאמַר לַסּוֹפֵר "כְּתוֹב" וְלָעֵדִים "חֲתוֹמוּ".

"יִשְׁמְעוּ" – לְאַפּוֹקֵי מִמַּאן דְּאָמַר, מוֹדָה רַבִּי יוֹסֵי בְּאוֹמֵר: "אִמְרוּ". "קוֹלוֹ" – לְאַפּוֹקֵי מִדְּרַב כָּהֲנָא אֲמַר רַב.

מַתְנִי' "זֶה גִּיטְּיךְ אִם מַתְּיי"; "זֶה גִּיטְּיךְ מֵחוֹלִי זֶה"; "זֶה גִּיטְּיךְ לְאַחַר מִיתָּה" – לֹא אָמַר כְּלוּם. "מֵהַיּוֹם אִם מַתְּיי"; "מַעַכְשָׁיו אִם מַתְּיי" – הֲרֵי זֶה גֵּט.

"מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָּה" – גֵּט וְאֵינוֹ גֵּט; וְאִם מֵת – חוֹלֶצֶת, וְלֹא מִתְיַיבֶּמֶת.

"זֶה גִּיטְּיךְ מֵהַיּוֹם, אִם מַתְּי מֵחוֹלִי זֶה", וְעָמַד וְהָלַךְ בַּשּׁוּק, וְחָלָה וָמֵת – אוֹמְדִין אוֹתוֹ, אִם מֵחֲמַת חוֹלִי הָרִאשׁוֹן מֵת – הֲרֵי זֶה גֵּט, וְאִם לָאו – אֵינוֹ גֵּט.

גְּמָ' אַלְמָא "אִם מַתְּיי" כְּ"לְאַחַר מִיתָּה" דָּמֵי, וַהֲדַר תָּנֵי: "מֵהַיּוֹם אִם מַתְּיי"; "מַעַכְשָׁיו אִם מַתְּיי" – אַלְמָא "אִם מַתְּיי" לָאו כְּ"לְאַחַר מִיתָּה" דָּמֵי!

אָמַר אַבָּיֵי: "אִם מַתְּיי" – שְׁתֵּי לְשׁוֹנוֹת מַשְׁמַע; מַשְׁמַע כְּמַעַכְשָׁיו, וּמַשְׁמַע כְּלְאַחַר מִיתָּה; אָמַר לָהּ "מֵהַיּוֹם" – כְּמַאן דְּאָמַר לָהּ "מַעַכְשָׁיו" דָּמֵי, לֹא אָמַר לָהּ "מֵהַיּוֹם" – כְּמַאן דְּאָמַר לָהּ "לְאַחַר מִיתָּה" דָּמֵי.

"זֶה גִּיטֵּךְ אִם מַתְּיי" – לֹא אָמַר כְּלוּם: אָמַר רַב הוּנָא: וְחוֹלֶצֶת.

וְהָא "לֹא אָמַר כְּלוּם" קָתָנֵי! לֹא אָמַר כְּלוּם – דַּאֲסִירָא לְעָלְמָא; וּלְיָבָם נָמֵי אֲסִירָא.

וְהָא מִדְּסֵיפָא חוֹלֶצֶת, מִכְּלָל דִּרֵישָׁא יַבּוֹמֵי נָמֵי מִיבְּמָה! מַתְנִיתִין כְּרַבָּנָן;

וְרַב הוּנָא דְּאָמַר כְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּאָמַר: זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטָר מוֹכִיחַ עָלָיו.

אִי רַבִּי יוֹסֵי, חֲלִיצָה נָמֵי לָא תִּיבְעֵי! וְכִי תֵּימָא מְסַפְּקָא לֵיהּ לְרַב הוּנָא אִי הִלְכְתָא כְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹ אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי; וּמִי מְסַפְּקָא לֵיהּ?!

וְהָא רַבָּה בַּר אֲבוּהּ חָלַשׁ, עוּל לְגַבֵּיהּ רַב הוּנָא וְרַב נַחְמָן; אָמַר לֵיהּ רַב הוּנָא לְרַב נַחְמָן, בְּעֵי מִינֵּיהּ מַרַבָּה בַּר אֲבוּהּ: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי, אוֹ אֵין הֲלָכָה? אָמַר לֵיהּ: טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי לָא יָדַעְנָא, הֲלָכָה אֶיבְעֵי מִינֵּיהּ?! אָמַר לֵיהּ: אַתְּ בְּעֵי מִינֵּיהּ הֲלָכָה, וְטַעְמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי אֲנָא אֲמִינָא לָךְ.

בְּעָא מִינֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ, הָכִי אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי. לְבָתַר דִּנְפַק אָמַר לֵיהּ: הַיְינוּ טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי – דְּקָסָבַר: זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטָר מוֹכִיחַ עָלָיו! אֶלָּא מְסַפְּקָא לֵיהּ

דף עב:

אִי אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּעַל פֶּה, אִי לָא אָמַר.

וּמִי מְסַפְּקָא לֵיהּ?! וְהָתְנַן: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ", וּמֵת בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ – אֵינוֹ גֵּט. וְתָנֵי עֲלַהּ: רַבּוֹתֵינוּ הִתִּירוּהָ לְהִינָּשֵׂא.

וְאָמְרִינַן: מַאן רַבּוֹתֵינוּ? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: בֵּי דִינָא דִּשְׁרוֹ מִישְׁחָא; וְסָבְרִי לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּאָמַר: זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטָר מוֹכִיחַ עָלָיו.

אֶלָּא מְסַפְּקָא לֵיהּ אִי הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי בְּעַל פֶּה, אוֹ אֵין הֲלָכָה.

וּמִי מְסַפְּקָא לֵיהּ?! וְהָאָמַר רָבָא: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ אִם מַתִּי" וְ"שֶׁאֲנִי מֵת" – הֲרֵי זֶה גֵּט. "כְּשֶׁאָמוּת" ו"לְאַחַר מִיתָה" – אֵין זֶה גֵּט.

הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא דְּאָמַר לַהּ "מֵהַיּוֹם", וְרַבָּנַן; צְרִיכָא לְמֵימַר?! וְהָתְנַן: "מֵהַיּוֹם אִם מַתִּי" – הֲרֵי זֶה גֵּט! וְאֶלָּא לָאו דְּלָא אָמַר לַהּ "מֵהַיּוֹם", וְרַבִּי יוֹסֵי? שְׁמַע מִינַּהּ הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי!

לָרָבָא פְּשִׁיטָא לֵיהּ, לְרַב הוּנָא מְסַפְּקָא לֵיהּ.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם דַּאֲמַר לַהּ "מֵהַיּוֹם" – וְרַבָּנַן, וְהָנֵי לִישָּׁנֵי אִיצְטְרִיכִי לֵיהּ: "שֶׁאֲנִי מֵת" – כְּ"אִם מַתִּי" דָּמֵי; "כְּשֶׁאָמוּת" – כְּ"לְאַחַר מִיתָה" דָּמֵי.

וְאִיכָּא דְּמַתְנֵי לַהּ אַסֵּיפָא: "זֶה גִּיטֵּיךְ לְאַחַר מִיתָה" – לֹא אָמַר כְּלוּם. אָמַר רַב הוּנָא: וּלְדִבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי, חוֹלֶצֶת.

פְּשִׁיטָא, מִדְּסֵיפָא – לְרַבָּנַן חוֹלֶצֶת, רֵישָׁא נָמֵי – לְרַבִּי יוֹסֵי חוֹלֶצֶת!

מַהוּ דְּתֵימָא, רַבִּי יוֹסֵי בְּהָא כְּרַבִּי סְבִירָא לֵיהּ – דְּאָמַר: גִּיטָּא מְעַלְיָא הִוְיָ, וַחֲלִיצָה נָמֵי לָא תִּיבְעֵי; קָא מַשְׁמַע לַן דְּלָא רַבִּי סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי, וְלָא רַבִּי יוֹסֵי סָבַר לַהּ כְּרַבִּי.

רַבִּי לָא סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי – דְּקָתָנֵי: "כָּזֶה – גֵּט", לְמַעוּטֵי דְּרַבִּי יוֹסֵי; וְרַבִּי יוֹסֵי לָא סָבַר לַהּ כְּרַבִּי – דְּקָתָנֵי: "כָּזֶה – גֵּט", לְמַעוּטֵי דְּרַבִּי.

רַבִּי מַאי הִיא? דְּתַנְיָא: "מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה" – גֵּט וְאֵינוֹ גֵּט, דִּבְרֵי חֲכָמִים; רַבִּי אוֹמֵר: כָּזֶה – גֵּט.

רַבִּי יוֹסֵי מַאי הִיא? דְּתָנַן: "כִּתְבוּ וּתְנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, אִם לֹא בָּאתִי מִיכָּן וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ", כְּתָבוּהוּ בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ וּנְתָנוּהוּ לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ – אֵינוֹ גֵּט; רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּזֶה – גֵּט.

"זֶה גִּיטֵּיךְ מֵהַיּוֹם, אִם מַתִּי מֵחוֹלִי זֶה", וְעָמַד וְהָלַךְ בַּשּׁוּק כּוּ'.

אָמַר רַב הוּנָא: גִּיטּוֹ כְּמַתְּנָתוֹ; מָה מַתְּנָתוֹ, אִם עָמַד – חוֹזֵר; אַף גִּיטּוֹ, אִם עָמַד – חוֹזֵר.

וּמָה גִּיטּוֹ – אַף עַל גַּב דְּלָא פָּרִישׁ, כֵּיוָן דְּאָמַר "כְּתוֹבוּ" – אַף עַל גַּב דְּלָא אָמַר "תְּנוּ"; אַף מַתְּנָתוֹ, כֵּיוָן דְּאָמַר "תְּנוּ" – אַף עַל גַּב דְּלָא קָנוֹ מִינֵּיהּ.

תְּנַן: "זֶה גִּיטֵּיךְ מֵהַיּוֹם, אִם מַתִּי מֵחוֹלִי זֶה", וְעָמַד וְהָלַךְ בַּשּׁוּק, וְחָלָה וָמֵת; אוֹמְדִים אוֹתוֹ – אִם מֻחֲמֶת חוֹלִי הָרִאשׁוֹן מֵת, הֲרֵי זֶה גֵּט; אִם לָאו, אֵינוֹ גֵּט. וְאִי אָמְרַתְּ "אִם עָמַד – חוֹזֵר", לְמָה לִי אוּמְדָנָא? הֲרֵי עָמַד!

אָמַר מָר בְּרֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: שְׁנִיתֵּק מֵחוֹלִי לְחוֹלִי.

וְהָא ״עָמַד״ קָתָנֵי! עָמַד מֵחוֹלִי זֶה, וְנָפַל לְחוֹלִי אַחֵר. וְהָא ״הָלַךְ בַּשּׁוּק״ קָתָנֵי! הָלַךְ עַל מִשְׁעַנְתּוֹ;

דף עג.

וְהָא קָא מַשְׁמַע לַן, דְּהָלַךְ עַל מִשְׁעַנְתּוֹ – הוּא דְּבָעֵינַן אוּמְדָנָא, אִידַּךְ – אוּמְדָנָא נָמֵי לָא בָּעֵינַן.

שָׁמְעַתְּ מִינַּהּ, שְׁכִיב מְרַע שֶׁנִּיתַּק מֵחוֹלִי לְחוֹלִי – מַתְּנָתוֹ מַתָּנָה? אִין, דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מִשְׁמֵיהּ דְּרַב: שְׁכִיב מְרַע שֶׁנִּיתַּק מֵחוֹלִי לְחוֹלִי – מַתְּנָתוֹ מַתָּנָה.

רַבָּה וְרָבָא לָא סְבִירָא לְהוּ הָא דְּרַב הוּנָא, גְּזֵירָה שֶׁמָּא יֹאמְרוּ יֵשׁ גֵּט לְאַחַר מִיתָה.

וּמִי אִיכָּא מִידֵּי, דְּמִדְּאוֹרָיְיתָא לָא הָוֵי גִּיטָּא, וּמִשּׁוּם גְּזֵירָה שָׁרִינַן אֵשֶׁת אִישׁ לְעָלְמָא?!

אִין, כֹּל דְּמָקַדֵּשׁ אַדַּעְתָּא דְּרַבָּנַן מְקַדֵּשׁ, וְאַפְקְעִינְהוּ רַבָּנַן לְקִדּוּשִׁין מִינַּיהּ.

אֲמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: תִּינַח דְּקַדֵּישׁ בְּכַסְפָּא, קַדֵּישׁ בְּבִיאָה מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? אֲמַר לֵיהּ: שַׁוְיוּהּ רַבָּנַן לִבְעִילָתוֹ בְּעֵילַת זְנוּת.

תָּנוּ רַבָּנַן: ״זֶה גִּיטֵּיךְ מֵהַיּוֹם, אִם מֵתִי מֵחוֹלִי זֶה״, וְנָפַל הַבַּיִת עָלָיו אוֹ הִכִּישׁוֹ נָחָשׁ – אֵינוֹ גֵּט. ״אִם לֹא אֶעֱמוֹד מֵחוֹלִי זֶה״, וְנָפַל עָלָיו בַּיִת אוֹ הִכִּישׁוֹ נָחָשׁ – הֲרֵי זֶה גֵּט.

מַאי שְׁנָא רֵישָׁא וּמַאי שְׁנָא סֵיפָא?

שְׁלַחוּ מִתָּם: אֲכָלוֹ אֲרִי – אֵין לָנוּ.

הָהוּא גַּבְרָא דְּזַבֵּין אַרְעָא לְחַבְרֵיהּ, קַבֵּיל עֲלֵיהּ כֹּל אוּנְסָא דְּמִתְיְלִיד. לְסוֹף אַפִּיקוּ בַּהּ נַהֲרָא.

אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרָבִינָא, אֲמַר לֵיהּ: זִיל שְׁפֵי לֵיהּ, דְּהָא קַבֵּילְתְּ עָלָךְ כָּל אוּנְסָא דְּמִתְיְלִיד. אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא בַּר תַּחְלִיפָא לְרָבִינָא: אוּנְסָא דְּלָא שְׁכִיחַ הוּא!

אִיגַּלַּגְל מִילְּתָא, וּמְטָא לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא. אֲמַר לְהוּ: אוּנְסָא דְּלָא שְׁכִיחַ הוּא. אֵיתִיבֵיהּ רָבִינָא לְרָבָא: ״אִם לֹא אֶעֱמוֹד מֵחוֹלִי זֶה״, וְנָפַל עָלָיו בַּיִת אוֹ הִכִּישׁוֹ נָחָשׁ – הֲרֵי זֶה גֵּט!

אֲמַר לֵיהּ: וְאֵימָא מֵרֵישָׁא – אֵינוֹ גֵּט!

אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא מִדִּפְתִּי לְרָבִינָא: וּמִשּׁוּם דְּקַשְׁיָא רֵישָׁא אַסֵּיפָא – לָא מוֹתְבִינַן תְּיוּבְתָּא מִינַּהּ?

אֲמַר לֵיהּ: אִין, כֵּיוָן דְּקַשְׁיָא רֵישָׁא אַסֵּיפָא – לָא אִיתְמַר בֵּי מִדְרְשָׁא, וּמְשַׁבַּשְׁתָּא הִיא; זִיל בָּתַר סְבָרָא.

רַב פָּפָּא וְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ זְבֶן שׁוּמְשְׁמֵי אַגִּידָא דִּנְהַר מַלְכָּא. אֲגוּר מַלְּחֵי לְעַבּוֹרֵינְהוּ, קַבִּילוּ עֲלַיְיהוּ כֹּל אוּנְסָא דְּמִתְיְלִיד. לְסוֹף אִיסְתְּכַר נְהַר מַלְכָּא,

אֲמַרוּ לְהוּ: אֲגוּרוּ חַמָּרֵי אַפְקְעִינְהוּ נִיהֲלַן, דְּהָא קַבִּילְתּוּ עֲלַיְיכוּ כֹּל אוּנְסָא דְּמִתְיְלִיד!

אֲתוֹ לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא, אֲמַר לְהוּ: קָאקֵי חִיוְרֵי מְשַׁלְּחֵי גְּלִימֵי דְּאִינָשֵׁי, אוּנְסָא דְּלָא שְׁכִיחַ הוּא.

מַתְנִי׳ לֹא תִּתְיַיחֵד עִמּוֹ אֶלָּא בְּפְנֵי עֵדִים,
אֲפִילּוּ עַל פִּי עֶבֶד אֲפִילּוּ עַל פִּי שִׁפְחָה; חוּץ מִשִּׁפְחָתָהּ, מִפְּנֵי שֶׁלִּבָּהּ גַּס בָּהּ בְּשִׁפְחָתָהּ.
מָה הִיא בְּאוֹתָן הַיָּמִים? רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:

דף עג:

כְּאֵשֶׁת אִישׁ לְכָל דְּבָרֶיהָ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מְגוֹרֶשֶׁת וְאֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת.
גְּמָ׳ תְּנוּ רַבָּנָן: רָאוּהָ שֶׁנִּתְייַחֲדָה עִמּוֹ בַּאֲפֵילָה, אוֹ שֶׁיָּשְׁנָה עִמּוֹ תַּחַת מַרְגְּלוֹת הַמִּטָּה – אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא נִתְעַסְּקוּ בְּדָבָר אַחֵר; וְחוֹשְׁשִׁין מִשּׁוּם זְנוּת וְאֵין חוֹשְׁשִׁין מִשּׁוּם קִידּוּשִׁין.
רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף חוֹשְׁשִׁין מִשּׁוּם קִידּוּשִׁין.
מַאי קָאָמַר? אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ, הָכִי קָאָמַר: רָאוּהָ שֶׁנִּבְעֲלָה – חוֹשְׁשִׁין מִשּׁוּם קִידּוּשִׁין. נָתַן לָהּ כְּסָפִים – חוֹשְׁשִׁין מִשּׁוּם זְנוּת, דְּאָמְרִינַן: בְּאֶתְנַנָּהּ נָתַן לָהּ; וְאֵין חוֹשְׁשִׁין מִשּׁוּם קִידּוּשִׁין. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף בְּזוֹ חוֹשְׁשִׁין מִשּׁוּם קִידּוּשִׁין.
כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַחֲלוֹקֶת – כְּשֶׁרָאוּהָ שֶׁנִּבְעֲלָה, אֲבָל לֹא רָאוּהָ שֶׁנִּבְעֲלָה – דִּבְרֵי הַכֹּל אֵין צְרִיכָה הֵימֶנּוּ גֵּט שֵׁנִי? כְּמַאן – כְּדִבְרֵי הַכֹּל.
מַתְקֵיף לַהּ אַבָּיֵי: מִידֵּי כְּסָפִים קָתָנֵי?!
אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי, הָכִי קָאָמַר: רָאוּהָ שֶׁנִּבְעֲלָה – חוֹשְׁשִׁין מִשּׁוּם זְנוּת, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין מִשּׁוּם קִידּוּשִׁין. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף חוֹשְׁשִׁין מִשּׁוּם קִידּוּשִׁין.
כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַחֲלוֹקֶת – כְּשֶׁרָאוּהָ שֶׁנִּבְעֲלָה, אֲבָל לֹא רָאוּהָ שֶׁנִּבְעֲלָה – דִּבְרֵי הַכֹּל אֵין צְרִיכָה הֵימֶנּוּ גֵּט שֵׁנִי? כְּמַאן – כְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה.
מַתְקֵיף לַהּ רָבָא: אִם כֵּן, מַאי "אַף"?
אֶלָּא אָמַר רָבָא: הָכִי קָאָמַר, רַבִּי יוֹסֵי בַּר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף לֹא רָאוּהָ שֶׁנִּבְעֲלָה – חוֹשְׁשִׁין מִשּׁוּם קִידּוּשִׁין.
כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַחֲלוֹקֶת – כְּשֶׁרָאוּהָ שֶׁנִּבְעֲלָה, אֲבָל לֹא רָאוּהָ שֶׁנִּבְעֲלָה – דִּבְרֵי הַכֹּל אֵינָהּ צְרִיכָה הֵימֶנּוּ גֵּט? כְּמַאן – כִּדְלָא כְּחַד.
מָה הִיא בְּאוֹתָן הַיָּמִים? רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּאֵשֶׁת אִישׁ לְכָל דְּבָרֶיהָ, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מְגוֹרֶשֶׁת וְאֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת:
תָּנָא: וּבִלְבַד שֶׁיָּמוּת. וּלְכִי מָיֵית הָוֵי גִּיטָּא?! וְהָא קַיְימָא לַן דְּאֵין גֵּט לְאַחַר מִיתָה! אָמַר רַבָּה: בְּאוֹמֵר "מֵעֵת שֶׁאֲנִי בָּעוֹלָם".

תָּנוּ רַבָּנַן: יָמִים שֶׁבֵּינָתַיִם – בַּעְלָהּ זַכַּאי בִּמְצִיאָתָהּ, וּבְמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ, וּבַהֲפָרַת נְדָרֶיהָ; וְיוֹרְשָׁהּ,

דף עד.

וּמְטַמֵּא לָהּ. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: הֲרֵי הִיא כְּאִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר – אֶלָּא שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה הֵימֶנּוּ גֵּט שֵׁנִי, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: בְּעִילָתָהּ תְּלוּיָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּעִילָתָהּ סָפֵק. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מְגוֹרֶשֶׁת וְאֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת, וּבִלְבַד שֶׁיָּמוּת.

מַאי אִיכָּא בֵּין רַבִּי מֵאִיר לְרַבִּי יוֹסֵי?

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אָשָׁם תָּלוּי אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ; לְרַבִּי מֵאִיר – לָא מַיְיתֵי אָשָׁם תָּלוּי, וּלְרַבִּי יוֹסֵי – מַיְיתֵי אָשָׁם תָּלוּי.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מְגוֹרֶשֶׁת וְאֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת. חֲכָמִים הַיְינוּ רַבִּי יוֹסֵי! אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דְּרַבִּי זֵירָא – דְּאָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַבָּה בַּר יִרְמְיָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל מָקוֹם שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים "מְגוֹרֶשֶׁת וְאֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת" – בַּעְלָהּ חַייָב בִּמְזוֹנוֹתֶיהָ.

מַתְנִי' "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ, עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז" – הֲרֵי זוֹ מְגוֹרֶשֶׁת, וְתִתֵּן.

"עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מִיכָּן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם" – אִם נָתְנָה לוֹ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, מְגוֹרֶשֶׁת; וְאִם לָאו, אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת.

אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מַעֲשֶׂה בְּצַיְדָן, בְּאֶחָד שֶׁאָמַר לְאִשְׁתּוֹ: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ, עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי אִיצְטְלִיתִי", וְאָבְדָה אִיצְטְלִיתוֹ, וְאָמְרוּ חֲכָמִים: תִּתֵּן לוֹ אֶת דָּמֶיהָ.

גְּמָ' מַאי "וְתִתֵּן"? רַב הוּנָא אָמַר: וְהִיא תִּתֵּן. רַב יְהוּדָה אָמַר: לִכְשֶׁתִּתֵּן.

מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ שְׁנִתְקָרַע הַגֵּט אוֹ שֶׁאָבַד; רַב הוּנָא אָמַר "וְהִיא תִּתֵּן" – אֵינָהּ צְרִיכָה הֵימֶנּוּ גֵּט שֵׁנִי; רַב יְהוּדָה אָמַר "לִכְשֶׁתִּתֵּן" – צְרִיכָה הֵימֶנּוּ גֵּט שֵׁנִי.

וּתְנַן נָמֵי גַּבֵּי קִידּוּשִׁין כִּי הַאי גַּוְונָא – דִּתְנַן: הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה: "הֲרֵי אַתְּ מְקוּדֶּשֶׁת לִי, עַל מְנָת שֶׁאֶתֵּן לִיךְ מָאתַיִם זוּז" – הֲרֵי הִיא מְקוּדֶּשֶׁת, וְיִתֵּן. וְאִיתְּמַר: מַאי "וְיִתֵּן"? רַב הוּנָא אָמַר: וְהוּא יִתֵּן. רַב יְהוּדָה אָמַר: לִכְשֶׁיִּתֵּן.

מַאי בֵּינַיְיהוּ: אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ – שֶׁפָּשְׁטָה יָדָהּ וְקִיבְּלָה קִידּוּשִׁין מֵאַחֵר. רַב הוּנָא אָמַר "וְהוּא יִתֵּן" – תְּנָאָה בְּעָלְמָא הוּא, מְקַיֵּים תְּנָאֵיהּ וְאָזֵיל. רַב יְהוּדָה אָמַר "לִכְשֶׁיִּתֵּן" – לְכִי יֵהֵיב לַהּ הוּא דְּהָווּ קִידּוּשִׁין, הַשְׁתָּא לָא הָווּ קִידּוּשִׁין.

וּצְרִיכָא; דְּאִי אַשְׁמְעִינַן גַּבֵּי קִידּוּשִׁין, בְּהָא קָאָמַר רַב הוּנָא "וְהוּא יִתֵּן" – מִשּׁוּם דְּלִקְרוֹבָהּ קָאָתֵי; אֲבָל גַּבֵּי גֵּירוּשִׁין – דְּלִרְחוֹקָהּ קָאָתֵי, אֵימָא מוֹדֵי לֵיהּ לְרַב יְהוּדָה;

וְאִי אַשְׁמְעִינַן גַּבֵּי גֵּירוּשִׁין; בְּהָא קָאָמַר רַב הוּנָא "וְהֵיא תִּתֵּן" – מִשּׁוּם דְּלָא כְּסִיף לְמִיתְבְּעַהּ; אֲבָל גַּבֵּי קִידּוּשִׁין, דִּכְסִיפָא לְמִיתְבְּעֵיהּ, אֵימָא מוֹדֵי לֵיהּ לְרַב יְהוּדָה.

וְאִי אַשְׁמְעִינַן גַּבֵּי קִידּוּשִׁין; בְּהָא קָאָמַר רַב יְהוּדָה "לְכְשֶׁיִּתֵּן" – מִשּׁוּם דְּכְסִיפָא לְמִיתְבְּעֵיהּ; אֲבָל גַּבֵּי גֵּירוּשִׁין – דְּלָא כְּסִיף לְמִיתְבְּעַהּ, אֵימָא מוֹדֵי לֵיהּ לְרַב הוּנָא;

וְאִי אַשְׁמְעִינַן גַּבֵּי גֵּירוּשִׁין; בְּהָא קָאָמַר רַב יְהוּדָה "לְכְשֶׁיִּתֵּן" – מִשּׁוּם דְּלָרְחוֹקָה קָאָתֵי; אֲבָל גַּבֵּי קִידּוּשִׁין – דִּלְקָרוֹבָה קָאָתֵי, אֵימָא מוֹדֵה לֵיהּ לְרַב הוּנָא; צְרִיכָא.

מֵיתִיבִי: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ, עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז", אַף עַל פִּי שֶׁנִּקְרַע הַגֵּט אוֹ שֶׁנֶּאֱבַד – מְגוֹרֶשֶׁת; וּלְאַחֵר לֹא תִּנָּשֵׂא עַד שֶׁתִּתֵּן.

וְעוֹד תַּנְיָא: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ, עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז", וְמֵת, נָתְנָה – אֵינָהּ זְקוּקָה לְיָבָם; לֹא נָתְנָה – זְקוּקָה לְיָבָם. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: נוֹתֶנֶת לְאָבִיו אוֹ לְאָחִיו אוֹ לְאֶחָד מִן הַקְּרוֹבִים.

עַד כָּאן לָא פְּלִיגִי – אֶלָּא דְּמָר סָבַר: "לִי" – וְלָא לְיוֹרְשַׁי, וּמָר סָבַר: "לִי" – וַאֲפִילּוּ לְיוֹרְשַׁי; וְכוּלֵּי עָלְמָא מִיהָא תְּנָאָה הָוֵי – תִּיוּבְתָּא דְּרַב יְהוּדָה!

אָמַר לָךְ רַב יְהוּדָה: הָא מַנִּי, רַבִּי הִיא – דְּאָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַבִּי: כָּל הָאוֹמֵר "עַל מְנָת" כְּאוֹמֵר "מֵעַכְשָׁיו" דָּמֵי. וּפְלִיגִי רַבָּנַן עֲלֵיהּ, וַאֲנָא דַּאֲמַרִי כְּרַבָּנַן.

וְאָמַר רַבִּי זֵירָא: כִּי הֲוֵינַן בְּבָבֶל אָמְרִינַן, הָא דְּאָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַבִּי: כָּל הָאוֹמֵר "עַל מְנָת" כְּאוֹמֵר "מֵעַכְשָׁיו" דָּמֵי – פְּלִיגִי רַבָּנַן עֲלֵיהּ. כִּי סְלִיקִי, אַשְׁכַּחְתֵּיהּ לְרַבִּי אַסִי דְּיָתֵיב וְקָאָמַר מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: הַכֹּל מוֹדִים בְּאוֹמֵר "עַל מְנָת" – כְּאוֹמֵר "מֵעַכְשָׁיו" דָּמֵי. לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא בְּ"מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה".

דף עד:

וְהָתַנְיָא: "מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה" – גֵּט וְאֵינוֹ גֵּט, דִּבְרֵי חֲכָמִים; רַבִּי אוֹמֵר: כָּזֶה – גֵּט.

וּלְרַב יְהוּדָה – דְּאָמַר: בְּ"עַל מְנָת" פְּלִיגִי, אַדְּמִיפַּלְגִי בְּ"מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה", (לִיפַּלְגִי) [לִיפַּלְגוּ] בְּ"עַל מְנָת"! לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּרַבִּי.

וְלִיפַּלְגוּ בְּ"עַל מְנָת" – וּלְהוֹדִיעֲךָ כֹּחָן דְּרַבָּנַן! כֹּחַ דְּהֶיתֵּירָא עָדִיף לֵיהּ.

"עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מִכָּאן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם" וְכוּ'. פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא קְפִידֵיהּ לָאו קְפִידָא – וּלְזָרְזֵהּ קָאָתֵי; קָא מַשְׁמַע לַן.

אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מַעֲשֶׂה בְּצַיְדָן כּוּ'. מַאי תַּנָּא דְּקָתָנֵי מַעֲשֶׂה?

חַסּוֹרֵי מִיחַסְּרָא, וְהָכִי קָתָנֵי: אִם אָמַר לָהּ: "עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי אִיצְטְלִיתִי", וְאָבְדָה אִיצְטְלִיתוֹ – אִיצְטְלִיתִי דַּוְקָא קָאָמַר לַהּ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: תִּתֵּן לוֹ אֶת דָּמֶיהָ.

וְאָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מַעֲשֶׂה נָמֵי בְּצַיְדָן, בְּאֶחָד שֶׁאָמַר לְאִשְׁתּוֹ: ״הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי אִצְטְלִיתִי״, וְאָבְדָה אִצְטְלִיתוֹ, וְאָמְרוּ חֲכָמִים: תִּתֵּן לוֹ אֶת דָּמֶיהָ.

בָּעָא מִינֵּיהּ רַבִּי אַסִּי מֵרַבִּי יוֹחָנָן: ״הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז״, וְחָזַר וְאָמַר לָהּ ״מְחוּלִים לָךְ״, מַהוּ?

תִּיבְעֵי לְרַבָּנַן; תִּיבְעֵי לְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.

תִּיבְעֵי לְרַבָּנַן – עַד כָּאן לָא קָאָמְרִי רַבָּנַן הָתָם, אֶלָּא דְּלָא אַחֲלַהּ גַּבָּהּ; אֲבָל הָכָא, הָא קָאָמַר לַהּ: ״מְחוּלִים לָךְ״; אוֹ דִלְמָא, אֲפִילּוּ רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לָא קָאָמַר, אֶלָּא דְּקָא מְפַיְּיסָה לֵיהּ בִּדְמֵי; אֲבָל לִגְמָרֵי – לָא. אֲמַר לֵיהּ: אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת.

אֵיתֵיבֵיהּ: הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ: ״קוֹנֶם שֶׁאַתָּה נֶהֱנֶה לִי, אִם אִי אַתָּה נוֹתֵן לִבְנִי כּוֹר אֶחָד שֶׁל חִטִּין וּשְׁתֵּי חָבִיּוֹת שֶׁל יַיִן״, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אָסוּר עַד שֶׁיִּתֵּן; וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף זֶה – יָכוֹל לְהַתִּיר אֶת נִדְרוֹ שֶׁלֹּא עַל פִּי חָכָם, וְאוֹמֵר: ״הֲרֵינִי כְּאִילּוּ הִתְקַבַּלְתִּי״!

הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתָם לְצַעוֹרֵהּ קָא מְכַוֵּין – וְלָא צַיְּעֲרֵהּ. הָכָא מִשּׁוּם הַרְוָוחָה הוּא, וְהָא לָא אִיצְטְרִיךְ.

הָהוּא גַּבְרָא דַּאֲמַר לֵיהּ לַאֲרִיסֵיהּ: כּוּלֵּי עָלְמָא דְּלוּ תְּלַת דְּלָווֹתָא, וְאָכְלִי רִיבְעָא; אַתְּ דְּלִי אַרְבְּעָה, וֶאֱכוֹל תִּילְתָא. לְסוֹף אֲתָא מִיטְרָא.

אָמַר רַב יוֹסֵף: הָא לָא דְּלָה. רַבָּה אָמַר: הָא לָא אִיצְטְרִיכָא.

לֵימָא רַב יוֹסֵף דְּאָמַר כְּרַבָּנַן, וְרַבָּה דְּאָמַר כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל?

וְתִיסְבְּרָא?! וְהָא קַיְימָא לַן הֵילְכְתָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבָּה; וּבְהָא – אֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל!

אֶלָּא לְעוֹלָם כְּרַבָּנַן. רַב יוֹסֵף – כְּרַבָּנַן; וְרַבָּה אָמַר לָךְ: אֲנָא דַּאֲמַרִי אֲפִילּוּ לְרַבָּנַן, עַד כָּאן לָא קָאָמְרִי רַבָּנַן הָתָם – אֶלָּא דִּלְצַעוֹרֵהּ קָא מִיכַּוֵּין; אֲבָל הָכָא, מִשּׁוּם הַרְוָוחָה הוּא, וְהָא לָא אִיצְטְרִיךְ.

תָּנַן הָתָם: בָּרִאשׁוֹנָה הָיָה נִטְמָן יוֹם שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא חָלוּט לוֹ. הִתְקִין הִלֵּל הַזָּקֵן שֶׁיְּהֵא חוֹלֵשׁ אֶת מְעוֹתָיו לַלִּשְׁכָּה, וְיִהֵא שׁוֹבֵר אֶת הַדֶּלֶת וְנִכְנָס. וְאֵימָתַי שֶׁיִּרְצֶה הִלֵּל, יָבוֹא וְיִטּוֹל אֶת מְעוֹתָיו.

וְאָמַר רָבָא: מִתַּקָּנְתוֹ שֶׁל הִלֵּל נִשְׁמַע – ״הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז״, וְנָתְנָה לוֹ מִדַּעְתּוֹ, מְגוֹרֶשֶׁת; עַל כּוֹרְחוֹ, אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת –

מִדְּאִיצְטְרִיךְ לֵיהּ לְהִלֵּל לְתַקּוֹנֵי נְתִינָה בְּעַל כּוֹרְחֵיהּ – דְּהָוְיָא לַהּ נְתִינָה,

דף עה.

מִכְּלָל דִּבְעָלְמָא, נְתִינָה בְּעַל כָּרְחֵיהּ לָא הָוְיָא נְתִינָה.

מַתְקֵיף לַהּ רַב פָּפָּא, וְאִיתֵּימָא רַב שִׁימִי בַּר אָשֵׁי: וְדִלְמָא כִּי אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְתַקּוֹנֵי – שֵׁלֹא בְּפָנָיו, אֲבָל בְּפָנָיו – בֵּין מִדַּאֲתוּ בֵּין בְּעַל כָּרְחוֹ הָוְיָא נְתִינָה!

וְאִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רָבָא: מִתַּקָּנָתוֹ שֶׁל הִלֵּל – "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז", וּנְתָנָהּ לוֹ – בֵּין מִדַּאֲתוּ וּבֵין בְּעַל כָּרְחוֹ הָוְיָא נְתִינָה; וְכִי אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ לְהִלֵּל לְתַקּוֹנֵי – שֵׁלֹא בְּפָנָיו, אֲבָל בְּפָנָיו – בֵּין מִדַּאֲתוּ בֵּין בְּעַל כָּרְחוֹ הָוְיָא נְתִינָה.

מַתְקֵיף לַהּ רַב פָּפָּא, וְאִיתֵּימָא רַב שִׁימִי בַּר אָשֵׁי: וְדִלְמָא אֲפִילּוּ בְּפָנָיו נָמֵי – מִדַּאֲתוּ אֵין, עַל כָּרְחוֹ לָא; וְהִלֵּל – מַאי דְּאִיצְטְרִיךְ לֵיהּ תַּקֵּין.

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל מָקוֹם שֶׁשָּׁנָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בְּמִשְׁנָתֵינוּ – הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ; חוּץ מֵעֶרֶב, וְצֵידָן,

וּרְאָיָה אַחֲרוֹנָה.

תָּנוּ רַבָּנָן: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ, וְהַנְּיֵיר שֶׁלִּי" – אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת. "עַל מְנָת שֶׁתַּחְזִירִי לִי אֶת הַנְּיֵיר" – מְגוֹרֶשֶׁת.

מַאי שְׁנָא רִישָׁא וּמַאי שְׁנָא סֵיפָא? אָמַר רַב חִסְדָּא: הָא מַנִּי – רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל הִיא, דְּאָמַר: תִּתֵּן לוֹ אֶת דָּמֶיהָ; הָכָא נָמֵי – אֶפְשָׁר דְּמַפֵּיְיסָה לֵיהּ בְּדָמֵי.

מַתְקֵיף לַהּ אַבָּיֵי: אֵימוֹר דְּאָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל – הֵיכָא דְּלֵיתֵיהּ בְּעֵינֵיהּ, הֵיכָא דְּאִיתֵיהּ בְּעֵינֵיהּ מִי אָמַר?!

אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי: הָא מַנִּי – רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר: בָּעֵינַן תְּנַאי כָּפוּל; וְהָכָא – הָא לָא כַּפְלֵיהּ לִתְנָאֵיהּ.

מַתְקֵיף לַהּ רָבָא: טַעְמָא דְּלָא כַּפְלֵיהּ לִתְנָאֵיהּ, הָא כַּפְלֵיהּ לִתְנָאֵיהּ – לָא הָוֵי גִּיטָּא; מִכְּדֵי כֹּל תְּנָאֵי מֵהֵיכָא גָּמְרִינַן לְהוּ? מִתְּנַאי בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן;

מָה הָתָם – תְּנַאי קוֹדֶם לְמַעֲשֶׂה, אַף כֹּל תְּנַאי קוֹדֶם לְמַעֲשֶׂה; לְאַפּוֹקֵי הָכָא – דְּמַעֲשֶׂה קוֹדֶם לִתְנַאי!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: מְשׁוּם דְּמַעֲשֶׂה קוֹדֶם לִתְנַאי.

מַתְקֵיף לַהּ רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: טַעְמָא דְּמַעֲשֶׂה קוֹדֶם לִתְנַאי, הָא תְּנַאי קוֹדֶם לְמַעֲשֶׂה – לָא הָוֵי גִּיטָּא; מִכְּדֵי כֹּל תְּנָאֵי מֵהֵיכָא גָּמְרִינַן לְהוּ – מִתְּנַאי בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן, מָה הָתָם – תְּנַאי בְּדָבָר אֶחָד וּמַעֲשֶׂה בְּדָבָר אַחֵר, אַף כֹּל; לְאַפּוֹקֵי הָכָא –

דף עה:

דְּתְנַאי וּמַעֲשֶׂה בְּדָבָר אֶחָד! אֶלָּא אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: מְשׁוּם דְּתְנַאי וּמַעֲשֶׂה בְּדָבָר אֶחָד. רַב אָשֵׁי אָמַר: הָא מַנִּי – רַבִּי הִיא, דְּאָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: כָּל הָאוֹמֵר "עַל מְנָת" כְּאוֹמֵר "מֵעַכְשָׁיו" דְּמֵי.

אַתְקִין שְׁמוּאֵל בְּגִיטָּא דִּשְׁכִיב מְרַע: "אִם לֹא מַתִּי לֹא יְהֵא גֵּט, וְאִם מַתִּי יְהֵא גֵּט".
וְלֵימָא: "אִם מַתִּי יְהֵא גֵּט, וְאִם לֹא מַתִּי לֹא יְהֵא גֵּט"! לָא מַקְדֵּים אִינִישׁ פּוּרְעָנוּתָא לְנַפְשֵׁיהּ.
וְלֵימָא: "לֹא יְהֵא גֵּט אִם לֹא מַתִּי"! בָּעֵינַן תְּנַאי קוֹדֶם לְמַעֲשֶׂה.
מַתְקֵיף לַהּ רָבָא: מִכְּדֵי כֹּל תְּנָאֵי מֵהֵיכָא גָּמְרִינַן – מִתְּנַאי בְּנֵי גָּד וּבְנֵי רְאוּבֵן; מָה הָתָם – הֵן קוֹדֶם לְלָאו, אַף כֹּל [תְּנָאֵי, הֵן קוֹדֶם לְלָאו].
אֶלָּא אָמַר רָבָא: "אִם לֹא מַתִּי לֹא יְהֵא גֵּט, אִם מַתִּי יְהֵא גֵּט, אִם לֹא מַתִּי לֹא יְהֵא גֵּט" – "אִם לֹא מַתִּי לֹא יְהֵא גֵּט" – לָא מַקְדֵּים אִינִישׁ פּוּרְעָנוּתָא לְנַפְשֵׁיהּ; "אִם מַתִּי יְהֵא גֵּט, אִם לֹא מַתִּי לֹא יְהֵא גֵּט" – בָּעֵינַן הֵן קוֹדֶם לְלָאו.

מַתְנִי' "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ עַל מְנָת שֶׁתִּשַּׁמְּשִׁי אֶת אַבָּא"; "עַל מְנָת שֶׁתְּנִיקִי אֶת בְּנִי" – כַּמָּה הִיא מְנִיקָתוֹ? שְׁתֵּי שָׁנִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁמֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ. מֵת הַבֵּן אוֹ שֶׁמֵּת הָאָב – הֲרֵי זֶה גֵּט.
"הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ עַל מְנָת שֶׁתִּשַּׁמְּשִׁי אֶת אַבָּא שְׁתֵּי שָׁנִים"; "עַל מְנָת שֶׁתְּנִיקִי אֶת בְּנִי שְׁתֵּי שָׁנִים" – מֵת הַבֵּן, אוֹ שֶׁאָמַר הָאָב: "אִי אֶפְשִׁי שֶׁתִּשַּׁמְּשִׁנִי" שֶׁלֹּא בְּהַקְפָּדָה – אֵינוֹ גֵּט.
רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כְּזֶה – גֵּט. כְּלָל אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: כָּל עַכָּבָה שֶׁאֵינָהּ הֵימֶנָּה – הֲרֵי זֶה גֵּט.

גְּמָ' וּמִי בָּעֵינַן כּוּלֵּי הַאי?! וּרְמִינְהִי: שִׁמְּשׁוּתוֹ יוֹם אֶחָד; הֲנִיקוֹתוֹ יוֹם אֶחָד – הֲרֵי זֶה גֵּט!
אָמַר רַב חִסְדָּא, לָא קַשְׁיָא: הָא רַבָּנַן, וְהָא רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל –
מַתְנִיתִין רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, וּבָרַיְיתָא רַבָּנַן.
הָא מִדְּסֵיפָא רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל הָוֵי, מִכְּלָל דִּרֵישָׁא לָאו רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל! אֶלָּא בָּרַיְיתָא – רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל הִיא, דְּמֵיקֵל בִּתְנָאֵי; מַתְנִיתִין – רַבָּנַן.
רָבָא אָמַר, לָא קַשְׁיָא: כָּאן בִּסְתָם, כָּאן בְּמְפָרֵשׁ.
רַב אַשֵׁי אָמַר: כָּל סְתָם נָמֵי כִּמְפָרֵשׁ "יוֹם אֶחָד" דְּמֵי.
תְּנַן: כַּמָּה הִיא מְנִיקָתוֹ? שְׁתֵּי שָׁנִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁמֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ. בִּשְׁלָמָא לְרַבָּא – נִיחָא; אֶלָּא לְרַב אַשֵׁי, לְמָה לִי שְׁתֵּי שָׁנִים? לְמָה לִי שְׁמֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ? בְּיוֹם אֶחָד סַגֵּי!
הָכִי קָאָמַר: יוֹם אֶחָד – מִשְּׁתֵּי שָׁנִים; לְאַפּוֹקֵי לְאַחַר שְׁתֵּי שָׁנִים – דְּלָא. יוֹם אֶחָד – מִשְּׁמֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ; לְאַפּוֹקֵי לְאַחַר שְׁמֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ – דְּלָא.
מֵיתִיבִי: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ עַל מְנָת שֶׁתִּשַּׁמְּשִׁי אֶת אַבָּא שְׁתֵּי שָׁנִים"; "עַל מְנָת שֶׁתְּנִיקִי אֶת בְּנִי שְׁתֵּי שָׁנִים" – מֵת הַבֵּן, אוֹ שֶׁאָמַר הָאָב "אִי אֶפְשִׁי שֶׁתִּשַּׁמְּשִׁנִי" שֶׁלֹּא בְּהַקְפָּדָה – אֵינוֹ גֵּט.

דף עו.

בִּשְׁלָמָא לְרָבָא – רֵישָׁא בְּדָלָא פָּרֵישׁ, סֵיפָא דְּפָרֵישׁ.

אֶלָּא לְרַב אָשֵׁי – מַאי שְׁנָא רֵישָׁא, וּמַאי שְׁנָא סֵיפָא? קַשְׁיָא.
תָּנוּ רַבָּנָן: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ עַל מְנָת שֶׁתְּשַׁמְּשִׁי אֶת אַבָּא שְׁתֵּי שָׁנִים", וְ"עַל מְנָת שֶׁתְּנִיקִי אֶת בְּנִי שְׁתֵּי שָׁנִים" – אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְקַיְּימָה הַתְּנַאי, הֲרֵי זֶה גֵּט; לְפִי שֶׁלֹּא אָמַר לָהּ: "אִם תְּשַׁמְּשִׁי – אִם לֹא תְּשַׁמְּשִׁי"; "אִם תְּנִיקִי – וְאִם לֹא תָּנִיקִי"; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.
וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: נִתְקַיְּימָה הַתְּנַאי – הֲרֵי זֶה גֵּט, וְאִם לָאו – אֵינוֹ גֵּט. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין לְךָ תְּנַאי בַּכְּתוּבִים, שֶׁאֵינוֹ כָּפוּל.
אִיכָּא דְּאָמְרִי: לְרַבִּי מֵאִיר קָאָמַר לֵיהּ; וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: לְרַבָּנַן קָאָמַר לְהוּ. אִיכָּא דְּאָמְרִי לְרַבִּי מֵאִיר קָאָמַר לֵיהּ – וְהָכִי קָאָמַר לֵיהּ: אֵין לְךָ תְּנַאי בַּכְּתוּבִים שֶׁאֵינוֹ כָּפוּל, וְהָווּ לְהוּ שְׁנֵי כְתוּבִים הַבָּאִין כְּאֶחָד, וְכֹל שְׁנֵי כְתוּבִים הַבָּאִין כְּאֶחָד – אֵין מְלַמְּדִין.
אִיכָּא דְּאָמְרִי לְרַבָּנַן קָאָמַר לְהוּ – וְהָכִי קָאָמַר לְהוּ: אִין לְךָ תְּנַאי בַּכְּתוּבִים שֶׁאֵינוֹ כָּפוּל, וְגָמְרִינַן מִינַּיְיהוּ.
וּרְמִינְהוּ: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ עַל מְנָת שֶׁתְּשַׁמְּשִׁי אֶת אַבָּא שְׁתֵּי שָׁנִים"; "עַל מְנָת שֶׁתְּנִיקִי אֶת בְּנִי שְׁתֵּי שָׁנִים" – מֵת הָאָב אוֹ מֵת הַבֵּן, אֵינוֹ גֵּט; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.
וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְקַיְּימָה הַתְּנַאי, הֲרֵי זֶה גֵּט – יְכוֹלָה הִיא שֶׁתֹּאמַר לוֹ: "תֵּן לִי אָבִיךָ, וְאֲשַׁמְּשֶׁנּוּ"; "תֵּן לִי בְּנְךָ, וַאֲנִיקֶנּוּ".
קַשְׁיָא דְּרַבִּי מֵאִיר אַדְּרַבִּי מֵאִיר, קַשְׁיָא דְּרַבָּנַן אַדְּרַבָּנַן!
דְּרַבִּי מֵאִיר אַדְּרַבִּי מֵאִיר לָא קַשְׁיָא – הָתָם בְּדָלָא כַּפְלֵיהּ לְתְנָאֵיהּ, הָכָא בִּדְכַפְלֵיהּ לְתְנָאֵיהּ.
וְרַבָּנַן אַדְּרַבָּנַן לָא קַשְׁיָא, מַאן חֲכָמִים דְּהָכָא – רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל הִיא, דְּאָמַר: כָּל עַכָּבָה שֶׁאֵינָהּ הֵימֶנָּה, הֲרֵי זֶה גֵּט.
תָּנוּ רַבָּנַן, אָמַר לָהּ בִּפְנֵי שְׁנַיִם: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ עַל מְנָת שֶׁתְּשַׁמְּשִׁי אֶת אַבָּא שְׁתֵּי שָׁנִים", וְחָזַר וְאָמַר לָהּ בִּפְנֵי שְׁנַיִם: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז" – לֹא בִיטֵּל דִּבְרֵי הָאַחֲרוֹן אֶת הָרִאשׁוֹן; רָצְתָה – מְשַׁמַּשְׁתּוֹ, רָצְתָה – נוֹתֶנֶת לוֹ מָאתַיִם זוּז.
אֲבָל אָמַר לָהּ בִּפְנֵי שְׁנַיִם: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז", וְחָזַר וְאָמַר לָהּ בִּפְנֵי שְׁנַיִם: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי שְׁלֹשׁ מֵאוֹת זוּז" – בִּיטֵּל דִּבְרֵי הָאַחֲרוֹן אֶת הָרִאשׁוֹן; וְאֵין אֶחָד מִן הָרִאשׁוֹנִים וְאֶחָד מִן הָאַחֲרוֹנִים מִצְטָרְפִין.
אַהֵיְיא? אִילֵימָא אַסֵּיפָא – הֲרֵי בָּטֵל! אֶלָּא אַרִישָׁא –
פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא, כֹּל לְקַיּוֹמֵי תְּנַאי – מִצְטָרְפִין; קָא מַשְׁמַע לַן.

מַתְנִי' "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם", וְהָיָה הוֹלֵךְ מִיהוּדָה לַגָּלִיל; הִגִּיעַ לְאַנְטִיפְּרָס וְחָזַר – בָּטֵל תְּנָאוֹ.

"הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם", וְהָיָה הוֹלֵךְ מִגָּלִיל לִיהוּדָה, וְהִגִּיעַ לְכַפַּר עוֹתְנַאי וְחָזַר – בָּטֵל תְּנָאוֹ.

"הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם", וְהָיָה הוֹלֵךְ לִמְדִינַת הַיָּם, וְהִגִּיעַ לְעַכּוֹ וְחָזַר – בָּטֵל תְּנָאוֹ.

"הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ כָּל זְמַן שֶׁאֶעֱבוֹר מִכְּנֶגֶד פָּנַיִךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם"; הָיָה הוֹלֵךְ וּבָא, הוֹלֵךְ וּבָא, הוֹאִיל וְלֹא נִתְיַחֵד עִמָּהּ – הֲרֵי זֶה גֵּט.

גְּמָ' לְמֵימְרָא דְּאַנְטִיפְּרָס בְּגָלִיל הֲוָה קָיְימָא?! וּרְמִינְהִי: אַנְטִיפְּרָס – בִּיהוּדָה; וּכְפַר עוֹתְנַאי – בַּגָּלִיל; בֵּיתָנִים – מְטִילִין אוֹתוֹ לְחוּמְרָא, מְגוֹרֶשֶׁת

דף עו:

וְאֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת!

אָמַר אַבָּיֵי, תְּרֵי תְּנָאֵי קָאָמַר לַהּ: אִי מָטֵינָא לְגָלִיל – לְאַלְתַּר לֵיהֱוֵי גִּיטָּא, וְאִי מִשְׁתַּהֵינָא בְּאוֹרְחָא תְּלָתִין יוֹמִין וְלָא אָתֵינָא – לֵיהֱוֵי גִּיטָּא. הִגִּיעַ לְאַנְטִיפְּרָס וְחָזַר – דְּלָא לְגָלִיל מָטָא, וְלָא אִישְׁתַּהוֹיֵי נָמֵי אִשְׁתַּהִי תְּלָתִין יוֹמִין – בָּטֵל תְּנָאוֹ.

"הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם" כּוּ': לְמֵימְרָא דְּעַכּוֹ בִּמְדִינַת הַיָּם קָיְימָא?! וְהָא אָמַר רַב סָפְרָא: כִּי הֲווֹ מִיפַּטְרִי רַבָּנַן מֵהֲדֵדֵי – בְּעַכּוֹ הֲווֹ מִפַּטְרִי, מִשּׁוּם דְּאָסוּר לָצֵאת מֵאָרֶץ לְחוּצָה לָאָרֶץ!

אָמַר אַבָּיֵי, תְּרֵי תְּנָאֵי קָאָמַר לַהּ: אִי מָטֵינָא לִמְדִינַת הַיָּם – לְאַלְתַּר לֵיהֱוֵי גִּיטָּא, אִי מִשְׁתַּהֵינָא בְּאוֹרְחָא תְּלָתִין יוֹמִין וְלָא אָתֵינָא – לֵיהֱוֵי גִּיטָּא. הִגִּיעַ לְעַכּוֹ וְחָזַר – דְּלָא לִמְדִינַת הַיָּם מָטָא, וְלָא אִישְׁתַּהוֹיֵי נָמֵי אִשְׁתַּהִי תְּלָתִין יוֹמִין – בָּטֵל תְּנָאוֹ.

"הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ כָּל זְמַן שֶׁאֶעֱבוֹר" וְכוּ': וְהָא לָא עָבַר! אָמַר רַב הוּנָא: מַאי "פָּנַיִךְ" – תַּשְׁמִישׁ; וְאַמַּאי קָרֵי לֵיהּ "פָּנַיִךְ" – לִישָׁנָא מְעַלְיָא נָקֵט.

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: לְעוֹלָם "פָּנַיִךְ" מַמָּשׁ. מִי קָתָנֵי "הֲרֵי זוֹ מְגוֹרֶשֶׁת"? "הֲרֵי זֶה גֵּט" קָתָנֵי – דְּלָא הָוֵי גֵּט יָשָׁן, וּלְכִי מָלוּ תְּלָתִין יוֹמֵי הָוֵי גִּיטָּא.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ כָּל זְמַן שֶׁאֶעֱבוֹר מִנֶּגֶד פָּנַיִךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם", וְהָיָה הוֹלֵךְ וּבָא, הוֹלֵךְ וּבָא; הוֹאִיל וְלֹא נִתְיַיחֵד עִמָּהּ – הֲרֵי זֶה גֵּט; וּלְגֵט יָשָׁן אֵין חוֹשְׁשִׁין, שֶׁהֲרֵי לֹא נִתְיַיחֵד עִמָּהּ.

וְלֵיחוּשׁ שֶׁמָּא פְּיֵיס! אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא: הָכִי אָמַר אַבָּא מָרִי מִשְׁמֵיהּ דְּרַב, בְּאוֹמֵר: נֶאֱמָנֶת עָלַי לוֹמַר שֶׁלֹּא בָּאתִי.

אִיכָּא דְּמַתְנֵי לַהּ אַמַּתְנִיתִין: ״מֵעַכְשָׁיו אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ״, וּמֵת בְּתוֹךְ שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ – הֲרֵי זֶה גֵּט. וְלֵיחוּשׁ שֶׁמָּא פִּייֵס! אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא: הָכִי אָמַר אַבָּא מָרִי מִשְׁמֵיהּ דְּרַב, בְּאוֹמֵר: נֶאֱמֶנֶת עָלַי לוֹמַר שֶׁלֹּא בָּאתִי.

מַאן דְּמַתְנֵי לַהּ אַמַּתְנִיתִין, כָּל שֶׁכֵּן אַבָּרַיְיתָא.

מַאן דְּמַתְנֵי לַהּ אַבָּרַיְיתָא – אֲבָל אַמַּתְנִיתִין, הָא לָא אֲתָא.

מַתְנִי׳ ״הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ, אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ״, וּמֵת בְּתוֹךְ שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ – אֵינוֹ גֵּט.

״הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ מֵעַכְשָׁיו, אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ״, וּמֵת בְּתוֹךְ שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ – הֲרֵי זֶה גֵּט.

״אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ, כִּתְבוּ וּתְנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי״ – כָּתְבוּ גֵּט בְּתוֹךְ שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ, וְנָתְנוּ לְאַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ – אֵינוֹ גֵּט.

״כִּתְבוּ וּתְנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן עַד שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ״ – כָּתְבוּ בְּתוֹךְ שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ, וְנָתְנוּ לְאַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ – אֵינוֹ גֵּט. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּזֶה – גֵּט.

כָּתְבוּ לְאַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ, וְנָתְנוּ לְאַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ, וָמֵת: אִם הַגֵּט קוֹדֵם לַמִּיתָה – הֲרֵי זֶה גֵּט; וְאִם מִיתָה קְדָמָה לַגֵּט – אֵינוֹ גֵּט; וְאִם אֵין יָדוּעַ – זוֹ הִיא שֶׁאָמְרוּ מְגוֹרֶשֶׁת וְאֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת.

גְּמ׳ תָּנָא: רַבּוֹתֵינוּ הִתִּירוּהָ לִינָּשֵׂא.

מַאן רַבּוֹתֵינוּ? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: בֵּי דִינָא דִּשְׁרוֹ מִישְׁחָא; סָבְרִי לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּאָמַר: זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטָר מוֹכִיחַ עָלָיו.

אָמַר רַבִּי אַבָּא בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִייָא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיאָה בְּנוֹ שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל בַּר רַבִּי הוֹרָה, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ כָּל סִיעָתוֹ; וְאָמְרִי לָהּ כָּל שְׁעָתוֹ.

אֲמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר לְהָהוּא סָבָא: כִּי שְׁרִיתוּהָ – לְאַלְתַּר שְׁרִיתוּהָ, אוֹ לְאַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ שְׁרִיתוּהָ? לְאַלְתַּר שְׁרִיתוּהָ – דְּהָא לָא אָתֵי; אוֹ דִלְמָא, לְאַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ שְׁרִיתוּהָ – דְּהָא אִיקַּיֵּים לֵיהּ תְּנָאוֹ?

וְתִיבְעֵי לֵיהּ מַתְנִיתִין: ״מֵעַכְשָׁיו, אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ״, וּמֵת בְּתוֹךְ שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ – הֲרֵי זֶה גֵּט. לְאַלְתַּר הָוֵי, דְּהָא לָא אָתֵי; אוֹ דִלְמָא, לְאַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ – דְּהָא אִיקַּיֵּים לֵיהּ תְּנָאֵיהּ? אֵין הָכִי נָמֵי, וּמְשׁוּם דַּהֲוָה בְּהָהוּא מַעֲשֶׂה.

אָמַר אַבָּיֵי: הַכֹּל מוֹדִים הֵיכָא דְּאָמַר: ״לְכְשֶׁתֵּצֵא חַמָּה מִנַּרְתִּיקָהּ״ –

דף עז.

לְכִי נָפְקָא קָאָמַר לָהּ, וְכִי מָיֵית בְּלֵילְיָא – הָוֵי גֵּט לְאַחַר מִיתָה.
"עַל מְנָת שֶׁתֵּצֵא חַמָּה מִנַּרְתִּיקָהּ" – מֵעַכְשָׁיו קָאָמַר לַהּ, דְּאָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: כָּל הָאוֹמֵר "עַל מְנָת" כְּאוֹמֵר "מֵעַכְשָׁיו" דָּמֵי.
לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא בְּ"אִם תֵּצֵא" – מָר סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּאָמַר: זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטָר מוֹכִיחַ עָלָיו, וְהָוֶה לֵיהּ כְּ"מֵהַיּוֹם אִם מַתִּי", כְּ"מֵעַכְשָׁיו אִם מַתִּי"; מָר לָא סָבַר כְּרַבִּי יוֹסֵי, וְהָוֶה לֵיהּ כְּ"אִם מַתִּי" גְּרִידָא.
"כִּתְבוּ וּתְנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ" – כָּתְבוּ כּוּ'.
אָמַר לֵיהּ רַב יִימַר לְרַב אָשֵׁי: לֵימָא קְסָבַר רַבִּי יוֹסֵי כָּתַב גֵּט עַל תְּנַאי – כְּשֵׁר? לָא; לְעוֹלָם אֵימָא לְךָ פָּסוּל, וְשָׁאנֵי הָכָא – מִדְּהָוָה לֵיהּ לְמֵימַר: "אִם לֹא בָּאתִי כִּתְבוּ וּתְנוּ"; וְאָמַר: "כִּתְבוּ וּתְנוּ אִם לֹא בָּאתִי"; הָכִי קָאָמַר: כִּתְבוּ מֵעַכְשָׁיו, וּתְנוּ אִם לֹא בָּאתִי. וְרַבָּנַן – לָא שְׁנָא הָכִי וְלָא שְׁנָא הָכִי.
תָּנוּ רַבָּנַן: "לְאַחַר שָׁבוּעַ" – שָׁנָה; "לְאַחַר שָׁנָה" – חֹדֶשׁ; "לְאַחַר חֹדֶשׁ" – שַׁבָּת.
"לְאַחַר שַׁבָּת", מַאי? יָתֵיב רַבִּי זֵירָא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַסִּי, וְאָמְרִי לַהּ רַבִּי אַסִּי קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, וְקָאָמַר: חַד בְּשַׁבָּא, וּתְרֵי, וּתְלָתָא – בָּתַר שַׁבְּתָא. אַרְבְּעָה, וַחֲמִשָּׁא וּמַעֲלֵי שַׁבְּתָא – קַמֵּי שַׁבְּתָא.
תַּנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: "לְאַחַר הָרֶגֶל" – שְׁלֹשִׁים יוֹם. נָפַק רַבִּי חִיָּיא דַּרְשַׁהּ מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי – וְקַלְּסוּהּ; מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּים – וְלָא קַלְּסוּהּ; אַלְמָא לֵית הִילְכְתָא כְּוָותֵיהּ.

הֲדַרַן עֲלָךְ מִי שֶׁאָחָזוֹ

הַזּוֹרֵק גֵּט לְאִשְׁתּוֹ, וְהִיא בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ אוֹ בְּתוֹךְ חֲצֵרָהּ – הֲרֵי זוֹ מְגוֹרֶשֶׁת. זָרְקוֹ לָהּ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ אוֹ בְּתוֹךְ חֲצֵרוֹ, אֲפִילּוּ הוּא עִמָּהּ בַּמִּטָּה – אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת. לְתוֹךְ חֵיקָהּ אוֹ לְתוֹךְ קַלְתָּהּ – הֲרֵי זוֹ מְגוֹרֶשֶׁת.
גְּמָ' מְנָא הָנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנַן: "וְנָתַן בְּיָדָהּ" – אֵין לִי אֶלָּא יָדָהּ; גּוּפָהּ, חֲצֵרָהּ וְקַרְפֵּיפָהּ – מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְנָתַן" – מִכָּל מָקוֹם.
וְתַנְיָא נָמֵי הָכִי גַּבֵּי גַּנָּב: "יָדוֹ" – אֵין לִי אֶלָּא יָדוֹ; גּוּפוֹ, חֲצֵרוֹ וְקַרְפֵּיפוֹ – מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "הִמָּצֵא תִמָּצֵא" – מִכָּל מָקוֹם.
וּצְרִיכָא; דְּאִי אַשְׁמוֹעִינַן גֵּט – מִשּׁוּם דִּבְעַל כֶּרְחָהּ מִגָּרְשָׁהּ; אֲבָל גַּנָּב – דְּלֵיתֵיהּ בְּעַל כּוֹרְחֵיהּ, אֵימָא לָא;

וְאִי אַשְׁמוֹעִינַן גַּנָּב – מִשּׁוּם דְּקַנְסֵיהּ רַחֲמָנָא; אֲבָל גֵּט – אֵימָא לָא, צְרִיכָא.
חֲצֵרָהּ?! מָה שָׁקְנְתָה אִשָּׁה קָנָה בַּעְלָהּ!
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּכוֹתֵב לָהּ: ״דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בְּנָכְסַיִךְ״.
וְכִי כְּתַב לַהּ הָכִי – מַאי הָוֵי? וְהָתַנְיָא, הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ: ״דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עַל שָׂדֶה זוֹ״;
וְ״אֵין לִי עֵסֶק בָּהּ״; וְ״יָדִי מְסוּלָּקֶת הֵימֶנָּה״ – לֹא אָמַר כְּלוּם!
אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי: בְּכוֹתֵב לָהּ – וְעוֹדָהּ אֲרוּסָה, וְכִדְרַב כָּהֲנָא – דְּאָמַר רַב כָּהֲנָא: נַחֲלָה הַבָּאָה לוֹ לְאָדָם מִמָּקוֹם אַחֵר, אָדָם מַתְנֶה עָלֶיהָ שֶׁלֹּא יִרָשֶׁנָּה;
וְכִדְרָבָא – דְּאָמַר רָבָא, הָאוֹמֵר:

דף עז:

אִי אֶפְשִׁי בְּתַקָּנַת חֲכָמִים כְּגוֹן זוֹ – שׁוֹמְעִין לוֹ.
מַאי ״כְּגוֹן זוֹ״? כִּדְרַב הוּנָא אָמַר רַב – דְּאָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: יְכוֹלָה אִשָּׁה שֶׁתֹּאמַר לְבַעְלָהּ: ״אֵינִי נִיזּוֹנֶית וְאֵינִי עוֹשָׂה״.
רָבָא אָמַר: אַטּוּ יָדָהּ מִי לָא קָנְיָא לֵיהּ לְבַעַל?! אֶלָּא גִּיטָּהּ וְיָדָהּ בָּאִין כְּאֶחָד; הָכָא נָמֵי – גִּיטָּהּ וַחֲצֵרָהּ בָּאִין כְּאֶחָד.
אָמַר לֵיהּ רְבִינָא לְרַב אָשֵׁי: רָבָא – יָד דְּאִשָּׁה קָא קָשְׁיָא לֵיהּ?! נְהִי דְּקָנֵי לַהּ לְמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ, יָדָהּ גּוּפַהּ מִי קָנְיָ[א] לֵיהּ?!
אָמַר לֵיהּ: רָבָא – יַד הָעֶבֶד קָא קָשְׁיָא לֵיהּ; לְמַאן דְּאָמַר: בִּשְׁטָר – עַל יְדֵי עַצְמוֹ, יַד עֶבֶד כְּיַד רַבּוֹ דְּמָיָא! אֶלָּא גִּטּוֹ וְיָדוֹ בָּאִין כְּאֶחָד; הָכִי נָמֵי – גִּיטָּהּ וַחֲצֵרָהּ בָּאִין כְּאֶחָד.
הַהוּא שְׁכִיב מְרַע דִּכְתַב לַהּ גִּיטָּא לְדְבֵיתְהוּ בַּהֲדֵי פַּנְיָא דְּמַעֲלֵי שַׁבְּתָא, וְלָא הִסְפִּיק לְמִיתְבֵיהּ לַהּ. לְמָחָר, תְּקַף לֵיהּ עֶלְמָא. אֲתוֹ לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא, אֲמַר לְהוּ: זִילוּ אֲמַרוּ לֵיהּ, לֵיקְנֵייהּ נִיהֲלַהּ לְהַהוּא דּוּכְתָּא דְּיָתֵיב בֵּיהּ גִּיטָּא, וְתֵיזִיל אִיהִי וְתֵיחוֹד וְתִתְפַּתַּח וְתַחֲזֵיק בֵּיהּ.
דִּתְנַן: נָעַל, גָּדַר, פָּרַץ כָּל שֶׁהוּא – הֲרֵי זוֹ חֲזָקָה.
אָמַר לֵיהּ רַב עִילַּאי לְרָבָא: מָה שָׁקְנְתָה אִשָּׁה קָנָה בַּעְלָהּ! אִיכְּסִיף.
לְסוֹף אִיגַּלַּי מִילְּתָא דַּאֲרוּסָה הֲוַאי. אָמַר רָבָא: אִם אָמְרוּ בִּנְשׂוּאָה, יֹאמְרוּ בַּאֲרוּסָה?! הֲדַר אָמַר רָבָא: לָא שְׁנָא אֲרוּסָה וְלָא שְׁנָא נְשׂוּאָה – גִּיטָּהּ וַחֲצֵירָהּ בָּאִין כְּאֶחָד.
וְהָא אָמְרָה רָבָא מֵעִיקָּרָא! כִּי אָמְרָה רָבָא – אַהַאי מַעֲשֶׂה אָמְרָה.
וְהֵיא בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ. אָמַר עוּלָּא: וְהוּא שֶׁעוֹמֶדֶת בְּצַד בֵּיתָהּ וּבְצַד חֲצֵרָהּ. רַבִּי אוֹשַׁעְיָא אָמַר: אֲפִילּוּ הֵיא בִּטְבֶרְיָא וַחֲצֵרָהּ בְּצִיפּוֹרִי; הֵיא בְּצִיפּוֹרִי וַחֲצֵרָהּ בִּטְבֶרְיָא – מְגוֹרֶשֶׁת.
וְהָא ״הֵיא בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ וּבְתוֹךְ חֲצֵרָהּ״ קָתָנֵי! הָכָא קָאָמַר: ״וְהֵיא כְּמִי שֶׁבְּתוֹךְ בֵּיתָהּ״; ״וְהֵיא כְּמִי שֶׁבְּתוֹךְ חֲצֵרָהּ״ – דְּכֵינָן דְּחָצֵר מִשְׁתַּמֶּרֶת לְדַעְתָּהּ הֵיא, מִתְגָּרֶשֶׁת.

לֵימָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי – דְּמָר סָבַר: חָצֵר מִשּׁוּם יָדָהּ אִתְּרַבַּאי; וּמָר סָבַר: חָצֵר מִשּׁוּם שְׁלִיחוּת אִתְּרַבַּאי?

לָא; דְּכוּלֵּי עָלְמָא – חָצֵר מִשּׁוּם יָדָהּ אִיתְּרַבַּאי; מָר סָבַר: כְּיָדָהּ – מָה יָדָהּ בִּסְמוּכָה, אַף חָצֵרָהּ בִּסְמוּכָה.

וְאִידַּךְ – אִי, מָה יָדָהּ בִּדְבוּקָה, אַף חָצֵרָהּ בִּדְבוּקָה?! אֶלָּא כְּיָדָהּ – מָה יָדָהּ מִשְׁתַּמֶּרֶת לְדַעְתָּהּ, אַף חָצֵרָהּ הַמִּשְׁתַּמֶּרֶת לְדַעְתָּהּ; לְאַפּוֹקֵי חָצֵרָהּ הַמִּשְׁתַּמֶּרֶת שֶׁלֹּא לְדַעְתָּהּ.

הָהוּא גַּבְרָא דִּזְרַק לַהּ גִּיטָּא לִדְבֵיתְהוּ. הֲוָה קָיְימָא בְּחָצֵר. אֲזַל גִּיטָּא, נָפַל בְּפִיסְלָא. אָמַר רַב יוֹסֵף: חָזֵינַן, אִי הָוְיָא אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת – פְּלַג לֵיהּ רְשׁוּתָא לְנַפְשֵׁיהּ; וְאִי לָא – חֲדָא רְשׁוּתָא הִיא.

בְּמַאי עָסְקִינַן? אִילֵימָא בְּחָצֵר דִּידַהּ, כִּי הֲוֵי אַרְבַּע אַמּוֹת מַאי הֲוֵי? אֶלָּא בְּחָצֵר דִּידֵיהּ, כִּי לָא הֲוֵי אַרְבַּע אַמּוֹת מַאי הֲוֵי?

לָא צְרִיכָא, דְּאוֹשְׁלַהּ מָקוֹם; דְּחַד מָקוֹם מוֹשְׁלִי אִינָשֵׁי, תְּרֵי מְקוֹמוֹת לָא מוֹשְׁלִי אִינָשֵׁי.

וְלָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּלָא גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה, אֲבָל גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה – אַף עַל גַּב דְּלָא הֲוֵי אַרְבַּע אַמּוֹת.

וְלָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּלֵית לֵיהּ

דף עח.

שֵׁם לְוַוי, אֲבָל אִית לֵיהּ שֵׁם לְוַוי – אַף עַל גַּב דְּלָא גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה, וְאַף עַל גַּב דְּלָא הֲוֵי אַרְבַּע אַמּוֹת.

אֲפִילּוּ הוּא עִמָּהּ בַּמִּטָּה כּוּ': אָמַר רָבָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּמִטָּה שֶׁלּוֹ, אֲבָל בְּמִטָּה שֶׁלָּהּ – מְגוֹרֶשֶׁת.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בְּמִטָּה שֶׁלּוֹ – אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת, בְּמִטָּה שֶׁלָּהּ – מְגוֹרֶשֶׁת.

וּבְמִטָּה שֶׁלָּהּ – מְגוֹרֶשֶׁת? כְּלֵיוֹ שֶׁל לוֹקֵחַ בִּרְשׁוּת מוֹכֵר הוּא; שְׁמַעְתָּ מִינַּהּ: כְּלֵיוֹ שֶׁל לוֹקֵחַ בִּרְשׁוּת מוֹכֵר – קָנָה לוֹקֵחַ?

לָא צְרִיכָא, דְּגָבוֹהַּ עֲשָׂרָה. וְהָאֵיכָא מְקוֹם כַּרְעֵי! אַמְקוֹם כַּרְעֵי לָא קָפְדִי אִינָשֵׁי.

לְתוֹךְ חֵיקָהּ אוֹ לְתוֹךְ קַלְתָּהּ – מְגוֹרֶשֶׁת: אַמַּאי? כְּלֵיוֹ שֶׁל לוֹקֵחַ בִּרְשׁוּת מוֹכֵר הוּא!

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה קַלְתָּהּ תְּלוּיָה בָּהּ. וְכֵן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה קַלְתָּהּ תְּלוּיָה בָּהּ. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: קְשׁוּרָה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה.

רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה אָמַר: כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה קַלְתָּהּ מוּנַּחַת לָהּ בֵּין יְרֵכוֹתֶיהָ. רַב מְשַׁרְשְׁיָא בַּר רַב דִּימִי אָמַר: כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה בַּעֲלָהּ מוֹכֵר קְלָתוֹת.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מְקוֹם חֵיקָהּ קָנוּי לָהּ, מְקוֹם קַלְתָּהּ קָנוּי לָהּ. אָמַר רָבָא: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן? לְפִי שֶׁאֵין אָדָם מַקְפִּיד לֹא עַל מְקוֹם חֵיקָהּ וְלֹא עַל מְקוֹם קַלְתָּהּ.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: זְרָקוֹ לָהּ לְתוֹךְ חֵיקָהּ אוֹ לְתוֹךְ קַלְתָּהּ, אוֹ לְתוֹךְ כָּל דָּבָר שֶׁהוּא כְּקַלְתָּהּ – הֲרֵי זוֹ מְגוֹרֶשֶׁת.

"כָּל דָּבָר שֶׁהוּא כְּקַלְתָּהּ" – לְאֵיתוֹיֵי מַאי? לְאֵיתוֹיֵי טַסְקָא דְּאָכְלָה בַּהּ תַּמְרֵי.

מַתְנִי' אָמַר לָהּ: "כִּנְסִי שְׁטַר חוֹב זֶה", אוֹ שֶׁמְּצָאתוּ מֵאֲחוֹרָיו, קוֹרְאָה וַהֲרֵי הוּא גִּיטָּהּ – אֵינוֹ גֵּט, עַד שֶׁיֹּאמַר לַהּ: "הֵא גִּיטֵּיךְ".

נָתַן בְּיָדָהּ וְהִיא יְשֵׁנָה; נֵיעוֹרָה, קוֹרְאָה, וַהֲרֵי הוּא גִּיטָּהּ – אֵינוֹ גֵּט, עַד שֶׁיֹּאמַר לָהּ "הֵא גִּיטֵּיךְ".

גְּמָ' כִּי אָמַר לַהּ: "הֵא גִּיטֵּיךְ" מַאי הֲוֵי? הֲוֵה לֵיהּ "טָלִי גִּיטֵּיךְ מֵעַל גַּבֵּי קַרְקַע", וְאָמַר רָבָא: "טָלִי גִּיטֵּיךְ מֵעַל גַּבֵּי קַרְקַע" – לֹא אָמַר כְּלוּם! אֵימָא: שֶׁשְּׁלָחַתּוּ מֵאֲחוֹרָיו.

שְׁלָחַתּוּ נָמֵי, הָא בָּעֵינָא "וְנָתַן בְּיָדָהּ", וְלֵיכָא! לָא צְרִיכָא, דַּעֲרַק לַהּ חַרְצֵיהּ, וּשְׁלָחַתֵּיהּ.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: אָמַר לָהּ "כִּנְסִי שְׁטַר חוֹב זֶה", אוֹ שֶׁשְּׁלָחַתּוּ מֵאֲחוֹרָיו, קָרָאתוּ וַהֲרֵי הוּא גִּיטָּהּ – אֵינוֹ גֵּט, עַד שֶׁיֹּאמַר לָהּ "הֵא גִּיטֵּיךְ", דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: לְעוֹלָם אֵינוֹ גֵּט, עַד שֶׁיִּטְּלֶנּוּ הַיְמֶנָּה, וְיַחֲזוֹר וְיִתְּנֶנּוּ לָהּ, וְיֹאמַר לָהּ "הֵא גִּיטֵּיךְ".

נְתָנוֹ בְּיָדָהּ וְהִיא יְשֵׁנָה, נֵיעוֹרָה וְקוֹרְאָה וַהֲרֵי הוּא גִּיטָּהּ – אֵינוֹ גֵּט, עַד שֶׁיֹּאמַר לָהּ: "הֵא גִּיטֵּיךְ", דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: עַד שֶׁיִּטְּלֶנּוּ הַיְמֶנָּה, וְיַחֲזוֹר וְיִתְּנֶנּוּ לָהּ, וְיֹאמַר לָהּ "הֵא גִּיטֵּיךְ".

וּצְרִיכָא; דְּאִי אִיתְּמַר בְּהָךְ קַמַּיְיתָא, בְּהַהִיא קָאָמַר רַבִּי – מִשּׁוּם דְּבַת אִיגְּרוֹשֵׁי הִיא; אֲבָל נָתַן בְּיָדָהּ וְהִיא יְשֵׁנָה, דְּלָאו בַּת אִיגְּרוֹשֵׁי הִיא – אֵימָא מוֹדֵי לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר;

וְאִי אִיתְּמַר בְּהָא, בְּהָא קָאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר; אֲבָל בְּהָךְ – אֵימָא מוֹדֵי לֵיהּ לְרַבִּי; צְרִיכָא.

אָמַר רָבָא: כָּתַב לָהּ גֵּט, וּנְתָנוֹ בְּיַד עַבְדָּהּ יָשָׁן, וּמְשַׁמַּרְתּוֹ – הֲרֵי זֶה גֵּט. נֵיעוֹר – אֵינוֹ גֵּט, דְּהָוְיָא לֵיהּ חָצֵר הַמִּשְׁתַּמֶּרֶת שֶׁלֹּא לְדַעְתָּהּ.

יָשָׁן וּמְשַׁמַּרְתּוֹ – הֲרֵי זֶה גֵּט. אַמַּאי? חָצֵר מְהַלֶּכֶת הִיא, וְחָצֵר מְהַלֶּכֶת לֹא קָנָה!

וְכִי תֵּימָא יָשָׁן שָׁאנֵי, וְהָא אָמַר רָבָא: כָּל שֶׁאֵילּוּ מְהַלֵּךְ לֹא קָנָה, עוֹמֵד וְיוֹשֵׁב – לֹא קָנָה! וְהִלְכְתָא: בְּכָפוּת.

מַתְנִי' הָיְתָה עוֹמֶדֶת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּזְרָקוֹ לָהּ; קָרוֹב לָהּ – מְגוֹרֶשֶׁת. קָרוֹב לוֹ – אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת. מֶחֱצָה עַל מֶחֱצָה – מְגוֹרֶשֶׁת וְאֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת. וְכֵן לְעִנְיַן קִדּוּשִׁין.

וְכֵן לְעִנְיַן הַחוֹב, אָמַר לוֹ בַּעַל חוֹבוֹ: "זְרוֹק לִי חוֹבִי", וּזְרָקוֹ לוֹ; קָרוֹב לַמַּלְוֶה – זָכָה הַמַּלְוֶה. קָרוֹב לַלֹּוֶה – הַלֹּוֶה חַיָּיב. מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה – שְׁנֵיהֶם יַחְלוֹקוּ.

גְּמָ' הֵיכִי דָּמֵי קָרוֹב לָהּ, וְהֵיכִי דָּמֵי קָרוֹב לוֹ? אָמַר רַב: אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁלָּהּ – זֶהוּ קָרוֹב לָהּ, אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁלּוֹ – זֶהוּ קָרוֹב לוֹ.

הֵיכִי דָּמֵי מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה? אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: כְּגוֹן שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶן עוֹמְדִין בְּאַרְבַּע אַמּוֹת.

וְלִיחְזֵי הֵי מִינַּיְיהוּ קְדֵים! וְכִי תֵּימָא דַּאֲתוֹ תַּרְוַיְיהוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי, וְהָא אִי אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם! אֶלָּא אָמַר רַב כָּהֲנָא: הָכָא בִּשְׁמוֹנָה אַמּוֹת מְצוּמְצָמוֹת עָסְקִינַן,

דף עח:

וְגֵט יוֹצֵא מֵאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁלּוֹ לְאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁלָּהּ.

וְהָא אָגִיד גַּבֵּיהּ! אֶלָּא רַבָּה וְרַב יוֹסֵף דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: הָכָא בִּשְׁתֵּי כִּיתֵּי עֲדִים עָסְקִינַן – אַחַת אוֹמֶרֶת קָרוֹב לוֹ, וְאַחַת אוֹמֶרֶת קָרוֹב לָהּ.

רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר: "קָרוֹב לָהּ" שָׁנִינוּ – אֲפִילּוּ מֵאָה אַמָּה; וְ"קָרוֹב לוֹ" שָׁנִינוּ – אֲפִילּוּ מֵאָה אַמָּה.

הֵיכִי דָּמֵי מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה? אָמַר רַב שֵׁמֶן בַּר אַבָּא, לְדִידִי מִיפְּרְשָׁא לַהּ מִינַּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: הוּא יָכוֹל לְשׁוֹמְרוֹ וְהִיא אֵינָהּ יְכוֹלָה לְשׁוֹמְרוֹ – זֶהוּ קָרוֹב לוֹ; הִיא יְכוֹלָה לְשׁוֹמְרוֹ וְהוּא אֵינוֹ יָכוֹל לְשׁוֹמְרוֹ – זֶהוּ קָרוֹב לָהּ; שְׁנֵיהֶם יְכוֹלִין לְשׁוֹמְרוֹ, שְׁנֵיהֶם אֵין יְכוֹלִין – זֶהוּ מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה.

אַמְרוּהָ רַבָּנַן קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹנָתָן הָכִי, אָמַר: יָדְעִין חַבְרִין בַּבְלָאֵי לְפָרוּשֵׁי כִּי הַאי טַעְמָא!

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כֹּל שֶׁהוּא קָרוֹב לָהּ מִלּוֹ, וּבָא כֻּלּוֹ וּנְטָלוֹ – אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת. אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת?! כֹּל הֵיכִי תֵּינְטְרֵיהּ וְתֵיזִיל?

אֶלָּא לְאוֹ הָכִי קָאָמַר: כֹּל שֶׁקָּרוֹב לָהּ מִלּוֹ; וְאִילּוּ בָּא כֻּלּוֹ וּנְטָלוֹ – וְהוּא יָכוֹל לְשׁוֹמְרוֹ וְהִיא אֵינָהּ יְכוֹלָה לְשׁוֹמְרוֹ, אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת.

אָמַר לֵיהּ שְׁמוּאֵל לְרַב יְהוּדָה: שִׁינָּנָא, כְּדֵי שֶׁתְּשׁוּחַ וְתִטְלֶנּוּ. וְאַתְּ לָא תַּעֲבֵיד עוֹבָדָא, עַד דְּמָטֵי גִּיטָּא לִידָהּ.

אָמַר לֵיהּ רַב מָרְדֶּכַי לְרַב אָשֵׁי: הֲוָה עוֹבָדָא הָכִי, וְאַצְרְכוּהָ חֲלִיצָה.

וְכֵן לְעִנְיַן קִדּוּשִׁין. אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לְגִיטִּין אָמְרוּ, וְלֹא לְדָבָר אַחֵר.

אֵיתִיבֵיהּ רַבִּי אַבָּא לְרַבִּי אַסִּי: וְכֵן לְעִנְיַן קִדּוּשִׁין! שָׁאנֵי הָתָם דִּכְתִיב "וְיָצְאָה"–"וְהָיְתָה".

אֵיתִיבֵיהּ: וְכֵן לְעִנְיַן הַחוֹב, ״זְרוֹק לִי חוֹבִי״ וּזְרָקוֹ לוֹ, קָרוֹב לַמַּלְוֶה – זָכָה הַלּוֶה, קָרוֹב לַלּוֶה – הַלּוֶה חַיָּיב, מֶחֱצָה עַל מֶחֱצָה – שְׁנֵיהֶם יַחְלוֹקוּ!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – דַּאֲמַר לֵיהּ: ״זְרוֹק לִי חוֹבִי וְתִיפָּטֵר״. אִי הָכִי מַאי לְמֵימְרָא? לָא צְרִיכָא, דַּאֲמַר לֵיהּ: ״זְרוֹק לִי חוֹבִי בְּתוֹרַת גִּיטִּין״.

וְאַכַּתִּי, מַאי לְמֵימְרָא? מַהוּ דְּתֵימָא, מָצֵי אָמַר לֵיהּ מְשַׁטֶּה אֲנִי בָּךְ; קָא מַשְׁמַע לַן.

אָמַר רַב חִסְדָּא: גֵּט בְּיָדָהּ וּמְשִׁיחָה בְּיָדוֹ; אִם יָכוֹל לְנַתְּקוֹ וְלַהֲבִיאוֹ אֶצְלוֹ – אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת, וְאִם לָאו – מְגוֹרֶשֶׁת.

מַאי טַעְמָא? בָּעֵינַן כְּרִיתוּת, וְלֵיכָא.

אָמַר רַב יְהוּדָה: הָיְתָה יָדָהּ עֲשׂוּיָה כְּקַטַפְּרֵס, וּזְרָקוֹ לָהּ; אַף עַל פִּי שֶׁהִגִּיעַ גֵּט לְיָדָהּ – אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת.

אַמַּאי? הָא כִּי נָפֵיל – בְּאַרְבַּע אַמּוֹת דִּידַהּ קָא נָפֵיל! בִּדְלָא נָח.

וְתִיגְרַשׁ מֵאַוִּירָא דְּאַרְבַּע אַמּוֹת! תִּפְשׁוֹט דְּבָעֵי רַבִּי אֶלְעָזָר – אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁאָמְרוּ, יֵשׁ לָהֶן אָוִיר אוֹ אֵין לָהֶן אָוִיר? תִּפְשׁוֹט דְּאֵין לָהֶן אָוִיר!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בְּעוֹמֶדֶת עַל גַּב הַנָּהָר, דְּמֵעִיקָּרָא לְאִיבּוּד קָאֵי.

דף עט.

מַתְנִי׳ הָיְתָה עוֹמֶדֶת עַל רֹאשׁ הַגָּג וּזְרָקוֹ לָהּ, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לָאֲוִיר הַגָּג – הֲרֵי זוֹ מְגוֹרֶשֶׁת. הוּא מִלְמַעְלָה וְהִיא מִלְמַטָּה, וּזְרָקוֹ לָהּ, כֵּיוָן שֶׁיָּצָא מֵרְשׁוּת הַגָּג, נִמְחַק אוֹ נִשְׂרָף – הֲרֵי זוֹ מְגוֹרֶשֶׁת.

גְּמָ׳ וְהָא לָא מִינְטַר! אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: בְּגַג שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַעֲקֶה עָסְקִינַן.

עוּלָּא בַּר מְנַשְׁיָא מִשְׁמֵיהּ דַּאֲבִימִי אָמַר: הָכָא בְּפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה סָמוּךְ לַגַּג עָסְקִינַן, דְּכֹל פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה סָמוּךְ לַגַּג – כְּגַג דָּמֵי.

הוּא מִלְמַעְלָה: וְהָא לָא מִינְטַר! אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כְּגוֹן שֶׁהָיוּ מְחִיצוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת עוֹדְפוֹת עַל הָעֶלְיוֹנוֹת.

וְכֵן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: כְּגוֹן שֶׁהָיוּ מְחִיצוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת עוֹדְפוֹת עַל הָעֶלְיוֹנוֹת. וְכֵן אָמַר עוּלָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כְּגוֹן שֶׁהָיוּ מְחִיצוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת עוֹדְפוֹת עַל הָעֶלְיוֹנוֹת.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא לְעוּלָּא: כְּמַאן, כְּרַבִּי – דְּאָמַר: קְלוּטָה, כְּמִי שֶׁהוּנְּחָה דָּמְיָא?

אָמַר לֵיהּ: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבָּנָן – עַד כָּאן לָא פְּלִיגִי רַבָּנָן עֲלֵיהּ דְּרַבִּי, אֶלָּא לְעִנְיַן שַׁבָּת; אֲבָל הָכָא – מִשּׁוּם אִינְטוֹרֵי הוּא, וְהָא קָא מִינְטַר.

וְכֵן אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כְּגוֹן שֶׁהָיוּ מְחִיצוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת עוֹדְפוֹת עַל הָעֶלְיוֹנוֹת.
אָמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא לְרַבִּי אַסִּי: כְּמַאן, כְּרַבִּי – דְּאָמַר: קְלוּטָה כְּמִי שֶׁהוּנָּחָה דָּמְיָא?
אָמַר לֵיהּ: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבָּנַן – עַד כָּאן לָא פְּלִיגִי רַבָּנַן עֲלֵיהּ דְּרַבִּי, אֶלָּא לְעִנְיַן שַׁבָּת; אֲבָל הָכָא – מִשּׁוּם אִינְטוֹרֵי הוּא, וְהָא קָא מִינְּטַר.
נִמְחַק: אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁנִּמְחַק דֶּרֶךְ יְרִידָה, אֲבָל נִמְחַק דֶּרֶךְ עֲלִיָּיה – לָא. מַאי טַעְמָא? מֵעִיקָּרָא לָא לְמֵינַח קָאֵי.
נִשְׁתַּרְף: אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁקָּדַם גֵּט לִדְלֵיקָה, אֲבָל קָדְמָה דְּלֵיקָה לְגֵט – לָא. מַאי טַעְמָא? מֵעִיקָּרָא לִשְׁרֵיפָה קָאֲזִיל.
אָמַר רַב חִסְדָּא: רְשׁוּיוֹת חֲלוּקוֹת בְּגִיטִּין.
אָמַר לֵיהּ רַמֵּי בַּר חָמָא לְרָבָא: מְנָא לֵיהּ לְסָבָא הָא? אָמַר לֵיהּ, מַתְנִיתִין הִיא: הָיְתָה עוֹמֶדֶת עַל רֹאשׁ הַגַּג וּזְרָקוֹ לָהּ, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ גֵּט לַאֲוִיר הַגַּג – הֲרֵי זוֹ מְגוֹרֶשֶׁת.
בְּמַאי עָסְקִינַן? אִילֵימָא בְּגַג דִּידַהּ וְחָצֵר דִּידַהּ, לְמָה לִי אֲוִיר הַגַּג?
אֶלָּא בְּגַג דִּידֵיהּ וְחָצֵר דִּידֵיהּ, כִּי הִגִּיעַ לַאֲוִיר הַגַּג מַאי הֲוֵי?
אֶלָּא פְּשִׁיטָא – בְּגַג דִּידַהּ וְחָצֵר דִּידֵיהּ. אֵימָא סֵיפָא: הוּא מִלְּמַעְלָה וְהִיא מִלְּמַטָּה וּזְרָקוֹ לָהּ; כֵּיוָן שֶׁיָּצָא מֵרְשׁוּת הַגָּג, נִמְחַק אוֹ נִשְׁתַּרְף – הֲרֵי זוֹ מְגוֹרֶשֶׁת. וְאִי בְּגַג דִּידַהּ וְחָצֵר דִּידֵיהּ, אַמַּאי מְגוֹרֶשֶׁת? אֶלָּא בְּגַג דִּידֵיהּ וְחָצֵר דִּידַהּ;
רֵישָׁא בְּגַג דִּידַהּ וְחָצֵר דִּידֵיהּ, סֵיפָא בְּגַג דִּידֵיהּ וְחָצֵר דִּידַהּ?!
אֶלָּא לְאוּ דְּאוֹשְׁלַהּ מָקוֹם – דְּחַד מָקוֹם מוֹשְׁלִי אִינָשֵׁי, תְּרֵי מְקוֹמוֹת לָא מוֹשְׁלִי אִינָשֵׁי?
אָמַר לֵיהּ: מִידֵּי אִירְיָא?! דִּלְמָא הָא כִּדְאִיתַּהּ וְהָא כִּדְאִיתַּהּ – רֵישָׁא בְּגַג דִּידַהּ וְחָצֵר דִּידֵיהּ, סֵיפָא בְּגַג דִּידֵיהּ וְחָצֵר דִּידַהּ.
אָמַר רָבָא: שָׁלֹשׁ מִדּוֹת בְּגִיטִּין; הָא דְּאָמַר רַבִּי: קְלוּטָה כְּמִי שֶׁהוּנָּחָה, וּפְלִיגִי רַבָּנַן עֲלֵיהּ – הָנֵי מִילֵּי לְעִנְיַן שַׁבָּת, אֲבָל הָכָא מִשּׁוּם אִינְטוֹרֵי הוּא, וְהָא מִינְּטַר;
וְהָא דְּאָמַר רַב חִסְדָּא: נָעַץ קָנֶה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וּבְרֹאשׁוֹ טָרַסְקָל, וְזָרַק וְנָח עַל גַּבָּיו – אֲפִילּוּ גָּבוֹהַּ מֵאָה אַמָּה, חַייָב, לְפִי שֶׁרְשׁוּת הַיָּחִיד עוֹלָה עַד לָרָקִיעַ – הָנֵי מִילֵּי לְעִנְיַן שַׁבָּת, אֲבָל הָכָא מִשּׁוּם אִינְטוֹרֵי הוּא, וְהָא לָא מִינְּטַר;

דף עט:

וְהָא דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא יַעֲמוֹד אָדָם בְּגַג זֶה וְיִקָּלוֹט מֵי גְּשָׁמִים מִגַּגּוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ, שֶׁכְּשֵׁם שֶׁדִּיּוּרִין חֲלוּקִין מִלְּמַטָּה, כָּךְ דִּיּוּרִין חֲלוּקִין מִלְּמַעְלָה –
הָנֵי מִילֵּי לְעִנְיַן שַׁבָּת, אֲבָל לְעִנְיַן גֵּט – מִשּׁוּם קְפִידָא הוּא, וְכוּלֵּי הַאי לָא קָפְדִי אִינָשֵׁי.

אָמַר אַבָּיֵי: שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת זוֹ לִפְנִים מִזּוֹ, פְּנִימִית שֶׁלָּהּ וְחִיצוֹנָה שֶׁלּוֹ, וּמְחִיצוֹת הַחִיצוֹנוֹת עוֹדְפוֹת עַל הַפְּנִימִיּוֹת; וּזְרָקוֹ לָהּ; כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לָאֲוִיר מְחִיצוֹת הַחִיצוֹנָה – הֲרֵי זוֹ מְגוֹרֶשֶׁת.
מַאי טַעְמָא? פְּנִימִית גּוּפַהּ – בְּמְחִיצוֹת הַחִיצוֹנָה קָא מִינַּטְרָה.
מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּקוּפּוֹת – שְׁתֵּי קוּפּוֹת זוֹ בְּתוֹךְ זוֹ, פְּנִימִית שֶׁלָּהּ וְחִיצוֹנָה שֶׁלּוֹ; וּזְרָקוֹ לָהּ; אֲפִילּוּ הִגִּיעַ לָאֲוִיר פְּנִימִית – אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת.
מַאי טַעְמָא? דְּהָא לָא נָח.
וְכִי נָח מַאי הָוֵי? כְּלִיוֹ שֶׁל לוֹקֵחַ בִּרְשׁוּת מוֹכֵר הוּא!
הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בְּקוּפָּה שֶׁאֵין לָהּ שׁוּלַיִים.

מַתְנִי' בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: פּוֹטֵר אָדָם אִשְׁתּוֹ בְּגֵט יָשָׁן. וּבֵית הִלֵּל אוֹסְרִין. וְאֵיזֶהוּ גֵּט יָשָׁן – כֹּל שֶׁנִּתְיַיחֵד עִמָּהּ מֵאַחַר שֶׁכְּתָבוֹ לָהּ.

גְּמָ' בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? בֵּית שַׁמַּאי סָבְרִי: לָא אָמְרִינַן גְּזֵרָה שֶׁמָּא יֹאמְרוּ גִּיטָּהּ קוֹדֶם לִבְנָהּ; וּבֵית הִלֵּל סָבְרִי: אָמְרִינַן גְּזֵרָה שֶׁמָּא יֹאמְרוּ גִּיטָּהּ קוֹדֶם לִבְנָהּ.
אָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר שְׁמוּאֵל: אִם נִישֵּׂאת, לֹא תֵּצֵא.
וְאֵיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר שְׁמוּאֵל: אִם נִתְגָּרְשָׁה, תִּינָּשֵׂא לְכַתְּחִלָּה.

מַתְנִי' כָּתַב לְשׁוּם מַלְכוּת שֶׁאֵינָהּ הוֹוָגֶת; לְשׁוּם מַלְכוּת מָדַי; לְשׁוּם מַלְכוּת יָוָן; לִבְנַיִן הַבַּיִת; לְחוּרְבַּן הַבַּיִת;
הֲיֵה בְּמִזְרָח וְכָתַב בְּמַעֲרָב; בְּמַעֲרָב וְכָתַב בְּמִזְרָח – תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה, וּצְרִיכָה גֵּט מִזֶּה וּמִזֶּה.
וְאֵין לָהּ לֹא כְּתוּבָּה וְלֹא פֵּירוֹת וְלֹא מְזוֹנוֹת וְלֹא בְּלָאוֹת – לֹא עַל זֶה, וְלֹא עַל זֶה.
אִם נָטְלָה מִזֶּה וּמִזֶּה – תַּחְזִיר. וְהַוָּלָד מַמְזֵר מִזֶּה וּמִזֶּה. וְלֹא זֶה וְזֶה מְטַמְּאִין לָהּ, וְלֹא זֶה וְזֶה זָבִין – לֹא בְּמְצִיאָתָהּ וְלֹא בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ וְלֹא בַּהֲפָרַת נִדָּרֶיהָ.
הָיְתָה בַּת יִשְׂרָאֵל – נִפְסֶלֶת מִן הַכְּהוּנָּה.

דף פ.

בַּת לֵוִי – מִן הַמַּעֲשֵׂר. בַּת כֹּהֵן – מִן הַתְּרוּמָה.
וְאֵין יוֹרְשִׁין שֶׁל זֶה וְיוֹרְשִׁין שֶׁל זֶה יוֹרְשִׁים כְּתוּבָּתָהּ. וְאִם מֵתוּ – אֲחִיו שֶׁל זֶה וְאֲחִיו שֶׁל זֶה חוֹלְצִין, וְלֹא מְיַיבְּמִין.
שִׁינָּה שְׁמוֹ, וּשְׁמָהּ, שֵׁם עִירוֹ, וְשֵׁם עִירָהּ – תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה, וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ בָּהּ.
כָּל עֲרָיוֹת שֶׁאָמְרוּ "צָרוֹתֵיהֶן מוּתָּרוֹת" –
הָלְכוּ הַצָּרוֹת הָאֵלּוּ וְנִישְּׂאוּ, וְנִמְצְאוּ אֵלּוּ אֲיִילוֹנִית – תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה, וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ בָּהּ.

הַכּוֹנֵס אֶת יְבִמְתּוֹ, וְהָלְכָה צָרָתָהּ וְנִישֵּׂאת לְאַחֵר, וְנִמְצֵאת זוֹ – שֶׁהָיְתָה אַיְילוֹנִית; תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה, וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ בָּהּ.

כָּתַב סוֹפֵר גֵּט לְאִישָׁהּ, וְשׁוֹבָר לְאִשָּׁה; וְטָעָה וְנָתַן גֵּט לָאִשָּׁה, וְשׁוֹבָר לָאִישׁ, וְנָתְנוּ זֶה לָזֶה; וּלְאַחַר זְמַן הֲרֵי הַגֵּט יוֹצֵא מִיַּד הָאִישׁ וְשׁוֹבָר מִיַּד הָאִשָּׁה – תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה, וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ בָּהּ.

רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אִם לְאַלְתַּר יָצָא, אֵין זֶה גֵּט; אִם לְאַחַר זְמַן יָצָא, הֲרֵי זֶה גֵּט – לֹא כָל הַיָּמִנּוּ מִן הָרִאשׁוֹן לְאַבֵּד זְכוּתוֹ שֶׁל שֵׁנִי.

גְּמָ' מַאי "מַלְכוּת שֶׁאֵינָהּ הוֹגֶנֶת"? רוֹמִי. וְאַמַּאי קָרֵי לַהּ מַלְכוּת שֶׁאֵינָהּ הוֹגֶנֶת? מִשּׁוּם דְּאֵין לָהֶם לֹא כְּתָב, וְלֹא לָשׁוֹן.

אָמַר עוּלָּא: מִפְּנֵי מָה תִּיקְּנוּ מַלְכוּת בְּגִיטִּין – מִשּׁוּם שְׁלוֹם מַלְכוּת.

וּמִשּׁוּם שְׁלוֹם מַלְכוּת – תֵּצֵא וְהַוָּלָד מַמְזֵר?!

אִין, רַבִּי מֵאִיר לְטַעְמֵיהּ – דְּאָמַר רַב הַמְנוּנָא מִשְּׁמֵיהּ דְּעוּלָּא, אוֹמֵר הָיָה רַבִּי מֵאִיר: כָּל הַמְשַׁנֶּה מִמַּטְבֵּעַ שֶׁטָּבְעוּ חֲכָמִים בְּגִיטִּין – הַוָּלָד מַמְזֵר.

לְשׁוּם מַלְכוּת יָוָן. וּצְרִיכָא; דְּאִי אַשְׁמוֹעִינַן מַלְכוּת שֶׁאֵינָהּ הוֹגֶנֶת – מִשּׁוּם דִּמְלִיכָא; אֲבָל מַלְכוּת מָדַי וּמַלְכוּת יָוָן – מַאי דַּהֲוָה הֲוָה;

וְאִי אַשְׁמְעִינַן מַלְכוּת מָדַי וּמַלְכוּת יָוָן – מִשּׁוּם דְּמַלְכְוָתָא הָווּ; אֲבָל בְּנָיַן הַבַּיִת – מַאי דַּהֲוָה הֲוָה;

וְאִי אַשְׁמְעִינַן בְּנָיַן הַבַּיִת – דְּאָמְרִי: קָמַדְכְּרִי שְׁבָחַיְיהוּ; אֲבָל חוּרְבַּן הַבַּיִת, דְּצַעֲרָא הוּא – אֵימָא לָא; צָרִיכָא.

הָיָה בַּמִּזְרָח וְכָתַב בַּמַּעֲרָב: מַאן? אִילֵּימָא בַּעַל, הַיְינוּ "שִׁינָּה שְׁמוֹ וּשְׁמָהּ, שֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם עִירָהּ"!

אֶלָּא לָאו סוֹפֵר – כְּדַאָמַר לְהוּ רַב לְסָפְרֵיהּ, וְכֵן אָמַר לְהוּ רַב הוּנָא לְסָפְרֵיהּ: כִּי יָתְבִיתוּ בְּשִׁילֵי, כְּתוּבוּ בְּשִׁילֵי; וְאַף עַל גַּב דְּמִימַסְרָן לְכוּ מִילֵּי בְּהֵינֵי. וְכִי יָתְבִיתוּ בְּהֵינֵי, כְּתוּבוּ בְּהֵינֵי; וְאַף עַל גַּב דְּמִימַסְרָן לְכוּ מִילֵּי בְּשִׁילֵי.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל:

דף פ:

זוֹ דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים: אֲפִילּוּ לֹא כָּתַב אֶלָּא לְשֵׁם סַנְטָר שֶׁבָּעִיר – הֲרֵי זוֹ מְגוֹרֶשֶׁת.

הָהוּא גִּיטָּא דַּהֲוָה כְּתִיב בֵּיהּ לְשֵׁם אִיסְטַנְדְּרָא דְּבַשְׁכָּר, שַׁלְּחֵהּ רַב נַחְמָן בַּר רַב חִסְדָּא לְקַמֵּיהּ דְּרַבָּה: כִּי הַאי גַּוְונָא, מַאי?

שְׁלַח לֵיהּ: בְּהָא אֲפִילּוּ רַבִּי מֵאִיר מוֹדֵי, מַאי טַעְמָא? מֵאוֹתָהּ מַלְכוּת הוּא.
וּמַאי שְׁנָא מִסַּנְטָר שֶׁבַּעִיר? הָתָם זִילָא לְהוּ מִילְתָא, הָכָא שְׁבִיחָא לְהוּ מִילְתָא.
אָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: זוֹ דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים: הַוָּלָד כָּשֵׁר.
וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי מֵאִיר, שֶׁאִם שִׁינָּה שְׁמוֹ וּשְׁמָהּ, שֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם עִירָהּ – שֶׁהַוָּלָד מַמְזֵר.
אָמַר רַב אָשֵׁי, אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא: שִׁינָּה שְׁמוֹ וּשְׁמָהּ, שֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם עִירָהּ – תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה, וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ בָּהּ.
הָא מַאן קָתָנֵי לַהּ? אִילֵּימָא רַבִּי מֵאִיר – לִיעָרְבִינְהוּ וְלִיתְנִינְהוּ! אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ רַבָּנַן; שְׁמַע מִינַּהּ.
כָּל עֲרָיוֹת שֶׁאָמְרוּ כּוּ'. נִישְׁאוּ – אֵין, זִינּוּ – לָא;
לֵימָא תֵּיהְוֵי תִּיוּבְתָּא דְּרַב הַמְנוּנָא – דְּאָמַר רַב הַמְנוּנָא: שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁזִּינְּתָה, אֲסוּרָה לִיבָמָהּ!
לָא; נִישְׁאוּ – וְהוּא הַדִּין לְזִינּוּ. וְהַאי דְּקָתָנֵי נִישְׁאוּ – לִישָׁנָא מְעַלְיָא נָקֵט.
וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: נִישְׁאוּ – וְהוּא הַדִּין לְזִינּוּ;
לֵימָא מְסַיַּיע לֵיהּ לְרַב הַמְנוּנָא – דְּאָמַר רַב הַמְנוּנָא: שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁזִּינְּתָה – אֲסוּרָה לִיבָמָהּ?
לָא; נִישְׁאוּ דַּוְוקָא, מִשּׁוּם דְּמִיחַלְּפָא בְּאִשָּׁה שֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם.
הַכּוֹנֵס אֶת יְבִמְתּוֹ כּוּ'. וּצְרִיכָא; דְּאִי אַשְׁמְעִינַן בְּהָךְ קַמַּיְיתָא – מִשּׁוּם דְּלָא אִיקַּיְים מִצְוַת יִבּוּם;
אֲבָל הָכָא – דְּאִיקַּיְים מִצְוַת יִבּוּם, אֵימָא לָא;
וְאִי אַשְׁמְעִינַן הָכָא – מִשּׁוּם דְּקָא רָמְיָא קַמֵּיהּ; אֲבָל הָתָם – דְּלָא רָמְיָא קַמֵּיהּ, אֵימָא לָא; צְרִיכָא.
כְּתַב הַסּוֹפֵר וְטָעָה, וְנָתַן גֵּט לְאִשָּׁה וְשׁוֹבָר וְכוּ'; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אִם לְאַלְתַּר יָצָא וְכוּ'.
הֵיכִי דָּמֵי לְאַלְתַּר, וְהֵיכִי דָּמֵי לְאַחַר זְמַן? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל זְמַן שֶׁיּוֹשְׁבִין וַעֲסוּקִין בְּאוֹתוֹ עִנְיָן – זֶהוּ לְאַלְתַּר; עָמְדוּ – זֶהוּ לְאַחַר זְמַן.
וְרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה אָמַר: לֹא נִישְׁאַת – זֶהוּ לְאַלְתַּר; נִישְׁאַת – זֶהוּ לְאַחַר זְמַן.
תְּנַן: לֹא כָּל הַיָּמִים מִן הָרִאשׁוֹן לְאַבֵּד זְכוּתוֹ שֶׁל שֵׁנִי. בְּשִׁלְמָא לְרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה – הַיְינוּ דְּקָתָנֵי "שֵׁנִי", אֶלָּא לִשְׁמוּאֵל – מַאי "שֵׁנִי"?

דף פא.

זְכוּת הָרְאוּיָה לַשֵּׁנִי.
מַתְנִי' כָּתַב לְגֵרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, וְנִמְלַךְ; בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: פְּסָלָהּ מִן הַכְּהוּנָּה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אַף עַל פִּי שֶׁנָּתְנוּ לָהּ עַל תְּנַאי, וְלֹא נַעֲשָׂה הַתְּנַאי – לֹא פְּסָלָהּ מִן הַכְּהוּנָּה.

גְּמָ' שְׁלַח לֵיהּ רַב יוֹסֵף בְּרֵיהּ דְּרַב מְנַשֶּׁה מִדְּוִיל, לִשְׁמוּאֵל: יְלַמְּדֵנוּ רַבֵּינוּ, יָצָא עָלָיו קוֹל – "אִישׁ פְּלוֹנִי כֹּהֵן כָּתַב גֵּט לְאִשְׁתּוֹ, וְיוֹשֶׁבֶת תַּחְתָּיו וּמְשַׁמַּשְׁתּוֹ", מַהוּ?

שְׁלַח לֵיהּ: תֵּצֵא, וְהַדָּבָר צָרִיךְ בְּדִיקָה. מַאי הִיא? אִילֵימָא דְּאִי מְבַטְּלִינַן קָלָא אוֹ לָא מְבַטְּלִינַן; וְהָא נָהֳרְדְּעָא אַתְרֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל הִיא, וּבְנָהֳרְדְּעָא לָא מְבַטְּלִי קָלָא! אֶלָּא דְּאִי קָרוּ לְנָתִינָה "כְּתִיבָה".

וְכִי קָרוּ לְנָתִינָה "כְּתִיבָה" – לִכְתִיבָה גּוּפַהּ מִי לָא קָרוּ לַהּ "כְּתִיבָה"?!

אִין; דְּאִי מִיגַּלְּיָא מִילְּתָא דְּקָרוּ לְנָתִינָה כְּתִיבָה, דִּלְמָא "נָתַן" קָאָמְרִי.

תֵּצֵא?! וְהָאָמַר רַב אָשֵׁי: כֹּל קָלָא דְּבָתַר נִישּׂוּאִין – לָא חָיְישִׁינַן לֵיהּ!

מַאי "תֵּצֵא" נָמֵי – תֵּצֵא מִשֵּׁנִי.

אִם כֵּן, אַתָּה מוֹצִיא לַעַז עַל בָּנָיו שֶׁל רִאשׁוֹן! כֵּיוָן דְּמִשֵּׁנִי הוּא דְּמַפְקִינַן לַהּ וּמַרְאשׁוֹן לָא מַפְקִינַן לַהּ, אָתֵי לְמֵימַר: סָמוּךְ לְמִיתָה גֵּרְשָׁהּ.

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה בַּר אִילְעַי: בֹּא וּרְאֵה שֶׁלֹּא כְּדוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנִים דּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים.

דּוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנִים – בֵּית שַׁמַּאי. דּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים – רַבִּי דּוֹסָא. דְּתַנְיָא: שִׁבּוּיֶיהָ – אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה, דִּבְרֵי רַבִּי דּוֹסָא.

אָמַר רַבִּי דּוֹסָא: וְכִי מָה עָשָׂה לָהּ עַרְבִי זֶה? מִפְּנֵי שֶׁמִּיעֵךְ לָהּ בֵּין דַּדֶּיהָ, פָּסָלָהּ מִן הַכְּהוּנָּה?! וְאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה בַּר אִילְעַי: בֹּא וּרְאֵה שֶׁלֹּא כְּדוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנִים דּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים. דּוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנִים, מַכְנִיסִין פֵּירוֹתֵיהֶן דֶּרֶךְ טַרְקְסְמוֹן, כְּדֵי לְחַיְּבָן בְּמַעֲשֵׂר. דּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים, מַכְנִיסִין פֵּירוֹתֵיהֶן דֶּרֶךְ גַּגּוֹת וְדֶרֶךְ קַרְפֵּיפוֹת, כְּדֵי לְפוֹטְרָן מִן הַמַּעֲשֵׂר.

דְּאָמַר רַבִּי יַנַּאי: אֵין הַטָּבֶל מִתְחַיֵּיב בְּמַעֲשֵׂר, עַד שֶׁיִּרְאֶה פְּנֵי הַבַּיִת – שֶׁנֶּאֱמַר: "בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת".

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ חָצֵר קוֹבַעַת, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאָכְלוּ בִּשְׁעָרֶיךָ וְשָׂבֵעוּ".

מַתְנִי' הַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְלָנָה עִמּוֹ בְּפוּנְדָּקִי, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵינָהּ צְרִיכָה הֵימֶנּוּ גֵּט שֵׁנִי; וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: צְרִיכָה הֵימֶנּוּ גֵּט שֵׁנִי.

אֵימָתַי – בִּזְמַן שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה מִן הַנִּשּׂוּאִין; וּמוֹדִים בְּנִתְגָּרְשָׁה מִן הָאֵירוּסִין – שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה הֵימֶנּוּ גֵּט שֵׁנִי, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לִבּוֹ גַּס בָּהּ.

גְּמָ' אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַחְלוֹקֶת בְּשֶׁרָאוּהָ שֶׁנִּבְעֲלָה,

דף פא:

דְּבֵית שַׁמַּאי סָבְרִי: אָדָם עוֹשֶׂה בְּעִילָתוֹ בְּעִילַת זְנוּת;
וּבֵית הִלֵּל סָבְרִי: אֵין אָדָם עוֹשֶׂה בְּעִילָתוֹ בְּעִילַת זְנוּת. אֲבָל לֹא רָאוּהָ שֶׁנִּבְעֲלָה – דִּבְרֵי הַכֹּל אֵינָהּ צְרִיכָה הֵימֶנּוּ גֵּט שֵׁנִי.
תְּנַן: וּמוֹדִים בְּנִתְגָּרְשָׁה מִן הָאֵירוּסִין – שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה הֵימֶנּוּ גֵּט שֵׁנִי, שֶׁאֵין לִבּוֹ גַּס בָּהּ.
וְאִי בְּשֶׁרָאוּהָ שֶׁנִּבְעֲלָה, מָה לִי מִן הָאֵירוּסִין וּמָה לִי מִן הַנִּשּׂוּאִין?
אֶלָּא מַתְנִיתִין – בְּשֶׁלֹּא רָאוּהָ שֶׁנִּבְעֲלָה; וְרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר – כִּי הַאי תַּנָּא, דְּתַנְיָא: אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל שֶׁלֹּא רָאוּהָ שֶׁנִּבְעֲלָה, שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה הֵימֶנּוּ גֵּט שֵׁנִי,
עַל מָה נֶחְלְקוּ – עַל שֶׁרָאוּהָ שֶׁנִּבְעֲלָה; שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אָדָם עוֹשֶׂה בְּעִילָתוֹ בְּעִילַת זְנוּת; וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵין אָדָם עוֹשֶׂה בְּעִילָתוֹ בְּעִילַת זְנוּת.
וּמַתְנִיתִין – דְּאוֹקֵימְנָא בְּלֹא רָאוּהָ שֶׁנִּבְעֲלָה, בְּמַאי פְּלִיגִי? דְּאִיכָּא עֵדֵי יִחוּד, וְלֵיכָּא עֵדֵי בִיאָה.
בֵּית שַׁמַּאי סָבְרִי: לָא אָמְרִינַן הֵן הֵן עֵדֵי יִחוּד וְהֵן הֵן עֵדֵי בִיאָה. וּבֵית הִלֵּל סָבְרִי: אָמְרִינַן הֵן הֵן עֵדֵי יִחוּד וְהֵן הֵן עֵדֵי בִיאָה.
וּמוֹדִים בְּנִתְגָּרְשָׁה מִן הָאֵירוּסִין – שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה הֵימֶנּוּ גֵּט שֵׁנִי, דְּכֵיוָן דְּאֵין לִבּוֹ גַּס בָּהּ.
לָא אָמְרִינַן הֵן הֵן עֵדֵי בִיאָה.
וּמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי?! וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה כְּסָתָם מִשְׁנָה; וְאוֹקֵימְנָא לְמַתְנִיתִין בְּשֶׁלֹּא רָאוּהָ שֶׁנִּבְעֲלָה! אָמוֹרָאֵי נִינְהוּ וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יוֹחָנָן.

מַתְנִי' כְּנָסָהּ בְּגֵט קֻרְחַ – תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה, וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ בָּהּ.
גֵּט קֻרְחַ – הַכֹּל מַשְׁלִימִין עָלָיו, דִּבְרֵי בֶּן נַנָּס. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אֵין מַשְׁלִימִין עָלָיו אֶלָּא קְרוֹבִים, הָרְאוּיִין לְהָעִיד בְּמָקוֹם אַחֵר.
וְאֵיזֶהוּ גֵּט קֻרְחַ? כָּל שֶׁקִּשְׁרָיו מְרוּבִּין מֵעֵדָיו.

גְּמָ' מַאי טַעְמָא דְּגֵט קֻרְחַ? גְּזֵירָה מִשּׁוּם "כּוּלְּכֶם".
גֵּט קֻרְחַ – הַכֹּל מַשְׁלִימִין עָלָיו.
וְרַבִּי עֲקִיבָא, עֶבֶד מַאי טַעְמָא לָא? דְּאָתוּ לְמֵימַר כָּשֵׁר לְעֵדוּת. קָרוֹב נָמֵי, אָתוּ לְמֵימַר כָּשֵׁר לְעֵדוּת!
אֶלָּא עֶבֶד הַיְינוּ טַעְמָא – דְּדִלְמָא אָתוּ לְאַסּוֹקֵיהּ לְיוּחֲסִין.
גַּזְלָן – דְּבַר יוּחֲסִין הוּא, לִיתַּכְשַׁר! אַלְמָה תְּנַן, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אֵין מַשְׁלִימִין עָלָיו אֶלָּא קְרוֹבִים, הָרְאוּיִין לְהָעִיד בְּמָקוֹם אַחֵר; קָרוֹב – אִין, גַּזְלָן – לָא!

אֶלָּא עֶבֶד הַיְינוּ טַעְמָא – דְּאָתוּ לְמֵימַר: שַׁחְרוֹרֵי שַׁחְרְרֵיהּ; גְּזֶלֶן נָמֵי – אָתוּ לְמֵימַר: תְּשׁוּבָה עָבַד; קָרוֹב – מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? קָרוֹב כּוּלֵּי עָלְמָא יָדְעִי דְּקָרוֹב הוּא.

אָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַבָּה בַּר שְׁאֵילְתָּא אָמַר רַב הַמְנוּנָא סָבָא אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: גֵּט קֶרַח – קְשָׁרָיו שִׁבְעָה וְעֵדָיו שִׁשָּׁה; שִׁשָּׁה וְעֵדָיו חֲמִשָּׁה; חֲמִשָּׁה וְעֵדָיו אַרְבָּעָה; אַרְבָּעָה וְעֵדָיו שְׁלֹשָׁה – עַד כָּאן מַחְלוֹקֶת בֶּן נַנָּס וְרַבִּי עֲקִיבָא. אֲבָל קְשָׁרָיו שְׁלֹשָׁה וְעֵדָיו שְׁנַיִם – דִּבְרֵי הַכֹּל אֵין מַשְׁלִימִין עָלָיו אֶלָּא קָרוֹב.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא לְרַבָּה בַּר שְׁאֵילְתָּא: מִכְּדֵי כָּל שְׁלֹשָׁה בִּמְקוּשָּׁר – כִּשְׁנַיִם בִּפְשׁוּט דָּמֵי; מָה הָתָם – קָרוֹב לָא, אַף הָכָא נָמֵי – קָרוֹב לָא!

אָמַר לֵיהּ: אַף לְדִידִי קַשְׁיָא לִי, וּשְׁאֵילְתֵּיהּ לְרַב הַמְנוּנָא, וְרַב הַמְנוּנָא לְרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה, וַאֲמַר לֵיהּ: הַנַּח לִשְׁלֹשָׁה בִּמְקוּשָּׁר, דְּלָאו דְּאוֹרָיְיתָא.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: גֵּט קֶרַח – קְשָׁרָיו שִׁבְעָה וְעֵדָיו שִׁשָּׁה; שִׁשָּׁה וְעֵדָיו חֲמִשָּׁה; חֲמִשָּׁה וְעֵדָיו אַרְבָּעָה; אַרְבָּעָה וְעֵדָיו שְׁלֹשָׁה – עַד כָּאן מַחְלוֹקֶת בֶּן נַנָּס וְרַבִּי עֲקִיבָא.

הִשְׁלִים עָלָיו עֶבֶד, בֶּן נַנָּס אוֹמֵר: הַוָּלָד כָּשֵׁר; וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: הַוָּלָד מַמְזֵר. אֲבָל קְשָׁרָיו שְׁלֹשָׁה וְעֵדָיו שְׁנַיִם – דִּבְרֵי הַכֹּל אֵין מַשְׁלִימִין עָלָיו אֶלָּא קָרוֹב.

רַב יוֹסֵף מַתְנִי: "כָּשֵׁר". וְהָתַנְיָא: קָרוֹב! אָמַר רַב פָּפָּא, תְּנִי: כָּשֵׁר.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא הוּכְשְׁרוּ בּוֹ אֶלָּא עֵד אֶחָד קָרוֹב בִּלְבַד, אֲבָל תְּרֵי לָא – דִּלְמָא אָתֵי לְקַיּוֹמֵי בְּתָרֵי קְרוֹבִים וְחַד כָּשֵׁר.

אָמַר רַב אָשֵׁי: מַתְנִיתָא נָמֵי דַּיְקָא –

דף פב.

דְּקָא מְדַלֵּג וְתָנֵי חַד חַד; שְׁמַע מִינַּהּ.

אָמַר אַבָּיֵי: שְׁמַע מִינַּהּ, הַאי קָרוֹב חָתִים אִי בָּעֵי – בֵּין בַּתְּחִילָּה, בֵּין בָּאֶמְצַע, בֵּין בַּסּוֹף.

מַמַּאי – מִדְּלָא קָבַע לֵיהּ מָקוֹם. וּשְׁמַע מִינַּהּ: מִכֹּל תְּלָתָא מְקַיְּימִינַן, וְלָא בָּעֵינַן רְצוּפִין.

דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ בָּעֵינַן רְצוּפִין, לִקְבַּע לֵיהּ מָקוֹם לְהַאי קָרוֹב – בַּתְּחִילָּה אוֹ בָּאֶמְצַע אוֹ בַּסּוֹף; וְלַכְשֵׁר בֵּיהּ טוּבָא.

כִּי אָתוּ לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַמֵּי, אָמַר לֵיהּ: צֵא וְהַשְׁלֵם עָלָיו עֶבֶד מִן הַשּׁוּק.

הֲדָרָן עֲלָךְ הַזּוֹרֵק

הַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, וְאָמַר לָהּ: "הֲרֵי אַתְּ מוּתֶּרֶת לְכָל אָדָם, אֶלָּא לְפְלוֹנִי". רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִים. כֵּיצַד יַעֲשֶׂה? יִטְלֶנּוּ הַיְמָנָה וַיַּחֲזוֹר וְיִתְּנֶנּוּ לָהּ, וְיֹאמַר לָהּ: "הֲרֵי אַתְּ מוּתֶּרֶת לְכָל אָדָם". כְּתָבוֹ בְּתוֹכוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁחָזַר וּמְחָקוֹ – פָּסוּל.

גְּמָ' אִיבַּעְיָא לְהוּ: הַאי "אֶלָּא" – "חוּץ" הוּא, אוֹ "עַל מְנָת" הוּא?

"חוּץ" הוּא – וּבְ"חוּץ" הוּא דִּפְלִיגִי רַבָּנַן עֲלֵיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּהָא שַׁיֵּיר לַהּ בְּגֵט; אֲבָל בְּ"עַל מְנָת" – מוֹדוּ לֵיהּ, מִידֵּי דְּהָוֵה אַכֹּל תְּנָאֵי דְּעָלְמָא;

אוֹ דִלְמָא "עַל מְנָת" הוּא – וּבְ"עַל מְנָת" הוּא דִּפְלִיג רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אַדְּרַבָּנַן; אֲבָל בְּ"חוּץ" מוֹדֶה – דְּהָא שַׁיֵּיר לַהּ בְּגֵט.

אָמַר רָבִינָא, תָּא שְׁמַע: כָּל הַבָּתִּים מִטַּמְּאִין בַּנְּגָעִים, אֶלָּא שֶׁל גּוֹיִם. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא "חוּץ" הוּא – שַׁפִּיר; אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ "עַל מְנָת" הוּא – עַל מְנָת דְּלָא מִיטַּמּוּ בָּתֵּי גּוֹיִם הוּא דְּמִיטַּמּוּ בָּתֵּי יִשְׂרָאֵל, הָא מִיטַּמּוּ בָּתֵּי גּוֹיִם – לָא מִטַּמְּאִי בָּתֵּי יִשְׂרָאֵל?!

וְעוֹד, בָּתֵּי גּוֹיִם מִי מִטַּמְּאִי?! וְהָתַנְיָא: "וְנָתַתִּי נֶגַע צָרַעַת בְּבֵית אֶרֶץ אֲחוּזַתְכֶם" – אֶרֶץ אֲחוּזַתְכֶם מִטַּמְּאָה בְּנְגָעִים, וְאֵין בָּתֵּי גּוֹיִם מִטַּמְּאִין בְּנְגָעִים! אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ "חוּץ" הוּא; שְׁמַע מִינַּהּ.

מַתְנִיתִין דְּלָא כִּי הַאי תַּנָּא – דְּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַחֲכָמִים עַל הַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, וְאָמַר לָהּ: "הֲרֵי אַתְּ מוּתֶּרֶת לְכָל אָדָם, חוּץ מִפְּלוֹנִי" – שֶׁאֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת. עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל הַמְגָרֵשׁ אִשְׁתּוֹ, וְאָמַר לָהּ: "הֲרֵי אַתְּ מוּתֶּרֶת לְכָל אָדָם, עַל מְנָת שֶׁלֹּא תִּנָּשְׂאִי לְפְלוֹנִי" –

דף פב:

שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַתִּיר לְכָל אָדָם חוּץ מֵאוֹתוֹ הָאִישׁ, וַחֲכָמִים אוֹסְרִים.

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? מִידֵּי דְּהָוֵה אַכֹּל תְּנָאֵי דְּעָלְמָא. וְרַבָּנַן – כֹּל תְּנָאֵי דְּעָלְמָא לָא שַׁיֵּיר לֵיהּ בְּגֵט, הָכָא שַׁיֵּיר לַהּ בְּגֵט.

וּמַתְנִיתִין – דְּאוֹקֵימְנָא בְּ"חוּץ", מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר?

אָמַר רַבִּי יַנַּאי מְשׁוּם זָקֵן אֶחָד, אָמַר קְרָא: "וְיָצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר" – אֲפִילּוּ לֹא הִתִּירָהּ אֶלָּא לְאִישׁ אַחֵר, הֲרֵי זוֹ מְגוֹרֶשֶׁת. וְרַבָּנַן אָמְרִי, טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: הַאי "אִישׁ" – לְכָל אִישׁ וְאִישׁ.

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מֵהָכָא: "וְאִשָּׁה גְּרוּשָׁה מֵאִישָׁהּ לֹא יִקָּחוּ" – אֲפִילּוּ לֹא נִתְגָּרְשָׁה אֶלָּא מֵאִישָׁהּ, נִפְסְלָה מִן הַכְּהוּנָּה – אַלְמָא הָוֵי גִּיטָּא.

וְרַבָּנַן – אִיסּוּר כְּהוּנָּה שָׁאנֵי.

בָּעֵי רַבִּי אַבָּא: בְּקִידּוּשִׁין הֵיאַךְ? תִּיבְעֵי לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, תִּיבְעֵי לְרַבָּנַן.
תִּיבְעֵי לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר – עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הָכָא, אֶלָּא מִשּׁוּם דִּכְתִיבִי קְרָאֵי; אֲבָל הָתָם – קְנָיָן מְעַלְיָא בָּעֵינַן. אוֹ דִלְמָא, "וְיָצְאָה"–"וְהָיְתָה".
תִּיבְעֵי לְרַבָּנַן – עַד כָּאן לָא קָאָמְרִי רַבָּנַן הָכָא, אֶלָּא דְּבָעֵינַן כְּרִיתוּת – וְלֵיכָּא; אֲבָל הָתָם – קְנָיָן כֹּל דְּהוּ. אוֹ דִלְמָא, "וְיָצְאָה"–"וְהָיְתָה".
לְבָתַר דְּאִיבַּעְיָא לֵיהּ, הֲדַר פַּשְׁטַהּ – בֵּין לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֵּין לְרַבָּנַן, בָּעֵינַן "וְיָצְאָה"–"וְהָיְתָה".
אָמַר אַבָּיֵי: אִם תִּמְצָא לוֹמַר אִיתָא לְדְרַבִּי אַבָּא;
בָּא רָאוּבֵן וְקִידְּשָׁהּ חוּץ מִשִּׁמְעוֹן, וּבָא שִׁמְעוֹן וְקִידְּשָׁהּ חוּץ מֵרָאוּבֵן, וּמֵתוּ שְׁנֵיהֶם – מִתְיַבֶּמֶת לְלֵוִי, וְאֵין אֲנִי קוֹרֵא בָּהּ "אֵשֶׁת שְׁנֵי מֵתִים".
מַאי טַעְמָא? קִידּוּשֵׁי דְּרָאוּבֵן אַהֲנוֹ, קִידּוּשֵׁי דְּשִׁמְעוֹן לָא אַהֲנוֹ.
וְאֶלָּא אֵשֶׁת שְׁנֵי מֵתִים – הֵיכִי מַשְׁכַּחְתְּ לַהּ? כְּגוֹן שֶׁבָּא רָאוּבֵן וְקִידְּשָׁהּ חוּץ מִשִּׁמְעוֹן, וּבָא שִׁמְעוֹן וְקִידְּשָׁהּ סְתָם – דְּקִידּוּשֵׁי רָאוּבֵן אַהֲנוֹ לְמֵיסְרַהּ אַעַלְמָא, וְקִידּוּשֵׁי דְּשִׁמְעוֹן אַהֲנוֹ לְמֵיסְרַהּ אַרָאוּבֵן.
בָּעֵי אַבָּיֵי, אָמַר לַהּ: "הֲרֵי אַתְּ מוּתֶּרֶת לְכָל אָדָם, חוּץ מֵרָאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן", וְחָזַר וְאָמַר לָהּ: "לְרָאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן", מַהוּ?
מִי אָמְרִינַן: מַאי דַּאֲמַר שְׁרָא; אוֹ דִלְמָא – מַאי דַּאֲמַר שְׁרָא, וּמַאי דְּשָׁרָא אֲמַר? אִם תִּמְצָא לוֹמַר

דף פג.

מַאי דַּאֲמַר שְׁרָא; "לְרָאוּבֵן", מַהוּ? לְרָאוּבֵן – וְהוּא הַדִּין לְשִׁמְעוֹן, וְהַאי דְּקָאָמַר לִרְאוּבֵן – מִשּׁוּם דִּפְתַח בֵּיהּ; אוֹ דִלְמָא – לִרְאוּבֵן דַּוְקָא?
וְאִם תִּמְצָא לוֹמַר "לִרְאוּבֵן" דַּוְקָא; "לְשִׁמְעוֹן", מַהוּ? לְשִׁמְעוֹן – וְהוּא הַדִּין לִרְאוּבֵן, וְהַאי דְּקָאָמַר "שִׁמְעוֹן" – מִשּׁוּם דִּסְלִיק מִינֵּיהּ; אוֹ דִלְמָא – לְשִׁמְעוֹן דַּוְקָא?
בָּעֵי רַב אָשֵׁי: "אַף לְשִׁמְעוֹן", מַהוּ? "אַף" – אַרָאוּבֵן קָאֵי; אוֹ דִלְמָא, "אַף" – אַעַלְמָא קָאֵי? תֵּיקוּ.
תָּנוּ רַבָּנַן: לְאַחַר פְּטִירָתוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, נִכְנְסוּ אַרְבָּעָה זְקֵנִים לְהָשִׁיב עַל דְּבָרָיו, אֵלּוּ הֵן:
רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, וְרַבִּי טַרְפוֹן, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, וְרַבִּי עֲקִיבָא.
נַעֲנָה רַבִּי טַרְפוֹן וְאָמַר: הֲרֵי שֶׁהָלְכָה זוֹ, וְנִישֵּׂאת לְאָחִיו שֶׁל זֶה שֶׁנֶּאֱסְרָה עָלָיו, וּמֵת בְּלֹא בָּנִים – לֹא נִמְצָא זֶה עוֹקֵר דָּבָר מִן הַתּוֹרָה? הָא לָמַדְתָּ, שֶׁאֵין זֶה כְּרִיתוּת.
נַעֲנָה רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי וְאָמַר: הֵיכָן מָצִינוּ אָסוּר לָזֶה וּמוּתָּר לָזֶה? הָאָסוּר – אָסוּר לַכֹּל, וְהַמּוּתָּר – מוּתָּר לַכֹּל! הָא לָמַדְתָּ, שֶׁאֵין זֶה כְּרִיתוּת.

נַעֲנָה רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְאָמַר: "כְּרִיתוּת" – דָּבָר הַכּוֹרֵת בֵּינוֹ לְבֵינָהּ. הָא לָמַדְתָּ, שֶׁאֵין זֶה כְּרִיתוּת.

נַעֲנָה רַבִּי עֲקִיבָא וְאָמַר: הֲרֵי שֶׁהָלְכָה זוֹ וְנִשֵּׂאת לְאֶחָד מִן הַשּׁוּק וְהָיוּ לָהּ בָּנִים, וְנִתְאַרְמְלָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה, וְעָבְרָה וְנִישֵּׂאת לָזֶה שֶׁנֶּאֱסְרָה עָלָיו – לֹא נִמְצָא גֵּט בָּטֵל, וּבָנֶיהָ מַמְזֵרִים? הָא לָמַדְתָּ, שֶׁאֵין זֶה כְּרִיתוּת.

דָּבָר אַחֵר: הֲרֵי שֶׁהָיָה זֶה שֶׁנֶּאֱסְרָה עָלָיו כֹּהֵן, וּמֵת הַמְגֹרָשׁ – לֹא נִמְצֵאת אַלְמָנָה אֶצְלוֹ, וּגְרוּשָׁה אֵצֶל כָּל אָדָם?

וְקַל וְחוֹמֶר: מָה גְּרוּשָׁה – שֶׁהִיא קַלָּה, אֲסוּרָה בִּשְׁבִיל צַד גֵּירוּשִׁין שֶׁבָּהּ; אֵשֶׁת אִישׁ – שֶׁהִיא חֲמוּרָה. לֹא כָל שֶׁכֵּן?! הָא לָמַדְתָּ, שֶׁאֵין זֶה כְּרִיתוּת.

אָמַר לָהֶן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אֵין מְשִׁיבִין אֶת הָאֲרִי לְאַחַר מִיתָה.

אָמַר רָבָא: כּוּלְּהוּ אִית לְהוּ פֵּירְכָא, לְבַר מִדְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה – דְּלֵית לֵיהּ פֵּירְכָא. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מִדִּבְרֵי כּוּלָּן.

אָמַר מָר, נַעֲנָה רַבִּי טַרְפוֹן וְאָמַר: הֲרֵי שֶׁהָלְכָה זוֹ וְנִשֵּׂאת לְאָחִיו שֶׁל זֶה שֶׁנֶּאֱסְרָה עָלָיו, וּמֵת בְּלֹא בָּנִים – לֹא נִמְצָא זֶה עוֹקֵר דָּבָר מִן הַתּוֹרָה? עוֹקֵר?! אֵיהוּ עָקַר?! אֶלָּא "מַתְנָה לַעֲקוֹר דָּבָר מִן הַתּוֹרָה".

מַתְנָה?! מִי קָאָמַר לַהּ: לָא סַגִּי לַהּ דְּלָא מִינַסְבָא לֵיהּ לַאֲחוּהּ דְּהָהוּא גַּבְרָא?! אֶלָּא "גּוֹרֶם לַעֲקוֹר דָּבָר מִן הַתּוֹרָה".

גּוֹרֶם?! אֶלָּא מֵעַתָּה, בַּת אָחִיו לֹא יִשָּׂא – שֶׁמָּא יָמוּת בְּלֹא בָּנִים, וְנִמְצָא גּוֹרֵם לַעֲקוֹר דָּבָר מִן הַתּוֹרָה! הַיְינוּ פֵּירְכָא.

וּבְמַאי? אִילֵימָא בְּ"חוּץ", מִשְׁרָא שָׁרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר!

דְּתַנְיָא: מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בִּמְגֹרָשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, וְאָמַר לָהּ: "הֲרֵי אַתְּ מוּתֶּרֶת לְכָל אָדָם, חוּץ מִפְּלוֹנִי", וְהָלְכָה וְנִיסֵּת לְאֶחָד מִן הַשּׁוּק, וְנִתְאַרְמְלָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה, שֶׁמּוּתֶּרֶת לָזֶה שֶׁנֶּאֱסְרָה עָלָיו!

אֶלָּא בְּ"עַל מְנָת".

נַעֲנָה רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי וְאָמַר: הֵיכָן מָצִינוּ אִסּוּר לָזֶה וּמוּתָּר לָזֶה? הָאִסּוּר – אִסּוּר לַכֹּל, וְהַמּוּתָּר – מוּתָּר לַכֹּל. וְלָא?! וַהֲרֵי תְּרוּמָה וְקָדְשִׁים, שֶׁאֲסוּרָה לָזֶה, וּמוּתֶּרֶת לָזֶה! בְּאִיסּוּר אִשָּׁה קָא אָמְרִינַן.

וַהֲרֵי עֲרָיוֹת! בְּאִישׁוּת קָאָמְרִינַן.

הֲרֵי אֵשֶׁת אִישׁ! הַיְינוּ פֵּירְכָא.

וּבְמַאי? אִילֵימָא בְּ"עַל מְנָת" – הֲרֵי הוּתְּרָה אֶצְלוֹ בִּזְנוּת! אֶלָּא בְּ"חוּץ".

נַעֲנָה רַבִּי עֲקִיבָא וְאָמַר: הֲרֵי שֶׁהַלְכָה זוֹ וְנִישֵּׂאת לְאֶחָד מִן הַשּׁוּק וְהָיוּ לָהּ בָּנִים, וְנִתְאַרְמְלָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה, וְעָמְדָה וְנִשֵּׂאת לָזֶה שֶׁנֶּאֱסְרָה עָלָיו, לֹא נִמְצָא גֵּט בָּטֵל וּבָנֶיהָ מַמְזֵרִין?
אִי הָכִי – בְּכוּלְּהוּ תְּנָאֵי דְּעָלְמָא נָמֵי לָא תִּנְסֵיב, דִּלְמָא לָא מְקַיְּימָא לֵיהּ לִתְנָאֵיהּ וְנִמְצָא גֵּט בָּטֵל וּבָנֶיהָ מַמְזֵרִין! הַיְינוּ פִּירְכָא.
וּבְמַאי? אִילֵימָא בְּ"חוּץ", מִשָּׁרָא שָׁרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר!
דְּתַנְיָא: מוֹדֶה הָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, וְאָמַר לָהּ: "הֲרֵי אַתְּ מוּתֶּרֶת לְכָל אָדָם, חוּץ מִפְּלוֹנִי", וְהָלְכָה וְנִשֵּׂאת לְאֶחָד מִן הַשּׁוּק וְנִתְאַרְמְלָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה, שֶׁמּוּתֶּרֶת לָזֶה שֶׁנֶּאֱסְרָה עָלָיו! אֶלָּא בְּ"עַל מְנָת".
דָּבָר אַחֵר: הֲרֵי שֶׁהָיָה זֶה שֶׁנֶּאֱסְרָה עָלָיו כֹּהֵן, וּמֵת הַמְגָרֵשׁ, לֹא נִמְצֵאת אַלְמָנָה אֶצְלוֹ, וּגְרוּשָׁה אֵצֶל כָּל אָדָם? וְקַל וָחוֹמֶר: וּמָה גְּרוּשָׁה שֶׁהִיא קַלָּה – אֲסוּרָה מִשּׁוּם צַד גֵּירוּשִׁין שֶׁבָּהּ, אֵשֶׁת אִישׁ חֲמוּרָה – לֹא כָּל שֶׁכֵּן?!
וּבְמַאי? אִילֵימָא בְּ"עַל מְנָת",

דף פג:

הֲרֵי גְּרוּשָׁה אֶצְלוֹ – בִּזְנוּת! אֶלָּא בְּ"חוּץ".
וְרַבִּי עֲקִיבָא, אִי "חוּץ" סְבִירָא לֵיהּ – לוֹתֵיב "חוּץ", וְאִי "עַל מְנָת" סְבִירָא לֵיהּ – לוֹתֵיב "עַל מְנָת"!
רַבִּי עֲקִיבָא שְׁמִיעַ לֵיהּ דְּאִיכָּא דְּאָמַר "חוּץ" וְאִיכָּא דְּאָמַר "עַל מְנָת"; מַאן דְּאָמַר "חוּץ" – הַאי פִּירְכָא, וּמַאן דְּאָמַר "עַל מְנָת" – הַאי פִּירְכָא.
וּמַאי פִּירְכָא? אִי נֵימָא אִיסּוּר כְּהוּנָּה שָׁאנֵי, הָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר נָמֵי מֵאִיסּוּר כְּהוּנָּה קָא מַיְיתֵי לֵיהּ!
רָבָא – כְּרַבִּי יַנַּאי מִשּׁוּם זָקֵן אֶחָד קָא מַתְנֵי.
אָמַר לָהֶן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אֵין מְשִׁיבִין אֶת הָאֲרִי לְאַחַר מִיתָה. לְמֵימְרָא דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ כְּוָותֵיהּ סְבִירָא לֵיהּ?! וְהָא אִיהוּ נָמֵי מִיפְּרַךְ קָפָרֵיךְ!
הָכִי קָאָמַר לְהוּ: לְדִידִי נָמֵי אִית לִי פִּירְכָא; מִיהוּ בֵּין לְדִידִי, בֵּין לְדִידְכוּ – אֵין מְשִׁיבִין אֶת הָאֲרִי לְאַחַר מִיתָה.
וּמַאי פִּירְכָא דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ? דְּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: מַקִּישׁ קוֹדְמֵי הַוָּיָה שְׁנִיָּה, לְקוֹדְמֵי הַוָּיָה רִאשׁוֹנָה; מָה קוֹדְמֵי הַוָּיָה רִאשׁוֹנָה – דְּלָא אֲגִידָא בְּאִינִישׁ אַחֲרִינָא; אַף קוֹדְמֵי הַוָּיָה שְׁנִיָּה – דְּלָא אֲגִידָא בְּאִינִישׁ אַחֲרִינָא.

גּוּפָא – מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בִּמְגָרֵשׁ אִשְׁתּוֹ וְאָמַר לָהּ: ”הֲרֵי אַתְּ מוּתֶּרֶת לְכָל אָדָם חוּץ מִפְּלוֹנִי”, וְהָלְכָה וְנִישֵּׂאת לְאֶחָד מִן הַשּׁוּק, וְנִתְאַרְמְלָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה, שֶׁמּוּתֶּרֶת לָזֶה שֶׁנֶּאֱסָרָה עָלָיו.

הֵשִׁיב רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר אֶלְעָזָר תְּשׁוּבָה לְדִבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: הֵיכָן מָצִינוּ שֶׁזֶּה אוֹסֵר וְזֶה מַתִּיר? וְלָא?! וַהֲרֵי יְבָמָה – דְּבַעַל אוֹסֵר, וְיָבָם מַתִּיר!

הָתָם, יָבָם הוּא קָא אָסַר לַהּ, דְּאִי מִבַּעַל – הָא שַׁרְיָא וְקָיְימָא.

הֲרֵי נְדָרִים, דְּנוֹדֵר אוֹסֵר וְחָכָם מַתִּיר! הָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵין חָכָם מַתִּיר כְּלוּם אֶלָּא בַּחֲרָטָה.

הֲרֵי הֲפָרַת הַבַּעַל, דְּאִשָּׁה נוֹדֶרֶת וּבַעַל מֵיפַר! הָתָם כְּדַרַב פִּנְחָס מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא – דְּאָמַר רַב פִּנְחָס מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: כָּל הַנּוֹדֶרֶת – עַל דַּעַת בַּעְלָהּ הִיא נוֹדֶרֶת.

נַעֲנָה רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְאָמַר: ”כְּרִיתוּת” – דָּבָר הַכּוֹרֵת בֵּינוֹ לְבֵינָהּ; הָא לְמַדְתָּ, שֶׁאֵין זֶה כְּרִיתוּת.

וְרַבָּנַן, הַאי ”כְּרִיתוּת” מַאי עָבְדֵי לֵיהּ? מִיבְּעֵי לְהוּ לְכִדְתַנְיָא: ”הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ עַל מְנָת שֶׁלֹּא תִּשְׁתִּי יַיִן; עַל מְנָת שֶׁלֹּא תֵּלְכִי לְבֵית אָבִיךְ”; ”לְעוֹלָם” – אֵין זֶה כְּרִיתוּת. ”שְׁלֹשִׁים יוֹם” – הֲרֵי זֶה כְּרִיתוּת.

וְאִידָךְ – מַ”כָּרֵת-כְּרִיתוּת” נָפְקָא. וְאִידָךְ – ”כָּרֵת-כְּרִיתוּת” לָא דָּרְשִׁי.

אָמַר רָבָא: ”הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ, עַל מְנָת שֶׁלֹּא תִּשְׁתִּי יַיִן”; ”כָּל יְמֵי חַיַּיִי” – אֵין זֶה כְּרִיתוּת. ”כָּל יְמֵי חַיֵּי פְּלוֹנִי” – הֲרֵי זֶה כְּרִיתוּת.

מַאי שְׁנָא חַיֵּי פְּלוֹנִי – דִּדְלָמָא מָאֵית וּמְקַיְימָא לֵיהּ לִתְנָאֵיהּ; חַיֵּי דִידֵיהּ נָמֵי – דִּלְמָא מָאֵית, וּמְקַיְימָא לֵיהּ לִתְנָאֵיהּ!

אֶלָּא אֵימָא: ”כָּל יְמֵי חַיֵּיכִי” – אֵין זֶה כְּרִיתוּת, ”כָּל יְמֵי חַיַּיִי” אוֹ ”חַיֵּי פְּלוֹנִי” – הֲרֵי זֶה כְּרִיתוּת.

בָּעָא מִינֵּיהּ רָבָא מֵרַב נַחְמָן: ”הַיּוֹם אִי אַתְּ אִשְׁתִּי, וּלְמָחָר אַתְּ אִשְׁתִּי”, מַהוּ? תִּיבְּעֵי לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, תִּיבְּעֵי לְרַבָּנַן.

תִּיבְּעֵי לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר – עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הָתָם, אֶלָּא דִּלְמַאן דְּקָא שָׁרֵי – קָא שָׁרֵי לְעוֹלָם; אֲבָל הָכָא – לָא. אוֹ דִלְמָא לָא שָׁנָא.

תִּיבְּעֵי לְרַבָּנַן – עַד כָּאן לָא קָאָמְרִי רַבָּנַן הָתָם, אֶלָּא דְּלָא פַּסְקַהּ מִינֵּיהּ לְגַמְרֵי; אֲבָל הָכָא, כֵּיוָן דְּפַסְקַהּ – פַּסְקַהּ.

בְּתַר דְּבַעְיָא, הֲדַר פַּשְׁטַהּ:

דף פד.

מִסְתַּבְּרָא, בֵּין לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֵּין לְרַבָּנַן, כֵּיוָן דְּפַסְקַהּ – פַּסְקַהּ.
תָּנוּ רַבָּנַן: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ עַל מְנָת שֶׁתִּנָּשְׂאִי לְפִלּוֹנִי" – הֲרֵי זוֹ לֹא תִּנָּשֵׂא, וְאִם נִשֵּׂאת – לֹא תֵּצֵא.
מַאי קָאָמַר? אָמַר רַב נַחְמָן, הָכִי קָאָמַר: הֲרֵי זוֹ לֹא תִּנָּשֵׂא לוֹ, שֶׁמָּא יֹאמְרוּ נְשֵׁיהֶן נוֹתְנִין בְּמַתָּנָה. וְאִם נִשֵּׂאת לְאַחֵר – לֹא תֵּצֵא.
וּמְשׁוּם גְּזֵרָה – לָא מַפְקִינַן מִינַּיהּ, וְשָׁרֵינַן אֵשֶׁת אִישׁ לְעָלְמָא?!
אֶלָּא אָמַר רַב נַחְמָן, הָכִי קָאָמַר: הֲרֵי זוֹ לֹא תִּנָּשֵׂא לוֹ, שֶׁמָּא יֹאמְרוּ נְשֵׁיהֶם נוֹתְנִין בְּמַתָּנָה. וְאִם נִשֵּׂאת לוֹ – לֹא תֵּצֵא, דְּמִשּׁוּם גְּזֵרָה לָא מַפְקִינַן.
אָמַר לֵיהּ רָבָא: לוֹ – הוּא דְּלֹא תִּנָּשֵׂא, הָא לְאַחֵר – תִּנָּשֵׂא?! וְהָא בָּעֲיָא קַיּוֹמֵיהּ לְתְנָאָה!
וְכִי תֵּימָא: אֶפְשָׁר דְּמֵינַסְבָא הַיּוֹם וּמֵיגָּרְשָׁה לְמָחָר – וּמְקַיְּימָא לְתְנָאָה; וּלְהָךְ דְּפָלִיגַתְּ עֲלֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה קָמְדַמֵּית לֵיהּ – דְּאִתְמַר: "קָנוֹנָם עֵינַי בְּשֵׁינָה הַיּוֹם, אִם אִישַׁן לְמָחָר", אָמַר רַב יְהוּדָה: אַל יִישַׁן הַיּוֹם, שֶׁמָּא יִישַׁן לְמָחָר;
וְרַב נַחְמָן אָמַר: יִישַׁן הַיּוֹם, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא יִישַׁן לְמָחָר;
הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתָם בְּדִידֵיהּ קָיְימָא, דְּאִי בָּעֵי – מְבָרֵיז נַפְשֵׁיהּ בְּסִילְוָאתָא, וְלָא נָאֵים; הָכָא – בְּדִידַהּ קָיְימָא לְאִיגָּרוֹשֵׁי?!
אֶלָּא אָמַר רָבָא: הֲרֵי זוֹ לֹא תִּנָּשֵׂא לֹא לוֹ, וְלֹא לְאַחֵר. לוֹ לֹא תִּנָּשֵׂא – שֶׁמָּא יֹאמְרוּ: נְשׁוֹתֵיהֶם נוֹתְנִין בְּמַתָּנָה; לְאַחֵר לֹא תִּנָּשֵׂא – דְּבָעֲיָא קַיּוֹמֵיהּ לְתְנָאָה.
וְאִם נִשֵּׂאת לוֹ לֹא תֵּצֵא – דְּמִשּׁוּם גְּזֵרָה לָא מַפְקִינַן; לְאַחֵר תֵּצֵא – דְּבָעֲיָא לְקַיּוֹמֵיהּ לְתְנָאָה.
תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרָבָא: הֲרֵי זוֹ לֹא תִּנָּשֵׂא לֹא לוֹ וְלֹא לְאַחֵר, וְאִם נִשֵּׂאת לוֹ – לֹא תֵּצֵא, לְאַחֵר – תֵּצֵא.
תָּנוּ רַבָּנַן: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתַּעֲלִי לָרָקִיעַ"; "עַל מְנָת שֶׁתֵּרְדִי לַתְּהוֹם"; "עַל מְנָת שֶׁתִּבְלְעִי קֶנֶה שֶׁל אַרְבַּע אַמּוֹת"; "עַל מְנָת שֶׁתָּבִיאִי לִי קֶנֶה בֶּן מֵאָה אַמָּה"; "עַל מְנָת שֶׁתַּעַבְרִי אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל בְּרַגְלַיִךְ" – אֵינוֹ גֵּט.
רַבִּי יְהוּדָה בֶּן תֵּימָא אוֹמֵר: כָּזֶה – גֵּט. כְּלָל אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן תֵּימָא: כָּל תְּנַאי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְקַיְּימוֹ בְּסוֹפוֹ, וְהִתְנָה עָלָיו מִתְּחִילָּתוֹ – אֵינוֹ אֶלָּא כְּמַפְלִיגָּה בְּדָבָרִים, וְכָשֵׁר.
אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן תֵּימָא. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: מַתְנִיתִין נָמֵי דַּיְקָא, דְּקָתָנֵי: כָּל שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ לְקַיְּימוֹ בְּסוֹפוֹ, וְהִתְנָה עָלָיו בִּתְחִילָּתוֹ – תְּנָאוֹ קַיָּים; הָא אִי אֶפְשָׁר – תְּנָאוֹ בָּטֵל; שְׁמַע מִינַּהּ.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: ״הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ עַל מְנָת שֶׁתֹּאכְלִי בְּשַׂר חֲזִיר״, מַהוּ? אָמַר אַבָּיֵי: הֵיא הֵיא. רָבָא אָמַר: אֶפְשָׁר דְּאָכְלָה וְלָקְיָא.

לְאַבָּיֵי, ״כְּלָל״ – לְאֵתוֹיֵי בְּשַׂר חֲזִיר. לְרָבָא, ״כָּזֶה״ – לְמַעוֹטֵי בְּשַׂר חֲזִיר.

מֵיתִיבִי: ״הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ עַל מְנָת שֶׁתִּתְבָּעֲלִי לְפְלוֹנִי״, נִתְקַיְּים הַתְּנַאי – הֲרֵי זֶה גֵּט, וְאִם לָאו – אֵינוֹ גֵּט. ״עַל מְנָת שֶׁלֹּא תִּתְבָּעֲלִי לְאַבָּא, וּלְאָבִיךְ״ – אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא נִבְעֲלָה לָהֶן.

וְאִילּוּ ״עַל מְנָת שֶׁתִּתְבָּעֲלִי לְאַבָּא וּלְאָבִיךְ״ – לָא קָתָנֵי; לְאַבָּיֵי נִיחָא, לְרָבָא קַשְׁיָא!

אָמַר לָךְ רָבָא: בִּשְׁלָמָא בְּשַׂר חֲזִיר – אֶפְשָׁר דְּאָכְלָה וְלָקְיָא; פְּלוֹנִי נָמֵי – אֶפְשָׁר דִּמְשַׁחֲדָא לֵיהּ בְּמָמוֹנָא; אֶלָּא אַבָּא וְאָבִיךְ – בְּדִידַהּ קָיְימָא?! נְהִי דְּאִיהִי עָבְדָא אִיסּוּרָא, אַבָּא וְאָבִיךְ מִי עָבְדִי אִיסּוּרָא?!

לְרָבָא, ״כְּלָל״ – לְאֵתוֹיֵי אַבָּא וְאָבִיךְ; ״כָּזֶה״ – לְמַעוֹטֵי בְּשַׂר חֲזִיר.

דף פד:

לְאַבָּיֵי, ״כְּלָל״ – לְאֵתוֹיֵי בְּשַׂר חֲזִיר; ״כָּזֶה״ – לְמַעוֹטֵי פְּלוֹנִי.

מֵיתִיבִי: ״הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ עַל מְנָת שֶׁתֹּאכְלִי בְּשַׂר חֲזִיר״; וְאִם הָיְתָה זָרָה – ״עַל מְנָת שֶׁתֹּאכְלִי בִּתְרוּמָה״; וְאִם הָיְתָה נְזִירָה – ״עַל מְנָת שֶׁתִּשְׁתִּי יַיִן״; נִתְקַיְּים הַתְּנַאי – הֲרֵי זֶה גֵּט; וְאִם לָאו – אֵינוֹ גֵּט. לְרָבָא נִיחָא, לְאַבָּיֵי קַשְׁיָא!

אָמַר לָךְ אַבָּיֵי: מִי סָבְרַתְּ דִּבְרֵי הַכֹּל הֵיא?! הָא מַנִּי – רַבָּנַן הִיא.

וְתִיפּוֹק לֵיהּ דְּמַתְנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה הוּא, וְכָל הַמַּתְנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה – תְּנָאוֹ בָּטֵל!

אָמַר רַב אַדָּא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא: כִּי אָמְרִינַן מַתְנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה תְּנָאוֹ בָּטֵל – כְּגוֹן שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ וְעוֹנָתָהּ, דְּהוּא קָא עָקַר; אֲבָל הָכָא – אֵיהִי קָא עָקְרָה.

מַתְקֵיף לַהּ רָבִינָא: כְּלוּם קָא עָקְרָה אֵיהִי – אֶלָּא לְקַיּוֹמֵי לְתְנַאי דִּידֵיהּ; אִישְׁתְּכַח דְּאִיהוּ קָא עָקַר!

אֶלָּא אָמַר רָבִינָא: כִּי אָמְרִינַן מַתְנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה תְּנָאוֹ בָּטֵל – כְּגוֹן שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ וְעוֹנָתָהּ, דְּוַדַּאי קָא עָקַר; אֲבָל הָכָא – מִי קָאָמַר לַהּ: לָא סַגֵּיא דְּלָא אָכְלָה?! לָא תֵּיכוֹל, וְלָא תִּינָּרֵשׁ.

כֵּיצַד יַעֲשֶׂה – יִטָּלֵנּוּ הֵימֶנָּה וְכוּ׳: מַאן תַּנָּא? אָמַר חִזְקִיָּה: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר הִיא. דְּתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: עַד שֶׁיִּטָּלֵנּוּ הֵימֶנָּה, וְיַחֲזוֹר וְיִתְּנֶנּוּ לָהּ, וְיֹאמַר לָהּ: ״הֵי גִּיטֵּיךְ״.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי – דִּילְכוֹן אָמַר: שָׁאנֵי הָכָא, הוֹאִיל וְקִנְאָתוֹ לִיפָּסֵל בּוֹ לַכְּהוּנָּה.

כְּתָבוֹ בְּתוֹכוֹ: אָמַר רַב סָפְרָא: "כְּתָבוֹ בְּתוֹכוֹ" תְּנַן.
פְּשִׁיטָא, "כְּתָבוֹ בְּתוֹכוֹ" תְּנַן! מַהוּ דְּתֵימָא הָנֵי מִילֵּי לְאַחַר הַתּוֹרָף, אֲבָל לִפְנֵי הַתּוֹרָף – אֲפִילּוּ עַל פֶּה נָמֵי פָּסוּל, קָא מַשְׁמַע לַן.
וְרָבָא אָמַר: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לְאַחַר הַתּוֹרָף, אֲבָל לִפְנֵי הַתּוֹרָף – אֲפִילּוּ עַל פֶּה נָמֵי פָּסוּל.
וְאַזְדָּא רָבָא לְטַעְמֵיהּ – דַּאֲמַר לְהוּ רָבָא לְהָנְהוּ דְּכָתְבִי גִּיטֵּי: שַׁתְּקוּ שַׁתּוֹקֵי לְבַעַל, עַד דְּכָתְבִיתּוּ לֵיהּ לְתוֹרָף דְּגִיטָּא.
תָּנוּ רַבָּנַן: כָּל הַתְּנָאִין פּוֹסְלִין בַּגֵּט, דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כֹּל שֶׁפּוֹסֵל עַל פֶּה פּוֹסֵל בִּכְתָב, וְכֹל שֶׁאֵינוֹ פּוֹסֵל עַל פֶּה אֵינוֹ פּוֹסֵל בִּכְתָב – "חוּץ", שֶׁפּוֹסֵל עַל פֶּה, פּוֹסֵל בִּכְתָב; "עַל מְנָת", שֶׁאֵינוֹ פּוֹסֵל עַל פֶּה, אֵינוֹ פּוֹסֵל בִּכְתָב.
אָמַר רַבִּי זֵירָא: מַחְלוֹקֶת לִפְנֵי הַתּוֹרָף – דְּרַבִּי סָבַר: גְּזִירִינַן "עַל מְנָת" אַטּוּ "חוּץ"; וְרַבָּנַן סָבְרִי: לָא גְּזִירִינַן "עַל מְנָת" אַטּוּ "חוּץ". אֲבָל לְאַחַר הַתּוֹרָף –

דף פה.

דִּבְרֵי הַכֹּל כָּשֵׁר. וּמַתְנִיתִין, דְּקָתָנֵי "כְּתָבוֹ" וְאוֹקִימְנָא בְּ"חוּץ"; אֲבָל "עַל מְנָת" לָא פָּסֵיל – אִיבָּעֵית אֵימָא: לִפְנֵי הַתּוֹרָף, וְרַבָּנַן; וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לְאַחַר הַתּוֹרָף, וְדִבְרֵי הַכֹּל.
וְרָבָא אָמַר: מַחְלוֹקֶת לְאַחַר הַתּוֹרָף – דְּרַבִּי סָבַר: גְּזִירִינַן אַטּוּ לִפְנֵי הַתּוֹרָף; וְרַבָּנַן סָבְרִי: לָא גְּזִירִינַן אַטּוּ לִפְנֵי הַתּוֹרָף. אֲבָל לִפְנֵי הַתּוֹרָף – דִּבְרֵי הַכֹּל פָּסוּל.
וּמַתְנִיתִין, דְּקָתָנֵי "כְּתָבוֹ" וְאוֹקִימְנָא בְּ"חוּץ"; אֲבָל "עַל מְנָת" לָא פָּסֵיל – אַחַר הַתּוֹרָף, וְרַבָּנַן הִיא.
תָּנֵי אֲבוּהּ דְּרַבִּי אֶבְיָן קַמֵּיהּ דְּרַבִּי זֵירָא: כָּתַב גֵּט עַל תְּנַאי – דִּבְרֵי הַכֹּל פָּסוּל. דִּבְרֵי הַכֹּל פָּסוּל?! וְהָא מִיפְּלָג פְּלִיגִי!
אֶלָּא אֵימָא: לְדִבְרֵי הַכֹּל כָּשֵׁר, וְהֵיכִי דָּמֵי – לְאַחַר הַתּוֹרָף.
וְלֵימָא: הֲרֵי זֶה פָּסוּל – וְרַבִּי! תַּנָּא "דִּבְרֵי הַכֹּל" אַתְּנֵייהּ; "כָּשֵׁר" בְּ"פָּסוּל" מִיחַלַּף לֵיהּ, "הֲרֵי זֶה" בְּ"דִבְרֵי הַכֹּל" לָא מִיחַלַּף לֵיהּ.
מַתְנִי' "הֲרֵי אַתְּ מוּתֶּרֶת לְכָל אָדָם – אֶלָּא לְאַבָּא"; וּ"לְאָבִיךְ"; "לְאָחִי"; וּ"לְאָחִיךְ"; לְעֶבֶד; וּלְנָכְרִי; וּלְכָל מִי שֶׁאֵין לְהּ עָלָיו קִדּוּשִׁין – כָּשֵׁר.
"הֲרֵי אַתְּ מוּתֶּרֶת לְכָל אָדָם" – אֶלָּא אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל; גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט; מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרְאֵל; בַּת יִשְׂרְאֵל לְמַמְזֵר וּלְנָתִין; וְכָל מִי שֶׁיֵּשׁ לְהּ עָלָיו קִדּוּשִׁין, אֲפִילּוּ בַּעֲבִירָה – פָּסוּל.

גְּמָ' כְּלָלָא דְּרֵישָׁא – לְאֵתוֹיֵי שְׁאָר חַיָּיבֵי כָּרֵיתוֹת. כְּלָלָא דְּסֵיפָא – לְאֵתוֹיֵי שְׁאָר חַיָּיבֵי לָאוִין, כְּגוֹן עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי (נְתִינִי, מִצְרִי וַאֲדוֹמִי).

בְּעָא מִינֵּיהּ רָבָא מֵרַב נַחְמָן: חוּץ מִקְּדוּשֵּׁי קָטָן, מַהוּ? מִי אָמְרִינַן הַשְׁתָּא מִיהָא לָאו בַּר הֲוָיָה הוּא, אוֹ דִלְמָא אָתֵי לְכְלַל הֲוָיָה?

אָמַר לֵיהּ, תְּנֵיתוּהָ: קְטַנָּה מִתְגָּרֶשֶׁת בְּקִידּוּשֵׁי אֲבִיהָ.

אַמַּאי? וְהָא בָּעֵינַן: "וְיָצְאָה"–"וְהָיְתָה"? אֶלָּא אָתְיָא לְכְלַל הֲוָיָה; הָכָא נָמֵי – אָתְיָא לְכְלַל הֲוָיָה.

"חוּץ מִן הַנּוֹלָדִים", מַהוּ? הַשְׁתָּא מִיהָא לָא אִיתְּיְלִיד[וּ], אוֹ דִלְמָא עָתִידִי דְּמִתְיַלְדִי?

אָמַר לֵיהּ: תְּנֵיתוּהָ: "לְעֶבֶד וּלְנָכְרִי", אִם אִיתָא – עֶבֶד וְנָכְרִי נָמֵי עֲבִידִי דְּמִיגַּיְּירִי!

הָנָךְ – לָאו לְאִיגַּיּוֹרֵי קָיְימִי, הָנֵי – לְאִיתְּיְלוֹדֵי קָיְימִי.

חוּץ מִבַּעַל אֲחוֹתָהּ, מַהוּ? הַשְׁתָּא מִיהָא לָא חָזְיָא לֵיהּ, אוֹ דִלְמָא זְמְנִין דְּמֵתָה אֲחוֹתָהּ וְחָזְיָא לֵיהּ?

אָמַר לֵיהּ: תְּנֵיתוּהָ: "לְעֶבֶד וּלְנָכְרִי", עֶבֶד וְנָכְרִי נָמֵי עֲבִידִי דְּמִיגַּיְּירִי! גֵּירוּת לָא שְׁכִיחָא, מִיתָה שְׁכִיחָא.

"חוּץ מִזְּנוּתֵיךְ", מַהוּ? בְּנִשּׂוּאִין – הָא לָא שַׁיֵּיר, אוֹ דִלְמָא שַׁיֵּיר – בְּבִיאָה?

אָמַר לֵיהּ, תְּנֵיתוּהָ: "לְאַבָּא וּלְאָבִיךְ". וּבְמַאי? אִילֵימָא בְּנִשּׂוּאִין, אַבָּא וְאָבִיךְ בְּנֵי נִשּׂוּאִין נִינְהוּ?! אֶלָּא לָאו בְּזְנוּת – וּלְאַבָּא וּלְאָבִיךְ הוּא דְּלָא שַׁיֵּיר, הָא לְאַחֵר – שַׁיֵּיר.

דִּלְמָא בְּנִשּׂוּאִין, דְּעָבַר וְאִינְסִיב.

חוּץ מִשֶּׁלֹּא כְּדַרְכָּהּ, מַהוּ? בִּכְדַרְכָּהּ הָא לָא שַׁיֵּיר, אוֹ דִלְמָא "מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה" כְּתִיב?

"חוּץ מֵהֲפָרַת נְדָרֶיהָ", מַהוּ? בְּנִשּׂוּאִין הָא לֹא שַׁיֵּיר, אוֹ דִלְמָא "אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ" כְּתִיב?

"חוּץ מִתְּרוּמָתֵיךְ", מַהוּ? בְּנִשּׂוּאִין הָא לָא שַׁיֵּיר, אוֹ דִלְמָא "קִנְיַן כַּסְפּוֹ" כְּתִיב?

"חוּץ מֵירוּשָּׁתֵיךְ", מַהוּ? בְּנִשּׂוּאִין הָא לָא שַׁיֵּיר, אוֹ דִלְמָא "לִשְׁאֵרוֹ", "וְיָרַשׁ אוֹתָהּ", כְּתִיב?

"חוּץ מִקִּידּוּשַׁיִךְ בִּשְׁטָר", מַהוּ? מִי אָמְרִינַן: אֶפְשָׁר דְּמִקַּדֵּשׁ לַהּ בְּכֶסֶף וּבְבִיאָה; אוֹ דִלְמָא "וְיָצְאָה"–"וְהָיְתָה", אִיתַּקּוּשׁ הֲווּ לַהֲדָדֵי?

תֵּיקוּ.

מַתְנִי' גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט: "הֲרֵי אַתְּ מוּתֶּרֶת לְכָל אָדָם".

דף פה:

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: "וְדַן, דַּיֶּהֱוֵי לֵיכִי מִינַּאי – סֵפֶר תֵּירוּכִין, וְאִגֶּרֶת שִׁבּוּקִין, וְגֵט פִּטּוּרִין; לְמֶהֱךְ לְהִתְנָסְבָא לְכׇל גְּבַר דְּיִתְצְבֵּיין". גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט שִׁחְרוּר: "הֲרֵי אַתְּ (בַּת) [בֶּן] חוֹרִין"; "הֲרֵי אַתְּ לְעַצְמֵךְ".

גְּמָ' פְּשִׁיטָא, אָמַר לָהּ לְאִשְׁתּוֹ: "הֲרֵי אַתְּ בַּת חוֹרִין" – לֹא אָמַר וְלֹא כְּלוּם; אָמַר לָהּ לְשִׁפְחָתוֹ: "הֲרֵי אַתְּ מוּתֶּרֶת לְכָל אָדָם" – לֹא אָמַר וְלֹא כְּלוּם.

אָמַר לָהּ לְאִשָּׁה: "הֲרֵי אַתְּ לְעַצְמֵךְ", מַהוּ? לְגַמְרֵי קָאָמַר לַהּ, אוֹ לְמֶלְאכָה קָאָמַר לַהּ?

אֲמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: תָּא שְׁמַע, דִּתְנַן: גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט שִׁחְרוּר: "הֲרֵי אַתְּ (בַּת) [בֶּן] חוֹרִין"; "הֲרֵי אַתְּ לְעַצְמֵךְ". וּמָה עַבְדָּא, דִּקְנֵי לֵיהּ גּוּפֵיהּ, כִּי אֲמַר לֵיהּ: "הֲרֵי אַתְּ לְעַצְמֵךְ" – קְנֵי גּוּפֵיהּ; אִשָּׁה, דְּלָא קְנֵי גּוּפַהּ – לֹא כָּל שֶׁכֵּן?!

אֲמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: אָמַר לוֹ לְעַבְדּוֹ: "אֵין לִי עֵסֶק בָּךְ", מַהוּ?

אֲמַר לֵיהּ רַב חָנִין לְרַב אָשֵׁי, וְאָמְרִי לַהּ רַב חָנִין מָחוֹזְנָאָה לְרַב אָשֵׁי: תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא: הַמּוֹכֵר עַבְדּוֹ לְגוֹי – יָצָא לְחֵירוּת, וְצָרִיךְ גֵּט שִׁחְרוּר מֵרַבּוֹ רִאשׁוֹן. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – שֶׁלֹּא כָּתַב עָלָיו אוֹנוֹ, אֲבָל כָּתַב עָלָיו אוֹנוֹ – זֶהוּ שִׁחְרוּרוֹ.

מַאי "אוֹנוֹ"? אָמַר רַב שֵׁשֶׁת, דִּכְתַב לֵיהּ: "לִכְשֶׁתִּבְרַח מִמֶּנּוּ, אֵין לִי עֵסֶק בָּךְ".

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: "וְדַן, דַּיֶּהֱוֵי לֵיכִי מִינַּאי – סֵפֶר תֵּירוּכִין וְאִגֶּרֶת שִׁבּוּקִין". בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי?

רַבָּנַן סָבְרִי: יְדִים שֶׁאֵין מוֹכִיחוֹת הָוְיִין יְדִים, וְאַף עַל גַּב דְּלָא כְּתַב לַהּ "וְדַן" – מוֹכְחָא מִילְּתָא דִּבְהַאי גִּיטָּא קָא מְגָרֵשׁ לַהּ.

וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: יְדִים שֶׁאֵין מוֹכִיחוֹת לָא הָוְיִין יְדִים, וְטַעְמָא דִּכְתַב לַהּ "וְדַן" – דְּמוֹכְחָא מִילְּתָא דִּבְהַאי גִּיטָּא קָא מְגָרֵשׁ לַהּ; אֲבָל לָא כְּתַב לָהּ "וְדַן" – אָמְרִי: בְּדִיבּוּרָא גָּרְשָׁהּ, וּשְׁטָרָא רְאָיָה בְּעָלְמָא הוּא.

אָמַר אַבָּיֵי: הַאי מַאן דְּכָתַב גִּיטָּא, לָא לִכְתּוֹב "וְדֵין" – דְּמַשְׁמַע וְדִין; אֶלָּא "וְדַן".

וְלָא לִכְתּוֹב "אִיגֶּרֶת" – דְּמַשְׁמַע (אִיגָּרָא) [אִיגָּרָא]; אֶלָּא "אִגֶּרֶת". וְלָא לִכְתּוֹב "לִימְהָךְ" – דְּמַשְׁמַע לִי מֵהָךְ; וְלָא לִכְתּוֹב "לִמְחָךְ" – דְּמַשְׁמַע כִּי חוּכָא.

"דִּידְתִיהְוְויִין", "דִּידְתִיצְבֵּיִין" – תְּלָתָא תְּלָתָא יוֹדִין; דְּמַשְׁמַע תֶּהֱוְיִין וְתִצְבְּיָין. וְלוֹרְכֵיהּ לָוְיוּ "דְּתֵירוּכִין", וּלְוָיוּ "דְּשִׁבּוּקִין"; דְּמַשְׁמַע תְּרֵיכִין וּשְׁבֵיקִין.

וְלוֹרְכֵיהּ לָוְיוּ "דְּכַדּוּ"; דְּמַשְׁמַע "וּכְדֵי". וְלָא לִיכְתּוֹב "לְאִיתְנְסָבָא" – דְּמַשְׁמַע לָא יִתְנַסְּבָא, אֶלָּא "לְהִתְנָסְבָא".

אִיבַּעְיָא לְהוּ: בָּעֵינַן "וְדַן", אוֹ לָא בָּעֵינַן "וְדַן"?

תָּא שְׁמַע, דְּאַתְקִין רָבָא בְּגִיטֵּי: ״אֵיךְ פְּלָנְיָא בַּר פְּלָנְיָא, פְּטַר וְתָרֵיךְ יָת פְּלוֹנִיתָא אִינְתְּתֵיהּ, דַּהֲוָת אִינְתְּתֵיהּ מִן קֶדֶם דְּנָא – מִיּוֹמָא דְּנָן וּלְעָלַם״. וְאִילּוּ ״וְדֵן״ לָא קָאָמַר.

וּלְטַעְמָיךְ, כּוּלְּהוּ מִי קָאָמַר? אֶלָּא בָּעֵינַן, הָכָא נָמֵי בָּעֵינַן;

״מִיּוֹמָא דְּנָן״ – לְאַפּוֹקֵי מִדְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּאָמַר: זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטָר מוֹכִיחַ עָלָיו;

״וּלְעָלַם״ –

דף פו.

לְאַפּוֹקֵי מִדְּבָעָא מִינֵּיהּ רָבָא מֵרַב נַחְמָן – דְּאָמַר: ״הַיּוֹם אִי אַתְּ אִשְׁתִּי וּלְמָחָר אַתְּ אִשְׁתִּי״. גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט שִׁחְרוּר: ״הֲרֵי אַתְּ (בַּת) [בֶּן] חוֹרִין״; ״הֲרֵי אַתְּ לְעַצְמֵךְ״: אַתְקִין רַב יְהוּדָה בִּשְׁטָר וְבֵינֵי דְּעַבְדֵי: ״עַבְדָּא דְּנָן מוּצָדָק לְעַבְדוּ; וּפְטִיר וַעֲטִיר מִן חֳרוּרֵי, וּמִן עֲלוּלֵי, וּמִן עָרוֹרֵי מַלְכָּא וּמַלְכְּתָא; וּרְשׁוּם דְּאִינִישׁ לָא אִית עֲלוֹהִי, וּמְנוּקֶּה מִכֹּל מוּם, וּמִן שְׁחִין דְּנָפֵיק עַד טַצָּהַר חֲדַת וְעַתִּיק״.

מַאי אִסּוּתֵיהּ? אָמַר אַבָּיֵי: גִּינְבְּרָא, וּמַרְתְּכָא, וְכַבְּרִיתָא, וְחַלָּא דְּחַמְרָא, וּמִשְׁחָא דְּזֵיתָא, וְנַטְפִּיק חִיוְרָא; וְשָׁיְיפִי לֵיהּ בְּגַדְפָּא דַּאֲווֹזָא.

מַתְנִי' שְׁלֹשָׁה גִּיטִּין פְּסוּלִין, וְאִם נִשֵּׂאת הַוּוֹלָד כָּשֵׁר –

כָּתַב בִּכְתַב יָדוֹ, וְאֵין עָלָיו עֵדִים; יֵשׁ עָלָיו עֵדִים, וְאֵין בּוֹ זְמַן; יֵשׁ בּוֹ זְמַן, וְאֵין בּוֹ אֶלָּא עֵד אֶחָד; הֲרֵי אֵלּוּ שְׁלֹשָׁה גִּיטִּין פְּסוּלִין, וְאִם נִשֵּׂאת – הַוָּלָד כָּשֵׁר.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁאֵין עָלָיו עֵדִים, אֶלָּא שֶׁנָּתְנוּ לָהּ בִּפְנֵי עֵדִים – כָּשֵׁר, וְגוֹבָה מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים; שֶׁאֵין הָעֵדִים חוֹתְמִים עַל הַגֵּט אֶלָּא מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם.

גְּמ' וְתוּ לֵיכָּא?! וְהָא אֵיכָּא גֵּט יָשָׁן! הָתָם לֹא תֵּצֵא, הָכָא תֵּצֵא.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר: הָכָא תֵּצֵא, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: הָכָא לֹא תֵּצֵא, מַאי אֵיכָּא לְמֵימַר?

הָתָם תִּינָּשֵׂא לְכַתְּחִלָּה, הָכָא דְּיֵעָבֵד.

וְהָא אֵיכָּא גֵּט קֶרַח! הָתָם הַוּוֹלָד מַמְזֵר, הָכָא הַוּוֹלָד כָּשֵׁר.

הָנִיחָא לְרַבִּי מֵאִיר (דְּאָמַר: כָּל הַמְּשַׁנֶּה מִמַּטְבֵּעַ שֶׁטָּבְעוּ חֲכָמִים בְּגִיטִּין, הַוּוֹלָד מַמְזֵר). אֶלָּא לְרַבָּנַן, מַאי אֵיכָּא לְמֵימַר?

הָתָם תֵּצֵא, הָכָא לֹא תֵּצֵא.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר הָכָא לֹא תֵּצֵא, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר הָכָא תֵּצֵא, מַאי אֵיכָּא לְמֵימַר?

בְּמִקּוּשָׁר לֹא קָא מַיְירֵי.

וְהָא אֵיכָּא שְׁלוֹם מַלְכוּת! הָתָם תֵּצֵא, הָכָא לֹא תֵּצֵא.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר הָכָא לֹא תֵּצֵא, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר תֵּצֵא, מַאי אֵיכָּא לְמֵימַר? (הָתָם הַוּוֹלָד מַמְזֵר, הָכָא הַוּוֹלָד כָּשֵׁר.

הָנִיחָא לְרַבִּי מֵאִיר, אֶלָּא לְרַבָּנַן מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? מוֹקֵים לַהּ כִּדְרַבִּי מֵאִיר; וְהָתָם הַוָּלָד מַמְזֵר, הָכָא הַוָּלָד כָּשֵׁר.

מְנָיָנָא דְּרֵישָׁא לְמַעוֹטֵי מַאי, וּמְנָיָנָא דְּסֵיפָא לְמַעוֹטֵי מַאי?

מְנָיָנָא דְּרֵישָׁא – לְמַעוֹטֵי הָנֵי דַּאֲמַרַן.

מְנָיָנָא דְּסֵיפָא – לְמַעוֹטֵי הָא דְּתַנְיָא: הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, נָתְנוֹ לָהּ וְלֹא אָמַר לָהּ: ”בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם” – יוֹצִיא וְהַוָּלָד מַמְזֵר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין הַוָּלָד מַמְזֵר. כֵּיצַד יַעֲשֶׂה? יִטְּלֶנּוּ הֵימֶנָּה, וְיַחֲזוֹר וְיִתְּנֶנּוּ לָהּ בִּפְנֵי שְׁנַיִם, וְיֹאמַר: ”בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם”.

כָּתַב בִּכְתַב יָדוֹ וְאֵין עָלָיו עֵדִים. אָמַר רַב: ”כְּתַב יָדוֹ” שָׁנִינוּ.

אַהֵייָא? אִילֵימָא אַרֵישָׁא – פְּשִׁיטָא! ”כְּתַב יָדוֹ” קָתָנֵי!

וְאֶלָּא אַמְּצִיעָתָא – הֲרֵי יֵשׁ עָלָיו עֵדִים! אֶלָּא אַסֵּיפָא: יֵשׁ בּוֹ זְמַן וְאֵין בּוֹ אֶלָּא עֵד אֶחָד –

דף פו:

וְדַוְקָא כְּתַב יָדוֹ וְעֵד; אֲבָל כְּתַב סוֹפֵר וְעֵד – לֹא.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אֲפִילּוּ כְּתַב סוֹפֵר וְעֵד, שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ: כָּתַב סוֹפֵר וְעֵד – כָּשֵׁר.

וְרַב – מִי דָּמֵי?! הָתָם תִּינָּשֵׂא לְכַתְּחִילָּה, הָכָא דִּיעֲבַד.

וּשְׁמוּאֵל – לָא קַשְׁיָא; הָא בְּסָפְרָא דְּמוּבְהַק, וְהָא בְּסָפְרָא דְּלָא מוּבְהַק.

וְכֵן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: ”כְּתַב יָדוֹ” שָׁנִינוּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר: הֲרֵי יֵשׁ עָלָיו עֵדִים! אָמַר לֵיהּ: אַסֵּיפָא.

זִימְנִין אָמַר רַב: תֵּצֵא, זִימְנִין אָמַר רַב: לֹא תֵּצֵא.

הָא כֵּיצַד? יֵשׁ לָהּ בָּנִים – לֹא תֵּצֵא, אֵין לָהּ בָּנִים – תֵּצֵא.

מֵתִיב מָר זוּטְרָא בַּר טוֹבִיָּה: וְכוּלָּן, שֶׁהָיוּ בָּהֶן סָפֵק קִידּוּשִׁין אוֹ סָפֵק גֵּירוּשִׁין – הֲרֵי אֵלּוּ חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת.

כֵּיצַד סָפֵק קִידּוּשִׁין? זָרַק לָהּ קִידּוּשִׁין – סָפֵק קָרוֹב לָהּ, סָפֵק קָרוֹב לוֹ, זֶהוּ סָפֵק קִידּוּשִׁין.

סָפֵק גֵּירוּשִׁין – כָּתַב בִּכְתַב יָדוֹ וְאֵין עָלָיו עֵדִים, יֵשׁ עָלָיו עֵדִים וְאֵין בּוֹ זְמַן, יֵשׁ בּוֹ זְמַן וְאֵין בּוֹ אֶלָּא עֵד אֶחָד – הֲרֵי זֶה סָפֵק גֵּירוּשִׁין.

וְאִי אָמְרַתְּ לֹא תֵּצֵא, צָרָתָהּ אִתְּיָא לְיַבּוּמֵי!

תִּתְיַבֵּם, וְאֵין בְּכָךְ כְּלוּם; חֲשִׁשָׁא דְּרַבָּנַן הִיא.

לֵוִי אָמַר: לְעוֹלָם לֹא תֵּצֵא. וְכֵן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לְעוֹלָם לֹא תֵּצֵא.

וְכֵן אָמַר לְהוּ רַבִּי יוֹחָנָן לִבְנֵי רַבִּי חֲלַפְתָּא דְּמִן הוּנָא, הָכִי אָמַר אֲבוּכוֹן: לְעוֹלָם לֹא תֵּצֵא; וְקַרְצִית שְׁבָּעְמִיר אֵינָהּ פּוֹסֶלֶת בְּמֵי חַטָּאת.

מַאי קַרְצִית? אָמַר אַבָּיֵי: דִּידְבָתָא דְּבֵינֵי כֵּיפֵי.
מֵתִיב רַב דְּנִיאֵל בַּר רַב קַטִּינָא: כָּל הָעוֹפוֹת פּוֹסְלִין בְּמֵי חַטָּאת, חוּץ מִן הַיּוֹנָה – מִפְּנֵי שֶׁמּוֹצָצַת. וְאִם אִיתָא, נֵיתְנֵי: חוּץ מִיּוֹנָה וְקַרְצִית!
לָא פְּסִיקָא לֵיהּ, דִּגְדוֹלָה לָא פָּסְלָה, וּקְטַנָּה פָּסְלָה. וְעַד כַּמָּה? אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה, וְאִיתֵּימָא רַבִּי אַמֵּי: עַד כְּזַיִת.
רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף עַל פִּי וְכוּ'. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּגִיטִּין. כִּי אַמְרִיתַהּ קַמֵּיהּ דִּשְׁמוּאֵל, אָמַר: אַף בִּשְׁטָרוֹת.
וְרַב סָבַר – בִּשְׁטָרוֹת לָא?! הָא קָתָנֵי: וְגוֹבָה מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים!
רַבִּי אֶלְעָזָר תַּרְתֵּי אָמַר; וְרַב סָבַר כְּוָותֵיהּ בַּחֲדָא, וּפְלִיג עֲלֵיהּ בַּחֲדָא.
וְכֵן אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִּי אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּגִיטִּין. וְרַבִּי יַנַּאי אָמַר: אֲפִילּוּ רֵיחַ הַגֵּט אֵין בּוֹ.
וְרַבִּי יַנַּאי לֵית לֵיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר?! הָכִי קָאָמַר: לְרַבָּנָן – אֲפִילּוּ רֵיחַ הַגֵּט אֵין בּוֹ.
וְכֵן אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּגִיטִּין, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ רֵיחַ הַגֵּט אֵין בּוֹ.
לֵימָא רַבִּי יוֹחָנָן לֵית לֵיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר?! הָכִי קָאָמַר: לְרַבָּנָן – אֲפִילּוּ רֵיחַ הַגֵּט אֵין בּוֹ.
שְׁלַח לֵיהּ רַבִּי אַבָּא בַּר זַבְדָּא לְמָרִי בַּר מָר, בְּעֵי מִינֵּיהּ מֵרַב הוּנָא: הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּגִיטִּין, אוֹ אֵין הֲלָכָה?
אַדְּהָכִי נָח נַפְשֵׁיהּ דְּרַב הוּנָא. אָמַר לֵיהּ רַבָּה בְּרֵיהּ, הָכִי אָמַר אַבָּא מִשְׁמֵיהּ דְּרַבָּא: הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּגִיטִּין. וְרַבּוֹתֵינוּ הַבְּקִיאִין בִּדְבַר הֲלָכָה, מִשּׁוּם רַבֵּינוּ אָמְרוּ: הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּגִיטִּין – דְּאָמַר רַב חָמָא בַּר גּוּרְיָא אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּגִיטִּין.
אִיכָּא דְּאָמְרִי: וַחֲבֵרֵינוּ הַבְּקִיאִין בִּדְבַר הֲלָכָה, וְתַלְמִידֵי רַבֵּינוּ, מִשּׁוּם רַבֵּינוּ אָמְרוּ: הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּגִיטִּין – דְּאָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַב חָמָא בַּר גּוּרְיָא אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּגִיטִּין.
וְכֵן כִּי אֲתָא רָבִין, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּגִיטִּין.

מַתְנִי' שְׁנַיִם שֶׁשָּׁלְחוּ שְׁנֵי גִיטִּין שָׁוִין, וְנִתְעָרְבוּ; נוֹתֵן שְׁנֵיהֶם לָזוֹ, וּשְׁנֵיהֶם לָזוֹ. לְפִיכָךְ, אֲבַד אֶחָד מֵהֶן – הֲרֵי הַשֵּׁנִי בָּטֵל.
חֲמִשָּׁה שֶׁכָּתְבוּ כְּלַל בְּתוֹךְ הַגֵּט – "אִישׁ פְּלוֹנִי מְגֻרָּשׁ פְּלוֹנִית, וּפְלוֹנִי פְּלוֹנִית", וְהָעֵדִים מִלְּמַטָּה; כּוֹלָן כְּשֵׁרִין, וְיִנָּתֵן לְכָל אַחַת וְאַחַת.
הָיָה כּוֹתֵב טוֹפֵס לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וְהָעֵדִים מִלְּמַטָּה; אֶת שֶׁהָעֵדִים נִיקְרִין עִמּוֹ – כָּשֵׁר.

גְּמָ' מַאן תַּנָּא? אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: דְּלָא כְּרַבִּי אֶלְעָזָר. דְּאִי רַבִּי אֶלְעָזָר, כֵּיוָן דְּאָמַר עֲדֵי מְסִירָה כְּרָתֵי – הָא לָא יָדְעִי בְּהֵי מִינַיְיהוּ קָא מְגָרְשָׁה.

אַבָּיֵי אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי אֶלְעָזָר – אֵימָא דְּבָעֵי רַבִּי אֶלְעָזָר כְּתִיבָה לִשְׁמָהּ, נְתִינָה לִשְׁמָהּ מִי בָּעֵי?!

חֲמִשָּׁה שֶׁכָּתְבוּ כְּלָל כּוּ'. הֵיכִי דָּמֵי כְּלָל, הֵיכִי דָּמֵי טוֹפֶס?

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זְמַן אֶחָד לְכוּלָּן – זֶהוּ כְּלָל. זְמַן לְכָל אֶחָד וְאֶחָד – זֶהוּ טוֹפֶס.

וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר:

דף פז.

אֲפִילּוּ זְמַן אֶחָד לְכוּלָּן נָמֵי הָוֵי טוֹפֶס, אֶלָּא הֵיכִי דָּמֵי כְּלָל? דִּכְתֵב "אָנוּ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי גֵּירַשְׁנוּ נְשׁוֹתֵינוּ פְּלוֹנִית וּפְלוֹנִית".

מַתְקֵיף לַהּ רַבִּי אַבָּא: לְרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר זְמַן אֶחָד לְכוּלָּן – זֶהוּ כְּלָל, לֵיחוּשׁ דִּלְמָא כִּי (חָתְמוּ) [וְחָתְמִי] סָהֲדֵי, אַבָּתְרָא הוּא דַּחֲתִימִי! מִי לָא תַּנְיָא: עֵדִים חֲתוּמִין עַל שְׁאֵילַת שָׁלוֹם בְּגֵט – פָּסוּל, חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא עַל שְׁאֵילַת שָׁלוֹם חָתְמוּ?!

לָאו אִיתְמַר עֲלַהּ: אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, לְדִידִי מְפָרְשָׁא לִי מִינַּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: "שַׁאֲלוּ" – פָּסוּל, "וְשַׁאֲלוּ" – כָּשֵׁר; הָכָא נָמֵי – דִּכְתִיב בֵּיהּ: "פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי".

וְתוּ, לְרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר זְמַן לְכָל אֶחָד – זֶהוּ טוֹפֶס; מַאי אִירְיָא מִשּׁוּם טוֹפֶס? וְתִיפּוֹק לֵיהּ דְּהָוֵה לֵיהּ נְכָתַב בַּיּוֹם וְנֶחְתַּם בַּלַּיְלָה!

אֲמַר לֵיהּ מָר קַשְׁיָשָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא לְרַב אָשֵׁי, הָכִי אָמְרִינַן מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: דִּכְתִיב בֵּהּ "בְּחַד בְּשַׁבָּא, בְּחַד בְּשַׁבָּא".

אֲמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי, לֵרֵישׁ לָקִישׁ דְּאָמַר: זְמַן אֶחָד לְכוּלָּן נָמֵי טוֹפֶס הָוֵי; וְהֵיכִי דָּמֵי כְּלָל – דִּכְתִיב בֵּיהּ הָכִי: "אָנוּ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי גֵּירַשְׁנוּ נְשׁוֹתֵינוּ פְּלוֹנִית וּפְלוֹנִית"; נִמְצְאוּ שְׁתֵּי נָשִׁים מִתְגָּרְשׁוֹת בְּגֵט אֶחָד, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה: "וְכָתַב לָהּ" – וְלֹא לָהּ וְלַחֲבֶרְתָּהּ!

דַּהֲדַר כְּתַב: "פְּלוֹנִי גֵּירַשׁ פְּלוֹנִית, וּפְלוֹנִי גֵּירַשׁ פְּלוֹנִית".

אֲמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי, וּמַאי שְׁנָא מֵהָא דְּתַנְיָא: הַכּוֹתֵב כָּל נְכָסָיו לִשְׁנֵי עֲבָדָיו – קָנוּ, וּמְשַׁחְרְרִין זֶה אֶת זֶה?

וְלָאו אוֹקֵימְנָא בִּשְׁנֵי שְׁטָרוֹת?!

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרֵישׁ לָקִישׁ.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: חֲמִשָּׁה שֶׁכָּתְבוּ בְּתוֹךְ הַגֵּט: "אִישׁ פְּלוֹנִי מְגָרֵשׁ פְּלוֹנִית, וּפְלוֹנִי פְּלוֹנִית, וּפְלוֹנִי פְּלוֹנִית", וּזְמַן אֶחָד לְכוּלָּן, וְהָעֵדִים מִלְּמַטָּה – כּוּלָּן כְּשֵׁרִים, וְתִנָּתֵן לְכָל אַחַת וְאַחַת.

זְמַן לְכָל אֶחָד וְאֶחָד וְהָעֵדִים מִלְּמַטָּה – אֶת שֶׁהָעֵדִים נִקְרָאִים עִמּוֹ, כָּשֵׁר. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר: אִם יֵשׁ רֶיוַח בֵּינֵיהֶן – פָּסוּל, וְאִם לָאו – כָּשֵׁר; שֶׁאֵין זְמַן מַפְסִיקָן.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרֵישׁ לָקִישׁ: חֲמִשָּׁה שֶׁכָּתְבוּ כְּלָל בְּתוֹךְ הַגֵּט – "אָנוּ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי גֵּירַשְׁנוּ נְשׁוֹתֵינוּ פְּלוֹנִית וּפְלוֹנִית, פְּלוֹנִי גֵּירַשׁ פְּלוֹנִית וּפְלוֹנִי גֵּירַשׁ פְּלוֹנִית"; וּזְמַן אֶחָד לְכוּלָּן, וְהָעֵדִים מִלְּמַטָּה – כּוּלָּן כְּשֵׁרִין, וְתִנָּתֵן לְכָל אַחַת וְאַחַת.

זְמַן לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וְרֶיוַח לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וְהָעֵדִים מִלְּמַטָּה – אֶת שֶׁהָעֵדִים נִקְרָאִין עִמּוֹ, כָּשֵׁר. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁאֵין רֶיוַח בֵּינֵיהֶם – פָּסוּל, שֶׁהַזְּמַן מַפְסִיקָן.

וְרֵישׁ לָקִישׁ – מַאי אִירְיָא זְמַן לְכָל אֶחָד וְאֶחָד? הָא אָמַר: זְמַן אֶחָד לְכוּלָּן נָמֵי טוֹפֶס הָוֵי! הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּלָא עָרְבִינְהוּ מֵעִיקָּרָא; אֲבָל הָכָא, דְּעָרְבִינְהוּ מֵעִיקָּרָא, אִי פָּלֵיג לְהוּ זְמַן – אֵין, אִי לָא – לָא.

מַתְנִי' שְׁנֵי גִיטִּין שֶׁכְּתָבָן זֶה בְּצַד זֶה, וּשְׁנַיִם עֵדִים עִבְרִים בָּאִים מִתַּחַת זֶה לְתַחַת זֶה, וּשְׁנַיִם עֵדִים יְוָנִים בָּאִים מִתַּחַת זֶה לְתַחַת זֶה – אֶת שֶׁהָעֵדִים הָרִאשׁוֹנִים נִקְרָאִין עִמּוֹ, כָּשֵׁר. עַד אֶחָד עִבְרִי וְעַד אֶחָד יְוָנִי, וְעַד אֶחָד עִבְרִי וְעַד אֶחָד יְוָנִי, בָּאִין מִתַּחַת זֶה לְתַחַת זֶה – שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין.

גְּמָ' וְלִיתַּכְשַׁר הַאי בִּ"רְאוּבֵן", וְהַאי בִּ"בֶן יַעֲקֹב עֵד", דְּהָא תְּנַן: "בֶּן אִישׁ פְּלוֹנִי עֵד" – כָּשֵׁר! דְּכְתִיב: "רְאוּבֵן בֶּן" אַקַּמָּא, וְ"יַעֲקֹב עֵד" אַבָּתְרָא.

וְלִיתַּכְשַׁר הַאי בִּ"רְאוּבֵן בֶּן", וְלִיתַּכְשַׁר הַאי בִּ"יַעֲקֹב עֵד", דְּהָא תְּנַן: "אִישׁ פְּלוֹנִי עֵד" – כָּשֵׁר!

דְּלָא כְּתִיב "עֵד". וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם דִּכְתִיב "עֵד", וּדְיָדְעִינַן בְּהָא חֲתִימָה דְּלָאו דְּיַעֲקֹב הוּא.

דף פז:

וְדִלְמָא בִּשְׁמָא דַּאֲבוּהּ חָתֵים! לָא שָׁבֵיק אִינִישׁ שְׁמֵיהּ וְחָתֵים שְׁמָא דַּאֲבוּהּ.

וְדִילְמָא סִימָנָא שַׁוְיֵיהּ – דְּהָא רַב צָיֵיר כְּווֹרָא, רַבִּי חֲנִינָא – חֲרוּתָא, רַב חִסְדָּא – סָמָךְ, רַב הוֹשַׁעְיָא – עַיִן, רַבָּה בַּר רַב הוּנָא צָיֵיר מָכוּתָא!

לָא חֲצִיף אִינִישׁ לְשַׁוּוֹיֵי לִשְׁמָא דַּאֲבוּהּ סִימָנָא.

וְלִיתַּכְשַׁר הַאי בִּשְׁנֵי עֵדִים עִבְרִים, וְלִיתַּכְשַׁר הַאי בִּשְׁנֵי עֵדִים יְוָנִים – דְּתְנַן: גֵּט שֶׁכְּתָבוֹ עִבְרִית וְעֵדָיו יְוָנִית, יְוָנִית וְעֵדָיו עִבְרִית – כָּשֵׁר!

וְכִי תֵּימָא, כֵּיוָן דְּמוּפְלָג בִּשְׁנֵי שִׁיטִין – לָא; וְהָאָמַר חִזְקִיָּה: מִלְּאָהוּ בְּקָרוֹבִים – כָּשֵׁר!

הָא תְּנֵי זְעֵירִי: שְׁנֵיהֶן כְּשֵׁרִין. וְתַנָּא דִּידַן – דִּלְמָא גּוּנְדָּלִית חֲתֵים, וְכוּלְּהוּ אַחַד הוּא דַּחֲתִימִי.

עַד אֶחָד עִבְרִי וְעַד אֶחָד יְוָנִי. וְלִיתַּכְשֵׁר הַאי בְּעַד אֶחָד עִבְרִי וְעַד אֶחָד יְוָנִי, וְהַאי בְּעַד אֶחָד עִבְרִי וְעַד אֶחָד יְוָנִי – דְּהָא תְּנַן: עַד אֶחָד עִבְרִי וְעַד אֶחָד יְוָנִי – כָּשֵׁר!

הָא תְּנֵי זְעֵירִי: שְׁנֵיהֶם כְּשֵׁרִים. וְתַנָּא דִּידַן – דִּלְמָא גּוּנְדָּלִית חֲתֵים; וּתְלָתָא אַחַד, וְחַד אַחַד.

מַתְנִי' שִׁייֵר מִקְצָת הַגֵּט וּכְתָבוֹ בְּדֶרֶךְ הַשֵּׁנִי, וְהָעֵדִים מִלְּמַטָּה – כָּשֵׁר. חָתְמוּ עֵדִים בְּרֹאשׁ הַדַּף, מִן הַצַּד, אוֹ מֵאֲחֳרָיו; בְּגֵט פָּשׁוּט – פָּסוּל.

הִקִּיף רֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה בְּצַד רֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה, וְהָעֵדִים בָּאֶמְצַע – שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין. סוֹפוֹ שֶׁל זֶה בְּצַד סוֹפוֹ שֶׁל זֶה, וְהָעֵדִים בָּאֶמְצַע – אֶת שֶׁהָעֵדִים נִקְרִין עִמּוֹ, כָּשֵׁר. רֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה בְּצַד סוֹפוֹ שֶׁל זֶה, וְהָעֵדִים בָּאֶמְצַע – אֶת שֶׁהָעֵדִים נִקְרִין בְּסוֹפוֹ, כָּשֵׁר.

גֵּט שֶׁכְּתָבוֹ עִבְרִית וְעֵדָיו יְווֹנִית; יְווֹנִית וְעֵדָיו עִבְרִית; עַד אֶחָד עִבְרִי וְעַד אֶחָד יְווֹנִי; כָּתַב סוֹפֵר וְעַד – כָּשֵׁר.

"אִישׁ פְּלוֹנִי, עֵד" – כָּשֵׁר. "בֶּן אִישׁ פְּלוֹנִי, עֵד" – כָּשֵׁר; "אִישׁ פְּלוֹנִי בֶּן אִישׁ פְּלוֹנִי", וְלֹא כָּתַב "עֵד" – כָּשֵׁר, וְכָךְ הָיוּ נְקֵיֵּי הַדַּעַת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם עוֹשִׂין. כָּתַב חֲנִיכָתוֹ וַחֲנִיכָתָהּ – כָּשֵׁר.

גְּמָ' וְלִיחוּשׁ דִּלְמָא הָנֵי תְּרֵי גִּיטֵּי הָווּ; וְאִיתְּרְמֵי לֵיהּ זְמַן דִּקְמָא, וְעֵדִים דְּבָתְרָא; וְנַזְיֵיהּ לְזְמַן דְּבָתְרָא וְעֵדִים דְּקַמָּא!

אָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַב: כְּשֶׁיֵּשׁ רֵיוַח מִלְּמַטָּה. וְדִלְמָא זְמַן דְּבָתְרָא מִינָּז גַּזְיֵיהּ! כִּדְאָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַב: כְּשֶׁיֵּשׁ רֵיוַח מִלְּמַטָּה;

דף פח.

הָכָא נָמֵי – כְּשֶׁיֵּשׁ רֵיוַח מִלְּמַעְלָה.

וְדִלְמָא אִימְּלוֹכֵי אִימְּלִיךְ (וּכְתַב)!

דִּכְתִיב "הֲרֵי אַתְּ" מִלְּמַטָּה, וּ"מוּתֶּרֶת" מִלְּמַעְלָה. וְדִלְמָא אִיתְּרְמֵי לֵיהּ? כּוּלֵּי הַאי לָא חָיְישִׁינַן.

רַב אָשֵׁי אָמַר: דִּידִיעָה בֵּיהּ מְתַחְתָּא דְּמִגִּילְתָא.

חָתְמוּ עֵדִים בְּרֹאשׁ הַדַּף וְכוּ'. אִינִי?! וְהָא רַב חָתֵים מִן הַצַּד! הָתָם בְּשֶׁגִּגּוּ כְּלַפֵּי כְּתָב.

אֶלָּא הָא דְּקָתָנֵי: הִקִּיף רֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה בְּצַד רֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה, וְהָעֵדִים בָּאֶמְצַע – שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין; וְלִיחְזֵי הֵי מִינַּייהוּ כְּלַפֵּי כְּתָב, וְלִיתַּכְשֵׁר!

הָתָם, דִּרְמֵי לֵיהּ כְּעֵיבְרָא.

אִי הָכִי, סֵיפָא דְּקָתָנֵי: רֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה בְּצַד סוֹפוֹ שֶׁל זֶה, וְהָעֵדִים בָּאֶמְצַע – אֶת שֶׁהָעֵדִים נִיקְּרִין בְּסוֹפוֹ, כָּשֵׁר. וְאִי דִּרְמֵי כְּעֵיבְרָא – לָאו בַּהֲדֵי הַאי מִיקְּרֵי, וְלָאו בַּהֲדֵי הַאי מִיקְּרֵי!

אֶלָּא רַב בְּדִיסְקֵי הֲוָה חָתֵים.

גֵּט שֶׁכְּתָבוֹ עִבְרִית וְכוּ' כָּתַב סוֹפֵר וְעַד כָּשֵׁר. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: "חָתַם סוֹפֵר" שָׁנִינוּ.

אָמַר רַב חִסְדָּא: הָא מַנְּי – רַבִּי יוֹסֵי הִיא.
הָהִיא כְּתוּבַּת חֲתָנִים דַּאֲתַאי לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אֲבָהוּ, דַּהֲווֹ יָדְעִי לֵיהּ לְטוּפְסָא, וְלַחֲתִימַת יָדָא דְּחַד סָהֲדָא. סְבַר לְאַכְשׁוֹרֵהּ, אֲמַר לֵיהּ רַבִּי יִרְמְיָה: ”חָתַם סוֹפֵר“ שָׁנִינוּ.
כָּתַב חֲנִיכָתוֹ וַחֲנִיכָתָהּ – כָּשֵׁר. תָּנוּ רַבָּנָן: חֲנִיכַת אָבוֹת בְּגִיטִּין – עַד עֲשָׂרָה דּוֹרוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: שִׁלְשָׁה דּוֹרוֹת – כָּשֵׁר, מִכָּאן וְאֵילָךְ – פָּסוּל.
כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: כָּתַב חֲנִיכַת אָבוֹת בְּגִיטִּין עַד שִׁלְשָׁה דּוֹרוֹת? כְּמַאן – כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר.
אָמַר רַב הוּנָא: מַאי קְרָאָה? ”כִּי תוֹלִיד בָּנִים וּבְנֵי בָנִים וְנוֹשַׁנְתֶּם“.
אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: לֹא חָרְבָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁעָבְדוּ בָהּ שִׁבְעָה בָּתֵּי דִינִים עֲבוֹדָה זָרָה, וְאֵלּוּ הֵן: יַרְבָּעָם בֶּן נְבָט, וּבַעְשָׁא בֶּן אֲחִיָּה, וְאַחְאָב בֶּן עָמְרִי, וְיֵהוּא בֶּן נִמְשִׁי, וּפֶקַח בֶּן רְמַלְיָהוּ, וּמְנַחֵם בֶּן גָּדִי, וְהוֹשֵׁעַ בֶּן אֵלָה. שְׁנָאֲמַר: ”אוּמְלְלָה יוֹלֶדֶת הַשִּׁבְעָה, נָפְחָה נַפְשָׁהּ, בָּאָה שִׁמְשָׁהּ בְּעוֹד יוֹמָם, בּוֹשָׁה וְחָפְרָה“.
אָמַר רַב אַמֵּי: מַאי קְרָאָה? ”כִּי תוֹלִיד בָּנִים וּבְנֵי בָנִים“.
אֲמַרוּ לֵיהּ רַב כָּהֲנָא וְרַב אַסִּי לְרַב, כְּתִיב בֵּיהּ בְּהוֹשֵׁעַ בֶּן אֵלָה: ”וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי ה‘, רַק לֹא כְּמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל“, וּכְתִיב: ”עָלָיו עָלָה שַׁלְמַנְאֶסֶר וְגוֹ‘“?
אֲמַר לְהוּ: אוֹתָן פַּרְדְּסִיאוֹת שֶׁהוֹשִׁיב יָרְבָעָם עַל הַדְּרָכִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲלוּ יִשְׂרָאֵל לָרֶגֶל, בָּא הוֹשֵׁעַ וּבִיטְּלָן, וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא עָלוּ יִשְׂרָאֵל לָרֶגֶל. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אוֹתָן שְׁנַיִם שֶׁלֹּא עָלוּ יִשְׂרָאֵל לָרֶגֶל – יֵלְכוּ בַּשֶּׁבִי.
אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר מָר עוּקְבָא, וְאָמְרִי לַהּ אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה, דָּרַשׁ מָרִיסָר: מַאי דִּכְתִיב: ”וַיִּשְׁקוֹד ה‘ עַל הָרָעָה וַיְבִיאֶהָ עָלֵינוּ, כִּי צַדִּיק ה‘ אֱלֹהֵינוּ“? מִשּׁוּם דְּ”צַדִּיק ה‘ אֱלֹהֵינוּ“ – ”וַיִּשְׁקוֹד ה‘ עַל הָרָעָה וַיְבִיאֶהָ עָלֵינוּ“?!
אֶלָּא צַדָּקָה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִגְלָה גָּלוּת צַדְקָנָיו – וַעֲדַיִין גָּלוּת יְכָנְיָה קַיֶּימֶת; דִּכְתִיב בֵּיהּ בְּגָלוּת יְכָנְיָה: ”הֶחָרֵשׁ וְהַמַּסְגֵּר אֶלֶף“;
”חָרֵשׁ“ – שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁפּוֹתְחִין, נַעֲשׂוּ הַכֹּל כְּחֵרְשִׁין. ”מַסְגֵּר“ – כְּיוֹן שֶׁסּוֹגְרִין, שׁוּב אֵינָן פּוֹתְחִין. וְכַמָּה – אֶלֶף.
עוּלָּא אָמַר: שֶׁהִקְדִּים שְׁתֵּי שָׁנִים לִ”יְנוֹשַׁנְתֶּם“.

דף פח:

אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: שְׁמַע מִינַּהּ, ”מְהֵרָה“ דְּמָרֵי עָלְמָא – תַּמְנֵי מְאָה וְחַמְשִׁין וְתַרְתֵּי הוּא.

מַתְנִי׳ גֵּט מְעוּשֶּׁה, בְּיִשְׂרָאֵל – כָּשֵׁר, וּבְגוֹיִם – פָּסוּל. וּבְגוֹיִם – חוֹבְטִין אוֹתוֹ וְאוֹמְרִים לוֹ: ״עֲשֵׂה מַה שֶּׁיִּשְׂרָאֵל אוֹמְרִים לָךְ״ (וְכָשֵׁר).

גְּמָ׳ אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל: גֵּט הַמְעוּשֶּׁה בְּיִשְׂרָאֵל, כַּדִּין – כָּשֵׁר; שֶׁלֹּא כַּדִּין – פָּסוּל, וּפוֹסֵל.

וּבְגוֹיִם, כַּדִּין – פָּסוּל וּפוֹסֵל, שֶׁלֹּא כַּדִּין – אֲפִילּוּ רֵיחַ הַגֵּט אֵין בּוֹ.

מָה נַפְשָׁךְ? אִי גּוֹיִם בְּנֵי עַשּׂוֹיֵי נִינְהוּ, אִיתַּכְשׁוֹרֵי נָמֵי לִיתַּכְשַׁר! אִי לָאו בְּנֵי עַשּׂוֹיֵי נִינְהוּ, מִיפְסַל לָא לִיפְסֹל!

אָמַר רַב מְשַׁרְשְׁיָא: דְּבַר תּוֹרָה – גֵּט מְעוּשֶּׁה בַּגּוֹיִם, כָּשֵׁר. וּמָה טַעַם אָמְרוּ פָּסוּל – שֶׁלֹּא תְּהֵא כָּל אַחַת וְאַחַת הוֹלֶכֶת וְתוֹלָה עַצְמָהּ בְּגוֹי, וּמַפְקַעַת עַצְמָהּ מִיַּד בַּעְלָהּ.

אִי הָכִי, שֶׁלֹּא כַּדִּין – אֲפִילּוּ רֵיחַ הַגֵּט אֵין בּוֹ?! וְנֶהֱוֵי שֶׁלֹּא כַּדִּין כְּיִשְׂרָאֵל, וּמִפְסַל נָמֵי לִפְסוֹל!

אֶלָּא הָא דְּרַב מְשַׁרְשְׁיָא – בְּדוּתָא הִיא.

וְטַעְמָא מַאי? כַּדִּין בְּכַדִּין דְּיִשְׂרָאֵל – מִיחַלַּף. שֶׁלֹּא כַּדִּין בְּכַדִּין [דְּ]יִשְׂרָאֵל – לָא מִיחַלַּף.

אַבָּיֵי אַשְׁכְּחֵיהּ לְרַב יוֹסֵף דְּיָתֵיב וְקָא מְעַשֵּׂה אַגִּיטֵּי, אָמַר לֵיהּ: וְהָא אָנַן – הֲדְיוֹטוֹת אָנַן, וְתַנְיָא, הָיָה רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: כָּל מָקוֹם שֶׁאַתָּה מוֹצֵא אֲגוּרְיאוֹת שֶׁל גּוֹיִם, אַף עַל פִּי שֶׁדִּינֵיהֶם כְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל – אִי אַתָּה רַשַּׁאי לְהַיְזִקָּק לָהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם״; ״לִפְנֵיהֶם״ – וְלֹא לִפְנֵי גּוֹיִם. דָּבָר אַחֵר: ״לִפְנֵיהֶם״ – וְלֹא לִפְנֵי הֲדְיוֹטוֹת!

אָמַר לֵיהּ: אָנַן – שְׁלִיחוּתַיְיהוּ קָא עָבְדִינַן, מִידֵּי דְּהַוָה אַהוֹדָאוֹת וְהַלְוָאוֹת.

אִי הָכִי, גְּזֵילוֹת וְחַבָּלוֹת נָמֵי! כִּי עָבְדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ – בְּמִילְּתָא דִּשְׂכִיחָא, בְּמִילְּתָא דְּלָא שְׂכִיחָא – לָא עָבְדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ.

מַתְנִי׳ יָצָא שְׁמָהּ בָּעִיר ״מְקוּדֶּשֶׁת״ – הֲרֵי זוֹ מְקוּדֶּשֶׁת; ״מְגוֹרֶשֶׁת״ – הֲרֵי זוֹ מְגוֹרֶשֶׁת. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא שָׁם אֲמַתְלָא.

אֵיזוֹ הִיא אֲמַתְלָא? גֵּירַשׁ אִישׁ פְּלוֹנִי אֶת אִשְׁתּוֹ עַל תְּנַאי; זָרַק לָהּ קִידּוּשֶׁיהָ – סָפֵק קָרוֹב לָהּ, סָפֵק קָרוֹב לוֹ – זוֹ הִיא אֲמַתְלָא.

גְּמָ׳ וְאִסְרִינַן לַהּ אַגַּבְרָא?! וְהָא אָמַר רַב אָשֵׁי: כֹּל קָלָא דְּבָתַר נִישּׂוּאִין – לָא חָיְישִׁינַן לֵיהּ! הָכִי קָאָמַר: יָצָא שְׁמָהּ בָּעִיר ״מְקוּדֶּשֶׁת״ – הֲרֵי זוֹ מְקוּדֶּשֶׁת. ״מְקוּדֶּשֶׁת וּמְגוֹרֶשֶׁת״ –

דף פט.

הֲרֵי זוֹ מְגוֹרֶשֶׁת. מַאי טַעְמָא? קוֹל וְשׁוֹבְרוֹ עִמּוֹ.

אָמַר רָבָא: יָצָא לָהּ שֵׁם מְזַנָּה בָּעִיר – אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ. מַאי טַעְמָא? פְּרִיצוּתָא בְּעָלְמָא הוּא דַּחֲזוֹ לַהּ.

כְּתַנָּאֵי: אָכְלָה בַּשּׁוּק, גִּירְגְּרָה בַּשּׁוּק, הֵנִיקָה בַּשּׁוּק – בְּכוּלָּן רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: תֵּצֵא. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מִשֶּׁיִּשְׂאוּ וְיִתְּנוּ בָּהּ מוֹזְרוֹת בַּלְּבָנָה.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: אִם כֵּן, לֹא הִנַּחְתָּ בַּת לְאַבְרָהָם אָבִינוּ שֶׁיּוֹשֶׁבֶת תַּחַת בַּעֲלָהּ, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה: "כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר", וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר: "עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֵדִים יָקוּם דָּבָר"; מָה לְהַלָּן דָּבָר בָּרוּר, אַף כָּאן דָּבָר בָּרוּר.

תָּנוּ רַבָּנָן: "בְּעוּלָה" – אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ. "נְשׁוּאָה" – אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ. "אֲרוּסָה" – אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ. "שֶׁלֹּא לִפְלוֹנִי" – אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ. "בְּעִיר אַחֶרֶת" – אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ.

"מַמְזֶרֶת" – אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ. "שִׁפְחָה" – אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ.

"הִקְדִּישׁ פְּלוֹנִי נְכָסָיו"; "הִפְקִיר פְּלוֹנִי נְכָסָיו" – אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהֶן.

אָמַר עוּלָא: לֹא שָׁמְעוּ קוֹל הֶבְרָה; אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיְּהוּ נָרוֹת דּוֹלְקוֹת וּמְטוֹת מוּצָּעוֹת, וּבְנֵי אָדָם נִכְנָסִין וְיוֹצְאִין וְאוֹמְרִים: "פְּלוֹנִית מִתְקַדֶּשֶׁת הַיּוֹם".

"מִתְקַדֶּשֶׁת"?! וְדִלְמָא לָא אִקַּדַּשָׁה! אֵימָא: "פְּלוֹנִית נִתְקַדְּשָׁה הַיּוֹם".

וְכֵן תָּנֵי לֵוִי: לֹא שָׁמְעוּ קוֹל הֶבְרָה; אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיְּהוּ נָרוֹת דּוֹלְקוֹת וּמְטוֹת מוּצָּעוֹת, וְנָשִׁים טוֹוֹת לְאוֹר הַנֵּר וּשְׁמֵחוֹת לָהּ, וְאוֹמְרוֹת: "פְּלוֹנִית מִתְקַדֶּשֶׁת הַיּוֹם". "מִתְקַדֶּשֶׁת"?! וְדִלְמָא לָא אִקַּדְּשָׁה! אֲמַר רַב פָּפָּא, אֵימָא: "פְּלוֹנִית נִתְקַדְּשָׁה הַיּוֹם".

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא שָׁמְעוּ קוֹל הֶבְרָה; אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיְּהוּ נָרוֹת דּוֹלְקוֹת וּמְטוֹת מוּצָּעוֹת, וּבְנֵי אָדָם נִכְנָסִין וְיוֹצְאִין. אָמְרוּ דָּבָר – זֶה הוּא קוֹל, לֹא אָמְרוּ דָּבָר – זֶהוּ אֲמַתְלָא.

לֹא אָמְרוּ?! וְהָא לֹא אָמְרוּ וְלֹא כְּלוּם! לְאַפּוֹקֵי מִדְּרַבָּה בַּר רַב הוּנָא, דְּאָמַר: אֲמַתְלָא שֶׁאָמְרוּ, אֲפִילּוּ מִכָּאן וְעַד עֲשָׂרָה יָמִים. קָא מַשְׁמַע לַן – לָא אָמְרוּ, הוּא דְּהָוְיָא אֲמַתְלָא; הָא אָמְרוּ – לָא הָוְיָא אֲמַתְלָא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: לֹא שָׁמְעוּ קוֹל הֶבְרָה, אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיֹּאמְרוּ: פְּלוֹנִי מֵהֵיכָן שָׁמַע? מִפְּלוֹנִי; וּפְלוֹנִי מִפְּלוֹנִי; וּבוֹדְקִין וְהוֹלְכִין עַד שֶׁמַּגִּיעִין לְדָבָר הַבָּרוּר.

דָּבָר הַבָּרוּר – עֵדוּת מְעַלְיָיתָא הוּא! אֶלָּא כִּי אָתָא רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה, אָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: לֹא שָׁמְעוּ קוֹל הֶבְרָה, אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיֹּאמְרוּ: פְּלוֹנִי, מֵהֵיכָן שָׁמַע? מִפְּלוֹנִי; וּפְלוֹנִי מִפְּלוֹנִי; וְהָלְכוּ לְהֶם לִמְדִינַת הַיָּם.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב יוֹסֵף: מְבַטְּלִינַן קָלָא, אוֹ לָא מְבַטְּלִינַן? אָמַר לֵיהּ: מִדְּאָמַר רַב חִסְדָּא: עַד שֶׁיִּשְׁמְעוּ מִפִּי הַכְּשֵׁרִים, שְׁמַע מִינַּהּ: מְבַטְּלִינַן קָלָא.

אֲמַר לֵיהּ: אַדְּרַבָּה! מִדְּאָמַר רַב שֵׁשֶׁת: אֲפִילּוּ מִפִּי נָשִׁים הָוֵי קוֹל – שְׁמַע מִינַּהּ: לָא מְבַטְּלִינַן קָלָא!

אֲמַר לֵיהּ: אַתָּרְווֹתָא נִינְהוּ; בְּסוּרָא מְבַטְּלִי קָלָא, בִּנְהַרְדְּעָא לָא מְבַטְּלִי קָלָא.

הָהִיא דִּנְפַק עֲלַהּ קָלָא דְּאִיקַּדַּשָׁה לְבַר בֵּי רַב, אַתְיֵיהּ רַב חָמָא לַאֲבוּהּ, אֲמַר לֵיהּ: אֵימָא לִי – הֵיכִי הֲוָה עוֹבָדָא? אֲמַר לֵיהּ: עַל תְּנַאי קַדֵּישׁ, אַדַּעְתָּא דְּלָא אָזֵיל לְבֵי חוֹזַאי, וַאֲזַל. אֲמַר לֵיהּ: כֵּיוָן דִּבְעִידְנָא דַּהֲוַאי קָלָא – לָא הֲוַאי אֲמַתְלָא, לָאו כֹּל כְּמִינָּךְ דְּמַחְזְקַתְּ אֲמַתְלָא.

הָהִיא דִּנְפַק עֲלַהּ קָלָא, דְּאִיקַּדְּשָׁה בַּאֲצִיפָּא דְּתוּחְלָא, בְּעֵינָא דְּ"בֵי שִׁיפֵי". שַׁלְחַהּ רַב אִידִי בַּר אָבִין לְקַמֵּיהּ דְּאַבָּיֵי: כִּי הַאי גַּוְונָא מַאי? אֲמַר לֵיהּ: אֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר לָא מְבַטְּלִינַן קָלָא, בְּהָא מְבַטְּלִינַן קָלָא; מֵימַר אָמְרִי: עַיְינוּ בְּהוּ רַבָּנַן בְּקִידּוּשֵׁי, וְלָא הֲוָה בְּהוּ שָׁוֶה פְּרוּטָה.

הָהִיא דִּנְפַק עֲלַהּ קָלָא, דְּאִיקַּדְּשָׁה

דף פט:

לְחַד מִבְּנֵי פְּלָנְיָא, אָמַר רָבָא: אֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר לָא מְבַטְּלִינַן קָלָא, בְּהָא מְבַטְּלִינַן קָלָא; מֵימַר אָמְרִי: עַיְינוּ בְּהוּ רַבָּנַן בְּקִידּוּשֵׁי, וְקִידּוּשֵׁי קָטָן הָווּ.

הָהִיא דִּנְפַק עֲלַהּ קָלָא, דְּאִיקַּדְּשָׁה לְקָטָן הַנִּרְאֶה כְּגָדוֹל. אֲמַר לֵיהּ רַב מָרְדֶּכַי לְרַב אַשֵׁי: הָווּ עוֹבָדָא, וְאָמְרוּ: עֲדַיִין לֹא הִגִּיעַ לִ"פְלַגּוֹת רְאוּבֵן", שֶׁנֶּאֱמַר: "לִפְלַגּוֹת רְאוּבֵן גְּדוֹלִים חִקְרֵי לֵב".

וּבִלְבַד שֶׁלֹּא תְּהֵא שָׁם אֲמַתְלָא: אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא: אֲמַתְלָא שֶׁאָמְרוּ, אֲפִילּוּ מִכָּאן וְעַד עֲשָׂרָה יָמִים. רַב זְבִיד אָמַר: בְּמָקוֹם אֲמַתְלָא, חוֹשְׁשִׁין לַאֲמַתְלָא.

אִיתְיְבֵיהּ רַב פָּפָּא לְרַב זְבִיד: וּבִלְבַד שֶׁלֹּא תְּהֵא שָׁם אֲמַתְלָא! אֲמַר לֵיהּ: בְּמָקוֹם אֲמַתְלָא קָאָמַר.

אֲמַר לֵיהּ רַב כָּהֲנָא לְרַב פָּפָּא: וְאַתְּ לָא תִּסְבְּרָא?! וְהָתְנַן: נִתְקַדְּשָׁה, וְאַחַר כָּךְ בָּא בַּעְלָהּ – מוּתֶּרֶת לַחְזוֹר. לָאו מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן עַל תְּנַאי קַדֵּישׁ?

שָׁאנֵי הָתָם, דְּאָתֵי בַּעַל וְקָא מְעָרְעֵר.

אִי הָכִי, נִישֵּׂאת נָמֵי! נִישֵּׂאת, דַּעֲבַדָה אִיסּוּרָא – קָנְסוּהָ רַבָּנַן; נִתְקַדְּשָׁה, דְּלָא עֲבַדָה אִיסּוּרָא – לָא קָנְסוּהָ רַבָּנַן.

אָמַר רַב אָשֵׁי: כֹּל קָלָא דְּלָא אִיתַּחְזַק בְּבֵי דִינָא – לָאו קָלָא הוּא. וְאָמַר רַב אָשֵׁי: כֹּל קָלָא דְּבָתַר נִישּׂוּאִין – לָא חָיְישִׁינַן לֵיהּ; הָא דְּבָתַר אֵירוּסִין – חָיְישִׁינַן לֵיהּ. רַב חֲבִיבָא אָמַר: אֲפִילּוּ דְּבָתַר אֵירוּסִין נָמֵי, לָא חָיְישִׁינַן לֵיהּ. וְהִלְכְתָא: לָא חָיְישִׁינַן לֵיהּ.

אָמַר רַב יִרְמְיָה בַּר אַבָּא: שְׁלַחוּ לֵיהּ מִבֵּי רַב לִשְׁמוּאֵל, יְלַמְּדֵנוּ רַבֵּינוּ: יָצָא עָלֶיהָ קוֹל מֵרִאשׁוֹן, וּבָא אַחֵר וְקִדְּשָׁהּ קִידּוּשֵׁי תוֹרָה, מַהוּ? שְׁלַח לְהוּ: תֵּצֵא, וְהַעֲמִידוּ הַדָּבָר עַל בּוּרְיוֹ, וְהוֹדִיעוּנִי.

מַאי "וְהַעֲמִידוּ הַדָּבָר עַל בּוּרְיוֹ"? אִילֵּימָא דְּאִי מַגְּלְיָא מִילְּתָא דְּקִידּוּשֵׁי דְּקַמָּא לָאו קִידּוּשֵׁי מְעַלְיָא נִינְהוּ – מְבַטְּלִינַן קָלָא; וְהָא נָהֲרְדָּעָא אַתְּרֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל הוּא, וְלָא מְבַטְּלִי קָלָא! אֶלָּא דְּאִי מִיגַּלְיָא מִילְּתָא דְּקִידּוּשֵׁי קַמָּא קִידּוּשֵׁי מְעַלְיָא נִינְהוּ – לֹא צְרִיכָה גֵּט מִשֵּׁנִי.

וּפְלִיגָא דְּרַב הוּנָא – דְּאָמַר רַב הוּנָא: אֵשֶׁת אִישׁ שֶׁפָּשְׁטָה יָדָהּ, וְקִיבְּלָה קִידּוּשִׁין מֵאַחֵר, מְקוּדֶּשֶׁת –

מִדְּרַב הַמְנוּנָא; דְּאָמַר רַב הַמְנוּנָא: הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה לְבַעְלָהּ: "גֵּירַשְׁתַּנִי" – נֶאֱמֶנֶת, חֲזָקָה אֵין אִשָּׁה מְעִיזָּה פָּנֶיהָ בִּפְנֵי בַּעְלָהּ.

וְאִידַּךְ – כִּי אְתְּמַר דְּרַב הַמְנוּנָא, בְּפָנָיו; שְׁלֹא בְּפָנָיו – מְעִיזָּה וּמְעִיזָּה.

לֹא מָצְאוּ דָּבָר עַל בּוּרְיוֹ, מַהוּ?

אָמַר רַב הוּנָא: מְגָרֵשׁ רִאשׁוֹן, וְנוֹשֵׂא שֵׁנִי. אֲבָל מְגָרֵשׁ שֵׁנִי וְנוֹשֵׂא רִאשׁוֹן – לָא. מַאי טַעְמָא? אָתֵי לְמֵימַר: מַחְזִיר גְּרוּשָׁתוֹ מִן הָאֵירוּסִין.

רַב שִׁינָנָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי אָמַר: אַף מְגָרֵשׁ שֵׁנִי וְנוֹשֵׂא רִאשׁוֹן, מֵימָר אָמְרִי: עַיְּינוּ רַבָּנַן בְּקִידּוּשֵׁי, וְקִידּוּשֵׁי טָעוּת הֲוָה.

יָצָא עָלֶיהָ קוֹל מִזֶּה וּמִזֶּה, מַהוּ? אָמַר רַב פָּפָּא: אַף זוֹ – מְגָרֵשׁ רִאשׁוֹן וְנוֹשֵׂא שֵׁנִי. אַמֵּימָר אָמַר: מוּתֶּרֶת לִשְׁנֵיהֶם.

דף צ.

וְהִלְכְתָא: מוּתֶּרֶת לִשְׁנֵיהֶם.

מַתְנִי' בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: לֹא יְגָרֵשׁ אָדָם אֶת אִשְׁתּוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן מָצָא בָּהּ דְּבַר עֶרְוָה – שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר".

וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֲפִילּוּ הִקְדִּיחָה תַּבְשִׁילוֹ – שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר".

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אֲפִילּוּ מָצָא אַחֶרֶת נָאָה הֵימֶנָּה – שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו".

גְּמָ' תַּנְיָא, אָמְרוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי: וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר "דָּבָר"! אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי: וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר "עֶרְוַת"!

אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הִלֵּל: אִם נֶאֱמַר "עֶרְוַת" וְלֹא נֶאֱמַר "דָּבָר" – הָיִיתִי אוֹמֵר: מִשּׁוּם "עֶרְוָה" תֵּצֵא, מִשּׁוּם "דָּבָר" לֹא תֵּצֵא; לְכָךְ נֶאֱמַר: "דָּבָר". וְאִילּוּ נֶאֱמַר "דָּבָר" וְלֹא נֶאֱמַר "עֶרְוַת"

– הָיִיתִי אוֹמֵר: מִשּׁוּם "דָּבָר" – תִּנָּשֵׂא לְאַחֵר, וּמִשּׁוּם "עֶרְוָה" – לֹא תִּנָּשֵׂא לְאַחֵר; לְכָךְ נֶאֱמַר: "עֶרְוַת".

וּבֵית שַׁמַּאי – הַאי "דָּבָר" מַאי עָבְדִי לֵיהּ? נֶאֱמַר כָּאן "דָּבָר", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן "דָּבָר" – "עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים אוֹ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֵדִים יָקוּם דָּבָר"; מָה לְהַלָּן בִּשְׁנֵי עֵדִים, אַף כָּאן בִּשְׁנֵי עֵדִים.

וּבֵית הִלֵּל – מִי כְּתִיב "עֶרְוָה בְּדָבָר"?! וּבֵית שַׁמַּאי – מִי כְּתִיב "אוֹ עֶרְוָה אוֹ דָּבָר"?!

וּבֵית הִלֵּל – לְהָכִי כְּתִיב: "עֶרְוַת דָּבָר"; דְּמַשְׁמַע הָכִי, וּמַשְׁמַע הָכִי.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אֲפִילּוּ מָצָא אַחֶרֶת: בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי? בִּדְרֵישׁ לָקִישׁ – דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: "כִּי" מְשַׁמֵּשׁ בְּאַרְבָּעָה לְשׁוֹנוֹת – אִי, דִּלְמָא, אֶלָּא, דְּהָא.

בֵּית שַׁמַּאי סָבְרִי: "וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו, כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר" – דְּהָא מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר; וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: "כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר" – אִי נָמֵי, מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר.

אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְרָבָא: לֹא מָצָא בָהּ לֹא עֶרְוָה וְלֹא דָּבָר, מַהוּ?

אָמַר לֵיהּ, מִדְּגַלֵּי רַחֲמָנָא גַּבֵּי אוֹנֶס: "לֹא יוּכַל לְשַׁלְּחָהּ כָּל יָמָיו" – כָּל יָמָיו בַּי"עֲמוֹד וְהַחֲזִיר" קָאֵי; הָתָם הוּא דְּגַלֵּי רַחֲמָנָא, אֲבָל הָכָא – מַאי דַּעֲבַד עֲבַד.

אָמַר לֵיהּ רַב מְשַׁרְשִׁיָא לְרָבָא: אִם לִבּוֹ לְגָרְשָׁהּ, וְהִיא יוֹשֶׁבֶת תַּחְתָּיו וּמְשַׁמַּשְׁתּוֹ, מַהוּ? קָרֵי עֲלֵיהּ: "אַל תַּחֲרֹשׁ עַל רַעֲךָ רָעָה וְהוּא יוֹשֵׁב לָבֶטַח אִתָּךְ".

תַּנְיָא, הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁהַדֵּעוֹת בְּמַאֲכָל, כָּךְ דֵּעוֹת בְּנָשִׁים. יֵשׁ לְךָ אָדָם שֶׁזּוֹבוּב נוֹפֵל לְתוֹךְ כּוֹסוֹ – וְזוֹרְקוֹ, וְאֵינוֹ שׁוֹתֶהוּ; וְזוֹ הִיא מִדַּת פַּפּוּס בֶּן יְהוּדָה, שֶׁהָיָה נוֹעֵל בִּפְנֵי אִשְׁתּוֹ וְיוֹצֵא.

וְיֵשׁ לְךָ אָדָם שֶׁזּוֹבוּב נוֹפֵל לְתוֹךְ כּוֹסוֹ – וְזוֹרְקוֹ, וְשׁוֹתֶהוּ; וְזוֹ הִיא מִדַּת כָּל אָדָם, שֶׁמְּדַבֶּרֶת עִם אַחֶיהָ וּקְרוֹבֶיהָ – וּמַנִּיחָהּ.

וְיֵשׁ לְךָ אָדָם שֶׁזּוֹבוּב נוֹפֵל לְתוֹךְ תַּמְחוּי – מוֹצְצוֹ, וְאוֹכְלוֹ; זוֹ הִיא מִדַּת אָדָם רַע, שֶׁרוֹאֶה אֶת אִשְׁתּוֹ יוֹצְאָה וְרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ, וְטוֹוָה בַּשּׁוּק,

דף צ:

וּפָרוּמָה מִשְּׁנֵי צְדָדֶיהָ, וְרוֹחֶצֶת עִם בְּנֵי אָדָם.

"עִם בְּנֵי אָדָם" סָלְקָא דַּעְתָּךְ?! אֶלָּא בִּמְקוֹם שֶׁבְּנֵי אָדָם רוֹחֲצִין.

זוֹ – מִצְוָה מִן הַתּוֹרָה לְגָרְשָׁהּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת וְגוֹ' וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ". "וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר" – הַכָּתוּב קָרָאוֹ "אַחֵר", לוֹמַר: שֶׁאֵין זֶה בֶּן זוּגוֹ לָרִאשׁוֹן – זֶה הוֹצִיא רִשְׁעָה מִבֵּיתוֹ, וְזֶה הִכְנִיס רִשְׁעָה לְתוֹךְ בֵּיתוֹ.

זָכָה שֵׁנִי – שִׁלְחָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וּשְׁנֵאָהּ הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן״. וְאִם לָאו – קוֹבַרְתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״אוֹ כִּי יָמוּת הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן״ – כְּדַאי הוּא בְּמִיתָה; שֶׁזֶּה הוֹצִיא רְשָׁעָה מִבֵּיתוֹ, וְזֶה הִכְנִיס רְשָׁעָה לְתוֹךְ בֵּיתוֹ.

״כִּי שָׂנֵא שַׁלַּח״ – רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם שְׂנֵאתָהּ – שַׁלַּח. רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר: שָׂנוּי הַמְשַׁלֵּחַ. וְלָא פְּלִיגִי: הָא בְּזוּג רִאשׁוֹן, הָא בְּזוּג שֵׁנִי.

דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כָּל הַמְגָרֵשׁ אִשְׁתּוֹ רִאשׁוֹנָה – אֲפִילּוּ מִזְבֵּחַ מוֹרִיד עָלָיו דְּמָעוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְזֹאת שֵׁנִית תַּעֲשׂוּ, כַּסּוֹת דִּמְעָה אֶת מִזְבַּח ה׳, בְּכִי וַאֲנָקָה מֵאֵין עוֹד פְּנוֹת אֶל הַמִּנְחָה, וְלָקַחַת רָצוֹן מִיֶּדְכֶם. וַאֲמַרְתֶּם: עַל מָה? עַל כִּי ה׳ הֵעִיד בֵּינְךָ וּבֵין אֵשֶׁת נְעוּרֶיךָ, אֲשֶׁר אַתָּה בָּגַדְתָּה בָּהּ, וְהִיא חֲבֶרְתְּךָ וְאֵשֶׁת בְּרִיתֶךָ״.

הֲדַרַן עֲלָךְ הַמְגָרֵשׁ וּסְלִיקָא לַהּ מַסֶּכֶת גִּיטִּין